KOSHA
OR
DICTIONARY
OF THE SANSKRIT LANGUAGE

BY
AMARA SINGH

WITH AN ENGLISH INTERPRETATION & ANNOTATIONS
BY H.T. COLEBROOKE

NAG PUBLISHERS

The value of Colebrooke's Amara Kosha has been under-rated and is well known to Anglo-Sanskrit scholars. It is a book which appears to be indispensably necessary to the students of the Universitics and indeed to all English-knowing students of Sanskrit, as furnishing English synonyms for Sanskrit words and very valuable notes on the text. This is the basis of an alphabetical dictionary. It conains original text with an English interpretation.

KOSHA

OR

DICTONARY

OF THE

SANSKRIT LANGUAGE

BY

AMARA SINGH

Translated By

H. T. COLEBROOKE

NAG PUBLISHERS

11A/U. A. Jawahar Nagar, Delhi-7 (India).

This publication has been brought out with the financial assistance from the Govt. of India, Ministry of Human Resource Development.

[If any defect is found in this book please return to the publisher per V. P. P. for postage for free exchange].

NAG PUBLISHERS

(i) 11A/U. A. (Post Office Building), Jawahar Nagar, Delhi-110007

(ii) 8A/ U.A. 3, Jawahar Nagar, Delhi-110007

(iii) Jalalpur Mafi (Chunar-Mirzapur) U. P.

I S B N 81-7081-204-6

FIRST EDITION 1807

REPRINT 1990

Price Rs. 51.00

PRINTED IN INDIA

Published by Nag Sharan Singh for Nag Publishers 11A/U.A., Jawahar Nagar, Delhi-110007 and printed at New Gian Offset Printers 495, D. D. A. Complex, Shahzada Bagh Extn , Daya Basti, Delhi.

PREFACE

THE compilation of a Sanskrit Dictionary having been undertaken early after the institution of the College of Fort William, it was at the same time thought advisable to print, in Sanskrit and English, the work which has been chosen for the basis of that compilation ; as well for the sake of exhibiting an original authority to which reference will be frequently necessary, as with the view of furnishing an useful vocabulary which might serve until an ampler dictionary could be prepared and published.

The celebrated *Umura Kósha*, or Vocabulary of Sanskrit by UMURA SINGHA, is, by the unanimous suffrage of the learned, the best guide to the acceptations of nouns in Sanskrit. The work of PA´N´INI on etymology is rivalled by other grammars, some of which have even obtained the preference in the opinion of the learned of particular provinces : but UMURA'S vocabulary has prevailed wherever the Sanskrit language is cultivated ; and the numerous other vocabularies, which remain, are consulted only where UMURA's is either silent or defective. It has employed the industry of innumerable commentators, while none of the others (with the single exception of HE´MACHANDRA'S) have been interpreted even by one annotator. Such decided preference for the *Umura Kósha*, and the consequent frequency of quotations from it, determined the selection of this as the basis of an alphabetical dictionary, and suggested the expediency of also publishing the original text with an English interpretation.

Like other vocabularies of Sanskrit, that of UMURA is in metre; and a considerable degree of knowledge of the language becomes requisite to discriminate the words from their interpretations

and to separate them from contiguous terms which affect their initials and finals. On this account, and to adapt the work to the use of the English student, the words, of which the sense is exhibited, are disjoined from their interpretation (which is included between crotchets); and the close of each word is marked by a Italic letter over it indicating the gender of the noun. Where a letter has been permuted according to the Sanskrit system of orthography, a dot is placed under the line to intimate that a letter is there altered or omitted : and a marginal note is added, exhibiting the radical final of the noun, or its initial, in every instance where either of them is so far disguised by permutation as not to be easily recognized upon a slight knowledge of the rudiments of the language, and of its orthography. An explanation in English is given in the margin, and completed, when necessary, at the foot of the page. The different interpretations proposed by the several commentators. and the variations in orthography remarked by them, are also specified in the same place.

According to the original plan of the present publication, the variations in the reading of the text (for which a careful collation has been made of several copies and of numerous commentaries) are noticed only where they affect the interpretation of a word or its orthography. It was not at first intended to insert those differences which are remarked by commentators upon other authority, and not upon the ground of any variation in the text itself. However, the utility of indicating such differences was afterwards thought to counterbalance any inconvenience attending it : and after some progress had been made at the press, this* and other additions to the original design were admitted, which have rendered a supplement necessary to supply omissions in the first chapters and complete the work upon an uniform plan.

To avoid too great an increase of the volume, the various readings and interpretations are rather hinted than fully set

* These additions are incorporated with the text in the present edition.

forth: it has been judged sufficient to state the result, as the notes would have been too much lengthened, if the ground of disagreement had been everywhere exhibited and explained. For the same reason, authorities have not been cited by name. The mention of the particular commentator in each instance would have enlarged the notes, with very little advantage, as the means of verifying authorities are as effectually furnished by an enumeration of the works which have been employed and consulted. They are as follow :—

I. The text of the *Umura Kósha* :

This vocabulary comprised in three books, is frequently cited under the title of *Trika´nda*;* sometimes under the denomination of *Abhid'ha´na* (nouns), from its subject; often under that of *Umura Ko´sha*, from the name of the author. The commentators are indeed unanimous in ascribing it to UMURA SINGHA. He appears to have belonged to the sect of *Budd'ha*, (though this be denied by some of his scholiasts ;) and is reputed to have lived in the reign of VIKRAMA´DITYA ; and he is expressly named among the ornaments of the Court of RA´JA´ BHO´JA,† one of the many princes to whom that title has been assigned. If this mention of him be accurate, he must have lived not more than eight hundred years ago; for a poem entitled *Suba´hshita ratna sando´ha*, by a *Jaina* author named AMITAKATI, is dated in the year 1050 from the death of VIKRAMA´DITYA, and in the reign of MUNJA who was uncle and predecessor of RA´JA´ BHO´JA. It, however, appears inconsistent with the inscription at *Budd'hagaya´* which is dated in the year 1005 of the era of VIKRAMA´DITYA, and in which mention is made of UMURA DE´VA, probably the same with the author of the vocabulary. From the frequent instances of anachronism both in sacred and profane story as

---

* i. e. The three books. But that name properly appertains to a more ancient vocabulary, which is mentioned by the commentaries on the *Umura Kosha* among the works from which this is supposed to have been compiled.

† In the *Bho´ja Praband'ha*.

current among the *Hindus*, more confidence seems due to the inscription, than to any popular tales concerning RA'JA' BHO'JA; and the *Umura Ko'sha* may be considered as at least nine hundred years old; and possibly more ancient.

It is intimated in the author's own preface that the work was compiled from more ancient vocabularies: his commentators instance the *Trika'nda*,* *Utpa'lini*, RABHASA and KA'TYA'YANA as furnishing information on the nouns; and VYA'DI and VA'RARUCHI on the genders. The last mentioned of these authors is reputed contemporary with VIKRAMA'DITYA and consequently with UMURA SINGHA himself.

The copies of the original, which have been employed in the correction of the text, in the present publication, are,

1st. A transcript made for my use from an ancient corrected copy in the *Tirhutiya* character, and collated by me with a copy in *Dévanágari*, which had been carefully examined by SIR WILLIAM JONES. He had inserted in it an English interpretation; of which also I reserved a copy and have derived great assistance from it in the present publication.

2d. A transcript in *Dévana'gari* character, with a commentary and notes in the *Ka'na'ra'* dialect. It contains numerous passages, which are unnoticed in the most approved commentaries, and which are accordingly omitted in the present edition.

3rd. Another copy in the *Dévana'gari* character, with a brief and imperfect interpretation in *Hindi*.

4th. A copy in the Bengali character with marginal notes explanatory of the text.

5th. A copy in duplicate, accompanied by a Sanskrit commentary, which will be forthwith mentioned (that of RA'MA'SRA'MA). It contains a few passages not noticed by most of the commentators. They have been, however, retained on the au-

---

* See a preceding note.

thority of this scholiast. A like remark is applicable to certain other passages expounded in some commentaries but not in others. All such have been retained, where the authority itself has been deemed good.

6th. Recourse has been occasionally had to other copies of the text in the possession of natives, whenever it has been thought any ways requisite.

II. Commentaries on the *Umura Kósha.*

1. At the head of the commentaries which have been used, must be placed that of RA´YA MUKUT´A, (or VRIHASPATI surnamed RA´YA MUKUT´A MAN´I.) This work entitled *Padachandriká,* was compiled, as the author himself informs us, from sixteen earlier commentaries, to many of which he rapeatedly refers : especially those of KSHI´RA SWA´MI´, SUBHU´TI, HA´DD´A CHANDRA, KALINGA, KO´NKAT´A, SARVADHARA, and the *Vyák'hya´mrĭta Tíkasarvasva,* &c.*

Its age is ascertained from the incidental mention of a date : viz. 1353 *Saka,* or 4532 of the *Kaliyuga,* corresponding to A.D. 1431.

Though the derivations in MUKUT´A'S commentary be often inaccurate, and other errors also have been remarked by later compilers, its authority is in general great ; and, accordingly, it has been carefully consulted under every article of the present work.

2. Among the earlier commentaries named by RA´YA MUKUT´A, that of KSHI´RA SWA´MI´ is the only one, which has been examined

* The following names may be selected from MUKUT´A'S quotations, to complete the number of sixteen : *Mád'havi, Mad'huma´d'havi, Sarva´nanda, Abhinanda,* RA´JA´DE´VA, GO´VERD'HANA, DRA´VI`DA, BHO´JARA´JA. But some of these appear to be separate works, rather than commentaries on the *Umura Ko´sha.* MUKUT´A occasionally cites the most celebrated grammarians as PA´N´INI, JAYA´DITYA, JINE´NDRA, MAITRE´YA, RAKSHITA, PURUSHOTTAMA, MA´D'HAVA, &c.

in the progress of this compilation. It is a work of considerable merit; and is still in general use in some provinces of India, although the interpretations not unfrequently differ from those commonly received.

3. The *Vyáḱhyásud'há*, a modern commentary by RÁMÁS'RÁMA or by BHÁNUDÍKSHITA (for copies differ as to the name of the author) is the work of a grammarian of the school of Benares. He continually refers to RÁYA MUKUT'A and to SÁMÍ; and his work serves to confirm their scholia where accurate, and to correct them where erroneous. It has been consulted at every line.

4. The *Vyáḱhyá Pradipa* by ACHYUTA UPÁD'HYÁYA is a concise and accurate exposition of the text: but adds little to the information furnished by the works above-mentioned. It has been, however, occasionally consulted.

In these four commentaries, the derivations are given according to PÁN'INI'S system. In others, which are next to be enumerated, various popular grammars are followed for the etymologies. But, as the derivations of the words are not included in the plan of the present work, being reserved for a place in the intended alphabetical dictionary of Sanskrit, those commentaries have not been the less useful in regard to the information which was sought in them.

5. The commentary of BHARATA MALLA (entitled *Mugdhabód'hini*) has been as regularly consulted as those of MUKUT'A and RÁMÁS'RÁMA. It is indeed a very excellent work; copious and clear, and particularly full upon the variations of orthography according to different readings or different authorities; the etymologies are given conformably with VÓPADÉVA'S system of grammar. The author flourished in the middle of last century.

6. The *Sárá Sundari* by MAT'HURÉS'A has been much used. It is perspicuous and abounds in quotations from other commentaries; and is therefore a copious source of information on the various interpretations and readings of the text. The

Supadma is the grammar followed in the derivations stated by this commentator. MAT'HURES'A is author likewise of a vocabulary in verse entitled *Sabdaratna'valí*, arranged in the same order with the *Umura Kósha*, and which might serve therefore as a commentary on that work. It was compiled under the patronage of a Mussulman Chieftain *Mureh'ha Khán*, whose name is prefixed to it. The author wrote not more than 150 years ago.*

7. The *Padárt'ha Kaumudí* by NA'RA'YANA CHAKRAVARTI' is another commentary of considerable merit, which has been frequently consulted. The *Kalápa* is the grammar followed in the etymologies here exhibited.

8. A commentary by RA'MA'NA'T'HA VIDYA'VACHASPATI, entiled *Trika'ndavivéka*, is peculiarly copious on the variations of orthography, and is otherwise a work affording much useful information.

9. Another commentary which has been constantly employed, is that by NI'LAKANT'HA. It is full and satisfactory on most points for which reference is usually made to the expositors of the *Umura Kósha*.

10. The commentary of RAMA TARKAVA'GI'SA has been uniformly consulted throughout the work. It was recommended for its accuracy; but has furnished little information; being busied chiefly with etymology. This, like the preceding, follows the grammar entitled *Kalápa*.

Other commentaries were also collected for occasional reference in the progress of this work; but have not been employed, being found to contain no information which was not also furnished, and that more amply, by the scholiasts

* His work contains the date 1588 Saka or A. D. 1666.

above mentioned. The list of them, contained in the subjoined note, may therefore suffice.*

III. Sanskrit dictionaries and vocabularies by other authors. Throughout the numerous commentaries on the *Umura Kośha*, the text itself is corrected or confirmed, and the interpretation and remarks of the Commentators supported, by references to other Sanskrit vocabularies. They are often cited by the scholiasts for the emendation of the text in regard to the gender of a noun, and not less frequently for a variation of orthography, or for a difference of interpretation. The authority quoted has been in general consulted before any use has been made of the quotations; or, where the original work cannot now be procured, the agreement of commentators has been admitted as authenticating the passage. This has been particularly attended to, in the chapter containing homonymous words; it having been judged useful to introduce into that chapter, the numerous additional acceptations stated in other Dictionaries, and understood to be alluded to in the *Umura Kósha.*

The dictionaries, which have been consulted, are 1st. The *Médiní*, an alphabetical dictionary of homonymous terms by MEDINIKARA. 2nd. The *Viswaprakása* by MAHE'S'WARA VAIDYA, a similar dictionary, bnt less accurate and not so well arranged. It is the ground-work of the *Médiní* which is an improved and corrected work of great authority. Both are very frequently cited by the Commentators.

* *Kaumudi* by NAYANA'NANDA; *Trikánd'a chinta'mani* by RAG'HUNA'THA CHAKRAVARTI'; both according to PA'NINI'S system of etmology. *Vaishamya kaumudi* by RA'MAPRASA'DA TARKALANKA'RA; *Padamanjari* by LO'KANA'T'HA; both following the grammatical system of the *Kalapa*. *Pradipamanjari* by RA'MAS'RAMA, a jejune interpretation of the text. *Vrihat Haravali* by RA'MES'WARA. Also commentaries, by KRISHNADA'SA, TRILOCHANA DA'SA, SUNDARA'NANDA, VANADI'YALHAT'T'A, VISWANAT'HA, GOPA'L CHACRAVARTI, GOVINDA'NANDA, RA'MA'NDA BHOLA'NATHA, &c.

3. The *Haima*, a dictionary by HE´MA CHANDRA, in two parts ; one containing synonymous words arranged in six chapters ; the other containing homonymous terms in alphabetical order. Both are works of great excellence.

4. The *Abhid'hána Ratnamálá*, a vocabulary by HALA´-YUD'HA in five chapters ; the last of which relates to words having many acceptations. It is too concise for general use ; but is sometimes quoted.

5. The *D'haraní*, a vocabulary of words bearing many senses. It is less copious than the *Médiní* and *Haima* : but being frequently cited by Commentators, has been necessarily consulted.

6. The *Trika´ndasésha*, or supplement to the *Umura Kósha* by PURUSHO´TTAMA DE´VA.

6. The *Ha´rávalí* of the same author.

The last of these two supplements to *Umura*, being a collection of uncommon words, has not been much employed for the present publication. The other has been more used. Both are of considerable authority.

The reader will find in the notes a list of other dictionaries quoted by the Commentators, but the quotations of which have not been verified by reference to the originals, as these have not been procurable. *

Works under the title of *Varn´adés´ana´*, *Dwiru´pa* and *Unádi* have indeed been procured : but not the same with the books cited ; many different compilations being current under those titles. The first relates to words the orthography of which is likely to be mistaken from a confusion of similar letters ; the second exhibits words which are spelt in more than one way ; the third relates to a certain class of derivatives, separately noticed by grammarians.

* *Umuramálá*, UMURA DATTA, *Sabdárn´ava*, *Sás´wata*, *Varn´adés´aná*, *Dwirúpa*, *Una´dikósha*, *Ratna ko´sha*, *Ratnamálá*, RANTIDE´VA, RUDRA, VYA´DI, RABHASA, VOPA´LI´TA, BHA´GURI, AJAYA, VA´CHASPATI, TA´RA´PA´LA, ARUNADATTA.

IV. Grammatical works.

Grammar is so intimately connected with the subject of this publication, that it has been of course necessary to advert to the works of Grammarians. But as they are regularly cited by the commentators, it is needless to name them as authorities, since nothing will be found to have been taken from this source, which is not countenanced by some passage in the commentaries on the *Umura Kósha.*

V. Treatises on the roots of Sanskrit.

Verbs not being exhibited in the *Umura Kósha,* which is a vocabulary of nouns only, the treatises of MAITRE´YA, MA´D'HAVA, and others on Sanskrit roots, though furnishing important materials towards a complete dictionary of the language, have been very little employed in the present work ; and a particular reference to them was unnecesssary, as authority will be found in the commentaries on UMURA, for any thing which may have been taken from those treatises.

VI. The Scholia of classic writings.

Passages from the works of celebrated writers are cited by the commentators on the *Umura Kósha* ; and the scholiasts of classic poems frequently quote dictionaries in support of their interpretation of difficult passages. In the compilation of a copious Sanskrit dictionary an ample use may be made of the Scholia. They have been employed for the present publication so far only as they are expressly cited by the principal commentaries on the *Umura Kósha* itself.

Should the reader be desirous of verifying the authorities, upon which the interpretation and notes are grounded, he will in general find the information sought by him in some one of the ten commentaries of UMURA, which have been before named ; and will rarely have occasion to proceed beyond those which have been specified as the works regularly consulted.

In regard to plants and animals and other objects of natural history, noticed in different chapters of this vocabulary, and

especially in the 4th, 5th and 9th chapters of the 2nd book, it is proper to observe, that the ascertainment of them generally depends on the correctness of the corresponding vernacular names. The commentators seldom furnish any description or other means of ascertainment besides the current denomination in a provincial language. A view of the animal, or an examination of the plant, known to the vulgar under that denomination, enables a person conversant with natural history to determine its name according to the received nomenclature of European Botany and Zoology: but neither my inquiries, nor those of other Gentlemen, who have liberally communicated the information collected by them,* nor the previous researches of SIR WILLIAM JONES, have yet discovered all the plants and animals, of which the names are mentioned by the Commentaries on the *Umura Kósha*; and even in regard to those which have been seen by us, a source of error remains in the inaccuracy of the Commentators themselves, as is proved by the circumstance of their frequent disagreement. It must be, therefore, understood, that the correspondence of the Sanskrit names with the generic and specific names in Natural History is in many instances doubtful. When the uncertainty is great, it has usually been so expressed; but errors may exist where none have been apprehended.

It is necessary likewise to inform the reader that many of the plants, and some animals (especially fish), have not been described in any work yet published. Of such, the names have been taken from the manuscripts of DR. ROXBURGH and DR. F. BUCHANAN.

Having explained the plan and design of this edition of the *Umura Kósha*, I have only further to state, that the delay which has arisen since it was commenced (now more than five years) has been partly occasioned by my distance from the press (the

---

* Drs. Roxburgh, F. Buchanan, and W. Hunter, and Mr. William Carey.

work being printed by Mr. Carey at Serampoor), and partly by avocations which have retarded the progress of collating the different copies of the text and commentaries: a task the labour of which may be judged by those who have been engaged in similar undertakings.

H. T. COLEBROOKE.

Calcutta, *Dec.* 1807.

CONTENTS.

		Page.
INTRODUCTION of the UMURA KOSHA.		1
	BOOK I. CHAPTER I.	
SECT. I.	HEAVEN, Gods, Demons ; their arms, ornaments, symbols or vehicles, and other attributes. Fire ; Air. Velocity. Eternity. Much.	1
SECT. II.	Sky ; weather ; planets ; stars.	15
SECT. III.	TIME ; its divisions. Phases of the moon ; eclipses.	24
SECT. IV.	Sin ; virtue ; happiness. Destiny ; cause. Nature. INTELLECT ; reasoning ; knowledge. Senses ; tastes ; odours ; colours.	31
SECT. V.	Speech. Language. Compositions. Modifications and circumstances of speech.	38
SECT. VI.	SOUND.	44
SECT. VII.	MUSIC ; notes, tones ; instruments. Dancing. Dramatic exhibition ; actors, gestures, passions. Indications of passion. Festival.	45
	CHAPTER II.	
SECT. I.	INTERNAL REGIONS ; holes ; darkness. SERPENTS ; poison.	56
SECT. II.	HELL ; departed souls ; misery, pain.	59
SECT. III.	Seas ; WATER. Islands ; shores. Boats, ships. Fish. Lakes ; ponds, wells. Rivers. Aquatic plants.	60
	BOOK II. CHAPTER I.	
	EARTH, soil. Countries. Roads. Measures of distance.	73
	CHAPTER II.	
	TOWNS ; buildings, habitations.	77

CHAPTER III.

page.

MOUNTAINS, rocks ; fountains, caves, mines. Minerals. 84

CHAPTER IV.

SECT. I. FORESTS. Groves : gardens, avenues. Trees, plants. Trunk ; root ; wood ; leaf ; fruit. 86

SECT. II. Trees of various kinds. 91

SECT. III. Plants, mostly medicinal, or with sensible qualities. 106

SECT. IV. Useful Plants. 112

SECT. V. Drugs and potherbs. Grasses and palms. 118

CHAPTER V.

LIONS and other quadrupeds. Insects. Birds. Pairs, flocks, heaps. 137

CHAPTER VI.

SECT. I. MAN. Woman. Characters, relations, circumstances of women. Kinsmen, relatives. Person, as thin, fat, &c. Freckles, moles. 137

SECT. II. Health. Medicine. Diseases. Diseased. Parts of the body. 150

SECT. III. Dress, ornaments, clothes, perfumes, garlands. Furniture. 164

CHAPTER VII.

Race. Tribe. Order. PRIEST. Characters and descriptions of priests ; their occupations and observances. Sacrifice ; its requisites. Alms ; worship ; austerity ; study. Hypocrisy. Marriage. Human pursuits, and objects. 175

CHAPTER VIII.

SECT. I. MILITARY TRIBE. Kings ; ministers ; officers ; servants. Enemies ; allies. Requisites of government ; means of defence ; and of success. Revenue. Foresight. Insignia of Royalty. 191

page.

SECT. II. Camp; army. Elephants; horses. Chariots. Litters. Warriors. Arms and weapons. War. Slaughter. Funeral. Prison. Life. 199

CHAPTER IX.

THIRD tribe. Professions. Husbandman Field. Implements of husbandry. Corn, pulse, oil-seeds, &c. Granary. Kitchen. Vessels. Condiments. Prepared food. Dairy. Cattle. Traffick; weights and measures. Commodities. 220

CHAPTER X.

FOURTH tribe. Mixed classes. Artisans. Jugglers. Dancers. Musicians. Hunters. Servants. Barbarians. Dogs. Hogs. Chace. Theft. Nets, snares, ropes. Loom. Pole for burden. Wrought leather. Tools. Art. Images. Wages. Spirituous liquor. Gaming 248

BOOK III. CHAPTER I.

Epithets of persons. 259

CHAPTER II.

Qualities of things. 272

CHAPTER III.

Miscellaneous. 286

CHAPTER IV.

SECT. I. Homonymous words, Ending in क 298
SECT. II. ...... —— in ख 304
SECT. III. ...... —— in ग .... *ibid*
SECT. IV. ...... —— in घ 307
SECT. V. ...... —— in च .... *ibid*
SECT. VI. ...... —— in छ 308
SECT. VII. ...... —— in ज .... *ibid*
SECT. VIII. ...... —— in ञ 309
SECT. IX. ...... —— in ट 310

			page.
Sect. X.	......	Ending in ठ	312
	......	—— in ड	*ibid*
Sect. XI.	......	—— in ढ	313
		—— in ण	314
Sect. XII.	......	—— in त	317
Sect. XIII.	......	—— in थ	325
Sect. XIV.	......	—— in द	*ibid*
Sect. XV.	......	—— in ध	328
Sect. XVI.	......	—— in न	330
Sect. XVII.	......	—— in प	337
Sect. XVIII.	......	—— in फ	338
Sect. XIX.	......	—— in ब	*ibid*
		—— in भ	339
		—— in म	340
Sect. XX.	......	—— in य	342
Sect. XXI.	......	—— in र	346
Sect. XXII.	......	—— in ल	355
Sect. XXIII.	......	—— in व	359
Sect. XXIV.	......	—— in श	361
Sect. XXV.	......	—— in ष	363
Sect. XXVI.	......	—— in स	366
Sect. XXVII.	......	—— in ह	369
Sect. XXVIII.	Indeclinables (Homonyma).	....	371

CHAPTER V.

Indeclinables (Synonyma). 376

CHAPTER VI.

Genders.

Sect. I.	Feminine.	383
Sect. II.	Masculine.	388
Sect. III.	Neuter.	393
Sect. IV.	Masculine and Neuter.	397
Sect. V.	Masculine and Feminine.	399
Sect. VI.	Feminine and Neuter.	400
Sect. VII.	Three genders.	401
Sect. VIII.	Variation of gender.	402

अमरकोषः ।

यस्य ज्ञानदयासिन्धोरगाधस्यानघा गुणाः ।
सेव्यतामक्षयो धीराः स श्रिये चामृताय च ॥
समाहृत्यान्यतन्त्राणि संक्षिप्तैः प्रतिसंस्कृतैः ।
सम्पूर्णमुच्यते वर्गैर्नामलिङ्गानुशासनम् ॥
प्रायशो रूपभेदेन साहचर्याच्च कुत्रचित् ।
स्त्रीपुंनपुंसकं ज्ञेयं तद्विशेषविधेः क्वचित् ॥
भेदाख्यानाय न द्वन्द्वो नैकशेषो न सङ्करः ।
कृतोऽत्र भिन्नलिङ्गानामनुक्तानां क्रमादृते ॥
त्रिलिङ्ग्यां त्रिष्विति पदं मिथुने च द्वयोरिति ।
निषिद्धलिङ्गं शेषार्थं त्वन्ताथादि न पूर्वभाक् ॥

BOOK I.

CHAP. I. SECT. I.

m *m* *m* 1 *m*
1. स्वर् (अव्ययं) स्वर्गं नाक त्रिदिव त्रिदशालयाः — Heaven.
2 *m* *f* *f* a *n* b
सुरलोको द्यो दिवौ (द्वे स्त्रियौ) (क्लीबे) त्रिविष्टपं

m *m* *m* *m* *m* *m*
2. अमरा निर्जरा देवास् त्रिदशा विबुधाः सुराः — Gods or deities. c
3 *m* 4 *m* *m* 5 *m* d
सुपर्वाणः सुमनसस् त्रिदिवेशा दिवौकसः

1—य. 2—क. 3—र्वण्. 4—नस्. 5—कस्.

[a] द्यो and दिव् both fem. also neut. दिवं. [b] Or त्रिपिष्टपं, and त्रिविष्टपं. [c] A god, sing. अमरः. pl. अमराः. [d] दिवौकाः or दिवोकाः (स्).

m 1 m a m m
3. आदितेया दिविषदो लेखा अदितिनन्दनाः
m 2 m b m m 3 m
आदित्या ऋभवो ऽस्वप्ना अमर्त्या अमृतान्धसः
m c 4 m m 5 m
4. बर्हिर्मुखाः क्रतुभुजो गीर्वाणा दानवारयः
m 6 m n d f
वृन्दारका दैवतानि (पुंसि वा) देवता (स्त्रियाम्)
m m f 7 m m 8 m 9 m
Sets of divinities. e 5. आदित्या विश्व वसवस् तुषिताभास्वरानिलाः
m g m m
महाराजिक साध्याश्च(च)रुद्राश्च(च गणदेवताः)
m 10 f m i 11 n m m
Demi-gods, & nymphs. h 6. विद्याधरोऽप्सरो यक्ष रक्षो गन्धर्व किन्नराः
m j m m m m
पिशाचो गुह्यकः सिद्धो भूतो (ऽमी देवयोनयः)
m m m m 12 m m
Giants or Titans. k 7. असुरा दैत्य दैतेय दनुजेन्द्रारि दानवाः
m m m 13 m
शुक्रशिष्या दितिसुताः पूर्वदेवाः सुरद्विषः
m m m l 14 m m
A *Jina* or *Buddha*. 8. सर्वज्ञः सुगतो बुद्धो धर्मराजस् तथागतः

1—षद्. 2 ऋभु. 3—धस्. 4—भुज्. 5—रि. 6—न. 7 वसु. 8 आ—. 9 च—. 10 अप्सरस्. 11—चस्. 12 इ—. 13—द्विट्. 14—राज.

a दिविसद् or द्युषद् and द्युसद् (द्यु). b ऋभुः or ऋभूः. c बर्हिर्मुखः or बर्हिमुखः. d Masc. or neut. e Each consists of a specified number (see their names in other dictonaries.) *Adityas* 12. *Viswadévas* 10. *Vasus* 8. *Tushitas* 36. *A'bháswáras* 64. *Anilas* 49. *Mahárájikas* 220. *S'ad'hyás* 12. *Rudras* 11. f Pl. विश्वे i.e. विश्वेदेवाः. g Also महाराजिकाः. h Of various classes and denominations, as *Vidyád'haras* &c. i Likewise यक्षः, fem. यक्षी and यक्षिणी. j Also पैशाचः. k A demon, sing. असुरः, pl. असुराः. Likewise आसुरः. l Also बुधः.

m 1 m m m m
समन्तभद्रो भगवान् मारजित् लोकजित् जिनः

m m 2 m m
9. षडभिज्ञो दशबलो ऽद्वयवादी विनायकः

m m 3 m a m
मुनीन्द्रः श्रीघनः शास्ता मुनिः

4 m
शाक्यमुनिस् (तु यः)

m c m d 5 m
10. (स)शाक्यसिंहः सर्वार्थसिद्धः शौद्धोदनिश्(च सः) BUDD'HA. b

6 m 7 m 8 m
गौतमश्(चा)ऽर्कबन्धुश्(च)मायादेवीसुतश्(च सः)

9 m f 10 m m 11 m m
11. ब्रह्मात्मभूः सुरज्येष्ठः परमेष्ठी पितामहः BRAHMA'. e

m m 12 m m
हिरण्यगर्भो लोकेशः स्वयम्भूश् चतुराननः

13 m 14 m 15 m g m h m
12. धाताब्जयोनि द्रुहिणो विरिञ्चिः कमलासनः

16 m m 17 m 18 m 19 m m
स्रष्टा प्रजापतिर्वेधा विधाता विश्वसृग् विधिः

m 20 m j m m 21 m
13. विष्णुर्नारायणः कृष्णो वैकुण्ठो विष्टरश्रवाः VISHN'U. i

m m m m m
दामोदरो हृषीकेशः केशवो माधवः स्वभूः

1—वत्. 2—दिन्. 3 शास्तृ. 4—मुनि. 5—दनि. 6—तम. 7—बन्धु. 8—सुत. 9—त्मन्. 10 ब्रा—. 11—ष्ठिन्. 12—म्भू. 13·धातृ. 14 ब्ज—. 15 द्रु—. 16 स्रष्टृ. 17 वेधस्. 18—तृ. 19—सृज्. 20 ना—. 21—वस्.

a Likewise शासिता (तृ). b The founder of the religion named from him. c Also शाक्यः. d Likewise सर्वार्थः, and सिद्धार्थः. e Providence, or the Creator. f Also ब्रह्मा. g Likewise द्रुहण्णः, and द्रुघणः. h विरिञ्चः, विरञ्चिः, विरञ्चः and विरञ्चनः. i The pervader and preserver; identified by Hindu mythology with the hero *Krĭshn a* son of *Vasudéva.* j Likewise नरायणः.

m m m m
14. दैत्यारिः पुण्डरीकाक्षो गोविन्दो गरुड़ध्वजः
m m 1 m m a m
पीताम्बरोऽच्युतः शार्ङ्गी विष्वक्सेनो जनार्द्दनः
m 2 m 3 m m
15. उपेन्द्र इन्द्रावरजश् चक्रपाणिश् चतुर्भुजः
m b *m 4 m* c *m*
पद्मनाभो मधुरिपुर्वासुदेवस् त्रिविक्रमः
m d *m* e *m m*
16. देवकीनन्दनः शौरिः श्रीपतिः पुरुषोत्तमः
5 *m* 6 *m* f *m* 7 *m*
वनमाली वलिध्वंसी कंसारातिरधोक्षजः
m 8 *m m m* g
17. विश्वम्भरः कैटभजिद् विधुः श्रीवत्सलांछनः
m m i
VASUDE´VA.h वसुदेवो (ऽस्य जनकः स एव) आनकदुन्दुभिः
m k *m m m*
BALARA´MA.j 18. बलभद्रः प्रलम्बघ्नो बलदेवो ऽच्युताग्रजः
m m m m
रेवतीरमणो रामः कामपालो हलायुधः
m 9 *m m* 10 *m* l 11 *m*
19. नीलाम्बरो रौहिणेयस् तालांको मुषली हली
m m m m m
संकर्षणः सीरपाणिः कालिन्दीभेदनो बलः

---

1 शार्ङ्गिन्. 2—रज. 3—षिण. 4 वा—. 5—लिन्. 6—सिन्. 7 अधोक्षज. 8—जित्. 9—य. 10—ङ्किन्. 11 हलिन्.

a Also विश्वक्सेनः. b Likewise पद्मनाभिः. c Also वासुदेवः, वासुः. d Likewise दैवकीनन्दनः. e Or सौरिः. f Also वलिध्वंसी. g Likewise श्रीवत्सः. h Father of *Krĭshn´a,* and son of *Anacadundubha.* i Also आनकदुन्दभिः. And दुन्दुः. j Brother of *Krĭshn´a.* k Likewise भद्रबलः. And भद्रबल्लः. l Also मुषली or मुशली. m Likewise बलल्लः.

m m m m m
20. मदनो मन्मथो मारः प्रद्युम्नो मीनकेतनः — KA´MADE´VA. a

m m m m m m
कन्दर्पो दर्पको ऽनङ्गः कामः पञ्चशरः स्मरः

m b 1 m c m 2 m
21. शम्बरारिर्मनसिजः कुसुमेषुरनन्यजः

3 m d m m m
पुष्पधन्वा रतिपतिर्मकरध्वज आत्मभूः

m f 4 m g m m h
22. ब्रह्मसूर्विश्वकेतुः (स्याद्) ऽनिरुद्ध उषापतिः — ANIRUD'-DHA. e

f f f f f f
लक्ष्मीः पद्मालया पद्मा कमला श्री र्हरिप्रिया — Lakshmi. i

f 5 f f f f
23. इन्दिरा लोकमाता मा क्षीराब्धितनया रमा

m
(शंखो लक्ष्मीपतेः) पाञ्चजन्यश् — *Krsihn´a's* conch.

m
(चक्रं) सुदर्शनः — His discus & missile weapon.

f j
24. कौमदकी (गदा) — His mace.

m
(खड्गो) नन्दकः — His sword.

m
कौस्तुभो (मणिः) — His jewel.

6 m 7 m m m m
गरुत्मान् गरुडस् तार्क्ष्यो वैनतेयः खगेश्वरः — The vehicle of *Vishn´u*. k

m m m m
25. नागान्तको विष्णुरथः सुपर्णः पन्नगाशनः

---

[1] म—. [2] अनन्यज. [3] —न्वन्. [4] वि—. [5] —मातृ. [6] —त्मन्. [7] —ड.

[a] Love or Cupid; son of *Krĭshn´a.* [b] Also शम्बरारिः, and सम्बरारिः, or संवरारिः. [c] Likewise मनोजः. [d] Also पुष्पधनुः (स्). [e] Son of *Pradyumna* and husband of *Ushá.* [f] This and the following terms are titles both of *Kámadéva* and *Anirudd'ha.* [g] Likewise ऋश्यकेतुः or ऋष्यकेतुः, and रिश्यकेतुः, or रिष्यकेतुः—रिष्यकेतनः. [h] Also ऊषापतिः. [i] The wife of *Vishn´u*, and goddess of prosperity. [j] Likewise कौमादी, and कौमोदकी. [k] Variously described as a gigantic crane, a vulture, or an eagle.

Siva. a

शंभुर्[m b] ईश:[m] पशुपति:[m] शिव:[m] शूली[1 m] महेश्वर:[m]

26. ईश्वर:[m] सर्व[m c] ईशान:[m] शङ्करश्[2 m] चन्द्रशेखर:[m]

भूतेश:[m] खण्डपरशुर्[m d] गिरीशो[m] गिरिशो[m] मृड:[m]

27. मृत्युञ्जय:[m] कृत्तिवासा:[3 m e] पिनाकी[4 m] प्रमथाधिप:[m]

उग्र:[m] कपर्दी[5 m] श्रीकण्ठ:[m] शितिकण्ठ:[m] कपालभृत्[m]

28. वामदेवो[m] महादेवो[m] विरूपाक्षस्[6 m] त्रिलोचन:[m]

कृशानुरेता:[7 m] सर्वज्ञो[m] धूर्जटि[m] र्नीललोहित:[m]

29. हर:[m f] स्मरहरो[m] भर्गस्[8 m g] त्र्यम्बकस्[9 m] त्रिपुरान्तक:[m]

गङ्गाधरो[m] ऽन्धकरिपु:[m] क्रतुध्वंसी[10 m] वृषध्वज:[m]

30. व्योमकेशो[m] भवो[m] भीम:[m] स्थाणू[11 m] रुद्र[m] उमापति:[m]

His braided hair. h — कपर्दो[m] ऽस्य जटाजूट:)

His bow. — पिनाको[m] ऽजगवं[n i] (धनु:)

His attendants. — 31. प्रमथा:[m j] (स्यु: पारिषदा)[k]

The divine mothers. l — ब्राह्मी[m] त्याद्यास्तु मातर:[f])

1—लिन्. 2—ङ्कर. 3—सस्. 4—किन्. 5—र्दिन्. 6—क्ष. 7—तस्. 8 भर्ग. 9—म्बक. 10—सिन्. 11—स्थाणु.

a The destroyer and reproducer. b Also शम्भु:. c Likewise शर्व. d Also खण्डपर्शु:. e Likewise कृत्तिवास: (स). f Also हीर:. g Likewise भर्ग:. h Rolled on his head. i Also अजकवं, अजगवं, अजगावं, अजकावं, and अजीकवं. j Sing. प्रमथ:. k This, which is likewise a name of SIVA's attendants, is variously written. Sing. पारिषद: पार्षद:, or पार्षद्य:. l Or energies of the gods, viz. *Bráhmí*, *Mahéswarí*, *Aindri*, *Varáhí*, *Vaishnaví*, *Kaumárí*, *Kauvérí* or *Chámundá*, and *Charchicá*. m Also ब्रह्माणी.

f fb n
विभूति र्भूतिरैश्वर्य्यम् (अणिमादिकमष्टधा) — Superhuman power. a

f f fd fe f 1ff
32. उमा कात्यायनी गौरी काली हैमवतीश्वरी — BHA'WANI'. c

fg f f f f
शिवा भवानी रुद्राणी सर्वाणी सर्वमङ्गला

f f f f fh 2fi
33. अपर्णा पार्वती दुर्गा मृडानी चण्डिकाम्बिका

3 m m m m
विनायको विघ्नराज द्वैमातुर गणाधिपाः — GAN'E'SA. j

4 m m m m
34. (अप्ये) कदन्त हेरम्ब लम्बोदर गजाननाः

m m 5lm l m
कार्त्तिकेयो महासेनः शरजन्मा षडाननः — KA'RTI'KEYA. k

m m m m m
35. पार्वतीनन्दनः स्कन्दः सेनानीरग्निभूर्गुहः

6 m m m m m
बाहुलेयस् तारकजित् विशाखः शिखिवाहनः

m m m m n
36. षाण्मातुरः शक्तिधरः कुमारः क्रौंचदारणः

m 7 m 8 m p 9 m q m
इन्द्रो मरुत्वान् मघवा बिडोजाः पाकशासनः — INDRA. o

---

1 ई—. 2 आ—. 3—क. 4 ए—. 5—जन्. 6—लेय. 7—त्वत्. 8—वन्. 9—जस्.

[a] Consisting in preternatural faculties of eight sorts (see the enumeration in other dictionaries), such as the power of assuming an imperceptible form &c. [b] This and the preceding term (विभूतिः) are by some considered to be here intended for names of ashes rubbed on the person of SIVA. [c] The wife of *Siva* and goddess of destruction. [d] Likewise गौरा. [e] Also काला. [f] Likewise ईश्वरा. [g] Also शिवी. [h] Likewise चण्डिः, चण्डी or चण्डा. [i] Also अम्बा. [j] The obviator of difficulties. [k] The god of war. [l] Likewise शरजन्मा. [m] Also बाहुलेय. [n] Likewise क्रौञ्चदारणः. [o] Regent of the sky. [p] Also मघवान् (वत्); some add मघवन्. [q] Likewise विडौजाः.

1 *m* a   *m* b   *m*   *m*
37. वृद्धश्रवाः सुनासीरः पुरुहूतः पुरन्दरः
m   *m*   *m*   *m*   *m*
जिष्णुर्लेखर्षभः शक्रः शतमन्युर्दिवस्पतिः
2 *m* c   *m*   3 *m*   *m*   4 *m*   5 *m*
38. सुत्रामा गोत्रभिद्वज्री वासवो वृत्रहा वृषा
m d   *m*   *m*   *m*
वास्तोष्पतिः सुरपतिर्बलारातिः शचीपतिः
6 *m*   *m*   7 *n*.   *m*
39. जम्भभेदी हरिहयः स्वाराण् नमुचिसूदनः
m   8 *m*   9 *m*   *m*
संक्रन्दनो दुश्च्यवनस् तुराषाण् मेघवाहनः
m   *m*   10 *m*
40. आखण्डलः सहस्राक्ष ऋभुक्षास्
(तस्य तु प्रिया)
f   *f* f 11 *f*
SACHI. e — पुलोमजा शची न्द्राणी
12 *f* g
Indra's City. — (नगरी त्व) मरावती
13 *m* h
His horse. — 41. (हय) उच्चैःश्रवाः
m
His charioteer. — (सूतो) मातलि
n
His grove or garden. — र्नन्दनं (वनं)
m
His palace. — (स्यात् प्रासादो) वैजयन्तो
m   *m*
JAYANTA. i — जयन्तः पाकशासनिः

1—वस्. 2—मन्. 3—जिन्. 4—हन्. 5—षन्. 6—दिन्. 7—राज्. 8—वन. 9—षाह्. 10—चस्. 11 द्—. 12 ञ—. 13— वस्.

a Also वृद्धश्रवाः. b Likewise शुनाशीरः and शुनासीरः. c Also सुत्रामाः. d Some add वास्तोष्पतिः. e The wife of *Indra*. f Likewise शचिः, and सची, or सचिः. g Also अमरा. h Likewise उच्चैःश्रवस् (स्). i Son of *Indra*.

m 1m 2m 3m

42. ऐरावतो ऽभ्रमातङ्गैरावणाभ्रमुवल्लभाः — *Indra's* elephant.

f mn mna nb m

ह्रादिनी वज्रम् (ऽस्त्री स्यात्) कुलिशं भिदुरं पविः — His thunderbolt.

m mc md m 4mfe

43. शतकोटिः स्वरुः शम्बो दम्भोलिरशनिर् (द्वयोः)

n mn

व्योमयानं विमानो (ऽस्त्री) — The car of *Indra*. f.

5m

(नारदाद्याः) सुरर्षयः — A divine sage. g.

6f f

44. (स्यात्) सुधर्मा देवसभा — The council of the gods.

ni 7n f

पीयूषममृतं सुधा — The food of the gods. h.

f f fk f

मन्दाकिनी वियद्गङ्गा स्वर्णदी सुरदीर्घिका — The river of heaven. j.

m m 8m m m

45. मेरुः सुमेरुर्हेमाद्री रत्नसानुः सुरालयः — The mountain *Sumeru*. l

m m

(पञ्चैते देवतरवो) मन्दारः पारिजातकः — Five celestial trees. m.

m 9m mn

46. सन्तानः कल्पवृक्षश् (च पुंसि वा) हरिचन्दनं

---

1 ऋ—. 2 ऐ—. 3 ऋ—. 4 ऋ—. 5—र्षि. 6—र्मन्. 7 ऋ—. 8—द्रि. 9—वृक्ष.

[a] Also कुलीशं. [b] Likewise भिदिरं and भिदुः. [c] Also स्वरुः (रु). [d] Likewise शम्बः. And सम्बः or संवः. [e] Also अशनी, and वज्राशनिः. [f] Or of any god. [g] As *Nárada*, &c. [h] Ambrosia and Nectar; or the food and drink which confer immortality. [i] Likewise पेयूषं and पैयूषं. [j] The Ganges of the sky, suggested probably by the milky-way. [k] Also स्वर्नदी. [l] The extremity of the world's axis; where the gods abide. [m] Severally named in the text.

SANATKUMARA. a

m b m c
सनत्कुमारो वैधात्रः

The *Aswini*. d

m 1 m
स्वर्वैद्यावश्विनीसुतौ

m e 2 m m 3 m
47. नासत्यावश्विनौ दस्रावाश्विनेयौ (च तावुभौ)

Nymphs. f

4 f f h
(स्त्रियां बहुष्व) प्सरसः स्वर्वेश्या (उर्व्वशीमुखाः)

Celestial musicians. i

m j 5 m k 6 m l
48. (हाहा हूहूश्च चैवमाद्या)गन्धर्व्वास्(त्रिदिवौकसः)

Fire.

m m m m m m
, अग्निर्वैश्वानरो वह्निर्वीतिहोत्रो धनञ्जयः

m m 7 m 8 m n
49. कृपीटयोनिर्ज्वलनो जातवेदास् तनूनपात्

9 m 10 m o 11 m m m
बर्हिः शुष्मा कृष्णवर्त्मा शोचिष्केश उषर्बुधः

---

1 श्व—. 2 अश्विन. 3 श्रा—. 4 अप्सरस. 5—हु. 6—र्व्व. 7—दस 8—पाद्. Or—पात्. 9 बर्हि Or बर्हिस. 10—न्. 11—क्लिन्.

[a] The son of *Brahmá*, and eldest of the progenitors of mankind. [b] Likewise सनत्कुमार. [c] Also वधातकिः. [d] Physicians of heaven, and twin sons of the sun by his wife *Sanjnyá* in the shape of a mare, or children of the constellation *Aswiní*. One of the twins is named *Násatya*, and the other *Dásra*; but these terms, in the dual, designate both of them.. Their patronymics are used in the singular, when either is singly intended. [e] Likewise नासिक्यौ. [f] Celestial courtesans, as *Urvasí*, *Rambhā*, *Ménacá*, *Ghrítàchi*, *Tilóttamá*, &c. [g] Likewise स्वर्वेश्या. [h] Also उर्वशी and उर्व्वशी. Quiristers of heaven, as *Háhá*, *Húhú*, *Tumbura*, *Viswávasu*, *Chitrarat'ha*, &c. [j] Likewise हहा; and हाहाः (स). And Indec. हाहाः. [k] Also हुहुः and हाहाहूहुः. And Indec. हूहुः. [l] Sing. गन्धर्वः. Also गन्धर्व्वः and गान्धर्वः. [m] One commentator makes the plural of this word विश्वानराः, but erroneously say others. [n] Or, according to a different etymology, तनूनपात् (त्). And तनूनपाः (पा). [o] शुष्मन्, or बर्हिःशुष्मन्. Also शुष्मः (ष्म).

m a *m* *m* b *m* *m*
50. आश्रयाशो बृहद्भानुः कृशानुः पावको ऽनलः
m 1 *m* 2 *m*. 3 *m*
रोहिताश्वो वायुसखा शिखावानाशुशुक्षणिः
4 *m* 5 *m* *m* *m*
51. हिरण्यरेता हुतभुग् दहनो हव्यवाहनः
6 *m* c 7 *m* d 8 *m* *m* *m*
सप्तार्चिर्दमुनाः शुक्रश् चित्रभानुर्विभावसुः
m 9 *n*
52. शुचिरप्पित्तं

10 *m* *m* *m*
और्वस् (तु) वाडवो वडवानलः — Submarine fire. e

m f *m f* g 11 *f* h *f* *f*
(वह्नेर्द्वयो) र्ज्वालकीलावर्चिर्हेतिः शिखा (स्त्रियां) — Flame. f

m f n i *m*
53. (त्रिषु) स्फुलिङ्गो ऽग्निकणः — A spark.

m *m*
सन्तापः संज्वरः (समौ) — A burn.

m *m* 12 *m* 13 *m*
धर्मराजः पितृपतिः समवर्त्ती परेतराट् — YAMA. j
m 14 *m* *m* 15 *m* *m*
54. कृतान्तो यमुनाभ्राता शमनो यमराड् यमः
m *m* k *m* *m* *m*
कालो दण्डधरः श्राद्धदेवो वैवस्वतो ऽन्तकः

1—खि, Or —ख. 2—वत. 3 आ—. 4—तस्. 5—भुज्. 6—स्. EX. —र्चिस्. 7—नस्. 8—क्र. 9 अ—. 10—र्वः. 11 अर्चि. 12—र्त्तिन् 13—राज्. 14—तृ. 15—राज्.

a Likewie आशयाशः. b Also कृशाणु. c Likewise सप्तार्चिः (र्चि). d Also दमूनाः. e A being consisting of flame, but with a mare's head, sprung from the thighs of *Urva*, and was received by the ocean. f Masc. ज्वालः, fem. ज्वाला. g Fem. कीला. h Also f. n. अर्चिः, (स). i Fem. स्फुलिङ्गा, neut.—गं. j The regent of worlds below; or death, and judge of departed souls. Likewise दण्डधारः.

A giant or ghost.

55. राक्षसः कौणपः क्रव्यात् क्रव्यादो ऽस्रप आशरः

रात्रिञ्चरो रात्रिचरः कर्बुरो निकषात्मजः

59. यातुधानः पुण्यजनो नैर्ऋतो यातु रक्षसी

VARUNA.[f]

प्रचेता वरुणः पाशी यादसांपतिरप्पतिः

Air or wind.

57. श्वसन स्पर्शनो वायुर्मातरिश्वा सदागतिः

पृषदश्वो गन्धवहो गन्धवाहा निलाशुगाः

58. समीर मारुत मरुज् जगत्प्राण समीरणाः

नभस्वद् वात पवन पवमान प्रभञ्जनाः

Air inhaled.[m]

59. प्राणो ऽपानः समानश्(चो)दान व्यानौ(च वायवः

शरीरस्था इमे)

Speed or velocity.

रंहस् तरसी (तु) रयः स्यदः

---

1 क्रव्याद्. 2 रक्षस्. 3—तस्. 4 पाशिन्. 5 अ—. 6—श्वन्. 7 अ—. 8 आ—. 9—तृ. 10—त्. 11—न. 12 उ—. 13 तरस्.

[a] Or अस्रपः. [b] Or आशिरः. [c] Likewise कर्बूरः. and कर्वरः. [d] Or जातुधानः. [e] Also नैर्ऋतिः. [f] Or the regent of water. [g] Likewise वरणः. [h] Also अपांपतिः. [i] Or पृषताश्व. [j] Likewise मरुतः. [k] Also जगत् (du. जगतौ; or जगन्तौ;) and प्राणः. [l] Likewise वातिः. [m] Five breaths, or air inhaled or emitted several ways, as breath, deglutition, &c. [n] Also रंहः.

1 m a   n   n   n   n 2 n c   n

60. जवो (ऽथ) शीघ्रं त्वरितं लघु क्षिप्रमरं द्रुतं — Quick, or swiftly. b

n   n   n   3 n   4 n d

सत्वरं चपलं तूर्णमविलम्बितमाशु (च)

n f   n   5 n   n   6 n   7 n g

61. सतते ऽनारताश्रान्त सन्तताविरतानिशं — Eternal, or continually. e

n   8 n   9 n h

नित्यानवरताजस्रम् (ऽप्य)

m   m j

(ऽथा) ऽतिशयो भरः — Much or excessive. i

n   n   10 n   11 n   12 n   n

62. अतिवेल भृशात्यर्थातिमात्रोद्गाढ निर्भरं

13 n   14 n   15 n   n   n k   16 n

तीव्रैकान्तनितान्तानि गाढ बाढ दृढानि (च)

l   m

63. (क्लीबे) शीघ्राद्यसत्वे स्यात् त्रिष्वेषां भेद्यगामि यत्

---

1 जव. 2 अर. 3 अ—. 4 आ—. 5 अ—. 6 अ—. 7 आ—. 8 अ—. 9 अ—. 10 अ—. 11 अ—. 12 उ—. 13 तीव्र. 14 ए—. 15—न्त. 16 दृढ.

[a] Likewise जवनः. [b] These terms, used adverbially, are neuter; but as adjectives, they agree in gender with the subject. Masc. शीघ्रः, fem. शीघ्रा, neut. शीघ्रं. [c] Also Indec. अरं. [d] Except this term, which properly should not be used as an adjective. [e] These likewise are neuter as adverbs, but vary as adjectives. [f] This is reckoned among indeclinables. [g] Except this, which properly should not be used as an adjective. [h] Except this also, which is never used as an adjective. This is also reckoned among indeclinables. [i] These likewise are neuter as adverbs, but vary as adjectives. [j] Except these two, which are invariably masculine; but they are used adverbially in the second singular neuter. [k] This is indeclinable according to some. [l] They are neuter when used not as nouns; consequently, as adverbs. [m] A various reading is भेद्यगामि, (used as an epithet or discriminative) instead of सत्वगामि, (used as a noun; i.e. as an adjective.)

1 m m 2 m m

KUVE'RA. a — कुवेरस् त्र्यम्बकसखो यक्षराड् गुह्यकेश्वरः

3 m m m m

64. मनुष्यधर्म्मा धनदो राजराजो धनाधिपः

m m m m

किन्नरेशो वैश्रवणः पौलस्त्यो नरवाहनः

4 m b 5 m c 6 m d m 7 m

65. यक्षैकपिङ्गैलविल श्रीद पुण्यजनेश्वराः

n

The garden of *Kuvéra.* — (अस्योद्यानं) चैत्ररथं

m f

Nalakúvara. e — (पुत्रस्तु) नलकूवरः

m

Kailása. g. — 66. कैलासः (स्थानं)

f

Kuvéra's city. — अलका (पूर्)

m n

His throne and vehicle. — (विमानं तु) पुष्पकं

m 8 m m m

His attendants. — (स्यात्) किन्नरः किंपुरुषस् तुरंगवदनो मयुः

m m h

His treasure. — 67. निधि (र्ना) शेवधि

n n

Auriferous gems. i — (र्भेदाः पद्मशङ्खादयो निधेः)

1—र. 2—राज्. 3—मंन. 4 यक्ष. 5 ए—. 6 ए—. 7—र. 8—ष.

a The god of riches. b Also यक्षेश्वरः. c Likewise एकपिङ्गलः. d Also ऐडविडः, or ऐलविलः, and ऐडविल. e Son of *Kuvéra.* f The same term, in the dual, designates both the sons of KUVE'RA; named NALAKU'VARA, and MANI'GRI'VA. g Abode of *Kuvéra.* h Also सेवधिः i See an enumeration of the other seven (for there are nine such fabulous gems) in other dictionaries.

SECTION II.

f f a 1 n b 2 n n 3 n
1. द्यो दिवौ (द्वे स्त्रियाम्) ऽभ्रं व्योम पुष्करमम्बरं — The sky or atmosphere.
4 n c n d n n 5 n n
नभो ऽन्तरीक्षं गगनमनन्तं सुरवर्त्म खं
6 n n 7 m n 8 m n e
2. वियद्विष्णुपदं (वा तु पुंस्या) काश विहायसी
9 f 10 f g f 11 f 12 f
दिशस्(तु)ककुभः काष्ठा आशाश्(च)हरितश्(च ताः) — Space, region or quarters. f
13 f 14 f i 15 f
3. प्राच्यवाची प्रतीच्यस् (ताः पूर्व दक्षिण पश्चिमाः) — The several quarters. h
f
(उत्तरा दिग्) उदीची (स्याद्)
m f n
दिश्यं (तु त्रिषु दिग्भवे) — Situated or bearing. j
m m m m m m
4. इन्द्रो वह्निः पितृपति नैरृतो वरुणो मरुत् — The regents of quarters and points. k
m m
कुबेर ईशः (पतयः पूर्वादीनां दिशां क्रमात्)

---

1 अ—. 2—मन्. 3 अं—. 4—अस्. 5—त्मन्. 6—त्.
7 आ—. 8—यस्. 9 दिश्. 10 ककुभ्. 11 आशा. 12 हरित्.
13 ची—. 14 च—. 15—ची.

[a] See § i. v. 4. [b] Or अभ्रं. [c] Likewise नभः (अ.) [b] Or अन्तरीक्षं. [e] Masc. विहायाः. Neut. विहायः. Also विहायसः—स; and indec. विहायसा. [f] A tract or quarter of the world; sing. दिक्, pl. दिशः. Or with the feminine termination दिशा, pl. दिशाः. [g] Nom. ककुप्. Also with the feminine termination ककुभाः. [h] In their order: namely, East, South, West, North. [i] Some read अपाची for the South; restricting अवाची to the region below. [j] Ex. पूर्वदिश्यः eastern; fem—श्या: neut.—श्यं. [k] In their order: E., S. E., S., S. W., W., N. W., N., N. E. Thus fire S. E. *Nairíta* S. W. Air N. W. *Síva* N. E. From the regents, the points are denominated: as ऐन्द्र, East; आग्नेयी, South-east; याम्या, South; &c.

Elephants, at the points. a

m m m m 1 m

5. ऐरावतः पुण्डरीको वामनः कुमुदोऽञ्जनः

m m 2 m

पुष्पदन्तः सार्वभौमः सुप्रतीकश्च् (च दिग्गजाः)

Their females b

f c f f 3 f

6. (करिण्यो)ऽभ्रमु कपिला पिङ्गलानुपमाः (क्रमात्)

f f d f e f

ताम्रकर्णी शुभ्रदन्ती (चा)ऽङ्गना(चा)ऽञ्जनावती

Intermediate point. f

n f g

7. (क्लीबाव्ययं त्व)ऽपदिशं दिशोर्मध्ये विदिक् (स्त्रियां)

Included space.

n n

अभ्यन्तरं (त्व)ऽन्तरालं

The sensible horizon. h

m i m

चक्रवालं (तु) मण्डलं

A cloud.

m j m m m m

8. अभ्रं मेघो वारिवाहः स्तनयित्नुर्बलाहकः

m 4 m 5 m m k m

धाराधरो जलधरस् तडित्वान् वारिदोऽम्बुभृत्

m m m 6 m l 7 m m

9. घन जीमूत मुदिर जलमुग् धूमयोनयः

A succession of clouds.

f f

कादम्बिनी मेघमाला

Belonging to clouds.

m f n

(त्रिषु मेघभवे)ऽभ्रियं

---

1 अंजन. 2—क. 3 अ—. 4—धर. 5—त्वत्. 6—मुक्. 7—नि.

a Belonging to the several regents of them, respectively. b In the same order. c Also अभ्रमुः. d Likewise शुभ्रदन्ती. e Also अङ्गदा. f Or half quarter, as S. E. &c. g Likewise प्रदिक्. h Or any orb and circumference. i Or चक्रवाडं. j Or अभ्रं. k Also वारिधरः. l Likewise जलभृत्, जलद, &c. m Properly this signifies a cloud of smoke : and जीमूतः is a visible exhalation.

n *n* *n* 1 *n* b
10. स्तनितं गर्जितं मेघनिर्घोषे रसिता (दि च) — The rattling of thunder. a

f c *f* 2 *f* 3 *f* *f*
शंपा शतह्रदा ह्रादिन्यैरावत्यः क्षणप्रभा — Lightning.

f *f* d *f* *f* *f*
11. तड़ित् सौदामिनी विद्युत् चञ्चला चपला (ऽपि च)

m f g
स्फूर्जथु (र्वज्रनिर्घोषो) — A clap of thunder. e

m 4 *m*
मेघज्योतिरिरम्मदः — A flesh of lightning. h

n 5 *n*
12. इन्द्रायुधं शक्रधनुस् — A rainbow.

n
(तदेव ऋजु) रोहितं — INDRA's bow unbent. i

f *n* j
वृष्टिर्वर्षं — Rain.

m 6 *m*
(तद्विघाते) ऽवग्राहावग्रहौ (समौ) — Drought.

m *m*
13. धारासम्पात् आसारः — A hard shower.

m k l
शीकरो (ऽम्बुकणाः स्मृताः) — Thin rain.

1—त. 2—नीः 3 ऐ—ती. 4 इ—. 5—सु. EX.—नुष्. 6 च—.

a Or the grumbling of clouds. b Including other synonyms, as ध्वनितं, &c. c Also शम्पा. d Better सौदामनी; Likewise सौदाम्नी. e The noise attending a fall of thunder or stroke of lightning. f Also स्फूर्ज्जथुः. and विस्फूर्ज्जथुः, or विस्फूर्ज्जथुः. g Or वज्रनिर्घोषः. h Or the fire attending a stroke of lightning. i When his bow is bent, its shadow appears as a rainbow; when unbent, it is invisible to mortals. Some of the commentators have approached towards a true explanation of the rainbow; saying that it proceeds from the rays of the sun, which are of various colours, and being dispersed by the air, appear in the sky. j Likewise वर्षणं. k Or शीकरः. l Or स्मृताः.

Hail. — वर्षोपलस् (तु) करका [1 m, m f]

A cloudy day. a — (मेघाच्छन्ने ऽह्नि) दुर्दिनं [n]

Covering or disappearance. b — 14. अन्तर्द्धा व्यवधा (पुंसि त्व्) न्तर्द्धिरपवारणं [f, f, m, 2 n]
अपिधान तिरोधान पिधानाच्छादनानि (च) [n, n, n c, 3 n]

The moon. — 15. हिमांशुश् चन्द्रमाश् चन्द्र इन्दुः कुमुदबान्धवः [4 m, 5 m d, m e, m, m f]
विधुः सुधांशुः शुभ्रांशुरोषधीशो निशापतिः [m, m, m, 6 m, m]
16. अब्जो जैवातृकः सोमो ग्लौर्मृगाङ्कः कलानिधिः [m, m, m g, m, m, m]
द्विजराजः शशधरो नक्षत्रेशः क्षपाकरः [m, m h, m, m]

A digit. i — 17. कला (तु षोडशो भागो) [f]

The disk of the sun or moon. — बिम्बो (ऽस्त्री) मण्डलं (त्रिषु) [m n j, m f n]

A part. — भित्तं शकल खण्डे (वा पुंस्य्) ऽर्द्धो [n, m n, m n, m]

Half. — ऽर्द्धं (समे ऽंशके) [n]

1—ल. 2 अ—. 3 आ—न. 4—शु. 5—मस्. 6 ओ—.

a Or obscured by clouds. b Or anything, which hides and withholds from sight. c Also छादनं. and छदनं. d Likewise माः, (मस्.) e Also चन्दः. f Likewise कुमदबन्धुः. g Also सोमा, (न्.) h Likewise शशाङ्कः, शशलाञ्छनः, and शशी, (न्.) i Or the sixteenth part of the moon's diameter j One author makes this fem. Also बिम्बी.

f a *f* *f*
18. चन्द्रिका कौमुदी ज्योत्स्ना — Moonlight.

1 *m* *f*
प्रसादस् (तु) प्रसन्नता — Purity or brightness.

m 2 *m* *n* *n* 3 *n* *n* b
कलङ्काङ्कौ लाञ्छनं (च) चिह्नं लक्ष्म (च) लक्षणं — A spot or mark.

f
19. सुषमा (परमा शोभा) — Exquisite beauty.

f *f* c 4 *f* *f*
शोभा कान्तिर्द्युतिश् छविः — Beauty or splendour.

5 *m* 6 *m* 7 *m* *n* *n*
अवश्यायस् (तु) नीहारस् तुषारस् तुहिनं हिमं — Frost.

n *f* d
20. प्रालेयं मिहिका (च।)

f *f*
(ऽथ) हिमानी हिमसंहतिः — Ice and snow.

n
शीतं (गुणे) — Cold or chilness.

m f n c *m f n* *m f n*
(तद्वदर्थाः) सुषीमः शिशिरो जडः — Cold or frigid.

m f n *m f n* *m f n* *m f n*
21. तुषारः शीतलः शीतो हिमः (सप्तान्यलिङ्गकाः)

m *m*
ध्रुव औत्तानपादिः (स्याद्) — The polar star. f

m h *m*
अगस्त्यः कुम्भसम्भवः — AGASTYA. g

1—द. 2 अङ्क. 3—क्ष्मन्. 4—ति. 5—य. 6—हार. 7—षार.

a Also चन्द्रिमा. b Likewise लक्ष्मणं. c Also द्युती, and छवी. d Or महिका. e Likewise सुशीमः, and सुसीमः. f Or the north pole itself. In mythology, *Dhruva* is son of *Uttánapáda*, and consequently grandson of the first *Manu*. In Astronomy, *Uttánapada*, is β Ursæ minoris. g *Agastya* is regent of the star Canopus. h Also अगस्तिः.

1 m a

22. मैत्रावरुणिर्

f

His consort. (स्यैव) लोपामुद्रा (सधर्म्मिणी)

n b 2 n n f f n c 3 f n d

A star. नक्षत्रमृक्षं भं तारा तारका (प्यु) डु (वा स्त्रियां)

Asterisms. e 23. दाक्षायण्यो (ऽश्विनीत्यादि तारा)

4 f 5 f

The head of Aries. अश्वयुगश्विनी

f f f

Stars in the Southern scale. राधा विशाखा

m m m

Stars in Cancer. पुष्ये (तु) सिध्य तिष्यौ

6 f

The Dolphin. श्रविष्ठया

f

24. (समा) धनिष्ठा

f f g

The wing of Pegasus. (स्युः) प्रोष्ठपदा भाद्रपदाः (स्त्रियः)

n h n 7 f

Orion. मृगशीर्षं मृगशिरस् (तस्मिन्नेवा) ग्रहायणी

8 f i

Stars in his head. 25. इल्वलास् (तच्छिरोदेशे तारका निवसन्ति याः)

m m m k 9 m m

The planet Jupiter. j बृहस्पतिः सुराचार्य्यो गीष्पतिर्धिषणो गुरुः

1—णि. 2 ऋक्ष. 3 उड. 4—युज्. 5 श्व—. 6—ष्ठा.
7 श्रा—. 8—ला. 9 धि—.

a Likewise वरुणिः. b Also नक्षत्रं. c Neut. तारकं. Likewise masc. तारः, and तारकः. d Neut. उडु, fem. उडुः or उडू. e *As'winí* and others, the longitude of which regulates the divisions of the zodiac. In mythology, they are nymphs, and daughters of *Daksha.* f Properly dual, as indicating two stars, which compose this constellation according to ancient authors. But astronomers now recken four. g Also भद्रपदाः. h Likewise masc. मृगशीर्षः, and fem. मृगशिराः (स्). Also masc. मृगः. i Also इल्वकाः. j *Vrihaspati,* the preceptor of the gods, son of *Angiras.* k Likewise गोपतिः, गीःपतिः, and गीस्पतिः.

m *m* a 1 *m* *m*	
26. जीव आङ्गिरसो वाचस्पतिश् चित्रशिखण्डिजः	
m *m* *m* 2 *m* c *m* d *m*	
शुक्रो दैत्यगुरुः काव्य उशना भार्गवः कविः	Venus. b
m *m* *m* *m* *n*	
27. अङ्गारकः कुजो भौमो लोहिताङ्गो महीसुतः	Mars. e
m *m* *m*	
रौहिणेयो बुधः सौम्यः	Mercury. f
m h *m* i	
(समौ) सौरि शनैश्चरौ	Saturn. g
n k *m* *m* *m* *m*	
28. तमस् (तु) राहुः स्वर्भानुः सैंहिकेयो विधुन्तुदः	The ascending node. j
m	
(सप्तर्षयो मरीच्यत्रिमुखाश्) चित्रशिखण्डिनः	Ursa major. l
n	
29. (राशीनामुदयो) लग्नं	Ascension. m
(ते तु मेषवृषादयः)	Signs of the Zodiac. n
m o *m* 3 *m* 4 *m* 5 *m* 6 *m*	
सूर सूर्यार्यमादित्य द्वादशात्म दिवाकराः	The Sun

1—ति. 2—नस्. 3 अ—न्. 4 आ—. 5—त्मन्. 6—र.

[a] The patronymic in the plural, reverts to the original form अङ्गिरसः. [b] *S'ukra* or *U'sanas*, the preceptor of the giants, son of *Bhrigu* and regent of the planet Venus. [c] In the vocative sing. उशनः(स्) उशनन, or उशनः. [d] Likewise भृगुः. This and the patronymic, in the plural, make भृगवः. [e] According to mythology, the son of the earth. [f] *Bud'ha*, son of *Sóma*, (or the moon) by *Róhinï* (or the Hyades). [g] *Saní*, the offspring of the sun by *Ch'háyá*. [h] Or more properly, सौरिः. Also सौरः. [i] Likewise शनिः [j] *Ráhá*, son of *Sinhiki*. [k] Also masc. तमाः, (स.) [l] The seven principal stars in Ursa major are the seven sages ; *Maríchi*, *Atri*, *Angiras*, *Pulastya*, *Puláha*, *Kratu* and *Vasisht'ha*. [m] The rising of the signs. [n] The sign (*Rás'i*) are Aries, Taurus, &c. [o] Likewise सूरः.

m 1 m m m
30. भास्कराहस्कर ब्रध्न प्रभाकर विभाकराः
2 m m m m 3 m
भास्वद् विवस्वत् सप्ताश्व हरिदश्वोष्णरश्मयः
m 4 m m a m b 5 m 6 m
31. विकर्त्तनार्क मार्त्तण्ड मिहिरारुण पूषणः
7 m m 8 m m m
द्युमणिस् तरणिर्मित्रश् चित्रभानुर्विरोचन
m 9 m m 10 m c
32. विभावसुर्ग्रहपतिस् त्विषांपतिरहर्पतिः
m m 11 m m d 12 m m
भानुर्हंसः सहस्रांशुस् तपनः सविता रविः
m m 13 m
Three of the sun's attendants. e — 33. माठरः पिङ्गलो दण्डश् (चण्डांशोः पारिपार्श्विकाः)
m m m m g m
The dawn. f — सूरसूतोऽरुणोऽनूरुः काश्यपिर्गरुडाग्रजः
14 m h m 15 n n
Halo. — 34. परिवेषस् (तु) परिधिरुपसूर्य्यक मण्डले
m 16 m m 17 m m f m 18 m i
A ray. — किरणोस्र मयूखांशु गभस्ति घृणि घृष्णयः
m m m f f
35. भानुःकरोमरीचिः(स्त्रीपुंसयोः)दीधितिः(स्त्रियाम्)

---

1 स्क—. 2—द्. 3 उ—श्व. 4 र्क—. 5 ण्ड—. 6 पूषन्.
7—णि. 8—त्र. 9—ति. 10 ग्र—. 11—शु. 12—तृ.
13—ण्ड. 14—ष. 15 उ—. 16 उस्र. 17 श्रंशु. 18 घृष्णि.

[a] Also मार्त्ताण्ड, [b] Likewise मिहिरः. [c] Also अहःपतिः. [d] Likewise तापनः. [e] Severally named in the text. They are INDRA, YAMA, and FIRE, under other names : one placed on the left of the sun ; the two others on his right. [f] The charioteer of the sun. [g] Likewise काश्यपः. [h] Also परिवेषः. [i] Some read पृश्नि.

f 1*f* *f* 2*f* *f* a 3*f* *f* *f* 4*f*
(स्युः)प्रभा रुग्रुचि त्विड्भा भाश्छवि द्युतिदीप्तयः Light.

5*n* 6*n*
36. रोचिः शोचि (उभे क्लीवे)

m *m* *m*
प्रकाशो द्योत आतपः Sunshine. b

n *n* *n* *n* d
कोष्णं कवोष्णं मन्दोष्णं कदुष्णं (त्रिषु तद्वति) Warmth. c

n *n* *n* *f*
37. तिग्मं तीक्ष्णं खरं (तद्वत्) Heat. e

f *f*
मृगतृष्णा मरीचिका Sultry vapour. g

---

1 रुच्. 2 त्विष्. 3 भास्. 4 दीप्ति. 5 रोचिस्. 6 शोचिस्.

[a] Also masc. भाः (स्) or भासः, (स). [b] Or any lustre and heat. Some interpret this, the converse of darkness. Others make the three terms of this article synonymous with the preceding eleven, as signifying light and illuminatien. They are distinguished from the article which precedes, as not immediately issuing from the sun. [c] Or warm. [d] When used as adjectives they vary with the gender. [e] Or hot. [f] These also, when employed as adjectives, vary with the gender. [g] Appearing at a distance like a sheet of water. The phenomenon called Mirage.

SECTION III.

Time.

m m 1 m m

1. कालो दिष्टो (ऽप्य्) नेहा (पि) समयो (ऽप्य्)

First lunar day. [a]

f b

(ऽथ) पक्षतिः

2 f c

प्रतिपद् (द्वे इमे स्त्रीत्वे)

A lunar day.

3 m f d

(तदाद्यास्) तिथयो (द्वयोः)

A day.

m n 4 n m n m n e

2. घस्रो दिनाह्नी (वा तु क्लीबे) दिवस वासरौ

Morning.

m n n f 5 n g 6 n h

प्रत्यूषो ऽहर्मुखं कल्यमुषः प्रत्यूषसी (अपि)

n i

3. प्रभातं (च)

Eve. [j]

f k

(दिनान्ते तु) सायं

Twilight.

f l f

सन्ध्या पितृप्रसूः

---

[1] अनेहस्. [2]—पद्. [3] तिथि. [4] अहन्. [5] उषस्. [6]—षस्.

[a] The beginning of the moon's increase or wane. [b] Or पक्षती. [c] The thirtieth part of a lunation. [d] Also fem. तिथी. [e] Some write वासरः, erroneously. [f] Likewise कल्यं. [g] Also masc. उषः (स्.) and fem. उषा. [h] Likewise masc. प्रत्युषः (ष) and neut. प्रत्युषः (स्.) [i] Also भातं and विभातं. [j] Or the close of the day. [k] Masc. सायः. Indec. सायं. [l] Likewise सन्ध्यां.

m 1 m 2 m

प्राह्णापराह्ण मध्याह्नास् (त्रिसन्ध्यम्) — Periods of the day. a

f b

(अथ) शर्वरी — Night.

f f 3 f c f f f d

4. निशा निशीथिनी रात्रिस् त्रियामा क्षणदा क्षपा

f 4 f e f f f g f h

विभावरी तमस्विन्यौ रजनी यामिनी तमी

f f i

5. तमिस्रा तामसी (रात्रिः) — A dark night.

f j

ज्योत्स्नी (चन्द्रिकयान्विता) — A moon-light night.

f

(आगामिवर्त्तमानाहर्युक्तायां निशि) पक्षिणी — A night and two days. k

n

6 गणरात्रं (निशावह्नः) — A multitude of nights.

m n

प्रदोषो रजनीमुखम् — Evening. l

m m

अर्द्धरात्र निशीथौ (द्वौ) — Midnight.

m m

(द्वौ) याम प्रहरौ (समौ) — A watch. m

---

[1] क्ष—. [2]—ह्ल. [3]—त्रि. [4]—नी.

[a] Forenoon, afternoon, and mid-day. The three turns of the day are collectively called त्रिसन्ध्यं, n. or त्रिसन्ध्या, f. [b] Also शार्वरी. [c] Also रात्री. [d] Likewise क्षिपा. [e] Also तमस्वती. [f] Likewise रजनिः. [g] Also यामवती. [h] Likewise तमिः, or तमा and तामी. [i] Some make this a part of the explanation. But it is one of the terms exhibited, according to others. It also signifies night in general. [j] This is interpreted by one author the night of full moon. [k] Or a day and two nights. [l] The beginning of night. The two first hours *(g'hatís)* after sunset. [m] The eighth part of the day.

The full and change of the moon. a	7. (स) पर्वसन्धिः [m b] (प्रतिपत्पञ्चदश्योर्यदन्तरम्)
Last day of the half month.	पक्षान्तौ [1] [f] (पञ्चदश्यौ द्वे)
Day of full moon.	पौर्णमासी [f] (तु) पूर्णिमा [f c]
Moon a little gibbous. d	8. (कलाहीने सा) ऽनुमतिः [f]
Moon quite full. e	(पूर्णे) राका [f] (निशाकरे)
Day of new moon.	अमावास्या [f f] (तु) [1] मावस्या [f] दर्शः [m g] सूर्येन्दुसङ्गमः [m]
Moon a little horned. h	9. (सा दृष्टेन्दुः) सिनीवाली [f]
Moon exactly new. i	(सा नष्टेन्दुकला) कुहूः [f j]
An eclipse.	उपरागो [m] ग्रहो [m]
Eclipsed.	(राहुग्रस्ते त्विन्दौ च पूष्णि च)

---

1 अ—.

[a] The junction of the 15th and 1st of a half month, or the precise moment of the full or change of the moon. [b] Also पर्व and संधिः. [c] Likewise पूर्णमा, पूर्णिमासी, पूर्णमासी and पौर्णमी. [d] That is, a fifteenth day of the moon's age, on which she rises one digit ($\frac{1}{16}$th.) less than full. [e] A similar day; but on which she rises quite full. [f] Also अमावासी, अमावसी, अमामासी, अमामसी, and अमा. [g] Some add अदर्शः. [h] That is, a thirtieth day of the moon's age, on which she rises visible. Or sets visible; the first lunar day having commenced, or the fourteenth of the dark half month being unfinished. [i] A similar day, but on which she rises invisible. [j] Also कुहुः.

m 1m

10. सोपप्लवोपरक्तौ (द्वौ)

m m

ऽग्न्युत्पात उपाहितः A meteor. a

2 m

(एकयोक्त्या) पुष्पवन्तौ (दिवाकर निशाकरौ) Sun & moon.

f

(अष्टादश निमेषास्तु) काष्ठाः Sixteen thirds. b

(त्रिंशत्तु ताः) कलाः Eight seconds. c

m

(तास्तु त्रिंशत्) क्षणः Four minutes. d

m n

(ते तु) मुहूर्त्तो (द्वादशास्त्रियाम्) An hour. e

3 m g

12. (ते तु त्रिंशद्) होरात्रः A day. f

m

पक्ष (स्ते दशपञ्च च) A fortnight. h

m m

(पक्षौ पूर्व्वापरौ) शुक्ल कृष्णौ Light & dark fortnights. i

m k

मास (स्तु तावुभौ) A month. j

---

1 उ—. 2—वत्, or वन्त. 3 अ—.

a As a falling star, &c. also a comet. b Or thirtieth part of a *Kalá* and measured by eighteen twinklings. c Or thirtieth part of a *Kshan'a*. d The three hundred and sixtieth part of the day. e The thirtieth part of the day; containing twelve *Kshanas*. f A nycthemeron, containing thirty *Muhúrtas*. g Some make this neuter: but erroneously. h Half a month, comprising fifteen days. i Respectively, from new moon to full, and from the opposition to the conjunction. j The twelfth part of a year; comprising two *pakshas*, or thirty days. This is according to lunar time. But the same name is applicable to the solar and sidereal months. k Likewise माः (स्).

m

A season. a — 13. (द्वौ द्वौ माघादिमासौ स्यादृ) ऋतु

1 *n*

A half year. b — (स्तै) रयनं (त्रिभिः)

m

A year. c — (अयने द्वे गतिरुदग् दक्षिणार्कस्य) वत्सरः

2 *n* *n* d

Equinox. — 14. (समरात्रिंदिवे काले) विषुवद्विषुवं (च तत्)

m 3 m f m m g

A'grahàya-na. e — मार्गशीर्षे सहा मार्ग आग्रहायणिक (श्च सः)

m m m

Pausha. h — 15. पौषे तैष सहस्यौ (द्वौ)

4 m j m

Mágha. i — तपा माघे

m

Phálguna. k — (ऽथ) फाल्गुने

m m

(स्यात्) तपस्यः फाल्गुनिकः

m m m

Chaitra. m — (स्यात्) चैत्रे चैत्रिको मधुः

---

1 स्तु—. 2—वत्. 3 सहस्. 4 तपस्.

The sixth part of a year, comprising two months, as *Mágha* and *Phálgun'a*. Properly the season consists of two solar months : but the term is also applicable to lunar time. [b] Or the sun's alternate journies towards the tropics, measured by three seasons. [c] Consisting of the northern and southern tracts of the sun. [d] Also masc. विषुवान्, and विषुवः. And विषुणः or विषुपः. [e] Month in which the moon is full, nearly in the longitude of Orion's head. [f] Likewise सहः (स्.) [g] Also अग्रहायणः. ' [h] Near γ and δ of Cancer. [i] Near the lion's heart. [j] Some add तपः (—प). [k] Near the lion's tail. [l] Also फलगुनः. [m] Near the virgin's spike.

16. वैशाखे[m] माधवो[m] राधो[m] — *Vais'ák'ha.*[a]

ज्यैष्ठे[m c] शुक्रः[m] — *Jyaisht'ha.*[b]

शुचि[m] (स्त्वयम्) — *A'shád'ha.*[d]

आषाढे[m e]

श्रावणे[m] (तु स्यान्) नभाः[1 m] श्रावणिक[m] (श्चसः) — *Srávan'a.*[f]

17. (स्यु) नभस्य[m] प्रौष्ठपद[m] भाद्र[m] भाद्रपदाः[m] (समाः) — *Bhad'ra.*[g]

(स्यादा) श्विन[2 m] इषो[m i] (ऽप्या) श्वयुजो[3 m j] (ऽपि) — *A's'wina.*[h]

(स्यात्तु) कार्त्तिके[m] — *Kárttika.*[k]

18. बाहुलोर्जौ[m][4 m] कार्त्तिको[m]

हेमन्तः[m m m] — winter.[l]

शिशिरो[m n] (ऽस्त्रियाम्) — Cold season.[n]

वसन्ते[m] पुष्पसमयः[m] सुरभिर्[5 m] — Spring.[o]

ग्रीष्म[m] उषकः[m q] — Hot season.[p]

---

1 नभस. 2 आ—. 3 आ—. 4 ऊर्ज. 5—भि.

[a] Month in which the moon is full near the southern scale. [b] Near the scorpion. [c] Likewise ज्येष्ठः. [d] Near the bow of Sagittarius. [e] Also अषाढः, आषढकः, and आशाढ़ः. [f] Nearly in the longitude of the eagle. [g] Nearly in the longitude of the wing of Pegasus. [h] Near the head of Aries. [i] Likewise ईषः [j] Also अश्वयुजः. [k] Near the Pleiades. [l] Comprising *A'grahâyan'a* and *Pausha.* [m] Likewise हेमा and (नृ). [n] Including *Mágha* and *Phálgun'a.* [o] Consisting of *Chaitra* and *Vaisák'ha.* [p] Comprehending *Jyaisht'ha* and *A'shád'ha.* [q] Or ऊष्मकः. Also ऊष्मा, or ऊष्मा (नृ).

19. निदाघ[m] उष्णोपगम[m] उष्ण[m] उष्णागमस्[1 m a] तपः[m b]

Rains. c — (स्त्रियां) प्रावृट्[2 f d] (स्त्रियां भूम्नि) वर्षाः[f e]

Sultry season. f — (अथ) शरत्[3 f g] (स्त्रियाम्)

20. (षडमी[4 m] ऋतवः पुंसि मार्गादीनां युगैः क्रमात्)[h]

A year. — संवत्सरो[m i] वत्सरो[m j] ऽब्दो[5 m] हायनो[m n](ऽस्त्री)शरत्[6 f k] समाः[f l]

A patriarchal day. m — 21. (मासेन स्याद्) अहोरात्रः पैत्रो

A day of the gods. n — (वर्षेण) दैवतः

A day of *Brahmá*. o — (दैवे युगसहस्रे द्वे) ब्राह्मः

A kalpa. p — कल्पौ[7 m] (तु तौ नृणाम्)

A manwantara. q — 22. मन्वन्तरं[n] (तु दिव्यानां युगानामेकसप्ततिः)

A destruction of the world. — संवर्त्तः[m r] प्रलयः[m] कल्पः[m s] क्षयः[m] कल्पान्त[n] (इत्यपि)

1—म. 2—घ. 3—दु. 4 ऋतु. 5 अब्द. 6—दु. 7 कल्प.

[a] Likewise ऊष्णोपगमः, ऊष्णः, and ऊष्णागमः. Or ऊष्मोपगमः, &c. and ऊष्मागमः, &c. [b] Also तपः (स). [c] Containing *S'rávan'a* and *Bhádra*. [d] Likewise प्रावृषा. [e] Restricted to the plural. [f] Answering to *A's'wina* and *Kárttika*. [g] Also शरदा. [h] These six seasons severally correspond to two months each, in the same order. [i] Also संवत्सरः. [j] Likewise परिवत्सरः, and अनुवत्सरः. But in the quinquennial cycle these are names of different years. [k] Also शारदः. [l] Some restrict this to the plural. [m] Or a month of mortals. [n] Or year of mortals. [o] Or 2000 *yugas* of the gods : that is, 1000 *yugas* constitute *Brahma's* day, and his night contains as many. [p] The same grand period, or 432,000,000, years of mortals, measuring the duration of the world ; and as many, the interval until its renovation. [q] Or a grand period containing seventy-one *yugas* of the gods. [r] Also संवर्त्तः. Likewise परिवर्त्तः. [s] Also विकल्प.

SECTION IV.

m n 1 *m* *n* a *n* *n*
1. (अस्त्री) पङ्कं (पुमान्) पाप्मा पापं किल्बिष कल्मषम् Sin.
n *n* 2*n* 3*n* 4*n* *n* *n*
कलुषं वृजिनैनोऽघमंहो दुरित दुष्कृतम्
m n *n* b 5*n* *n* *m*
2. (स्याद्) धर्म (मस्त्रियां) पुण्य श्रेयसी सुकृतं वृषः Virtue or moral merit.
6*f* d *f* *m* *m* *m* 7*m* *m*
मुत् प्रीतिः प्रमदो हर्षः प्रमोदामोद संमदाः Joy, or pleasure. c
8*m* 9*m* e 10*n* *n* f g *n* h
3. (स्यादा) नन्दथुरानन्द शर्म्म शात सुखानि (च)
n *n* *n* *n* i *n* *n*
श्वःश्रेयसं शिवं भद्रं कल्याणं मङ्गलं शुभम् Happy, well, or right.
n *n* *n* *n* j *m n*
4. भावुकं भविकं भव्यं कुशलं क्षेम (मस्त्रियाम्)
n k
शस्तं (चा)

1
(ऽथ त्रिषु द्रव्ये पाप पुण्य सुखादि च)

---

1 पाप्मन्. 2 एनस्. 3 अघ. 4 अंहस्. or अंघस्. 5 श्रेयस्.
6 मुद्. 7 आ—. 8 आ—. 9 आ—. 10 शर्म्मन्.

a Used as an epithet, this word varies with the gender of the subject. b As an adjective, this likewise varies with gender of the subject. c Some restrict the seven terms in the first line, as signifying the actual sensation or mental affection of pleasure; and the other five, as importing pleasure in the abstract. d Likewise मुदा and मुदिता. e Also आनन्दिः and नन्दिः. f Also शातं. g Likewise सौख्यं. h Used as epithets, this and the following words vary with the gender of the subject. i Fem. कल्याणी. j Also कुषलं. and कुसलं. k These adjectives are restricted to the genders stated in the text, when employed as substantives to denote the abstract quality. l The three nouns here specified, with those which follow them respectively, or with such only as follow the last of them, being used as adjectives, agree in gender with the subject.

Excellence, or happiness.	f f mn 1m ma 5. मतल्लिका मचर्चिका प्रकाण्डमुद्दतल्लजौ (प्रशस्तवाचकान्यमून्य)
Good luck, or favourable fortune.	2 m ऽय: (शुभावहोविधि:)
Destiny, or luck.	mnb m m m f m 6. दैवं दिष्टं भागधेयं भाग्यं (स्त्री) नियतिर्विधि:
A cause.	m nc n हेतु (र्ना) कारणं बीजं
A primary cause.	n 3n (निदानं त्वा) दिकारणं
The soul.	n 4m md 7. क्षेत्रज्ञ आत्मा पुरुष:
Nature. e	n f प्रधानं प्रकृति: (स्त्रियाम्)
State or condition. f	f (विशेष: कालिको) ऽवस्था
Qualities of nature. g	nh 5ni 6nj (गुणा:) सत्वं रजस् तम:
Birth or production.	7n n nk f1 8f 9m 8. जनुर्जनन जन्मानि जनिरुत्पत्तिरुद्भव:

1 उ—. 2 अय 3 आ—. 4 आत्मन्. 5 रजस्. 6 तमस्.
7—स्. 8 उ—. 9 उ—.

[a] In apposition, even as epithets, these do not vary in their gender [b] Also दैव्यं. [c] Likewise करणं. [d] Also पूरुष:. [e] The cause of the material world, or secondly the natural state of anything. [f] Any particular state, varying with the progress of time; as youth, &c. [g] Severally named in the text; first, the principle of existence or truth; secondly, that of foulness or passion; thirdly, that of darkness. The first enlightens, constitutes knowledge, and is the cause of truth. The second occasions coveting, and is the cause of pain. The third overspreads, and is the cause of error and illusion. These attributes and essential qualities of nature are according to the *Sank'hya* philosophy. [h] Likewise सत्त्व: [i] Also masc. रज: (रज). [j] Likewise masc. तम: (तम). [k] Sing. जन्म or जन्मं. Also masc. जन्म:. [l] Or, जनी:. Also masc. जनि.

1 m m 2 m m m 3 m
प्राणी (तु) चेतनो जन्मी जन्तु जन्यु शरीरिणः — An animal or sentient being.

f n n
9. जातिर्जातं (च) सामान्यं — Kind or sort.

f
व्यक्ति (स्तु) पृथगात्मिका — Individuality.

n 4 n n n 5 n n n a
चित्तं (तु) चेतो हृदयं स्वांतं हृन् मानसं मनः — The mind or faculty of reson.

f f f f f c f d f
10. बुद्धि र्मनीषा धिषणा धीः प्रज्ञा शेमुषी मतिः — Understanding or intellect. b

f 6 f 7 f 8 f 9 f f
प्रेक्षोपलब्धिश् चित् सम्वित् प्रतिपज् ज्ञप्ति चेतनाः

f
11. (धीर्धारणावती) मेधा — Retentive intellect.

m e
संकल्पः (कर्म्ममानसम्) — A resolve or act of determination.

m m g
चित्ताभोगो मनस्कारश् — Consciousness of pleasure or pain. f

f i f f
चर्च्चा संख्या विचारणा — Reflection or consideration. h

10 m m 11 m j
12. अध्याहारस् तर्क ऊहो — Reasoning.

f f
विचिकित्सा (तु) संशयः — Doubt or uncertainty.

---

[1] प्राणिन्. [2] जन्मिन्. [3] —रिन्. [4] चेतस्. [5] हृद्. [6] उ—ब्धि. [7] —त्. [8] —द्. [9] —द्. [10] —र. [11] —ह.

[a] Some make this masc. and neut. [b] Or the terms in the first line signify intellect and the faculty of understanding ; and those in the second line signify comprehension, or the exercise of that faculty. [c] Also प्रज्ञा. [d] Likewise शेमुषी. [e] Also विकल्प. [f] The attention of the mind to its own sensations. Fixed attention and profound meditation, keeping the mind to one object, or continually returning to it ; and calling up a particular thought. For the terms are variously interpreted by the different commentators. [g] Likewise मनसिकारः. [h] The act of a mind on a subject present to the thoughts ; the exercise of judgment. Or trying a thing by the test of proof [i] Also चर्च्चनं, संख्यानं, and विचारः. [j] Likewise ऊहा.

m m
संदेह द्वापरौ (चा)

Cartainty or ascertainment.
m m
(ऽथ समौ) निर्णय निश्चयौ

Heterodox or heresy. a
f f
13. मिथ्यादृष्टिर्नास्तिकता

An injurious design. b
m n
व्यापादो द्रोहचिन्तनम्

A demonstrated truth.
m m
(समौ) सिद्धांत राद्धांतौ

Error or mistake.
f f m
भ्रान्तिर्मिथ्यामति भ्रमः

An agreement.
1 f 2 f c n m 3 m m
14 संविदागूः प्रतिज्ञानं नियमाश्रव संश्रवाः
m 4 m m 5 m
अङ्गीकाराभ्युपगम प्रतिश्रव समाधयः

True knowledge. d
n e
15. (मोक्षेधी) र्ज्ञानं

Knowledge of arts. f
n
(अन्यत्र) विज्ञानं (शिल्पशास्त्रयोः)

Beatitude. g
f n n 6 n n 7 n
मुक्तिः कैवल्य निर्वाणं श्रेयोनिःश्रेयसामृतम्

1—द. 2 आगू or आगुर. 3 आ—. 4 अ—. 5—धि.
6 श्रेयस. 7 अ—.

[a] The disbelief of heaven or a future world, or the denial of a God. [b] The meditating of harm, or wishing ill to another ; or the attempt to injure. [c] According to different etymologies, (the termination being either derivative or radical,) 2d. sing. and pl. आगूः or आग्व, and आगूस् or आग्वस्. But आगुः (र), आगुरं. [d] Or that which tends to exempt the soul from further transmigration. [e] Some make this interpretation, and धीः the word exhibited. [f] Or any knowledge, but that of theology. [g] The delivery of the soul from body, and its exemption from further transmigration.

16. मोक्षोऽपवर्गो

(ऽथा) ज्ञानमविद्याहंमतिः (स्त्रियाम्) — Spiritual ignorance. a

रूपं शब्दो गन्ध रस स्पर्शाश् (च) — Five objects of sense. b

विषया (अमी) — An object of sense. c

17. गोचरा इन्द्रियार्थाश् (च)

हृषीकं विषयीन्द्रियम् — An organ of sense.

कर्म्मेन्द्रियं (तु पाय्वादि) — An organ of action. d

(मनोनेत्रादि) धीन्द्रियम् — An intellectual organ. e

18. तुवरस् (तु) कषायो (ऽस्त्री) — An astringent taste.

मधुरो लवणः कटुः — Five other tastes. g

तिक्तोऽम्लश् (च) रसाः (पुंसि)

(तद्वत्सु षडमी त्रिषु)

1 अ—. 2 अ—. 3 अ—. 4 स्पर्श. 5—र्थ. 6—यिन्. 7 इ—. 8—र. 9 अम्ल.

a Or belief of external appearances. b Severally named in the text; viz. colour, sound, odour, flavour, and contact. c Sing. विषयः d Viz. the hand, the foot, the voice, the organ of generation, and the organ of excretion. e Viz. the mind, the eye, the ear, the nose, the tongue, and the skin. f Also तूवरः or तुवरः. g Severally stated in the text; viz. sweet, salt, pungent, bitter and sour. h Fem. कटुः or कट्वी. i Also अम्लु. j All these terms, signifying particular tastes, vary with the gender of the subject, when they are used as adjectives.

A pleasing scent. a

19. (विमर्द्दोत्थे) परिमलो (गन्धे जनमनोहरे) [m]

A fragrancy or perfume. b

आमोदः (सोऽतिनिर्हारी) [m]

(वाच्यलिङ्गत्वमागुणात्)

A scent spreading far.

20. समाकर्षी (तु) निर्हारी [1 m] [2 m]

A perfume or fragrant substance. d

सुरभिर्घ्राणतर्पणः [m e] [m]

इष्टगन्धः सुगन्धिः (स्याद्) [m] [m f]

A perfume for the mouth. g

आमोदी मुखवासनः [3 m] [m h]

An ill smelling substance.

21. पूतिगन्धिस् (तु) दुर्गन्धो [4 m] [5 m i]

A smell like that of raw meat. j

विस्रं (स्यादा) मगन्धि (यत्) [m k] [6 n]

White. l

22. शुक्ल शुभ्र शुचि श्वेत विशद श्येत पाण्डुराः [m] [m] [m] [m m] [m *] [m m] [m]

---

[1]—र्षिन्. [2]—रिन्. [3]—दिन्. [4]—न्धि. [5]—न्ध. [6] आ—.

[a] Such as is extracted by rubbing fragrant substances. Ex. Blossoms of the Mimusops elengi. [b] A very delightful odour, and strong smell. Ex. Musk. [c] Used as adjectives, they agree in gender with the subject. This extends to the close of the section. [d] Ex. the flower of the Michelia champa. Some restrict the two first terms, others the two last, to signify a fragrant substance ; and the remaining terms, fragrancy. [e] Fem. सुरभी. [f] Fem. सुगन्धी. [g] Usually prepared in the form of a pill ; or any fragrant drug so employed. Ex. Camphor. [h] Also मुखवासनः. [i] Also दुर्गन्धी (न्)। [j] Or, according to some, like the smoke of a funeral pile. [k] Likewise विस्रं. [l] These and the following names of colours, when used as adjectives, agree in gender with the subject. [m] Fem. श्वेता and श्येता or श्येनी. * Also विषदः.

अवदातः[m] सितो[m a] गौरो[m] वलक्षो[m b] धवलो[m] ऽर्जुनः[m]

23. हरिणः[m] पाण्डुरः[m] पाण्डुर्[1 m] — Yellowish white.

(ईषत्पाण्डुस्तु) धूसरः[m] — Grey.

कृष्णो[m] नीलासित[m c][2 m] श्याम[m] काल[m] श्यामल[m] मेचकाः[m] — Black or dark blue.

24. पीतो[m] गौरो[m] हरिद्राभः[m] — Yellow.

पलाशो[m d] हरितो[m e] हरित्[m] — Green.

रोहितो[m f] लोहितो[m] रक्तः[m g] — Red.

शोणः[m i] कोकनदच्छविः[n] — Crimson. h

25. (अव्यक्तरागस्तु) अरुणः[3 m] — Dark red. j

(श्वेतरक्तस्तु) पाटलः[m] — Pale red or pink. k

श्यावः[m] (स्यात्) कपिशो[m] — Brown. l

धूम्र[m] धूमलौ[m] कृष्णलोहिते[m] — Purple. m

1—पाण्डुः. 2 अ—. 3 अ—.

[a] Fem. सिता. [b] Likewise अवलक्षः. [c] Fem. नीला. [d] Also पलाशः. [e] Fem. हरिता, or हरिणी. [f] Fem. रोहिता or रोहिणी, and लोहिता or लोहिनी. [g] Fem. रक्ता. [h] The colour of the red lotus, [i] Fem. शोणा or शोणी. [j] The colour of the dawn, or of madder. [k] The colour of carthamus. [l] Compounded of black and yellow ; the colour of an ape. [m] Compounded of black and red ; the colour of smoke.

Tawny.

m *m* *m* *m* a *m* b *m* c

कडार: कपिल: पिङ्ग पिशंगौ कद्रु पिङ्गलौ

Variegated.

m *n* *m* d *m* *m* 1 *m* e *m* f

26. चित्रं किर्म्मीर कल्माष शबलैता (श्च) कर्बुरे

g

(गुणे शुक्लादय: पुंसि गुणिलिङ्गास्तु तद्वति)

SECTION V.

The goddess of speech. h

f *f* *f* 2 *f* i 3 *f* j *f* k *f*

1. ब्राह्मी(तु)भारती भाषा गीर्व्वाग् वाणी सरस्वती

Voice or speech.

m *f* *n* *n* *n* 4 *n*

व्याहार उक्तिर्ल्लपितं भाषितं वचनं वच:

Ungrammatical language.

m l *m*

2. अपभ्रंशो ऽपशब्द: (स्याच्)

A word.

m *m*

(छास्त्रे) शब्द (स्तु) वाचक:

---

[1] एत. [2] गिर्. [3] वाच्. [4]—स्.

[a] Fem. पिशंगी. [b] Some read बभ्रु:. [c] Fem. पिंगला. [d] Also कर्म्मीर:. [e] Fem. एता or एनी. [f] Also कर्वर:. [g] The foregoing names of colours vary with the gender of the subject, when they are used as adjectives. [h] The same words are also synonymous with the following as denoting speech. [i] Likewise गिरा. [j] Also वाचा. [k] Likewise वाणि:. [l] Some add अपभ्रंष:.

n

3. (तिङ्सुबन्तचयो) वाक्यं (क्रिया वा कारकान्विता) A sentence.

f m m,

श्रुतिः (स्त्री) वेद आम्नायस् Thd *Védas*, or any one of them. a

m c

त्रयीधर्म्म (स्तु तद्विधिः) The duty enjoined by them. b

1 f 2 n 3 n

4. (स्त्रियां) ऋक् साम यजुषी Three *Védas*. d

f

(इति वेदास्त्रयः) त्रयी The aggregate of them.

4 n

(शिक्षेत्यादि श्रुतेर्) अङ्गम् A *Védánga*. e

m m

ओङ्कार प्रणवौ (समौ) The sacred name of GOD. f

m n

5. इतिहासः पुरावृत्तं History. g

m

(उदात्ताद्यास्त्रय) स्वराः An accent. h

f f

आन्वीक्षिकी दण्डनीति (स्तर्कविद्यार्थशास्त्रयोः) Logic and ethics. i

5 f

6. आख्यायिको (पलब्धार्था) A tale. j

n n

पुराणं पञ्चलक्षणं A *Pura'n'a.* k

---

1 ऋच्. 2 सामन्. 3 यजुस्. 4 अंग. 5—का.

[a] The Indian scriptures and holy writ. [b] Chiefly the performance of sacrifices in the manner directed by the *Védas*. [c] Or धर्म्म, for the preceding term may belong to the synonyms of *Véda*. [d] Severally named in the text. [e] A science appendant on the *Védas*; viz. pronunciation, grammar, prosody, explanation of obscure terms, religious rites, or astronomy. [f] The syllable *O'm*. [g] Or a work recording former transactions, and containing traditions: heroic history. [h] Acute, grave, or circumflex. Sing. स्वरः. Pl. स्वराः. [i] Severally named in the text, and explained in the same order. Logic includes the *Nyáya*, *Vais'éshika* and other schools of reasoning. [j] A true, or a probable story. [k] Or theogony, comprising past and future events, under five heads: the creation; the destruction and renovation of worlds; genealogy of gods and heroes; the reigns of *Manus*; and the transactions of their descendants.

A feigned story. [a]
f
(प्रबन्धकल्पना) कथा

A riddle. [b]
f c *f* d
प्रवह्लिका प्रहेलिका

A code of laws.
f *f*
7. स्मृति (स्तु) धर्म्मसंहिता

A compilation and abridgment.
f *m*
समाहृति (स्तु) संग्रहः

A part of a stanza. [e]
f *f* f
समस्या (तु) समासार्था

A rumour. [g]
f h *f*
किंवदन्ती जनश्रुतिः

Tidings or intelligence.
f *f* *m* *m*
8. वार्त्ताप्रवृत्तिर्वृत्तान्त उदन्तः (स्याद्)

A name or appellation.
1 *m*
(अथा) ह्वयः
f 2*f* 3*n* i *n* 4*n*
आख्याह्वे (चा) भिधानं (च) नामधेयं (च) नाम (च)

A call or summons.
5*f* j 6*n* k 7*n*
9. हूतिराकरणाह्वानं

Clamour. [l]
f
संहूति (र्ब्बहुभिः कृता)

A contest or law suit.
m *m* m
विवादो व्यवहारः (स्याद्)

The exordium.
m *n*
उपन्यास (स्तु) वाङ्मुखम्

---

1 आ—. 2 आह्वा. 3 अ—. 4 —नू. 5—ति. 6 आ—. 7 आ—.

[a] Whether founded in fact or not; for example, the poem entitled *Kádamlari*. [b] Or intricate question. [c] Also प्रवह्लिका and प्रवह्लि or प्रवह्ली [d] Likewise प्रहेलिः. [e] Proposed as a trial of skill, to be completed. Or rather the verse or verses by which the stanza is completed. [f] Also समस्यार्था and असमप्रार्था. [g] Whether true or false. [h] Also किंवदन्तिः. [i] Likewise fem. अभिधा, अभिख्या, संज्ञा, &c. [j] Also आहुतिः. [k] Likewise fem. आकरणा. and आकारणा. [l] Or citation by many at once. [m] Also व्यवहरणं.

m *m* a	
10. उपोद्घात् उदाहारः	An example or apposite argument.
n b *m*	
शपनं शपथः (पुमान्)	An oath.
m c *m* *f*	
प्रश्नोऽनुयोगः पृच्छा (च)	A question.
n d 1 *n*	
प्रतिवाक्योत्तरे (उभे)	An answer.
m *n*	
11. मिथ्याभियोगोऽभ्याख्यानम्	A gronnd-less demand.
n	
(अथ) मिथ्याभिशंसनम्	A false accusation.
m e	
अभिशापः	
m f	
प्रणाद (स्तु शब्दः स्यादनुरागजः)	A sound indicating affection and satisfaction
2 *n* *f* g *f* h	
12. यशः कीर्त्तिः समाज्ञा (च)	Fame and reputation.
m *n* *f* *f*	
स्तवः स्तोत्रं स्तुतिर्नुतिः	Praise.
n	
आम्रेडितं (द्विस्त्रिरुक्तम्)	Repetition.[i]
n *f*	
उच्चैर्घुष्टं (तु) घोषणा	Making a loud noise.
f	
13. काकुः (स्त्रियां विकारो यः शोकभीत्यादिभिर्ध्वनेः)	Change of voice in grief, fear, &c.
m 3 *m* *m* *m* 4 *m*	
अवर्णाक्षेपनिर्वाद परीवादापवाद (वत्)	Censure, blame, or contempt.
m *f* *f* *f* *n*	
14. उपक्रोशोऽजुगुप्सा (च) कुत्सा निन्दा (च) गर्हणे	

---

1 उ—. 2—स्. 3 आ—. 4 अ—.

[a] Likewise उदाहरणं. [b] Also शापः. [c] Likewise प्रच्छनं. [d] Also प्रतिवचनं. [e] Likewise अभिशपनं. [f] Also प्रणदनं. [g] Likewise कीर्त्तः and कीर्त्तना. [h] Also समज्ञा, समज्या and समाख्या. [i] A sound uttered twice or thrice, or oftener.

Opprobrious or unfriendly speech. Reproach or menace. Reproof attended with insult or disparagement. An imputation of adultery. Address, or speaking to. Incoherent speech. Tautology. Lamentation. Quarrel, or mutual contradiction. Conversation. Speaking well, or elegant discourse. Denial, or concealment of knowledge. Declaration. Unauspicious discourse. Good and auspicious discourse.

n 1*m*
पारुष्यमभिवादः (स्यात्)
n 2*f*
भर्त्सनं (तु) पकारगीः
n
15. (यः सनिन्द उपालंभ स्तत्र स्यात्) परिभाषणम्
3*n f* a
(तत्र त्वा) क्षारणा (यः स्यादाक्रोशो मैथुनं प्रति)
4*n* 5*m*
16. (स्यादा) भाषणमालापः
m
प्रलापो (ऽनर्थकं वचः)
m *f*
अनुलापो मुहुर्भाषा
m *n*
विलापः परिदेवनम्
m *f*
17. विप्रलापो विरोधोक्तिः
m
संलापो (भाषणं मिथः)
m *m*
सुप्रलापः सुवचनं
m *m*
अपलाप (स्तु) निह्नवः
6*m f* *m*
18. संदेशवाग् वाचिकं (स्याद्)
b
(वाग्भेदास्तु त्रिषूत्तरे)
m f c
उषती (वागकल्याणी)
f d
(स्यात्) कल्या (तु शुभात्मिका)

---

1 अ—. 2 अ—र्. 3 आ—. 4 आ—. 5 आ—. 6—च्.

a Also त्तारणा. b The following terms vary with the gender of the subject. c Masc. उषन्. Fem. उषती. Neut. उषत्. Also रुशती. Masc. रुशन्. &c. d Likewise काल्या.

19. (अत्यर्थमधुरं) सांत्वं[n]	Very sweet and concili-ating.
संगतं[n] हृदयंगमम्[n]	Apposite and proper.
निष्ठुरं[n] परुषं[n]	Harsh, and contumeli-ous.
ग्राम्यम्[n] अश्लीलं[1 n]	Rustic and homely.
सूनृतं[n] (प्रिये 20. सत्ये)	Pleasing, but true.
(ऽथ) संकुलं[n] क्लिष्टे[n] परस्परपराहते[n]	Inconsist-ent, and contradic-tory.
(लुप्तवर्णपदं) ग्रस्तं[n]	Imperfectly pronounced, or slurred.[a]
निरस्तं[n] त्वरितोदितम्[n]	Spoken fast, hurried.
21. (अम्बूकृतं) सनिष्ठेवं[n c]	Sputtered.[b]
अबद्धं[n d] (स्याद्) अनर्थकम्[2 n]	Unmeaning or nonsensi-cal discourse.
अनक्षरम्[n] अवाच्यं[3 n] (स्याद्)	Unfit to be uttered.[e]
आहतं[n] (तु) मृषार्थकम्[n]	An impos-sibility.
22. (अथ) क्लिष्टम्[n] अविस्पष्टं[4 n]	An indis-tinct speech.
वितथं[n] (त्व्) अनृतं[5 n] (वचः)	False.
सत्यं[n] तथ्यम्[n] ऋतं[6 n] सम्यग्[7 n f]	Truth ; or true.
(अमूनि त्रिषु तद्वति)[g]	

1 अ—. 2 अ—. 3 अ—. 4 अ—. 5 अ—. 6 ऋत. 7 सम्यच्.

[a] By omitting a letter or syllable. [b] Spoken with emission of saliva. [c] Or सनिष्ठीवं. [d] Or अबध्यं. [e] Blamable discourse. [f] Masc. सम्यङ्. Fem. समीची. Neut. सम्यक्. [g] The foregoing likewise agree in gender with the subject, when metaphorically used as epithets of the speaker instead of the speech.

SECTION VI.

Sound.

m a *m* *m* *m* *m* *m* b *m*
1. शब्दे निनाद निनद ध्वनि ध्वान रव स्वनाः
m *m* *m* *m* *m* *m*
स्वान निर्घोष निर्ह्राद नाद निस्वान निस्वनाः
m 1 *m* *m* *m*
2. आरवाराव संराव विरावा

Rustling. c

m
(अथ) मर्मरः
(स्वनिते वस्त्रपर्णानां)

The tinkling of ornaments.

n d
(भूषणानां तु) शिञ्जितम्

A tone, or musical sound

m *m* *m* *m* *n*
3. निक्वाणो निक्वणः क्वाणः क्वणः क्वणन (मित्यपि)

The sound of a lute.

m *m* e
(वीणायाः क्वणिते प्रादेः) प्रक्वाण प्रक्वणा (दयः)

A confused or mingled sound. f

m *m*
4. कोलाहलः कलकलस्

The cry of birds, &c.

n g *n*
(तिरश्चां) वाशितं रुतं

An echo.

f *m* h
(स्त्री) प्रतिश्रुत् प्रतिध्वाने

A song or singing.

n *n*
गीतं गान (मिमे समे)

---

1 ध्व—.

a Also शब्दनं. b Likewise रावः. c Of clothes or dry leaves. d Also शिञ्जा. e Including उपक्वणः, सक्वणः, &c. f Or a noise made by many. g Also वाशितं. h Likewise प्रतिस्वनः.

SECTION VII.

m b 1 *m* *m* *m* *m* 2 *m*
1. निषादर्षभ गांधार षड्ज मध्यम धैवता: — The seven musical notes. a

3 *m*
पञ्चमश्च (चेत्यमी सप्त तंत्रीकण्ठोत्थिता: स्वरा:)

f d
2. काकली (तु कले सूक्ष्मे) — Minute tone. c

(ध्वनौ तु मधुरास्फुटे) — An inarticulate, but pleasing tone.

4 *m* e
कल!

m g
मन्द्र (स्तु गंभीरे) — A base or low tone. f

m
तार! (ऽत्युच्चैस्) — A high tone.

h
(त्रय स्त्रिषु)

5 *m* j
3. (समन्वितलयस्त्वे) कताले! — Harmony. i

f *f*
वीणा (तु) वल्लकी — A lute.

f
विपंची

f
(सा तु तंत्रीभि: सप्तभि:) परिवादिनी — A lute with seven strings.

---

1 ऋ—. 2—त. 3—म. 4 कल. 5 ए—.

[a] Severally named in the text. They are so called respectively, whether produced by the voice, or by a musical instrument. [b] Also निषद:. [c] As the chirping, of birds ; inarticulate and sweet. [d] Likewise काकलि:. [e] Or, as an adjective, it agrees in gender with the subject ; and so do the two following [f] Ex. the grumbling of clouds. [g] Likewise मद्र:. [h] The three last nouns vary with the gender when used as adjectives. [i] Or proper union of song, dance and instrumental music, keeping time together. See *v.* 10. [j] Also एकतान:.

Any stringed instrument.	4. ततं (वीणादिकं वाद्यं) *n*
A drum or tympan.	आनद्धं (मुरजादिकम्) *n a*
A wind instrument	(वंश्यादिकं तु) शुषिरं *n b*
A cymbal, bell, &c.	(कांस्यतालादिकं) घनम् *n*
A musical instrument.	5. (चतुर्विधमिदं) वाद्यं वादित्रातोद्य (नामकम्) *n n 1n*
Drums and tabours.	मृदङ्गा मुरजा *m c m*
Three sorts of drums. d	(भेदास्त्व) ङ्क्याालिंग्योर्ध्वका (स्त्रयः) *2m 3m 4m e*
A double drum. f	6. (स्याद्) यः पटहो ढक्का *5m m f*
A kettle drum. g	भेरी (स्त्री) दुन्दुभिः (पुमान्) *f h m i*
A large kettle drum.	आनकः पटहो (ऽस्त्री स्यात्) *m m n*
The quill, or bow. j	कोणो (वीणादिवादनम्) *m*
The neck of a lute.	7. वीणादण्डः प्रवालः (स्यात्) *m m*
The belly below the neck. k	ककुभ (स्तु) प्रसेवकः *m m l*

1 आ—. 2 यंक्य. 3 आ—. 4 ऊ—. 5 य—.

a Likewise अवनद्धं. b Also सुषिरं. c Sing. मृदंगः and मुरजः. d Severally named in the text. They vary in size and shape, and are borne differently. See the descriptions in other dictionaries. e Likewise यंकी, आलिंग and ऊर्ध्वकं. f In Hindi a *D'hôl*. g A large *D'hôl*. h Likewise भरिः. i Also on a different reading of the text, आनकः (*m*), आनकदुन्दुभिः (*m*), and आनकदुन्दुभी (*f*). j Or any thing with which a musical instrument is struck. k A wooden vessel covered with leather, placed under the neck to render the sound deeper; or a crooked piece of wood at the extremity of the lute. l Also प्रसेवः.

m कोलम्बक (स्तु.) कायो (स्याद्)	The body of the lute. a
m .n उपनाहो निबंधनम्	The tie. b
m d m m m 8. (वाद्यप्रभेदा डमरु मड्डु डिण्डिम झर्झराः m m e मर्द्दलः पणवो (ऽन्ये च).	Other instruments. c
f 1f नर्त्तकी लासिके (समे)	A female dancer. f
n n h 2m n 9. (विलम्बितं द्रुतं मध्यं) तत्वमोघोघनं (क्रमात्)	Slow, quick, and mean, time. g
n तालः (कालक्रियामानं)	Beating time.
m लयः (साम्यं)	Equal time in music and dance.
(अथास्त्रियाम्) m n n n n n i n 10. ताण्डवं नटनं नाट्यं लास्यं नृत्यं (च) नर्त्तने	Dancing.
n n तौर्य्यत्रिकं (नृत्यगीतवाद्यं) नाट्य (मिदं त्रयम्)	Symphony. j
n k m m 11. भ्रकुंस (श्च) भ्रुकुंस (श्च) भ्रूकुंस (श्चे) तिनर्त्तकः	A male dancer in woman's apparel.

1—का. 2 कोष.

[a] Complete excepting the wires ; including, therefore, the gourd, neck, and belly. [b] Or lower part of the tail-piece where the wires are fixed. [c] Of divers sorts ; severally mentioned in the text : besides others, as गोमुखः, हुडुक्क, &c. See descriptions in various dictionaries. [d] Likewise neut. डमरुकं. [e] Also प्रणवः. [f] So, नर्त्तकः. or लासकः, a male dancer. [g] Severally stated, in their order. [h] Also तत्त्व, and तत्त्व. [i] Also नर्त्तं, [j] Or union of song, dance, and instrumental music. [k] Also भ्रकंसः, भ्रकुंश.

	स्त्रीवेशधारी पुरुषो)
A courtesan. a	(नाट्योक्तौ गणिका) ऽज्जुका *f*
A sister's husband	12. (भगिनीपतिरा) वुत्तो 1 *m*
A learned man.	भावो (विद्वान्) *m*
	(अथा) वुकः 2 *m*
A father.	(जनको)
A prince. b	(युवराजस्तु) कुमारो *m* भर्तृदारकः *m*
A king.	13. (राजा) भट्टारको *m* देवस् *m*
A princess.	(तत्सुता) भर्तृदारिका *f* c
A queen. d	देवी *f* (कृताभिषेकायां)
Any wife of a king.	(इतरासु च) भट्टिनी *f* e
Sacred. f	14. अब्रह्मण्य *n* g (मवध्योक्तौ)
A king's brother-in-law.	(राजश्यालस्तु) राष्ट्रियः *m*
A mother.	अम्बा *f* (माता)
A young girl.	(ऽथ बाला स्याद्) वासूर् *f*
A venerable person.	(आर्यस्तु) मारिषः *m* h

1 आ—. 2 आ—.

[a] This, and the terms exhibited in the three following couplets, are used in theatrical language; and some are forms of address employed only by certain descriptions of persons. See other dictionaries. [b] Designated as successor, and associated to the empire. [c] Some add भर्तृदारिका. [d] Consecrated with the king. [e] One commentary reads भागिनी. [f] Implying, according to some, a request to spare the thing in question. [g] Likewise अब्राह्मण्यं. [h] Also मार्षः and मार्षकः

f [a]
15. अत्तिका (भगिनी ज्येष्ठा) — An eldest sister.

f *n* [c]
निष्ठा निर्वहणे (समे) — The catastrophe. [b]

i *i* *i*
हण्डे हञ्जे हला (ह्वानं नीचं चेटीं सखीं प्रति) — Appropriate vocatives. [d]

n [e] *m*
16. अङ्गहारोऽङ्गविक्षेपो — Gesture.

m 1 *m*
व्यञ्जकाभिनयौ (समौ) — Indication of a passion.

2*mfn* *m f n*
(निर्वृत्ते त्वङ्गसत्त्वाभ्यां द्वे त्रिष्वा) ङ्गिक सात्त्विके — Two sorts of tokens. [f]

17. (शृङ्गार वीर करुणाद्भुत हास्य भयानकाः — Taste, or sentiment. [g]

m [h]
बीभत्स रौद्रे च) रसाः

m 3 *m* 4 *m*
शृङ्गारः शुचिरुज्ज्वलः — Love.

m *m*
18. उत्साहवर्द्धनो वीरः — Heroism.

n *f* *f*
कारुण्यं करुणा घृणा — Tenderness.

f *f* 5*f* 6 *m*
कृपा दयानुकम्पा (स्याद्) नुक्रोशो (ऽप्य)

m
(ऽथो) हसः — Laughter.

---

1 अ—. 2 आं— 3—कि. 4 उ—. 5 अ—. 6 अ—.

[a] Also अत्तिका or अत्तिंका. [b] Or conclusion of the fable. [c] Some add निर्वहणं. [d] Addressed, respectively, to a low woman, a slave girl, or a female friend. These vocative particles and the preceding terms, from the close of v. II. are in general restricted to theatrical language. [e] Also अंगहारिः. [f] First corporeal, as an assumed posture; second sincere, as a blush or change of colour. Besides other sorts; by speech, &c. [g] In dramatic poetry the *tastes*, or sentiments, in which the audience sympathizes, are reckoned eight: as here enumerated. To which some add शान्तः, devotion and resignation. Others वात्सल्यं, parental affection. [h] Sing. रसः.

m a n
19. हासो हास्यं (च)

m f n m f n b
Disgust. बीभत्सं विकृतं (त्रिष्विदं द्वयम्)

m n c 1 n n
Surprise, or wonderful. विस्मयोऽद्भुतमाश्चर्यं चित्र (मप्य्)

n d
Horror, or terrific. (ऽथ) भैरवम्

m n n n n n
20. दारुणं भीषणं भीष्मं घोरं भीमं भयानकम्

n n
भयङ्करं प्रतिभयं

n 2 n
Wrath, or angry. रौद्रं (तू) ग्रं (अमी त्रिषु

e
21. चतुर्दश)

m n m f f f g n n
Fear, or terror. दर स्त्रासो भीतिर्भीः साध्वसं भयम्

m
Sentiment or passion. (विकारो मानसो) भावो

m
Indication of it. ऽनुभावो (भावबोधकः)

m m m
Pride. 22. गर्वोऽभिमानोऽहंकारो

m 3 f
Arrogance. [h] मानश्चित्तसमुन्नतिः

m m m i 4 f
Disrespect. अनादरः परिभवः परिभावस्तिरस्क्रिया

---

1 आ—. 2 उ—. 3 चि—. 4 ति—.

[a] Also fem. हासिका. [b] Likewise वैकृतं. [c] This and the following admit the three genders when employed as adjectives. [d] Masc. भैरवः. Fem.—वी. [e] The last fourteen terms, used adjectively, admit the three genders. *Ex.* Fem. रौद्री. [f] Also संत्रासः, उत्त्रासः, त्रासः. [g] Likewise भीतं, भिया, भयः. [h] Some, not improperly, reckon these terms to be synonymous with the preceding. [i] Also परीभावः.

f 1 *f* a 2 *f* *n* b 3 *n* c

23. रीढावमाननावज्ञा अवहेलमसूर्क्षणम्

n d *f* 4 *f* *m f* e *f* f

मन्दाक्षं ह्रीस्त्रपाव्रीडा लज्जा — Modesty or shame.

f

(सा) ऽपत्रपा (ऽन्यतः) — Bashfulness.

f 5 *f*

24. क्षांतिस्तितिक्षा — Patience, for bearance.

f

ऽभिध्या (तु परस्वविषये स्पृहा) — Coveting another's property.

f 6 *f*

अक्षांतिरीर्ष्या — Envy. g

f

ऽसूया (तु दोषारोपोगुणेष्वपि) — Detraction.

n *m* *m* h

25. वैरं विरोधो विद्वेषो — Enmity.

n 7 *m* 8 *f*

मन्यु शोकौ (तु) शुक्(स्त्रियाम्) — Grief or sorrow.

m *m* *m* i

पश्चात्तापो ऽनुताप (श्च) विप्रतीसार (इत्यपि) — Repentance.

m *m* *m* j *m* 9 *m* 10 *f* 11 *f* k

26. कोप क्रोधा ऽमर्ष रोष प्रतिघा रुट्क्रुधौ (स्त्रियाम्) — Wrath, or rage.

n

(शुचौ तु चरिते) शीलं — Good conduct.

m 12 *m*

उन्माद श्चित्तविभ्रमः — Madness.

---

1 अ—. 2 अ—. 3 अ—. 4 त्र—. 5 ति—. 6 ई—. 7 शोक. 8 शुच्. 9—ष. 10 रुष्. 11 क्रुध्. 12 चि—.

[a] Also विमानना. [b] Likewise अवहेला, and हेला. [c] Also असूक्षणं, असूर्क्षणं, असुर्क्षणं, and संसुर्क्षणं. [d] Likewise मन्दास्यं. [e] Also व्रीडनं, and व्रीडितं. [f] Likewise लज्या. [g] Or impatience of another's excellence or success. [h] Also द्वेषः. [i] Or विप्रतिसारः. [j] अमर्षः or आमर्षः. [k] Also रुषा, and क्रुधा.

Affection or kindness. 1 m f n 2 n a m
27. प्रेमा (ना) प्रियता हार्दं प्रेम स्नेहो

Desire or longing. b m n c
(ऽथ) दोहदम्

Wish or desire. f 3 f d f 4 f 5 f f e f m
इच्छाकांक्षा स्पृहेहातृड्वाञ्छा लिप्सा मनोरथः

m m f 6 m
28. कामोऽभिलाषस्तर्षं (श्च)

Ardent desire. m f g
(स भृशात्) लालसा (द्वयोः)

Virtuous reflexion. m f
उपाधि (र्ना) धर्मचिन्ता

Anxiety. h m i
(पुंस्या) धि (र्मानसी व्यथा)

Recollection. f j f 7 n k
29. (स्याच्) चिन्ता स्मृतिराध्यानं

Missing. l f 8 f
उत्कंठोत्कलिके (समे)

Perseverance. m m
उत्साहोऽध्यवसायः (स्यात्)

Fortitude. n m
(स) वीर्यं (मतिशक्तिभाक्)

Deceit, or fraud. m n m m 9 m 10 n n
30. कपटो (ऽस्त्री) व्याज दम्भोपधयश्छद्मकैतवे

1—नृ. 2—नृ. 3 का—. 4 इहा. 5 तृष्
6 त—. 7 धा—. 8 उ—का. 9 उपधि. 10 छ—नृ.

[a] Also प्रेम. [b] As a pregnant woman's. [c] The term is also synonymous with the following. [d] Likewise कांक्षा. [e] Likewise तृषा. [f] Or अभिलाषः. [g] Some add लालसा, but erroneously. [h] Or mental pain. [i] आधिः or अधिः. [j] Also चिंतिया, and m. चितः. [k] This term is by some connected with the next article. It signifies recollection accompanied with regret. Likewise आध्या. [l] Remembering with regret, affection, or desire. [m] Or fem. वीर्या.

f 1*f* *n*
कुसृतिर्निकृतिः शाठ्यं — Wicked-ness. a

m *f* b
प्रमादोऽनवधानता — Inadvertency or mistake.

31. कौतूहलं कौतुकं (च) कुतुकं (च) कुतूहलम् — Eagerness. c

(स्त्रीणां विलास विब्बोक विभ्रमा ललितं तथा — Dalliance, or blandishment. d

2 *m*
32. हेला लीलेत्यमी)हावाः (क्रियाः शृङ्गारभावजाः)

m *m f* e *m* f *f* *f* 3 *n*
द्रव केलि परीहासाः क्रीडा लीला (च) नर्म्म (च) — Sport or amusement.

m *m* *n* g
33. व्याजोऽपदेशो लक्ष्यं (च) — Disguise.

f *f* *n* i
क्रीडाखेला (च) कूर्द्दनम् — A play or game. h

---

1 नि—. 2 लीला. 3—नृ.

[a] Synonymous with the preceding, according to some ; but others interpret these, mischievousness or fraudulency ; and the preceding, imposition or trick. [b] Also अनवधानं. [c] Or vehemence in seeking a proper thing ; or else impetuosity in action, with disregard of consequences. [d] The instance of feminine actions proceeding from love, which are stated in the text, are thus explained. विलासः, change of place, posture, gait, or look, on the approach of the lover. विब्बोकः, affection of indifference. विभ्रमः, wantonness of youth : caprice. ललितं, languid gestures, and signs. हेला, lasciviousness.. लीला, imitation of the lover's manner to beguile the time in his absence. [e] Also fem. केली. [f] Also परिहासः. [g] Likewise लक्ष्मं. [h] Such as playing at ball, &c. [i] Some read कुर्दनं ; but improperly.

Sweat. [a] — घर्म्मो [m] निदाघः [m] स्वेदः [m] [b] (स्यात्)

Fainting. — प्रलयो [m] नष्टचेष्टता [f]

Dissimulation. — 34. अवहित्थाकारगुप्ति [f] [c] [1] [m]

Hurry. — (समौ) संवेग [m] [d] सम्भ्रमौ [m]

A horse-laugh. — (स्यादा) च्छुरितकं [2] [n] [e] (हासः सोत्प्रासः)

A smile. — (स मनाक्) स्मितम् [n]

A laugh. — '35. (मध्यमः स्याद्) विहसितं [n]

Horripilation. — रोमाञ्चो [m] [f] लोमहर्षणम् [n]

Weeping. — क्रन्दितं [n] [g] रुदितं [n] क्रुष्टं [n]

Gaping. — जृम्भ [m f n] [h] (स्तु त्रिषु) जृम्भणम् [n]

Disappointing. [i] — 36. विप्रलम्भो [m] [j] विसम्वादो [m]

Creeding or tumbling. [k] — रिङ्गण [n] [l] स्खलने [n] (समे)

Sleep. [m] — (स्यान्) निद्रा [f] शयनं [n] स्वापः [m] [n] स्वप्नः [m] संवेश [m] (इत्यपि)

---

1 आ—. 2 आ—.

[a] Or else heat, occasioning perspiration. [b] Also प्रस्वेद. [c] Likewise neut. अवहित्थं, and आहित्थं. [d] Also आवेगः. [e] Likewise अवच्छुरितं. [f] Also रोमहर्षः, रोमविक्रिया, रोमोद्गमः, रोमोद्भेदः. [g] Likewise क्रन्दनं, and रोदनं. [h] Fem. जृम्भा. [i] Deceiving by a false affirmation; or not effecting a promise. [j] Also विप्रलापः. [k] Creeping, as infants, on all fours; or else, falling as on slippery ground; or deviating from duty &c. [l] Likewise रिंखनं. [m] Or else a mistake occasioned by sleep; a dream. [n] Also सुप्तिः.

f a *f*
37. तन्द्री प्रमीला — Lassitude.

f 1*f* *f* b
भ्रकुटि भ्रुकुटी भ्रूकुटिः (स्त्रियः) — A frown.

f
अदृष्टिः (स्यादसौम्ये ऽक्ष्णि) — A look of displeasure.

f 2*f*
संसिद्धि प्रकृती (त्विमे) — The natural state.

n c *m* *m*
38. स्वरूपं (च) स्वभाव (श्च) निसर्ग (श्च)

m
(ऽथ) वेपथुः — A tremour.

m d
कम्पो

m *m* *m* e *m* *m*
(ऽथ) क्षण उद्धर्षो मह उद्धव उत्सवः — A festival.

1—टि. 2—ति.

[a] And तंद्रि or तंद्रीः. But this last mode of inflection is censured. Likewise तंद्रा. [b] Also भ्रुकुटिः. Some make these terms synonymous with the following. Also भ्रकूटी, भ्रुकुटी, भ्रूकुटी, and भ्रुकुटी. [c] Also रूपं [d] Likewise कंपनं, and कंपितं. [e] Also महस्. See Book III. Ch. IV.

CHAPTER II.

SECTION I.

The infernal region. a

n b *n* 1 *n* 2 *n*

1. अधोभुवन पाताल बलिसद्म रसातलम्

3 *m*

नागलोको!

A hole or vacuity.

n *n* c *n* *n*

(ऽथ) कुहरं शुषिरं विवरं बिलम्

n *n* *n* d *n* *n* e *f* *f* f

2. छिद्रं निर्व्यथनं रोकं रंध्रं श्वभ्रं वपा शुषिः

m *f* 4 *m* g

A hole in the ground.

गर्त्ता! ऽवटौ (भुवि श्वभ्रे)

Perforated, or full of holes.

mf *n*

(सरंध्रे). शुषिरं (त्रिषु)

m *n* *m* *n* *n* *n* 5 *n* h

Darkness.

3. अन्धकारो! (ऽस्त्रियां) ध्वान्तं तमिस्रं तिमिरं तमः

n i

Great darkness.

(ध्वान्ते गाढे) ऽन्धतमसं

Imperfect darkness.

n

(क्षीणे) ऽवतमसं

Universal darkness.

(तमः

n

4. विष्वक्) सन्तमसं

The NÁGAS. j

m *m*

नागाः काद्रवेयास्

Their chief.

(तदीश्वराः)

1—नृ. 2—स. 3—क. 4—ट. 5—स्.

[a] Abode of BALI and of the *Nágas*, under the earth. [b] Also अधः, (स्) m. अधोलोकः, &c. [c] Likewise सुषिरं. [d] Also विरोकं. [e] Or स्वभ्रं. [f] Also सुषी and सुषिः. Or शुषिः. [g] Likewise अवटिः. [h] Also तमसं. And तमः, तमा, तमं. [i] Likewise अन्धातमसं. [j] Demigods, in the human shape with a serpent's tail, and dilated neck, like the Koluber *Naga*. Sing. नागः. They are Children of KADRÚ, the wife of *Kas'yapa*.

m m
शेषो ऽनंतो

m b m
वासुकि (स्तु) सर्पराजो — King of serpents.[a]

m c
(ऽथ) गोनसे — Sort of snake.

m
5. तिलित्स: (स्याद्)

m m 1 m
अजगरे शयुर्वाहस (इत्युभौ) — A Boa, or large serpent.[d]

m e m
अलगर्दो जलव्याल: — A water snake.

m m f
(समौ) राजिल डुण्डुभौ — Amphisbæna.

m g m
6. मालुधानो मातुलाहिर् — A variegated serpent.

m m
निर्मुक्तो मुक्तकंचुक: — A snake, that has cast his slough.

m h 2 m 3 m m m 3 m
सर्प: पृदाकुर्भुजगो भुजंगो ऽहिर्भुजङ्गम: — A snake or serpent.

m m 4 m m i m j
7. आशीविषो विषधरश्चक्री व्याल: सरीसृप:

---

1 वा—. 2 —कु. 3 भु—. 4 चक्रिन्.

[a] Son of VASUKA, and often confounded with the preceding; as are the other chiefs of the *Nágas*, TAKSHAKA, SANK'HA, MAHAPADMA, &c. [b] Also वासुकि:. [c] Or गोनास:. Vulg. *Bòr.* [d] Boa Constrictor; &c. [e] Or अलगर्द:. But some read अलगर्ध:, others अलिगर्द:. Vulg. *Alád'h.* [f] डुण्डुभ: or दुण्डुभ:. And डुडुभ:. Vulg, *Dhònrá.* But generally described as a harmless double-headed snake. There is a great disagreement among commentators respecting the correspondent vulgar names of the snakes mentioned in the text. [g] One commentator describes this as a four-footed serpent with a large body and long tail; intending perhaps some species of IGUANA; unless a fabulous creature be meant. [h] Fem. सर्पी, and सर्पिणी. Likewise अहि:. [i] Some add सरिसृप:.

1 *m* 2 *m* a 3 *m* *m* 4 *m*
कुण्डली गूढपाच्चक्षुःश्रवाः काकोदरः फणी

m *m* *m* *m* b
8. दर्व्वीकरो दीर्घपृष्ठो दंदशूको विलेशयः

m c *m* 5 *m* *m* *m*
उरगः पन्नगो भोगी जिह्मगः पवनाशनः

Belonging to a snake.

m f n d
9. (त्रिष्वा) हेयं (विषास्थ्यादि)

His expanded head.

m f e *m f* f
फटायां (तु) फणा (द्वयोः)

His skin.

m *m*
(समौ) कंचुक निर्मोकौ

His venom.

m *n* *m n*
क्ष्वेड (स्तु) गरलं विषं

Nine sorts of fixed poison. g

m n *m n* *m n* h
10. (पुंसि क्लीवे च) काकोल कालकूट हलाहलाः

m i *m* *m* *m*
सौराष्ट्रिकः शौक्लिकेयो ब्रह्मपुत्त्रः प्रदीपनः

m *m*
11. दारदो वत्सनाभ (श्च विषभेदा अमी नव)

A dealer in antidotes. j

m *m* k
विषवैद्यो जाङ्गुलिको

A snake-catcher.

6 *m* l *m* m
व्यालग्राह्याहितुण्डिकः

1—न्. 2—पाद्. 3 च—स्. 4—न्. 5—न्.
6—हिन्.

[a] Also गूढपदः, and गूढपादः, (द). [b] Likewise बिलशयः. [c] Also उरंगः, and उरंगमः. [d] Fem. आहेयी. [e] स्फटा or फटा. [f] Masc. फणः. Likewise neut. फणं. [g] Severally named in the text; some mineral, others vegetable. [h] हलाहलः, and हालाहलः, or हालहलः. Also हाहलः. [i] Likewise सौराष्ट्रिकः. [j] Or a conjurer, using charms against poison. [k] Likewise जांगलिकः. [l] Also व्यालग्राहः. [m] आहितुण्डिकः, or अहितुण्डिकः.

SECTION II.

m *m* *m* *f*
1. (स्यान्) नारक(स्तु)नरको निरयो दुर्गतिः(स्त्रियाम्) Hell.
m [1] *m f* *m* *m*
(तद्भेदास्) तपनावीचि महारौरव रौरवाः Various hells. [a]
m [b] *n*
2. संहारः कालसूत्रं (चेत्याद्याः)
m
(सत्वास्तु) नारकाः Departed souls.
m [c]
प्रेता
f [d]
वैतरणी (सिंधुः) The river of hell.
f *f*
(स्याद्) ऽलक्ष्मी (स्तु) निर्ऋतिः Misfortune or misery.
f *f* [f]
3. विष्टिराजूः Unpaid labour. [e]
f [g] *f* [h] *f*
कारणा (तु) यातना तीव्रवेदना Agony, or sharp pain.
f *f* [i] *f* *n* *n* [j] *n* [k]
पीडा बाधा व्यथा दुःखमामनस्यं प्रसूतिजम् Pain.

---

[1] ख—.

[a] Severally named in the text; besides others. as *Támisra*, *And'hatámisra*, *Sálmalí*, *Asipatravana*, &c. [b] Or संघातः. [c] Likewise परेताः. [d] Also वैतरणिः. [e] Or else, casting into hell; or, in astrology, the period (*karan'a*) called *bhadrá*. Compulsory and unrewarded labour, being the occasion of pain, is placed under the present head. The terms, as by some explained, signify the person executing such labour, [f] आजु or आजूर्. [g] Also कारिका. [h] Likewise याचना. [i] Or आबाधा. [j] Likewise अमानस्यं and आमानस्यं. [k] These two last terms are, by some, separated from the rest; as signifying mental distress. Others, on the contrary, make these and the preceding four, synonymous with the three following words,

Corporeal pain.

n n 1n
4. (स्यात्) कष्टं कृच्छ्रमाभीलं
a
(त्रिष्वेषां भेद्यगामि यत्)

SECTION III.

The sea or ocean.

m m 2m b m c
1. समुद्रोऽब्धिरकूपारः पारावारः सरित्पतिः
3m 4m m 5m m m
उदन्वानुदधिः सिन्धुः सरस्वान् सागरोऽर्णवः
m m 6m 7m
2. रत्नाकरो जलनिधिर्यादःपतिरपांपतिः

Particular seas. d

m m
(तस्य प्रभेदाः) क्षीरोदो लवणोद (स्तथापरे)

Water.

f pl. e 8*f n* *n* *n* f *n* *n* g
3. आपः (स्त्री भूम्नि) वार्वारि सलिलं कमलं जलम्
9*n* *n* 10*n* *n* h *n* *n*
पयः कीलालममृतं जीवनं भुवनं वनम्
n i 11*n* j 12*n* *n* *n*
4. कबंधमुदकं पाथः पुष्करं सर्वतोमुखम्

---

1 आ—. 2 अ—. 3—न्वत्. 4 उ—. 5—स्वत्. 6 या—.
7 अ—. 8—र. 9—स्. 10 अ—. 11 उ—. 12—स्.

[a] Such of the foregoing, as are used as adjectives, vary with the gender. [b] Also आकूवारः, कूपारः, and कूवारः, [c] Or पारापारः. Likewise अपारपारः. [d] That of milk, and of salt water; besides five others, as the sea of fresh water, spirituous liquor, butter, curds, and the juice of sugar-cane; apparently designations of gulfs or divisions of the ocean, [e] अप्. Also neut. आपस्. [f] And सरिलं or सलं. [g] Also जडं. [h] Also जीवनीयं. [i] Or, according to another reading, (कमन्धं), two words are here exhibited, कं and अन्धं. Or a single word कमन्धं. [j] Also उदं. And दकः.

1 *n* 2 *n* 3 *n* *n* *n* a *n* 4 *n* *n* b
अंभो ऽर्णस्तोय पानीय नीर क्षीरांबु शंबरम्

n *m n*
5. मेघपुष्पं घनरसस्

m f n *m f n* d
(त्रिषु द्वे) आप्यमम्मयम् . — watery, or consisting of water. c

m 5 *m* *m f* e 6 *m f* f
भङ्गस्तरङ्ग ऊर्मि (र्वा स्त्रियां) वीचिर् — A wave.

(थोम्र्मिषु)

7 *m* *m*
6. महत्सूल्लोल कल्लोलौ — A surge or billow.

8 *m*
(स्यादा) वर्त्ता (ऽम्भसां भ्रमः) — A whirl-pool.

m h *m* *m* i 9 *f* j
पृषंति बिन्दु पृषताः (पुमांसो) विप्रुषः (स्त्रियः) — A drop of water. g

n l *m*
7. चक्राणि पुटभेदाः (स्युर्) — A winding descent of water. k

m *m*
भ्रमा (श्च) जलनिर्गमाः — A drain. m

n 10 *n* n *n* *n* *m f n* o
कूलं रोध (श्च) तीरं (च) प्रतीरं (च) तटं (त्रिषु) — A shore or bank.

1—स्. 2—स्. 3 तोय. 4 च—. 5 त—.
6—चि. 7 ह—. 8 बा—. 9—ष्. 10—स्.

a Also नारं. b Or संबरं. c As froth, &c. d Fem. आप्या, and अम्मयी. e Also fem. ऊर्मी. f Likewise विचिः, and fem. वीची, or विची. g Or of any other liquid. h Sing. पृषत् or पृषंति. i Sing. पृषतः. j Sing. विप्रुट्. Also विप्रुट् (—ष्). k A winding course. Some say a reach of the river. Others Eddy water. l Sing. चक्रं. Also चक्रः. m Or pipe along the wall of an edifice. But some make these and the two preceding terms synonymous. Sing. भ्रमः. Some explain them bubbling up of water. Others surf. n Also Masc. रोधः (रोध.) o Fem. तटी.

The opposite, and the near bank. a	n l m n	8. पारावारे (परार्व्वाची तीरे)
The channel.	n	पात्रं (तदंतरम्)
An island.	m n. 2 m n	द्वीपो (ऽस्त्रियाम्) न्तरीपं (यदंतर्वारिणस्तटम्)
One formed by alluvion. b	n	9. (तोयोत्थितं तत्) पुलिनं
A sand bank. c	n n	सैकतं सिकतामयम्
Mud or clay.	m m m n m m	निषद्वर (स्तु) जंबालः पङ्को (ऽस्त्री) शाद कर्द्दमौ
Inundation. d	m m e	10. जलोच्छ्वासाः परीवाहाः
A temporary well. f	m m	कूपका (स्तु विदारकाः)
Navigable.	m f n g	नाव्यं (त्रिलिंगं नौतार्य्ये)
A boat.	f h 3 f f i	(स्त्रियां) नौस्तरणिस्तरिः
A raft or float. j	m n k n m	11. उडुपं (तु) प्लवः कोलः
A natural stream. l	4 m n	स्रोतो (ऽम्बुसरणं स्वतः)

1 अ—. 2 व—. 3 त—. 4—स्.

[a] Respectively, viz. पारं, the opposite bank or shore, अवारं, the contiguous bank or shore, [b] Or any island, or one with the steep banks. [c] Or an island with sandy shores. [d] Or else a water pipe, or channel, for carrying off an excess of water. [e] Sing. परीवाहः. Also परिवाहः. [f] Or hole dug for water in the dry bed of a rivulet; or else, a rock, or tree, dividing the stream of a river. Sing. कूपकः. [g] Fem. नाव्या. [h] Also नौका. Also तरणी and तरी. [i] Made of grass's, &c. [k] Likewise उडूपं. [l] Or a rapid one. [m] Likewise स्रोतं.

m a 1 n
आतरस्तरपण्यं (स्यात्) — Fare, or freight.

f c f
द्रोणी काष्ठाम्बुवाहिनी — An oval basin. b

m 2 m
12. सांयात्रिकः पोतवणिक् — A voyaging merchant.

m m
कर्णधार (स्तु) नाविकः — The pilot or helmsman.

m e m
नियामकाः पोतवाहाः — The crew. d

m m f
कूपको गुणवृक्षकः — The mast.

m f g
13. नौकादण्डः क्षेपणिः (स्यात्) — The oar.

n m
अरित्रं केनिपातकः — The rudder.

f h m i
अभ्रिः (स्त्री) काष्ठकुद्दालः — A scraper or shovel.

n n
सेकपात्रं (तु) सेचनम् — A bucket. j

n
14. (क्लीबे) ऽर्द्धनावं (नावोऽर्द्धे) — The boat's half.

m f n k
(अतीत नौके) ऽतिनु (त्रिषु) — Landed from a boat.

---

1 त—. 2—ज.

[a] Also आतारः, and अनुतरः. [b] Shaped like a boat, with an aperture in front, and used for pouring water. It is made of wood, stone, or other materials. [c] Or द्रोणिः and द्रुणिः, or द्रुणी. According to another reading द्रोणिका, and अम्बुवाहिनी. Also अम्बुसेचनी. [d] Variously explained; as the steersman, or rower, or as one employed in dragging the boat, or in watching from the mast-head. Sing. नियामकः, पोतवाहः. [e] Likewise नियाम. [f] Some explain this a post to which a boat is made fast. [g] Or क्षेपणी. Also क्षिपणिः. And क्षिपणी. [h] Or अभ्री. Also अवभ्रिः. [i] Likewise कूद्दालः, and कुदालः. [j] Or vessel for lading water out of the boat. [k] Masc. or Fem. अतिनौः.

a

(त्रिष्वागाधात्)

m f n b *m f n* c

Clear, transparent. प्रसन्नो ऽच्छः

m f n *m f n* *m f n*

Turbid water. कलुषे ऽनच्छ, आविलः

m f n *m f n* *m f n*

Deep. 15. निम्नं गभीरं गंभीरं

m f n

Shallow. उत्तानं (तद्विपर्य्यये)

m f n d 1 *m f n*

Very deep, अगाधमतलस्पर्श

m *m* e *m* f

A fisherman. कैवर्त्तो दास धीवरौ

m *n*

A net. 16. आनायः (पुंसि) जालं (स्यात्)

n h *n* g *n*

Pack-thread. g शणसूत्रं पवित्रकम्

f *f* i

A fish basket. मत्स्याधानी कुवेणी (स्याद्)

n j *n* k

A fish hook. वडिशं मत्स्यवेधनम्

---

1 स्प—.

a The following are adjectives. b Fem. प्रसन्ना. c Also अच्छः. d Likewise आगाधं. e Or दाशः f Fem. धीवरी g Made of rushy Crotaloria; or, according to different interpretations, a net made of such pack-thread; or, generally, the rope of a net. h Also शण सूत्रं and शनसूत्रं. i Likewise कुवेणा. And कुवेणिः. Also कुपिणी. j Or Fem. वडिशा, or वडिशी. Likewise बडिशं, बडिशी. k Or Fem. मत्स्यवेधनी.

1 *m* *m* a *m* b *m* *m* c *m*

17. पृथुरोमा झषो मत्स्यो मीनो वैसारिणोऽण्डजः A fish.

m 2 *m* d

विसारः शकली (च)

m *m*

(ऽथ) गडकः शकुलार्भकः Sort of gilt head. e

m *m*

18. सहस्रदंष्ट्रः पाठीन A sheat-fish. f

3 *m* h *m*

उलूपी शिशुकः (समौ) A porpoise. g

m j 4 *m* k

नलमीनश्चिलिचिमः Sort of sprat. i

m f m 5 *m f* n

प्रोष्ठी (तु) शफरी (द्वयोः) A sort of carp. l

m *n*

19. क्षुद्राण्डमत्स्यसंघातः पोताधानम् Small fry.

(अथो झषाः) Various sorts of fish. o

m p *m* *m* q *m* *m* r *m* s

रोहितो मद्गुरः शालो राजीवः शकुलस्तिमिः

1—मन्. 2—न्. 3—न्. 4 चि—. 5—रः.

a Likewise झसः. b Fem. मत्सी. Also masc. मत्सः, मत्सरः, मच्छः. c Also विसारी (न्). d Likewise शकली (न्). e Sparus emarginatus, B. Mss. f Silurus Pelorius, B. Mss. g But, according to some interpretations, another sort of fish shaped like a porpoise. h Also जलूपी, उल्लुपी, उ'लुपी, उलपी, and चुलूपी. i Clupea Cultrata (B. Mss.)? Three several explanations are given by different authors; but they agree that the fish, here meant, frequents flags and reeds. j Or तलमीनः. And नडमीनः. k Also चिलीचिमिः, चिलिचीमः. or चिलीचिमः. And चिलिचिमिः. चिलीमः, चिलिमीनकः. l Cyprinus chrysoparcius, B. Mss. m Masc. प्रोष्ठः. n Masc. शफरः. Some add सफरी —रः. o Severally named in the text, viz. a carp (Cyprinus denticulatus, B.); a sheat-fish (Silurus Batrachus, L.); a gilt-head (Sparus spilotus, B.) &c. p Also रोहित्, and लोहितः q Or सालः. r Some add सकुलः. s This is a fabulous sea-fish of prodigious size.

20. तिमिङ्गिला[1 m] (दयश्च)[a]

Aquatic animals.[b] — (ऽथ) यादांसि[2 n] जलजंतवः[3 m]

Various sorts.[c] — (तद्भेदाः) शिशुमारो[m]द्र[4 m] शङ्कवो[5 m] मकरा[6 m] (दयः)

A crab. — 21. (स्यात्) कुलीरः[m] कर्कटकः[m d]

A turtle or tortoise. — कूर्मे[m] कमठ[m] कच्छपौ[m]

A shark.[e] — ग्राहो[m] ऽवहारो[m]

A crocodile. — नक्र[m] (स्तु) कुम्भीरो[m f]

A worm. — (ऽथ) महीलता[f]

22. गण्डूपदः[m] किंचुलुको[m g]

A gangetic alligator.[h] — निहाका[f] गोधिका[f] (समे)

A leech. — रक्तपा[f] (तु) जलौकायां[f i] (स्त्रियां भूम्नि) जलौकसः[7 f j]

1—ल. 2—स. 3—ढ. 4 उद्र. 5 शंकु. 6—र.
7—कस्.

[a] Besides many sorts noticed in other dictionaries. [b] Especially amphibious kinds. [c] Severally named in the text, viz. the porpoise, otter, scate, and marine monster (a whale ? or a seal ?), besides the following, and other, sorts. [d] Or कर्कटः. [e] Interpretations differ : one terms this a water-elephant ; (perhaps the hippopotamus may be meant :) others make it the gangetic alligator. [f] Also कुंभीलः. [g] Likewise किंचिलिकः. And किंचलूकः, or किंचलुः. [h] Some make this to be the *Iguana* : distinguishing, however, another sort from the aquatic one. Book II. Ch. 5. [i] जलौका or जलोका, and जलूका, जलायुका, दालाहुका, जलालोका, जलजंतुका, जलसूची, जलोरगी, जलिकावेषी. [j] Or जलौकसी. Also जलौकसः, masc. and जलौकसं, neut. Pl. with the sense of the sing. f. जलौकसः. Also sing. जलौकाः.

m *f* 23. मुक्तास्फोटः (स्त्रियां) शुक्तिः	A pearl oyster.
m n *m n* शंखः (स्यात्) कंबु (र्स्त्रियाम्)	A conch.
m a *m* b क्षुद्रशंखाः शंखनखाः	A small shell.
m f c 1*f* शंबूका जलशुक्तयः	A bivalve shell.
2 *m* *m* *m* d *m* e *m* 3 *m* 24. भेके मण्डूक वर्षाभू शालूर प्लव दर्दुराः	A frog.
f *f* शिली गण्डूपदी	A small worm. f
f *f* भेकी वर्षाभ्वी	A female frog. g
f *f* i कमठी डुलिः	A female turtle. h
k *f* l 25. (मद्गुरस्य प्रिया) शृङ्गी	Sort of sheat-fish. j
f m *f* n दुर्नामा दीर्घकोषिका	A cockle.
m *m* p जलाशया जलाधारास्	A lake or pond. o
m q (तत्रागाधजलो) ह्रदः	A deep lake.

1—क्ति. 2 भेक. 3—र.

a Sing. क्षुद्रशंखः. b Sing. शंखनखः. Also शंखनकः. c Masc. शंबूकः. Also शंबुकः, शंबः and शांबकः. Or शांबूकः. d Also हरिभूः. e Or सालूरः. f Some say, a female worm. g Or any small frog. h Or any small tortoise or turtle. i Or डुली. Also चुलिः. And दुलिः. j Silurus Pungentisimus, B. Mss. k Or, according to some commentators, two synonyma, मद्गुरसी, f. अप्रिया, f. l Also शृङ्गिः. m Also दुर्नामन् and—म्नी. n Or दीर्घकोशिका. o Or a reservoir; or any piece of water. p Sing. जलाशयः, and जलाधारः. q Likewise ह्रदः.

A trough near a well. a	26. आहाव (स्तु) निपानं (स्यादुपकूप जलाशये)
A well.	(पुंस्येवा) न्धु प्रही कूप उदपानं (तु पुंसि वा)
The wooden frame for the rope. b	27. नेमिस्त्रिका (ऽस्य)
The cover or facing of a well	वीनाहो (मुखबंधनमस्य यत्)
A square, or a large pond.	पुष्करिण्यां (तु) खातं (स्यात्)
A natural pond. d	अखातं देवखातकम्
One deep enough for the lotus.	28. पद्माकरस्तडागो (ऽस्त्री)
Any pond or pool. g	कासारः सरसी सरः
A basin. h	वेशंतः पल्वलं (चा) ऽल्पसरो
A large and oblong pond.	वापी (तु) दीर्घिका
A moat, or ditch.	29. खेयं (तु) परिखा
A dike.	आधार (स्त्वम्भसां यत्र धारणम्)
A basin round the foot of a tree.	(स्यात्) आलवालमावालमावापो
A river.	(ऽथ) नदी सरित्

1 खं—. 2—ष्कि. 3—णी. 4 त—. 5—स्. 6—स्. 7 आ—. 8—आ.

a Filled from the well, and intended for watering cattle. b A triangular frame. Some interpret it the wooden frame at the bottom of the well, on which the masonry rests. Others the cover of the well. Or the frame at its mouth. c Some add विनाहः. d Or else one in front of a temple. e Also अखोत. f Also तडाकः. And तटाकः. g These terms are synonymous with the preceding according to some interpretations : or they are restricted to such a factitious pond, according to others. h Or small pond ; or one, which, in the hot season, is either shallow or quite dry. i Or वापिः. j Also अवावाः.

f f f fa fb

30. तरंगिणी शैवलिनी तटिनी ह्रदिनी धुनी

fc f f f 1f

स्रोतस्विनी द्वीपवती स्रवंती निम्नगापगा

f f f f

31. गंगा विष्णुपदी जह्नुतनया सुरनिम्नगा — The *Ganges.*

f f 2f f

भागीरथी त्रिपथगा त्रिस्रोता भीष्मसूः (इपि)

f f fe 3f

32. कालिंदी सूर्य्यतनया यमुना शमनस्वसा — The *Yamuná.* d

f f f fg

रेवा (तु) नर्मदा सोमोद्भवा मेकलकन्यका — The *Narmadá.* f

f f

33. करतोया सदानीरा — The *Karatóyá.* h

f f

बाहुदा सैतवाहिनी — The *Báhudá.*

fj f

शतद्रु (स्तु) शुतुद्रुः (स्याद्) — The *Satadru.* i

f 4f

विपाशा (तु) विपाट् (स्त्रियाम्) — The *Vipásá.* k

m m m

34. शोणो हिरण्यवाहः (स्यात्) — The *Sóna.* l

f

कुल्या (ल्पा कृत्रिमा सरित्) — A canal. n

f f fp

शरावती वेत्रवती चन्द्रभागा सरस्वती — Various rivers. o

---

1 स—, or सा—. 2—सह. 3—स्रू. 4—शु.

a Also ह्लादिनी. b Likewise धुनिः and धूनी. c Likewise स्रोतस्वती and स्रोतोवहा. d Vulgarly *Jamuna* or *Juwun*. It joins the Ganges near *Prayág*. e Also यमी. f Vulgarly *Narbadá*. g Likewise मेखलकन्यका. h A river in the north of Bengal. i Vulgarly *S'atlaj*; in the *Punjáb*. j Also शुतुद्रिः. k Another river of the *Punjáb*. l This joins the Ganges above Patna. m Or हिरण्यवाहुः. n A channel for irrigation: or a rivulet in general. o Severally named in the text. Besides others, as the *Kausiki, Gandak'i, Gódávar'i, Charm'anvat'i, Tápi* or *Tapati, Sarayu, Gautamí,* &c. p Or चंद्रभागी. Also चांद्रभागा, or—गी.

35. कावेरी (सरितोऽन्याश्च) *f*

संभेदः सिंधुसंगमः *m m* — The mouth of a river. a

(द्वयोः) प्रणाली (पयसः पदव्यां) *m f c* — An issue from a pond. b

(त्रिषु वृत्तरौ — Belonging to certain Rivers. d

36. देविकायां सरय्वां च भवे) दाविक सारवौ *m f n m f n*

सौगंधिकं (तु) कल्हारं *n n f* — A white water-lily. e

हल्लकं रक्तसंध्यकम् *n n* — A red one. g

37. (स्याद्) उत्पलं कुवलयं *n n h* — Any water-lily.

(अथ) नीलांबुजन्म (च) *1 n* — A blue one. i

इन्दीवरं (च नीले ऽस्मिन्) *n j*

(सिते) कुमुद कैरवे *n l n* — The esculent white sort. k

38. शालूक (मेषां कंदः स्याद्) *n n* — The root of a water-lily. m

वारिपर्णी (तु) कुंभिका *f o f* — Pistia stratiotes.

1—न्.

[a] The confluence of two rivers ; or the junction of a river with the sea. [b] Or a drain of an edifice. [c] Masc. प्रणालः. [d] To the *Dévikà* (or *Déwá*), and *Sarayu* (or *Sarju*), respectively. In these two instances, the adjective is irregular. [e] Nymphæa Lotus. [f] These, and the two following words, are names of four different plants, according to some interpreters. [g] Nymphæa rubra. [h] Also कुवलं and कुवं. And कुवेलं. [i] Nymphæa cœrulea and stellata ; [j] Or इंदीवारं. [k] Nymphæa esculenta. [l] Also कुमुत्, (—द्). [m] The esculent root of any of the preceding sorts. [n] Likewise शालूकं. [o] Or वारिपूर्णी. Also पर्णी.

f n m b
जलनीली (तु) शैवालं शैवलो। — Vallisneria. a

f c
(स्यु) कुमुद्वती

1 f
39. कुमुद्वत्यां — A place abounding in water-lilies. d

2 f f f e
नलिन्यां (तु) बिसिनी पद्मिनी (मुखाः) — An assemblage of lotus flowers.

m n n 3 n n
(वा पुंसि) पद्मं नलिनमरविन्दं महोत्पलम् — A lotus. f

n n n n
40. सहस्रपत्रं कमलं शतपत्रं कुशेशयम्

n n n n g
पंकेरुहं तामरसं सारसं सरसीरुहम्

n h n n 4 n i
41. बिसप्रसून राजीव पुष्कराम्भोरुहाणि (च)

n n
पुण्डरीकं सिताम्भोजं — A white lotus.

n
(अथ) रक्तसरोरुहे — A red lotus.

n n
42. रक्तोत्पलं कोकनदं

f j n
नालानालं — The stalk of a water-lily. The film or fibres attendant on it.

(अथास्त्रियाम्)

1—नी. 2—नी. 3 अ—. 4 अ—रु.

[a] Comprehending several sorts found in stagnant waters. [b] Likewise शैवलं. Also शैवालं and शैवालः. But different copies further disagree in the genders assigned to these various readings. Also m. n. शेपालः, and शैयालः. [c] Likewise कुमुदवती. [d] Or, as some interpret it the flexible stalk of a water-lily; or, according to others a plant, viz. Menyanthes Indica or Cristata. [e] Besides other synonyma, as मृणालिनी, कमलिनी, पुटकिनी, &c. [f] Nelumbium speciosum or Nymphæa Nelumbo. [g] Also सरसिरुहं. [h] Likewise बिसप्रसूनं, and विषप्रसूनं. [i] Also अम्भोरुट्, (रुह्). [j] Also नाली. Likewise masc. नालः.

m n a *n* b

मृणालं बिसं

m n c

An assemblage of water-lilies. (अब्जादि कदंबे) षण्ड (मस्त्रियाम्)

m *m n* d

The root of a water-lily. 43. करहाट: शिफाकंदं

m *m n* e

A filament. किंजल्क: केशरो (ऽस्त्रियाम्)

f f *n*

A new leaf of a water-lily. संवर्त्तिका नवदलं

m h *m*

The seed of the lotus. g बीजकोशो वराटक:

44. (उक्तं स्वर्व्योम दिक्कालधीशब्दादिसनाट्यकम्
पातालभोगि नरकं वारि चैषां च संगतम्)

---

[a] And मृणाली, a small fibre. [b] Also बिसं or बिसं. [c] Or षंडं. [d] Likewise शिफा. f. कंद:, m. n. [e] Also केसर:. [f] Or संवर्त्तिः. Also संवर्त्ती. [g] Or the honey-combed pericarp containing it. [h] Or बीजकोष:.

BOOK II.

CHAPTER I.

1\. वर्गाः पृथ्वी पुर क्ष्माभृद्वनौषधि मृगादिभिः

नृ ब्रह्म क्षत्र विट् शूद्रैः साङ्गोपाङ्गैरिहोदिताः

f a *f* b 1 f *f* *f* *f* *f*

2\. भूर्भूमिरचलाऽनन्ता रसा विश्वम्भरा स्थिरा — Earth.

f *f* *f* *f* c *f* *f* *f*

धरा धरित्री धरणिः क्षोणी ज्या काश्यपी क्षितिः

f d *f* 2 *f* 3 *f* *f*

3\. सर्वंसहा वसुमती वसुधोर्वी वसुन्धरा

f *f* *f* e *f* *f* f *f* g 4 *f* *f* h

गोत्रा कुः पृथिवी पृथ्वी क्ष्माऽवनिर्मेदिनी मही

5 *f* i *f*

4\. मृन्मृत्तिका — Soil.

f *f*

(प्रशस्ता तु) मृत्सा मृत्स्ना (च मृत्तिका) — An excellent soil.

f

उर्वरा (सर्वसस्याढ्या) — Fertile with every crop.

m *f*

(स्यात्) ऊषः क्षारमृत्तिका — Salt ground.

---

1 च—. 2—धा. 3 उ—. 4 मे—. 5—द्.

[a] Also indec. भूः (र्). [b] Also भूमी. [c] Likewise धरणी and क्षोणिः. Also क्षाणिः, and क्षौणी. [d] Likewise सहा. [e] Also पृथ्वी. [f] Likewise क्षमा. [g] Also अवनी. [h] Likewise महिः. [i] Also मृदा, and मृत्तिः.

A spot with such soil.
A place, or firm spot
A region devoid of water.
Untilled or waste.

1 *m f n* a 2 *m f n*

5. ऊषवानूषरौ (द्वावप्यन्यलिंगौ)

n *f* b

स्थलं स्थली

m 3 *m*

(समानौ) मरु धन्वानौ

m f n c *m f n*

(द्वे) खिलाऽप्रहते (समे)

6. (त्रिषु)

A world.

f *m* *n* d *n* *n*

(ऽथो) जगती लोको विष्टपं भुवनं जगत्

INDIA.

n e

(लोकोऽयं) भारतं (वर्षं)

The eastern region. f

(शरावत्यास्तु योऽवधेः

m

7. देशः प्राग्दक्षिणः) प्राच्य

The northern region. g

m

उदीच्यः (पश्चिमोत्तरः)

A country of barbarians.

m *m*

प्रत्यन्तो म्लेच्छदेशः (स्यात्)

The middle region. h

m *m*

मध्यदेश (स्तु) मध्यमः

The region of sanctity. i

m *f*

8. आर्य्यावर्त्तः पुण्यभूमि (र्मध्यं विंध्यहिमागयोः)

1—वत्. 2 ऊ—. 3 धन्वन्.

[a] Some, varying this reading, write ऊषरः, and अनूषरः [b] Likewise स्थला. [c] Masc. खिलं; fem. खिला; and खिलं [d] Also पिष्टपं, or masc. पिष्टपः. [e] Or भरतवर्षं. [f] East, or south of the river *Sarávatí*, which flows from N. E. to S. W. [g] North or west of the river *Sarávatí.* [h] Between the two ranges of mountains; from the confluence of the Ganges and Jamuna, to the disappearance of the *Saraswatí*. [i] From the eastern to the western sea, and bounded by the two ranges of mountains.

1 *m f* *m*
नीरुज्जनपदो — An inhabited country.

m *m* 2 *m*
देश विषयौ (तु) पवर्त्तनम् — Any country. a

b
9. (त्रिष्वागोष्ठान्)

3 *m f n* 4 *m f n*
(नडप्राये) नड्वान्नड्वल (इत्यपि) — One abounding in reeds ;

5 *m f n*
कुमुद्वान् (कुमुदप्राये) — —in water-lilies.

6 *m f n*
वेतस्वान् (बहुवेतसे) — —in ratans ;

m f n
10. शाद्वलः (शादहरिते) — —in green grass.

m f n
(सजंबाले तु) पंकिलः — Clayey and muddy.

m f n 7 *m f n*
जलप्रायमनूपं (स्यात्) — Watery, or wet.

m d
(पुंसि) कच्छ (स्तथाविधः) — Contiguous to water. c

f *m f n* *m f n* 8 *m f n* e
11. (स्त्री) शर्करा शर्करिलः शार्करः शर्करावति
(देश एवादिमाव्) — Full of stony or similar nodules.

9 *m f n* f
(एवमुन्नेयाः) सिकतावति — Sardy.

1—तृ. 2 उ— 3—नड्वतृ. 4 न—. 5—द्वतृ.
6—स्वतृ. 7 भ्र—. 8—तृ. 9—तृ.

[a] Whether inhabited or uninhabited. But some interpretations make these terms synonymous with the preceding. [b] The following are used as adjectives, and vary with the three genders. [c] Some interpretations make this synonymous with the preceding. [d] Also neut. and, according to some, fem. [e] The two first terms are exclusively applied to a spot abounding in stony nodules, or potsherds, &c. The other two are applicable to anything gritty. [f] The words are here exactly similar to the preceding : thus सिकता, सिकतिलः, sandy, as a country ; सैकतः, सिकतवान् (—वत), sabulous.

Watered (viz. its rice) from a river. — 12. (देशो नद्यंबु वृष्ट्यंबु संपन्नव्रीहिपालितः

m f n

स्यात्) नदीमातृको

m f n

Or by rain. — देवमातृक (श्च यथाक्रमम्)

1 *m f n*

Ruled by a just king. — 13. (सुराज्ञि देशे) राजन्वान्

2 *m f n*

Governed by a monarch. — (स्यात्ततोऽन्यत्र) राजवान्

n *n*

A fold for kine. — गोष्ठं गोस्थानकं

n

The site of a former one. — (तत्तु) गौष्ठीनं (भूतपूर्वकम्)

f *m*

Contiguous ground. a — 14. पर्य्यन्तभूः परिसरः

3 *m* 4 *f* b

सेतुरालौ (स्त्रियां पुमान्)

m *m* *m n* d

A hillock. c — वामलूर (श्च) नाकु (श्च) वल्मीकं (पुन्नपुंसकम्)

n 5 *n* *m* 6 *m* *m* e *f* f *f*

A road, path or way. — 15. अयनं वर्त्म मार्गाध्व पंथानः पदवी सृतिः

f g *f* h *f* *f* i *f* j

सरणिः पद्धतिः पद्या वर्त्तन्येकपदी (ति च)

m *m* *m*

A good road. — 16. अतिपंथाः सुपंथा (श्च) सत्पथ (श्चार्च्चितेऽध्वनि)

m *m* *m* 7 *m* *m* k

A bad road. — व्यध्वो दुरध्वो विपथः कदध्वा कापथः (समाः)

---

1 —न्वत्. 2 —वत्. 3 सेतुः. 4 आलिः 5 —न्. 6 अध्वन्. 7 —न्.

a Near the banks of a river, or the skirts of a mountain, &c. b Also आली. c Thrown up by termes, or by moles, &c. d Also वल्मिकं. e पथिन्, पथन, or पथ. f Likewise पदविः. g Also सरणिः. सरणी, and सरणी. h Likewise पद्धती. i वर्त्तनी, or वर्त्तनिः. Also वर्त्मनिः, or वर्त्मनी. j Also एकपाद्. k Likewise कुपथ.

1 *m* 2 *n*
17. अपंथा (स्त्व) पथं (तुल्ये) — The want of a road.

n *n*
शृंगाटक चतुष्पथे — Meeting of four roads.

n
प्रांतरं (दूरशून्योऽध्वा) — A long and lonesome way.

m n
कांतारो (वर्त्म दुर्गमम्) — A difficult road. a

m f *n*
18. गव्यूतिः (स्त्री) क्रोशयुगं — A league. b

m
नल्वः (किष्कुचतुःशतम्) — A furlong. c

m *n*
घंटापथः संसरणं — A highway.

3 *n*
(तत्पुरस्यो) पनिष्करम् — A street.

CHAPTER II.

4 *f* *f* d *f n* e *n* f *n* g
1. पूः (स्त्री) पुरी नगर्यौ (वा) पत्तनं पुटभेदनम् — A town or city.

n *m*
स्थानीयं निगमो

1—थिन्. 2 च—. 3 उ—. 4 पुर्.

[a] Or a dangerous one : but some interpretations make this synonymous with the preceding term. [b] Measured by two thousand fathoms. [c] Measured by four hundred cubits. [d] Also पुरिः. [e] Fem. नगरी. Neut. नगरं. Also पुरं. [f] Likewise पट्टनं, or पट्टनी. [g] Also पटभेदनं.

A suburb. (ऽन्यत्तु यन्मूलं नगरात्पुरम्

1 *n*

2. तच्) च्छाखानगरं

m a *m*

The abode of harlots. वेशो वेश्याजनसमाश्रयः

m 2 *f*

A market. आपण (स्तु) निषद्यायां

m f c *f*

A shop. b विपणिः पण्यवीथिका

f *f* *f*

A high street. 3. रथ्या प्रतोली विशिखा

m *m n*

A rampart d (स्याच्) चयो वप्र (मस्त्रियाम्)

m *m* *m* f

An edifice. e प्राकारो वरणः शालः

n h

A bound hedge. g प्राचीरं (प्रांततोऽवृतिः)

f *n* i

A wall. 4. भित्तिः (स्त्री) कुड्यम्

n k

One built with rubbish. j एडूकं (यदन्तर्न्यस्तकीकसम्)

n *m n* 3 *n* 4 *n* 5 *n* *n*

A house. गृह गेहोदवसितं वेश्म सद्म निकेतनम्

---

1 शा—. 2 —द्या. 3 ह—. 4 —न्. 5 —न्.

a Likewise वेषः b Here interpretations differ greatly : some make these terms synonymous with the preceding; others explain them, the street of a market; a stall; a platform on which commodities are exposed for sale ; a place of vend without a market, &c. c Also विपणी. d Interpretations differ greatly. Some explain the terms, a mound of earth raised from the ditch of a fortified town and serving as a foundation for edifices. Others say the foundation of an edifice generally ; others again, any mound of earth raised from a ditch. Some likewise the gate of a fortified city. e Particularly a surrounding wall of masonry on a rampart or mound of earth. f Or शालः. g Also a mud-wall or other enclosure. h Likewise प्राचीनं. i Likewise कुद्यम्. j Or else a tomb. k Also एडुकं. Or एडोकं.

n *n*a *n*b *n* *n*c *n f*

5. निशांत वस्त्य सदनं भवनागार मंदिरम्

m pl. *m* *m* 1 *m*

गृहाः (पुंसि च भूम्न्येव) निकाय्य निलयालयाः

m *m f*d *f*e *f*

6. वासः कुटी (द्वयोः) शाला सभा

n f

संजवनं (त्विदम्) — A cluster of four houses.

n g

चतुःशालं

2 *f* *m n*

(मुनीनां तु) पर्णशालोटजो (ऽस्त्रियाम्) — A hut made of leaves.

n 3 *n*

7. चैत्यमायतनं (तुल्ये) — An altar. h

f *f*

वाजिशाला (तु) मंदुरा — A stable.

n *f* i

आवेशनं शिल्पशाला — A working house.

f *f*

प्रपा पानीयशालिका — A place of refreshment. j

m

8. मठ (श्छात्रादिनिलयो) — A college. k

f 1 *n*

गञ्जा (तु) मदिरागृहम् — A tavern.

---

1 आ—. 2 उ—. 3 आ—.

[a] Likewise पस्त्य°. [b] Also सादन°. [c] अगारं or आगारं. [d] Masc. or fem. कुटिः. Fem. कुटी. Also neut. कुटीरं, and masc. कुटः. [e] Likewise साला. [f] Likewise संयमन°. [g] Also fem. चतुःशाली. [h] Or shed for sacrifices. Some interpret it, a sacred tree. Others explain it; a monument of wood or other materials placed in honour of a deceased person. [i] Also शिल्पिशाला. And neut. शिल्पशालं, or शिल्पिशालं. [j] Where water is distributed. [k] A school of students; or a convent of ascetics, &c. Likewise गुञ्जा.

Middle of a house. — गर्भागारं वासगृहं

A woman's apartment.[a] — अरिष्टं सूतिकागृहम्[b]

A window or air hole. — 9. वातायनं गवाक्षः (स्यात्)

A temporary hall. — मंडपो (ऽस्त्री) जनाश्रयः[c]

The abode of the wealthy.[d] — हर्म्या (दि धनिनां वासः)[e]

A temple or palace. — प्रासादो (देवभूभुजाम्)

A royal residence.[f] — 10. सौधो (ऽस्त्री) राजसदनं

A king's house. — उपकार्य्योपकारिका[g] [1]

Temples of divers holy forms. — स्वस्तिकः सर्वतोभद्रो नंद्यावर्त्ता (दयो ऽपि च)[2 h]

11. विच्छंदकः (प्रभेदाहि भवंतीश्वरसद्मनाम)[i]

The queen's apartments. — (स्त्र्यगारं भूभुजाम्) अंतःपुरं (स्याद्) अवरोधनम्

12. शुद्धांत (श्) ऽवरोध (श्)

An airy room, a top of the house.[j] — (स्याद्) अट्टः क्षौम (मस्त्रियाम्)[k]

---

1 उ—. 2—त्त.

[a] Appropriated to a woman in labour. These and the preceding are synonymous terms, according to some commentaries. [b] Also सूतकागृहं. [c] Likewise, fem. मंडपा. [d] Any grand edifice of masonry. [e] हर्म्यं, besides other synonymous terms; as अट्टः, &c. [f] Synonymous with the preceding; according to some interpretations. [g] उपकार्या. Also उपकारी. [h] Besides other terms; as रुचकः, &c. [i] Also विच्छर्दकः. [j] Here, and in the two following articles, interpretations differ greatly. The explanations, most generally received are inserted. Other interpretations are; the back of an edifice, a fortified place in front of the building; an apartment on the top of the hall; a building of a particular form. [k] Likewise क्षोमं.

m ma mb प्रघाण प्रघणाऽलिंदा (बहिर्द्वारप्रकोष्ठके)	A terrace before the house door.
f 1f 13. गृहावग्रहणी देहल्य्	The threshold.
nc 2n n ऽङ्गनं चत्वराऽजिरे	A court or yard.
fd (अधस्ताद्दारुणि) शिला	The lower timber of a door.
f नासा (दारूपरिस्थितम्)	The upper timber.
n 3n 14. प्रच्छन्नमन्तर्द्वारं (स्यात्)	A private door within the house.
n m पक्षद्वारं (तु) पक्षकः	A back door. e
m n nf m वलीक नीध्रे पटलप्रांते	The edge of the thatch.
ng 4fh (ऽथ) पटलं छदिः	The thatch. or roof.
f fi 15. गोपानसी (तु) वलभी (छादने वक्रदारुणि)	The wood of a thatch.
5f mn कपोतपालिकायां (तु) विटंकं (पुन्नपुंसकम्)	A dovecot, or aviary.
6f n m 16. (स्त्री) द्वार्द्वारं प्रतीहारः	A door, or gate.
fk fl (स्याद्) वितर्द्दि (स्तु) वेदिका	A covered[a] terrace in the yard, j.

1—ली. 2—र. 3 अ—. 4—सृ. 5—का. 6—द्वार.

[a] Also, as some write these words, प्रघानः and प्रघनः. [b] अलिंद, or आलिंदः. [c] Likewise अंगणं. [d] Or शिली. [e] Some make this and the preceding article synonymous. [f] Likewise, according to another reading, नीव्रं. [g] Also पटं, and चालं. [h] Not neuter as erroneously stated by the commentators. [i] Also वडभिः or वडभीः. [j] Here, and in the following article, as in many other places, interpretations differ greatly. A quadrangular resting place made of wood. A place for sitting in a court yard; or one for standing under. A quadrangular spot in the court of a temple or great edifice. A terrace furnished with pillars. A floor on four posts in the middle of a quadrangular house. [k] Likewise वितर्दी. [l] Also वेदि, and वेदी.

Decoration of the gate-post. [a]
m n · *n*
तोरणो (ऽस्त्री) बहिर्द्वारं

A city gate.
n · *n*
पुरद्वारं (तु) गोपुरम्

A raised place over the gate.
1 *m*
17. (कूटं पूर्द्वारि यद्) हस्तिनख (स्तस्मिन्)
(अथ त्रिषु)

A door.
m f n b · *m f n* c
कपाटमररं (तुल्ये)

Its bolt or bar.
d · *f n* e
(तद्विष्कम्भे) ऽर्गलं (न ना)

Stairs.
n · *n*
18. आरोहणं (स्यात्) सोपानं

A ladder.
f f · 2 *f* g
निःश्रेणि (स्त्व)धिरोहिणी

A broom.
f · *f*
संमार्जनी शोधनी (स्यात्)

Dust, or sweepings.
m h · *m*
संकरो ऽवकर (स्तथा)

19. (क्षिप्ते)

The entrance of a house.
n · *n*
मुखं निःसरणं

An open space in a town. [i]
m · *n*
संनिवेशो निकर्षणं

---

1 ह—. 2 ध—.

[a] This is explained as signifying, the ornamented arch of a gateway. Some interpret, the outer gate. [b] Also कवाटः. Fem. कपाटी and कवाटी. [c] Fem. अररी or अररिः. [d] By a variation in the reading, this is made to exhibit a synonymous term, विष्कंभः, or, according to some विष्कंभि (—न्). [e] Fem. अर्गला or अर्गली. [f] Likewise निःश्रेणी. And निश्रयिः, or निश्रेणी. [g] Also अधिरोहणी. [h] Likewise संकारः. [i] The passage in, or out of a house, town or market. The road of ingress and egress. The entrance through the house-door.

m *m* (समौ) संवसथ ग्रामौ	A village. a
f 1 *m n* वेश्मभूर्वास्तु (स्त्रियाम्)	The site of a habitation.
m *n* b 20. ग्रामान्त उपशल्यं (स्यात्)	Space near a village, &c.
2 *f* 3 *f* सीमसीमे (स्त्रियामुभे)	A boundary or limit.
m *f* c घोष. आभीरपल्ली (स्यात्)	A station of herdsmen.
m n *m* पक्कणः शबरालयः	An abode of the lowest men.

---

1 वास्तु. 2—मन्. 3—मा.

[a] Place for diversion outside of a town, or within it. [b] These two words are synonymous with the following, according to some. [c] Also आभीरपल्लिः.

CHAPTER III.

m a 1 m 2 m 3 m m m

A mountain. 1. महीध्रे शिखरि क्ष्माभृद् हार्य्य धर पर्वताः

m m m 4 m 5 m m m

अद्रि गोत्र गिरि ग्रावाचल शैल शिलोच्चयाः

m 6 m c

A range, surrounding the earth. b — 2. लोकालोकश्चक्रवाल

m 7 m

A hill with three peaks. — त्रिकूटस्त्रिककुत् (समौ)

m 8 m

The western mountain. d — अस्त (स्तु) चरमक्ष्माभृद्

m m

The eastern mountain. e — उदयः पूर्व्वपर्व्वतः

9 m m m 10 m 11 m

Divers mountains. f — 3. हिमवान्निषधो विंध्यो माल्यवान् पारियात्रकः

n 12 m

गंधमादन (मन्ये) च हेमकूटा (दयो नगाः)

m m 13 m 14 m 15 m f 16 f

A stone or rock. — 4. पाषाण प्रस्तर ग्रावोपलाश्मानः शिला दृषत्

m n n n

A peak or summit. — कूटो (ऽस्त्री) शिखरं शृंगं

m m g m

A precipice. — प्रपात (स्त्व) तटो भृगुः

1—रिन् 2—त्. 3 क्ष्मा—. 4—वन्. 5 ध—. 6 च—.
7 त्रि—द. 8—त्. 9—वत्. 10—षत्. 11 पा—. 12—ट.
13—वन्. 14 उ—. 15 अश्मन्. 16 दृ.

[a] Likewise महीधर, and [illegible]. [b] The limit of light and darkness. [c] Also चक्रवाडः. [d] Behind which the sun sets. [e] Over which the sun rises. [f] Severally named in the text, viz. the snowy range north of India; the mountain called *Nishad'ha*; the tropical range dividing South from Noth India, &c. Besides others, as *Malaya, Chitrakúta, Maináka,* &c. [g] अतटः, or, according to another reading, तटः.

m n 5. काटको (ऽस्त्री नितंबो ऽद्रेः)	The side of a mountain.
m n *m n* *m n* स्नुः प्रस्थः सानु (रस्त्रियौ)	Table land.
n *n* a उत्सः प्रस्रवणं	A fountain.
m *m* (वारिप्रवाहो) निर्झरो झरः	A cascade.
f *m f* b 6. दरी (तु) कंदरो (वा स्त्री)	An artificial cave.
n *n* c *f* (देवखात बिले) गुहा	A natural cave.
n गह्वरं	
1 *m* गंडशैला (स्तु. च्युताः स्थूलोपला गिरेः)	Rocks fallen from a mountain.
f d *m* 7. खनिः (स्त्रियाम्) आकरः (स्यात्)	A mine.
2 *m* 3 *m* पादाः प्रत्यन्तपर्व्वताः	Hills near a mountain.
f उपत्यका (ऽद्रेरासन्ना भूमिर्)	Land near a mountain.
4 *f* (ऊर्द्ध्वम्) अधित्यका	Land on it.
m 8. धातु (र्मनःशिलाद्यद्रेर्)	A fossil, or mineral.
m गैरिकं (तु विशेषतः)	Red chalk.
m *m n* निकुंज कुंजौ (वा क्लीबे लतादिपिहितोदरे)	A place overgrown with creepers, &c.

1—स. 2 पाद. 3—त. 4 अ—.

[a] Some make these synonymous with the following. [b] Fem. कंदरा or कंदरी. [c] These are synonyma, according to some, instead of being the explanation of the two other terms here exhibited. [b] Also खनी or खानिः.

CHAPTER IV.

SECTION I.

	f a 1 *n* *n* *n* *n* *n* b
A forest or grove.	1. अटव्यरण्यं विपिनं गहनं काननं वनम्
	• *n* 2 *f*
A large forest.	महारण्यमरण्यानी
	m c *m*
A grove near a house.	गृहारामा (स्तु) निष्कुटाः
	m 3 *n*
A garden.	2. आरामः (स्याद्) उपवनं (कृत्रिमं वनमेव तत्)
	f
One planted by a state minister, &c.	(अमात्यगणिकागेहोपवने) वृक्षवाटिका
	4 *m* *n* *n*
A royal public one.	3. (पुमाना) क्रीड उद्यानं (राज्ञः साधारणं वनं)
	n d
A royal pleasure ground.	(स्यादेतदेव) प्रमदवन (मंतःपुरोचितम्)
	5 *f* 6 *f* 7 *f* *f* *f* e
A row or range.	4. वीथ्यालिरावलिः पंक्तिः श्रेणी
	f g *f* h
A continuous line. f	लेखा (स्तु.) राजयः

1 अ—. 2 अ—. 3 उ—. 4 आ—. 5—थी. 6 आ—. 7 आ—.

[a] Sing. अटविः. Also अटवी. [b] Likewise, fem. वनी. [c] Sing. गृहारामः. [d] Or प्रमदावनं. [e] Also आली and आवली; वीथिः and श्रेणिः. Some add पंक्ती. [f] Some make these synonymous with the preceding. [g] Likewise रेखा. [h] Sing. राजिः. Also राजी.

f 1 *m*
वन्या वनसमूहे (स्याद्) — A multitude of groves.

m a 2 *m*
अंकुरोऽभिनवोद्भिदि — A germin.

m *m* 3 *m* 4 *m* 5 *m*
5. वृक्षो महीरुहः शाखी विटपी पादपस्तरुः — A tree.

m *m* b *m* c 6 *m* *m* *m* 7 *m*
अनोकहः कुठः सालः पलाशी द्रु द्रुमागमाः

m
6. वानस्पत्यः (फलैः पुष्पात्) — One fructifying from blossoms. d

m
(तैरपुष्पाद्) वनस्पतिः — One without apparent blossoms. e

f g
ओषध्यः (फलपाकांताः) — An annual plant. f

8 *m f n* *m f n* h
(स्याद्) वंध्यः फलेग्रहिः — Fruitful.

m f n *m f n* 9 *m f n*
7. वंध्योऽफलोऽवकेशी (च) — Barren.

10 *m f n* *m f n* 11 *m f n*
फलवान् फलिनः फली — Bearing fruit.

m f n 12 *m f n* *m f n* i *m f n* *m f n* *m f n*
प्रफुल्लोत्फुल्ल संफुल्ल व्याकोष विकच स्फुटाः — Blown, as a flower.

m f n *m f n*
8. फुल्ल (श्चैते) विकसिते (स्युर्)

j
(अवंध्यादय स्त्रिषु)

m n *m* 13 *m*
स्थाणु (र्वा ना) ध्रुवः शंकुर् — The trunk of a lopped tree.

m
(ह्रस्वशाखाशिफः) क्षुपः — A small tree. k

1—च. 2—द्रु. 3—नृ. 4—नृ. 5 त—. 6—नृ.
7 अगम. 8 ब—. 9—नृ. 10—वत्. 11—नृ. 12 स—. 13 शंकुः

[a] Likewise अंकूरः. [b] Likewise कुटः. [c] Also शालः. [d] As the Mango, Eugenia, &c [e] As the Bread-fruit, &c. [f] Dying after ripening its fruit. [g] Sing. ओषधि. Also ओषधी. [h] Likewise फलग्रहिः. [i] Likewse व्याकोशः. [j] The preceding admit the three genders, as adjectives. [k] With short branches and roots.

A shrub.

m 1 m

9. (अप्रकांडे) स्तंब गुल्मौ

A creeper.

f a f b 2f

वल्ली (तु) व्रततिर्लता

A spreading one. c

3 f 4 f 5 m

(लता प्रतानिनी) वीरुद्गुल्मिन्युलप (इत्यपि)

Height of a tree, hill, &c.

m m 6 m

10. (नगाद्यारोह) उच्छ्राय उत्सेध (श्चो) च्छ्रय (श्च स)

The trunk.

m n m

(अस्त्री) प्रकांड: स्कंध:(स्यान्मूलाच्छाखावधेस्तरो:)

A branch.

f 7 f

11. (समे) शाखा लते

A large branch.

f f

स्कंधशाखा शाले

A fibrous root.

f f

शिफा जटे

From a radicant branch. d

+ m

(शाखा शिफा) ऽवरोह: (स्यात्)

Scandent fibres.

f e

(मूलाच्चाग्रं गता) लता

The top of a tree.

8 n n m n

12. शिरो ऽग्रं शिखरं (वा ना)

Its root.

n m f

मूलं बुध्नो ऽंघ्रिनामक:)

The pith.

m 9 m

सारो मज्जा (समौ)

The bark.

10 f n m n

त्वक् (स्त्री) वल्कं वल्कल (मस्त्रियां)

Wood.

n m n

13. काष्ठं दार्व्

1—स्त्म. 2ल—. 3—ध्. 4गु—नी. 5उ—. 6उ—. 7लता. 8—र्. 9—न्. 10—त्वच्.

[a] Also वल्लि:. [b] Likewise व्रतती and प्रतति:. [c] Some make the explanation to be one of the synonyma; and others, moreover, make these and the preceding bear the same sense. [d] For example, that of the India fig-tree. [e] Some make this a second interpretation of अवरोह: and expound it otherwise; viz. a plant climbing from the root to the top of a tree. [f] Any term signifying a foot.

n 1n n 2m 3f a
इन्धनं (तु) एध इध्ममेधः समित् (स्त्रियाम्) Fuel.

m m n
निष्कुहः कोटरं (वा ना) The hollow of a tree.

f b f
वल्लरिर्मञ्जरिः (स्त्रियौ) A compound pedicel.

n c n n d n n m
14. पत्रं पलाशं छदनं दलं पर्णं छदः (पुमान्) A leaf.

m n m n
पल्लवो (ऽस्त्री) किसलयं A sprout or shoot. e

m m n
विस्तारो विटपो (ऽस्त्रियाम्) The branch and its shoot. f

n n g
15. (वृक्षादीनां) फलं सस्यं Fruit.

n n
वृन्तं प्रसवबन्धनम् The foot stalk. h

m f n
(आमे फले) शलाटुः (स्यात्) Moist. (fruit.)

m f n
(शुष्के) वानं (उभे त्रिषु) Dry.

m n
16. क्षारको जालकं (क्लीबे) A bud or a germ.

f i m j
कलिका कोरकः (पुमान्) An unblown flower.

m k m
(स्यात्) गुच्छक (स्तु) स्तबकः A cluster of blossoms.

m n l m n
कुड्मलो मुकुलो (ऽस्त्रियाम्) An opening bud.

---

1 एधस्. 2 एध. 3—ध

a Some restrict the two last, others the three last, to signify sacred fuel. b Likewise वल्लरी and मञ्जरी. c Also पत्त्रं. d Likewise छादनं. e The extremity of a branch bearing new leaves, &c. f Some make this and the preceding synonymous. g Likewise शस्यं. h Of a leaf or fruit: the petiole or peduncle. i Likewise कलिः and कली. j And neuter. k Also गुत्सकः. Likewise गुच्छः or गुत्सः. l And कुड्मलः.

A flower.

17. (स्त्रियः) सुमनसः पुष्पं प्रसूनं कुसुमं (सुमम्)
[1 f a] [n] [n b] [n] [c]

Its nectar or honey.

मकरंदः पुष्परसः
[m] [m]

Its dust or farina.

परागः सुमनोरजः
[m] [2 n]

18. (द्विहीनं प्रसवे सर्व्वं हरीतक्यादयः स्त्रियाम्)
[d] [e]

Fruits of certain plants.

आश्वत्थ वैणव प्लाक्ष नैयग्रोधैङ्गुदं (फले)
[n] [n] [n] [n] [3 n] [f]

19. बार्हतं (च)
[n]

Fruit of the Eugenia.

(फले जंबूः) जंबूः (स्त्री) जंबु जांबवम्
[f] [n] [n g]

(पुष्पे जातीप्रभृतयः स्वलिंगा व्रीहयः फले
[h]

20. विदार्य्याद्यास्तु मूलेऽपि)

Blossom of the Bignonia.

(पुष्पेऽक्लीबेऽपि) पाटला
[f i]

1—नस्. 2—अस्. 3 ऐ—.

[a] Plural with the sense of the singular, though some make it admit the singular number, and even the neuter gender. Ex. सुमनाः and सुमनः. [b] Likewise सूनं. [c] According to another reading सुमं a flower. [d] Names of plants generally become neuter, to signify the produce of the plant; viz. its blossom and fruit: some add the root, and even the leaf. [e] Except *Harítakí* and certain others, which are feminine denoting the fruit, &c. As *Drákshá*, *Kóshátakí*, &c. [f] In these instances, derivatives are employed to signify the fruit : and, in some other instances likewise ; as बैल्वं, &c. [g] Here the neuter, the derivative, and the irregular feminine, are all three employed. [h] *Játí* and certain others (as *Yut'hiká*, *Malliká*, &c.) irregularly retain the original genders, to signify the flower of the plant ; so do the names of corn and pulse, to signify the seed. And so do *Vidárí*, and others (as *Gambhárí* &c.) to denote the root, or the blossom : some add the fruit. [i] Here the neuter, and the original feminine gender, are both admissible ; and even the masculine.

SECTION II.

m b 1 m m m
1. बोधिद्रुमश्चलदलः पिप्पलः कुञ्जराशनः — Holy fig-tree. e
m
अश्वत्थे
m d m 2 m 3 m
(ऽथ) कपित्थे (स्युर्) दधित्थ ग्राहि मन्मथाः — Elephant, or wood apple. c
m m 4 m
2. (तस्मिन्) दधिफलः पुष्पफलदंतशठा (वपि)
m f m m m
उदुंबरे जंतुफलो यज्ञाङ्गो हेमदुग्धकः — Glomerous fig-tree. e
m m m m
3. कोविदारे चमरिकः कुद्दालो युगपत्रकः — Mountain ebony. g
m 5 m f i m
सप्तपर्णो विशालत्वक् शारदी विषमच्छदः — Echites. h
m j m m k m
4. आरग्वधे राजवृक्ष शम्पाक चतुरङ्गुलाः — Cassia fistula.
m m m m
आरेवत व्याधिघात कृतमाल सुवर्णकाः
m m m m m
5. (स्युर्) जम्बीरे दंतशठ जंभ जंभीर जंभलाः — A lemon or citron.
m m m 6 m m
वरुणो वरणः सेतुस्तिक्तशाकः कुमारकः — Tapia. l

---

[1] च—. [2]—नु. [3]—थ. [4]—ठ. [5]—च्. [6] ति—.

[a] Ficus religiosa. [b] Also बोधि. [c] Feronia Elephantium or Crateva Valanga. [d] Also कपित्थः. [e] Ficus glomerata, R. [f] Some write उडुंबरः. [g] Bauhinia variegata, and other species. [h] Echites scholaris. [i] Likewise masc. शारदः. [j] Also आरग्वंधः and आरग्बधः. [k] Likewise संपाक and शम्याक. [l] Crateva Tapia or Capparis trifoliata.

m m 1 m m b ...

Punag. a — 6. पुन्नागे पुरुषस्तुंगः केसरो देववल्लभः

m m m m

Coral tree. c — पारिभद्रे निंबतरुर्मन्दारः पारिजातकः

m m m e m 2 m

Tinis. d — 7. तिनिशे स्यन्दनो नेमी रथद्रुरतिमुक्तकः

n 3 m

वञ्जुलश्चित्रकृच्च (चा

m m

Spondias. f — ऽथ द्वौ) पीतन कपीतनौ

m g

8. आम्रातके

m i m m

Bassia. h — मधूके (तु) गुडपुष्प मधुद्रुमौ:

m m

वानप्रस्थ मधुष्ठीलौ

m

Another sort. j — (जलजे.ऽत्र) मधूलकः

4 m m 5 m

Pilu. k — 9. पीलौ गुडफलः स्रंसी

Walnut. l — (तस्मिंस्तु गिरिसंभवे)

m m m

अक्षोड कंदरालौ (द्वा)

---

[1] तुं—. [2] म—. [3] चि–कृ. [4]—लु. [5]—स्र.

[a] Probably Rottlera tinctoria, R. Mss. [b] Also केशरः. [c] Erythrina fulgens. But some apply the Sanskrit names to the Melia sempervirens. [d] Dalbergia Oujeinensis, R. Mss. [e] नेमि. Also नेमिन् and fem. नेमी, according to some. [f] Spondias Mangifera. [g] Also आम्रातकः [h] Bassia latifolia. [i] Likewise मधुकः and मधुः. [j] Growing in water ; or, according to another reading, on mountainous ground. [k] The name is applied in some provinces to Careya arborea (R. Mss.) ; in others, to Salvadora Persica (R.) [l] Described as a species of the preceding, growing on mountains: but the corresponding Hindi name belongs to Juglans regia, and also to Croton Moluccanum, or Aleurites Triloba. [m] Likewise आक्षोटः and आखोटः. Also कर्परालः.

m m b
अंकोठे (तु) निकोचकः Alangium. a

m m m m
10. पलाशे किंशुकः पर्णो वातपोथो Butea frondosa.

1 m
(ऽथ) वेतसे *Bayas*, or *Bént*. c

2 m m d m m m m
रथाऽभ्रपुष्प विदुल शीत वानीर वञ्जुलाः

m m f 3 m
11. (द्वौ) परिव्याधविदुलौ नादेयी (चां) बुवेतसे The same growing in water.

m f m m g m h m
शोभाञ्जने शिग्रु तीक्ष्णगंधकाक्षीव मोचकाः Morunga. e

m
12. (रक्तोऽसौ) मधुशिग्रुः (स्यात्) A red variety of the same.

m j m
अरिष्टः फेनिलः (समौ) Soap berry. i

m m 4 m m 5 m
बिल्वे शाण्डिल्य शैलूषौ मालूर श्रीफला (वपि) Marmelos. k

m m m m
13. प्लक्षो जटी पर्कटी (स्यात्) Waved leaved fig-tree. l

m 6 m 7 m
न्यग्रोधो बहुपाद्वटः Indian fig-tree. n

1—श. 2 रथ. 3 चां—बु. 4—षू. 5—ला.
6—पाद्. 7 वट.

a A hexapetalum. b Likewise निकोठकः. c The Sanskrit name is by some referred to the Ratan: but a different plant appears to be meant. d अभ्रपुष्पः. Also रथाभ्रपुष्पः. e Hyperanthera Morunga or Guilandina Morunga. f Likewise सोभांजनः or सोभांजनः. g तीक्ष्णगंधकः and तीक्ष्णगंधः. h अक्षीवः or आक्षीवः, and काक्षीवः. i Sapindus Saponaria and other species: but applied also to Mimosa abstergens, R. j Also रिष्टः. k Ægle Marmelos or Cratæva Marmelos. l Ficus venosa. m जटिन्. Also fem. जटी, or जटि (Nom. जटिः). So पर्कटिन्; and fem. पर्कटी, or पर्कटि (—टिः). n Ficus Indica.

Lod'h. The pale sort. a

m *m* b *m* 1 *m* 2 *m* *m*

गालवः शावरो लोध्रस्तिरीटस्तिल्व मार्ज्जनौ

Mango. c

m 3 *m* *m*

14. आम्रश्चूतो रसालो

A very fragrant sort of it.

m

(ऽसौ) सहकारो (ऽतिसौरभः)

Bdellium.

n *n* d *m* *m* e *m*

कुंभोलूखलकं (क्लीवे) कौशिको गुग्गुलुः पुरः

Sebesten. f

m g *m* *m* *m* *m*

15. शेलुः श्लेष्मातकः शीत उद्दालो बहुवारकः

Piya. h

n i *m* j *m* *m* k

राजादनं पियाल (स्) सन्नकद्रुर्धनुः पटः

Gambhari. l

f *f* *m*

16. गंभारी सर्व्वतोभद्रा काश्मरी मधुपर्णिका

f *f* *m* m

श्रीपर्णी भद्रपर्णी (च) काश्मर्य्य (श्चाप्य)

Jujube. n

(ऽथ द्वयोः)

mf o *mf* p *mf* q

17. कर्कन्धूर्बदरी कोलिः

The fruit.

n *n* 4 *n*

कोलं कुवल फेनिले

---

[1] ति—. [2] ति—. [3] चूत. [4]—ल.

[a] The lodh is a bark used in dying, of which two sorts are in use. Some restrict the first term to this species, and make the rest common to both. [b] Also सावरः. [c] Mangifera Indica. [d] कुंभं and उलूखलकं. Also कुंभालुः and खलकं. Likewise कुंभोलूखलकं. [e] Also गुग्गुल- [f] Cordia myxa. Also Cordia latifolia, R. Mss. [g] Also सेलुः. [h] Chironjia Sapida, R. Mss. But the name is in some places applied to Grewia orientalis and didyma. [i] Likewise राजातनं or—नः [j] And प्रियालः. Also सन्नः and द्रुः. [k] Likewise धनुः (धनु of धनुष्) and पटः. [l] Probably Gmelina arborea, R. [m] Also काश्मंरी. [n] Zizyphus Jujuba, and other species. [o] Masc. कर्कन्धुः and न्धूः. Fem. कर्कन्धूः. [p] Masc. बदरः. [q] Also, in the fem. कोली and कोला.

n n f a
सौवीरं वदरं घोण्टा (ऽप्य)

m
(ऽथ स्यात्) स्वादुकण्टकः *Buin'chi.* b

m c m m 1 m
18. विकंकतः स्रुवावृक्षो ग्रंथिलो व्याघ्रपाद् (पि)

m m d f f e
ऐरावतो नागरंगो नादेयी भूमिजंबुका Orange.

m g m m m
19. तिंदुकः स्फूर्जकः कालस्कंध (श्च) शितिसारके Sort of ebony. f

m m m m
काकेन्दुः कुलकः काकतिन्दुकः काकपीलुके Another sort. h

m i m m f j 2 m m
20. गोलीढो झाटलो घण्टापाटलिर्मोक्ष मुष्ककौ *Ghantá-pa'tali.*

m m 3 m
तिलकः क्षुरकः श्रीमान् *Tila'.*

m m
(समौ) पिचुल झावुकौ Tamarix. k

f f f m m
21. श्रीपर्णिका कुमुदिका कुंभी कैटर्य्य कट्फलौ *Kayap'hal.*

m f 4 m m
क्रमुकः पट्टिका (ख्यः स्यात्) पट्टी लाक्षाप्रसादनः Red *Lód'h.*

1—दु. 2 मोच. 3—तृ. 4—नु.

[a] Some make the three last, others the two last, signify the wild sort : others again explain the last, as denoting both plant and fruit ; and the rest, as indicating the fruit of the common Jujube. [b] Flacourtia Sapida, R. [c] Also वैकंकतः. [d] Likewise नारंगः or नार्य्यंगः. [e] Some disjoin the two last as names of a different plant. [f] Diospyros melanoxylon, (R), and Glutionsa, (Koen.) [g] Also तिंदुकी. [h] Diospyros tomentosa, R. [i] Likewise गोलिह्यः. [j] Or घंटा and पाटलिः. [k] T. Indica and Diœca.

m *m* *m* *m* *n*
Mulberry. a — 22 नूद (स्तु) पूषः क्रमुको ब्रह्मण्यो ब्रह्मदारु (च)

n
तूल (श्च)

m *m* *m* b *m*
Nauclea orientalis. — नीप प्रियक कदंबा (स्तु) हलिप्रिये

m *m* *f* *m f n* d
Marking nut. e — 23. वीरवृक्षोऽरुष्करोऽग्निमुखी भल्लातकी (त्रिषु)

m *m* *m* *m*
Pa rspipal. a — गर्द्दभाण्डे कंदराल कपीतन सुपार्श्वकाः

24. प्लक्ष (श्च)

f f *f* *f* g
Tamarind. — तिंतिडी चिञ्चाऽम्लिका

m
(ऽथ) पीतसालके

m *m* i *m* *m* *m*
A san. h — सर्ज्जकाऽसन बंधूकपुष्प प्रियक जीवकाः

m k *m* *m* l *m* *m* m
Sak'hwa or *Sal* j — 25. साले (तु) सर्ज्ज कार्श्य (ऽश्वकर्णकाः शस्यसंवरः

m 1 *m* 2 *m* *m* *m*
Kahua´. n — नदीसर्ज्जो वीरतरुरिंद्रद्रुः ककुभोऽर्ज्जुनः

1—रु. 2 द्रु—.

[a] Morus Indica. But some make it the Hibiscus Populneoides. See 23. [b] Likewise कादम्बः. [c] Semecarpus Anacardium. [d] Masc. भाल्लातकः. [e] Hibiscus Populneoides, R. Some confound these Sanskrit names with those of the Ficus venosa. [f] Also तिंतिली and तिंतिडीकः,—का,—कं. [g] Likewise अम्लीका, ' आम्लिका and आम्लीका. [h] Terminalia Alata tomentosa, R. [i] Also प्रासनः and असनः [j] A common timber tree dascribed (Polyandria monogynia) but not yet nam^d by botanists. [k] Likewise शालः. [l] Also कार्श्यः. [m] Or सस्यसंवरः. [n] Terminalia Alata glabra, R

m n n b 1
26. राजादन फलाध्यक्षे क्षीरिकायां — *Khirani.* a

(अथ द्वयोः) — *Inguă.*

m f c m
इङ्गुदी तापसतरु

m 2 m 3 m
भूर्ज्जे चर्म्मि मृदुत्वचौ — *Bho'jpatr.* d

f f f m m f f
27. पिच्छिला पूरणी मोचा स्थिरायुः शाल्मलि (र्द्वयोः) Silk-cotton. e

m
पिच्छा (तु) शाल्मलीवेष्टे — Its gum.

m m f
रोचनः कूटशाल्मलिः — Another sort of silk-cotton.

m h m m m
28. चिरबिल्वो नक्तमालः करज (श्च) करञ्जके — *Caranj.* g

m m m j m
प्रकीर्य्यः पूतिकरजः पूतिकः कलिमारकः — Gray Bonduc. i

m 4 f 5 f
29. (करञ्जभेदाः) षड्ग्रंथो मर्कट्यङ्गारवल्लरी — Other sorts. k

6 m m m m 7 m
रोहो रोहितकः प्लीहशत्रुर्दाडिमपुष्पकः — *Rôhin.* 1

1—का. 2—र्ज्ज. 3—र्म, and —र्म्. 4—टी.
5 ब—. 6—ह्री. 7 दा—.

a Perhaps a species of Mimusops. M. Kauki. b Also राजादनं फलं and अध्यक्षं. c Masc. इङ्गुदः. d The bark is used. e Bombax heptaphyllum. f Also fem. शाल्मली. Likewise m. or f. शाल्मलिः. g Galedupa Arborea or Robinia mitis. h Also चिरिबिल्वः. i Cæsalpinia, or Guilandina, Bonduccella. j Likewise पूतिकरञ्जः, पूतीकः, and कलिकारकः. k Seemingly varieties of the Bonḍuc. l A medicinal plant so called. m Also रोहीतकः.

M

Khayar. a — 30. गायत्री बालतनयः खदिरो दंतधावनः
(f b, m c, m, m)

A fetid Mimosa. — अरिमेदो विट्खदिरे (m, m)

A white sort. — कदरः (खदिरे सिते) (m)

31. सोमवल्को (ऽप्य्) (m)

Palma christi. d — (ऽथ) व्याघ्रपुच्छ गंधर्व्वहस्तकौ (m, m)

एरंड उरुवूक (श्) रुचकश्चित्रक (श् सः) (m, m e, m f 1 m)

32. चंचुः पञ्चाङ्गुलो मंड वर्द्धमान व्यडंवकाः (m, m, m g, m, m h)

A variety of the *S'ami.* — (अल्पा शमी) शमीरः (स्याच्) (m i)

S'ami or *saen.* j — शमी सक्तुफला शिवा (2 f, f k, f)

Mayan. l — 33. पिण्डीतको मरुवकः श्वसनः करहाटकः (m, m, m, m)

शल्य (श्) मदने (m, m)

Déoda'r. m — शक्रपादपः पारिभद्रकः (m, m)

34. भद्रदारु द्रुकिलिमं पीतदारु (च) दारु (च) (m n, n, n, n)

1 चि—. 2 शमो.

[a] Mimosa Catechu (Khayar) Linn. [b] Also masc. गायत्रिन् (—त्री) [c] Likewise बालपत्रः and बालदलकः. [d] Ricinus communis. [e] Also उरुवुकः. [f] Likewise रुवूकः and रुवुकः or रुबुकः. [g] Also चञ्चः or आर्मंडः. [h] Likewise व्यडंबनः. [i] Also शमीरुः. [j] Mimosa albida. [k] Or सक्तुफली. [l] Vangueria spinosa, R. But the Sanscrit names are referred also to Gardenia dumetorum. [m] In Bengal, Uvaria longifolia : but properly seems to be a pine or fir.

n 1 *m n*
पूतिकाष्ठ (श्च सप्त स्युर्) देवदारुण्य
(ऽथ द्वयोः) Trumpet flower. a

m f b *f* *f* c *f* d *f* e
35. पाटलिः पाटला ऽमोघा काचस्थाली फलेरुहा
f *f*
कृष्णवृन्ता कुबेराक्षी
f *f* f
श्यामा (तु) महिला (ह्वया) *Priyangu.* c

f *f* *f* *f* *f* *f*
36. लता गोवन्दनी गुन्द्रा प्रियङ्गुः फलिनी फली
f *f* *f* *m f*
विष्वक्सेना गन्धफली कारम्भा प्रियक (श्च सा)

m *m* *m* *m* *m*
37. मण्डूकपर्ण पत्रोर्ण नट कट्वङ्ग टुण्टुकाः *Són'apat.* g
m h *m* 2 *m* *m* *m*
श्योनाक शुकनासर्क्ष दीर्घवृन्त कुटन्नटाः

m *m* i
38. शोणक (श्चा) ऽरलु
f 3 *m f n* k
तिष्यफला (त्वा) मलको (त्रिषु) Emblic myrobalan. j
f *f* l
अमृता (च) वयस्था (च)
m f n n
(त्रिलिङ्ग (स्तु,) विभीतकः Beleric myrobalan. m

1—रु. 2 ऋक्ष 3 आ—.

[a] Bignonia suave-olens. [b] Also fem. पाटली. [c] अमोघा or मोघा. [d] Likewise काली and स्थाली. [e] A fragrant seed so named. [f] And other synonyma of woman. [g] Bignonia Indica. [h] Also स्योनाकः. [i] अरलुः or अरटुः. [j] Phyllanthus. Emblica. [k] Masc. आमलकः. [l] Or वयःस्था. Also कायस्था. [m] Terminalia belerica. [n] Fem. विभीतकी.

m 1m m m m

39. अक्षस्तुषः कर्षफलो भूतवासः कलिद्रुमः

f 2f f fb f f

Yellow myrobalan. a

अभया (त्व) व्यथा पथ्या वयस्था पूतनाऽमृता

f f f f f

40. हरीतकी हैमवती चेतकी श्रेयसी शिवा

m m n

Sural. c

पीतद्रुः सरलः पूतिकाष्ठं (चा)

m

Caniydr. d

(ऽथ) द्रुमोत्पलः

m m

41. कर्णिकारः परिव्याधो

m f m m

Barahal. e

लकुचो लिकुचो डहुः

m h m i

Bread fruit or Jaca tree. g

पनसः कंटकिफलो

m m m k

Hijjal. j

निचुलो ऽम्बुजः हिज्जलः

f f f m 3f

Opposite leaved fig-tree. l

42. काकोडुंबरिका फल्गुर्मलपूर्जघनेफला

m m m m

Nimb. n

अरिष्टः सर्वतोभद्र हिङ्गुनिर्यास मालकाः

m o m

43. पिचुमर्द (श्च) निम्बे

f f q

Sisó. p

(ऽथ) पिच्छिला ऽगुरु शिंशपा

---

[1] तुष. [2] ऽव—. [3] ज—.

[a] Terminalia citrina. [b] Also वयःस्था and कायःस्था. [c] A tree which yields a resin. [d] Pterospermum acerifolium or Pentapetes acerifolia. [e] Artocarpus Lokutsha (Lucucha), R. [f] Likewise नकुचः.. [g] Artocarpus integrifolia. [h] Also फलसः. [i] And कंटकीफलः. or कंटकफलः. [j] Eugenia acutangula. [k] Likewise हिज्जलः. [l] Ficus oppositifolia, R. [m] मलपूः (पू). Also मलपूः (—र), and मलयूः (—यू). [n] Nimba Azadaracta (*A'za'dderakht*) or Melia Azadirachta. [o] And पिचुमंदः. [p] Dalbergis Sissoo, R [q] Or, according to some, कपिलशिंशपा.

f
कपिला भस्मगर्भा (सा) — Another sort. [a]

m m
शिरीष (स्तु.) कपीतन: — *Siris.* [b]

m c
44. भण्डिलो (ऽप्य)

m 1m m
(ऽथ) चाम्पेयश्चम्पको हेमपुष्पक: — *Champa´.* [d]

f
(एतस्य कलिका) गंधफली (स्याद्) — Its flower.

m f
(ऽथ) केसरे — *Mul-sari.* [e]

m
45. बकुलो

m m
वञ्जुलो ऽशोके — *Aso´c.* [g]

m mh
(समौ) करक दाडिमौ — Pomegranate.

m m mj 2m k
चाम्पेय: केसरो नागकेसर: काञ्चनो (ह्वय:) — *Nágésar.* [i]

f f f f f
46. जया जयंती तर्कारी नादेयी वैजयंतिका — *Jainti.* [l]

n 3m f f
श्रीपर्णमग्निमंथ: (स्यात्) कणिका गणिकारिका — *Ganiyári´.* [m]

mn
47. जयो

---

[1]च—. [2]—न. [3]श्र—.

[a] Some make these terms synonymous with the preceding. [b] Mimosa Seereessa (Siri´sha), R. [c] Also भंडिर: and भंडील: or भंडीर:. [d] Michelia Champaca. [e] Mimusops Elengi. [f] Likewise केशर:. [g] Jonesia Asoca, R. [h] And दालिम:, दाडिम्ब: or डालिम:. Also fem. दाडिमी. [i] Mesual ferrea. [j] Likewise केशर: and नागकेशर:. [k] And all synonyma of gold. [l] Æschynomene Sesban. [m] Promna spinosa, and longifolia. [n] Some make these five synonymous with the preceding five, as names of the *Arani´* or Premna spinosa.

m b m m f
Coraiya. a (ऽथ) कुटजः शक्रो वत्सको गिरिमल्लिका

m f n l m n n
Its seed. (एतस्यैव) कलिङ्गेन्द्रयवभद्रयवं (फले)

2 m d m e m m
Caro'nda. c 48. कृष्णपाकफला ऽविग्न सुषेणाः करमर्द्दके

m 3 m m g
Tamál. f कालस्कन्धस्तमालः (स्यात्) तापिच्छो (ऽप्य.)

m
Séduárt. h (ऽथ) सिंदुकः

m i 4 m j f k 5 f
49. सिन्दुवारेन्द्रसुरसौ निर्गुण्डीन्द्राणिके (त्यपि)

f f f m m m
Déōtár. l वेणी खरा गरी देवताडो. जीमूत (इत्यपि)

f f
Sirtäri. n 50. श्रीहस्तिनी (तु) भूरुण्डो

n p f
Arabian Jasmin. o तृणशून्यं (तु) मल्लिका

f q
भूपदी शीतभीरु (श्च)

---

1 इ—. 2—ल. 3 त—. 4 इ—. 5 इ—का.

[a] Echites antidysenterica or Nerium antidysentericum. [b] Also कौटजः. [c] Carissa Carandas. Applied also, but erroneously, to the Flacourtia Cataphracta. [d] Also कृष्णपाकः, पाकफलः, कृष्णफलः, पाककृष्णफलः and other combinations of the same terms. [e] Likewise आविग्नः. [f] A tree noted for the dark hue of its blossoms. [g] Also तापिंजः. [h] Vitex trifolia and Nigundo. Applied also to Buddleia Neemda, B. Mss. [i] Likewise सिंधुकः and सिंधुवारः. [j] Or इन्द्रसुरिसः. [k] Also निर्गुण्डी [l] A plant so called. [m] Likewise खरी, and खरागरी or गरागरी. [n] Heliotropium Indicum. [o] J. Zambac. [p] Also fem. तृणशून्या. [q] Likewise शतभीरु.

1*f* a

(सैवा.) स्रोता (वनोद्भवा) A wild variety.

f c *f* *f* *f*

51. शेफालिका (तु) सुवहा निर्गुण्डी नीलिका (त्रया) *Nébári.* b

f 2*f*

(सितासौ) श्वेतसुरसा भूतवेश्य. The same white.

f

(ऽथ) मागधी Sort of Jasmin. d

f *f* *f*

52. गणिकायूथिकाऽम्बष्ठा.

f

(सा पीता) हेमपुष्पिका Yellow Jasmin.

m *m* *f* *f* f

अतिमुक्तः पुंड्रकः (स्याद्) वासंती माधवीलता *Málati latá.* e

f h *f* *f* i

53. सुमना मालती जातिः Great flowered Jasmin. g

f *f*

सप्तला नवमालिका Double Jasmin. j

m n . *m n*

माघ्यं कुन्द Many flowered Jasmin. k

m *m* m *m*

रक्तक (स्तु.) बंधूको बंधुजीवकः *Dop'hariya.*

f *f*. 3*f*

54. सहा कुमारी तरणि Aloe. n

---

1 आ—. 2—शी. 3 णि—.

a आस्फोता or आस्फोटा. b Jasminum villosum, R. The sanscrit names are assigned, in Bengal, to the Nyctanthes Arbor tristis. Some apply the two last terms to a distinct sort. c Also शेफालिः or शेफाली and शोफालिका. d J. Auriculatum. e Gærtnera racemosa or Banisteria Bengalensis. f Likewise माधवी and लता. g J. Grandiflorum. h सुमनाः (—नस्) or सुमना. i Also जाती. j J. Zambac fl. multiplicatis. k J. multiflorum or pubescens. l Pentapetes phænicea. The Sanscrit names are by some assigned to the Ixora coccinea. m Also बंधुकः. n Also perfoliata.

Globe amaranth. a — अम्लान (स्तु.) महासहा [m] [f]

The crimson sort. — (तत्र शोणे) कुरबक [m b]

The yellow [or white] variety. — (स्त्र पीते) कुरंटकः [m c]

Blue Barleria. d — 55. (नीलाभिण्टी द्वयोर्)बाणादासी(च)ऽर्त्तगल(सृता) [m f e] [f] [m f]

Jhinti. g — सैरोयक (स्तु.) भिण्टी (स्यात्) [m h] [f]

A purple sort. — (तस्मिन्) कुरवको (रक्ते) [m]

A yellow sort. i — 56. (पीता)कुरंटको(भिण्टी तस्मिन्)सहचरो(द्वयोः) [m] [m f j]

China rose. k — ओड्रपुष्पं जवा [n] [f l]

The blossom of sesamum. — वज्रपुष्पं (पुष्पं तिलस्य यत्)

Oleander. m — 57. प्रतिहास शतप्रास चण्डात हयमारकाः [m n] [m] [m] [m]

करवीरे [m]

Cartl. o — करीरे (तु) क्रकर ग्रंथिला (बभो) [m] [m p] [1 m]

Thorn apple. q — 58. उन्मत्तः कितवो धूर्त्तो धुस्तूरः कनको (जयः) [m] [m] [m r] [m s]

मातुलो मदन (स्तु) [m] [m]

1—ल.

[a] Gomphrena globosa. [b] Or कुरवकः. [c] Also कुरंटकः. [d] Barleria cærulea, R. [e] Masc. बाणः. [f] Or आर्तगलः. [g] Barleria cristata. [h] Or सैरेयकः. [i] Barleria Prionitis. [j] Masc. सहचर. Also सहाचरः. [k] Hibiscus Rosa sinensis. [l] Also जपा. [m] Nerium Odorum. [n] Or प्रतीहासः. [o] Described as a thorny plant, of which Camels are fond. [p] Also क्रकचः. [q] Datura Metel and Fastuosa. [r] Likewise धुस्तुरः and धत्तूरः. [s] Or any other name of gold.

(ऽस्य फले) मातुलपुत्रक: — The fruit

59. फलपूरो बीजपूरो रुचको मातुलुङ्गके — Citron. a

समीरणो मरुवक: प्रस्थपुष्प: फणिज्झक: — *Marud.* b

60. जंभीरो (प्य)

(ऽथ) पर्णासे कठिञ्जर कुठेरकौ — *Parnas.* d

(सिते) ऽर्ज्जको (ऽत्र) — The white sort. e

पाठी (तु) चित्रको वह्नि (संज्ञक:) — Lead wort. f

61. अर्को (ह) वसुकास्फोत गणरूप विकीरणा: — Swallow wort. i

मन्दार (श्चा) ऽर्कपर्णौ

(ऽत्र शुक्ले) ऽलर्क प्रतापसौ — The white sort

62. शिवमल्ली पाशुपत एकाष्ठीलो वको वसु: — *Bacapushpa.* k

वन्दा वृक्षादनी वृक्षरुहा जीवन्तिके, (त्यपि) — A parasite plant. o

---

1—नु. 2 स्रा—. 3—का.

a Citrus medica. Two sorts are here named : but some make the terms synonymous. b Marjoram ? The Sanscrit names are also assigned to a species of basil (Ocimum) with small leaves ; and to another sort of citron. c Also जंबीर:. d Considered by some to be the sacred Basil (Ocimum sanctum). e Ocimum gratissimum. f Plùmbago zeylanica. g Or चित्रक:. h And other names of fire. i Asclepías Gigantea. j Or any name of the sun. k Confounded by some with Æschynomene grandiflora, but appears to be a different plant. l Likewise fem. एकाष्ठीला. m Also बुक:. n And वसुक: or वसूक:. o Epidendrum Tesseloides and other species. p Likewise वन्दका and वन्दाका.

SECTION III.

Guricha. a — 1. वत्सादनी च्छिन्नरुहा गुडूची तंत्रिका ऽमृता (f, f, fb, f, f)
जीवन्तिका सोमवल्ली विशल्या मधुपर्ण्यं. (ऽपि) (f, f, f, 1f)

Aletris. c — 2. मूर्वा देवी मधुरसा मोरटा तेजनी स्रुवा (fd, f, f, f, f, fe)
मधूलिका मधुश्रेणी गोकर्णी पीलुपर्ण्यं. (ऽपि) (f, ff, f, 2f)

A'cana'di. g — 3. पाठा ऽम्बष्ठा विद्धकर्णी स्थापनी श्रेयसी रसा (f, f, fh, f, f, f)
एकाष्ठीला पापचेली प्राचीना वनतिक्तिका (f, f, f, f)

Catuci. i — 4. कटु कटम्बरा ऽशोकरोहिणी कटुरोहिणी (f, fj, fk, f)
मत्स्यपित्ता कृष्णभेदी चक्रांगी शकुलादनी (f, f, f, f)

Cawach, or Cowitch. l — 5. आत्मगुप्ता जडा ऽव्यण्डा कण्डूरा प्रावृषायणी (f, fm, fn, fo, f)
ऋष्यप्रोक्ता शूकशिम्बिः कपिकच्छु (श्च) मर्कटी (f, fp, fq, f)

---

[1]—र्णी. [2]—र्णी.

[a] Menispermum glabrum. [b] Also गुडुची. [c] Aletris Hyacinthoides or Dracona pervosa. [d] And मुर्वी. [e] Likewise स्रवा. [f] Also मधुःश्रेणी; or मधुः and श्रेणी. [g] Cissampelos hexandra. [h] Likewise अविद्धकर्णी and अविद्धकर्णा. [i] A medicinal plant so called. [j] Also कटुंभरा. [k] Likewise अशोका and रोहिणी. [l] Dolichos pruriens. [m] Also अजहा. [n] Likewise अव्यण्डा. [o] Or कण्डुरा. [p] And शूकशिम्बी, or शूकशिम्बा. [q] Also कपिकच्छूः.

f 1f f f fb f
6. चित्रोपचित्रा न्यग्रोधी द्रवन्ती शंबरी वृषा — *Musali.* a
f f f 2f
प्रत्यक्श्रेणी सुतश्रेणी रण्डा मूषिकपर्ण्य् (ऽपि)

m md me 3m
7. अपामार्गः शैखरिको धामार्गव मयूरकौ — *Apáng.* c
ff fg f f
प्रत्यक्पर्णी कीशपर्णी किणिही खरमञ्जरी

f f f f f
8. फंजिका ब्राह्मणी पद्मा भार्गी ब्राह्मणयष्टिका — *Bamanai-t'hí.* h
f mi m m
अङ्गारवल्ली बालेयशाक वर्वर वर्द्धकाः

f fk f f fl
9. मञ्जिष्ठा विकसा जिङ्गी समङ्गा कालमेषिका — Madder. j
f fm f 4fn
मण्डूकपर्णी भण्डीरी भण्डी योजनवल्ल्य् (ऽपि)

m mp m mq m
10. यासो यवासो दुःस्पर्शो धन्वयासः कुनाशकः — *Jawásá.* o
fr f f f f
रोदनी कच्छुरा ऽनन्ता समुद्रांता दुरालभा

ft f 5f 6f
11. पृश्निपर्णी पृथक्पर्णी चित्रपर्ण्यंघ्रिवल्लिका — *Cháculíya.* s

---

[1] ष—. [2] —र्णी. [3] —क. [4] —ल्ली. [5] —र्णी. [6] घ्रं—.

[a] A medicinal plant : probably Anthericum tuberosum, R. Mss. [b] Likewise संवरी. [c] Achyranthes aspera. [d] And शैखरेयः. [e] Also अपामार्गवः. [f] Or प्रत्यक्पुष्पी. [g] And कीशपर्णी. [h] Ovieda verticellata, R. [i] Also बालेयः. [j] Rubia Munjeet (Manjit'h), R. [k] Or विकषा. [l] Also कालमेशिका. [m] And भण्डिरी. [n] Likewise योजनपर्णी. [o] Perhaps Hedysarum Alhagi ? or rather, a new species. [p] Likewise यासः, and यवासः. [q] Also धन्वयवासः and धनुर्यासः. [r] Likewise रोदिनी. [s] Explanations differ ; the names in both lines being synonymous according to some ; but denoting two distinct plants according to others. The first seems to be Hedysarum lagopodioides. [t] Or पृश्निपर्णी.

f f fa fb 1f

Ràmvásac. क्रोष्टुविन्ना सिंहपुच्छी कलशिर्धावनिर्गुहा

1 f f f f f

Sort of prickly nightshade. c 12.[1] निदिग्धिका स्पृशी व्याघ्री बृहती कण्टकारिका

f f f f 2f

प्रचोदनी कुली क्षुद्रा दुःस्पर्शा राष्ट्रिके. (त्र्यपि)

f f f f f

Indigo. d 13. नीली काला क्लीतकिका ग्रामीणा मधुपर्णिका

f f f fe ff f

रञ्जनी श्रीफली तुत्था द्रोणी दोला (च) नीलिनी

m 3mh f f

Sòmrá'j. g 14. अवल्गुजः सोमराजी सुवल्लिः सोमवल्लिका

fi f fj 4f

कालमेषी कृष्णफला वाकुची पूतिफल्य(ऽपि)

f 5f f f f f

Long pepper. 15. कृष्णोपकुल्या वैदेही मागधी चपला कणा

fk fl f f

उषणा पिप्पली शौण्डी कोला

f

Another sort. (ऽथ) करिपिप्पली

f f f mm

16. कपिवल्ली कोलवल्ली श्रेयसी वशिरः (पुमान्)

no fp

The plant. n चव्य (न्तु) चविका

---

[1] गु—. [2] —का. [3] —जिन्. [4] —ली. [5] उ—.

[a] Also कलशी and कलसिः. [b] धावनिः or धावनी. Solanum Jacquini, Willd. [d] Indigofera tinctoria. [e] Some read तूणी, others तूली. [f] Also मेला, according to another reading. [g] Conyza (or serratula) anthelmintica. [h] Or fem. सोमराजी (—जी). [i] Likewise कालमेशी. [j] Some write वागुजी. [k] Also ऊषणा. [l] Likewise पिप्पलिः. [m] And वशिरः. [n] Or synonymous with the preceding: or else the name of a different plant; Tetranthera apetala, R. [o] Also fem. चव्या. [p] Or चवी. Also neut. चविकं.

f 1f f
काकचिञ्ची गुञ्जे (तु) कृष्णला — *Retti.* a

f 2f mf m
17. पलङ्कषा (त्विः श्वगन्धा श्वदंष्ट्रा स्वादुकण्टकः — *Go'c'haru.* b

m m m
गोकण्टको गोक्षुरको वनशृङ्गाट (इत्यपि)

f f f f 3f f
18. विश्वा विषा प्रतिविषा ऽतिविषोपविषा ऽरुणा — *Atis.* c

f n
शृङ्गी महौषधं (च)

f f
(ऽथ) क्षीरावी दुग्धिका (समे) — *Dud'hi.* d

f f f 4f f
19. शतमूली बहुसुता ऽभीरुरिन्दीवरी वरी — *S'atávari'*. e

f f ff f
ऋष्यप्रोक्ता भीरुपत्री नारायण्यः शतावरी

f
20. अहेरु (तु)

m mh 5m
(ऽथ) पीतद्रु कालेयक हरिद्रवः — *Da'ru haldi'.* g.

f fi f f
दार्वी पचंपचा दारुहरिद्रा पर्जनी (त्यपि)

f 6f f f f
21. वचोग्रगन्धा षड्ग्रन्था गोलोमी शतपर्विका — Orris root. j

f
(शुक्ला) हैमवती — A white sort. k

1 शुक्ला. 2 इ—. 3 ख—. 4 इ—. 5—इ.
6 ख—.

[a] Abrus precatorius. [b] Barleria (or Ruellia) longifolia. The name seems to be also applied to Tribulus Lanuginosus. [c] Betula? As. Res. vol. vi. p. 573. [d] Asclepias rosea, (R.) and other species. [e] Asparagus racemosus, Willd. [f] Sing. नारायणी. [g] Amomum Zanthorhizon, Roxb. [h] Also कालीयकः. [i] Likewise पचंपचा. [j] Iris pseudacorus? [k] Acorus calamus.

f 1*f* b*f*
Justicia. a — वेद्यमातृ सिंही (तु) वासिका
m c *m* d *m* *m* e *m*
22. वृषो ऽटरूषः सिंहास्यो वासको वाजिदन्तकः
f g *f* *f* *f*
Clitoria. f — आस्फोता गिरिकर्णी (स्याद्) विष्णुक्रान्ता ऽपराजिता
f *m* *m* 2 *m* *m*
Barleria. h — 23. इक्षुगन्धा (तु) काण्डेक्षु कोकिलाक्षे क्षुरक्षुराः
m j 3 *m* 4*f* *f* *f* k
Anethum. i — शालेयः (स्याच्) छीतशिवश्छत्रा मधुरिका मिशी

24. मिश्रेया (प्य)
m m *m* n 5*f* *f* o *f* p
Euphorbia. l — (ऽथ) सीहुण्डो वज्रद्रुः स्नुक् स्नुही गुडा
f
समन्तदुग्धा
m *n* *f* r *f*
Bàbreng. q — (ऽथो) वेल्लममोघा चित्रतण्डुला
m s *m* *m* t
25. तण्डुल (श्च) कृमिघ्न (श्च) विडङ्गं (पुन्नपुंसकम्)
f *m*
Sida. u — बला वाट्यालको
f *f*
Crotalaria. v — घण्टारवा (तु) शणपुष्पिका

1—मड्डी. 2 इ—. 2 शी—. 4 व—. 5—ह.

[a] Justicia adhatoda & ganderussa. [b] Also वाशा and वाशिका. [c] Or वृषः. [d] And अटरूष. [e] Likewise वाशकः [f] Clitoria ternatea. [g] Also आस्फोटा. [h] Barleria Longifolia : but applied also to Capparis spinosa. [i] Anethum Sowa and Pammorium, R. [j] Or शालेय. [k] Also मिसिः, मिसी and मिशिः. [l] Including divers species, as Tirucalli, &c. [m] Also सिहुण्डः and शीहुण्डः. [n] Likewise वज्रः. [o] Or स्नुहा. Also स्नुहिः. [p] And गुडी. Likewise masc. गुडः. [q] The seed is used as a vermifuge. [r] अमोघा and मोघा. [s] Also तण्डुलः. [t] This and the two preceding terms admit the three genders, say some. [u] S. cordifolia and Rhombifolia, &c. [v] C. retusa, sericea and some other species.

f *f*a *f* *f* 1*f*
26. मृद्वीका गोस्तनी द्राक्षा स्वाद्वी मधुरसे. (ति च) — A grape.

f *f*b *f*c *f* 2*f*
सर्वानुभूतिः सरला त्रिपुटा त्रिवृता त्रिवृत् — *Téŏrĭ* : the white sort.

f *f*d
27. त्रिभण्डी रोचनी

f *f*e *f*
श्यामा पालिंध्यौ (तु) सुषेणिका — The black sort.

f *f* *f* *f*
काला मसूरविदला ऽर्धचन्द्रा कालमेषिका

n *n* *f* *f*g
28. मधुकं क्लीतकं यष्टिमधुका मधुयष्टिका — Liquorice.

f *f* 3*f* *f* i
विदारी क्षीरशुक्ले.क्षुगन्धा क्रोष्ट्री (च या सिता) — *Bhuĭncaonrá* the dark sort. h.

f 4*f* 5*f*
29. (अन्या) क्षीरविदारी (स्यात्) महाश्वेतर्क्षगन्धिका — Another sort (pale).

f *f* *f* *f*
लाङ्गली शारदी तोयपिप्पली शकुलादनी — *Canchara´*. j

f *f* *m* l *m* *m* m
30. खराश्वा कारवी दीप्यो मयूरो लोचमस्तकः — Celosia. k

1—सा. 2—वृ. 3 क्षु—. 4—ता. 5 ऋ—.

[a] Or गोस्तना. [b] Also सरणा, सरला, and कवचा; some read सुवहा. [c] And त्रिपुटी. [d] Likewise रेचनी. [e] पालिंदी. or पालिंधी. [f] Glycyrrhiza glabra ? Or Abrus precatorius albus, the root of which is substituted for liquorice. [g] Also क्लीतं. [h] Convolvulus paniculatus. [i] Interpretations differ, transposing the distinction of colour. [j] Jussieua repens. [k] C. Cristata. [l] Also दीपकः. [m] Likewise लोचमर्कटः.

f b f f 1f 2f

Syám-latá.[a] गोपी श्यामा शारिवा (स्याद्) नंतोत्पलशारिवा

n 3f f 4f

Ridd'hi. 31. योग्य ऋद्धिः सिद्धि लक्ष्मौ

5f c

Vrida'hi. वृद्धे (रप्याह्वया द्रुमे)

SECTION IV.

f e f f f f 6f

A banana.[d] 1. कदली वारणबुसा रंभा मोचांशुमत्फला

f

काष्ठीला

f f 7f

Mugá'ni. मुद्गपर्णी (तु) काकमुद्गा सहे (त्यपि)

f h f f f f i

Egg plant.[g] 2. वार्त्ताकी हिङ्गुली सिंही भण्डाकी दुष्प्रधर्षणी

f f f f k f l

Rasan. j. नाकुली सुरसा रास्ना सुगन्धा गन्धनाकुली

---

1 श्व—. 2 उ—. 3 ऋ—. 4 लच्मी. 5 वृद्धि

6 च—. 7 सहा.

[a] Interpretations differ ; some referring the two last terms, others the whole line, to a different plant. [b] Or गोपा. [c] The same synonyma with the preceding. They are medicinal drugs. [d] Musa sapiantum. [e] Also masc. कदलः. [f] Likewise वारणबुषा. Some write वारबुषा. [g] Solanum melongena. [h] Also वार्त्ता or वार्त्ताकुः ; and masc. वार्ताकः,—कु,—की, (—किन्.) [i] Likewise दुःप्रधर्षिणी. [j] Uncertain. See As. Res. vol. iv. p. 309. [k] Some read नागसुगंधा. [l] Physicians reckon this a variety of the preceding.

f f f f [a]
3. नकुलेष्टा भुजङ्गाक्षी क्षत्राकी सुवहा (च सा)

f c 1*f* *f* d *f f*
विदारोगंधांशुमती सालपर्णी स्थिरा ध्रुवा — *Sa'lparni'.* [b]

f f mf e 2*f*
4. तुण्डिकेरी समुद्रान्ता कर्पासी वदरे (ति च) — Cotton.

f
भारद्वाजी (तु सावन्या) — Wild cotton. [f]

f h *m m*
ऋङ्गी (तु) ऋषभो वृषः — *Rishabha.* [g]

f f f f
5. गाङ्गेरुकी नागवला भषा ह्रस्वगवेधुका — *Górakha.* [i]

m m
धामार्गवो घोषकः (स्यात्) — *Ghóshá* with white flowers.

f j
महाजाली (स पीतकः) — With yellow flowers.

f l *f f*
6. ज्योत्स्नी पटोलिका जाली — A small cucumber. [k]

f f
नादेयी भूमिजंबुका — *Bhuinjâmb.* [m]

3*f* 4*f*
(स्याल्) लाङ्गलिक्यग्निशिखा — *La'ngaliya.*

f f
काकाङ्गी काकनासिका — *Ca'c-janghi.* [n]

---

1 ष'—. 2—रा. 3—की. 4 ष—.

[a] The last line contains names of a different plant, say some. [b] Hedysarum Gangeticum. [c] Also विदारी. [d] Likewise शालपर्णी. [e] And कार्पासी. [f] In Bengal, Hibiscus vitifolius is called wild cotton, वनकार्पासः. [g] A medicinal drug. [h] Also masc. ऋङ्गी (—न्). [i] Uncertain : many different plants being shown under this name. [j] Some erroneously make it masc. महाजाली (—लिन्). [k] Trichosanthes dioeca, R. Applied also to Luffa acutangula, (R.) or Cucumis acutangulus. [l] And ज्योत्स्ना. [m] Interpretations differ much. Some remark, that the terms are here repeated by mistake. See § 2. 18. [n] Leea æquata. But, according to other Hindi syncnyma, Trichosanthes Cucumerina.

Cissus. a — 7. ञोषापदी (तु) स्ववहा [f, f]

Musal. b — मुसली तालमूलिका [fc, f]

Méra'sringi'. d — अजशृङ्गी विषाणी (स्याद्) [f, f]

Gôgi'. e. — गोजिह्वा दार्व्विके (समे) [f, ff]

Betel. g — 8. ताम्बूलवल्ली ताम्बूली नागवल्ल्य (प्य्) [f, f, 1f]

Rénuca'. h — (ऽथ) द्विजा [f]

हरेणू रेणुका कौन्ती कपिला भस्मगन्धिनी [2f, f, f, f, f]

Ela'ba'luca. — 9. एलवालुकमैलेयं सुगन्धि हरिवालुकम् [n, 3n, n, ni]

वालुकं (चा) [n]

Cunduru. j — (ऽथ) पालंक्यां मुकुन्दः कुन्द कुन्दरू [fk, ml, mm, 4mfn]

Ba'la'. o — 10. वालं ह्रीवेर बर्हिष्ठ दिव्यं (केशाम्बुनाम च) [n, np, nq, 5n, r]

1—ल्ली. 2—णु. 3 रै—. 4—रु. 5 उ—.

a C. pedata, Vahl. b Perhaps Anthericum tuberosum. c Also मुषली. d Described as a milky and thorny plant, with a fruit shaped like a ram's horn; and used as a medicine for the eyes. e A potherb wild in corn fields, perhaps Phlomis esculenta. f Or दर्विका. g Piper betel. h This and the five following articles are perfumes of different sorts. i Likewise हरिवालुकं. j Perhaps the resin of Boswellia serrata. k पालंकी and पालंक्या. l Also masc. and fem. मुकुन्दुः. m Some read कुंदुः. n Erroneously कुंदरः. o Perhaps Andropogon schœnanthus. p Also ह्रिबेरं. q बर्हिष्ठं or बर्हिःष्ठं. r All the synonyma of hair and of water.

n 1*n* *n* 2*n*
कालानुसार्य्यं वृद्धाऽश्मपुष्पशीतशिवानि (तु) — Benzoin.[a]

n
11. शैलेयं

f *f* *f* *f*
तालपर्णी (तु) दैत्या गन्धकुटी मुरा — *Murá*.

f
गंधिनी

*f*b *f* *f*c *f*
गजभक्ष्या (तु) सुवहा सुरभी रसा — *Saläé*.

*f*d *f* *f*e *f*f
12. महेरणा कुन्दुरुकी शल्लकी. ह्लादिनी. (ति च)

f 3*f* *f* *f*h
अग्निज्वाला सुभिक्षे (तु) धातकी धातुपुष्पिका — Lythrum. g.

f 4*f* 5*f* *f*i 6*f*
13. पृथ्वीका चन्द्रवालैला निष्कुटिर्बहुला — Large Cardamoms.

(ऽथ सा)

7*f* *f* *f* *f* *f*j
(सूक्ष्मोऽप) कुञ्चिका तुत्था कोरंगी त्रिपुटा त्रुटिः — Small Cardamoms.

m *n* *n* *n*l *n* 8*n*
14. व्याधिः कुष्ठं पारिभाव्यं व्याप्यं पाकलमुत्पलम् — *Cúr*´, or *Cút*´*h*. k

f *f* 9*f*
शङ्खिनी चोरपुष्पी (स्यात्) केशिन्य — *Cho*´*r-ca*´*nta*´. m

m
(ऽथ) वितुन्नकः — *Bhúmi*´*a*´*mala*´*ci*´. n.

---

1 हव. 2—व. 3—चा. 4—ला. 5ए—.
6 ब—. 7 ञ—. 8 ञ—. 9—नी.

[a] Boswellia serrata, R. Mss. [b] And गजभक्षा. [c] सुरभिः or सुरभी. Also सुरभीरसा. [d] Likewise महेरुणा. [e] Also सल्लकी nnd सिल्लकी or शिल्लकी. [f] Likewise ह्रादिनी. [g] Lythrum fruticosum, L. or Grislea tomentosa, R. [h] Or धातुपुष्पिका. [i] And निष्कुटो. [j] Or त्रुटी. [k] Perhaps a sort of Costus. [l] And वाप्यं or व्याप्यं. [m] Andropogon aciculatum. [n] One Commentator applies the Sanscrit names to Flacourtia cataphracta.

f f[a] f[b] f f f
15. झटा ऽमला ऽज्झटा ताली शिवा तामलकी (ति च)

Pundariya. c — n n[d]
प्रपौण्डरीकं पुण्डर्य्यं

Tunna. e — m m
(अथ) तुन्नः कुवेरकः

m[f] m m m[g]
16. कुणिः कच्छः कान्तलको नन्दिवृक्षो

Cho′r : sort of perfume. — f
(ऽथ) राक्षसी

f f m m m[h]
चण्डा धनहरी क्षेम दुष्पत्र गणहासकाः

Nac′hi′. i — n[j] n n n
17. व्याडायुधं व्याघ्रनखं करजं चक्रकारकम्

Nali′. — f f f [1]f f
शुषिरा विद्रुमलता कपोताङ्घ्रिर्नटी नली

Another perfume. — f[k] [2]f[l] [3]f
18. धमन्यञ्जनकेशी (च) हनुर्हट्टविलासिनी

Nac′ht. m — f m m n n[n]
शुक्तिः शङ्खः खुरः कोलदलं नखं

---

[1] न—. [2] ष—. [3] ह—.

[a] Some read झाटा and मला. Also झाटामला. [b] Likewise अमला-ज्झटा. [c] Described as a small herbaceous plant, with leaves like Hedysarum Gangeticum; used as a remedy for diseased eyes. [d] Or पौण्डर्य्यं. [e] Cedrela Toona, R. [f] Also तुणिः. [g] Or नन्दीवृक्षः. [h] Likewise गणः. [i] This and the following are perfumes. [j] Also व्यालायुधं. [k] धमनिः or धमनी. [l] Some make both these terms synonymous with the preceding instead of the following. [m] This and the similar article before-mentioned are here stated as vegetable perfumes: but what is sold under this head, appears to be a dried shell-fish. [n] Also any term signifying nails. Likewise fem. नखी. Some make all the terms in the two preceding lines synonymous with this.

1 *f*
(अथा) ढकी — *Tubarí.* [a]

f *f* *f* b *n* c *n*
19. काञ्ची, स्वतृज्ञा तुवरिका स्वतालक सुराष्ट्रजे
n *n* d *n* *n* e
कुटन्नटं दाशपुरं वानेयं परिपेलवम् — Cyperus rotundus.

n *n* *n* 2 *n* f
20. प्लव गोपुर गोनर्द कैवर्त्तिमुस्तकानि (च)
n *n* *n* h *n* 3 *n* i
ग्रन्थिपर्णं शुकं वर्हिपुष्पं स्थौणेय कुक्कुरे — *Ga'nt'hiala.* [g]

f k *f* 1 *f* *f* *f*
21. मरुन्माला (तु) पिशुना स्पृक्का देवी लता लघुः — *Piring* or *Asparac.* [j]
f *f* *f* m *f* n
समुद्रांता वधूः कोटिवर्षा लंकोपिके (त्वपि)

f *f* p *f* *f* *f* q
22. तपस्विनी जटामांसी जटिला लोमशा मिसी — Spikenard. [o]

---

1 श्वा—. 2—क. 3—र.

[a] A fragrant earth. [b] Also तूवरी or तुवरी, and तूवरिका or तुवरीका. [c] Likewise स्वतालकं and स्वत् (—तु) and तालकं. [d] Also दाशपूरं and देशपुरं or दशपूरं. [e] Or, according to another reading, परिपेलं or पारिपेलं. [f] Likewise कैवर्त्तमुस्तकं or कैवर्त्तीमुस्तकम्. [g] Said to be a perfume. [h] Or वर्हिःपुष्पं. Also वर्हि (—न्) and पुष्प; likewise वर्ह and शुकवर्ह. [1] Some add from the next line मरुत्. [j] Medicago esculenta, R. [k] Also मरुत् and माला. [l] Or स्पृक्का. [m] Also कोटी and वर्षा. [n] Also लंकापिका or लंकायिका. Likewise वर्षालंकायिका. [o] Valeriana Jatamansi. [p] Also जटा and मांसी. [q] Or मिषिः, मिषिः and मिषी. Some here read चामिषी ; but erroneously.

Woody Cassia. a — त्वकपत्रमुत्कटं भृङ्गं त्वचं चोचं वराङ्गकम्

Zerumbet or zedoary. c — 23. कर्चूरको द्राविडकः काल्पको वेधमुख्यकः

SECTION V.

A herb, or deciduous plant. — 1. ओषध्यो (जातिमात्रे स्युर)

A drug, or simple. — (अजातौ सर्वम्) औषधम्

Any esculent plant. — शाकं (ख्यं पत्र पुष्पादि)

Amaranth. f — तण्डुलीयो ऽल्पमारिषः

A sort of potherb. g — 2. विशल्या ऽग्निशिखा ऽनन्ता फलिनी शक्रपुष्प्य(ऽपि)

Another sort. h — (स्याद्) ऋक्षगन्धा छगलांत्र्यावेगी वृद्धदारकः

3. जुंगो

The moon-plant. l — ब्राह्मी (तु) मत्स्याक्षी वयस्था सोमवल्लरी

1 उ—. 2—ध्यो. 3—न्त्री. 4 आ—.

[a] Or the three first terms signify Malobathrum ; and the three next, the Cassia bark. [b] Also त्वक् (—च्) and पत्रं. [c] Curcuma Zerumbet, R. [d] Or काल्यकः. [e] ओषधिः and ओषधी. [f] Amaranthus polygamus. [g] Not ascertained. [h] Perhaps Convolvulus Argenteus. [i] Or ऋष्यगन्धा. [j] छगलांत्री or छगलांघ्री. Also छगला and अंत्री. [k] Likewise fem. जुङ्गा. [l] Asclepias acida, (R.) or Cynanchum Viminale. But some distinguish this *Bráhmí* from the *Sóma latá.* [m] Or ब्रह्मी. [n] And वयःस्था. [o] Also सोमवल्लरिः and सोमवल्लिका. Likewise synonymous terms ; as सोमलता, चन्द्रवल्लरी.

पटुपर्णी [f] हैमवती [f] स्वर्णक्षीरी [f] हिमावती [f] — A medicinal sort. a

4. हयपुच्छी [f] (तु) कांबोजी [f] माषपर्णी [f] महासहा [f] — *Másha'ní'.*

तुण्डिकेरी [f c] रक्तफला [f] बिंबिका [f] पीलुपर्ण्य [1 f] (ऽपि) — *Téla'cucha'.* b

5. बर्व्वरा [f] कबरी [f] तुङ्गी [f] खरपुष्पा [f] ऽजगन्धिका [f] — *Barbara'.* d

एलापर्णी [f] (तु) सुवहा [f] रास्ना [f] युक्तरसा [f] (च सा) — *E'la'ní.* e

6. चाङ्गेरी [f] चुक्रिका [f] दन्तशठा [f] ऽम्बष्ठा [f] ऽम्ललोणिका [f] — Wood Sorrel. f

सहस्रवेधी [2 m] चुक्रो [m] ऽम्लवेतसः [m] शतवेध्य [3 m] (ऽपि) — Sorrel. g

7. नमस्कारी [f] गण्डकाली [f i] समङ्गा [f] खदिरी [f] (त्यपि) — A sensitive plant. h

जीवन्ती [f] जीवनी [f k] जीवा [f] जीवनीया [f] मधु [f l] (स्रवा) — *Ji'yati'.* j

8. कूर्चशीर्षो [m] मधुरकः [m] शृङ्ग [m] ह्रस्वाङ्ग [m] जीवकाः [m] — *Ji'vaca.*

किराततिक्तो [m] भूनिम्बो [m] ऽनार्य्यतिक्तो [m n] — Sort of Gentian. m

(ऽथ) सप्तला [f] — *Charmagha's.*

1—र्णी. 2—स्र. 3—स्र.

[a] Stated to be the produce of the snowy mountains. [b] Momordica monadelpha or Bryonia grandis. [c] Or तुण्डकेरी. [d] Ocymum gratissimum ? [e] Mimosa octandra ? [f] Oxalis monadelpha, R. [g] Other interpretations are also stated by commentators. [h] Some make those four and the preceding five terms synonymous, as names of a sensitive plant. Others refer this line to the Lycopodium imbricatum, (R.) [i] Also गंडकारी. [j] Celtis orientalis ? [k] Or जीवनी. [l] Also मधुस्रवा and स्रवा. [m] Gentiana Cherayta, R. [n] Likewise चिरातिक्तः.

f fa f fb
9. विमला सातला भूरिफेना चर्मकषे (त्र्यिप)

Cu'co'li'. f f fc
वायसोली स्वादुरसा वयस्था

Danti. md
(ऽथ) मकूलक:

me f 1f 2f
10. निकुम्भो दन्तिका प्रत्यक्श्रेण्यु दुम्बरपर्ण्ये (ऽपि)

Carui. f. f 3f
अजमोदा (तू) ग्रगन्धा

Ajwaen. g. f fh
ब्रह्मदर्भा यवानिका

Costus. i. n n 4nj
11. (मूले) पुष्कर काश्मीर पद्मपत्राणि (पौष्करे)

St'halpadma k f f f f f
अव्यथा ऽतिचरा पद्मा चारटी पद्मचारिणी

S'undá-ro'chani. l. mm m 5m m fn
12. काम्पिल्लः कर्कशश्चन्द्रो रक्ताङ्गो रोचनी (त्वपि)

Cassia. o mp 6m m 7m
प्रपुन्नाड (स्त्वे) डगजो दद्रुघ्नश्चक्रमर्दक:

m mq
13. पद्माट उरणाख्य (श्च)

1—णी. 2उ—र्णी. 3ह—. 4—न्न. 5र्क—.
6ए—. 7च—.

[a] Or यातला. [b] Also चर्मकसा. [c] And कयस्था or कायस्था. [d] Or उकूलक. [e] Likewise निकुम्भ:. [f] Carum Carui : or, according to some, synonymous with the following, Others confound it with Apium involucratum. [g] Ligusticum Ajwaen, R. [h] Or यवानी. Also यवानी and यवानिका. [i] Costus speciosus ? [j] Likewise पद्मपर्णं. [k] Hibiscus mutabilis. [l] Crinum ? [m] And कंपिल्ल: or कंपील:. Also कंपिल: and काम्पिल्य:. [n] Likewise रेचनी. [o] Cassia Tora or Alata. [p] And प्रपुन्नड: or प्रपुनाड:. [q] According to another reading, any term for a ram.

m *m* b
पलाण्डु (स्तु) सुकंदकः Onion. a

m *m* c
लतार्क दुद्रुमौ (तत्र हरिते) A green onion.

(ऽथ) महौषधम् Garlick.

n *m* *m* *m* *m*
14. लशुनं गृञ्जनो ऽरिष्ट महाकन्द्र सोनकाः

f *f*
पुनर्नवा (तु) शोथघ्नी Hogweed. d

n *n*
वितुन्नं सुनिषण्णकम् A sort of potherb. e

m *m* f *f* 1*f* g
15. (स्याद्)वातकः शीतलो ऽपराजिता ऽशनपर्ण्य(ऽपि) *Asan-parni.*

f *f* *f* i *f* *f*
पारावताङ्घ्रिः कटभी पण्या ज्योतिष्मती लता Heart-pea. h

n *f* *f* *f*
16. वार्षिकं त्रायमाणा (स्यात्) त्रायन्ती बलभद्रिका *Tráyamáńa.*

f *f* k 2*f* 3*f*
विष्वक्सेनप्रिया गृष्टिर्वाराही बदरे (त्यपि) *Várâhi* or *châmárálu.* j

m m *m* n
17. मार्कवो भृङ्गराजः (स्यात्) *Bhringa-riva.* l

f *f*
काकमाची (तु) वायसी A potherb. o

1—र्णी. 2 वा—. 3—रा.

[a] Allium cepa and ascalonicum. [b] Also सकन्दकः and सुगन्धकः. [c] Likewise दुर्द्रुमः. [d] Boerhavia diffusa alata. [e] Marsilea dentata, R. [f] Also शीतलवातकः. [g] Likewise शणपर्णी. [h] Cardiospermum Halicacabum. [i] Also पिण्या. [j] Dioscorea. [k] Also घृष्टिः. [l] Eclipta or Verbesina prostrata. [m] Likewise मार्कंरः. [n] Also भृङ्गराजा (—जू) ; and neut. भृङ्गरजः (—स्). [o] Perhaps Solanum trilobatum.

Sónph. a — शतपुष्पा[f][b] सितच्छत्रा[f] ऽतिच्छत्रा[f] मधुरा[f] मिसिः[c]

18. अवाक्पुष्पी[f] कारवी[f][d] (च)

Gand'ha-bháddliyá. e — सरणा[f][e] (तु) प्रसारणी[f]

(तस्यां) कटम्भरा[f] राजबला[f] भद्रबले[1f](ति च)

Chaqawat. g — 19. जनी[f][h] जतूका[f][i] रजनी[f][j] जतुकृच्[2f] चक्रवर्त्तिनी[3f]

संस्पर्शा[f]

Ambahaldí. k — (ऽथ) शटी[f][l] गन्धमूली[f][m] षड्ग्रन्थिके[4f] (त्यपि)

20. कर्चूरो[m][n] (ऽपि) पलाशो[m]

Momordica charantia. — (ऽथ) कारवेल्लः[m] कटिल्लकः[m]

सुषवी[f][o] (च)

Trichosanthes. p — (ऽथ) कुलकं[n][q] पटोलस्[m]तिक्तकः[5m] पटुः[m]

A pumpkin gourd. r — 21. कूष्माण्डक[m][s] (स्तु) कर्कारुर्[6m]

1—ला. 2—तू. 3 च—. 4—का. 5 ति—. 6—रु.

[a] Anise ; or else Anethum sowa, R. [b] Or शतपुष्पा. [c] And मिशिः or मिषिः. [d] Some refer the two last terms to a different plant. [e] Pæderia fœtida. [f] Also सरणी. [g] A fragrant plant. [h] Or जनिः. [i] Likewise जतुका. [j] Some read जननी. [k] The Hindi name, here taken from medical writings, appertains to a new species of Curcuma. [l] And शठी or षटी. [m] Some read गन्धशटी. [n] or कर्वरः. Also कर्चूरः. [o] And सुषवी or सुशवी. [p] Trichosanthes diœca, R. [q] Also कूलकं. [r] Cucurbita Pepo. [s] Or कुष्माण्डकः

m f b   f c
इर्वारुः कर्कटी (स्त्रियौ) — A sort of cucumber. a

f   f
इक्ष्वाकुः कटुतुम्बी (स्यात्) — A bitter gourd. d

f f   f g
तुंब्यलाबू (रुभे समे) — A long gourd. e

f   f   f
22. चित्रा गवाक्षी गोडुम्बा — Another sort of cucumber. h

f   1 f
विशाला (त्वि) न्द्रवारुणी — Coloquintida. i

m   m k   m
अर्शोघ्नः सूरणः कन्दो — An esculent root. j

m   f
गण्डीर (स्तु) समष्ठिला — A potherb. l

f n   f o   m n   f
23. कलंब्युपोदिका (स्त्री तु) मूलकं हिलमोचिका — Various sorts of potherbs. m

n p
वास्तूकं (शाकभेदाः स्युर्)

f   f
दूर्वा (तु) शतपर्विका — Bent grass. q

f   2 f   3 f   f
24. सहस्रवीर्या भार्गव्यौ रुहा ऽनन्ता (ऽथ सा सिता) — A similar grass with white blossoms. r

---

1 इ—. 2—वी. 3 भा—.

a Cucumis Utilatissimus, R. b Also ईर्वारुः, इर्वालुः, उर्वारुः and एर्वारु. c Likewise कर्कटिः. d It is a variety of the next species. e Cucurbita lagenaris. f तुम्बी or तुम्बिः. g अलाबूः. Also अलाबुः, आलाबुः and लाबुः. h Cucumis Madraspatanus. i Cucumis Colocynthis. j Arum campanulatum, R. k Also सूरणः. l Described as growing on watery ground. m Severally named in the text: 1. Convolvulus repens ; 2. Basella rubra or lucida ; 3. Radish ; 4. Hingtsha (*Hilancha*) repens, R. 5. Chenopodium album, &c. n कलम्बी. Also कलम्बूः and कलम्बः. o उपोदिका. Also उपोदकी, उत्पादिका and अपोदिका. Likewise पोतकी, पोतिका and पूतिका. p Or वास्तुकं. q Agrostis linearis, Koen. r Agrostis diandra ? Some refer two of these terms to one species ; and the two remaining, to another.

f *f* *f* *m*
गोलोमी शतवीर्या (च) गण्डाली शकुलाक्षकः

A fragrant grass. a
m *m* b *f* *m* *n*
25.° कुरुविन्दो मेघ (नामा) मुस्ता मुस्तक (मस्त्रियाम्)

Another sort. c
m d *f*
(स्याद्) भद्रमुस्तको गुन्द्रा

A different kind. e
f *f* f 1*f*
चूडाला चक्रलोच्चटा

A bamboo. g
m *m* *m* *m* *m*
26. वंशे त्वक्सार कर्मार त्वचिसार तृणध्वजाः
2 *m* *m* *m* *m* *m*
शतपर्वा यवफलो वेणु मस्कर तेजनाः

The same, rattling or whistling.
m h
27. (वेणवः) कीचका (स्ते स्युर्ये स्वनन्त्यनिलोद्धताः)

A knot or joint.
m 3 *n* *n* i
ग्रन्थि (र्ना) पर्व परुषी

Sarahari. j
m 4 *m* *m* k
गुन्द्रस्तेजनकः शरः

A reed. l
m m *m* *m*
28. नड (स्तु) धमनः पोटगलो

Cás. n
m *n* o
(ऽथ) काश (मस्त्रियाम्)
f *m*
इक्षुगन्धा पोटगलः

Bugai. p
m pl. q
(पुंसि भूम्नि तु) बल्वजाः

1—च. 2—र्वन्. 3—न्. 4 ते—.

a Cyperus rotundus. b And other synonyma of cloud. c Cyperus pertenuis, R. d Also भद्रं. e Interpretations differ : it is a Cyperus, according to some ; but others make it the Zedoary. f चक्रला and उच्चला. g Bambusa Arundinacea, and other species, R. h Sing. कीचकः. i Sing. परुः (परुस्). Also masc. परुः (परु). j Saccharum Sara, R. k Or सरः. l Arundo tibialis, R. m And नलः. n Saccharum spontaneum. o Or काशः. Also fem. काशी and काशा. p Perhaps Saccharum Cylindricum, Willd. But the Sanscrit name seems to be also applied to Coracanus Indicus or Eleusine Indica. q Likewise Sing. बल्वजः.

m 1 m
29. रसाल इक्षुस् — Sugarcane.

m a m
(तद्भेदाः) पुण्ड्र कान्तारका (दयः) — Varieties of the same.

n n
(स्याद्) वीरणं वीरतरं — A fragrant grass. b

2 m n c
(मूले ऽस्यो) शीर (मस्त्रियाम् — Its root.

n n 3 n n d n
30. अभयं नलदं सेव्यममृणालं जलाशयम्

n n e 4 n f 5 n g
लामज्जकं लघुलयमवदाहेष्टकापथे

n 6 f 7 m
31. (नलादयस्)तृणं (गर्मुच्छ्यामाकप्रमुखा अपि) — A gramineous plant. h

m n m m
(अस्त्री) कुशं कुशो दर्भः पवित्रं — Sacrificial grass. i.

n
(अथ) कत्तृणम् — A fragrant grass.

n n n n n
32. पौर सौगन्धिक ध्याम देवजग्धक रौहिषम्

f m m
छत्रा ऽतिच्छत्र पालघ्नौ — A mushroom.

n n
मालातृणक भूस्तृणे — Andropogon. j

n k n
33. शष्पं बालतृणं — Young grass.

m m n m
घासो यवसस् — Meadow grass. l

---

1 इक्षु. 2 उ—. 3 सेव्य. 4 अ—. 5 इ—.
6—त. 7 ग्रा—.

a Or पौण्ड्रः. b Andropogon muricatum. c उशीरं and उषीरं. d अमृणालं and मृणालं. e Also लघु and लयं. f अवदाहं. Some erroneously add अवदानं. g Likewise इष्ट and कापथं. h Including reeds, grasses, and corn; as Panicum frumentaceum, (R.) &c. comprehending the after-mentioned grasses, besides various sorts of grain, as कङ्गुः, Panicum Italicum, कोद्रवः, Paspalum frumentaceum, &c. i Poa cynosuroides, Koen. j A. schœnanthus. But some make these synonymous with the preceding terms. k And शस्पं. l Such as cattle feed on. m Also जवसः.

Grass in general. — *n* तृणम्‌ [1] *n* अर्जुनम्

Abundance of grass. — (तृणानां संहतिस्) तृण्या *f*

Abundance of reeds. — नड्या *f* (तु नडसंहतिः)

Plamyra. a — 34. तृणराजा [2] *m* (ह्वयस्) तालो *m* b

Coconut. c — नारिकेर *m* d (स्तु) लाङ्गली *f* e

Faufel. f — घोण्टा *f* (तु) पूगः *m* क्रमुको *m* गुवाकः *m* g खपुरो *m*

Its nut, called Betel-nut. — (ऽस्य तु

35. फलम्) उद्वेगम् *n*

Marshy date tree. h — (एते च) हिन्ताल *m* i (सहितास्त्रयः)

Date. j — खर्जूरः *m*

Pandanus. k — केतकी *m f* l

Corypha. m — ताली *f* n

Wild date tree. o — खर्जुरी *f* (च)

A Palm. — तृणद्रुमाः *m* p

1—ख. 2—ज.

[a] Borassus flabelliformis. [b] Likewise तलः. [c] Cocos nucifera. [d] And नारिकेलः, नाडिकेल, नारीकेलः, &c. Also fem. नारिकेली: or नारिकेलिः, &c. [e] Likewise masc. लांगली (—लिन्). But some do not admit this. [f] Areca Faufel (or Catechu). [g] And गूवाकः. [h] Phœnix (or Elate) Paludosa, R. The three before-mentioned, this, and the following, are Palms. [i] Also हिन्तालः. [j] Phœnix (or Elate) Sylvestris. [k] Pandanns odoratissimus. [l] Masc. केतकः. [m] C. Talliera, (R.) or C. umbraculifera. [n] ताडिः or ताडी and तालिः. [o] Perhaps Phœnix bulbifera, R. [p] Sing. तृणद्रुमः.

CHAPTER V.

m m m m · 1 m a m
1. सिंहो मृगेन्द्रः पञ्चास्यो हर्य्यक्षः केसरी हरिः — A lion.

m 2 m b m
शार्दूल द्वीपिनौ व्याघ्रे — A tiger.

m d m
तरक्षु (स्तु) मृगादनः — A hyena. c

m m c m f m 3 m m g m
2. वराहः सूकरो घृष्टिः कोलः पोत्री किरः किटिः — A hog.

4 m 5 m 6 m m m
दंष्ट्री घोणी स्तब्धरोमा क्रोडो भूदार (इत्यपि)

m m m h m 7 m i
3. कपि प्लवङ्ग प्लवग शाखामृग वलीमुखाः — A monkey or ape.

m m m 8 m
मर्कटो वानरः कीशो वनौका

m j
(अथ) भल्लुके — A bear.

m m k 9 m
4. ऋक्षा ऽच्छभल्ल भाल्लुका

m m m l
गण्डके खड्ग खड्गिनौ — A rhinoceros.

1—नृ. 2—नृ. 3—नृ. 4—नृ. 5—नृ.
6—नृ. 7—ख. 8—कस्. 9—क.

[a] Also केशरी (—रिन्). [b] Sing. द्वीपी. This, as a distinct species from the tiger, is the ounce; or else the panther. [c] Some suppose a leopard to be meant. [d] Also तरक्षः. [e] Likewise शूकरः. [f] And घृष्टिः. [g] Some read किरिः. Fem. किर्याणी. [h] Also प्लवङ्गमः and प्रवङ्गः, or प्रवगः. Some add प्रवङ्गमः. [i] Likewise वलिमुखः. [j] भल्लुकः and भल्लूकः. Also भाल्लकः. [k] Likewise अच्छः and भल्लः. [l] Sing. खड्गी (—न्).

A buffalo.	*m* a *m* b 1 *m* 2 *m* *m* लुलापो महिषो वाहद्विषत्कासर सैरिभाः
A shakal.	*f* c *m* *m* *m* 5. (स्त्रियां) शिवा भूरिमाय गोमायु मृगधूर्त्तकाः *m* d *m* *m* e *m* *m* *m* f शृगाल वञ्चक क्रोष्टु फेरु फेरव जम्बुकाः
A cat.	*m* g 3 *m* h *m* *m* 4 *m* 6. ओतुर्विडालो मार्जारो वृषदंशक आखुभुक्
An iguana.	*m* *m* 5 *m* 6 *m* (त्रयो) गौधेर गौधार गैधेया गोधिकात्मजे
A porcupine.	7 *m* 8 *m* 7. श्वावित् (तु) शल्यस्
His quills.	*f* *n* *n* (तल्लोम्नि) शलली शललं शलं
A swift antelope.	*m* i . 9 *m* वातप्रमीर्वातमृगः
A wolf.	*m* *m* *m* कोक ईहामृगो वृकः
A deer or antelope.	*m* *m* *m* 10 *m* 11 *m* 8. मृगे कुरङ्ग वातायु हरिणा ऽजिनयोनयः
Belonging to a doe.	*m f n* ऐणेयम् (एण्याश्चर्मादि्यम्)
Belonging to a buck.	*m f n* (एणस्य) ऐणम् (उभे त्रिषु)
Sorts of deer, of which the hides are used.	*f* *f* j *m* 12 *m* 13 *m* 9. कदली कन्दली चीनचमूरु प्रियका (अपि)

1—वृ. 2 का—. 3 वि—. 4—ज. 5—य
6—जा. 7—ध. 8 शल्य. 9 वा—. 10—ण.
11—नि. 12 च—. 13—क.

[a] And लुलायः. [b] Fem. महिषी. [c] This is feminine, even when the male animal is meant. [d] Or सृगालः. [e] Fem. क्रोष्ट्री. [f] Likewise जम्बूकः. [g] The same in the feminine. [h] Also विरालः and बिडालः. [i] Fem. वातप्रमीः and वातप्रमी. [j] Some consider these to be masculine, and make the radical termination,—लिन्.

m
समूर (श्चेति हरिणा अमी अजिनयोनयः)

m b m m m c m d 1 m e
10. कृष्णसार रुरु न्यङ्कु रंकु शम्बर रौहिषाः — Various sorts of deer. [a]
m mf 2 m m g m h m i
गोकर्ण पृषतै णर्श्य रोहिताश्चमरो (मृगाः)

k m l m m m m m n
11. गंधर्वः शरभो रामः सृमरो गवयः शशः — Various animals. [j]

m
(इत्यादयो मृगेन्द्राद्या गवाद्याः) पशु (जातयः) — A beast in general. [o]

m p m q 3 m
12. उन्दुरुर्मूषिको (प्या) खुर् — A rat.

f f
गिरिका बालमूषिका — A mouse, or small rat.

m r m s
सरटः कृकलासः (स्यात्) — A lizard, cameleon, &c.

f t f u
मुसली गृहगोधिका — A small house-lizard.

f m v 4 m w m
13. लूता (स्त्री) तन्तुवायोर्णनाभ मर्कटकाः (समाः) — A spider.

1—श. 2 एय. 3 आखु. 4 क—.

[a] Severally named in the text, as the black antelope, the stag, &c. But these terms are not all rigidly applied to different species; and some are not of the deer kind. [b] Or कृष्णसारः. [c] The spotted Axis. [d] Also शम्बरः. [e] And रोहिष् (—ष). [f] पृषतः and पृषत् (fem. पृषती); the porcine deer. [g] ऋश्यः. Also ऋष्यः and रिष्यः. The painted or white-footed antelope. [h] Likewise रोहित्. [i] चमरः; though here placed among deer, the Bos grunniens is meant. [j] Severally named in the text. [k] Some make this the musk deer. [l] A fabulous animal with eight legs. [m] Bos Gavœus, As. Res. vol. viii. p. 487. [n] A hare. [o] The preceding, as well as the lion and other wild beasts, and domestic cattle, are so denominated. [p] Also उन्दरुः. [q] Likewise मूषकः, and मूषी. [r] Also सरट् and शरटः. [s] Or कृकलासः. [t] And मुषली or मुशली. [u] Likewise गृहगोलिका, गृहगोधा and गृहलिका. [v] Also तन्तुवायः. [w] Or ऊर्णनाभिः.

An insect. — नीलङ्गु (स्तु) कृमि: [m a] [m b]

A centipede. — कर्णजलौका शतपद्युभे [f c] [1f]

A caterpillar. — 14. वृश्चिक: शूककीट: (स्याद्) [m] [m]

A scorpion. — अलि द्रुणौ (तु) वृश्चिके [m d] [m e] [m]

A dove or pigeon. — पारावत: कलरव: कपोतो [m f] [m] [m]

A hawk or falcon. — (ऽथ) शशादन: [m]

15. पत्री श्येनन् [2 m] [m]

An owl. — उलूके (तु) वायसाराति पेचकौ [m g] [m] [m]

A sky-lark. — व्याघ्राट: (स्याद्) भरद्वाज: [m] [m h]

A wagtail. — खञ्जरीट (स्तु) खञ्जन: [m] [m]

A heron. — 16. लोहपृष्ठ (स्तु.) कंक: (स्याद्) [m] [m]

A blue jay.[i] — (अथ) चाष: किकीदिवि: [m j] [m k]

The fork-tailed shrike.[l] — कलिङ्ग भृङ्ग धूम्याटा [m] [m] [3 m]

A woodpecker. — (ऽथ स्याच् शतपत्रक: [4 m]

17. दार्व्वाघाटो [m]

Pipihá. m — (ऽथ) सारंग स्तोककश्चातक: (समा:) [m n] [m o] [5 m]

1—द्री. 2—नृ. 3—ट. 4 य—. 5 चा—.

[a] And नीलांगु:. [b] Likewise क्रिमि: [c] Also कर्णजलौका: (—कस्) [d] अलि: or अली (—नृ) ; also आलि: and आली. [e] द्रुण: or द्रोण:. [f] Likewise पारापत:. [g] Or उलूक:. [h] And भारद्वाज:. [i] Coracias Indica and Bengalensis ; or as otherwise explained, a different bird. [j] Or चास:. [k] Likewise किकिदीवि:, किकीदीवि:, and किकिदिवि ; or किकीदिव:, &c. Also किकि: and दिवि: ; or कीकि: and दीवि:. [l] Lanius Cœrulescens and Corvus Balicassius. [m] Cubulus Radiatus. But it is not certain whether the *Chàtaća* be not a different brid. [n] Or सारङ्ग:. And स्तोक:.

m 1 m m 2 m
कृकवाकुस्ताम्रचूडः कुक्कुटश्चरणायुधः — A galli-naceous fowl.

m m
18. चटकः कलविङ्कः (स्यात्) — A sparrow.

f
(तस्य स्त्री) चटका — Its female.

m 3
(तयोः पुमपत्ये) चाटकेरः (स्त्र्यपत्ये) चटकै (व हि) — Their off-spring male and female.

m f m f
19. कर्करेटुः करेटुः (स्यात्) — Numidian crane.

m 4 m
कृकणक्रकरौ (समौ) — Cäér. a

m m m m
वनप्रियः परभृतः कोकिलः पिक (इत्यपि) — The black cuckoo.

5 m m m m 6 m
20. काके (तु) करटारिष्ट बलिपुष्ट सकृत्प्रजाः — A crow.

m 7 m 8 m 9 m 10 m
ध्वांक्षात्मघोष परभृद्बलिभुग्वायसा (अपि)

m b m
21. द्रोणकाक (स्तु) काकोलो — A raven.

m c m
दात्यूहः कालकण्ठकः — A gallinule.

m d 11 m
आतायि चिल्लौ — A kite.

m 12 m
दाक्षाय्य गृध्रौ — A vulture.

m 13 m e
कीर शुकौ (समौ) — A parrot.

14 m m f
22. क्रुङ् क्रौञ्चो — A curlew.

---

1 ता—. 2 च—. 3 —का. 4 —र. 5 —क. 6 —ज. 7 आ—. 8 —भृत्. 9 —भुज्. 10 वायस. 11 चिल्ल. 12 गृध्र. 13 शुक. 14 क्रुञ्च्.

a Perhaps Perdix Sylvatica. b Also द्रोणः. c Or दात्योहः. d आतायी (—न्) or आतापी (—न्). e Also शूकः. f Likewise क्रुञ्चः Fem. क्रुञ्चा and क्राञ्चा.

m *m*

A crane. (ऽथ) वकः कङ्कः

m a *m*

The Indian crane. पुष्करा (ह्वस्तु.) सारसः

m 1 *m* 2 *m* *m* b

The ruddy goose. कोकश्चक्रश्चक्रवाको रथाङ्गा (ह्वयनामकः)

m *m*

A drake. 23. कादम्बः कलहंसः (स्याद्)

m 3 *m* c

An osprey. उत्क्रोश कुररौ (समौ)

m d 4 *m* 5 *m* 6 *m*

Geese. हंसा (स्तु.) श्वेतगरुतश्चक्राङ्गा मानसौकसः

m c

Varieties of geese. 24. राजहंसा (स्तु. ते चञ्चुचरणैर्लोहितैः सिताः)

m f *m* g

(मलिनै)र्मल्लिका(ख्या स्ते) धार्त्तराष्ट्राः (सितेतरैः)

f i 7 *f* 8 *f*

Sarali. h 25. शरारिराटिराडि (स्)

f *f*

A small crane. j वलाका विसकण्ठिका

f k

A duck or goose. (हंसस्य योषिद्) वरटा

f l

A female Indian crane. (सारसस्य तु) लक्ष्मणा

9 *f* m *f*

A bat. 26. जतुकाजिनपत्रा (स्यात्)

f n *f*

A cock-roach. परोष्णी तैलपायिका

---

1 च—. 2 च—. 3—र. 4—रुत्. 5 च—. 6—कस.
7 श्रा—. 8 श्रा—. 9—त्र—.

[a] पुष्करः or any term signifying the lotos. Also पुष्कराह्वः. [b] Any word signifying a wheel. [c] Fem. कुररी. [d] Sing. हंसः. Fem. हंसी. [e] Sing. राजहंसः. A white gander with red legs and bill. [f] Sing. मल्लिकः, with brown legs and bill. Also मल्लिकाख्य. [g] धार्त्तराष्ट्रः, with black legs and bill. [h] Perhaps Turdus Ginginianus. [i] Also शरालि. or शरातिः [j] Feminine, even when the male bird is intended. [k] Also वरटी. [l] Likewise लक्षणा. [m] Gr जतूका. [n] Also परोष्टी.

f a
वर्वणा (मक्षिका नीला) — A blue fly.

f *f*
सरघा मधुमक्षिका — A bee.

f *f*
27. पतङ्गिका पुत्तिका (स्याद्) — A small bee.

f *f*
दंश (स्तु.) वनमक्षिका — A gadfly.

f
दंशी (तज्जातिरल्पा स्याद्) — A smaller sort of gadfly.

f *m f* b
गन्धोली वरटा (द्वयोः) — A wasp.

f *f* *f* c *f*
28. भृङ्गारी झीरुका चीरी झिल्लिका (च समा इमाः) — A cricket.

m *m*
(समौ) पतङ्ग शलभौ — A grass-hopper.

m *m*
खद्योतो ज्योतिरिङ्गणः — A firefly.

m *m* 1 *m* e 2 *m* f 3 *m*
29. मधुव्रतो मधुकरो मधुलिण्मधुपोऽलिनः — A large black bee. d

m 4 *m* 5 *m* *m* *m* 6 *m*
द्विरेफ पुष्पलिड्भृङ्ग षट्पद भ्रमरोऽलयः

m *m* 7 *m* *m* 8 *m*
30. मयूरो वर्हिणो वर्ही नीलकंठो भुजङ्गभुक् — A peacock.

m 9 *m* 10 *m* 11 *m*
शिखावलः शिखीकेकी मेघनादानुलास्य् (ऽपि)

f
31. केका (वाणी मयूरस्य) — His cry.

m *m*
(समौ) चन्द्रक मेचकौ — The eye of his tail.

1—ण्. 2 म—. 3—न्. 4—इ. 5 भृ—. 6 अलि- —न्. 8—भुज्. 9—न्. 10—न्. 11—णी (—न्).

[a] Some deduce two synonyma from the explanation. मक्षिका and नीला or नीली. [b] Also गंधाली and वरटी. Masc. वरटः. [c] Likewise चीरुका. Or a black beetle. [e] Nom. मधुलिट्, or —ट् (—ह्). Also मधपायी (—न्).

f f

His crest. शिखा चूडा

m n n a

His tail. शिखण्ड (स्तु.) पिच्छ बर्हे (नपुंसके)

m m m m 1 m b

A bird in general. 32. खगे विहङ्ग विहग विहङ्गम विहायसः

m 2 m m m m 3 m

शकुन्ति पक्षि शकुनि शकुन्त शकुन द्विजाः

5 m m 6 m 7 m 8 m

33. पतत्रि पत्रि पतग पतत्पत्ररथाऽण्डजाः

9 m 10 m m m c m 11 m

नगौको वाजि विकिर वि विष्किर पतत्रयः

12 m 13 m d 14 m m

34. नीडोद्भवा गरुत्मन्तः पित्सन्तो नभसङ्गमाः

m f m g m h m

Various birds.[e] (तेषां विशेषा) हारितो मद्गुः कारण्डवः प्लवः

m i m j m k m l 15 m m

35. तित्तिरिः कुक्कुभो लावो जीवञ्जीवश्चकोरकः

m 16 m n m f o

कोयष्टिकष्टिट्टिभको वर्त्तको वर्त्तिका (दयः)

17m m p 18 m n n n n

A wing. 36. गरुत्पक्षच्छदाः पत्रं पतत्र (स्त्र) तनूरुहम्

1—यस्. 2—न्. 3—ज. 4—न्. 5—न्.

6—त्. 7—थ. 8—ज. 9—कस् and —क. 10—न्.

11—त्रि. 12—व. 13—त्मत्. 14—त्. 15 च—.

6 टि—. 17—त्. 18 छ—.

[a] Also masc. बर्हः. [b] Sing. विहायाः. [c] Masc. विः, Fem. वी. [d] Sing. गरुत्मान्. [e] Severally named in the text; viz. Green pigeon, &c. Besides others, as मत्स्यरङ्कः, a king-fisher, &c. [f] Also हारितः, (Columba Hurriala, B. Mss). [g] A shag. [h] Sort of duck. [i] Or तित्तिरः. The francoline Partridge. [j] A wild cock, (Phasianus Gallus.) [k] Sort of quail, (Perdix Chinensis.) [l] Perhaps a pheasant. [m] Sort of partridge, (Perdix rufa, B.) [n] And टिटिभकः, Jacana, Tringa Goensis, (Parra Goensis, &c.) [o] A quail, and its female. Likewise fem. वर्तका. [p] Also neut. पक्षं and पक्षः (—क्ष).

f *n*
(स्त्री) पक्षतिः पक्षमूलं — Its root.

*f*a 1*f*b
चञ्चुस्त्रोटि (रुभे स्त्रियौ) — The beak.

n 2*n* 3*n*
37. प्रडीनोड्डीन संडीना (न्येताः खगगतिक्रियाः) — Acts of flying. c

f d *mn* e *n*
पेशी कोशो (द्विहीने) ऽण्डं — An egg.

m *mn*
कुलायो नीड (मस्त्रियाम्) — A nest.

m f *m* g *m* *m* *m* h *m* *m*
38. पोतः पाकोऽर्भको डिम्भः पृथुकः शावकः शिशुः — Young of any animal.

n *n* i
(स्त्री पुंसौ) मिथुनं द्वन्द्वं — A couple, male and female.

n *n* *n*
युग्मं (तु) युगलं युगम् — A pair or brace.

m *m* *m* *m* *m* *m*
39. समूह निवह व्यूहसन्दोह विसर व्रजाः — A flock or multitude.

m 4*m* *m* *m* *m* *m* *m*
स्तोमौघ निकर व्रात वार संघात सञ्चयाः

m *m* *m* j 5*m* *m*
40. समुदायः समुदयः समवायश्चयो गणः

f 6*n* *n* *n*
(स्त्रियां तु) संहतिर्वृन्दं निकुरम्बं कदम्बकम्

---

1 त्रो—. 2 उ—. 3 —न. 4 ओघ. 5 च—.
6 वृ—.

a And चञ्चूः. b Or त्रोटी. c Severally mentioned : viz. taking flight, soaring, and perching ; or otherwise interpreted, whirling, ascending, and alighting. d And पेशिः. e Or कोषः. Likewise पेशीकोषः. f Fem. पोती. g Fem. पाका. h Also प्रथुकः. i Some make the last term, others both words synonymous with the following. j And समावायः.

A multitude of similar things. — 41. (वृन्दभेदाः समैर्) वर्गः[m]

Of animals. — संघ[m] सार्थौ[1 m] (तु जन्तुभिः)

Of homogeneous animals. — (सजातीयैः) कुलं[n]

Of birds and beasts. — यूथं[m n] (तिरश्चां पुन्नपुंसकम्)

Of beasts. — 42. (पशूनां) समजो[m]

Of other beings (men, &c.) — (ऽन्येषां) समाजो[m]

Of persons practising like duties. — (ऽथ सधर्मिणाम् स्यान्) निकारः[m]

A heap of grain, &c. — पुञ्ज[m a] राशी[2 m f] (तू) त्करः[3 m] कूट[m n](मस्त्रियाम्)

Flocks of various animals.[b] — 43. कापोत[n] शौक[n] मायूर[n] तैत्तिरा[n] (दीनि तद्गणे)

Domesticated, (a bird or beast). — (गृहासक्ताः पक्षिमृगाश्) छेका[m c](स्ते) गृह्यका[m](श्च ते)

---

[1] —घं. [2] —शि. [3] उ—.

[a] Also fem. पुञ्जिः. [b] Of doves, parrots, peacocks and francoline partridges: other derivatives are similarly formed, as औलूकं, a flock of owls. [c] sing. छेकः and गृह्यकः.

CHAPTER VI.

SECTION I.

m *m* a *m* *m* *m* b *m*
1. मनुष्या मानुषा मर्त्या मनुजा मानवा नराः — Man ; mankind.
m d *m* *m*' *m* *m* c
(स्युः) पुमांसः पंचजनाः पुरुषाः पूरुषा नरः — Man ; or male. c.

f 1*f* f 2*f* *f* g *f* *f* *f*
2. स्त्री योषिदबला योषा नारी सीमन्तिनी वधूः — A woman ; or female.
f *f* *f* *f* h
प्रतीपदर्शिनी वामा वनिता महिला (तथा)

3*f* *f* j *f* *f*
3. (विशेषास्त्वा) ङ्गना भीरुः कामिनी वामलोचना — Various descriptions of women. i
f *f* k *f* *f* *f*
प्रमदा भाविनी कान्ता ललना (च) नितम्बिनी
f *f* l *f* m
4. सुन्दरी रमणी रामा

f *f*
कोपना (सैव) भामिनी — A passionate woman.
f 4*f* o 5*f* *f*
वरारोहा मत्तकाशिन्युत्तमा वरवर्णिनी — An excellent woman. n.

1—त्. 2 अ—. 3 स—. 4 —नी. 5 उ—.

[a] Sing. मनुष्यः, मानुषः, &c. (Fem. मनुषी. मानुषी). [b] Also (with an ill sense) मानुषः. [c] Both lines contain synonymous terms, according to some. [d] Sing. पुमान् (पुंस्). [e] Sing. ना (नृ). [f] Also योषिता. [g] Likewise जोषा. [h] Or महेला, and महीला. [i] The terms are commendatory ; as well-shaped ; timid ; loving ; having fine eyes, &c. [j] Also भीरूः, and भीलुः. [k] Another reading exhibits मानिनी. [l] Some write रमणा. [m] Likewise रमा. [n] Handsome, healthy and affectionate; However some make the terms not synonymous, but significant of various descriptions of women. [o] मत्तकासिनी, or रत्तकाषिणी.

A queen. [a] 5. (कृताभिषेका) महिषी *f*

Other wives of a king. भोगिन्यो *f* [b] (ऽन्या नृपस्त्रियः)

A wife, or wedded woman. [c] पत्नी *f* पाणिगृहीती *f* (च) द्वितीया *f* सहधर्मिणी *f* [d]

6. भार्या *f* जाया *f* (ऽथ पुंभूम्नि) दाराः *m pl.* [e]

A matron. [f] (स्यात्तु) कुटुम्बिनी *f*

पुरंध्री *f* [g]

A virtuous faithful wife. सुचरित्रा *f* (तु) सती *f* साध्वी *f* [h] पतिव्रता *f*

A superseded wife. [i] 7. कृतसापत्निका *f* [j] ऽध्यूढा *f* ऽधिविन्ना *f*

A bride choosing her husband. (ऽथ) स्वयंवरा *f*

पतिंवरा *f* (च) वर्या *f*

A chaste woman. (ऽथ) कुलस्त्री *f* कुलपालिका *f* [k]

A maiden. [l] 8. कन्या *f* [m] कुमारी *f*

---

[a] Consecrated as such. Also a king's wife in general. [b] Sing. भोगिनी. [c] Some restrict the two first terms (other the four first) to the particular sense of a wife married with religious rites. [d] Likewise सधर्मिणी. [e] Also fem. Sing. दारा. [f] Or one, who has children and her husband living. [g] Some add पुरंध्रिः. [h] Or साधु. [i] One whose husband has married another wife. [j] And कृतसापत्नका, कृतसापत्नी, कृतसापत्नीका, or कृतसपत्निका. [k] And कुलपाली. [l] The first term denotes a girl nine years old; the second twelve; or, without discriminating the age, both terms signify a virgin. [m] Also कन्यका.

f *f*b *f* गौरी (तु) नग्निकाऽनागतार्त्तवा ·	A girl.[a]
*f*c 1*f* (स्यात्) मध्यमा दृष्टरजास्	One arrived at puberty.
*f*e *f*f तरुणी युवतिः (समे)	A young woman.[d]
f *f*g *f*h 9. (समाः) स्नुषा जनी बध्वश्	A daughter-in-law.
*f*j *f*k चिरण्टी (तु) सुवासिनी	A woman staying in her father's house.[i]
f *f* इच्छावती कामुका (स्याद्)	A woman desirous of any thing.[l]
f *f* वृषस्यंती (तु) कामुकी	One amorous or lustful.
f 10. (कान्तार्थिनी तु या याति संकेतं सा)ऽभिसारिका	One who goes to an assignation.
f *f*m 2*f* 3*f* 4*f* 5*f* पुंश्चली धर्षिणी बन्धक्यसती कुलटेत्वरी	A disloyal or unchaste woman.
f *f*n 11. स्वैरिणी पांशुला	
f (ऽथ स्याद्) अशिश्वी (शिशुना विना)	A childless woman.
f अवीरा (निष्पतिसुता)	One who has neither husband nor son.
*f*o 6*f* विश्वस्ता विधवे (समे)	A widow.

1—जस्. 2—की. 3 ष—. 4—टा. 5 इ—. 6—वा.

[a] Here also, if ages be discriminated, the first is a girl eight years old ; the second, ten : as synonymous terms, they signify a girl who has not menstruated. [b] And नग्निका. [c] Likewise मध्या. [d] Between sixteen and thirty years of age. [e] Or तलनी. [f] Also युवती and युनी. [g] जनिः, or जनी. [h] Sing. बधुः, or बधूः. Likewise बधूटी. [i] Married or unmarried. [j] Likewise चिरिण्टी. [k] Also सुवासिनी. [l] Covetous of wealth ; eager for food, &c. [m] Also धर्षणी. [n] Likewise पांसुला. [o] And विश्वस्ता.

A woman's female friend.	12. आलिः[a] सखी वयस्या (च)
A woman whose husband is living.	पतिवत्नी सभर्तृका
Old or grey-haired.	वृद्धा पलिक्नी[b]
Intelligent.	प्राज्ञी (तु) प्राज्ञा
Wise.	प्रज्ञा (तु) धीमती
The wife of the *Súdra*.[c]	13 शूद्री (शूद्रस्य भार्य्या स्याच्)
A woman of the *Súdra* tribe.	शूद्रा[1] (तज्जातिरङ्गना)
A milk-woman.[d]	आभीरी (तु) महाशूद्री (जातिपुंयोगयोः समा)
A woman of the *Vaisya* tribe.	14. अर्य्याणी (स्वयम्) अर्य्या (स्यात्)
One of the *Kshatriya* tribe.	क्षत्रिया क्षत्रियाण्य्[2](ऽपि)
A female teacher.	उपाध्याया (प्यु) पाध्यायी[3]
A spiritual instructress.	(स्याद्) आचार्य्या (ऽपि च स्वतः)
The wife of a spiritual preceptor.	15. आचार्य्याणी (तु पुंयोगे)
Wife of a *Vaisya*.	(स्याद्) अर्य्यी
Wife of a *Kshatriya*.	क्षत्रियी (तथा)
Wife of a tutor.	उपाध्यायान्[4]युपाध्यायी[5]
A masculine woman.[e]	पोटा (स्त्रीपुंसलक्षणा

[1] शूद्रा. [2] —णी. [3] उ—. [4] —नी. [5] उ—.

[a] Or आली. [b] Or पलिता. [c] Whether belonging to the same or to a different tribe. [d] Milkman's wife; or a woman of his tribe. [e] Having breasts and a beard.

16. वीरपत्नी[f] वीरभार्य्या[f]	A hero's wife.
वीरमाता[1f] (च) वीरसूः[f]	A hero's mother.
जातापत्या[f] प्रजाता[f] (च) प्रसूता[f] (च) प्रसूतिका[f]	A woman who has borne a child. a
17. (स्त्री) नग्निका[f] कोटवी[f b] (स्याद्)	A naked woman.
दूती[f c] सञ्चारिके[2f] (समे)	A female messenger or go-beteween.
कात्यायन्[3f] (र्द्धवृद्धा या काषायवसनाधवा)	A middle-aged widow. d
18. सैरिंध्री[f f] (परवेश्मस्था स्ववशा शिल्पकारिका)	A female artisan in another's house. e
असिक्नी[f h] (स्यादवृद्धा या प्रैष्यांतःपुरचारिणी)	A female servant. g
19. वारस्त्री[f] गणिका[f] वेश्या[f i] रूपाजीवा[f]	A courtesan or harlot.
(ऽथ सा जनैः सत्कृता) वारमुख्या[f] (स्यात्)	The head of a set of harlots.
कुट्टनी[f j] शंभली[f k] (समे)	A bawd or procuress.
20. विप्रश्निका[f] (त्वी) क्षणिका[4f] दैवज्ञा[f]	A fortune-teller.
(ऽथ) रजस्वला	A woman in her courses.

[1] —सू. [2] —का. [3] —नी. [4] ई—.

[a] The two last of these synonyma are by some restricted to a woman recently delivered. [b] Likewise कोट्टवी. Some add कोटरी. [c] Also दूतिः. [d] Wearing a dress indicating the practice of austerity. [e] Being her own mistress, but living in another's house, and practising any art. [f] Also सैरंध्री. Some add सैरिंध्रिः. [g] Young and frequenting the apartments of the women. [h] And असिता. [i] Likewise वेशा. [j] Some add कुट्टनी. [k] Also शम्भली.

1*f* *f*a 2*f*b *f* 3*f*
स्त्रीधर्मिण्यविरात्रेयी मलिनी पुष्पवत्य (ऽपि)

4*f* 5*f*
21. ऋतुमत्य् (प्यु) दक्या (ऽपि)

The courses. — 6*n*c *n* 7*n*
(स्याद्) रजः पुष्पमार्त्तवं

Longing, as in pregnancy. — *f* 8*f*
श्रद्धालुर्दोहदवती

Past child-bearing. d — *f*e *f*
निष्कला विगतार्त्तवा

Pregnant. — *f* 9*f* 10*f* *f*
22. आपन्नसत्वा (स्याद्) गुर्विण्यन्तर्वत्नी (च) गर्भिणी

An assemblage of hariots.
(गणिकादेस्तु) गाणिक्यं

—of pregnant women. — *n*
गार्भिणं

—of young women, — *n*f
यौवतं (गणे)

A twice married woman. g — 11*f* 12*f*h
23. पुनर्भूर्दिधिषूः (रूढा द्विः)

Her second husband. — *m*i
(तस्या) दिधिषुः (पतिः)

One in whose family she presides. — *m*
(स तु द्विजो) ऽग्रेदिधिषुः (सैव यस्य कुटुम्बिनी)

Son of an unmarried woman. — *m*j *m*
24. कानीनः कन्यकाजातः (सुतो)

Son of an auspicious mother. — *m*
(ऽथ) सुभगासुतः

---

1 —णी. 2 आ—. 3 —त्री. 4 —ती. 5 उ—.
6 —स. 7 आ—. 8 दो—. 9 —णी. 10 अ—.
11 —भू. 12 —षू.

a अविः and अवीः. b Some add आत्रेयी. c Also masc. रजः (—ज) d Having ceased to menstruate. e Likewise निष्कली and निष्कला or निष्कली. f Also यौवनं. g A virgin widow remarried. h Some add दिधिषुः. i Likewise दिधिषूः. j Fem. कानीनी. The daughter of such a woman.

m
सौभागिनेयः (स्यात्)

m
पारस्त्रैणेय (स्तु, परस्त्रियाः) — Son by another's wife.

m m
25. पैतृष्वसेयः (स्यात्) पैतृष्वस्रीय (श्च पितृष्वसुः — Paternal aunt's son.

सुते।)

a
(मातृष्वसुश्चैवं) — Maternal aunt's son.

m m
वैमात्रेयो विमातृजः — Step-mother's son.

m m m
26. (अथ) बांधकिनेयः (स्याद्) बंधुल(श्चा) ऽसतीसुतः — A bastard. b

mc md
कौलटेयः कौलटेरो

(भिक्षुकी तु सती यदि — A son of a female beggar.

m m
27. तदा) कौलटिनेयो(ऽस्याः)कौलटेयो(ऽपि चात्मजः)

m 1m m m me
आत्मजस्तनयः सूनुः सुतः पुत्रः — A son.

(स्त्रियान्त्वमी — A daughter.

ff g
28. आहुर्) दुहितरं (सर्वे)

1—त.

[a] Formed like the preceding terms, viz. मातृष्वसेयः and मातृष्वस्रीयः. Fem. मातृष्वसेयी and मातृष्वस्रीया. [b] Son of a disloyal wife. [c] Some add कौलटिनेयः. [d] Fem. कौलटेयी and कौलटेरा. [e] Also पुत्रः. [f] Nom. दुहिता—(तृ). [g] All preceding terms for a son signify, in the feminine, a daughter, viz. आत्मजा, तनया, सूनुः, सुता, पुत्री, पुत्रिका or पुत्रका.

Offspring, male or female. — ऽपत्यं[n] तोकं[n] (तयोः समे)

A legitimate son.[a] — (स्वजाते त्वौ) रसौ[1m]रस्यौ[m b]

Father. — तात[m] (स्तु) जनकः[m] पिता[2m]

Mother. — 29. जनयित्री[f c] प्रसू[3f]र्माता[4f] जननी[f]

Sister. — भगिनी[f d] स्वसा[5f]

Husband's sister. — ननन्दा[6f e] (तु स्वसा पत्युः)

Grand-daughter.[f] — नप्त्री[f g] पौत्री[f h] सुतात्मजा[f]

Husband's brother's wife. — 30. (भार्यास्तु भ्रातृवर्गस्य) यातरः[f i] (स्युः परस्परम्)

Brother's wife. — प्रजावती[f] भ्रातृजाया[f]

Maternal uncle's wife. — मातुलानी[f] (तु) मातुली[f]

Mother-in-law. — 31. (पतिपत्न्योः प्रसूः) श्वश्रूः[f]

Father-in-law. — श्वशुर[m] (स्तु, पिता तयोः)

Paternal uncle. — (पितुर्भ्राता) पितृव्यः[m] (स्यात्)

Maternal uncle. — (मातुर्भ्राता तु) मातुलः[m]

Wife's brothers. — 32. श्यालाः[m j] (स्युर्भ्रातरः पत्न्याः)

---

[1]औ—. [2]—तृ. [3]—सूः. [4]मातृ. [5]—सृ. [6]—न्दृ.

[a] By a woman of the same tribe with her husband. [b] औरसः and उरस्यः. Some write औरस्यः. [c] Also जनित्री. [d] Likewise भग्नी. [e] Or ननन्दा (—न्दृ). Also नन्दिनी. [f] Either in the male or female line. [g] And नप्ता(—प्तृ), a grandson or grand-daughter. [h] Generally restricted to the son's daughter. Sing. याता (—तृ). [i] Sing. श्यालः. Also स्यालः.

(स्वामिनो) देवृ[m b] देवरौ[m c]	Husband's brother.[a]
स्वस्रीयो[m] भागिनेयः[m d] (स्वात्)	Sister's son.
जामाता[m e] दुहितुः पतिः[m]	Daughter's husband.
33. पितामहः[m f] पितृपिता[1 m]	Father's father.
(तत्पिता) प्रपितामहः[m g]	His father.
(मातुर्) मातामहो[2 m] (द्येवं)[h]	Maternal grandfather.
सपिण्डा[m i] (स्तु) सनाभयः[3 m]	Kinsmen
34. समानोदर्य्य[m] सोदर्य्य[m j] सगर्भ्य[m] सहजाः[4 m] (समाः)	A brother of the whole blood.
सगोत्र[m] बांधव[m] ज्ञाति[m] बन्धु[m] स्व[m] स्वजनाः[5 m] (समाः)	A distant kinsman.
35. ज्ञातेयं[n]	Relationship.
बन्धुता[f] (तेषां क्रमाद्भावसमूहयो)	An aggregate of kinsmen
धवः[m] प्रियः[m] पतिर्[6 m] भर्त्ता[7 m]	A husband.
जार (स्तु) उपपतिः[8 m] (समौ)	A paramour.
36. (अमृते जारजः) कुण्डो[m]	An adulterine.

[1]—तृ. [2]—तृ. [3]—भि. [4]—ज. [5]—न.
[6] पति. [7] भर्तृ. [8] उ—.

[a] Usually restricted to the younger brother. But some apply the first term to the elder brother; and the second to the younger.
[b] Nom. देवा. Also देवः (—व). [c] Likewise देवलः. [d] Fem. स्वस्रीया and भागिनेयी; sister's daughter. [e] Also यामाता (—तृ). [f] Fem. पितामही, a grandmother. [g] Fem. प्रपितामही, a great-grandmother. [h] So प्रमातामहः, maternal great-grandfather. [i] Sing. सपिण्डः. [j] Also सोदरः and सहोदरः.

S

A widow's bastard. — *m* a (मृते भर्त्तरि) गोलकः

A brother's son. — *m* b भ्रात्रीयो, 1 *m* भ्रातृजे

Brother and sister. — *m du.* भ्रातृभगिन्यौ, *m du.* भ्रातराव् (उभौ)

Father and mother. — 37. *m du.* मातापितरौ *m du.* पितरौ *m du.* मातरपितरौ (च तौ)

Husband's or wife's father and mother — *m du.* श्वश्रूश्वशुरौ *m du.* श्वशुरौ

Son and daughter. — *m du.* पुत्रौ (पुत्रश्च दुहिता च)

Husband and wife — 38. *m du.* दम्पती *m du.* जम्पती *m du.* जायापती *m du.* भार्य्यापती (च तौ)

The womb. c — *m* गर्भाशयो *m* d जरायुः (स्याद्) *m n* उल्वं (च) *m n* कललो (ऽस्त्रियाम्)

The last month of gestation. — 39. *m* सूतिमासो *m* वैजननो

A fetus. — *m* गर्भो *m* भ्रूणो (इमौ समौ)

A eunuch. — *f* e तृतीया प्रकृतिः *m* f शण्ढः *m n* क्लीवं *m* पण्डो *n* नपुंसकम्

Childhood. g — 40. *n* शिशुत्वं *n* शैशवं *n* बाल्यं

Youth or manhood. — *n* तारुण्यं *n* यौवनं (समे)

1—ज.

a Or गोलः. b Likewise भ्रातृव्यः. c Some restrict the last, others the two last, to signify the embryo. d Also जरायुः, (—स्). e The compound term is properly तृतीयप्रकृतिः. f And षण्डः or सण्डः. Some add शण्डः. g To the age of sixteen.

n *n*
(स्यात्) स्थाविरं (तु) वृद्धत्वं — Old age. a

m *n* b
वृद्धसंघे (ऽपि) वार्द्धकम् — An assemblage of old men.

n
41. पलितं (जरसा शौक्ल्यं केशादौ) — Greyness of hair. c

f *f*
विस्रसा जरा — Decrepitude.

f d *f* *f* *f* e
(स्याद्) उत्तानशया डिम्भा स्तनपा (च) स्तनन्धयी — An infant.

m g *m*
42. बाल (स्तु स्यान्) माणवको — A child. f

m 1 *m* 2 *m*
वयस्यस्तरुणो युवा — A young man. h

3 *m* *m* *m* *m* *m* 4 *m*
प्रवयाः स्थविरो वृद्धो जीनो जीर्णो जरन्(ऽपि) — An old man.

5 *m* 6 *m* 7 *m*
43. वर्षीयान् दशमी ज्यायान् — One very aged.

m 8 *m* i *m*
पूर्वज (स्त्व्) ग्रियो ऽग्रजः — Elder brother; first born.

9 *m* *m* j *m* k *m* *m*
जघन्यजे (स्युः) कनिष्ठ यवीयो ऽवरजा ऽनुजाः — Younger brother.

m *m* *m* l
44. अमांसो दुर्बलश्छातो — Feeble; thin.

---

1 त—. 2—न्. 3—स्. 4जरत्. 5—यस्.
6—न्. 7—यस्. 8ग्र—. 9—ज.

a After seventy in men, or after fifty in women. b Also वार्द्धक्यं. The term likewise signifies old age. c Or पलितः, grey-haired. d Or, masc. उत्तानशयः, &c For this and following (to v. 49) admit the three genders. e Some write स्तनन्धया. f Not exceedidg sixteen. g Fem. बाला. h Or one of the virile age, from sixteen to seventy. i Alsc अग्रिमः, अग्र्यः and अग्रीयः. j And कनीयान् (—यस्) or कन्यसः. k यवीयान् (—यस्). Likewise यविष्ठः. l छातः. Also शातः.

Strong; lusty.
1 m 2 m 3 m
बलवान्मांसलो ऽंसलः

Corpulent; pot-bellied.
m m a 4 m m m b
तुंदिलस्तुन्दिकस्तुन्दी बृहत्कुक्षिः पिचिण्डिलः

Flat-nosed.
m m m 5 m
45. अवटीटो ऽवनाट (स्ना) ऽवभ्रटो नतनासिके

Having much, or fine, hair.
m m. 6 m
केशवः केशिकः केशी

Flaccid.
m m c
वलिनो वलिभः (समौ)

Deformed. d
m m e
46. विकलाङ्ग (स्तु) पोगण्डः

A dwarf.
m m m f
खर्वो ह्रस्व (श्च) वामनः

Sharp-nosed
7 m m
खरणाः (स्यात्) खरणसो

Noseless.
m m
विग्र (स्तु) गतनासिकः

Having a nose like a hoof.
m 8 m
47. खुरणाः (स्यात्) खुरणसः

Bandy-legged. g.
m h m
प्रज्ञुः प्रगतजानुकः

Long shanked,
m j 9 m
ऊर्ध्वज्ञुरूर्ध्वजानुः (स्यात्)

Knock-kneed. k
m l m
संज्ञुः संहतजानुकः

---

[1]—त्. [2] मां—. [3] अं—. [4]—न्. [5]—क.
[6]—न्. [7]—णस्. [8]—णस्. [9] ऊ—.

[a] तुन्दिकः or तुन्दिभः. [b] Also पिचिण्डवान् (—त्). [c] Likewise वलिमान् (—त्). [d] Having a deficient, or a redundant, member; as a toe, or a finger, too many, or too few. [e] Also अपोगण्डः [f] Fem. वामनी. [g] Or having the knees apart. [h] Also प्रज्ञः and प्रगतजानुः [i] Or else thick-kneed. [j] And ऊर्ध्वज्ञः. [k] Or having the knees touching. [l] Likewise संज्ञः and संहतजानुः.

1 m m 48. (स्यात्) एडे बधिरः	Deaf.
2 m m a कुब्जे गडुलः	Hump-backed.
m m c कुकरे कुणिः	Having a crooked arm. b
m d 3 m पृश्निरल्पतनौ	Small, short, or thin.
m m e श्रोणः पङ्गौ	A cripple.
m f m मुण्ड (स्तु.) मुण्डिते	Bald ; close-shaved.
m m 49. वलिरः केकरे	Squint-eyed.
m m खोडे खञ्ज	Lame.
g (त्रिषु जराऽवराः)	
m m 4 m जटुलः कालकः पिप्लुस्	A freckle or mark
m 5 m तिलकस्तिलकालकः	A mole or spot. h

1—ड. 2 कुञ्ज. 3 अ—नु. 4 —प्लु. 5 ति—.

a And गण्डुलः. b Or a withered one. c Also कूणिः and कोणिः. d Likewise पृष्णिः. e पंगुः. Fem. पंगूः. f Fem. मुण्डा. g The preceding (from v. 41) vary the gender with that of the subject. h Or a person freckled or having moles.

SECTION II.

n n
Health. 1. अनामयं (स्यात्) आरोग्यं

f f
Physicking. चिकित्सा रुक्प्रतिक्रिया

n 1n 2n 3m m
Medicament. भेषजौषध भैषज्यान्यगदो जायु (रित्यपि)

4f f 5m m m m 6m
A disease. 2. (स्त्री) रुग्रुजा (चो) पताप रोग व्याधि गदामयाः

7ma m m
Pulmonary consumption. (पुमान्) यक्ष्मा क्षयः शोषः

mb mc
Catarrh. प्रतिश्याय (स्तु.) पीनसः

8f n m
Sneezing. 3. (स्त्री) क्षुत् क्षुतं क्षवः (पुंसि)

md m
Cough. कास (स्तु.) क्षवथुः (पुमान्)

m m m
Intumescence. शोफ (स्तु.) श्वयथुः शोथः

m f
Kibe.[e] पादस्फोटो विपादिका

n 9nf
Blotch. 4. किलासं सिध्म

fg 10n fh f
Scab. कच्छ्वां (तु) पाम पामा विचर्चिका

---

[1] ओ—. [2] —ज्य. [3] अ—. [4] रुज्. [5] उ—.
[6] आ—. [7] —न्. [8] —त्. [9] —न्. [10] —न.

[a] Likewise जक्ष्मा (—न्) or जक्ष्मः (—क्ष्म); and राजयक्ष्मा (—न्) or राजयक्ष्म (—न्). [b] Also प्रतिश्या and प्रतिश्यायः. [c] Likewise अपीनसः and पिनसः. [d] Also काशः. [e] A blister or sore on the foot. [f] Or सिध्मा. [g] कच्छूः. [h] पामा (—मन् and —मा) du. पामानौ and पामे.

f *f* *f* [a]
कण्डूः खर्जूः (स्त्री) कण्डूया — Itch.

m *mfn* [b]
विस्फोटः पिटक (स्त्रिषु) — Boil.

m *f* *nc* [1] *n*
5. व्रणो (ऽस्त्रियाम्) ईर्ममरुः — Sore or wound.

m
(क्लीवे) नाडीव्रणः (पुमान्) — Ulcer.

m *n*
कोठो मण्डलकं — Sort of leprosy. [d]

n *n* [e]
कुष्ठं श्वित्रे — Leprosy.

[2] *n* [3] *n* *f*
दुर्नामका ऽर्शसी — Hemorrhoids.

m *m*
6. आनाह (स्तु.) विबन्धः (स्याद्) — Epistasis. [g]

f [h] *f*
ग्रहणीरुक् प्रवाहिका — Diarrhœa.

f [i] *f* *f*
प्रच्छर्दिका वमि (स्त्र स्त्री पुमांस्तु) वमथुः (समाः) — Vomiting.

f [k] *m* [l] *m* [m] *m* [n]
7. (व्याधिभेदा) विद्रधिः (स्त्री) ज्वर मेह भगन्दराः — Various diseases. [j]

---

[1] अरुस. [2]—क. [3]—स.

[a] Also कण्डूतिः. [b] Fem. पिटकाः. Also विटकः —का —कं. [c] Likewise, masc. ईर्मः. [d] White leprosy with round spots. [e] And श्वेतं or श्वेत्नं. [f] Likewise अर्शः (—स) Also masc. अर्शः (—र्श.) [g] Whether Ischury or Constipation. [h] Also ग्रहणी and ग्रहणिः. [i] Likewise, neut. छर्दिः (—स); and fem. छर्दिः (—द) or छर्दी, &c. [j] Severally named in the text. [k] An abscess ; an internal one. [l] Fever. [m] Also प्रमेहः, Gonorrhœa. Some interpret it simple gonorrhœa or seminal weakness ; others, diabetes. [n] Fistula in ano.

f a *n* b
अश्मरी मूत्रकृच्छ्रं (स्यात्)

c
(पूर्वे शुक्रावधेस्त्रिषु)

m e 1 *m* 2 *m* f 3 *m* *m*
A Physician. d — 8. रोगहार्य्यगदंकारो भिषग्वैद्यौ चिकित्सके

m f n g *m f n* *m f n* *m f n* h
Recoverd from sickness. — वार्त्तो निरामयः कल्य उल्लाघो (निर्गतो गदात्)

m f n *m f n* i
Emaciated or weak. — 9. ग्लान ग्लास्नू

4 *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*
Diseased. — आमयावी विकृतो व्याधितोऽपटुः

m f n *m f n* *m f n*
आतुरोऽभ्यमितोऽभ्यान्तः

m f n *m f n*
Scabby. — (समौ) पामन कच्छुरौ

m f n j 5 *m f n*
Afflicted with herpes. — 10. दद्रुणो दद्रुरोगी (स्याद्)

m f n *m f n*
—with hemorrhoids. — अर्शोरोगयुतोऽर्शसः

---

[1] अ—. [2] द्यवे. [3] वैद्य. [4] —न. [5] —न.

[a] Stone or gravel. [b] Strangury. Some make the two last terms synonymous, as signifying dysury. [c] The following terms (inclusively to v. 12) admit the three genders. [d] Or, adjectively, 'practising medicine.' [e] रोगहारी (—नृ.) [f] भिषक् (—ज्.) [g] Fem. वार्त्ता. [h] Some restrict the last term to convalescent or recently well from disease. [i] ग्लास्नुः [j] Also दद्रूणः. Fem. दर्द्रूः, दर्द्रुः, दद्रूः or दद्रुः, herpes.

1 mfn *2 mfn*
वातकी वातरोगी (स्यात्) — Afflicted with gout or rheumatism.

mfn *mfn*
सातिसारो ऽतिसारकी — —with dysentery.

mfn mfn mfn mfn
11. (स्युः) क्लिन्नाक्षे चुल्ल चिल्ल पिल्लाः (क्लिन्नेऽक्ष्णि चाप्यमी)[a] — Blear-eyed

mfn *3 mfn*
उन्मत्त उन्मादवान् — Insane.

mfn *mfn 4 mfn*
श्लेष्मलः श्लेष्मणः कफी — Phlegmatic.

mfn
12. न्युब्जो भुग्ने रुजा) — Gibbous from disease. b

mfn c *mfn*
(वृद्धनाभौ) तुण्डिल तुण्डिभौ — Having an elevated navel.

5 mfn *mfn*
किलासी सिध्मलो — Having blotches.

mfn 6mfn d
ऽन्धो ऽदृक् — Blind.

mfn mfn mfn
मूर्च्छाले मूर्त्तमूर्च्छितौ — Fainting.

n e *7n* *n* f *n* *n* *n* g
13. शुक्रं तेजो रेतसी (च) बीज वीर्य्येन्द्रियाणि (च) — Seed.

m *n*
मायुः पित्तं — Bile.

m *8 m*
कफः श्लेष्मा — Phlegm.

1—न्. 2—न्. 3—त्. 4—न. 5—न्.
6—श्. 7—स्. 8—न्.

a These terms, in the neuter gender, signify the diseased eye. b The word also signifies a disease occasioning a gibbosity of the back. c Also तुन्दिलः. d अदृक् (—श्). e The preceding (from v. 8.) admit three genders, being used adjectively. f Sing. रेतः (—स्). g Sing. इन्द्रियं.

The skin. — *f* a *f* b
(स्त्रियां तु) त्वगसृग्धरा

Flesh. — *n n n n n n* c
14. पिशितं तरसं मांसं पललं क्रव्यमामिषम्

Dry flesh. — *n n m f n* d
उत्तप्तं शुष्कमांसं (स्यात्) वल्लूरं (त्रिलिङ्गकम्)

Blood. — *n n* e 1*n n* f *n n n*
15. रुधिरे ऽसृग्लोहिता ऽस्र रक्त क्षतज शोणितम्

The heart. g — *m f n* h *n* i *n* 2*n*
बुक्का ऽग्रमांसं हृदयं हृत्

The serum of flesh. j — *n* k *f f*
मेद (स्तु) वपा वसा

Muscles at the nape of the neck. — *f*
16. (पश्चाद्ग्रीवा शिरा) मन्या

A nerve, tendon or gut. l — *f* m *f* n *f* o
नाडी (तु) धमनिः सिरा

The bladder. — 3*n* p
तिलकं क्लोम

The brain. q — *n n*
मस्तिष्कं गोर्दं

---

[1] लो—. [2] —त् or —द्. [3] —न्.

[a] त्वक् (—च्) and त्वचा or neut. त्वचं. [b] असृग्धरा or असृग्धारा. [c] आमिषं and अमिषं. [d] Fem. वल्लूरा. [e] असृक् (—ज्). [f] some add अस्रं. [g] Certain writers restrict the two first words to signify the heart; and the two last the thorax. [h] वुक्कः or वुक्का (—न्). Fem वक्का or वक्की. Neut. वुक्कं or वुक्क (—न्). Also हक्कः, हक्का, हक्कं, and वृक्कः, वृक्का, वृक्कं, or हक्का, हक्क (—न्), and वूक्का, वूक्क (—न्). [i] Likewise वुक्काग्रमांसं. [j] Some interpret this the marrow of bones. [k] मेदः (—स्). Or masc. मेदः(—द). [l] Or any tubular vessel of the human body. [m] And नाडिः. [n] Or धमनी. [o] Also शिरा. [p] Also क्लोमं (—म). [q] Some make the preceding terms synonymous with these.

n mn
किट्टं मलो (ऽस्त्रियाम्) — An excretion. a

n 1mnb
17. अन्त्रं पुरीतत् — Entrails.

m 2mc
गुल्म (स्तु) प्लीहा (पुंस्य) — The spleen.

fd
(ऽथ) वस्नसा — A tendon or muscle.

f
स्नायुः (स्त्रियां)

n 3n
कालखण्ड यकृती (तु समे इमे) — The liver.

°fe f f
18. सृणिका स्यन्दिनी लाला — Saliva.

ff
दूषिका (नेत्रयोर्मलम्) — Rheum of the eyes.

n m
मूत्रं प्रस्राव — Urine.

m m m mg
उच्चारा ऽवस्करौ शमलं शकृत् — Fæces.

n n mn f fh
19. गूथं पुरीषं वर्चस्क (मस्त्री) विष्ठा विषौ (स्त्रियौ)

m mn
(स्यात्) कर्परः कपालो (ऽस्त्री) — The skull; cranium.

n n 4n
कीकसं कुल्यमस्थि (च) — Any bone.

m
20. (स्याच्छरीरास्थ्नि) कंकालः — The skeleton.

---

[1]—त्. [2]—न्. [3]—त्. [4] स्थ—.

[a] Either excrement or excrescence; twelve are enumerated; (some count nine only:) as serum, seed, blood, marrow, urine, fæces, earwax, nails, phlegm, tears, rheum and sweat. See Menu. c.5.v.135. [b] Likewise परितत्. [c] Or प्लिहा (—न्). Also fem. प्लीहा. [d] Likewise स्नसा. [e] Or सृणीका. [f] And दूषी or दूषीका. [g] And शकृत्. [h] Sing विट् (विष् or विश्). Also विषा.

f a

The back-bone. (पृष्ठास्थि तु) कशेरुका

1 *n* *f* b

The skull; or bones of the head. [1]शिरोस्थि (तु) करोटिः (स्त्री)

2 *n* *f* c

A rib. पार्श्वास्थनि (तु) पर्शुका

n *m* *m* *m*

A limb or member. 21. अङ्गं प्रतीको ऽवयवो ऽपघनो

n

The body (ऽथ) कलेवरम्

n 3 *n* *n* *n* 4 *n* *m*

गात्रं वपुः संहननं शरीरं वर्ष्म विग्रहः

m *m n* *f* *f* d 5 *f*

22. कायो देहः (क्लीवपुंसोः स्त्रियां) मूर्त्तिस्तनुस्तनूः

n *n*

Point of the foot. पादाग्रं प्रपदं

m *m* e *m* f 6 *m n*

A foot. पादः पदंङ्घ्रिश्चरणो (ऽस्त्रियाम्)

f g *m n*

The ancles. 23. (तद्ग्रन्थी) घुटिके गुल्फौ

n f

A heel. (पुमान्) पार्ष्णिः (रधस्तयोः)

f *f*

A leg. जङ्घा (तु) प्रसृता

m n h 7 *m n* 8 *m n*

A knee. जानूरुपर्वा ऽष्ठीवद् (ऽस्त्रियाम्)

n 9 *m*

A thigh. 24. सक्थि (क्लीवे पुमान्) ऊरुस्

1—नृ. 2—नृ. 3—स. 4—नृ. 5—तनू.
6 च—. 7 ऊ—नु. 8—त्. 9—रू.

[a] And कशेरुका. [b] Or करोटी. Also neuter करोटं. [c] Likewise पार्श्वुका and पर्शुः. [d] तनुः (—न and—नुस्). [e] पत् (—द्) and पदः (—द): also neut. पादं and पदं. [f] अंह्रिः and अंघ्रिः. Some make these neuter likewise. [g] Sing. घुटिका and घटिः or घुटी Also घुटः. [h] Masc. जानुः, ऊरुपर्वा, अष्ठीवान्. Neut. जानु, ऊरुपर्वं, अष्ठीवत्.

(तत्संधिः पुंसि) वंक्षणः [m]	The groin.
गुदं [n] त्वपानं [1 n] पायु [m] (र्ना)	The anus.
वस्ति [m f a] (र्नाभेरधो द्वयोः)	The abdomen.
25. कटो [m] (ना) श्रोणिफलकं [n c] कटिः [f d] श्रोणी [f e] ककुद्मती [f]	The hip and loins. b
(पश्चान्) नितम्बः [m] (स्त्रीकट्याः)	A woman's buttocks.
(क्लीवे तु) जघनं [n] (पुरः)	Mons veneris.
26. (कूपकौ तु नितम्बस्थौ द्वयहीने) कुकुंदरे [n f]	Cavities of the loins.
(स्त्रियां) स्फिचौ [2 f] कटिप्रोथाव् [m g]	The buttocks.
उपस्थो (वक्ष्यमाणयोः)	Parts of generation. h
27. भगं [n] योनि [m f i] (र्द्वयोः)	Vulva.
शिश्नो [m] मेढ्रो [m] मेहन शेफसी [n j]	Penis.
मुष्को [m] ऽण्डकोषो [m l] वृषणः [m]	The scrotum. k
(पृष्ठवंशाधरे) त्रिकम् [n]	The end of the spine. m

1 ब—. 2—च्.

[a] Also fem. वस्ती. [b] Some distinguish the two first terms as signifying the hip. [c] Likewise श्रोणीफलं. [d] And कटी. [e] श्रोणिः or श्रोणी. [f] Also ककुन्दरं. [g] Sing. कटिप्रोथः. Likewise कटिः and प्रोथः. [h] Of either sex. [i] And fem. योनी. [j] शेफः (—स्) or शेपः (—स्). Also masc. शेफः (—फ), शेपः (—प); and शेवः. [k] Also the testicles. [l] And अण्डकोशः. [m] Consisting of three bones, Os sacrum, &c.

m a *m* b *m n* 1 *n* *n*

The belly. 28. पिचिण्ड कुक्षी जठरोदरं तुंदं

m *m*

The paps.[c] स्तनौ कुचौ

m n d *n*

A nipple. चूचुकं (तु) कुचाग्रं (स्यात्)

f n f *n*

The bosom.[e] (न ना) क्रोडं भुजांतरम्

2*n* *n* *n* g

29. उरो वत्स (श्च) वक्षश् (च)

n

The back. पृष्ठं (तु चरमं तनोः)

m h 3 *n* *m n* i

A shoulder; scapula. स्कन्धो भुजशिरोऽंसो (ऽस्त्री)

n j

The collar bones. (संधी तस्यैव) जत्रुणी

n *m* k

The arm-pits. 30. बाहुमूले (उभौ) कक्षौ

m n

A side. पार्श्व (मस्त्री तयोरधः)

m n *m n* 1 *m n*

The waist. मध्यम (म्) ऽवलग्न (म्) मध्यो (ऽस्त्री)

An arm. (द्वौ परौ द्वयोः)

*m f*m *m f* n *m* 4 *m* o

31. भुज बाहू प्रवेष्टो दोः

m f p *m f* q

An elbow. (स्यात्) कफोणि (स्तु) कूर्परः

---

1 उ—. 2—स्. 3—स्. 4—स्.

a Also पिचण्डः. b कुक्षिः and कुक्षः. c Sing. स्तनः, कुचः. d Also चुचुकं—कः. e Some separate the two first terms from the other three; distinguishing the breast between the shoulders (i. e. the first bone of the sternum) from the region of the Cartilago ensiformis. f Fem. क्रोडा. g वक्षः (—स्). h स्कंधः (—न्ध). Also neut. स्कंधः (—स्). i अंसः or अंशः. j Sing. जत्रु. k Sing. कक्षः. l Likewise विलग्नं. m Also fem. भुजा. n Masc. and fem. बाहुः. Also masc. बाहः. Fem. बाहा. o And fem. दोषा. p And कफणिः Also fem. कफोणी and कफणी. q Fem. कूर्परा.

m
(अंसोपरि) प्रगण्डः (स्यात्) — Humerus. a

m
प्रकोष्ठ (स्तस्य चाप्यधः) — A fore arm.

m
32. (मणिबन्धादाकनिष्ठं करस्य) करभो (बहिः) — Metacarpus. b

m *m* c 1 *m*
पञ्चशाखः शयः पाणिस् — A hand.

f *f* d
तर्जनी (स्यात्) प्रदेशनी — A fore finger.

f e *f*
33. अङ्गुल्यः करशाखाः (स्युः) — Fingers.

2 *m* *f*
(पुंस्य)ङ्गुष्ठः प्रदेशिनी — The several fingers. f

f *f* g *f* h
मध्यमाऽनामिका (चापि) कनिष्ठा (चेति ताः क्रमात्)

m i *m* *m n* *m n* j
34. पुनर्भवः कररुहो नखो (ऽस्त्री) नखरो (ऽस्त्रियाम्) — A nail.

m k *m* l *m* m
प्रादेश ताल गोकर्णा (स्तर्जन्यादियुते तते) — A short span, of three kinds.

m f
35. (अङ्गुष्ठे सकनिष्ठे स्याद्) वितस्ति (द्वादशांगुलः) — A long span. n

---

1—णि. 2 अं—.

[a] From the shoulder to the elbow. [b] From the wrist to the little finger. [c] And शयः. [d] Or प्रदेशिनी. [e] Sing. अङ्गुलिः. Also अङ्गुली and अङ्गुरिः—री. Or अङ्गुलः and अङ्गुलं. [f] In their order ; viz. the thumb, fore finger, middle finger, ring finger and little finger. [g] And अनामा. [h] Also कन्यसा, कनीनी, or कनीनिका. [i] Also पुनर्नवः. [j] Also fem. नखरा. [k] or प्रदेशः, from the tip of the thumb to that of the fore finger extended; Spithama. [l] To the tip of the middle finger. [m] गोकर्णः to the tip of the ring finger. [n] From the tip of the thumb to that of the little finger ; a measure of twelve fingers.

The palm with extended fingers.

m a *m* b *m*

(पाणौ) चपेट प्रतल प्रहस्ता (विस्तृताङ्गुलौ)

Both such palms joined.

m c d

36. (द्वौ संहतौ) संहतल: (प्रतलौ वामदक्षिणौ)

The palm bent. e

m f

(पाणिर्निकुब्ज:) प्रसृतस्

Both such palms joined.

m

(तौ युताव्) अञ्जलि: (पुमान्)

A cubit. g

m

37. (प्रकोष्ठे विस्तृतकरे) हस्तो

A short cubit. h

(मुष्ट्या तु बद्धया)

m f

सरत्नि: (स्याद्)

An intermediate one. i

m f

अरत्नि (स्तु, निष्कनिष्ठेन मुष्टिना)

A fathom. j

m

38. व्यामो (बाह्वो: सकरयोस्ततयो स्तिर्य्यगंतरम्)

The measure of a man's reach, k

m f n 1

(ऊर्द्धविस्ततदो: पाणिनृमाने) पौरुषं (त्रिषु)

The throat.

m f n m *m*

39. कण्ठो गलो

The neck.

1 *f* *f* 2 *f* n

(ऽथ) ग्रीवायां शिरोधि: कन्धरे (त्यपि)

---

[1] घोवा. [2] —रा.

[a] Also चपेट: and चपट:. [b] Likewise तलं. [c] Or सिंहतल:. [d] By omitting the termination of the preceding term, this is made by some synonymous with it; in a less restricted sense. [e] As if to hold a liquid. [f] प्रसृत:. Also प्रसृति:. [g] From the elbow to the tip of the middle finger; a measure of twenty-four fingers. [h] From the elbow to the extremity of the fist. [i] From the elbow to the tip of the little finger. [j] The space between the ends of the fingers, when the arms are extended; Orgya. [k] Equal to the height, to which he reaches, when elevating both arms with the fingers extended. [l] Fem. पौरुषी. [m] कण्ठ:, कण्ठी or कण्ठा, कण्ठं. [n] Some add masc. कंधर:.

कम्बुग्रीवा (त्रिरेखा सा) [f]	One streaked with three lines. a
ऽवटुर्घाटा[1] कृकाटिका [mf, f]	Back of the neck. b
40. वक्त्रास्ये[2] वदनं तुण्डमाननं लपनं मुखम् [n, n, n, n, n, n]	The mouth. c
(क्लीबे) घ्राणं[3] गंधवहा घोणा नासा (च) नासिका [n, f, f, fd]	The nose.
41. ओष्ठाऽधरौ (तु) रदनच्छदौ दशनवाससी[4] [m, me, m, n]	The lips.
(अधः स्याच्) चिबुकं [nf]	The chin.
गण्डौ कपोलौ [m, m]	The cheeks. g
(तत्परो) हनुः [mfh]	The jaw.
42. रदना दशना दंता रदास्[5] [m, mn, mj, m]	Teeth. i
तालु (तु) काकुदम् [n, n]	The palate.
रसज्ञा रसना जिह्वा [f, fk, fl]	The tongue.
(प्रांतावोष्ठस्य) सृक्किणी [nm]	The corners of the mouth.
43. ललाटमलिकं गोधिर्[6] [n, mn, m]	The forehead.

[1] घा—. [2] आस्य. [3] घ्रा—. [4] —स. [5] —द. [6] गोधि.

[a] Like a shell : it is reckoned a mark of great destiny. [b] Or, according to another interpretation, the raised or straight part of the neck. [c] Also the face. [d] And नसा or नस्या. [e] ओष्ठौ, अधरौ and ओष्ठाधरौ ; for properly the first (sing. ओष्ठः) is the upper lip ; and the second (sing. अधरः) signifies the lower lip. [f] Also चिबुः. [g] Sing. गण्डः, कपोलः. [h] Also fem. हनूः. [i] Sing. रदनः ; दशनः—नं, &c. [j] Sing. दंत. Some add दत्. [k] Or रशना. Also neut. रसनं. [l] And masc. जिह्वः. [m] Sing. सृक्क (—न्), सृक्व (—न्), or सृक्कि (—न्) ; and सृक्कं (—क्व), सृक्वं or सृक्वि ; also fem. सृक्कणी. [n] अलिकं. Likewise अलीकं.

1 *f* a

The eye-brows. (ऊर्द्ध्वे दृग्भ्यां) भ्रुवौ (स्त्रियाम्)

m n

Space between the eye-brows. कूर्चं (मस्त्री) (भ्रुवोर्मध्यं)

f *f*

Pupil of the eye. तारका (ऽक्ष्णः) कनीनिका

n *n* *n* 2 *n* *n* b *n* c

An eye. 44. लोचनं नयनं नेत्रमीक्षणं चक्षुरक्षिणी

3 *f* *f*

.. दृग्दृष्टी (च)

n *n* *n* *n* d 4 *n*

A tear. ऽश्रु नेत्राम्बु रोदनं (च) ऽस्रमस्रु (च)

m e

The outer corners of the eyes. 45. अपांगौ (नेत्रयोरंतौ)

m f

A glance or side-look. कटाक्षो (ऽपांगदर्शने)

m 5 *m* *n* g *f* *m n* 6 *n* h

An ear. कर्णः शब्दग्रहो श्रोत्रं श्रुतिः (स्त्री) श्रवणं श्रवः

n 7 *n* i *n* 8 *m* *m n* j

The head. 46. उत्तमांगं शिरः शीर्षं मूर्द्धा (ना) मस्तको (ऽस्त्रियाम्)

m *m* *m* *m* *m* *m*

Hair. चिकुरः कुंतलो बालः कचः केशः शिरोरुहः

n *n*

Head of hair. 47. (तद्वृन्दे) कैशिकं कैश्यम्

m n k 9 *m*

Curls. अलकाश्चूर्णकुंतलाः

---

1 भ्रू. 2 ई—. 3 दृश्. 4 अस्रु. 5—ह. 6 —स. 7—स्. 8 —न्. 9 चू—.

a Sing. भ्रूः. b चक्षुः (—स्). Some add चक्षु (—क्षु). c Sing. अक्षि. Some add अक्षं. d Or अश्रं. e Sing. अपांगः. f Also काक्षः. g Or श्रौत्रं. h Likewise masc. श्रवः (—व). i Also masc. शिरः (र). j Likewise मस्तः. k Sing. अलकः —र्णं.

Sanskrit	English
(ते ललाटे) भ्रमरकाः *m*	The same on the forehead.
काकपक्षः *m* शिखण्डकः *m* b	Locks, left at the tonsure. a
48. कबरी *f* d केशवेशो *m*	A braid or tress. c
(ऽथ) धम्मिल्लः *m* (संयताः कचाः)	Braided hair. e
शिखा *f* चूडा *f* केशपाशी *f*	A lock left on the crown of the head.
(व्रतिनस्तु) जटा *f* सटा *f* f	An ascetic's clotted hair.
49. वेणिः *f* प्रवेणिः *f* h	Unornamented hair. g
शीर्षण्य *m* शिरस्यौ 1 *m* (विशदे कचे)	Clean and unentangled hair.
पाशः *m* पक्ष *m* (श्च) हस्त *m* (श्च कलापार्थाः कचात्परे)	Much, or ornamented hair. i
50. तनूरुहं *m n* j रोम 2 *n* लोम 3 *n*	Hair of the body.
तद्वृद्धौ श्मश्रु 4 *n* (पुंमुखे)	The beard.

1—स्य. 2—न्. 3—न्. 4—श्रु or —श्रुन्.

a Interpretations differ: it is explained, three (some say, five) locks left at the solemn tonsure of children, or of the military class in particular; or else any lock left on the head. b Or शिखाखण्डकः and शिखण्डः. c A mode of dressing the hair. d And masc. कबरः or neut.—रं. e Tied round the head; or with flowers intermixed, and covered with pearls, &c. f Some add छटा. g As worn by women in the absence of their husbands. h Also वेणी and प्रवेणी. i The terms are used in composition with one signifying hair; as केशपाशः, केशपक्षः, &c. j Likewise तनुरुहः,—हं.

SECTION III.

Dress or embellishment.

m m a n 1 n n
1. आकल्प वेषौ नेपथ्यं प्रतिकर्म प्रसाधनम्
b
(दश ते लिष्व्)

Adorned.

2 m f n m f n m f n c
ऽलंकर्त्ता ऽलंकरिष्णु (श्च) मण्डितः
m f n m f n m f n m f n
2. प्रसाधितो ऽलंकृत (श्च) भूषित (श्च) परिष्कृतः

Elegant.

m f n d 3 m f n 4 m f n
विभ्राड्भ्राजिष्णु रोचिष्णु

Act of adorning.

f f e
भूषा (तु स्याद्) अलंक्रिया

Ornaments; jewels or trinkets.

m 5 n m n f
3. अलङ्कार (स्त्वा) भरणं परिष्कारो विभूषणम्
मण्डनं (च)

A crest. g

n h m n
(ऽथ) मुकुटं किरीटं (पुन्नपुंसकम्)

1—नृ. 2—र्त्तृ. 3 भ्रा—. 4—ष्णु. 5 आ—.

[a] Or वेषः. [b] The ten following nouns admit the three genders [c] Some restrict the two first terms to signify a person disposed to decoration: others make the three first signify one who adorns. [d] Nom. विभ्राट् (—भ्राट्). [e] Some omit the last three lines. [f] Also भूषणं. [g] An ornament of the head; worn upon a diadem or tiara. [h] Or मुकुट.

4. चूडामणिः शिरोरत्नं	A gem on the crest.
तरलो (हारमध्यगः)	The middle gem of a string.
बालपाश्या पारितथ्या	A trinket for the hair. [a]
पत्रपाश्या ललाटिका	—for the forehead. [b]
5. कर्णिका तालपत्रं (स्यात्)	—for the ear. [c]
कुण्डलं कर्णवेष्टनम्	An ear ring.
ग्रैवेयकं कण्ठभूषा	A collar. [d]
लम्बनं (स्याल्) ललन्तिका	A necklace. [f]
6. (स्वर्णैः) प्रालम्बिका	A golden one.
(ऽथो) रःसूत्रिका[1] (मौक्तिकैः कृता)	One of Pearls.
हारो मुक्तावली	A garland of pearls, &c.
देवच्छन्दो (ऽसौ) शतयष्टिकः	One composed of 100 strings.[g]
7. (हारभेदा यष्टिभेदा) गुच्छ[i] गुच्छार्द्ध[j] गोस्तनाः[k]	Garlands of various sorts. [h]

[1] थ—.

[a] A plate, or a flat chain, of gold or silver, with or without jewels set in it; worn between the divided hair on the head. Some expound the first term a string of pearls binding the hair. [b] A jewel, or a golden or other trinket, worn on the forehead, below the partition of the hair; a star on the forehead. Some make these and the preceding terms synonymous. [c] A hollow cylinder thrust through the lobe of the ear. [d] Or short necklace. [e] Likewise ग्रैवेयं and ग्रैव. [f] A loose one, reaching below the breast. [g] Some say 103. [h] In their order: distinguished by the number of strings or rows. [i] Also गुच्छः. It consists of 32 rows. [j] Or गुच्छार्द्धः. It contains 24 rows. [k] Composed either of 4 or of 34 strings.

m a m b
अष्टहारो माणवक

1 f
A single string. एकावल्ये (कयष्टिका)

f
One containing 27 pearls. 8. (सैव) नक्षत्रमाला (स्यात्सप्तविंशतिमौक्तिकः)

m m m n m n
A bracelet. c आवापकः पारिहार्य्यः कटको वलयो (ऽस्त्रियाम्)

m n 2 m n
Ornament of the arm. d 9. केयूरमङ्गदं (तुल्ये)

m n e 3 f
A finger-ring. अंगुलीयकम् . र्मिका

4 f
A seal ring. (साक्षरां) गुलिमुद्रा (सा)

m n n
Ornament of the wrist. f कङ्कणं करभूषणम्

f f h f f i
A woman's girdle. g 10. (स्त्रीकट्यां) मेखला कांची सप्तकी रसना (तथा)

n
(क्लीवे) सारसनं (चा)

m f n j
A man's belt. (ऽथ पुंस्कट्यां) शृंखलं (त्रिषु)

n 5 m l 6 m n m n
Ornament of the feet. k 11. पादांगदं तुलाकोटिर्मञ्जीरो नूपुरो (ऽस्त्रियाम्)

1—लो. 2 चं—. 3 ज—. 4 चं—. 5—टि. 6 म—.

a Including 64 strings. b Comprising 20 rows. c Of gold, or of conch, &c. d Worn above the elbow. e Some add अंगुरीयकं. f A broad solid ring with or without pearls, &c. set on it. g The terms are here stated as synonymous; but they signify belts of various kinds, differing in the number of rows or strings. h Also कांचिः. i And रशना. j Fem. शृङ्खला. k Rings for the toes. Some distinguish the two last terms as signifying a distinct ornament. Or fem. तुलाकोटिः and तुलाकोटी.

m m
हंसकः पादकटकः

fa f
किङ्किणी क्षुद्रघण्टिका — Bells or tinkling ornaments.

1f
12. (त्वक्फलकृमिरोमाणि) वस्त्रयोनिर् — Materials of cloth. b

c
(दश त्रिषु)

m f n e
वाल्कं (क्षौमादि) — Made of bark. d

m f n m f n m f n
फालं (तु) कार्प्पासं वादरं (च तत्) — Made of cotton.

m f n f m f n
13. कौशेयं कृमिकोशोत्थं — Silken.

m f n g m f n
राङ्कवं मृगरोमजम् — Woollen

m f n m f n m f n 2 n h
अनाहतं निष्प्रवाणि तन्त्रकं (च) नवाम्बरे — New and unbleached cloth.

n
14. (तत्स्यात्) उद्गमनीयं (यद्धौतयोर् वस्त्रयोर् युगम्) — A pair of bleached cloths.

n n
पत्रोर्णं धौतकौशेयं — Bleached silk. i

n n j
बहुमूल्यं महाधनम् — Any thing precious.

1—त्रि. 2—द.

a Or कङ्कणी. b Of four kinds: 1st. bark of plants, as Rushy Crotalaria, Linum, hemp hibiscus, &c. 2d. fruit, viz. cotton; 3d. insects, viz. silk; 4th. hair and wool. c The ten following terms (Some say eleven; others say ten omitting two intermediate compound terms;) admit the three genders. d As linen, &c. Thus क्षौमं, linen. Fem. क्षौमी. e Fem. वाल्की. f Also कौषेय. g Made of the hair of the *Rancu* (stated to be a sort of deer), or any other hair or wool. h Some include this among adjectives. i Or wild silk. j Some include this and the preceding terms among adjectives.

n a *n*

Wove silk. 15. क्षौमं दुकूलं (स्याद्

m f n b *m f n* c

A veil or mantle. (द्वे तु) निवीतं प्रावृतं (त्रिषु)

m f pl. *m f* pl. d

Ends of a cloth. (स्त्रियां बहुत्वे वस्त्रस्य) दशाः (स्युर्) वस्तयो (द्वयोः)

n 1 *m* e *m* f

Length. 16. दैर्घ्यमायाम आरोहः

m *f*

Width. परिणाहो विशालता

n *n*

Old cloth. पटच्चरं जीर्णवस्त्रं

m h *m*

Dirty or tattered cloth. g (समौ) नक्तक कर्पटौ

n 2 *n* 3 *n* i 4 *n* j *n* 5 *n*

Cloth. 17. वस्त्रमाच्छादनं वासश्चेलं वसनमंशुकम्

m *m n* l

Fine cloth. k सुचेलकः पटोऽस्त्री स्याद्

m n *m f n* o

Coarse cloth. m वराशिः स्थूलशाटकः

---

1 आ—. 2 आ—. 3—श्. 4 चे—. 5 श्रं—.

[a] Also क्षौमं. [b] Or निवृतं. [c] Fem. निवीता, प्रावृता. [d] Also sing. वस्तिः. [e] Likewise fem. आयतिः. [f] Some read आनाहः. [g] Interpretations differ much. Some make these terms synonymos with the following: others explain them, a handkerchief, a rag, a night-shift, &c. [h] Likewise लक्तकः. [i] Also masc. वासः. [j] And fem. चेली. [k] These terms are also said to be synonymous with the preceding. [l] Also fem. पटिः and पटी; but this is a diminutive, and properly signifies a particular sort of cloth. [m] Some make these and the preceding terms synonymous. [n] Likewise वराशः. [o] Fem स्थूलशाटका.

m f n b *m* 18. निचोलः प्रच्छदपटः	A cover or wrapper. a
m 1 *m* (समौ) रल्लककम्बलौ	A blanket.
n 2 *n* 3 *n* 4 *n* अन्तरीयोपसंव्यान परिधानान्यधोंशुके	Lower garment.
m 5 *m* *f* 19. (द्वौ) प्रावारोत्तरासंगौ (समौ) वृहतिका (तथा)	Upper garment.
n 6 *n* संव्यानमुत्तरीयं (च)	
m f d *m f* चोलः कूर्पासकः (स्त्रियाः)	A bodice. c
m 20. नीशारः (स्यात्प्रावरणे हिमानिलनिवारणे)	A warm cloak.
m n (अर्द्धोरुकं वरस्त्रीणां स्याच्) चण्डातकम् (मंशुकं)	A petticoat.
7 *m f n* e 21. (स्यात्त्रिष्वा) प्रपदीनं (तत्प्राप्नोत्याप्रपदं हि यत्)	A dress reaching to the feet.
m n 8 *m* (अस्त्री) वितानमुल्लोचा	An awning.
n f दूष्या (द्यं वस्त्रवेश्मनि)	A tent.
f *f* g *f* h 22. प्रतिसीरा जवनिका (स्यात्) तिरस्करणी (च सा)	A screen or wall of cloth.
9 *n* j 10 *m* परिकर्माङ्गसंस्कारः	Embellishment of person. i

1—ल. 2—उ. 3—न. 4अ—क. 5उ—ग.
6उ—. 7आ—. 8उ—. 9—न्. 10ऋ—.

a Also a sheet; or else the cover of a litter, &c. Likewise a veil. b And निचुलः. Fem. निचोली. c Or a jacket. d Fem. चोली. e Fem. आप्रपदीना. f दूष्यं. Some read दृश्यं. g Also यवनिका or यमनिका. h And तिरस्कारिणी. i Dress for cleanliness; or else ornament by sandal wood and perfumes. j Also प्रतिकर्म.

Cleaning of it. a — (स्यात्) मार्ष्टि[f] र्मार्जना[1f] मृजा[f]

Cleaning with perfumes. — 23. उद्वर्तनो[n]त्सादने[2n b] (द्वे समे)

Bathing. — आप्लाव[m] आप्लवः[m]

स्नानं[n]

Perfuming. c — चर्चा[f] (तु) चार्चिक्यं[n] स्थासकः[m]

Reviving a fragrancy. — (ऽथ) प्रबोधनम्[n]

24. अनुबोधः[m d]

Painting the person. e — पत्रलेखा[f] पत्राङ्गुलि[f f] (रिमे समे)

A circle on the forehead. — तमालपत्र[n] तिलक[mn] चित्रकाणि[3n] विशेषकम्[mn]

25. (द्वितीयं च तुरीयं च न स्त्रियाम्)

Saffron. — (अथ) कुङ्कुमं

काश्मीरजन्मा[4n g] ऽग्निशिखं[n] वरं[mn h] वाह्लीक[n i] पीतने[5n]

26. रक्तं[n j] संकोच[n] पिशुनं[n] धीर[n] लोहितचन्दनं[n k]

1मा—. 2उ—. 3—क. 4—न्. 5—न्.

a By wiping ; or by bathing, rubbing with oil and sandal wood. b Also उच्छादनं. c By plastering the whole person with sandal wood, &c. d Erroneously by some written अनुरोधः. e Delineations with saffron or with musk, &c. on the breast, cheeks, &c. f Also पत्रावली and other synonyms. g Or काश्मीरजन्म (—न्.) h Or वरं. Also वाह. i Likewise बाह्लिकं and वरबाह्लीकः. j And other terms signifying red or blood. k Also रक्तचन्दनं, &c.

f *f*a *n*b *m* *m* *m*c
लाक्षा राक्षा जतु (क्लीबे) यावो ऽलक्तो द्रुमामयः Lac.

n *n* *f* d
27. लवंगं देवकुसुमं श्री (संज्ञम्) Cloves.

n f
(अथ) जायकम् A yellow fragrant wood. e

n g *n*
कालीयकं (च) कालानुसार्य्यं (चा)
(ऽथ समार्थकम्) A gallochum. h

n i *mn* *n* *n* *n* *n*
28. वंशिका ऽगुरु राजार्हलोह क्रिमिज जोंगकम्

1 *n* 2 *m n*
कालागुर्वगुरुः A black kind.

f
(स्यात्तत्) मंगल्या (मल्लिगंधि यत्) A very fragrant sort.

m *m* *m* j 3 *m*
29. यक्षधुपः सर्ज्जरसो ऽराल सर्वरसा (वपि) Resin.

m
बहुरूपो (ऽप्य्)

m k 4 *m*
(ऽथ) वृकधूप कृत्रिमधूपकौ Compounded perfume.

m *m* *m* l *m*
30. तुरुष्कः पिण्डकः सिह्ल यावनो (ऽप्य्) Incense.

m
(ऽथ) पायसः Terpentine.

1—रु. 2 अ—. 3—स. 4—क.

a Or रक्षा. b One author disjoins this from the preceding and following terms. c Some distinguish the four last terms ; others, the three last, from the preceding : the distinction seems to be the gum or or resin discriminated from the dye of the insect. d Or any other name of *Lacshmi.* e Perhaps yellow sandal wood. f And जापकं. g Or कालेयकं and कालियकं. h Perhaps Amyris Agallocha, R. i And वंशकं ; also fem. वंशिका. j Likewise रालः. k Or वकधूप. l One reads पिह्ल.

m a m m 1 m
श्रीवासो वृकधूपो (ऽपि) श्रीवेष्ट सरलद्रवौ
m b 2 m c f
Musk. 31[1]. मृगनाभिर्मृगमदः कस्तूरी (चा

n
Bdellium, ऽथ) कोलकम्

n n
कक्कोलकं कोशफलम्

m n
Camphor. (अथ) कर्पूर (मस्त्रियाम्)

m 3 m d m e f
32. घनसार चंद्र (संज्ञः) सिताभ्रो हिमवालुका

m m n f 4 m n
Sandal-wood. गंधसारो मलयजो भद्रश्रीश्चन्दनो (ऽस्त्रियाम्)

n n m n
Varieties of sandal wood. f 33. तैलपर्णिक गोशीर्ष हरिचंदन (मस्त्रियाम्)

f n h n n
Red sanders. g तिलपर्णी (तु) पत्राङ्गं रञ्जनं रक्तचंदनम्

n
34. कुचंदनं (चा)

n i n j
Mace. (ऽथ) जातीकोश जातिफले (समे)

1—व. 2मृ—. 3चं—. 4चं—.

[a] Also श्रीवासः (—स) [b] Likewise मृगः and (fem.) नाभिः. [c] Also मदः. [d] Or any name of the moon. [e] Or सिताभः. [f] Denominated from the countries in which they are produced : or, as some derive these terms, from other circumstances. The first sort is white ; the second, the colour of brass and very fragrant. The third is yellow and said to smell like a ripe mango. [g] Pterocarpus santolinus. Some interpret this, red lead (Minium). But medical writers disjoin these terms and make the *Patranga* to Sappan wood (Cæsalpinia sappan). [h] Also पतंगं and पत्तंगं. [i] And जातीकाष. [j] Likewise जातीफलं ; and जातिः or जाती and फलं.

m (कर्पूरागुरुकस्तूरी कक्कोलैर्) यक्षकर्द्दमः	Perfumed paste. a
f f c l m n n 35. गात्रानुलेपनी वर्त्तिर्वर्णकं (स्याद्) विलेपनम्	Perfume for the person. b
n e m चूर्णानि वासयोगाः (स्युर्)	Powder. d
m f n m f n भावितं वासितं (त्रिषु)	Perfumed.
n 36. (संस्कारोगंधमाल्याद्यैर्यः स्यात्तद्) अधिवासनम्	Adjusting with perfumes. f
n f f g माल्यं माला स्रजौ (मूर्ध्नि)	A chaplet.
m (केशमध्ये तु) गर्भकः	One worn in the hair.
n 37. प्रभ्रष्टकं (शिखालंबि)	Or suspended from the middle lock.
n (पुरोन्यस्तं) ललामकम्	Or falling over the forehead.
n प्रालंब (मृजुलंबि स्यात्कण्ठाद्)	Or hung round the neck.
n वैकक्षकं (तु तत्)	Or worn as a scarf.
38. (यत्तिर्य्यक् क्षिप्तमुरसि)	
2 m 3 m (शिखास्वा) पीड़ शेखरौ	Or tied on the crown.
f m h रचना (स्यात्) परिस्पन्दः	Decoration of hair.
m f आभोगः परिपूर्णता	Completion or fullness.

1व—. 2आ—. 3—र.

a Consisting of camphor, agallochum, musk, bdellium, (or else the three first, with saffron and sandal wood,) in equal proportions. b Whether ground and pounded, or not ; but some distinguish the two last as restricted to perfumes ground. c वर्त्तिः or वर्त्ती. d To be thrown on the clothes ; red powder, &c. e Sing. चूर्ण. f With fragrant wreathes, resins &c. g Sing. स्रक् (—ज्). h Or परिस्यन्दः.

A pillow.	39. उपधानं [n] (तु) उपबर्हः [1 m]
A bed.	शय्यायां [2 f] शयनीय [n] (वत्)
	शयनं [m]
A bedstead.	मंच [m] पर्य्यंक [m] पल्यङ्काः [m] खट्वया [3 f] (समाः)
A brll to play with.	40. गेण्डुकः [m a] कन्दुको [m]
A lamp.	दीपः [m] प्रदीपः [m]
A chair or stool.	पीठम् [n] आसनम् [4 n]
A casket.	समुद्गकः [m b] संपुटकः [m]
A spitting pot.	प्रतिग्राहः [m c] पतद्ग्रहः [n]
A comb.	41. प्रसाधनी [f] कंकतिका [f d]
Perfumed powder.	पिष्टातः [m] पटवासकः [m]
A mirror.	दर्पणे [5 m n] मुकुरादर्शौ [m e] [m f]
A fan.	व्यजनं [n] तालवृन्तकम् [n g]

---

1 उ—. 2 शय्या. 3 खट्वा. 4 आ—. 5 —णः.

a Also गेण्डूकः. b And समुद्गः. c Or प्रतिग्रहः. d Likewise कङ्कती and कङ्कतं. Also प्रसाधनं. e And मकुरः or मंकुरः. f आदर्शः and आदर्शं:. g Or तालवृन्तं.

f 1n n 2n 3m m
1. संततिर्गोत्र जननकुलान्यभिजनाऽन्वयौ — Race or lineage.
m m m
वंशोऽन्ववायः सन्तानो
m b
वर्णाः (स्युर्ब्राह्मणादयः) — Tribes or classes. a

4 m m
2. राजबीजी राजवंश्यो — Sprung from a royal house.
m m
बीज्य (स्तु) कुलसंभवः — Sprung from any family.
mc md5m m m 6m
महाकुलकुलीनार्य्य सभ्यसज्जनसाधवः — Of honourable parentage.

m m m m
3. ब्रह्मचारी गृही वानप्रस्थो भिक्षु (श्चतुष्टये) — The four orders. e
m n
आश्रमो (ऽस्त्री) — An order, or religious state. f
mg 7m mh m
द्विजात्यग्रजन्म भूदेव वाडवाः — A man of the sacerdotal tribe.

m m
4. विप्र (श्च) ब्राह्मणो

---

[1] गो—. [2] —ल. [3] ऋ—. [4] —ज. [5] आर्य्यं. [6] —धु. [7] अ—नृ.

[a] The sacerdotal, &c. [b] Sing. वर्णः. [c] Or माहाकुलः. [d] कुलीनः. Also कुल्यः, कौलेयः and कौलेयकः. [e] In succession as enumerated : viz. 1st. The religious student, who has received investiture, and is unmarried. 2d. The householder or married man. 3d. The hermit or anchoret. 4th. The mendicant or ascetic. [f] Either of the four above enumerated. [g] द्विजातिः. Also द्विजः and द्विजन्मा (—न्) [h] Or भूमिदेवः.

One, practising the six-allowed acts. a

1 *m*

(ऽसौ) षट्कर्मा (यागादिभिर्युतः)

Wise or learned.

2 *m* 3 *m* 4 *m* 5 *m* *m* *m* *m*

विद्वान् विपश्चिद्दोषज्ञः सन्सुधीः कोविदो बुधः

m 6 *m* *m* *m* b 7 *m* *m* *m* e

5. धीरो मनीषी ज्ञः प्राज्ञः संख्यावान् पण्डितः कविः

8 *m* *m* d 9 *m* *m* 10 *m* *m*

धीमान् सूरिः कृती कृष्टिर्लब्धवर्णो विचक्षणः

11 *m* 12 *m* e

6. दूरदर्शी दीर्घदर्शी

A priest conversant with scripture.

m 13 *m*

श्रोत्रियच्छान्दसौ (समौ)

A teacher.

m *m*

उपाध्यायोऽध्यापको

A spiritual parent. f

m

(ऽथ स्यान्निषेकादिकृद्) गुरुः

An instructor in holy writ.

m

7. (मंत्रव्याख्याकृद्) आचार्य

An employer of priests. g

14 *m*

(आदेष्टा त्वध्वरे) व्रती

15 *m* *n*

यष्टा (च) यजमान (श्च)

The same for peculiar rites. h

m

(स सोमवति) दीक्षितः

One, who frequently sacrifices.

m *m*

8. इज्याशीलो यायजूको

---

[1] —न्. [2] —द्वस्. [3] —त्. [4] दो—. [5] सत्.
[6] —न्. [7] —वत्. [8] —मत्. [9] —न्. [10] ल—. [11] —न्.
[12] —न्. [13] छां—. [14] —न्. [15] यष्टृ.

[a] Sacrifice, study, benefaction; assisting to sacrifice, teaching, accepting alms. [b] Fem. प्राज्ञी. Also masc. प्रज्ञः. [c] And fem. कवी. [d] Also सूरी (—न्). [e] Some disjoin the two last terms as signifying provident. [f] Either the natural father, or the spiritual preceptor. [g] One who employs them to perform a sacrifice. [h] For ceremonies which include the drinking of acid asclepias. Some make this term synonymous with two preceding words.

यज्वा (तु विधिनेष्टवान्) [1 m]	One who sacrifices in due form.
(स गीष्पतीष्टया) स्थपतिः [m]	-who does so in a certain form. a
सोमपीती (तु) सोमपः [2 m] [m b]	-who has drunk the juice of acid Asclepias.
9. सर्ववेदाः (स येनेष्टोयागः सर्वस्वदक्षिणः) [3 m]	-who has bestowed all his wealth c
अनूचानः (प्रवचने सांगे ऽधीती) [m]	-who is completely learned. d
(गुरोस्तु यः 10. लब्धानुज्ञः) समावृत्तः [m]	-who has taken leave of his preceptor. e
सुत्वा (त्वभिषवे कृते) [4 m]	-who has made ablutions. f
छात्रांतेवासिनौ शिष्ये [5 m] [m g] [m]	A pupil.
शैक्षाः प्राथमकल्पिकाः [m i] [m]	Novices. h
11. (एकब्रह्मव्रताचारा मिथः) सब्रह्मचारिणः [m k]	Fellow students. j
सतीर्थ्या (स्त्वे) कगुरव [m m] [6 m n]	Spiritual brethren. l
(श्चितवानग्निम्) अग्निचित्	A worshipper of fire. o

1—न्. 2—न्. 3—दस्. 4—न्. 5—त्र. 6उ—रु.

[a] In that of the sacrifice named from VRIHASPATI. [b] Also सोमपाः (—पा.) [c] On the priests employed by him for a sacrifice called *Viśwajit*; at which the principal's whole property must be distributed in sacrificial fees. [d] In sacred knowledge; being conversant with the *védas* and six *védángas*. [e] To become a householder. [f] Preparatory to the performance of a sacrifice. [g] Sing. अन्तेवासी (न्). [h] Students who have recently begun reading the *védas*. [i] Sing. शैक्षः [j] Pursuing together the same studies, with like austerities. [k] Sing. सब्रह्मचारी (—न्.) [l] Pupils of the same preceptor. [m] Sing. सतीर्थ्यः and सतीर्थः. [n] Sing एकगुरुः. [o] One who has taken and placed or consecrated a sacrifical fire.

Traditional instruction. Untaught knowledge. Deliberate commencement. A sacrifice.[a] The great sacraments.[b] An assembly or meeting. A room in front of the offerings.[f] By-standers.[g] Members of the assembly. Reciters of the prayers.[j]

n 1
12. (पारंपर्योपदेशे स्याद्) ऐतिह्यमितिहा (ऽव्ययम्)
f
उपज्ञा (ज्ञानमाद्यं स्याज्)
m
(ज्ञात्वारंभ) उपक्रमः
m m m m m 2m m
13. यज्ञः सवो ऽध्वरो यागः सप्ततंतुर्मखः क्रतुः
(पाठो होमश्चातिथीनां सपर्यातर्पणं बलिः
m c
14. एते पंच) महायज्ञा (ब्रह्मयज्ञादिनामकाः)
f 3f 4f f f f d
समज्यापरिषद्गोष्ठी सभासमिति संसदः
f n 5f n e
15. आस्थानी(क्लीवम्)आस्थानं (स्त्रीनपुंसकयोः)सदः
m
प्राग्वंशः (प्राग्धविर्गेहात्)
m h 6m
सदस्या विधिदर्शिनः
m i m m m
16. सभासदः सभास्ताराः सभ्याः सामाजिका(श्च ते)
7m 8m k m l
अध्वर्यूद्गातृहोतारो (यजुः सामर्ग्विदः क्रमात्)

---

[1] इ—ह. [2] स—. [3]—द. [4] गो—. [5]—स. [6]—न्. [7]—युँ. [8]उ—.

[a] Or ceremony in which oblations are presented. [b] Five acts of religion named the sacraments of the *Védas*, of the Gods, of guests, of the manes, of mundane beings : viz. 1. study of scripture ; 2. presenting of oblations to the gods ; 3. hospitable reception of geusts ; 4. libation of water to the manes of ancestors ; 5. casting ef food on the ground,or in water,for the gods, or for mundane beings. [c] Sing. महायज्ञः. [d] Sing. संसद् (—द्). [e] Sing. fem. सदाः. Neut सदः. [f] In front of the apartment in which the intended oblations are stored ; it is allotted to the employer and his family and the by-standers. [g] Whose business it is to notice and correct mistakes. [h] Sing. सदस्यः विधिदर्शी. [i] Sing. सभासद् (—द्). [j] Being conversant with the several *Védas* respectively. [k] Sing. उद्गाता. Chanter of the *Sáma-véda.* [l] Sing. होता (—तृ).

17. (आग्नीध्राद्या धनैर्वार्य्या) ऋत्विजो याजका (स्तु ते)	Officiating priest. a
वेदिः (परिष्कृता भूमिः)	The altar. c
(समे) स्थण्डिलचत्वरे	Sacrificial ground. e
18. चषालो यूपकटकः	A ring on the post. f
कुम्बा (सुगहनावृतिः)	An enclosure. g
यूपाग्रं तर्म	Top of the post. i
(निर्मथ्य दारुणित्व) रणि (द्वयोः)	Wood for lighting a fire. j
19. दक्षिणाग्निर्गार्हपत्याहवनीयौ (त्रयो ऽग्नयः)	Three sorts of sacred fire. l

1—नु. 2 अ—. 3 गा—.

a Hired to perform the sacrifice : and denominated according to their respective officers, अग्नीध्रः (or आग्नीध्रः), &c. Sixteen such are employed under different designations. b Sing. ऋत्विक् (—ज्). c Or spot prepared for binding the victim, or placing the vessels. d Also वेदी. e A spot levelled for the purpose. f A wooden ring on the top of the sacrificial post. Some say an iron ring at its base. g Round the place of sacrifice, to prevent prophane intrusion. h Some make this a synonymous term. Fem. सुगहना. i Of the sacrificial post (called यूपः); which is an octangular column of Bambus or of *C'hadira* wood (Mimosa Catechu); to which the victim is bound, to mark the conclusion of the sacrifice. j By the attrition of two pieces of wood. k अरणिः. Also fem. अरणी. l Severally stated : viz. दक्षिणाग्निः, a fire, taken from the consecrated one, or from a domestic fire, and placed towards the south. गार्हपत्यः, the fire perpetually maintained by a householder. आहवनीयः, fire thence taken and prepared for receiving oblations : a consecrated fire.

The three sacred fires. a — (अग्नित्रयमिदं) त्रेता [f]

A Fire consecrated by prayers. — प्रणीतः (संस्कृतो ऽनलः) [m]

Sacrificial fire. b Sort of sacred fire. c

20. समूह्यः [m] परिचाय्योपचाय्याव् [m] (अग्नौ प्रयोगिणः [1 m]) (यो गार्हपत्यादानीय दक्षिणाग्निः प्रणीयते

21. (तस्मिन्) आनाय्यो [m]

The wife of fire. d — (ऽथा) ऽग्नायी [f] स्वाहा [f] (च) हुतभुक्प्रिया [f]

Prayer uttered to excite fire. e — (ऋक्) सामधेनी [f] धाय्या [f] (च या स्यादग्निसमिंधने

Metre. f — 22. (गायत्री प्रमुखं) छंदो [2 n]

A prepared oblation for the gods. g — (हव्यपाके) चरुः [m] (पुमान्)

Curd of two milk whey. — आमिक्षा [f h] (सा शृतोष्णे या क्षीरे स्याद्दधियोगतः)

A leather fan. i — 23. धुवित्रं [n j] (व्यजनं तद्रचितं मृगचर्मणा)

---

1 ष—. 2 —स.

a Collectively. b In general : or, as others interpret this, particular sacrificial fires. c The southern fire, taken from the householder's hearth, and consecrated. d A goddess presiding over the prayers with which burnt-offerings are made. e Used, when fuel is put on the fire. f Measure of verse in the *Vêdas* : of various sorts ; as गायत्री or गायत्त्री, 24 syllables (6×4). उष्णिक्(—ह्), 28 syllables (7×4). अनुष्टुप् (—भ्), 32 syllables (8×4). बृहती, 36 syllables (9×4). पंक्तिः, 40 syllables (10×4), &c. g Also for the manes. Some explain it, the vessel in which oblations are prepared. h Some write आमीक्षा. i Made of antelope's hide ; and used to fan the sacaificial fire. j Also धवित्रं.

n पृषदाज्यं (सदध्याज्ये)	Oblation of butter and curds.
n m n परमान्नं (तु) पायसः	–of rice, milk, and sugar.
n n 24. हव्यकव्ये (दैवपित्र्ये अन्ने)	Food of the gods and manes. a
m n पात्रं (स्रुवादिकम्)	A vase or vessel. b
f d 1 f e f f m f g 2 f h ध्रुवोपभृज्जुहू(र्ना तु) स्रुवो (भेदाः) स्रुचः (स्त्रियः)	Various sorts. c
m 25. उपाकृतः (पशुरसौ योऽभिमन्त्र्य क्रतौ हतः)	A victim. i
n n j n परंपराकं शमनं प्रोक्षणं (च वधार्थकम्)	Immolation.
m f n 3 m f n m f n 26. (वाच्यलिङ्गाः) प्रमीतोपसम्पन्नप्रोक्षिता (हते)	Slain or immolated.
n 4 n सान्नाय्यं हविर्	An intended oblation. k
m f n (अग्नौ तु हुतं त्रिषु) वषट्कृतम्	Burnt as a sacrifice. l

---

[1] उ—तृ. [2] —च. [3] उ—. [4] —स्.

[a] Respectively, viz. हव्यं, an oblation to the gods. कव्यं, an oblation to the manes. [b] Of any kind : including the undermentioned sorts ; besides others, as pestle and mortar, spoon, jar &c. [c] Severally named in the text. They are used in sacrifice and differ in shape : being respectively (as some describe them) round, square, semicircular, triangular, and lotus-shaped. [d] ध्रुवा, shaped like an Indian fig-leaf (Ficus Indica) and made of the wood of Flacourtia sapida. [e] उपभृत, a round vessel made of the wood of a holy fig tree (F. religiosa). [f] जुहूः or जुहूः, a semicicular vessel made of the wood of Butea (B. frondosa). [g] स्रुवः or fem. स्रुः, a ladle of *C'hadira* wood (Mimosa Catechu). [h] स्रुक् (—च्) same with the last, though some distinguish it. [i] Slain, or to be slain. [j] Also शमन° or समन°. [k] The thing to be offered or sacrificed ; usually clarified butter. [l] Sacrificed in fire.

Supplemental sacrifice.[a]

b n
27. (दीक्षान्तो) ऽवभृथो (यज्ञ)

Suitable to a sacrifice.

m f n c
(सत्कर्म्मार्हन्तु) यज्ञियम्
(त्रिषु)

An act of sacrifice. d

1 n
(ऽथ क्रतुकर्म्म) इष्टं

-of pious liberality. e

n
पूर्त्तं (खातादिकर्म्मणि)

Remains of a sacrifice or oblation. f

n m
28. अमृतं विघसो (यज्ञशेषभोजनशेषयोः)

Gift or donation.

m n n 2 n n
त्यागो विहापितं दानमुत्सर्ज्जन विसर्ज्जने

n n n n
29. विश्राणनं वितरणं स्पर्शनं प्रतिपादनम्

n n. 3 n 4 f g
प्रादेशनं निर्वपणमपवर्ज्जनमंहतिः

Obsequies of a deceased person.

m f n h
30. (मृतार्थं तदहर्दानं त्रिषु स्याद्) और्ध्वदेहिकम्

Gifts in honour of the deceased.

n m i
पितृदानं निवापः (स्याच्)

Funeral repast. j

5 n
श्राद्धं (तत्कर्म्मशास्त्रतः)

---

1 इष्ट. 2 उ—. 3 अ—. 4 अं—. 5 श्राद्ध.

[a] Performed to atone for any defect in the principal one. [b] Some make this a synonymous term. [c] Fem. यज्ञिया. [d] Oblation or other act of a sacrifice ; or the sacrifice itself. [e] Digging a pond or well ; erecting a temple or house ; planting an orchard, &c. [f] Respectively, viz. अमृतं, butter, &c. remaining of a sacrifice. विघसः, residue of food offered to the gods, to the manes, to a venerable guest, or to a spiritual parent, &c. [g] Or अंहती. Also अंहितिः. [h] Also और्द्धदैहिकं, और्ध्वदेहिकं. Fem. और्ध्वदेहिकी. [i] And निवापः. [j] Feeding of priests and other prescribed ceremonies, in honour of ancesters.

n b 1 *n*
31. अन्वाहार्य्यं मासिके. — Monthly obsequies. a

m n
(ऽंशो ऽष्टमो ऽह्नः) कुतपो (ऽस्त्रियाम्) — Eighth hour of the day. c

f f f f
पर्य्येषणा परीष्टि (श्चा) न्वेषणा (च) गवेषणा — Research or inquiry. d

f e 2 *f*
32. सनि (स्त्व.) ध्येषणा — Request or solicitation.

f f 3 *f f*
याञ्चा ऽभिशस्तिर्याचना ऽर्थना — Asking or begging.

f
(षट् तु त्रिष्व)

m f n h
ऽर्घ्यं (मर्घार्थे) — A respectful oblation. g

m f n i
पाद्यं (पादाय वारिणि) — Water for ablution of the feet.

m f n j 4 *m f n* k
33. (क्रमाद्) आतिथ्यातिथेये (अतिथ्यर्थे ऽत्र साधुनि) — Proper for a guest.

m f n l *m f n* m 5 *m* n o
(स्याद्) आवेशिक आगन्तुरतिथि (र्ना गृहागते) — A guest.

1—क. 2 अ—. 3 या—. 4 आ—. 5 अ—.

[a] Funeral repast in honour of ancestors on the day of new moon. Some restrict this to the monthly ceremonies for one recently deceased. [b] Also अन्वाहार्य्यकं and अनुहार्य्यं. [c] Towards midday : for the day (or period of day light) comprises fifteen hours (*muhúrtas*). An offering to the manes at noon is reckoned best. [d] Especially the investigation of duty by reasoning, [e] Also सनी. [f] The following admit the three genders. [g] Water only ; or else grass, flowers, &c. with water. [h] Fem. अर्घ्या. [i] Fem. पाद्या. [j] Fem. आतिथ्या. [k] Fem. आतिथेयी [l] Fem. आवेशिकी. [m] Likewise आगन्तुः. [n] Also fem. अतिथिः, or अतिथी. [o] Some include this among the synonyma.

Worship. a — 34. पूजा नमस्या ऽपचितिः सपर्य्या ऽर्च्चा ऽर्हणाः (समाः)

Service. — वरिवस्या (तु) शुश्रूषा परिचर्य्या (प्यु) पासनम्

Roaming. b — 35. व्रज्या ऽटाटया पर्य्यटनं

Perseverance in austerities. — चर्य्या (त्वीर्य्यापथस्थितिः)

Sipping. f — उपस्पर्श (स्त्वा) चमनम्

Silence. — (ऽथ) मौनमभाषणम्

Order, method. — 36. आनुपूर्वी (स्त्रियां) (वा) वृत् परिपाटी अनुक्रमः पर्य्याय (स्त्वा)

Neglect. i — ऽतिपात (स्तु स्यात्) पर्य्यय उपात्ययः

Meritorious act. j — 37. नियमो व्रत (मस्त्री तच्चोपवासादि) पुण्यकम्

A fast. — उपवस्त (तू) पवासो

Discrimination. — विवेकः पृथगात्मता

Holiness. l — 38. (स्याद्) ब्रह्मवर्च्चसं वृत्ताध्ययनर्द्धिर्

1—उ. 2 आ—. 3 अ—. 4 आवृत. 5 उ—. 6 —र्द्धि.

a Whether adoration or respect. b Likewise परिसर्य्या. c Also fem. उपासना or उपास्तिः. d Wandering for alms; travelling for austerity. e Also अटा and अट्या. f Touching without swallowing. g Likewise, neut. आनुपूर्व्यं, आनुपूर्वं or आनुपूर्वकं. h And परिपाटिः. i Of what is enjoined or customary. j As fasting, &c. k Also उपोषितं, उपोषणं, औपवस्तं, &c. l Resulting from the study of scripture; and the observance of its injunctions.

(ऽयांजलि: पाठे) ब्रह्माञ्जलि:[m]	Joining both hands while reading the *Védas*. a
(पाठे विप्रुषो) ब्रह्मबिन्दव:[1 m]	Sanctified saliva. b
39. ध्यानयोगासने ब्रह्मासन[n]	A holy posture. c
कल्पे[m] विधि[m] क्रमौ[m]	A sacred precept. d
मुख्य:[m] (स्यात्प्रथम: कल्पो)	A chief injunction. e
ऽनुकल्प[m] (स्तु ततो ऽधम:)	A secondary one. f
40. (संस्कारपूर्वं ग्रहणं स्याद्) उपाकरणं[n h] (श्रुते:)	Holy study. g
(समे तु) पादग्रहणम्[n j] अभिवादन[2 n] (मित्युभे)	Obeisance. i
41. भिक्षु:[3 m] परिव्राट्[m l] कर्मन्दी[4 m] पाराशर्य्यं[5 m m] (पि) मस्करी[6 m]	A mendicant. k

1—न्दु. 2 ण—. 3—ज. 4—नृ. 5—नृ. 6—नृ.

a An act of humility, with a short prayer, at the beginning and end of a lesson : or else to mark, by the motion of the hands so joined, the accentuation, while reading the *Sáma-véda.* b Drops of spittle sputtered in reading the *Védas.* c Adapted to meditation and restraint of thought : sitting with the feet raised, or with fingers intertwined, &c. d Practice prescribed by the *Védas* for the effecting of certain consequences. e Regarding an act of religion : as 'sacrifice with rice ;' 'strew *Kus´a* grass.' f Or succedaneous : as 'for want of rice use *Nibári*' : 'for want of *Kus´a* employ *Cás´a* or *Durvá*.' g Reading of the *Védas* after initiation. h Also उपाकर्म (—न्) and उपाकरणं. i A bow or prostration to a person addressed by name. j Likewise उपसंग्रहणं. k One who has entered the fourth order (or that of devotion), following the rules of CARMANDA or PA´RA´S´ARYA : a *Sannyási.* l And परिव्राजक:. m पाराशरी or पराशरी (—न्).

An ascetic. a — 1 *m* तपस्वी *m* तापसः 2 *m* पारिकांक्षी

A holy sage. b — *m* वाचंयमो *mf* मुनिः

Patient of austerity. — 42. *m* तपःक्लेशसहो *m* दांतो

Religious students. c — *m* वर्णिनो *m* d ब्रह्मचारिणः

Saints. e — *m* f ऋषयः *m* सत्यवचसः

An initiated householder. g — *m* स्नातक (स्ना) *n* h अवव्रती

Sages with subdued senses. i — 43. (ये) निर्जितेन्द्रियग्रामा *m* j यतिनो *m* यतय *m* k (स्व ते)

One, who sleeps on the bare ground. l — (यः स्थण्डिले व्रतवशाच्छेते) 3 *m* स्थण्डिलशाय्य (सौ)

1—नू. 2—नू. 3—यी. (—न्).

[a] Employed in devotion and seeking spiritual wisdom. Some make these terms synonymous with the preceding. [b] Practising rigid taciturnity; devoid of passions, and serene or unruffled by pain or pleasure. [c] Practising austerity during the study of the *Védas*. [d] Sing. वर्णी (—न्) and ब्रह्मचारी (—न्). [e] Infallible. Seven classes of them are distingnished, viz. *Maharshi*, *Dévarshi*, (as NA'RADA, &c.) *Brahmarshi*, (as CAS'YAPA, &c.), *Paramarshi*, *Can'darshi*, *S'rutarshi*, and *Rájarshi*. [f] Sing. ऋषिः or रिषिः. And fem. ऋषी, &c. [g] One, who has entered the second order, after passing through the first: having completed his noviciate, but without attaining a knowledge of the *Védas* (he is called *Vratasnátaca*): having attained that knowledge before the expiration of the prescribed period of study (he is termed *Vidyásnátaca*): having completed both his studies and probation (he is named *Ubhoyasnátaca*). [h] आप्लवव्रती (—न्) and आप्लुतव्रती. [i] Whose organs are restrained from all that is blamable, as VAS'ISHT'HA and others. [j] Some exclude this from the synonyma. [k] Sing. यती (—न्) and यतिः. [k] By way of mortification.

44. स्थण्डिल (स्था) m

(ज्य) विरजस्तमसः (स्युर्) द्वयातिगाः 1 m, m — Men perfectly virtuous. a

पवित्रः प्रयतः पूतः m m m — A purified person. b

पाषण्डाः सर्वलिङ्गिनः m d, 2 m — Hereties and impostors. c

45. (पालाशो दण्ड) आषाढो (व्रते) m f — A student's staff. e

रांभ (स्तु. वैणवः) m — One cut from a Bambu. g

(अस्त्री) कमण्डलुः कुण्डी m n, f i — His water-pot. h

(व्रतिनामासनं) वृषी f k — His cushion. j

46. अजिनं चर्म कृत्तिः (स्त्री) n, 3 n, f — A hide used by him. l

भैक्षं (भिक्षाकदम्बकम्) n — Aggregate of alms.

स्वाध्यायः (स्याज्) जपः m, m m — Reading or muttering of prayers.

1—मस. 2—नृ. 3—नृ.

a Devoid of every bad quality ; having gained the knowledge of GOD, and attained beatitude in their life time : as VYA'SA and others. b Cleansed by a austerity and mortification. c Who assume the exteriors of the four tribes and orders ; but whose practice is in contradiction to the *Védas* : for example (say the Commentators) the *Baudd'has*, &c. d Sing. पाषण्डः or पाखण्डः. e Cut from a *Pălása* tree (Butea frondosa) : and used by certain ascetics on the full moon of *A'shádd'ha*. f Also आषाढः. g Borne by students with a wisp of of *Kus'a* grass. Any other Bambu staff is named वैणवः. h A wooden or an earthen one. The student, as well as the ascetic in the third or fourth order, was anciently required to carry a water-pot. i Likewise कुण्डिका. j A seat made of *Kus'a* grass (Poa cynosuroides). k Or वृसी. l Commonly an antelope's skin. m Or जापः.

f m n.

Religious bathing. a — सुत्याऽभिषवः सवनं (च सा)

1 m f n c

An expiatory prayer. b — 47. (सर्वैनसामपध्वंसि जप्यं त्रिषु) अघमर्षणम्

m m

Half-monthly sacrifice. d — दर्श (श्च) पौर्णमास (श्च, यागौ पक्षान्तयोः पृथक्)

m

A perpetual duty. e — 48. (शरीरसाधनापेक्षं नित्यं यत्कर्म तद्) यमः

m

A voluntary one. f — नियम (स्तु, स यत्कर्मानित्यमागन्तुसाधनम्)

n n h

The cord passed over the left shoulder. g — 49. उपवीतं (यज्ञसूत्रं प्रोद्धृते दक्षिणे करे)

n

Over the right shoulder. i — प्राचीनावीत (मन्यस्मिन्)

n

Suspended over the neck. — निवीतं (कण्ठलम्बितम्)

n

Part of the hand sacred to the gods. j — 50. (अङ्गुल्यग्रे तीर्थं) दैवं

---

1 अ—.

a Preparatory to a sacrifice. Also, as some explain these terms, extracting the juice of acid asclepias, and drinking it. b Meditated while a drop of water is held to the nose. The name (which is also that of its author) signifies expiatory: it is supposed to atone even sins in thought. c Fem. अघमर्षणी. d At the change and full of the moon, respectively: performed by persons maintaining a perpetual fire. e As veracity, &c. See MANU, Ch. 10, v. 63. f As pilgrimage, fasting &c. g And under the right arm. MANU, 2. v. 63. It is the usual mode of wearing it. h This general term, for the sacerdotal string, is by some made synonymous with the preceding word. i And under the left arm. It is so worn during particular ceremonies. j Tips of the fingers (some exclude the thumb): See MANU, 2. v. 59.

(स्वल्पांगुल्यो र्मूले) कायम् *n*	Part of the head sacred to the creator. a
(मध्येऽङ्गुष्ठाङ्गुल्योः) पैत्रं *n*	—to the manes. b
(मूले त्वङ्गुष्ठस्य) ब्राह्मम् *n*	—to the *Védas.* c
51. (स्याद्) ब्रह्मभूयं *n* ब्रह्मत्वं *n* ब्रह्मसायुज्य *n* (मित्यपि)	Deified state. d
देवभूया *n f* (दिकं तद्वत्)	Inferior deification. e
कृच्छ्रं *n* (सान्तपनादिकम्)	Penance. g
52. (संन्यासवत्यनशने पुमान्) प्रायः *m*	Fasting to die.
(ऽथ) वीरहा [1] *m*	One who has left his sacred fire. h
नष्टाग्निः *m*	
कुहना *f* (लोभान्मिथ्येर्यापथकल्पना)	Hypocrisy. i
53. व्रात्यः *m* संस्कारहीनः *m* (स्याद्)	An uninitiated person. j
अस्वाध्यायो *m* निराकृतिः *m*	One who has not made his studies. k

1—न.

[a] To *Prajápati.* It is the root of the two smaller fingers. [b] Between the thumb and forefinger. [c] Under the root of the thumb. [d] Becoming united with *Brahme.* [e] Becoming identified with a god. [f] देवभूयं, देवत्वं or देवसायुज्यं. [g] That called *Sántapana* or any other : as the *Chándráyana* or *Prájápatya*, &c. See MANU, 11. v. 212, &c. [h] Having extinguished or neglected it ; or having gone abroad, committing the charge of the perpetual fire to his family. [i] Practice of religious austerities through avarice, or from pride, &c. [j] For whom the prescribed ceremonies have not been performed : who has not received investiture. [k] Who has not duly read the *Védas.*

A hypocrite or impostor. a — [1 m] धर्मध्वजी [2 m] लिंगवृत्तिर्

A violator of his vow. b — [3 m] अवकीर्णी [m] क्षतव्रतः

One who is asleep at sunset, or at sun rise. c

54. (सुप्ते यस्मिन्नस्तमेति सुप्ते यस्मिन्नुदेति च
अंशुमान्) [m] अभिनिर्मुक्ता [m] ऽभ्युदितौ (तौ यथाक्रमम्)

One married before his elder brother. d — 55. [4 m] परिवेत्ताऽनुजोऽनूढे ज्येष्ठे दारपरिग्रहात्)

The unmarried elder brother. — [m e] परिवित्ति (स्तु. तज्ज्यायान्)

Marriage. — [m] विवाहो [5 m] पयमौ (समौ)

56. (तथा) [m] परिणयो [6 m] द्वाहो [7 m] पयामाः [n f] पाणिपीडनम्

Copulation. — [m] व्यवायो [m] ग्राम्यधर्म्मो (वा) [n g] रतं [n h] निधुवनं (च सः)

Three human pursuits i — 57. [m j] त्रिवर्गो (धर्म्मकामार्थैश्च)

Four objects. k — [m] चतुर्वर्गः (समोक्षकैः)

The same equally potent. — (सबलैस्तैश्च) [n] चतुर्भद्रं

The bridegroom's friends. — [m l] जन्याः (स्निग्धावरस्य ये)

1—नृ. 2—त्ति. 3—नृ. 4 त्तृ—. 5 उ—.
6 उ—. 7 उ—.

[a] Who assumes the exteriors of religion for a livelihood. [b] Infringing, through incontinence, austerities begun by him. [c] Respectively. [d] This regards the first marriage. [e] Also परिवृत्तिः and परिवृक्तिः. [f] Also पाणिग्रहणं, &c. [g] Also रमणं, सुरतं, and रतिः. [h] Likewise मैथुनं. [i] Viz. duty, love, and wealth. [j] And त्रिगणः. [k] The three above mentioned ; and final beatitude or release from transmigration. [l] Sing. जन्यः.

CHAPTER VIII.

SECTION I.

m m m m a 1 m 1. मूर्द्धाभिषिक्तो राजन्यो बाहुजः क्षत्रियो विराट्	A man of the military tribe.
m b 2 m m 3 m c m d m e m राज्ञि राट् पार्थिव क्ष्माभृन्नृप भूप महीक्षितः	A king
m 2. (राजा तु प्रणताशेषसामन्तः स्याद्) अधीश्वरः	An emperor. f
4 m m चक्रवर्त्ती सार्वभौमो	A universal monarch. g
m (नृपो ऽन्यो) मण्डलेश्वरः	Any other prince.
3. येनेष्टं राजसूयेन मण्डलस्येश्वरश्च यः 5 m शास्ति यश्चाज्ञया राज्ञः स) सम्राड्	A paramount. h
n (अथ) राजकम्	An assemblage of princes.
n 4. राजन्यकं (च नृपति क्षत्रियाणां गणे क्रमात्)	— of soldiers.

---

1 राज. 2—ज्. 3—त्. 4—न्. 5—ज्.

[a] Also क्षत्री (—न्) and क्षत्त्रः or क्षत्रः. [b] राजा (—न्.) [c] Likewise महीभृत्, &c. [d] नृपः. So नृपतिः, नरपतिः, &c. [e] Also भूपालः, भूमिपाल, &c. [f] Paramount over all neighbouring princes. Some make this synony mous with the following. [g] Sovereign of the earth from sea to sea. [h] A sovereign prince who has performed a *Rájasúya* sacrifice, and exersises despotic sway over others. Or one, who has either of these qualifications.

A minister or counsellor. — मन्त्री [1 m] धीसचिवो [m] ऽमात्यो [m]

Other ministers. — (ऽन्ये) कर्मसचिवा [m a] (स्ततः)

The king's companions. — 5. महामात्राः [m] प्रधानानि [m n b]

The priest or chaplain. — पुरोधा [2 m] (स्तु) पुरोहितः [m]

The judge. — (द्रष्टरि व्यवहाराणां) प्राड्विवाको [3 m] ऽक्षदर्शकौ [4 m]

The warder or porter. — 6. प्रतीहारो [m c] द्वारपाल [m] द्वास्थ [m d] द्वास्थित [m] दर्शकाः [m e]

An armed guard. — रक्षिवर्ग [m] (स्त्व.) नीकस्थो [5 m]

A superintendent. f — (ऽथा) ऽध्यक्षा [6 m] ऽधिकृतौ [7 m] (समौ)

An overseer of a village. — 7. स्थायुको [m] (ऽधिकृतोग्रामे)

An inspector of a district. — गोपो [m] (ग्रामे भूरिषु)

The treasurer. g — भौरिकः [m] कनकाध्यक्षो [m]

The master of the mint. h — रूप्याध्यक्ष [m] (स्तु) नैष्किकः [m i]

The chamberlain. j — 8. (अन्तःपुरे त्वधिकृतः स्याद्) अन्तर्वंशिको [m] (जनः)

1—न्. 2—धस्. 3—क. 4—क. 5 थ—.
6—च. 7—त्.

[a] कर्मसचिवः. Also आमात्यः. [b] Sing. प्रधान°,—नः. [c] Also प्रतिहारः. [d] Or द्वाःस्थः. Likewise द्वारी (न्), द्वारिकः, दौवारिकः. [e] Also स्वर्ग्दर्शकः, and द्वास्थितदर्शकः. [f] Over any department some say, over that of receipt and disbursements. [g] Superintendent of the gold. [h] Superintendent of the silver coinage; or of the silver in general. [i] Also टङ्कपतिः. [j] Superintedent of the women's apartments.

m *m* b *m* c *m* d
सौविदल्ला: कंचुकिन: स्थापत्या: सौविदा (श्च ते) — Attendants of the women. a

m f *m*
9. षंढो वर्षवर (तुल्यौ) — A eunuch. c

m 1 *m* g 2 *m*
सेवकाऽर्थ्यनुजीविन: — A servant.

3 *m*
(विषयानन्तरो राजा) शत्रुर् — A foe. h

n j
मित्र (मत: परम्) — A stranger or neutral. i

m
10. उदासीन: (परतर:) — A stranger. k

m
पार्ष्णिग्राह (स्तु पृष्ठत:) — An enemy in the rear.

4 *m* *m* l *m* m *m* 5 *m* 6 *m* 7 *m*
रिपौ वैरि सपत्ना ऽरि द्विषद्द्वेषण दुर्हृद: — Any enemy.

m n *m* *m* *m* n *m* *m* 8 *m*
11. द्विड् विपक्षा ऽहिता ऽमित्र दस्यु शात्रव शत्रव:

m o *m* *m* p 9 *m* 10 *m*
अभिघातिपरा ऽरातिप्रत्यर्थिपरिपन्थिन:

m *m* 11 *m*
12. वयस्य: स्निग्ध: सवया — A friend and contemporary.

1—न्. 2—न्. 3—शत्. 4—पु. 5—त्. 6 द्वे—. 7—द्. 8 शत्. 9—न्. 10—न्. 11—स्.

[a] Guarding the apartments of the king's women. [b] Sing. कंचुकी (—न्.) [c] स्थापत्य: or स्थपति:. [d] सौविद: or सुविद:. [e] A castrated attendant. Some make the preceding synonymous with this. [f] One reads षंढ:, but erroneously; for the term is षंड: and signifies impotent. [g] अर्थी (—न्). [h] A neighbouring prince; for enmity frequently arises between neighbours. [i] Being more distant. [j] Or मित्त्र. [k] Remote: showing neither friendship nor enmity. [l] वैरी (—न्). [m] Or सापत्न:. [n] द्विट् (—ष्). Also द्विष: (—ष्). [o] अभिघाती (न्) or अभियाती (—न्) and अभियाति: (—ति). [p] अराति: or आराति:.

A friend. n a 1 m b 2 m (ऽथ) मित्रं सखा सुहृत्

Friendship. n n सख्यं साप्तपदीनं (स्याद्)

Complaisance. c m n अनुरोधो ऽनुवर्त्तनम्

A spy. d 13. m m 3 m e 4 m m यथार्हवर्णः प्रणिधिरपसर्पश्चरः स्पशः

m 5 m चार.(श्च) गूढपुरुषश्

Trusted; confidential. 6 m f n m f n f (चा) प्तः प्रत्ययित (स्त्रिषु)

An astrologer. 14. m m g m m h सांवत्सरो ज्यौतिषिको दैवज्ञ गणका (वपि)

m m 7 m m (स्युर्)मौहूर्त्तिक मौहूर्त्त ज्ञानि कार्त्तांतिका(वपि)

A man versed in any science. 15. m m तांत्रिको ज्ञातसिद्धांतः

A generous householder. i 8 m j m सत्री गृहपतिः (समौ)

A scribe. m k m m l m लिपिकारो ऽक्षरचणो ऽक्षरचुञ्चु (श्च) लेखके

1—खि. 2—द्. 3 अ—. 4 च—. 5—ष. 6 आप्त. 7—नु. 8—नृ b

[a] Or मित्र. Invariably neuter: ut some vary the gender; masc. मित्रः fem. मित्रा. [b] Fem. सखी [c] The accomplishing of a desired object. Some explain this, service. [d] The two first, others say the three first, terms signify a secret agent under a disguise: and the rest an occasional emissary: or else a spy in general. [e] Or अवसर्पः. [f] Fem. आप्ता and प्रत्ययिता. [g] Or ज्योतिषिकः. [h] गणकः fem. गणकी. [i] Constantly giving alms and performing sacrifices. [j] Also सत्त्री. [k] Or लिपिकरः. and लिबिंकरः. [l] Also अक्षरचंचुः.

n a *n* b *f* 1*f* c

16. लिखिताऽक्षरसंस्थाने लिपिर्लिबि (रुभे स्त्रियौ) — Scripture or writing.

m *m* d

(स्यात्) संदेशहरो दूतो — A messenger or ambassador.

n e

दूत्यं (तद्भावकर्मणि) — An embassy or message.

m f *m* *m* *m* g *m*

17. अध्वनीनोऽध्वगोऽध्वन्यः पांथः पथिक (इत्यपि) — A traveller.

(स्वाम्यमात्यसुहृत्कोशराष्ट्रदुर्गबलानि च) — The requisites of regal administration. h

n *f* i

18. राज्याङ्गानि प्रकृतयः

(पौराणां श्रेणयोऽपि च) — Including citizens. j

m *m* *n* *n* *n* *m*

(संधिर्ना विग्रहो यानमासनं द्वैधमाश्रयः) — Six expedients of defence. k

m l

19. (षड्) गुणाः

f

शक्तय (स्तिस्रः प्रभावोत्साहमन्त्रजाः) — Power. m

---

1 लि—.

a And लिखनं or लेखनं. b According to another reading (अक्षर विन्यासे), this and the preceding term are the interpretation of the two next words. c Likewise लिपी and लिबी. d Fem. दूती. e And दौत्यं. f Fem. अध्वनीना, अध्वगा, अध्वन्या. g Fem. पांथा, पथिकी. Some write पथिका erroneously as others observe. Also masc. पथकः. h Viz. Ist. the king or lord ; 2d. his counsellor or minister ; 3d. a friend or ally ; 4th. treasure ; 5th. territory ; 6th. a strong hold ; 7th. an army. i Sing. राज्याङ्ग॰ and प्रकृतिः. j Some reckon eight requisites of regal administration including the companies of citizens : others nine with the spiritual adviser, &c. k Severally mentioned. Viz. Pacification. War. A progress or a march. A halt or the maintaining of a post. A double resource or a stratagem. Recourse to protection. l Sing. गुणः an expedient. m Of three sorts ; as resulting from majesty, perseverance and counsel.

Threefold object. a — *m n f m*
(व्ययः स्थानं च वृद्धिश्च) त्रिवर्गो (नीतिवेदिनाम्)

Majesty. b — *m m*
20. (स) प्रतापः प्रभाव (श्च यत्तेजः कोषदण्डजम्)

Four means of success. c — *1 m*
(भेदो दण्डः साम दानमित्य) पाय (चतुष्टयम्)

Punishment. — *n m m*
21. साहसं (तु) दमो दण्डः

Conciliation. — *2 n n* d
साम सांत्वम् (अथो समौ)

Disunion. — *m 3 m*
भेदोपजापाव

Trial or test of honesty. e — *f*
उपधा (धर्माद्यैर्यत्परीक्षणम्)

22. (पंच त्रिष्व) f

Secret. g — *m f n*
ऽषडक्षीणो (यस्तृतीयाद्यगोचरः)

Solitary, or private. — *m f n* h *m f n* *m f n* i *m f n* *4 n* j
विविक्त विजन च्छन्न निःशलाका (स्तथा) रहः

5 6
23. रह (श्चो) पांशु (चालिंगे)

Occurring in private. — *m f n* k
रहस्यं (तद्भवे त्रिषु)

Trust or confidence. — *m* l *m*
(समौ) विस्रम्भ विश्वासौ

---

[1] उ—. [2] —न्. [3] उ—प. [4] —स. [5] —स्. [6] उ—.

[a] Loss, evenness and gain : or disappointment, continuance of the same state, and success : or else expenditure, equality and profit. [b] The dignity arising from treasure and forces ; and from the power of punishment : the consequent high spirit and impatience of injury. [c] In reducing the foe : viz. Sowing of dissention, chastisement, conciliation and gifts. [d] Likewise साम (—न्) and सान्त्व. [e] Trial of loyalty, of disinterestedness, of continence, and of intrepidity. [f] The five next terms admit the three genders. [g] Unknown to a third person. [h] Fem. विविक्ता. [i] छन्नः or छन्दः. [j] Likewise masc. रहः (ह) [k] Fem. रहस्या. [l] And विस्रंभः.

m अभ्रेषो (भ्रंशो यथोचितात्)	Deviation from right.
m m m n n 24. अभ्रेष न्याय कल्पा (स्तु) देशरूपं समञ्जसम्	Propriety or fitness.
mfn 1mfn mfn mfn mfn युक्तमौपयिकं लभ्यं भजमानाऽभिनीत (वत्)	Right, fit or proper.
mfn 25. न्याय्यं (च त्रिषु षट्)	
f n संप्रधारणा (तु) समर्थनम्	Deliberation. a
m m m n अववाद (स्तु) निर्देशो निदेशः शासनं (च सः)	An order or command.
*f*b *2f* 26. शिष्टि (श्चा) ज्ञा (च)	
f f f f संस्था (तु) मर्य्यादा धारणा स्थितिः	Continuance in the right way.
3n m m आगोऽपराधो मंतु (श्च)	Offence or transgression.
4n n (समे तू) द्दानबन्धने	Binding.
m 27. द्विपाद्यो (द्विगुणो दण्डो)	Double penalty. c
*m m*d *m* भागधेयः करो बलिः	Royal revenue.
m n (घट्टादिदेयं) शुल्को (ऽस्त्री)	Toll. e
n n प्राभृतं (तु) प्रदेशनम्	A present. f

---

1 औ—. 2 आज्ञा. 3—ग. 4 उ—.

[a] On the propriety or impropriety of any thing : a determination thereon. [b] Also शास्तिः. [c] Twice the prescribed fine or punishment of the offence. [d] Also कारः. [e] Or duty of customs payable at ferries, and passes. [f] Some restrict the two first terms to signify an oblation of first fruits, &c. to the gods : or a present to a friend ; and the four last an humble offering to the king, &c. ; or else a bribe ; or generally any present. Others restrict all the terms to one or other of those various senses.

n 1n 2m 3f

28. उपायनमुपग्राह्यमुपहार (स्तथो) पदा

m b n

A special gift. a — (यौतकादि तु यद्देयं) स दायो हरणं (च तत्)

m n d

Present time. c — 29. तत्काल (स्तु) तदात्वं (स्याद्)

f e

Future time. — (उत्तरः काल) आयतिः

n

Immediate consequence. — सांदृष्टिकं (फलं सद्यः)

m

Future consequence. — उदर्कः (फलमुत्तरम्)

n

Casual and unseen danger. f — 30. अदृष्टं (वह्नितोयादि)

m

Obvious danger. g — दृष्टं (स्वपरचक्रजम्)

n

Latent danger. h — (महीभुजाम्) अहिभयं (स्वपक्षप्रभवं भयम्)

f 4m

Bearing of royal insignia. — 31. प्रक्रिया (त्व) धिकारः (स्याच्)

n j n

A cow tail. i — चामरं (तु) प्रकीर्णकम्

n n

A throne. — नृपासनं (यत्तद्) भद्रासनं

n

One made of gold. — सिंहासनं (तु तत्)

---

1 उ—. 2 उ—. 3 उ—. 4 अ—.

[a] As a nuptial-present (यौतकं), or alms to a student on his initiation, &c. [b] Likewise सुदायः. [c] The time when an act occurs. [d] Some say indec. [e] Also masc. आयतः. [f] As that of conflagration, inundation, &c. [g] As desolation and plunder of armies. [h] From one's own party : compared to a lurking serpent. [i] The tail of the Bos grunniens : used as a fan. [j] Likewise चमरं and fem. चामरा—री.

32. (हैमं)

n a 1 *n* छत्रं (त्वा) तपत्रं	A parasol.
2 *n* (राज्ञस्तु) नृपलक्ष्म (तत्)	A royal one. b
m *m* भद्रकुम्भः पूर्णकुंभः	An auspicious jar. c
m *f* भृङ्गारः कनकालुका	A golden vase.

SECTION. II.

m *n* 1. निवेशः शिविरं (षंढे)	A camp. d
n 3 *n* सज्जनं (तु) परक्षणम्	A sentry or guard.
n (हस्त्यश्वरथपादातं) सेनाङ्गं (स्याच्चतुष्टयम्)	Component part of an army. e

1 वा—. 2—नृ. 3 उ—.

a Or अम्ब°. b With a golden staff. c A golden one, filled with water from a holy place, and used in consecrating a king. d Some say the royal residence. e Four such parts are distinguished : horse, foot, elephants and cars : besides boats, buffaloes, &c.

1 m m 2 m m m m

An elephant. 2. दंती दंतावलो हस्ती द्विरदो ऽनेकपो द्विपः

m m m a m m 3 m

मतङ्गजो गजो नागः कुञ्जरो वारणः करी

m m 4 m b

3. इभः स्तम्बेरमः पद्मी

m m

The leader of a wild herd. यूथनाथ (स्तु) यूथपः

m m

A rutting elephant. c मदोत्कटो मदकलः

m e m

A young elephant. d कलभः करिशावकः

m m m

A furious elephant. f 4. प्रभिन्नो गर्जितो मत्तः

m m

An elephant out of rut. g (समाव्) उद्वांत निर्मदौ

m f

A herd of elephants. हास्तिकं गजता (वृन्दे)

f f f h

A female elephant. करिणी धेनुका वशा

m m i

The temples. 5. गण्डः कटो

m n

The temporal juice. j मदो दानं

m m

Water emitted from the elephant's trunk. वमथुः करशीकरः

m l

His frontal globes. k कुम्भौ (तु पिण्डौ शिरसः)

1—नृ. 2—न. 3—नृ. 4—नृ.

[a] Also नगजः. [b] And पद्म. [c] From whose temples juice is beginning to flow. [d] Till twenty years : some restrict the term to a cub under five years. [e] Fem. कलभी. [f] From whose temples juice is flowing. [g] The juice having ceased to exude. [h] So हस्तिनी. पद्मिनी &c. Also करेणुः वासिता, &c. [i] Likewise करटः. [j] Which exudes when the elephant is in rut. [k] Lumps on his head ; which swell in the rutting season. [l] Sing. कुंभः,

(तयोर्मध्ये) विदुः [m a] (पुमान्)	The hollow between them.
6. अवग्रहो [m b] ललाटं [n] (स्याद्)	His forehead.
ईषिका [f c] (त्वक्षिकूटकम्)	His eyeball.
(अपांगदेशो) निर्याणं [n]	Corner of his eye.
(कर्णमूलं तु) चूलिका [f]	Root of his ear.
7. (अधः कुंभस्य) वाहित्थं [n]	Part below the frontal globes. [d]
प्रतिमान [n] (मधो ऽस्य यत्)	Under that; between the tusks.
आसनं [n] स्कन्धदेशः [m] (स्यात्)	His withers. [e]
पद्मकं [n g] विंदुजालकम् [n]	Marks on his face and trunk. [f]
8. पक्षभागः पार्श्वभागो [m]	His side or flank.
दन्तभाग [m] (स्तु योऽग्रतः)	His front.
(द्वौ पूर्वपश्चाज्जंघादिदेशौ) गाता [1 n] ऽवरे [2 n] (क्रमात्)	His shoulder and thigh. [h]
9. तोत्रं [n] वैणुकम् [n j]	Pike to drive him. [i]
आलानं [n] बंधस्तंभे [m]	Post to which he is secured. [k]
(ऽथ) शृंखले [m f n l]	Chain for his feet.

1—त्र. 2—र.

[a] Some add विदूः. [b] Also अवग्राहः. [c] And दूषिका or ईषिका. Also दृशीका, &c. [d] Or rather below the protuberances, beneath the forehead, which are named वातकुंभः. [e] Where his rider sits. [f] Red, white or yellow. [g] Or पद्म°. [h] The first part of his fore-leg and of his hind-leg, respectively. [i] A bamboo headed with iron. [j] Some read वेणुक. [k] Or the post and tie. [l] Fem. शृंखला.

m a   m n
अंदुको निगडो (ऽस्त्री स्याद्)

Hook to guide him.
m n   f b
अंकुशो (ऽस्त्री) सृणिः (स्त्रियाम्)

Leathern girt.
f c   f d   f
10. चूषाकक्ष्या वरत्रा (स्यात्)

Dressing an elephant. e
f   f
कल्पना सज्जना (समे)

His trappings. f
f g   1 n   m   m h   m f i
प्रवेण्यास्तरणं वर्णः परिस्तोमः कुथो (द्वयोः)

Unfit for riding. j
n
11. वीतं (त्वसारं हस्त्यश्वं)

An elephant-stable.
f   f
वारी (तु) गजबंधनी

A horse.
m k   m l   m   m   m   m
घोटके पीति तुरग तुरंगा ऽश्व तुरंगमाः
2 m   m 3 m   m   m m   m   4 m
12. वाजि वाहा ऽर्व गंधर्व हय सैन्धव सप्तयः

Horses of a good breed.
m n   m
आजानेयाः कुलीनाः (स्युर्)

—trained for the manege.
m o   5 n
विनीताः साधुवाहिनः

---

¹आ—. ²—न्. ³—न्. ⁴—प्ति. ⁵—न्.

[a] Also अंदूकः. [b] Or सृणिः. It is also masculine, say some: but others hold such instances of it to be erroneous. [c] Likewise वूषा and इष्या or दूष्या. [d] Also कक्षा. [e] Ornamenting him with minium, &c. or caparisoning him for his owner's riding. [f] Coloured woolen cloth; thrown over his back. [g] प्रवेणिः or प्रवेणी. [h] Some write परिष्टोमः. [i] Fem. कुथा. Also neut. कुथं. [j] An elephant or horse unfit for war, &c. [k] And घोटः. [l] Or पीती (—न्). Also वीतिः. [m] Fem. हयी. [n] Sing. आजानेयः. Also अजानेयः. [o] Sing. विनीतः.

m b *m* c *m* *m* d

13. वानायुजाः पारशीकाः कांबोजा वाह्लिकाः(हयाः) — Horses of certain local breeds. [a]

1 *m* *m*

ययुर् (अश्वो) ऽश्वमेधीयो — A horse fit for sacrifice. [e]

m f *m*

जवन (स्तु) जवाधिकः — A fleet horse ; a courser.

m 2 *m* g

14. पृष्ट्यः स्थौरी — A pack horse.

m

(सितः) कर्को — A white horse.

m

रथ्यो (वोढा रथस्य यः) — A chariot-horse.

m *m*

बालः किशोरो — A colt.

3 *f* 4 *f* *f*

वाम्यश्वा वडवा — A mare.

n

वाडवं (गणे) — A stud.

5 *m f n* h

15. (त्रिष्वा) श्वीनं (यदश्वेन दिनेनैकेन गम्यते) — A day's journey for a horse.

n

कश्यं (तु मध्यमश्वानां) — A horse's flank.

f *f* i

हेषा ह्रेषा (च निस्वनः) — Neighing.

m *m*

16. निगाल (स्तु) गलोद्देशो — The throat.

n 6 *n*

(वृन्दे त्व) ऽश्वीयमाश्व (वत्) — A multitude of horses.

---

[1] ययु. [2] —नृ. [3] —मी. [4] व्र—. [5] आ—. [6] आ—.

[a] Of the several countries indicated : but some make the two first terms synonymous ; as also the two last. [b] So वनायुजः a horse from *Vanáyu* ; and वानायुजः one from *Vánáyu*. [c] Sing. पारशीकः or पारसीकः a Persian horse. [d] वाह्लिकः or वाह्लीकः. [e] Fit to be immolated at an *As'wamêd'ha.* [f] Some add यवनः· also प्रजवी (—न्). [g] Likewise स्थूरी (—न्), and स्थोरी (—न्). Some explain this strong. [h] आश्वीनः·—ना.—नं. [i] Also ह्लेषा·

A horse's paces.[a]

n n n n n
आस्कंदितं धौरितकं रेचितं वल्गितं प्लुतम्

His paces generally.[b]

f
17. (गतयो ऽमूः पंच) धाराः

His nose.[c]

f mn
घोणा (तु) प्रोथ (मस्त्रियाम्)

The bit of the bridle.

*f*d *mn*e
कविका (तु) खलीनोऽ (स्त्री)

A horse's hoof.

*n m*f
शफं (क्लीबे) खुरः (पुमान्)

His tail.

*m n n n*g *m m*h
18. पुच्छोऽ (स्त्री) लूम लांगूले बालहस्त (श्च) बालधिः

A horse rolling himself.

1*mfn mfn*
(त्रिषू) पावृत लुठितौ (परावृत्ते मुहुर्भुवि)

A war chariot.

m m m
19. (याने चक्रिणि युद्धार्थे) शतांगः स्यंदनो रथः

Any other car.[i]

*m*j
(असौ) पुष्परथ (श्चक्रयानं न समराय यत्)

A covered car.[k]

*m n*l *n*m
20. कर्णीरथः प्रवहणं डयनं (च सम त्रयम्)

A cart.

2*n mn*
(क्लीबे) ऽनः शकटोऽ (स्त्री स्याद्)

A carriage drawn by oxen.

*f*n
गंत्री (कंबलिवाह्यकम्)

A litter.

f n
21. शिविका याप्ययानं (स्याद्)

---

[1]उ—. [2]—स.

[a] Viz. walk, trot, moving in the longe, (some say sidling,) gallop, and vaulting ; in order, as enumerated. [b] Sing. धारा a pace. [c] Or the extremity of his snout : or one term signifies the nostril ; and the other the snout. [d] And कविः or कवी. [e] Likewise खलिनः. [f] And क्षुरः. [g] Or लांगुलः. [h] Some restrict the two last terms to signify a hairy or bushy tail. [i] For travelling, &c. [j] Also पुष्परथः. [k] For the conveyance of women ; but some interpret this a small covered car for diversion ; or else a litter to be borne on men's shoulders. [l] And प्रहरणं. [m] Or डयनः. [n] Likewise गान्त्री.

f *f* दोला प्रेंखा (द्विकाः स्त्रियाम्)	A hammock or swing. a
mfn *mfn* (उभौ तु) द्वैप वैयाघ्रौ (द्वीपिचर्मावृते रथे)	A car covered with tigerskin. c
22. (पांडुकम्बलसंवीतः स्यंदनः) पांडुकम्बली [1]*mfn*	—with white woollen cloth.
mfn *mfn*d (रथे) काम्बल वास्त्रा (द्याः कम्बलादिभिरावृते)	—with blanket or cloth, &c.
23. (त्रिषु द्वैपाद्यो)[e]	
f *f* रथ्या रथकड्या (रथव्रजे)	A multitude of cars.
[2]*f*g *n* धः (स्त्री क्लीवे) यानमुखं	Fore-part of a carriage. f
n [3]*m* (स्याद्) रथांगमपस्करः	Any part of a carriage.
24. *n* *n* चक्रं रथांगं	A wheel.
*f*h *m* (तस्यांते) नेमिः (स्त्री स्यात्) प्रधिः (पुमान्)	Its periphery.
*f*j *f*k पिण्डिका नाभिर्	Its nave. i
m *mf*m अक्षाग्रकीलके (तु द्वयोर्) अणिः	The pin of the axle. l

[1]—नृ. [2]धर. [3]अ—.

[a] Whether for travelling or for diversion. [b] Besides other terms, as खट्वा, &c. [c] The following terms are employed adjectively. Ex. द्वैपः रथः. [d] वास्त्रः, covered with cloth. चार्मः, covered with leather. क्षौमः, with linen. दौकूलः, with silk. [e] The foregoing are used adjectively. [f] Its pole ; or the part where the yoke is fixed. [g] Also धुरा. [h] And नेमी. [i] Or else the centre piece of the car itself. [j] Also पिण्डी or पिण्डः. [k] नाभिः and नाभी. [l] Or a pin at the extremity of the pole. [m] Likewise आणिः and fem. अणी.

f 1 *m*

The fender of a carriage. a — 25. रथगुप्तिर्वरूथो (ना)

m *m*

The pole. b — कूवर (स्तु) युगंधरः

m c

bottom of a carriage. — अनुकर्षो (दार्व धःस्थं)

m

A separate yoke. d — प्रासंगो (ना युगाद्यु.गः)

n f *n* *n* *n* g *n*

Any vehicle. e — 26. (सर्वं स्याद्) वाहनं यानं युग्यं पत्रं (च) धारणम्

m *n*

A mediate one. h — (परम्परावाहनं यत्तद्) वैनीतकम् (ऽस्त्रियाम्)

m *m* *m* 2 *m*

Elephant drivers. i — 27. आधोरणा हस्तिपका हस्त्यारोहा निषादिनः

3 *m* 4 *m* 5 *m* *m* 6 *m* *m*

A charioteer. — नियंता प्राजिता यंताः सूतः क्षत्ता(च) सारथिः

m j *m* k

28. सव्येष्ट दक्षिणस्थौ (च संज्ञा रथकुटुम्बिनः)

m *m*

Warriors in chariots. — रथिनः स्यंदनारोहाः

n *n*

Horsemen. l — अश्वारोहा (स्तु.) सादिनः

1व—. 2—नु. 3—तृ. 4—तृ. 5—तृ. 6—त्तृ.

[a] A piece of wood encompassing it, to secure it from collision. [b] Or wood to which the yoke is fixed. [c] Also अनुकर्षा (नृ). [d] For training young cattle and for similar purposes. [e] Horse, elephant, chariot, &c. [f] Also वाहनं. [g] And पत्त्रं. [h] As a porter carrying a litter, or a horse dragging a carriage. [i] Some restrict the two first terms to the keeper, and the two last to the warrior riding an elephant. [j] सव्येष्टा (ष्टृ) सव्येष्टः (ष्ट). [k] Some erroneously make the two last terms signify the carriage horses yoked right and left. [l] Sing. अश्वारोहः, सादी (न्).

m m 1 *m* 29. भटा योधा (श्च) योद्धारः	Warriors generally.
m m सेनारक्षा (स्तु) सैनिकाः	Guards or sentinels.
m m (सेनायां समवेता ये) सैन्या(स्ते) सैनिका(श्च ते)	Arrayed troops.
m 2 *m* 30. (बलिनो ये सहस्रेण)साहस्रा (स्ते) सहस्रिणः	A thousand strong.
m m परिधिस्थः परिचरः	A guard or attendant. [a]
m 3 *m* सेनानीर्वाहिनीपतिः	A general.
m m n [b] 31. कंचुको वारवाणो (ऽस्त्री)	Armour; hawberk.
(यत्तु मध्ये सकंचुकाः)	The girdle over the coat of mail.
4 *n n* (बध्नंति तत्) सारसना ऽधिकांगे	
m (ऽथ) शीर्षकम्	A helmet.
n n 32. शीर्षण्य (श्च) शिरस्त्रे	
n 5 *n n* [c] (ऽथ) तनुत्रं वर्म दंशनम्	Mail.
m m m [d] *m n* उरश्छदः कंकटको जागरः कवचो (ऽस्त्रियाम्)	
m f n m f n m f n m f n 33. आमुक्तः प्रतिमुक्त (श्च) पिनद्ध (श्चा) ऽपिनद्ध(वत्)	Clothed, or accoutred.
m f n m f n m f n m f n m f n [e] सन्नद्धो वर्मितः सज्जो दंशितो व्यूढकंकटः	Armed or mailed.
34. (त्रिष्वामुक्तादयो)	
n (वर्मभृतां) कावचिकं (गणे)	Multitude of soldiers mailed.

---

[1] योद्धृ—. [2] —न्. [3] वा—. [4] —न्. [5] —न्.

[a] Bodyguard. [b] Also बाणवारः. [c] Or दंसनं. [d] And जगरः. [e] Or, according to a different reading, जढकंकटः.

A foot-soldier.

m *m* *m* *m* a 1 *m*
पदाति पत्तिपदग पादातिक पदातयः
m *m*
35. पद्ग (श्च) पदिक (श्चा)

Infantry.

n *f*
(ऽथ) पादातं पत्तिसंहतिः

A soldier by profession. d

m *m* c *m* *m*
शस्त्राजीवे काण्डस्पृष्टा ऽयधीया ऽयुधिकाः(समाः)
m b *m* *m*

Skilled in archery.

36. कृतहस्तः सुप्रयोगविशिखः कृतपुङ्ख (वत्)

Unskilled; missing the the butt.

m
अपराद्धपृषत्को (ऽसौ लक्ष्याच्च्युतसायकः)

An archer or bowman

2 *m* 3 *m* *m* *m* d *m* e *m*
37. धन्वी धनुष्मान् धानुष्को निषङ्ग्यस्त्री धनुर्द्धरः

One fighting only with arrows.

4 *m* *m*
(स्यात्) काण्डवान् (तु) काण्डीरः

A warrior armed with an iron-lance.

m *m*
शाक्तीकः शक्तिहेतिकः

— with a club, or a battle-axe. f

m *m*
38. याष्टीक पारश्वधिकौ (यष्टिपरश्वधहेतिकौ)

— with a sword.

m *m*
नैस्त्रिंशिको ऽसिहेतिः (स्यात्)

— with a spear.

m *m*
(समौ) प्रासिक कौन्तिकौ

— bearing a shield.

5 *m* *m*
39. चर्मी फलकपाणिः (स्यात्)

A standard bearer.

6 *m* *m*
पताकी वैजयन्तिकः

A companion or follower.

m *m* *m* *m*
अनुप्लवः सहाय (श्चा) ऽनुचरो ऽभिसरः (समाः)

A leader.

m *m* g *m* *m* *m*
40. पुरोगा ऽग्रेसरप्रष्ठा ऽग्रतःसर पुरःसराः

1—जि. 2—न्. 3—त्. 4—वत्. 5—न्. 6—न्.

[a] Also पादातः, पादातिकः and पादाविकः. [b] These and following to V. 45 inclusive, may be used adjectively. [c] Or काण्डपृष्ठः. [d] निषंगी (—न्). [e] अस्त्री (—न्). [f] Respectively. [g] Or अग्रसरः.

m 1 m
पुरोगमः पुरोगामी

2 m m
मन्दगामी (तु) मन्थरः — Marching slow.

m a m b
41. जंघालो ऽतिजवः — Marching fast.

m m
(तुल्यौ) जंघाकरिक जांघिकौ — A runner or express.

3 m m 4 m 5 m m m
तरस्वी त्वरितो वेगी प्रजवी जवनो जवः

m
42. जय्यो (यः शक्यते जेतुं) — Able to conquer.

जेयो (जेतव्यमात्रके) — Fit for conquest.

m 6 m
जैत्र (स्तु) जेता — A conqueror. c

(यो गच्छत्यलं विद्विषतः प्रति)

m m m
43. (सो)ऽभ्यमित्रोऽभ्यमित्रीयो(ऽप्य)ऽभ्यमित्रीण(इत्यपि) — One who ably faces the foe.

m 7 m
ऊर्जस्वलः(स्याद्)ऊर्जस्वी (य ऊर्जातिशयान्वितः) — Strong; powerful.

8 m 9 m
44. (स्याद्) उरस्वानुरसिलो — Broad-chested. d

m m f 10 m
रथिको रथिरो रथी — The owner of a car. e

m h 11 m
कामगाम्यनुकामीनो (स्य.) — One who goes as he lists. g

m
ऽत्यंतीन (स्तथा भृशम्) — One who moves much.

1—न्. 2—न्. 3—न्. 4—न्. 5—न्.
6—ह. 7—न्. 8—त्. 9ऽ—. 10—न्. 11ऽ—.

[a] Or जंघिलः. [b] And अतिबलः. [c] Or according to another interpretation, one who effectually faces the foe. [d] Some interpret this strong. [e] Or a person riding in a car. [f] Some read रथिनः; but others condemn this variation. [g] Some interpret the second term, acting as he lists. [h] कामगामी (—न्). Also कामंगामी(—न्).

m ma m

A hero. ·45. शूरो वीर (श्च) विक्रान्तो

1 m m m

Victorious; used to conquer. जेता जिष्णु (श्च) जित्वरः

m

Skilled in war. सांयुगीनो (रणे साधुः)

b

(शस्त्राजीवादयस्त्रिषु)

f fc f fd f f

An army; or forces. ·46. ध्वजिनी वाहिनी सेना पृतनाऽनीकिनी चमूः

f ne n n mnf

वरूथिनी बलं सैन्यं चक्रं (चा)ऽनीक (मस्त्रियाम्)

m m

Array of troops. 47. व्यूह (स्तु) बलविन्यासो

Different forms of array. g (भेदा दण्डादयो युधि)

m h m

The rear. प्रत्यासारो व्यूहपार्ष्णिः

m j

Reserve. i (सैन्यपृष्ठे) प्रतिग्रहः

f

A platoon. k 48. (एकेभैकरथा त्र्यश्वा) पत्तिः (पंचपदातिका)

Greater bodies. l (पत्त्यंगैस्त्रिगुणैः सर्वैः क्रमादाख्या यथोत्तरम्)

1—ह.

[a] Or वीरः. [b] The preceding from v. 35 admit the three genders. [c] Some write वाहिनी and add वाहना. [d] Also पूतना [e] Or बलम्. [f] Some distinguish the four last terms from the preceding seven, as signifying a part or member of an army : others as signifying either that, or an army in general. [g] Namely दंडः in line, भोगः in column, मण्डलः in a circle, असंहतः in separate order (including a half moon, &c.). These admit various subordinate distinctions noticed in treatises on the art of war. [h] Or प्रत्यासरः. [i] A separate corps posted with the general, four hundred yards in the rear of the line. [j] And परिग्रहः or पतद्ग्रहः. [k] Comprising one elephant, one chariot, three horse, and five foot. [l] Increasing in geometrical progression. Three *pattis* are a *Sénámuc'ha* ; and three of these are a *Gulma*.

n *mn* *m* *f* *f* *f*
49. सेनामुखं गुल्म गणौ वाहिनी पृतना चमूः
f a
अनीकिनी

1*f*
(दशानीकिन्य्) ऽक्षौहिण्य् — A complete army. b

f d
(ऽथ) सम्पदि — Success or prosperity. c

f *f* *f*
50. सम्पत्तिः श्री (श्) लक्ष्मी (श्)

f e 2*f* 3*f* f
विपत्त्यां विपदापदौ — Adversity.

n *n* *n* 4*n* g
आयुधं (तु) प्रहरणं शस्त्रमस्त्रम् — A weapon.

(अथा ऽस्त्रियौ) — A bow.

mn h 5*mn* 6*n* i *n* *n* *n*
51. धनुश्चापौ धन्व शरासन कोदण्ड कार्मुकम्

m
इष्वासो (ऽप्य्)

n
(ऽथ कर्णस्य) कालपृष्ठं (शरासनम्) — The bow of KARNA.

mn *mn*
52. (कपिध्वजस्य) गाण्डीव गाण्डिवौ (पुन्नपुंसकौ) — That of ARJUNA.

1—णी. 2—द्. 3 आपद्. 4 अ—. 5 चाप. 6—न्.

a Consisting of (3. 7) 2, 187 elephants, as many cars, thrice as many horse, and five times as many foot; making in all 21, 870. b Ten times the last, or 109, 350 foot, 65, 610 horse, 21, 870 chariots, and 21, 870 elephants. c Increase of wealth, &c. d संपत्(—द्) and संपदा. e विपत्तिः. f Also विपदा and आपदा. g Some restrict the last term to a missile weapon; and the preceding term to a weapon retained in the hand. h Masc. धनुः(—स्), or धनुः(—नु), and धनूः (—नू). Likewise fem. धनुः, &c. i धन्व (—न्) or धन्व (—न्); also masc. धना(—न्).

Notched extremity of a bow. — (कोटिरस्या) ऽटनी [f, a]

Leathern fence for the arm. — गोधा [f] तले [f n, b] (ज्याघातवारणे)

Middle of the bow. — 53. लस्तक [m] (स्तु) धनुर्मध्यं [n]

The bow-string. — मौर्वी [f] ज्या [f] शिञ्जिनी [f] गुणः [m]

Two attitudes in shooting. [c] — (स्यात्) प्रत्यालीढम् [n] आलीढ [1 n] (मित्यादिस्थानपंचकम्)

A butt or mark. — 54. लक्ष्यं [n] लक्षं [n] शरव्यं [n, d] (च)

Archery. — शराभ्यास [m] उपासनम् [n]

An arrow. — पृषत्क [m] वाण [m] विशिखा [2 m] अजिह्मग [m] खगाशुगाः [m, 3 m]

55. कलम्ब [m, e] मार्गण [m] शराः [m, f] पत्री [4 m] रोप [m] इषु [m f] (द्वयोः)

Iron arrows. — प्रक्ष्वेडना [m, g] (स्तु) नाराचाः [m]

Feather of an arrow. — पक्षो [m] वाजः [m]

(त्रिषूत्तरे) [h]

Shot, as an arrow. — 56. निरस्तः [m f n] (प्रहिते वाणे)

Poisoned arrow. — (विषाक्ते) दिग्ध [m f n] लिप्तकौ [m f n]

तूणो [m, i] पासंग [m, j] तूणीर [m] निषङ्गा [m] इषुधि [m f] (द्वयोः)

---

[1]—आ. [2] —ख. [3] आ—. [4]—नु.

[a] And अटनिः. [b] तला or तलं. [c] Out of five, viz. 1st. with left foot advanced, and right foot retired ; 2d. With the knee advanced, but the left foot retired ; 3d. समपदं with both feet even ; 4th. विशाखः with feet a span apart ; 5th. मडलं with both knees bent. [d] Likewise सरव्यं. [e] Also कादम्बः. [f] शरः or सरः. [g] Sing. प्रक्ष्वेडनः नाराचः. Also fem. प्रक्ष्वेडना and प्रक्ष्वेदना. [h] The following admit the three genders. [i] तूणः Also fem. तूणा. [j] उपासंगः. Likewise अपासंगः.

1*f*
57. तूण्यां

m *m* *m* *m* *m* a
खड्गे (तु) निस्त्रिंश चन्द्रहासाऽसिरिष्टयः — A scimitar.

m *m* *m* b *m*
कौक्षेयको मण्डलाग्रः करपालः कृपाण (वत्)

m c
58. त्सरुः (खड्गादिमुष्टौ स्यात्) — A hilt or handle.

f
मेखला (तन्निबन्धनम्) — A sword knot. d

m *n* *n* e 2 *n* f
फलकोऽ (ऽस्त्री) फलं चर्म — A shield.

m
संग्राहो (मुष्टिरस्य यः) — The gripe of a shield.

m h *m* *m*
59. द्रुघणो मुद्गर घनौ — A mallet. g

f j *f* k
(स्याद्) ईली करपालिका — A cudgel. i

m *m*
भिन्दिपालः सृग (स्तुल्यौ) — A short arrow. l

m *m*
परिघः परिघातनः — A bludgeon. m

m f n *m f* *m f* o *m* p
60. (द्वयोः) कुठारः स्वधितिः परशु (स्तु) परश्वधः — An axe.

---

[1] तूणी. [2] —नृ.

[a] रिष्टिः or ऋष्टिः. [b] Also करवालः. [c] Some add सरुः. [d] A thong or chain passing from the hilt over the wrist, to secure the sword : some say the guard of the hilt. [e] Or फरं. [f] Also चर्म(—र्म). [g] A weapon formed like a carpenter's hammer. [h] And द्रुघनः. [i] Some explain it a short sword ; others, a stick shaped like a sword. [j] Likewise इली and ईलिः. [k] Also करवालिका. [l] Thrown by the hand ; or, as others explain it, shot through a tube. [m] Or a staff mounted with iron ; shaped like a pestle. [n] Fem. कुठारी. [o] Also पर्शुः. [p] Likewise परस्वधः and पर्श्वधः.

A knife.

1*f* *f* *f*
(स्याच्) छस्त्री (चा) ऽसिपुत्री (च) छुरिका (चा)
f
ऽसिधेनुका

A javelin.

m n *m*
61. (वा पुंसि) शल्यं शंकु (र्ना)

An iron crow.

f a *m n*
सर्वला तोमरो (ऽस्त्रियाम्)

A bearded dart.

m b *m*
प्रास (स्तु) कुंतः

Sharp edge of a sword. c

m *f* d *f* e *f* f
कौण (स्तु स्त्रियः) पाल्यश्रि कोटयः

Assembling of a complete army.

m *m* 2 *m*
62. सर्वाभिसारः सर्वौघः सर्वसन्नहना (र्थकः)

Lustration of arms. g

m h
लोहाभिहारो (ऽस्त्रभृतां राज्ञां नीराजनाविधिः)

March to repel an enemy.

n
63. (यत् सेनयाभिगमनमरौ तद्) अभिषेणनम्

March of an assailant. i

f *f* *n* *n* *n* *m*
यात्रा व्रज्याऽभिनिर्याणं प्रस्थानं गमनं गमः

Surrounding a foe.

m *n* j
64. (स्याद्) आसारः प्रसरणं

An army in motion. k

n 3 *n*
प्रचक्रं चलिता (र्थकम्)

A gallant attack.

l
(अहितान् प्रत्यभीतस्य रणे यानम्) अतिक्रमः

1—शस्त्री. 2—नृ. 3—त.

[a] Or शर्वला. [b] And प्रासः. [c] Some say its point. [d] पालिः, or पाली. [e] अश्रिः, or अश्री. [f] कोटिः or कोटी. [g] A religious ceremony on the 19th of *A'ś'wina*, preparatory to the opening of a campaign. [h] Some write लोहाभिसारः. [i] Or march generally. [j] Also fem. प्रसरणी, प्रसरणिः, and प्रसारणी. [k] Some explain it, foraging. [l] Or अभिक्रमः, for both readings occur.

65. वैतालिका[m] बोधकराश्[1 m]	Awakeners. a
चक्रिका[m] घाण्टिका[m c] (र्थकाः)	Bards in throngs. b
(स्युर्) मागधा[m] (स्तु.) मगधा[m e]	Bards by birth. d
वन्दिनः[m g] स्तुतिपाठकाः[m]	Panegyrists. f
66. संशप्तका[m] (स्तु. समयात्संग्रामादनिवर्त्तिनः)	Chosen soldiers. h
रेणु[m f] (र्द्वयोः स्त्रियां) धूलिः[f i] पांशु[m j](र्ना न द्वयो) रजः[2 n k]	Dust.
67. चूर्णं[m n] क्षोदः[m]	Powder. l
समुत्पिञ्ज[m] पिञ्जलौ[m] (भृशमाकुले)	An army in great disorder.
पताका[f] वैजयन्ती[f] (स्यात्) केतनं[n] ध्वज[m n](मस्त्रियाम्)	A flag or banner. m
68. (सा) वीराशंसनं[n] (युद्धभूमिर्यातिभयप्रदा)	The post of danger.
(अहंपूर्वमहंपूर्वमित्य) ऽहंपूर्विका[f] (स्त्रियाम्)	Emulative onset. n
69. आहोपुरुषिका[f] (दर्पाद्या स्यात्संभावनात्मनि)	Boasting.

1—र. 2—स्.

[a] Whose business it is to awaken the prince at dawn with music and song. [b] Who chant in chorus : or, as some explain this who ring bells before idols. [c] Sing. घाण्टिकः also घाटिकः. [d] Who recite the praises of kings in their presence. Some make this and the following synonymous. [e] Sing. मागधः or मगधः. Also मधुकः [f] Who attend on a a march and chant deeds of valour. [g] Sing. वंदी (—न्). [h] Sworn not to recede ; and whose business is to recall fugitives. [i] Or धूली. Also masc. धूलिः [j] And पांशुः. [k] Likewise masc. रजः (ज्). [l] Formed by pulverizing. Some make this and the preceding synonymous. [m] Some make the two last, others the four terms, signify the ensign-staff. [n] Act of running forward with emulation.

Conceit of superiority.

f
70. अहमहमिका (तु सा स्यात्परस्परं यो भवंत्यहंकार:)

Strength or power.

1*n* *n*a *n* 2*n* 3*n*b
द्रविणंतर: सहो बल शौर्य्याणि स्थाम शुष्म (च)

f *m* *m*
71. शक्ति: पराक्रम प्राणौ

Great power. c

m *f*
विक्रम (स्त्व) ऽतिशक्तिता

Drink of warriors. d

*f*e
वीरपाणं (तु यत्पानं हत्ते भाविनि वा रणे)

War, battle, combat.

n 4*n* *n* *n* *n*
72. युद्धमायोधनं जन्यं प्रधनं प्रविदारणम्

n 5*n* *n* *n*f *n*g
मृधमास्कंदनं संख्यं समीकं साम्परायिकम्

m *m* 6*n* *m* *m*
73. (अस्त्रियां) समरा ऽनीक रणा: कलहविग्रहौ

m *m* *m* *m*h *m*
सम्प्रहारा ऽभिसम्पात कलि संस्फोट संयुगा:

m *m* *m* *m* 7*m*
74. अभ्यामर्द्द समाघात संग्रामा ऽभ्यागमाहवा:

m 8*mf* 9*f* 10*f* 11 *f*i
समुदाय: (स्त्रिय:) संयत्समित्याजि समद्युध:

Close fight; struggle.

n *n*
75. नियुद्धं वाहुयुद्धे

Mingled combat.

*mn*j *n*
(ऽथ) तुमुलं रणसंकुले

1—स. 2—यं. 3—न्. 4 आ—. 5 आ—. 6—ण.
7 आ—. 8 —त्. 9 —ति. 10 आ—. 11 —त्.

[a] सह: (स्). Also masc. सह: (ह). [b] शुष्म (ष्म) and शुष्म (न्). [c] Or heroic valour. [d] Taken during battle for refreshment; or before it, to elavate courage. [e] Some admit वीरपानं. [f] Also अनीकं. [g] Or संपरायकं. [h] Likewise संस्फेट:. [i] Sing. युत् (ध्). [j] And तुमूलं. Alsc तुमुरं.

f *m* क्ष्वेडा (तु) सिंहनादः (स्यात्)	War-Whoop.
f *f* (करिणां) घटना घटा	Troop of elephants. a
m 76. क्रन्दनं योधसंरावो	Mutual defiance of combatants. b
n *n* बृंहितं करिगर्ज्जितम्	Roaring of elephants.
m c विस्फारो (धनुषः स्वानः)	Twang of a bow.
m 1 *m* पटहाडम्बरौ (समौ)	Drum used in battle.
n *m* *m* 77. प्रसभं (तु) बलात्कारो हठो	Violence.
n *n* (ऽथ) स्खलितं छलम्	Fraud ; stratagem; circumvention.
m *n* *m* *n* अजन्यं (क्लीवम्) उत्पात उपसर्गः (समं त्रयम्)	A portent.d
f *n* e *m* 78. मूर्च्छा (तु) कश्मलं मोहो (ऽप्य)	Fainting.
m *n* ऽवमर्द्द (स्तु.) पीडनम्	Devastation.
n अभ्यवस्कंदनं (त्व्) ऽभ्यासादनं	Striking to disable the foe. f
m *m* विजयो जयः	Victory.
f *m* *n* 79. वैरशुद्धिः प्रतीकारो वैरनिर्यातनं (च सा)	Revenge.g
m 2 *m* *m* 3 *m* *m* *m* प्रद्रावो द्राव संद्राव संदावा विद्रवो द्रवः	Flight ; retreat. h
n 80. अपक्रमो ऽपयानं (च)	
m (रणे भङ्गः) पराजयः	Defeat.

1उद्रा—. 2उ—. 3—व.

[a] Assembled in battle. [b] Provoking each other to fight. [c] And विष्फारः. [d] As an earthquake, &c. [e] Or कस्मलं. [f] Some interpret this, facing the enemy. [g] Retaliating of an injury. [h] Some explain the first six terms, flight ; andthe other two, retreat.

Defeated; vanquished. Missing; lost, having vanished.

m f n *m f n*

पराजित पराभूतौ (त्रिषु)

m f n *m f n*

नष्टतिरोहितौ

Slaughter.

n a *n* b *n* *n* c

81. प्रमापणं निबर्हणं निकारणं निशारनम्

n *n* *n* *n*

प्रवासनं परासनं निषूदनं निहिंसनम्

n *n* *n* d 1 *n*

82. निर्वासनं संज्ञपनं निर्ग्रंथनमपासनम्

n *n* *n* *n*

निस्तर्हणं निहननं क्षणनं परिवर्ज्जनम्

n *n* *n* *n*

83. निर्वापणं विशसनं मारणं प्रतिघातनम्

n *n* *n* 2 *n*

उद्वासन प्रमथन क्रथनोज्जासनानि (च)

m *m* *m* *m* 3 *m* *m*

84. आलंभ पिंज विशर घातोन्मन्थ बधा (अपि)

Death.

f e *m* *m* *m* *m*

(स्यात्) पंचता कालधर्मोदिष्टांत. प्रलयो ऽत्ययः

m *m* *m f* f 4 *n* *m n*

85. अंतो नाशो(द्वयोर्)मृत्युंमरणं निधनो(ऽस्त्रियाम्)

Dead: havpng expired.

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*

परासु प्राप्तपंचत्व परेत प्रेत संस्थिताः

m f n *m f n*

86. मृत प्रमीतौ (त्रिष्वेते)

A funeral pile. g

f *f* *f*

चिता चित्या चितिः (स्त्रियाम्)

---

[1]क्ष—. [2]उ—न. [3]उ—. [4]म—.

[a] Some add प्रमापनं. [b] Or निबर्हणं. [c] And विशारणं. [d] Some read निर्गन्थनं. [e] Likewise पंचत्वं. [f] Also neut. मृत्यु. Likewise मृतं and fem. मृतिः. [g] Or a place prepared for burning a body.

m n कबंधो (ऽस्त्री क्रियायुक्तमपमूर्द्धकलेवरम्)	A headless trunk.
87. *n* श्मशानं (स्यात्) *m* b पितृवनं	A cemetery. a
m कुणपः *m n* शवम् (अस्त्रियाम्)	A dead body.
m प्रग्रहो*1 m*पग्रहौ *f* d बंद्यां	A prisoner c
f कारा (स्याद्) *m* बंधनालये	A prison or jail.
88. (पुंसि भूम्नि) *2 m* ऽसवः *m* प्राणा (श्चैवं)	Breath. e
m f जीवो, ऽसुधारणम् *n*	Life.
n g आयुर्जीवितकालो *m* (ना)	Age ; duration of life.
m n जीवातुर्जीवनौषधम् *3 n*	Drug to revive the dead.

---

[1] उ—षु. [2] असु. [3] जी—.

[a] Or the place where bodies are burnt. [b] Also पितृकाननं, पितृवसतिः, &c. [c] Or any one (man or beast) confined. [d] Sing. बंदिः or बंदी. [e] Inspiration and respiration of five sorts (See book 1. ch. 1.) collectively pl. असवः. But, if one be meant, sing. असुः. [f] Also fem. जीवा and neut. जीवनं. [g] आयुः (—स्) or masc. आयुः (—यु).

CHAPTER IX.

m *m* *m* *m* 1 *m* b *m* c

Men of the third tribe. a — 1. ऊरव्या ऊरुजा अर्य्या वैश्या भूमिस्पृशो विशः

m *f* *f* *f* 2 *n* *n*

Livelihood; profession. — आजीवो जीविका वार्त्ता वृत्तिर्वर्त्तन जीवने

m *n* *n* e

Various professions. d — 2. (स्त्रियां)कृषिः पाशुपाल्यं वाणिज्यं (चेति वृत्तयः)

f 3 *f*

Service. — सेवा श्ववृत्तिर्

n f *f*

Agriculture. — अनृतं कृषिर्

n g 4 *n*

Gleaning. — उञ्छशिलं (त्वृ) तम्

n *n*

Alms solicited; or unsolicited. h — 3. (द्वे याचितायाचितयोर्यथासंख्यं) मृता ऽमृते

n *m*

Traffic; commerce. — सत्यानृतं वणिग्भावः

n *n*

Debt. — (स्याद्) ऋणं पर्य्युदंचनम्

1—श्. 2व—. 3—त्ति. 4ऋत.

[a] Of the class of merchants and husbandmen. [b] भूमिस्पृक् (—श्). Sing. विट् (—श्). [d] Severally stated: viz. husbandry, pasture and merchandize. [e] And fem. वणिज्या. [f] Some read प्रमृतं. [g] Also उञ्छसिलं. Likewise उञ्छः or उञ्छ gathering of grains; and शिल' gleaning ears of corn. [h] Severally stated, in their order.

4. उद्धारो[m]	
ऽर्थप्रयोग[m] (स्तु.) कुसीदं[n a] वृद्धिजीविका[f]	Profession of usury.
(याच्ञाप्राप्तं) याचितकं[n]	A thing borrowed for use. b
(नियमाद्) आपमित्यकम्[n]	Obtained by barter.
5. उत्तमर्णा[m] ऽधमर्णौ[m] (द्वौ प्रयोक्तृग्राहकौ क्रमात्)	Creditor and debtor. c
कुसीदिको[m]. वार्द्धुषिको[m]. वृद्ध्याजीव[m] (स्तु) वार्द्धुषि:[m]	A usurer.
6. क्षेत्राजीव:[m] कर्षक[m d] (स्तु) कृषिक[m] (स्तु) कृषीवल:[m]	A husbandman.
(क्षेत्रं) व्रैहेयशालेयं[mfn mfn] (व्रीहिशाल्युद्भवोचितम्)	(Field) fit for corn and rice. e
7. यव्यं यवक्यं यष्टिक्यं[mfn mfn mfn] (यवादिभवनं हि यत्)	—producing barley, &c. f
तिल्यं तैलीन[mfn mfn] (वन्माषोमाणुभंगादि.ऋपता)	—producing sesamum, &c. g
8. मौद्गीनं कौद्रवीणा.[mfn mfn] (द्विशेषधान्योद्भवोचितम्)	—fit for other grain ; as pulse, &c. h
वीजाकृतं (तु) प्रकृष्टं[mfn 1 mfn]	(Land) ploughed after sowing.

[1] उ—.

[a] And कुषीदं or कुवोदं. [b] Commodatum. [c] Severally mentioned. These and the following to v. 10. admit the three genders. [d] Or कार्षक:. [e] Severally. [f] Respectively for barley, forced rice, and quick-growing rice. [g] So माष्यं, माषीणं, producing black kidney beans (Phaseolus radiatus). उम्यं, औमीनं, growing linseed. अणव्यं, आणवीनं, bearing panic. भंग्यं, भांगीनं, yielding hemp. [h] Severally ; fit for kidney beans (Phaseolus max and mungo), or for Paspalum (P. frumentaceum). So कौलत्थीनं fit for Dolichos biflorus. चाणकीनं fit for chich peas, &c.

Land any how ploughed or tilled. — *m f n* a *m f n* *m f n* सीत्यं कृष्टं (च) हल्य (वत्)

Thrice ploughed. — 9. *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* त्रिगुणाकृतं तृतीयाकृतं त्रिहल्यं त्रिसीत्य(मपि तस्मिन्)

Twice ploughed. — *m f n* b *m f n* c द्विगुणाकृते (तु सर्व्वं पूर्व्वं) शम्बाकृत (मपोन्ह)

Sown with certain measures of seed. d — 10. *m f n* 1 *m f n* (द्रोणाढकादिवापादौ) द्रौणिकाढकिका (दयः) *m f n* (खारींवापस्तु) खारीक

e (उत्तमर्णादयस्त्रिषु)

A field. — 11. *m n* *m* *n* (पुन्नपुंसकयोर्व) वप्रः केदारः क्षेत्रम्

A multitude of fields. — (अस्य तु) *n* *n* *n* *n* f कैदारकं (स्यात्) कैदार्य्यं क्षैत्रं कैदारिकं (गणे)

Clods of earth. g — 12. *m n* *m* लोष्टानि लेष्टवः (पुंसि)

A harrow. — *m* h *m* i कोटिशो लोष्टभेदनः

A goad. — *n* j *n* *n* k प्राजनं तोदनं तोत्रं

A spade or hoe. — *n* 2 *n* खनित्रमवदारणम्

---

1 आ—. 2 अ—.

a Or सीत्यं. b So द्वितीयाकृतं, द्विहल्यं, द्विसीत्यं. c Also शंबाकृतं. d Or capable of containing so much. Thus द्रौणिकः, (fem. द्रौणा and द्रौणिकी); holding one *Dróna*. आढकिकः, आढकीनः, (fem. आढकी, आढकीना), holding one *A'd'h'aca*. So प्रास्थिकः, holding one *Prost'ha* and कौडवकः, holding one *Cudava*. But खारीकः, holding one *C'ha'ri'*. e The foregoing from v. 5. admit the three genders. f Also कैदारं. g Sing लोष्टं and लेष्टुः. h Or कोटीशः. i Likewise लोष्टघ्नः and लेष्टघ्नः. j And प्रवयणं. k Or तोत्तं.

13. दात्रं [n] लवित्रम् [n]	A sickle.
आबंधो [m] योत्रं [n] योक्त्रम् [n]	The tie of the yoke. [a]
(अथो) फलं [n, c]	The body of the plough. [b]
निरीषं [n, d] कूटकं [n]	
फालः [m, n] कृषिको [m, f]	The plough-share. [e]
लाङ्गलं [n] हलम् [n, g]	A plough.
14. गोदारणं [n] (च) सीरो [m, h]	
(ऽथ) शम्या [f] (स्त्री) युगकीलकः [m]	The pin of the yoke.
ईषा [f, i] लाङ्गलदण्डः [m] (स्यात्)	The pole or shaft of the plough.
सीता [f, j] लाङ्गलपद्धतिः [f]	A furrow.
15. (पुंसि) मेधिः [m] (खले दारु न्यस्तं यत्पशुबन्धने)	Post of the threshing floor. [k]
आशु [m, n] व्रीहिः [m, l] पाटलः [m, m] (स्यात्)	Rice ripening in the rains.
सितशूक [m, n] यवौ [m] (समौ)	Barley.
16. तोक्म [m] (स्तु तत्र हरिते)	Green or unripe barley.

[a] With which the ox is yoked to the plough : or with which the yoke is fastened to the plough. [b] The wood, exclusive of the pole and share. [c] Some read हल°, and make it explanatory. [d] Or निरीशं. [e] Some make the preceding terms synonymous with these. [f] Or कृषकः. Also fem. कृषिका. [g] And masc. हालः. [h] Or शीरः. [i] Likewise ईशा. [j] And शीता. [k] Round which cattle turn to tread out the grain. [l] Some unite the terms, आशुव्रीहिः. [m] Also पाटलिः. [n] And शितशूकः.

Peas. a — कलाय [m] (स्तु.) सतीलक: [m b]

हरेणु [m] खण्डिकौ [m] (चास्मिन्)

Sort of grain. c — कोरदूष [m] (स्तु) कोद्रव: [m d]

Lentil. e — 17. मङ्गल्यको [m] मसूरो [m f]

Sort of kidney bean. g — (ऽथ) मयुष्टक [m h] मपष्ठकौ [m i]

वनमुद्ग [m]

Mustard seed. j — सर्षपे [m k] (तु द्वौ) तन्तुभ [m l] कदम्बकौ [m m]

The white sort. n — 18. सिद्धार्थ [m] (स्त्वेषु धवलो)

Wheat. — गोधूम: [m] सुमन: [m o] (समौ)

Half ripe barley. p — (स्याद्) यावक [m] (स्तु.) कल्माषश् [1 m q]

Chich pea. r — चणको [m] हरिमंथक: [m s]

1—ष.

[a] Some writers distinguish the three first terms as names of three kinds of pulse. [b] Or सतील:. Also सोतीनक: or सतीनक: and सातीनक:. [c] Paspalum frumentaceum, Koen. or P. Kora, Willd. [d] And कुद्रव:. [e] Ervum lens or Cicer lens. [f] Or मसुर:. Also fem. मसूरा, मसुरा. [g] Phaseolus lobatus. [h] And मुकुष्ठक: or मुद्गष्ठक:. Also मकुष्ठक. [i] And मयष्ठक: or मपष्ठक:. Likewise मयुष्टक:. [j] Sinapis dichotoma, Roxb. [k] Or सरिषप:. [l] And तंतुक:. [m] Also कटुस्नेह:. [n] Sinapis glauca, Roxb. [o] Also सुमना: (—नस्.) [p] Interpretations differ greatly: some make this awnless barley; others forced rice (*Bo´r*); others again, different species of Phaseolus, (*Ra´jama´sha*), or of Dolichos (*Culatt'ha*). [q] Or कल्मास:. [r] Cicer arietinum. Some erroneously make these synonymous with the preceding; others, with *Chi´naca*, Panicum Pilosum, Roxb. [s] And हरिमंथज:.

19. (द्वौ तिले) तिलपेज (स्) तिलपिञ्ज (स्व निष्फले)	Barren sesamum. a
क्षवः क्षुधाभिजननो राजिका कृष्णिकासुरी	Black mustard. b
20. (स्त्रियौ) कङ्गु प्रियङ्गू (द्वे)	Panick seed. e
अतसी (स्याद्) उमा क्षुमा	Lin ; and linseed. g
मातुलानी (तु) भङ्गायां	Hemp. h
व्रीहिभेद (स्त्व्) ऽणुः (पुमान्)	*China.* i
21. किंशारुः शस्यशूकं (स्यात्)	Beard of corn.
कणिशं शस्यमञ्जरी	Ear or spike.
धान्यं व्रीहिः स्तम्बकरिः	Corn or rice.
स्तम्बो, गुच्छ (स्तृणादिनः)	Clump of grass, &c.
22. नाडी नालं (च) काण्डो, (ऽस्य)	Stalk or culm.
पलालो (ऽस्त्री स निष्फलः)	Straw.
कडङ्गरो बुसं (क्लीवे)	Chaff.
(धान्यत्वचि पुमां) स्तु.षः	Husk of rice or corn.

(Grammatical marks above words: 19: m, m; m, m c, f, f, f d. 20: f, f f; f, f, f; f, 1 f; m, m. 21: m, m; m n j, f; n, m, m; m, m k. 22: f, n 1, m; m n; m, n m; 2 m n.)

[1] भंगा. [2] तूष.

[a] Bearing no blossom ; or its seed containing no oil. [b] Sinapis Ramosa, Roxb. [c] Or क्षुताभिजनः. [d] आसुरी or असुरी. [e] Panicum Italicum. [f] कंगुः or कंगूः and प्रियंगुः. [g] Linum usitatissimum. Some confound this with *San'a* (Crotalaria Juncea). [h] Cannabis Sativa. But other interpretations are stated ; and some confound it with linseed, and others with Crotalaria. [i] Panicum pilosum, Roxb. But other interpretations are also given. [j] And कणिशं. [k] Or गुत्सः. [l] Also नाली, and नाडं. [m] Or बुषं. [n] Or तुस.

An awn. — *m n* 23. शूकोऽस्त्री श्लक्ष्ण तीक्ष्णाग्रे

A legume or pod. — *f* *f* a शमी शिम्बा

b (त्रिषूत्तरे)

Stored, as grain. c — *m f n* 1 *m f n* d ऋद्धमावसितं (धान्यं)

Threshed out and winnowed. — *m f n* पूतं (तु) *m f n* बहुलीकृतम्

Grain in pods. e — *n* 24. (माषादयः) शमीधान्ये

Bearded corn. f — *n* शूकधान्य (यवादयः)

Rice. g — 2 *m* शालयः (कलमाद्याश्च षष्टिकाद्याश्च पुंस्यमी) h

Wild grains. i — *m* *n* 25. तृणधान्यानि नीवाराः

Coix. j — (स्त्री) *f* k गवेडुर्गवेधुका 3 *f*

A pestle for cleaning rice. — *m n* अयोग्रं *m n* l मुसलोऽस्त्री स्याद्

A mortar. — 4 *n* उदूखलमुलूखलम्

1—खा. 2 शालि. 3 ग—. 4 उ—.

a Also शिंबा and शिंबिः. b The following admit the three genders. c After cleaning it ; some say, before. d Also अवसितं. e As peas and other pulse. f As barley, wheat, &c. g Of two classes : white rice, &c. growing in deep water ; or red rice, &c. requiring only a moist soil. h The above-mentioned names of species of corn and pulse are masculcine. i Growing with little or with no culture : viz. नीवारः, wild rice. Besides other kinds ; as श्यामाकः Panicum frumentaceum, Roxb. j Coix barbata, Roxb. k And गवेधुः or गवेडुका. l Likewise मुषलः.

n *m n* a
26. प्रस्फोटनं शूर्प्प (मस्त्री) — A winnowing basket.

f b *m*
चालनी तितउः (पुमान्) — A sieve or cribble.

m c *m*
स्यूत प्रसेवौ — A sack.

m *m* e
काण्डाल पिटौ — A granary. d

m *m*
कठ किलिञ्जकौ — A mat. f

27. (समानौ)

1 *f* *n* *m n*
रसवत्या न्तु पाकस्थान महानसे — A kitchen.

m g
पौरोगव (स्तदध्यक्षः) — Overseer of the kitchen.

m *m* h
सूपकारा (स्तु) बल्लवाः — Cooks.

m *m* *m* *m* *m*
28. आरालिका आंधसिकाः सूदा औदनिका गुणाः

m *m* *m* i j
आपूपिकः कांदविको भक्ष्यकार् (इमे त्रिषु) — A baker.

n k *n* l 2 *f* *f* m 3 *f* n
29. अश्मन्तमुद्धानमधिश्रयणी चुल्लिरन्तिका — A furnace or fireplace.

f 4 *f* 5 *f*
अङ्गारधानिका ऽङ्गारशकव्यु (पि) हसन्त्यु (पि) — A portable furnace.

1—तो. 2 श—. 3 श॰—. 4—टी. 5—न्ती.

[a] Or शूर्पं. [b] Also neut. चालनं. [c] Likewise स्योतः and स्यूनः or स्योनः. [d] Constructed of bamboos : some say, a basket to hold grain. [e] Also पिटकः or पेटकः. [f] Or else a screen made of grass ; or a twist of straw. [g] This and the following admit the variation of gender. [h] Some resrict these two first terms to mean one who prepares sauces, &c. [i] Or भक्ष्कारः. [j] The preceding are used adjectively. [k] And अश्मन्तं. [l] उद्धानं and उध्मानं or उद्धारं. [m] Also चुल्ली. [n] अन्तिका or अन्दिकाः.

1*f*
30. इसन्य (ष्य्)

A fire brand. a — *m n* *n* *n* (ऽथ न स्त्री स्याद्) अङ्गारो ऽलातमुल्मुकम्

A frying pan. — *n* b *m* (क्लीबे) ऽम्बरीषं भ्राष्ट्रो (ना)

An iron plate or pan. c — *m f n* *f* कन्दु (वा) स्वेदनी (स्त्रियाम्)

A jar. — *m* d *n* 31. अलिञ्जरः (स्यात्) मणिकं

A pitcher. — 2*f* *f* e 3*f* कर्कर्यालुर्गलन्तिका

A pot. — *m* f *f* g *f* h *n* i पिठरः स्थाल्युखा कुण्डं

A waterpot. — *m f n* j कलश (स्तु त्रिषु द्वयोः)

m n *m n* 4 *m n*
32. घटः कुट निपाव्

A lid. — *m n* k *m n* (अस्त्री) सरावो वर्द्धमानकः

A seether or boiler. — *n* l *n* ऋजीषं पिष्टपचनं

A goblet. m — *m n* n *m n* कंसो (ऽस्त्री) पानभाजनम्

1—नी. 2—री. 3ग—. 4 निप.

[a] Whether burning or extinguished ; but some interpret the first term, charcoal ; and the two last, half burnt wood. [b] And अम्बरीषं. [c] Some make this and the preceding synonymous. [d] Or अलंजरः. [e] आलः and अलुः or आलूः. [f] Also fem. पिठरी. [g] स्थाली and neut. स्थालं. [h] उखा or—उषा. [i] Or fem. कुण्डी. [j] Or कलसः. Fem कलसिः,—सी,—शिः, or—शी. Neut. कलसं—शं. [k] And सरावः. [l] Also ऋचीषं. [m] A metallic vessel to drink in. [n] Or कंसः. Also कांस्यं.

33. कुतूः[f] (कृत्तेः स्नेहपात्रं) — A leather bottle for oil.

(सैवाल्पा) कुतुपः[m] (पुमान्) — A small one.

(सर्वम्) आवपनं[n a] भाण्डं[n] पात्रा[m n]ऽमत्रे[n] (च) भाजनम्[n] — Any vessel.

34. दर्विः[f] कम्बिः[f b] खजाका[f c] (च स्यात्) — A ladle or spoon.

तर्दू[m f]र्दारुहस्तकः[1 m] — A wooden ladle.

(अस्त्री) शाकं[n] हरितकं[n] शिग्रुर्[2 m d] — A potherb.

(अस्य तु नाडिका) — Its stalk.

35. कडम्ब[m] (श्च) कलम्ब[m] (श्च)

वेसवार[m e] उपस्करः[m] — A condiment.

तिन्तिड़ीक[n] (ञ्च) चुक्र[m n] (ञ्च) वृक्षाम्लम्[n] — Acid seasoning.

(अथ) वेल्लजम्[n] — Pepper.

36. मरीचं[n f] कोलकं[n] कृष्ण[n]मूषणं[n g] धर्म्मपत्तनम्[n]

जीरको[m] जरणो[m]ऽजाजी[f] कणाः[f] — Cumin.

(कृष्णे तु जीरके) — *Calońjī.* [h]

37. सुषवी[f i] कारवी[f] पृथ्वी[f] पृथुः[3 f] कालोपकुञ्चिका[4 f]

आर्द्रकं[n] शृङ्गवेरं[m] (स्याद्) — Ginger.

(अथ) छत्रा[f] वितुन्नकम्[m] — Coriander.

---

[1]दा—. [2]—ग्रु. [3]काला. [4]उ—.

[a] Some include this in the interpretation. [b] Also दर्वी and कम्बी. [c] Likewise masc. खजः. [d] Or सिग्रुः. [e] Also वेशवारः or वेषवारः. [f] Or मरिचं. [g] ऊषणं and उषणं. [h] Nigella Indica, Roxb. [i] सुषवी and सुसवी.

n a   n b
38. कुस्तुम्बुरु (च) धन्याकम्

f c   n d
Dry ginger (अथ) शुण्ठी महौषधम्

f n e   n   f   n
(स्त्रीनपुंसकयोः) विश्वं नागरं विश्वभेषजम्

n   n   1 n f   2 n
Sour gruel. 39. आरनालक सौवीर कुल्माषा ऽभिषुतानि (च)

n   n   3 n   n g
अवन्तिसोम धान्याम्ल कुंजलानि (च) काञ्जिके

n   n   n h   m n   n i
Assa fœtida. 40. सहस्रवेधि जतुकं वाह्लिकं हिङ्गु रामठम्

f j   f   f   f k   f l   f
Hingupatri. तत्पत्री कारवी पृथ्वी वाष्पिका कबरी पृथुः

f m   f   f   f   f
Turmerick. 41. निशाह्वा काञ्चनी पीता हरिद्रा वरवर्णिनी

n   n   n n   n o
Sea salt. सामुद्रं (यत्तु) लवणमक्षीवं वशिरं (च तत्)

m n   n p   n q   n
Rock salt. 42. सैन्धवो (ऽस्त्री) शितशिवं माणिमन्थ (च) सिन्धुजे

1—ष.   2—म.   3—ल.

[a] Likewise तुम्बरु, and fem. कुस्तुम्बुरी and तुम्बुरी. [b] Also धान्यकं. धनिकं, धनीयकं, धनेयकं, धान्यं and fem. धन्या. [c] Or शुण्ठिः. [d] Also fem. महौषधी. [e] Fem. विश्वा. [f] Or कुल्मासः, कुल्माषः and कुल्माषाभिषुतं. [g] Also कांचिकं or कांजीकं and fem, कांजिका. [h] Or बाह्लिकं. [i] And रमठं. [j] That is हिङ्गुपत्री. But some read त्वकपत्री. [k] Or बाष्पीका. [l] Also कर्बरी. [m] And निशा or other terms signifying night. [n] अक्षीवं or अक्षिवं. [o] Also वशिरं [p] And शितशिवं शीतशिवं or शीतशिवं and शितशिवं. [q] Also माणिबन्धं.

n b *n* रौमकं वसुकं	Another sort. a
n *n* *n* पाक्यं विडं (च) कृतके (द्वयम्)	Factitious salt. c
n *n* *n* 43. सौवर्चले ऽक्षरुचके	*Sóchal* salt. white.
n तिलकं (तत्र मेचके)	The same: black. d
f *n* f मत्स्यण्डी फाणितं (खण्डविकारे)	Raw sugar. e
f *f* शर्करा सिता	Refined sugar. g
f h *f* 44. कूर्चिका क्षीरविकृतिः (स्याद्)	Inspissated milk.
f रसाला (तु) मार्जिता	Curds with sugar and spices.
n *n* (स्यात्) तेमनं (तु) निष्ठानं	Sauce or condiment.
i (त्रिलिङ्गा वासितावधेः)	
m f n *m f n* 1 *m f n* 45. शूलाकृतं भटित्रं (स्याच्) छूल्यं	Roasted on a spit.
f n *m f n* उख्यं (तु) पैठरम्	Boiled in a caldron.

---

1 शूल्य.

a The same with *Sa´mbhar* salt, denominated *Raumaca*, as some say, from a mountain of salt called *Ruma´*; or, as others affirm, from a river or lake of the same name. b Also रौमं. c Obtained by boiling clay found on the sea shore; or other earth impregnated with salt. Some remark, that the two first terms are names of different kinds of salt which are equally factitious. d This appears to be the same with black salt or *Vit´alavana*: a factitious salt containing sulphur. e The first term signifies granulated sugar; and the second inspissated juice of sugarcane. f Some, making this one of the exhibited terms, state three synonyma of syrup. g Clayed: others say, candied. h And कुर्चिका. i The following to v. 46 admit the three genders.

m f n 1 m f n

Dressed- प्रणीतमुपसंपन्नं

m f n m f n

Seasoned. प्रयस्तं (स्यात्) सुसंस्कृतम्

m f n m f n b

Sauce mixed with rice-gruel. a — 46. (स्यात्) पिच्छिलं (तु) विजिलं

m f n m f n

Strained. संसृष्टं घोषितं (समे)

m f n m f n m f n

Bland, soft. चिक्कणं मसृणं स्निग्धं

m f n m f n c

Scented. (तुल्ये) भावित वासिते

n m 2 m e

Food half dressed. d — 47. आपक्वः पौलिरभ्यूषो.

m pl. f n g

Fried grain. लाजाः (पुंभूम्नि चा) ऽक्षतम्

m n h

Rice, &c. flattened. पृथुकः (स्याच्) चिपिटको.

f pl.

Fried barley or rice. धाना (भृष्टयवे स्त्रियाम्)

m m m

Cake. 48. पूपोऽपूपः पिष्टकः (स्यात्)

m i 3 m pl.

—mixed with curds. करंभो दधिसक्तवः

---

[1] ञु—. [2] भ्य—. [3] —क्ता.

[a] Or else any sauce, or condiment, with gravy ; otherwise explained moist split pulse. [b] Also विजिनं and विज्जनं or विजयिनं. [c] The foregoing are used adjectively. [d] To be eaten from the hand ; some say bread ; others, green barley fried. [e] Also अभ्युषः and अभ्योषः. [f] Or fem. लाजा. [g] Or, as some read, masc. pl. अक्षताः. This is explained by others, whole rice. [h] And चिपिटः or चिपुटः. Likewise चिविटः, &c. [i] Also करंब.

f a   *n* *n* b   *n* 1 *mn*   *m*
भिस्सा (स्त्री)भक्तमन्धो ऽन्नमोदनो(ऽस्त्रीस)दीदिविः Boiled rice.

f c   *f*
49. भिस्सटा दग्धिका — The same scorched.

m n
(सवरसाग्रे) मण्ड (मुस्त्रियाम्) — Scum.

m 2 *m*   *m* d
मासराचाम निस्रावा (मण्डे भक्तसमुद्भवे) — Scum of boiled rice.

f   3 *f*   *f*   *f*   *f*
50. यवागूरुष्णिका श्राणा विलेपी तरला (च सा) — Rice gruel.

m f n
गव्यं (त्रिषु गवां सर्वं) — Belonging to a cow.

4 *f n* 5 *m n*
गोविड्गोमय (मुस्त्रियाम्) — Cowdung.

m n
51. (तत्तुशुष्कं) करीषो (ऽस्त्री) — Dry cow-dung.

n   *n*   6 *n*
दुग्धं क्षीरं पयः (समम्) — Milk.

n
पयस्य (माज्यदध्यादि) — Prepared from milk. e

n f
दप्सं (दधि घनेतरत्) — Thin or diluted curds.

n   7 *n*   8 *f*   9 *f*
52. घृतमाज्यं हविः सर्पिर् — Clarified butter.

n   *n*
नवनीतं नवोद्धृतम् — Fresh butter.

---

1 क्षौ—.   2 श्वा—.   3 उ—.   4—म्.   5 गो—.
6—स्.   7 श्वा—.   8—स्.   9—स्.

[a] One writes भिश्शा. [b] अन्धः (स्). [c] And भिस्सिटा or भिश्शिटा, भिस्सिटा, भिश्शिका. [d] Likewise विस्रावः. [e] Butter, curds, &c. [f] Also द्रप्सं and द्रप्स्यं. Some read सरं, and interpret it floating curds.

n

Butter of yesterday's milk. a (तत्तु) हैयंगवीनं (यत् ह्योगोदोहोद्भवं घृतम्)

n *n* b 1*n* *m*

Butter-milk. 53. दण्डाहतं कालशेय मरिष्ट (मपि) गोरसः

n c 2*n* d *n* e

—with proportions of water. तक्रं (हुत्र) दध्विन्मथितं (पादाम्ब्वर्द्धाम्बुनिर्जलम्)

n

Whey of curds. 54. (मण्डं दधिभवं) मस्तु

m g

Milk of a cow which lately calved. f पीयूषो (ऽभिनवं पयः)

f *f* 3*f* h

Hunger. अशनाया बुभुक्षा क्षुद्

m 4 *m*

A mouthful. ग्रास (स्तु.) कवला (ऽर्थकः)

f *n*

Drinking together. 55. सपीतिः (स्त्री) तुल्यंपानं

f *n*

Eating together. सग्धिः (स्त्री) सहभोजनम्

f *f* 5*f* i *m*

Thirst. उदन्या (तु) पिपासा तृट् तर्षो

f *n*

Food. जग्धि (स्त.) भोजनम्

n j *m* *m* *m* k *m*

56. जेमनं लेप आहारो निघसो न्याद (इत्यपि)

---

1 क्ष—. 2 उ—तृ. 3—ध्. 4—ल. 5—स्.

a Some explain it butter from new milk. b Or कालसेयं. c With a fourth part of water. d With an equal part of water. e Without water. f Within the first seven days. g Also पेयूषः—षं and पीयूषं. Some make the last signify milk after the seventh day from the cow's calving. h क्षुत् (—ध्). Also क्षुधा. i Or तृषा. Also तृष्णा. Or जमनं. k Likewise विघसः.

n n f सौहित्यं तर्पणं तृप्तिः	Satiety.
f b *n* फेलाभुक्तसमुज्झितम्	Outs, leavings. a
i i i 1*i* 2*i i* 57. कामं प्रकामं पर्य्याप्तं निकामेष्टं यथेप्सितम्	Voluntarily.
m m m m c 3 *m* d *m* गोपे गोपाल गोसंख्य गोधुगाभीर वल्लवाः	Herdsman.
n e 58. (गोमहिष्यादिकां) पादबन्धनं	Stock of cattle.
m (द्वौ) गवीश्वरे	Owner of kine.
4 *m* 5 *m* गोमान् गोमी	
n n f *m* गोकुल (न्तु) गोधनं (स्याद्) गवां व्रजः	A herd.
6 *m f n* g 59. (त्रिष्वा) शितंगवीनं (तद्गावो यत्राशिताः पुरा)	Formerly grazed by cattle.
m m h *m m m* उक्षाभद्रो बलीवर्द ऋषभो वृषभो वृषः	A bull or ox.
7 *m* i *m* 8 *m* 60. अनड्वान् सौरभेयो गौर्	
n (उक्ष्णांसंहतिर्) औक्षकम्	A herd of oxen.
f f गव्या गोत्रा (गवां)	A herd of kine.
n n (वत्सधेन्वोर्) वात्सक धैनुके	—of calves, and milch-cows. i

1—मं. 2 इष्टं. 3 आ—. 4—तृ. 5—नृ.
6 आ—. 7—डुह्. 8 गो.

a Left at the meal; or, otherwise interpreted, dropped from the mouth. b And फेलिः. Also masc. फेलक. c गोधुक् (ह्). Also गोदुहः. d Or आभीरः. e Or, according to a different reading, यादवं. f Some add धनं, as a synonymous term. g आशितंगवीनः, ना, नं; or अशितंगवीनः, ना, नं. Also उषितंगवीनः, ना, नं, where cattle have dwelt. h And बलीवर्दः or बलीवर्दः. i Fem. अनड्वाही and अनडुही. j Respectively.

A large bull or ox.	61. (वृषो महान्) महोक्षः [m] (स्याद्)
An old bull.	वृद्धोक्ष [m] (स्तु.) जरद्गवः [m a]
A bullock.	(उत्पन्न उक्षा) जातोक्षः [m]
A new-born calf.	(सद्योजातस्तु) तर्णकः [m]
A calf.	62. शकृत्करि [m b] (स्तु.) वत्सः [m] (स्याद्)
A steer.	दम्य [m] वत्सतरौ [m] (समौ)
One fit to be set free.	आर्षभ्यः [m] (षण्डतायोग्यः)
A bull at liberty.	षण्डो [m c] गोपति [1 m] रिट्चरः [2 m d]
A bull's shoulder.	63. (स्कन्धप्रदेशस्तु.) वहः [m]
His dew-lap.	सास्ना [f] (तु) गलकम्बलः [m]
An ox, with a rein through his nose.	(स्यान्) नस्तित [m] (स्तु.) नस्योतः [m]
Young cattle in training.	प्रष्ठवाड् [m e] युगपार्श्वगः [m f]
Cattle yoked, &c. g	64. (युगादीनाञ्च वोढारो) युग्य [m] प्रासंग्य [m] शाकटाः [3 m]
Ploughman; plough-cattle, &c. h	(खनति तेन तद्वोढा ऽस्येदं) हालिक [m] सैरिकौ [m]
Cattle for burden.	65. धुर्वहे [m i] धुर्य्य [m] धौरेय [m] धुरीणाः [m] (स) धुरंधरः [m]

1—ति. 2 इ—. 3—ट.

[a] Fem. जरद्गवी. [b] Or शकृत्करिः. [c] And शण्ढः or षण्डः. [d] Also इड्चरः. [e] प्रष्ठवाट् (ह्). [f] Or युगपार्श्वकः. [g] Respectively; one yoked, or one in training with a frame on his neck, or one trained to draught. [h] The third acceptation of both terms is 'of or belonging to a plough.' [i] Or धूर्धरः.

(उभाव्) एकधुरीण[m] एकधुर[1 m] एकधुरावह[2 m]	Cattle for special burden.
66. (स तु) सर्वधुरीणः[m] (स्याद्यो वै) सर्वधुरावहः[m]	—for any carriage.
माहेयी[f] सौरभेयी[f] गौः[f] उस्रा[3 f] माता[f] (च) शृङ्गिणी[f]	A cow.
67. अर्जुनी[4 f] अघ्न्या[5 f] रोहिणी[f] (स्यात्)	
(उत्तमा गोषु) नैचिकी[f a]	An excellent one.
68. (वर्णादिभेदात्संज्ञाः स्युः) शबली[f b] धवला (दयः)	Cows brindle, white, &c.
द्विहायनी[f] द्विवर्षा[f c] (गौः)	A heifer two years old.
एकाब्दा[f] (त्वे) कहायनी[6 f]	—one year old.
69. चतुरब्दा[f] चतुर्हायणी[f]	—four years old.
(एवं) त्र्यब्दा[f] त्रिहायणी[f]	—three years old.
वशा[f] वन्ध्या[f]	A barren cow.
अवतोका[f c] (तु) स्रवद्गर्भा[f]	A cow miscarrying by accident.
(त्व) सन्धिनी[f]	One which has gone to the bull. d
70. (आक्रान्ता वृषेणा)	
(त्व) वेहत्[7 f] गर्भोपघातिनी[8 f]	Miscarrying from going unseasonably.

1 ए—र. 2 ए—. 3 उस्रा. 4 —नी. 5 घ्न— 6 ए—. 7 —त्. 8 ग—.

a Also नीचिकी or नैचिका and निचिकी. b Likewise शबला and धवली. Also कृष्णा, black. कपिला, tawny. Or distinguished by other circumstances, as खर्वा and वामनी, short; लम्बकर्णी, with long ears; वक्रशृङ्गी, with crooked horns, &c. c And वतोका. d Some interpret it, a cow with calf.

Fit for the bull.	काल्यापसर्य्या (प्रजने)	*f* 1*f*
A pregnant heifer. a	प्रष्ठौही बालगर्भिणी	*f* *f*
A tractable cow.	71. (स्याद्) अचण्डी (तु) सुकरा	*f* *f*
A cow bearing many calves.	बहुसूतिः परेष्टुका	*f* *f*
	चिरसूता वष्कयणी	*f* *f* b
One, which has lately calved.	धेनुः (स्यान्) नवसूतिका	*f* *f*
Easily milked.	72. सुव्रता सुखसन्दोह्या	*f* *f* c
with a large udder.	पीनोघ्नी पीवरस्तनी	*f* *f*
Yielding a *dróna* of milk.	द्रोणक्षीरा द्रोणदुघा	*f* *f*
Standing at the diary. d	धेनुष्या (बन्धके स्थिता)	*f*
Calving every year.	73. समांसमीना (सा यैव प्रतिवर्षं प्रसूयते)	*f*
An udder	ऊधस् (तु. क्लीवम्) आपीनं	2 *n* e, *n*
A pillar. f	(समौ) शिवक कीलकौ	*m* *m*
A rope or cord. g	74. (नपुंसि) दाम संदानं	3 *f n* h, *n*
A string or tie. i	पशुरज्जु (स्तु.) दामनी	*f* *f* j

1 उ—. 2—स्. 3—न्.

[a] Or a cow with calf for the first time. [b] Likewise वष्कयनी, and वष्कयिणी, or अवष्कयणी. Also बष्कयणी, &c. [c] सुखसंदुह्या. [d] Some interpret this a cow pledged. [e] Also ऊधः and ओधः. [f] For cows to rub themselves upon ; or, otherwise interpreted, for tying cows or calves. [g] To which cows are tied ; or a string to bind a cow's hind-legs when milked. [h] Fem. दामा (मन्) or दामा (मा). [i] For binding the legs of cattle, or for tying the cattle themselves. [j] Likewise सामनी and बंधनी.

m *m* a *m* *m* *m* वैशाख मन्थ मन्थान मन्थानो मन्थदण्डके	A churning-stick.
m c *m* 75. कुठरो दण्डविष्कम्भे	A post, round which its string winds. b
f *f* मन्थनी गर्गरी (समे)	A churn.
m *m* *m* *m* उष्ट्रे क्रमेलक मय महाङ्गाः	A camel.
m *m* करभः शिशुः	A young one. d.
1 *m* 76. (करभाः स्युः) शृङ्खलका (दारवैः पादबन्धनैः)	Young camels clogged. e
f *f* अजा छागी	A she-goat.
m f *m* g *m* *m* h *m* स्तुभः छाग बस्त छगलका अजे	A he-goat.
m i 2 *m* 3 *m* 4 *m* *m* 5 *m* *m* j 77. मेढ्रोरभ्रोरणोर्णायुमेष वृष्णय एडकाः	A ram.
n 6 *n* 7 *n* (उष्ट्रोरभ्राजवृन्दे स्यात्) औष्ट्रकौरभ्रकाजकम्	Herd of camels ; flock of sheep and goats. k
8 *m* *m* *m* m *m* *m* 78. चक्रीवन्त (स्तु.) बालेया रासभा गर्दभाः खराः	Asses. l
m n *m* *m* *m* o 9 *m* वैदेहकः सार्थवाहो नैगमो वाणिजो वणिक्	A trader.
m 10 *m* *m* 79. पुण्याजीवो (ह्या) पणिकः क्रयविक्रयिक (श्च सः)	

1—काः. 2 उ—. 3 उ—. 4 ऊ—. 5—ष्णि.
6 औ—. 7 आ—. 8—तृ. 9—ज्. 10 आ—.

a मन्था (—न्थ्). b Or else the lid of the churn, contrived to support the stick. c Also कुटरः. d Or any young animal. e With wooden rings on their feet. f Also तभः and स्तभः or स्तुभः. g छागः or छग. h छगल and छागलः. i Or मेढ्रः. j Masc. एडकः. Fem. एडकाः. k Respectively. l Sing. चक्रीवान्, बालेयः, &c. m Also रासभः. n Or वैदेहः. o And वणिजः or वाणिजिकः. Also वाणिजः.

A vender.	1 *m*, *m*	विक्रेता (स्याद्) विक्रयिकः
A buyer.	*m*, *m*	क्रायक क्रयकौ (समौ)
Traffic.	*n* a, *f*	80. वाणिज्यं (तु) वणिज्या (स्यात्)
Price.	*n*, *m*, 2 *m*	मूल्यं वस्नो (ऽप्य्) वक्रयः
Capital; principal.	*f* b, *m n*, *n*	नीवी परिपणो मूलधनं
Gain, profit.	*m*, *m*	लाभो (ऽधिकं) फलम्
Barter.	*n* c, *m* d, *m*, *m* e	81. परिदानं परीवर्त्तो नैमेय निमया (वपि)
A deposit.	*m*, 3 *m*	(पुमान्) उपनिधिर्न्यासः
The return of it.	*n* f	प्रतिदानं (तदर्पणम्)
Exposed for sale.	*m f n*	82. (क्रये प्रसारितं) क्रय्यं
Purchasable.	*m f n*, *m f n*	क्रेयं क्रेतव्य (मात्रके)
Vendible.	*m f n*, *m f n*, *m f n* g	विक्रेयं पणितव्यं (च) पण्य (क्रय्यादयस्त्रिषु)
Ratification of a bargain.	*m* h, *m*, *f*	83. (क्लीबे) सत्यापनं सत्यंकारः सत्याकृतिः (स्त्रियाम्)

1—तृ. 2 ष—. 3 न्या—.

[a] Or वणिज्यं. [b] And नीविः. [c] Some read प्रतिदानं. [d] And परिवर्त्तः. [e] Likewise वैमेयः, विमयः and विनिमयः. [f] Some read परिदानं. [g] The foregoing admit the three genders. [h] Also fem. सत्यापना.

m *m*
विपणो विक्रयः — Contract of sale.

a
(संख्याः संख्येये ह्यादश त्रिषु — Numerals.

b
84. विंशत्याद्याः सदैकत्वे सर्वाः संख्येयसंख्ययोः

c
संख्यार्थे द्विबहुत्वे स्तः तासु चानवतेः स्त्रियः

d
85. पंक्तेः शतसहस्रादिक्रमाद्दशगुणोत्तरम्)

n e *n* *n* 1 *n*
यौतवं द्रुवयं पाय्य (मिति) मानाऽ (र्थकं त्रयम्) — Measure.

f *f* *m*
86. (मानं) तुलाऽङ्गुलिप्रस्थैर् — Of three sorts. f

2 *m* h
(गुञ्जाः पञ्च) ह्यमाषकः — A *Ma'sha.* g

m *m n*
(ते षोडश) ऽक्ष कर्षोऽ (ऽस्त्री) — Sixteen times as much.

n
पलं (कर्षचतुष्टयम्) — Four times the last.

m n *m n*
87. सुवर्णं बिस्तौ (हेम्नोऽक्षे) — A *karsha* of gold.

कुरुविस्त (स्तु तत्पले) — A *pala* of gold.

1—त्र. 2 स्या—.

[a] Numerals, from 1 to 18, agree in gender with the subject numbered. [b] Other numerals, (19) 20, &c. are singular; but may be dual or plural, if used distributively, Ex. विंशती, two scores. [c] The numerals, 20 to 90, are invariably feminine. [d] Numeration proceeds in decuple proportion. [e] Also यौतवं. [f] By weight, measure of length, and measure of capacity. [g] Equal to five rettis or seeds of the abrus precatorius. [h] Also माषः or माषः.

f

100 *Palas.* — तुला (स्त्रियां पलशतं)

m a

Twenty times as much. — भार: (स्याद्विंशतिस्तुला)

m n

Ten times th^ last. — 88. आचितं (दशभारा: स्यु:)

m n

A cartload. — (शाकटो भार) आचित:

m c *m*

A *karsha* of silver. b — कार्षापण: कार्षिक: (स्यात्)

m

A *pena* of copper. d — (कार्षिके ताम्रिके) पण:

m n f *m n* *f* g *m* *m*

Various measures of capacity. e — 89. (अस्त्रियाम्)आढक द्रोणौ खारी वाहो निकुंचक:

m h *m*

कुडव: प्रस्थ (इत्याद्या: परिमाणार्थका: पृथक्)

m

A quarter. — 90. पाद (स्तुरीयो भाग: स्याद्)

m i *m* *m*

A part, share, or portion. — अंश भागौ (तु) वण्टक:

n *n* *n* *n* 1 *n* *n* *n*

Substance, thing or wealth. — द्रव्यं वित्तं स्वापतेयं रिक्थमृक्थं धनं वसु

n *n* *n* 2 *m m* j *m*

Wrought and unwrought gold, &c. k — 91. हिरण्यं द्रविणं द्युम्न मर्थं रै विभवा (अपि)

m l

(स्यात्) कोश (श्च) हिरण्यं(च हेमरूप्ये कृताकृते)

---

1 ऋ—. 2 ञ—.

[a] Likewise भर:. [b] Same with पुराण:, equivalent to 16 *Panas* of cowries. [c] Some add कार्षापणक:. [d] Equivalent to 80 cowries. [e] Severally, viz. 4 *A'd'hacas*=1 *Dróna* ; and = 16 D.=1 *C'hárí*. Also 20 D.=1 *Kumbha* ; and 10 C.=1 *Váha*. Some state $\frac{Ch.}{4}$ = 1 *Mání*. $\frac{M.}{4}$ = 1 *Dróna*. $\frac{D.}{4}$ = 1 *A'd'haca*. $\frac{A.}{4}$ = 1 *Prast'ha*. $\frac{P.}{4}$ =1 *Kudava*. $\frac{C.}{4}$ =1 *Nicunchaca*. [f] Also fem. आढकी and आढ़किका. [g] Likewise खारि: and masc. खार:. [h] And कुडप: or कुटप:. [i] Or अंस:. [j] Masc. nom. रा: (रै). [k] Some disjoin the terms ; कोष, wrought gold ; हिरण्यं, unwrought silver. [l] And कोष: or कोषं.

n a
92. (ताभ्यां यदन्यत्तत्) कुप्यं — Base metals.

n
रूप्यं (तद्द्वयमाहतम्) — Bullion.

n *n* 1 *n* *m*
गारुत्मतं मरकतमश्मगर्भं हरिन्मणिः — An emerald.

n *m* *m*
93. शोणरत्नं लोहितकः पद्मरागो — A ruby.

n
(ऽथ) मौक्तिकम् — A pearl.

f
मुक्ता

m *m n*
(ऽथ) विद्रुमः (पुंसि) प्रवालं (पुंनपुंसकम्) — Coral.

n *m f* b
94. रत्नं मणि(र्द्वयोरश्मजातौ मुक्तादिकेऽपि च) — Any gem.

n *n* *n* *n* 2 *n*
स्वर्णं सुवर्णं कनकं हिरण्यं हेम हाटकम् — Gold.

n *n* c *n* 3 *n* d *n* e
95. तपनीयं शातकुंभं गाङ्गेयं भर्म कर्बुरम्

n *n* *n* *n*
चामीकरं जातरूपं महारजत काञ्चने

f *n* *n* *n* 4 *n m*
96. रुक्मं कार्त्तस्वरं जाम्बूनदमष्टापदो (ऽस्त्रियाम्)

5 *m n* g
(अलंकार सुवर्णं यच्) छृङ्गीकनक (मित्यदः) — Gold for ornaments.

n *n* *n* *n* h *n*
97. दुर्वर्णं रजतं रूप्यं खर्जूरं श्वेत (मित्यपि) — Silver.

---

1 अ—. 2—न्. 3—न्. 4 अ—. 5 शृ—.

[a] Or अकुप्यं. [b] Also fem. मणी. [c] Or शातकौम्भं. [d] Also भर्मं. [e] And कर्बूरं. Likewise कर्चुरं. [f] Or रुक्मं. [g] Some divide the terms: शृङ्गी or शृङ्गिः (also neut. शृङ्गि) and कनकं. [h] Or खर्ज्जूरं.

Brass. *f* a *m n* b
रीतिः (स्त्रियाम्) आरकूटो (न स्त्रियाम्)

Copper. *m*
(अथ) ताम्रकम्

n c *n* *n* d *n* *n* e
98. शुल्वं म्लेच्छमुखं द्व्यष्टं वरिष्ठोदुम्बराणि (च)

Iron. *m n* f *n* *n* *n* 1 *n* g *n* h
लोहो(ऽस्त्री)शस्त्रकं तीक्ष्णं पिण्डं कालायसा ऽयसी

m n
99. अश्मसारो

Rust of iron. *m n* *n* i
(ऽथ) मण्डूरं सिंहान (मपि तन्मले)

Any thing metallic. *m* j
(सर्वं स्यात्तैजसं) लौहं

Wrought iron; bar iron. *f*
(विकारस्त्वयसः) कुशी

Glass. *m* *m*
100. क्षारः काचो

Quicksilver. *m* *m* *m n* *m n* k
(ऽथ) चपलो रसः सूत (श्च) पारदे

Buffalo's horn. *n*
गवलं (माहिषं शृङ्गम्)

Talc. *n* 2 *n* *n*
अभ्रकं गिरिजा ऽमले

Antimony. *n* *n* *n* l *n*
101. स्रोतोञ्जन (न्तु) सौवीरं कापोताञ्जनयामुने

Blue vitriol. *n* m *n* *n* *n*
तुत्थाञ्जनं शिखिग्रीवं वितुन्नक मयूरके

1—स. 2 ज.

a Also रीती. And neut. रैत्यं. b Likewise आरः. c Or शुल्वं. d And द्विष्ट. e उदुम्बरं, उडुम्बरं or औदुम्बरं. f And लोह or लौहः. g Likewise कृष्णायसं. h अयं (स). Also आयसं. i And सिंघाण, or सिंहाणं, सिंहाणं. j And लोहं. k Also पारतः, or पारः. l And कपोतांजनं. m Also तुत्थं.

102. कर्परी[fb] दार्विका[f] (क्वाथोद्भवं) तुत्थं[n] — Collyrium.[a]

रसाञ्जनम्[n] [1], — Another sort.[c]

रसगर्भं[n] तार्क्ष्यशैलं[n]

गंधाश्मनि[1n] (तु) गन्धकः[md] — Sulphur.

103. सौगंधिक[me] (श्च)

चक्षुष्य[f] कुलाल्यौ[2f] (तु) कुलत्थिका[fg] — A blue stone used as a collyrium.[f]

रीतिपुष्पं[n] पुष्पकेतु[n] पौष्पकं[nh] कुसुमाञ्जनम्[ni] — Calx of brass.

104. पिञ्जरं[n] पीतकं[n] तालमालं[n][nj] (च) हरितालके[n] — Yellow orpiment.

गैरेयम्[n] अर्थ्यं[3n] गिरिजम्[n] अश्मज[4n] (श्च) शिलाजतु[n] — Red chalk.[k]

105. बोल[m] गंधरस[ml] प्राण[m] पिण्ड[m] गोप[mm] रसाः[mn] (समाः) — Myrrh.

1—तृ. 2—स्त्री. 3 च—. 4 च—.

[a] Extracted from Amomum Zanthorhizon, Roxb. [b] Some grammarians include this in the synonyma of blue vitriol. Medical authors write it खर्परी or खर्परं, and make it a distinct sort of collyrium. [c] Some join this article with the preceding, omitting कर्परी from the synonyma: this agrees with the medical books. [d] And गन्धिकः. [e] Or सुगंधिकः. [f] Some make these three terms synonymous with the following. [g] And कुलत्था. Likewise कुलं. [h] And पुष्पकं. [i] Also पुष्पांजनं. [j] आलं or अलं. Also नालं. [k] According to a different explanation, bitumen. [l] Or रसगंधः. [m] And गोपः. Also पिण्डगोपः. [n] Or रसः. Also गोपरसः.

Cuttle fish bone.

m a *m* b *m*
हिण्डीरो ऽब्धिकफः फेनः

Minium, or red lead.

n *n*
सिन्दूरं नागसंभवम्

Lead.

n *n* *n* 1 *n* c
106. नाग सीसक योगेष्ट वप्राणि

Tin.

n *n* d
त्रपु पिच्चटम्

n *n*
रंग वंगे

Cotton.

m 2 *m* e
(ऽथ) पिचुस्तूलो

Safflower; carthamus.

n
(ऽथ) कमलोत्तरम्

n *n* *n*
107. (स्यात्) कुसुम्भं वह्निशिखं महारजन (मित्यपि)

A woollen blanket.

m *m*
मेषकम्बल ऊर्णायुः

Hare's or rabbit's hair.

n 3 *n*
शशोर्णं शशलोमनि

Honey.

n *n* 4 *n*
108. मधु क्षौद्रं माक्षिका (दि)

Wax.

n *n*
मधूच्छिष्टं (तु) सिक्थकं

Red arsenic.

f f *f* *f* g *f*
मनःशिला मनोगुप्ता मनोह्वा नागजिह्विका

Nitre; saltpetre.

f *f* h *f* i
109. नैपाली कुनटीगोला

m *m*
यवक्षारो यवाग्रजः

1—प्र. 2 तूल. 3—नृ. 4—क.

a दिण्डीरः or पिण्डीरः. Also हिण्डिरः. b Or समुद्रफेनः. c Some read वर्ध्र॰. Also त्रप्र॰. d Some include the two first terms with the preceding, as names of lead. e And पिचलः. Also पिचुतूलः or तूलपिचुः. f Likewise मनःसिला. Also masc. मनःशिलः. g And मनोह्वा. h Some read कुलटी or कनटी. i Some make the last term the name of a different species; and the two preceding terms, its explanation.

m
पाक्यो

m a   m   m
(ऽथ) सर्जिकाक्षारः कापोतः सुखवर्चकः (Natron ; alkali.)

n   n b
110. सौवर्चलं (स्याद्) रुचकं

f   f c
त्वक्क्षीरा वंशरोचना (Manna of bamboos.)

n   n
शिग्रुजं श्वेतमरिचं (Seed of morunga. d)

n
मोरटं (मूलमैक्षवम्) (Root of sugarcane.)

n   n   1 n e
111. ग्रन्थिकं पिप्पलीमूलं चटिकाशिर (इत्यपि) (Root of long pepper.)

f   m
गोलोमी भूतकेशो (ना) (Root of sweet flag.)

n   n
पत्राङ्गं रक्तचन्दनम् (Red-wood.)

n   n g   n
112. त्रिकटु त्र्यूषणं व्योषं (Three spices. f)

f h   n
त्रिफला (तु) फलत्रिकम् (Three myrobalans.)

1—स्.

[a] Or स्वर्जिकाक्षारः. Also सर्जिका and क्षारः. [b] Some disjoin the two last terms, and make them names of Borax. [c] Or वंशलोचना. [d] Of Hyperanthera or Guilandina morunga. [e] And चटकाशिरः (स्). Or masc. चटिकाशिरः (र). Also चटका and शिरः. [f] Black pepper, dry ginger and long pepper. [g] Or त्र्यूषणं. [h] And त्रिफली or त्र्यफला.

CHAPTER X.

Men of the fourth tribe.	1· शूद्रा[m][a] (श्चा) ऽवरवर्णा[m] (श्च) वृषला[m] (श्च) जघन्यजाः[m]
Men of mixed orgin. b	(आचण्डालात्तु) संकीर्णा[m] (अम्बष्ठ करणादयः)
A scride. c	2. (शूद्राविशो स्तु) करणो[m]
A physician. d	ऽम्बष्ठो[m] (वैश्याद्विजन्मनोः)
An *Ugra*. e	(शूद्रा क्षत्रिययोर्) उग्रो[m]
A bard. f	मागधः[m] (क्षत्रियाविशोः)
A *Ma'hishya*. g	3. माहिष्यो[m] (ऽर्याक्षत्रिययोः)
A *Kshattri*. h	क्षत्ता[1][m] (ऽर्याशूद्रयोः सुतः)
A charioteer. i	(ब्राह्मण्यां क्षत्रियात्) सूतः[m]
A trader. j	(तस्यां वैदेहको[m] (विशः)

1—ह.

[a] Sing. शूद्रः, &c. [b] From the intermarriages of the other tribes. [c] Or man of a class which sprung from the 3d and 4th tribes. [d] Sprung from the 1st and 3rd tribes. [e] From the 2d and 4th. [f] From the 3d and 2d. [g] From the 2d and 3d classes. [h] From the 4th and 3d. [i] From the 2d and 1st. [j] From the 3d and 1st.

4. रथकार [m] (स्तु माहिष्यात् करण्यां यस्य संभवः)	A car-maker.
(स्याच्) चाण्डाल [m b] (स्तु जनितो ब्राह्मण्यां वृषलेन यः)	A *Chan-da'la.* a
5. कारुः [m c] शिल्पी [1 m]	An artisan.
(संहतैस्तैर्द्वयोः) श्रेणिः [m f d] (सजातिभिः)	A company of artists.
कुलकः [m e] (स्यात्) कुलश्रेष्ठी [2 m f]	One eminent by birth.
मालाकार [m] (स्तु) मालिकः [m]	A florist.
6. कुंभकारः [m] कुलालः [m] (स्यात्)	A potter.
पलगण्ड [m] (स्तु) लेपकः [m]	A bricklayer or plaisterer.
तन्तुवायः [m g] कुविन्दः [m h] (स्यात्)	A weaver.
तुन्नवाय [m] (स्तु.) सौचिकः [m]	A taylor.
7. रङ्गाजीव [m] श्चित्रकरः [3 m]	A painter.
शस्त्रमार्जो [m] सिधावकः [m]	An armourer.
पादूकृत् [4 m i] चर्मकारः [5 m j] (स्याद्)	A shoemaker.
व्योकारो [m] लोहकारकः [m]	An iron-smith. k.
8. नाडीन्धमः [m] स्वर्णकारः [m] कलादो [m l] रुक्मकारके [m]	A gold-smith.

1—नृ. 2—नृ. 3 चि—. 4—दू. 5 च—.

[a] Sprung from the 4th aud 1st tribes. [b] Also चण्डालः. [c] Likewise fem. कारुः. [d] Also fem. श्रेणी. [e] Or कुलिकः. [f] Likewise कुलः and श्रेष्ठी. [g] And तन्त्रवायः or तन्द्रवायः. Also तन्त्रवापः. [h] Or कुपिन्दः. [i] Or पादुकृत्. [j] Also चर्मारः. [k] Some separate the terms as severally signifying a founder and a smith. [l] Or कणादः.

A shell-cutter.
1 *m* *m*
(स्याच्) शांखिकः काम्बविकः

A copper-smith.
m a 2 *n*
शौल्विक स्ताम्रकुट्टकः

A carpenter.
3 *m* *m* 4 *m* *m* 5 *m*
9. तक्षा (तु) वर्द्धकिस्त्वष्टा रथकार (स्तु) काष्ठतट्

One working for the village.
m
(ग्रामाधीनो) ग्रामतक्षः

One independent.
m
कौटतक्षो (ऽनधीनकः)

A barber.
6 *m* 7 *m* *m* *m* 8 *m*
10. क्षुरि मुण्डि दिवाकीर्त्ति नापितो ऽन्तावसायिनः

A washerman.
m *m* b
निर्णेजकः (स्याद्) रजकः

A distiller.
m *m*
शौण्डिको मण्डहारकः

A goatherd.
m *m*
11. जाबालः (स्याद्) अजाजीवो

An attendant on an idol.
9 *m* c *m*
देवाजीवी (तु) देवलः

A female juggler.
f *f* d
(स्यान्) माया शाम्बरी

A juggler.
m e *m* f
मायाकार (स्तु.) प्रातिहारिकः

Dancers and tumblers.
10 *m* *m* *m* 11 *m*
12. शैलालिन (स्तु.) शैलूषा जायाजीवाः कृशाश्विनः
m g *m* h
भरता (इत्यपि) नटाश्

Dancers and mimics.
m *m*
चारणा (स्तु.) कुशीलवाः

---

1 शां—. 2 ता—. 3—न्. 4 त्वष्ट्. 5—स्. 6—न्. 7—न्. 8—न्. 9—न्. 10—न्. 11—न्.

[a] And सौल्विकः [b] Fem. रजकी. [c] Or देवाजीवः. [d] And साम्बरी or शांवरी, &c. [e] And मायावी (न्) or मायी (न्). [f] And प्रतिहारः, प्रातिहारः or प्रातिहारकः. [g] And भारतः. [h] Sing. नटः.

13. मार्दङ्गिका[m] मौरजिकाः[m] — Players on drums.

पाणिवादा[m] (स्तु.) पाणिघा[m] — Striking with their hands only.

वेणुध्माः[m] (स्युर्) वैणविका[m] — Players on the flute.

वीणावादा[m] (स्तु.) वैणिकाः[m] — —on the lute.

14. जीवान्तकः[m a] शाकुनिको[m] — A fowler or bird-catcher.

(द्वौ) वागुरिक[m] जालिकौ[m] — A hunter using nets.

वैतंसिकः[m] कौटिक[m] (श्च) मांसिक[m] (श्च समं त्रयम्) — A vender of flesh-meat. b

15. भृतको[m] भृतिभुक्[1 m] कर्मकरो[2 m] वैतनिको[m] (ऽपि सः) — A hireling; a servant or labourer.

वार्तावहो[m] वैवधिको[m c] — A chandler.

भारवाह[m] (स्तु.) भारिकः[m d] — A porter.

16. विवर्णः[m] पामरो[m] नीचः[m] प्राकृत[m] (श्च) पृथग्जनः[m] — A low man. e

निहीनो[m] ऽपसदो[m f] जाल्मः[m] क्षुल्लक[m g] (श्चे) तर[3 m] (श्च सः)

17. भृत्ये[m] दासेर[m] दासेय[m] दास[m h] गोप्यक[m i] चेटकाः[m j] — A servant or slave.

नियोज्य[m] किंकर[m k] प्रैष्य[m l] भुजिष्य[m] परिचारकाः[m]

---

[1]—ज. [2] क—. [3] इ—.

[a] Or जीवन्तिकः. [b] Selling the flesh of beasts or birds. [c] And विवधिकः. [d] Likewise भारी (न्). [e] Following a degrading profession. [f] Or अपशदः. [g] Likewise खुल्लकः. [h] Or दाशः. Fem. दासी—शी. [i] And गोप्यः. [j] Or चेटः. Also चेडः, चेडकः. Fem. चेटिका, चेटी, चेडी. [k] Fem. किङ्करा or किङ्करी. [l] Also प्रैषः and प्रेष्यः.

m *m* b *m* c *m*

One nourished by a stranger. a — 18. पराचित परिस्कन्द परजात परैधिताः

m 1 *m* d *m* *m* *m* *m*

A lazy man. — 19. मन्दस्तुन्दपरिमृज आलस्यः शीतको ऽलसो ऽनुष्णः

m *m* *m* e 2 *m* *m* *m*

A dextrous person. — दक्षे (तु) चतुर पेशल पटवः सूत्थान उष्ण (श्च)

m *m* *m* *m* *m* f

A *Chanda'la.* — 20. चण्डाल प्लव मातङ्ग दिवाकीर्त्ति जनङ्गमा

m g *m* h 3 *m* *m* *m* i

निषाद श्वपचावन्तेवासि चाण्डाल पुक्कसाः

m

Barbarians. j — 21. (भेदाः किरातशबरपुलिन्दा) म्लेच्छ (जातयः)

m *m* *m* 4 *m*

A hunter, or deer-killer. — व्याधो मृगवधाजीवो मृगयुर्लुब्धको (ऽपि सः)

m *m* *m* k *m*

A dog. — 22. कौलेयकः सारमेयः कुक्कुरो मृगदंशकः

m l *m* 5 *m* m

शुनको भषकः श्वा (स्याद्)

m n

A mad dog. — अलर्क (स्तु. स योगितः)

m

A dog trained for the chase. — 23. (श्वा) विश्वकद्रु (र्मृगयाकुशलः)

f *f*

A bitch. — सरमा शुनी

---

1 तु—. 2 पटु. 3 अ—सिन्. 4 लु—. 5 श्वन्.

[a] Some include this line in the synonyma of slave. [b] Likewise परिष्कन्दः, परिष्कन्नः, परिस्कन्नः, पारस्कन्दः. [c] And परजितः. [d] Or तुन्दपरिमार्जः. [e] And पेसलः or पेषलः. [f] Also जलङ्गमः. [g] And निशादः. [h] Sing. श्वपचः. Likewise श्वपक् (च). [i] Also पुक्कशः, पुक्कषः. [j] Of various tribes, mountaineers, savages, &c. As किरातः, living in forests and armed with a bow. शबरः or शवरः, wearing feathers (a peacock's tail, &c). पुलिन्दः or पुंलिन्दः, speaking no intelligible language. [k] And कुक्कुरः [l] Or शुन and शुनिः. [m] Also श्वानः. [n] Likewise अलकः.

m *m* *m* a
विट्चरः सूकरो ग्राम्यो — A village hog.

m c
वर्करः (तरुणः पशुः) — Any young animal. b

n *n* *m* *f*
24. आच्छोदनं मृगव्यं (स्यात्) आखेटो मृगया (स्त्रियाम्) — Chase; hunting.

1 *m*
(दक्षिणारुर्लुब्धयोगात्) दक्षिणेर्मा (कुरङ्गकः) — A deer wounded on its right side.

2 *m* d 3 *m* e *m* f *m* *m* *m*
25. चौरैकागारिक स्तेन दस्यु तस्कर मोषकाः — A thief or robber.

4 *m* g 5 *m* *m* h *m*
प्रतिरोधि परास्कन्दि पाटच्चर मलिम्लुचाः

f i *n* *n* *n*
26. चौरिका स्तैन्य चौर्ये (च) स्तेयं — Theft, robbery.

n j
लोप्त्रं (तु तद्धनम्) — Booty.

m l
वीतंस (स्तूपकरणं बन्धने मृगपक्षिणाम्) — A net, chain, or cage. k

m *n*
27. उन्माथः कूटयन्त्रं (स्यात्) — A snare or trap. m

f *f*
वागुरा मृगबन्धिनी — A net. n

n o *m* p *f* *m f n* *m* q
शुल्बं वराटकः (स्त्री तु) रज्जु (स्त्रिषु) वटी गुणः — A cord, rope, or string.

1—नृ. 2—र. 3 ऐ—. 4—नृ. 5—नृ.

[a] Some make the first, others the second, term, explanatory. [b] Or a lamb in particular. [c] Fem. वर्करी. [d] Also चोरः. Fem. चौरः. [e] Fem. ऐकागारिकी. [f] Or स्तेनः. Also स्तैन्यः. [g] And प्रतिरोधकः. [h] Likewise पटच्चरः. [i] Also चोरिका. [j] And लोत्रं or लोतं. [k] Any instrument for confining birds or beasts. [l] Also वितंसः. [m] Some make the preceding term synonymous with these. [n] For confining deer. [o] Adn शुल्बं or शुल्वं. Also masc. शुल्बः and fem. शुल्बा or शुल्वी. Likewise शुम्बं according to a different reading. [p] Or वराटः. But some read वटाकरः. [q] Likewise वटीगुणः.

Rope and bucket of a well. [a] — 28. उद्घाटनं[n] घटीयन्त्रं[n] (सलिलोद्वाहनं प्रहेः)

A loom. — (पुंसि) वेमा[1 m n b] वायदण्डः[m c]

Threads. — सूत्राणि[n d] (नरि) तन्तवः[m e]

Weaving. — 29. वाणि[f f] व्यूतिः[2 f g] (स्त्रियौ तुल्ये)

Plaistering. [h] — पुस्तं[n] (लेप्याऽदिकर्मणि)

A doll or puppet. [i] — पाञ्चालिका[f j] पुत्रिका[f] (स्याद्वस्त्रदन्तादिभिः कृता)

A basket. [k] — 30. पिटकः[m] पेटकः[m] पेटा[f l] मञ्जूषा[f m]

A pole for carrying burdens. — (ऽथ) विहङ्गिका[f n] भारयष्टिस्[3 f]

Its string. — (तदालम्बि) शिक्यं[n o] काचो[m]

A shoe. — (ऽथ) पादुका[f] 31. पादूर्[f] उपानत्[4 f] (स्त्री)

A boot. — (सैवा) ऽनुपदीना[f] (पदायता)

A thong. — नद्धी[f] वध्री[f p] वरत्रा[f] (स्याद्)

A whip. — (अश्वादेस्ताडनी) कशा[f q]

1—न्. 2 व्यू—. 3—ष्टि. 4 उ—ह.

[a] A rope and jar to drow water from a well; or any machine for raising water. [b] Likewise वेमः. [c] Or वापदण्डः. [d] Sing. सूत्रं. [e] Sing. तन्तुः. Also सूत्रतन्तुः. [f] And वेणिः. [g] Or व्युतिः. [h] Or painting images, &c. [i] Or figure made of cloth, ivory, &c. [j] And पञ्चालिका. [k] The two last of these four terms are by some separated, and made to signify a large basket. [l] And पेडा or पीडा. [m] Some add मञ्जूषा; erroneously. [n] Or विहङ्गमा. [o] Likewise शिक्य (च). [p] And वार्ध्री or वाध्री [q] Also कषा or कसा.

32. चाण्डालिका[f a] (तु) कण्डोलवीणा[f b] चण्डालवल्लकी[f] — A vulgar lute.

नाराची[f] (स्यात्) एषणिका[f] — Goldsmith's scales.

शाण[m] (स्तु) निकषः[m] कषः[m c] — A touch-stone.

33. व्रश्चनः[n] पत्रपरशुर्[1 m] — An iron chisel. d

ईषिका[f f] तूलिका[f g] (समे) — A pencil or brush. e

तैजसावर्त्तनी[f] मूषा[f h] — A crucible.

भस्त्रा[f] चर्मप्रसेविका[f i] — Bellows.

34. आस्फोटनी[f j] वेधनिका[f] — An gimlet or auger.

कृपाणी[f] कर्त्तरी[f] (समे) — Scissors or shears. k

वृक्षादनो[m] वृक्षभेदी[2 m] — A carpen-ter's chisel.

टङ्कः[m m] पाषाणदारणः[m] — A hatchet. l

35. क्रकचो[m n n] (ऽस्त्री) करपत्रं[n] — A saw.

(स्यात्) आरा[f] चर्मप्रभेदिका[f] — Shoemak-er's knife.

1—पु. 2—नृ.

[a] And चण्डालिका. [b] Likewise कटोलवीणा. [c] Some read शाणःनिकसः and कसः. [d] Or else a small saw. [e] Some explain this a fibrous stick; others a mould for ingots; or else what is thrown into a crucible to try whether the metal be melted. [f] Also इषीका and ईषीका or इषिका. [g] Likewise तूलिः, तूली. [h] Also मुषा and मूषी or मूषिका. [i] Or masc. चर्मप्रसेवकः. [j] And वास्फोटनी. [k] Also a dagger. [l] Likewise a stone-cutter's chisel. [m] Or तङ्कः. [n] And क्रकरः.

An image of iron. a

f b *f* *f*
सूर्मी स्थूणा लोहप्रतिमा

An art.

n
शिल्पं (कर्म कलादिकम्)

An image; statue or picture.

n *n* *f* *f* *f*
36. प्रतिमानं प्रतिबिम्बं प्रतिमा प्रतियातना प्रतिच्छाया

f 1*f* 2*m*
प्रतिकृतिरर्चा (पुंसि) प्रतिनिधिर्

Resemblance. c

f 3*n*
उपमोपमानं (स्यात्)

Like, similar.

mfn *mfn* *mfn* *mfn* 4*mfn*
37. (वाच्यलिङ्गाः) समस्तुल्यः सदृक्षः सदृशः सदृक्

mfn d *mfn*
साधारणः समान (श्च)

(In composition) Like.

e
(स्युरुत्तरपदेत्वमी)

mfn *mfn* *mfn* f *mfn* g 5*mfn* h
38. निभ सङ्काश नीकाश प्रतीकाशोपमा (दयः)

Wages or hire.

f *f* *f* 6*f* 7*n* *n*
कर्मण्या (तु) विधा भृत्या भृतयो भर्म वेतनम्

n i *n* *n* *m* *m*
39. भरण्यं भरणं मूल्यं निर्वेशः पण (इत्यपि)

Spirituous liquor.

f *f* *f* 8*f* 9*f*
सुरा हलिप्रिया हाला परिस्रुद्वरुणात्मजा

---

1 सू—. 2—बि. 3 उ—. 4—शृ. 5 उपम.
6—ति. 7—नृ. 8—त्. 9 व—.

[a] So most commentaries explain this : but one says an anvil. [b] Or सूर्म्मिः. Also सूर्मी or सुर्मिः. And स्थूर्मी, स्थूर्मिः or स्थूर्मः. [c] Some include this with the preceding. [d] Fem. साधारणी. or साधारणा. [e] The following are used only in composition. Ex. पितृनिभः, like his father. [f] Also निकाशः. [g] And प्रतिकाशः, प्रतिकाशः, or प्रतीकाशः. [h] Besides other terms similarly employed in composition : as भूतः रूपः कल्पः. [i] Also fem. भरण्या.

f f 1 f a 2 f f
40. गन्धोत्तमा प्रसन्नेरा कादम्बर्य्यः परिस्रुता

f n n
मदिरा कश्य मद्ये (चाप्य्)

m
ऽवदंश (स्तु भक्षणम्) — Eating what excites thirst.

f n
41. शुण्डापानं मदस्थानं — A tavern.

m m b
मधुवारा मधुक्रमाः — Tippling.

m m d m n e
मध्वासवो माधवको मधु माध्वीक (मद्वयोः) — Spirit, distilled from Bassia. c

n 3 m 4 m n g
42. मैरेयमासवः सीधुर् — Rum. f

m m
मेदको जगलः (समौ) — Vinous liquor for distilling.

n m
सन्धानं (स्याद्) अभिषवः — Distillation.

m i m j
किण्वं (पुंसि तु) नग्नहूः — Ferment. h

m k m
43. कारोत्तरः सुरामण्ड — Yest, barm, froth.

n f
आपानं पानगोष्ठिका — Place where people drink together.

m n n m n 5 n m
चषको (ऽस्त्री) पानपात्रं सरको (ऽप्य) नुतर्षणम् — A drinking vessel. l

---

1 इरा. 2 —री. 3 आ—. 4 —धु. 5 अ—.

[a] Also प्रसन्नेरा. [b] Sing. मधुवारः, मधुक्रमः. [c] From the blossoms of the Bassia latifolia. Some divide the synonyma, making the two last terms signify wine obtained from grapes.. [d] And माध्वकं, or मार्द्वीकं. [e] Also मधुमाध्वीकं. [f] The three terms signify different kinds; the first distilled from blossoms of Lythrum fruticosum, with sugar, &c. the second from the raw juice of suger-cane, the third from molasses. [g] Some connect the last term with the following article. [h] A drug used for that purpose. [i] Or कण्वं. [j] Also neut. नग्नहु. [k] And कारोत्तमः. [l] Some separate the two last terms of this line, and interpret them the distributiou of liquor. [m] Also masc. अनुतर्षः.

A gamester. — *m* *1m* *m* *m* *m*
44. धूर्त्तोऽक्षदेवी कितवोऽक्षधूर्त्तो द्यूतकृत् (समाः)

Sureties. — *m* *m*[a]
(स्युर्) लग्नकाः प्रतिभुवः

Keepers of gaming houses. — *m*[b] *m*
सभिका द्यूतकारकाः

Gaming. — *m n* *f* *n* *m*
45. द्यूतोऽ (स्त्रियाम्) अक्षवती कैतवं पण (इत्यपि)

m *m*
पणोऽ (क्षेषु) ग्लहोऽ

Dice. — *m* *m* *m*
ऽक्षा (स्तु) देवनाः पाशका (श्च ते)

Moving a piece at play. — *m*[c]
46. परिणाय (स्तु शारीणां समन्तान्नयने)
(ऽस्त्रियौ)

A checkered board or cloth. — *m n* *m n*
अष्टापदं शारिफलं

A match of cocks. &c. — *n* *m*
प्राणिद्यूतं समाह्वयः

47. (उक्ताभूरिप्रयोगत्वादेकस्मिन् येऽत्र यौगिकाः
ताद्धर्म्यादन्यतो वृत्तावूह्या लिङ्गान्तरेऽपि ते)

1—नृ.

[a] Sing. लग्नकः, and प्रतिभूः. Some reckon these synonymous with the following. [b] Sing. सभिकः and द्यूतकारकः. [c] Also परीणायः.

BOOK III.

CHAPTER I.

1. विशेष्यनिघ्नैः संकीर्णैर्नानार्थैरव्ययैरपि

लिङ्गादिसंग्रहैर्वर्गाः सामान्ये वर्गसंश्रयाः

2. स्त्रीदाराद्यैर्यद्विशेष्यं यादृशैः प्रस्तुतं पदैः

गुणद्रव्यक्रियाशब्दास्तथा स्युस्तस्य भेदकाः ॥

1m f n *2m f n* *m f n* 3. सुकृती पुण्यवान् धन्यो	Fortunate, well-fated. [a]
m f n *m f n* महेच्छ (स्तु) महाशयः	Magnanimous.
m f n *m f n* [b] हृदयालुः सुहृदयो	Good-hearted.
m f n *m f n* महोत्साहो महोद्यमः	Perseverant, diligent.
m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* 4. प्रवीणे निपुणाऽभिज्ञ विज्ञनिष्णात शिक्षिताः	Skilful, conversant.
m f n [c] *m f n* *3m f n* *m f n* [d] वैज्ञानिकः कृतमुखः कृती कुशल (इत्यपि)	
m f n *m f n* 5. पूज्यः प्रतीक्ष्यः	Venerable.
m f n *m f n* सांशयिकः संशयापन्नमानसः	Dubious. [e]

1—न्. 2—वत्. 3—न्.

[a] Fem. सुकृतिनी, पुण्यवती, धन्या. [b] Or सहृदयः. Also हृदयी(—न्) हृदयिकः, हृदयवान् (—वत्). [c] Or विज्ञानिकः. [d] Likewise कुशलः. [e] Uncertain or questionable. Some refer this to the person ; irresolute, unsettled in opinion.

Meriting a fee or reward. — *m f n* *m f n* *m f n* a
दक्षिणीयो दक्षिणार्ह (स्तत्र) दाक्षिण्य (इत्यपि)

Munificent. — *m f n* b *m f n* c *m f n* *m f n*
6. (स्युर्) वदान्य स्थूललक्ष्य दानशौण्डा बहुप्रदे

Long-lived. — *m f n* d 1 *m f n*
जैवातृकः (स्याद्) आयुष्मान्

Skilled in sacred sciences. — *m f n* 2 *m f n*
अन्तर्वाणि (स्तु.) शास्त्रवित्

Acutely investigating. — *m f n* *m f n*
7. परीक्षकः कारणिको!

Granting a prayer. e — *m f n* *m f n*
वरद (स्तु.) समर्द्धकः

Joyful, cheerful. — *m f n* *m f n* 3 *m f n* f *m f n*
हर्षमाणो! विकुर्वाणः प्रमना! हृष्टमानसः

Sad, perplexed. — 4 *m f n* 4 *m f n* 4 *m f n*
8. दुर्मना! विमना! अन्तर्मनाः (स्याद्)

Regretting. — *m f n* 5 *m f n*
उत्क उन्मनाः

Sincere, candid. — *m f n* *m f n* 6 *m f n*
दक्षिणे सरलो! दारौ

Liberal in giving and using. — *m f n*
सुकलो! (दातृभोक्तरि)

Diligent, attentive. g — *m f n* 7 *m f n*
9. (तत्परे) प्रसिता!सक्ताव्

Zealously active. h — *m f n* i *m f n*
इष्टार्थोद्युक्त उत्सुकः

1—तृ. 2—इ. 3—नस्. 4—स्. 5—स्.
6 उ—. 7 आसक्त.

a And दक्षिण्यः. b Or वदन्यः. c And स्थूललक्षः. d Fem. जैवातृका:. e As a deity, at the instance of a votary. f Also प्रमनाः (—स्). g Some include the two next terms in these synonyma ; others, varying the reading, add आविष्टः, to this article. h Making exertions for a gratifying purpose. i According to another reading, उद्युक्ताः.

m f n   *m f n*   *m f n*   *m f n*   *m f n*   *m f n*

प्रतीते प्रथित ख्यात वित्त विज्ञात विश्रुताः — Known, celebrated, famous.

m f n   1 *m f n* a

10. (गुणैः प्रतीते तु) कृतलक्षणा हतलक्षणौ — Noted for good qualities.

m   *m* b   2 *m*

इभ्य आढ्यो धनी — Opulent, wealthy.

m   4 *m* c   5 *m*   6 *m*

स्वामी (त्वी) श्वरः पतिरीशिता — An owner or master.

m   7 *m*   8 *m*   *m*   *m*   *m*

11. अधिभूर्नायको नेता प्रभुः परिवृढोऽधिपः

m f n   *m f n*

अधिकर्द्धिः समृद्धः (स्यात्) — Every way happy.

m

कुटुम्बव्यापृत (स्तु यः) — Attentive to support his family.

m n   *m* d

12. (स्याद्)अभ्यागारिक(स्तस्मिन्)उपाधि(स्तु पुमानयम्)

m

(वराङ्गरूपोपेतो यः) सिंहसंहननो (हि सः) — Handsome and well-shaped.

m f n e

13. निर्वार्यः (कार्यकर्ता यः सम्पन्नः सत्त्वसम्पदा) — Acting fearlessly.

m f n f   *m f n*

अवाचि मूको — Dumb.

m f n g   *m f n*

(ऽथ) मनोजवः (स) पितृसन्निभः — Fatherly.

m i

14. (सत्कृत्यालंकृतां कन्यां यो ददाति स) कूकुदः — Giving a girl in marriage. h

---

1 आ—.   2 —नृ.   3 —नृ.   4 ई—.   5 —ति.
6 ईशितृ.   7 ना—.   8 —ढ.

[a] Some read आहितलक्षणः. [b] Fem. इभ्या, आढ्या, धनिनी. [c] Fem. ईश्वरा or ईश्वरी. [d] Invariably masc.: even with a feminine or neuter substantive. [e] Some read निवार्यः. [f] अवाक् (च्). [g] Some erroneously read मनोजवसः [h] In due form ; decorating her with orLamets. [i] Or कुकुदः.

Prosperous, happy.

1 *m f n* *m f n* *m f n* a 2 *m f n*
लक्ष्मीवान् लक्ष्मणः श्रीलः श्रीमान्

Affectionate.

m f n *m f n*
स्निग्ध (स्तु) वत्सलः

Compassionate.

m f n *m f n* *m f n* *m f n* b
15. (स्याद्) दयालुः कारुणिकः कृपालुः सूरतः (समाः)

Unrestrained.

m f n *m f n* 3 *m f n* c *m f n* *m f n* d
स्वतन्त्रो ऽपावृतः स्वैरी स्वच्छन्दो निरवग्रहः

Dependent.

m f n *m f n* 4 *m f n* 5 *m f n*
16. परतन्त्रः पराधीनः परवान्नाथवान् (अपि)

Docile. e

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*
अधीनो निघ्न आयत्तो ऽस्वच्छन्दो गृह्यको (ऽप्यमी)

A sweeper.

m f n *m f n* f
17. खलपूः (स्याद्) बहुकरो

Dilatory, slow.

m f n 6 *m f n*
दीर्घसूत्रश्चिरक्रियः

Acting inconsiderately.

m f n 7 *m f n*
जाल्मो ऽसमीक्ष्यकारी (स्यात्)

Indolent.

m f n
कुण्ठो (मन्दः क्रियासु यः)

Competent to an act.

m f n *m f n*
18. कर्मक्षमो ऽलंकर्मीणः

Engaged in a business.

8 *m f n* *m f n*
क्रियावान् कर्मसूद्यतः

Laborious.

m f n g *m f n*
(स) कार्मः कर्मशीलो (यः)

Finishing carefully.

m f n *m f n*
कर्मशूर (स्तु) कर्मठः

1—त्. 2—त्. 3—न्. 4—त्. 5 ना—त्.
6 त्रि— 7—न्. 8—त्.

a And श्लीलः. b Also सुरतः. c And स्वैरः. d Also निर्यन्त्रणः and निरंकुशः. e Some make the terms in this and the preceding line synonymous. f Fem. बहुकरी and बहुकरा. g Fem. कार्मी.

1 *m f n* a 2 *m f n*
19. भरण्यभुक्कर्मकरः — Working for hire.

m f n *m f n*
कर्मकार (स्तु.) तत्क्रियः — Working without wages.

m f n *m f n*
अपस्नातो मृतस्नात — Bathing after mourning. b

3 *m f n* *m f n* c
आमिषाशी (तु) शौष्कलः — Eating fish and flesh.

m f n *m f n* 4 *m f n* 5 *m f n*
20. बुभुक्षितः (स्यात्) क्षुधितो जिघत्सुरशनायितः — Hungry.

m f n *m f n*
परान्नः परपिण्डादो — Feeding at another's cost.

m f n *m f n* *m f n*
भक्षको घस्मरोऽद्मरः — Gluttonous.

m f n *m f n*
21. आद्यूनः (स्याद्) औदरिको (विजिगीषाविवर्जिते) — Shamelessly voracious.

m f n *m f n*
(उभाव्) आत्मम्भरिः कुक्षिम्भरिः (स्वोदरपूरके) — Selfishly voracious. d

m f n 6 *m f n*
22. सर्वान्नीन (स्तु.) सर्वान्नभोजी — Eating every thing. e

m f n *m f n*
गृध्नु (स्तु.) गर्द्धनः — Cevetous, greedy.

m f n *m f n* 7 *m f n* f
लुब्धोऽभिलाषुक स्तृष्णक्

m f n *m f n*
(समौ) लोलुप लोलुभौ — Very covetous. g

1—क्. 2 क—. 3—न्. 4—त्सु. 5 अ—.
6—न्. 7 तृष्णज्.

[a] Or कर्मण्यभुक् (—ज्). [b] Some interpret this, dying after ablutions before the ceremony is complete. [c] And शाष्कलः or शुष्कलः. [d] With disregard to those, whom he is bound to support. [e] Eating all manner of food, or—food proper to various tribes. [f] Also तृष्णकः and तृषितः or तर्षितः. [g] Some make these synonymous with the preceding.

m f n a 1 *m f n*

Mad; insane. — 23. उन्मद (स्तू) न्मदिष्णुः (स्यात्)

m f n *m f n*

Misbehaving. — ऽविनीतः समुद्धतः

m f n *m f n* 2 *m f n* *m f n*

Drunk. — मत्ते शौण्डोत्कट क्षीबाः

m f n 3 *m f n* *m f n*

Lustful. — कामुके कमिताऽनुकः

m f n 4 *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*

24. कम्रः कामयिताऽभीकः कमनः कामनोऽभिकः

m f n 5 *m f n* b *m f n* *m f n*

Compliant. — विधेयो विनयग्राही वचनेस्थित आश्रवः

m f n *m f n*

Governable. c — 25. वश्यः प्रणेयो

m f n *m f n* *m f n* e

Modest. d — निभृत विनीत प्रश्रिताः (समाः)

m f n *m f n* f 6 *m f n*

Impudent, shameless. — धृष्टे धृष्णग्वियात (श्च)

m f n *m f n*

Bold, present. — प्रगल्भः प्रतिभान्वितः

m f n *m f n*

Ashamed. — 26. (स्याद) धृष्टे (तु) शालीनो

m f n *m f n*

Astonished. — विलक्षो विस्मयान्विते

m f n *m f n* g

Confused. — अधीरे कातरस्

7 *m f n* *m f n* h *m f n* *m f n*

Timid. — त्रस्नौ भीरु भीरुक भीलुकाः

---

1 उ—. 2 उ—. 3—क. 4—क. 5—नु.
6 वि—. 7—स्नु.

a Or उन्मादः. Some read शोन्मादः or स्मरोन्मादः and स्मरादः. b Or वचनग्राही (न्). c Some make these synonymous with the preceding. d Having passions restrained: or else humble, nor arrogant. e Or प्रहृतः. f धृष्णज् (—ज्). Also धृष्णुः. g कातरः—रा—रं. h Also त्रसुः, भीतः, &c.,

1 *m f n* 2 *m f n* 27. आशंसुराशंसितरि	Wishing blessings.
3 *m f n* *m f n* a गृहयालुर्गृहीतरि	Disposed to take.
m f n श्रद्धालुः (श्रद्धया युक्ते)	Faithful; believing.
m f n *m f n* पतयालु (स्तु) पातुकः	Habitually falling.
4 *m f n* 28. (लज्जाशीले) ऽपत्रपिष्णुर्	Bashful.
5 *m f n* 6 *m f n* वन्दारुरभिवादके	Civil; polite.
m f n 7 *m f n* *m f n* शरारुर्घातुको हिंस्रः	Mischievous.
m f n *m f n* (स्याद्) वर्द्धिष्णु (स्तु) वर्द्धनः	Thriving; growing.
m f n 8 *m f n* 29. उत्पतिष्णु (स्तु) त्पतिता	Jumping up.
m f n *m f n* ऽलङ्करिष्णु (स्तु) मण्डनः	Inclined to ornament.
m f n 9 *m f n* 10 *m f n* भूष्णुर्भविष्णुर्भविता	Faring well.
m f n 11 *m f n* वर्त्तिष्णुर्वर्त्तनः (समौ)	Stationary.
m f n *m f n* b 30. निराकरिष्णुः क्षिप्नुः (स्यात्)	Obstructive.
m f n *m f n* सान्द्रस्निग्ध (स्तु) मेदुरः	Very smooth.
12 *m f n* *m f n* 13 *m f n* ज्ञाता (तु) विदुरो विन्दुर्	Knowing; intelligent.
14 *m f n* c *m f n* विकासी (तु) विकस्वरः	Expanding.

1—सु. 2 आ—स्तु. 3—लु. 4—ष्णु. 5—रु. 6 अ—. 7 घा—. 8 उ—तृ. 9 भ—. 10 भ—तृ. 11 व—. 12—तृ. 13—न्दुः. 14—नृ.

a गृहीता (—तृ) or ग्रहीता (—तृ). b Or क्षिपणुः. c Also विकाशी (नृ) and विकश्वरः or विकासी (नृ) and विकस्वरः.

m f n *m f n* 1 *m f n* 2 *m f n*

Flowing or creeping. 31. विसृत्वरो विसृमरः प्रसारी (च) विसारिणि

m f n *m f n* 3 *m f n* *m f n* 4 *m f n* 5 *m f n*

Patient, content. a सहिष्णुः सहनः क्षन्ता तितिक्षुः क्षमिता क्षमी

m f n *m f n* 6 *m f n* b

Passionate; wrathful. 32. क्रोधनो ऽमर्षणः कोपी

m f n 7 *m f n*

Very passionate. चण्ड (स्त्व) ऽत्यन्तकोपनः

m f n 8 *m f n*

Wakeful. जागरूको जागरिता

m f n *m f n*

Rolling, as in sleep. घूर्णितः प्रचलायितः

9 *m f n* *m f n* 10 *m f n*

Sleepy, sluggish. 33. स्वप्नक् शयालुर्निद्रालुर्

m f n c *m f n*

Asleep. निद्राणः शयितौ (समौ)

m f n *m f n*

Averting the face. पराङ्मुखः पराचीनः

11 *m f n* e *m f n* f

Down-looked. d (स्याद्) अवाङ् (ऽप्य) ऽधोमुखः

12 *m f n* h

Adoring deities. g 34. (देवानञ्चति) देवद्र्यङ्

13 *m f n* i

Going everywhere. विष्वद्र्यङ् (विष्वगंचति)

14 *m f n* j

Accompanying. (यः सहांचति) सध्र्यङ् (स)

15 *m f n* k

Moving tortuously. (स) तिर्यङ् (यस्तिरो ऽञ्चति)

1—त्. 2—रिन्. 3 अंत. 4—तृ. 5—त्. 6—त्. 7 अ—. 8—तृ. 9—ज्. 10 नि—लु. 11—च्. 12—च्. 13—च्. 14—च्. 15—च्.

[a] Some distinguish the three first terms as signifying patient; and the other three, contented. [b] Also कोपनः. [c] Likewise निद्रितः. [d] Also headlong. [e] Fem. अवाची. [f] Fem. अधोमुखी. [g] The same term signifies approaching idols. [h] Fem. देवद्रीची. Neut. देवद्र्यक्. [i] Fem. विष्वद्रीची. Neut. विष्वद्र्यक्. Also विश्वद्र्यङ् (—च्),—द्रीची,—द्र्यक्. [j] Fem. सध्रीची. Neut. सध्र्यक्. Also सम्यङ् (—च्). [k] Fem. तिरश्ची.

m f n *m f n* 1 *m f n*

35. वदो वदावदो वक्ता — Speaking sensibly. a

m f n *m f n*

वागीशो वाक्पतिः (समौ) — Eloquent.

m f n c 2 *m f n* d *m f n* 3 *m f n*

वचोयुक्तिपटुर्वाग्मी वावदूक (स्तु) वक्तरिः — Speaking much. b

m f n f *m f n* g *m f n* 4 *m f n*

36. (स्यात्)जल्पाक(स्तु)वाचालो वाचाटो बहुगर्ह्यवाक् — Talking nonsense. e

m f n *m f n* *m f n*

दुर्मुखे मुखरा ऽबद्धमुखौ — Foul-mouthed, scurrilous.

m f n h *m f n*

शक्लः प्रियम्वदे — Speaking civilly.

m f n 5 *m f n*

37. लोहलः (स्याद्) अस्फुटवाग् — Lisping.

6 *m f n* *m f n*

गर्ह्यवादी (तु) कद्वदः — Speaking ill.

m f n *m f n*

(समौ) कुवाद कुचरौ — Censorious, detracting.

m f n *m f n*

(स्याद्) असौम्यस्वरो ऽस्वरः — Having a bad voice.

m f n *m f n*

38. रवणः शब्दनो — Sonorous.

7 *m f n* *m f n* j

नान्दीवादी नान्दीकरः (समौ) — Speaker of a prologue. i

1—क्तृ. 2—न्. 3—क्तृ. 4—च्. 5—च्.
6—न्. 7—न्.

[a] Or knowing how to speak. Some interpret this simply, speaking or speaker. [b] Some separate the two first terms as signifying one who speaks as is fit; and the other two, as signifying loquacious. [c] Or वाचोयुक्तिः, and पटुः. [d] वाग्ग्मी (न्) or वाग्मी (न्). [e] Or simply, talkative: or else, saying much that is blamable. [f] Fem. जल्पाकी. [g] This term also occurs in a good sense. [h] Also शक्तः, शक्लः, and शक्त. [i] Some say player of the overture. The prologue of an Indian drama is a benediction joined with compliments to the audience. [j] Or नान्दिकरः.

m f n a *m f n*
Idiot, stupid. — जडो ऽज्ञ.

m f n b
Deaf and dumb. — एडमूक (स्तु. वक्तुं श्रोतुमशिक्षिते)

m f n *m f n*
Silent. — 39. तूष्णींशील (स्तु.) तूष्णीका

m f n 1 *m f n* *m f n*
Naked. — नग्नो ऽवासा दिगम्बरे

m f n c *m f n*
Expelled. — निःकासितो ऽवकृष्टः (स्याद्)

m f n *m f n*
Cursed. — अपध्वस्त (स्तु.) धिक्कृतः

m f n *m f n* e
Humbled: subdued. d — 40. आत्तगर्वो ऽभिभूतः (स्याद्)

m f n g *m f n*
Condemned; or adjudged. f — दापितः साधितः (समौ)

m f n *m f n* *m f n* *m f n*
Removed; set aside. — प्रत्यादिष्टो निरस्तः (स्यात्) प्रत्याख्यातो निराकृतः

m f n *m f n*
41. निकृतः (स्याद्) विप्रकृतो

m f n *m f n*
Deceived, tricked. — विप्रलब्ध (स्तु.) वञ्चितः

m f n *m f n* *m f n* *m f n*
Disappointed. — मनोहतः प्रतिहतः प्रतिबद्धो हत (श्च सः)

m f n *m f n*
Turned away. h — 42. अधिक्षिप्तः प्रतिक्षिप्तो

m f n *m f n* *m f n*
Confined. i — बद्धे कीलित संयतौ

1—नस्.

a Fem. जडा. b Also अनेडमूकः. c One reads निःकाशितः. d Some make the preceding synonymous with this. e Also अभिहतः. f Either the person cast; or the thing awarded; some interpret this,- amerced; others, the person, by whom, or to whom, payment is made. g Likewise दायितः. h Some explain it sent or despatched. i Bound; some say fettered or confined in stocks, &c. others say imprisoned.

m f n *m f n*
आपन्न आपत्प्राप्तः (स्यात्) — Distressed.[a]

m f n *m f n*
कांदिशीको भयद्रुतः — Put to flight.

m f n *m f n* *m f n*
43. आक्षारितः क्षारितो ऽभिशस्ते — Calumniated.[b]

m f n *m f n*
सङ्कसुको ऽस्थिरे — Unsteady.[c]

m f n 1 *m f n*
व्यसनार्त्तो परक्तौ (द्वौ) — Afflicted.[d]

m f n *m f n*
विहस्त व्याकुलौ (समौ) — Confounded, perplexed.

m f n *m f n*
44. विक्लवो विह्वलः — Overcome by fear, &c.[e]

m f n *m f n*
(स्यात्तु) विवशो ऽरिष्टदुष्टधीः — Apprehensive of death.

m f n *m f n*
कश्यः कशार्हे — Deserving a whipping.

m f n 2 *m f n* *m f n* g
सन्नद्धे (त्वा) ततायी वधोद्यते — Murderous; a felon.[f]

m f n *m f n*
45. द्वेष्ये (त्व) ऽक्षिगतो — Hateful, detestable.

m f n *m f n*
वध्यः शीर्षच्छेद्य (इमौ समौ) — Meriting beheading.

m f n
विष्यो (विषेणयो वध्यो) — Meriting death by poison.

m f n h
मुसल्यो (मुसलेन यः) — —by knocks of a pestle.

---

1 उ—क्त. 2 आ—तृ.

[a] Overtaken by calamity. [b] Especially by a false accusation of adultery: some explain it, accused of adultery; others say, guilty of a crime. [c] Some interpret this uncertain. [d] Suffering pain from a cause human or divine. [e] Unable to contain himself. [f] Including assassins, incendiaries, robbers, &c. [g] Most commentators exclude the last, others the first and last, of these terms, from the synonyma. [h] Or मुषल्यः.

m f n   1 *m f n* a

Innocent. — 46. घिघ्निदानो ऽक्ष्णकर्मा

m f n   2 *m f n*

Inconsiderately guilty. b — चपल श्चिकुरः (समौ)

3 *m f n*   4 *m f n*

Malevolent and censorious. c — दोषैकदृक् पुरोभागी

m f n   *m f n*   *m f n*

Wicked; perverse. — निकृत (स्त्व.) ऽनृजुः शठः

m f n   *m f n*   *m f n* d

Informer — 47. कर्णेजपः सूचकः (स्यात्) पिशुनो

m f n   *m f n*

Mischief-maker. — दुर्ज्जनः खलः

m f n   *m f n*   *m f n*   *m f n*

Destructive, mischievous. — नृशंसो घातुकः क्रूरः पापो

m f n   *m f n*

Fraudulent; crafty. — धूर्त्त (स्तु.) वञ्चकः

m f n   *mfn* e   *m f n*   *m f n*   *m f n* f   *m f n*

Idiot. — 48. अज्ञ मूढ यथाजात मूर्ख वैधेय बालिशाः

m f n   *m f n*   *m f n*   *m f n*   *m f n* g

Miser; avaricious. — कदर्य्य कृपण क्षुद्र किम्पचान मितम्पचाः

m f n   *m f n*   *m f n*   *m f n*   *m f n* h

Poor; indigent. — 49. निःस्व(स्तु.)दुर्विधो दीनो दरिद्रो दुर्गतो(ऽपि सः)

m f n i   *m f n*   *m f n*   *m f n*   5 *m f n*

Beggar; mendicant, — वनीयको याचनको मार्गणो याचका ऽर्थिनौ

1—नृ.   2 चि—.   3—ग्.   4—नृ.   5—नृ.

[a] Many commentators read कृष्णकर्मा (नृ); and expound that with the preceding term, sinful or criminal. [b] Committing a crime without considering the guilt. [c] Remarking only ill qualities. [d] Some include this in the next article; others make the five words synonymous. [e] Also अज्ञकः. [f] Fem. वैधेयी. [g] Some read किम्पचः and अनमितपचः. [h] Likewise दुस्थः. [i] Or वनीपकः.

1 *m f n* a 2 *m f n*
50. अहङ्कारवानहंयुः (स्यात्) — Proud.

m f n *m f n* b
शुभंयु (स्तु.) शुभान्वितः — Happy.

m f n
दिव्योपपादुका (देवाः) — Of divine origin. c

m f n
(नृगवाद्या) जरायुजाः — Viviparous. d

m f n
51. स्वेदजाः (कृमिदंशाद्याः) — Engendered by damp. e

m f n
(पक्षिसर्पादयो) ऽण्डजाः — Oviparous. f

1—वत्. 2 अ—.

[a] Some make this to be only explanatory of the other term. [b] This also is by some made only explanatory. [c] Divine beings, produced without any apparent cause. [d] Produced from a viviparous being; as man, horses, bulls, &c. [e] As worms and insects. [f] Produced from an egg; birds, serpents, &c.

CHAPTER II.

m

Vegetables.[a] — 1. उद्भिद (तरुगुल्माद्या)

1 m f n m f n b 2 m f n

Sprouting; germinating. — उद्भिदुद्भिज्ज मुद्भिदम्

m f n c m f n m f n m f n m f n m f n

Beautiful or pleasing. — सुन्दरं रुचिरं चारु सुषमं साधु शोभनम्

m f n m f n d m f n m f n m f n m f n e

2. कान्तं मनोरमं रुच्यं मनोज्ञं मञ्जु मञ्जुलम्

m f n f

Charming. — (तद्) ऽसेचनकं (तृप्ते र्नास्त्यन्तो यस्य दर्शनात्)

m f n m f n m f n m f n m f n m f n

Beloved, desired. — 3. अभीष्टे ऽभीप्सितं हृद्यं दयितं वल्लभं प्रियम्

m f n m f n 3 m f n m f n g m f n m f n h m f n

Inferior; low. — निकृष्ट प्रतिकृष्टा र्व रेफ याप्या ऽवमा ऽधमाः

m f n m f n m f n m f n m f n m f n i

4. कुपूय कुत्सिता ऽवद्य खेट गर्ह्या ऽणकाः (समाः)

m f n m f n j m f n m f n k

Foul, dirty. — मलीमसं (तु) मलिनं कच्चरं मलदूषितम्

1—द्. 2 उ—. 3—नृ.

[a] As trees, shrubs, &c. [b] उद्भिज्जं or उद्भिजं. [c] Fem. सुन्दरी and सुन्दरा. [d] Also मनोहरं, and मनोहारि (न्). [e] Some add सौम्यं, भद्रकं, रमणीयं, and रामणीयकं. [f] असेचनकं or आसेचनकं. [g] Or रेपः. Also रेफः (स्) and रेपः (स्). [h] Some read अरमः. [i] अणकः or आणकः, also अनकः. [j] Likewise म्लानं. [k] Some discriminate the two first terms as signifying simply dirty; and the other two spoiled by dirt.

m f n *m f n m f n*
5. पूतं पवित्रं मेध्यं (च) — Purified.

m f n *m f n*
वीध्रं (तु) विमला(र्थकम्) — Clean.

m f n *m f n m f n* *m f n* 1 *m f n*
निर्णिक्तं शोधितं मृष्टं निःशोध्यमनवस्करम् — Cleansed.

m f n *m f n*
6. असारं फल्गु — Pithless.

m f n a *m f n m f n* *m f n*
शून्य (न्तु.) वशिकं तुच्छ रिक्तके — Void, empty.

n c *m f n* *m f n* *m f n* 2 *m f n*
(क्लीबे) प्रधानं प्रमुख प्रवेका ऽनुत्तमोत्तमाः — Chief; principal. b

m f n d *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*
7. मुख्य वर्य्य वरेण्या (श्च) प्रवर्हा ऽनवरार्द्ध्य (वत्)

m f n *m f n* *m f n m f n* *m f n* *m f n* e 3 *m f n*
परार्द्ध्या ऽग्र प्राग्रहर प्राग्र्या ऽग्र्या ऽग्रीयमग्रियम्

4 *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*
8. श्रेयान् श्रेष्ठः पुष्कलः (स्यात्) सत्तम(श्चा)ऽतिशोभने — Excellent. f

m *m* 5 *m* *m*
(स्युरुत्तरपदे) व्याघ्र पुङ्गवर्षभ कुञ्जराः — Pre-eminent g (in comp.)

m *m* *m* h
9. सिंह शार्दूल नागा (द्याः पुंसि श्रेष्ठार्थगोचराः)

---

1 अ—. 2 उ—. 3 अ—. 4 —यस्. 5 —ऋ.

[a] Or शुन्यं. [b] Some restrict the synonyma to the first line; others to the first eight terms: while others extend them to three lines, or even to four. [c] Invariably neuter. Instances of this word used in the masculine and in the feminine gender, are poetical licenses. [d] Also मुखः. [e] Also अग्रणीः—णी—णि. [f] Some join this with the preceding article; others take in the two last lines; or the last line and a half including fourteen terms. [g] Ex. पुरुषव्याघ्रः, an eminent man. मुनिपुंगवः, a pre-eminent sage. [h] Besides other terms as मुखः, चन्द्रः, &c

m f n *n* 1 *n*

Secondary, subordinate. अप्राग्र्यं (द्वयहीने द्वे) अप्रधानोपसर्जने

m f n a *m f n* 2 *m f n* 3 *m f n* *m f n* 4 *m f n*

Great. 10 विशङ्कटं पृथु बृहद्विशालं पृथुलं महत्

m f n b 5 *m f n* *m f n*

वड्रोरु विपुलं

m f n 6 *m f n* c *m f n* *m f n*

Fat; large. पीन पीव्नी (तु) स्थूल पीवरे

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*

Little, small. d 11. स्तोकाऽल्पं क्षुल्लकाः सूक्ष्मं श्लक्ष्णं दभ्रं कृशं तनु

f e *f* f *m* g *m* *m* h 7 *m*

(स्त्रियां) मात्रा त्रुटी(पुंसि)लव लेश कणाऽणवः

m f n *m f n* 8 *m f n* 9 *m f n* j 10 *m f n*

Very small. i 12. अत्यल्पेऽल्पिष्ठमल्पीयः कणीयोऽणीय(इत्यपि)

m f n *m f n* *m f n* 11 *m f n* *m f n* *m f n*

Much, many. प्रभूतं प्रचुरं प्राज्यमदभ्रं बहुलं बहु

m f n k *m f n* *m f n* *m f n* 12 *m f n* l *m f n*

13. पुरुहं पुरु भूयिष्ठं स्फारं भूय (श्च) भूरि (च)

m f n

Countless. m परःशता (द्यास्ते येषां परा संख्या शतादिकात्)

---

1 उ—. 2—द्. 3 वि— 4—द्. 5 उ—. 6—न्.
7—ष्. 8 अ—ष्. 9—ष्. 10—ष्. 11 अ—. 12—ष्.

a Fem. विशङ्कटा, or—टी. b Also वभ्रं. c Fem. पीवरी. d One author divides this article into four, making the three first terms signify small; the five next minute; the two terms following very minute; and the four last atom-like. e This and the following are invariably feminine. f Or त्रुटिः. g This and the following are invariably masculine. But some make them vary the gender. Others restrict the three first of them to the abstract sense. h Also fem. कणी or कणीका. i Some omit this line. j Also कनीयः (स). k Likewise पुरुहु. l Also भूम (न्). m In this compound term, the first word is indeclinable. Ex. परःशताः, —ता,—तं. But others make it vary with the gender. Ex. Neut. परंशतं, more than a hundred. So परःसहस्राः (परंसहस्रं), above a thousand; परोलक्षाः, above a hundred thousand.

m f n *m f n*
14. गणनीये (तु) गणेयं — Numerable.

m f n *m f n*
संख्याते गणितम् — Numbered, counted.

m f n *m f n*
(अथ) समं सर्वम् — All; entire.

m f n 1 *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* 2 *m f n* *m f n*
विश्वमशेषं कृत्स्नं समस्तनिखिलाऽखिलानि निःशेषम्

m f n *m f n* *m f n* a 3 *m f n* *m f n* b
15. समग्रं सकलं पूर्णमखण्डं (स्यादू) अनूनके

m f n *m f n* *m f n*
घनं निरन्तरं सान्द्रं — Coarse grass. c

m f n *m f n* *m f n*
पेलवं विरलं तनु — Delicate, fine. d

m f n *m f n* 4 *m f n* *m f n* *m f n*
16. समीपे निकटाऽऽसन्न सन्निकृष्ट सनीड (वत्) — Near, proximate.

m f n *m f n* e *m f n* *m f n* *m f n* f
सदेशाऽभ्याश सविधः समर्याद सवेश (वत्)

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *i*
17. उपकण्ठाऽन्तिकाऽभ्यर्णाऽभ्यग्रा (अप्य्) अभितो

(ऽव्ययम्)

m f n *m f n* 5 *m f n* g
संसक्ते (त्व्) अव्यवहितमपठान्तर (मित्यपि) — Adjoining, contiguous.

m f n *m f n* h
18. नेदिष्ठमन्तिकतमं — Very near.

m f n *m f n* i
(स्यादू) दूरं विप्रकृष्टकम् — Distant.

---

1 अ—. 2 अ—ख. 3 अ—. 4 आ—. 5 अ—.

a Likewise पूर्वं. b Or अनूनं. c Without interstices. d With interstices. e Or अभ्याशः. f Also सवेशः. g Likewise अपदान्तरं. h Also अन्तिमं. i And विप्रकृष्टं.

1 *m f n* *m f n* *m f n*

Very remote. दवीय (श्च) दविष्ठं (च) सुदूरं

m f n 2 *m f n*

Long. दीर्घमायतम्

m f n *m f n* *m f n*

Round. a 19. वर्त्तुलं निस्तलं वृत्तं

m f n c 3 *m f n*

Uneven, wavy. b बन्धुरं (तु) उन्नतानतम्

m f n *m f n* 4*m f n* 5*m f n* 6*m f n* 7*m f n* e

High, tall. d उच्च प्रांशून्नतोदग्रोच्छ्रितास्तुङ्गे

m f n

Short. (ऽथ) वामने

*mfn*f 8*m f n* *mfn*g *mfn*

20. न्यङ्नीच खर्व ह्रस्वाः (स्युर्)

m f n *m f n* 9 *m f n* h

Bending, stooping. अवाग्रे ऽवनतानतम्

m f n *m f n* *m f n* 10 *m f n* *m f n* *m f n*

Crooked. i अरालं वृजिनं जिह्ममूर्मिमत्कुञ्चितं नतम्

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*

21. आविद्धं कुटिलं भुग्नं वेल्लितं वक्र (मित्यपि)

11 *m f n* 12 *m f n* *m f n*

Strait. ऋजावजिह्म प्रगुणौ

m f n 13 *m f n* 14 *m f n*

Confounded. व्यस्ते (त्व) प्रगुणाकुलौ

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*

Eternal. 22. शाश्वत (स्तु) ध्रुवो नित्य सदातन सनातनाः

1—सु. 2 आ—. 3 उ—. 4 उ—. 5 उ—. 6 उ—. 7 तु—. 8 नीच. 9 आ—. 10 ज—तृ. 11—जु. 12 अ—. 13 अ—. 14 आ—.

a Either circular or globular. b Some interpret this, naturally even, but factitiously depressed in some place. c Or वन्धूरं. d Some make the preceding terms synonymous with these. e Also उत्तुङ्गः. f न्यङ्, fem. नीची, neut. न्यक्. g Or खर्वः. h Also नतं. i Some make the preceding article synonymous with this.

m f n *m f n* 1 *m f n*
स्थास्नु: स्थिरतर: स्थेयान् — Permanent, firm. a

(एकरूपतया तु य:)

m f n
23. (कालव्यापी स) कूटस्थ: — Uniform; perpetually the same. b

m f n
स्थावरो (जङ्गमेतर:) — Immovable.

m f n 2 *m f n* *m f n* *m f n* 3 *m f n* *m f n*
चरिष्णुर्जङ्गम चर त्रस मिङ्ग चराचरम् — Movable.

m f n d *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*
24. चलनं कम्पनं कम्प्रं चलं लोलं चलाचलम् — Shaking, moving. c

m f n *m f n* *m f n* *m f n*
चञ्चलं तरलं (चैव) पारिप्लव परिप्लवे

m f n *m f n*
25. अतिरिक्त: समधिको — Exceeding.

m f n *m f n*
दृढसन्धि (स्तु) संहत: — Strong knit. e

m f n f *m f n* *m f n* *m f n* g *m f n* *m f n*
कक्खटं कठिनं क्रूरं कठोरं निष्ठुरं दृढम् — Hard, solid.

m f n
26. जठ:h

4 *m f n* 5 *m f n*
मूर्त्तिमन्मूर्त्तं — Material, corporeal. i

m f n *m f n* 6 *m f n*
प्रवृद्धं प्रौढमेधितम् — Full-grown.

m f n j *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*
पुराणे प्रतनं प्रत्न पुरातन चिरन्तना: — Old, ancient.

1—स. 2 ज—. 3 इं—. 4—र्. 5 मू—. 6 ए—.

a Some make these synonymous with the preceding. b As the soul, the etherial expanse, &c. c Some interpret the three first terms, tremulous; and the seven last trembling: others, the three first moving, and the seven last quaking. d Also चपलं and चटुलं. e Some apply this to a man whose limbs are strongly knit; others to any thing, which has no interstices. f Also खक्खटं. g Or कठोलं. h Fem. जठरा. Also जरठ:,—ठा,—ठं. i Some join these with the preceding synonyma. j Fem. पुराणा,—णी.

New. — 27 प्रत्यग्रो ऽभिनवो नव्यो नवीनो नूतनो नवः नूत्न (त्रि)
(m f n over each word)

Soft. — सुकुमारं (तु) कोमलं मृदुलं मृदु
(m f n)

Following. — 28. अन्वगन्वक्षमनुग ऽनुपदं क्लीवमव्ययम्)
(1 m f n a 2 m f n 3 m f n i)

Perceptible. b — प्रत्यक्षं (स्यात्) ऐन्द्रियकम्
(m f n c, m f n)

Imperceptible. d — अप्रत्यक्षमतीन्द्रियम्
(m f n e, 4 m f n)

Closely attentive. f — 29. एकतानो ऽनन्यवृत्तिरेकाग्रैकायना (वपि)
(m f n, m f n 5 m f n 6 m f n)

(अप्ये) कसर्ग एकाग्रयो(ऽप्ये) कायनगतो (ऽपि च)
(7 m f n, m f n, 8 m f n)

Prior; first; initial. — 30. पुंस्यादिः पूर्व पौरस्त्य प्रथमाद्या
(9 m g m f n m f n m f n 10 m f n h)

Last, ultimate. — (अथास्त्रियाम्)
अन्तो जघन्यं चरममन्त्य पाश्चात्य पश्चिमाः
(m n i, m f n m f n 11 m f n, m f n j, m f n k)

Vain, useless. — 31. मोघं निरर्थकं
(m f n, m f n)

Apparent, evident. — स्पष्टं स्फुटं प्रव्यक्तमुल्बणम्
(m f n m f n m f n 12 m f n)

1—च. 2 अ—. 3 अ—. 4 अ—. 5 ए—. 6 ए—वृ.
7 ए—. 8 ए—. 9 आदि. 10 आद्य. 11 अ—. 12 उ—.

[a] अन्वक्, अन्वीजी, अन्वङ्. [b] Or perceived: present. [c] Likewise समक्षं. [d] Or unperceived: absent. [e] Also अनध्यक्षं. Likewise परोक्षं. [f] With the mind fixed attentively on one object. [g] Invariably masculine. [h] Also आदिमः and अग्रिमः. [i] Even with a feminine noun, it remains masculine or neuter. [j] Some write पाश्चात्तः. [k] Also अन्तिमः.

m f n a *n*
साधारणं (तु) सामान्यम् — Common.

1 *m f n* 2 *m f n* *m f n*
एकाकी (त्वे) क एककः — Alone, solitary.

m f n *m f n* b *m f n* *m f n* c *m f n* *m f n*
32. भिन्ना (र्थका) अन्यतर एकस्त्वो ऽन्येतरा (वपि) — Other different.

m f n 4 *m f n*
उच्चावचं नैकभेदम् — Various.

m f n 5 *m f n* d
उच्चण्डमविलम्बितम् — Quick, expeditious.

m f n 6 *m f n*
33. अरुन्तुद (स्तु) मर्मस्पृग् — Sharp, corrosive.

m f n *m f n*
अबाधं (तु) निरर्गलम् — Unobstructed.

m f n *m f n* *m f n* 7 *m f n*
प्रसव्यं प्रतिकूलं (स्याद्) अपसव्यमपष्ठु (च) — Contrary.

m f n *m f n*
34. वामं (शरीरं) सव्यं (स्याद्) — Left.

m f n e *m f n*
अपसव्यं (तु) दक्षिणम् — Right.

m f n *m f*
सङ्कटं (ना तु) सम्बाधः — Narrow.

m f n *m f n*
कलिलं गहनं (समे) — Impervious.

m f n h *m f n* *m f n*
35. सङ्कीर्णं संकुलाकीर्णे — Crowded, confused. g

m f n *m f n*
मुण्डितं परिवापितम् — Shaved.

1—नृ. 2 एक. 3 द्र—र. 4 च्र—. 5—श्र. 6 च्र—.
7 चा—.

a Fem. साधारणी—णा. b Some read एकतरः. c त्वः (resulting from two radical pronouns, त्व and त्वद्, which differ in accent). d Or अविलम्बनं. e Or अवसव्यं. *Some make one term explanatory of the other.* f *Invariably masculine.* g *Some make this and the preceding article synonymous.* h *Also* शङ्कीर्णं.

Strung; tied.		*m f n* a *m f n* b *m f n* ग्रथितं सन्दितं दृब्धं
Spread; diffuse.		*m f n* *m f n* *m f n* विसृतं विस्तृतं ततम्
Forgotten.	36.	*m f n* *m f n* अन्तर्गतं विस्मृतं (स्यात्)
Placed. c		*m f n* d *m f n* प्राप्तप्रणिहिते (समे)
Shaken.		*m f n* *m f n* 1 *m f n* *m f n* 2 *m f n* *m f n* वेल्लितं प्रेङ्खिताधूत चलिताकम्पिताधुते
Thrown, cast, sent.	37.	*m f n* *m f n* *m f n* *m f n* 3 *m f n* *m f n* 4 *m f n* नुत्त नुन्ना ऽस्तनिष्ठ्यूताविद्धक्षिप्तेरिताः (समाः)
Intrenched.		*m f n* *m f n* परिक्षिप्तं (तु) निवृतं
Stolen.		*m f n* 5 *m f n* मूषितं मुषिता (र्थकम्)
Expanded; dispersed.	38.	*m f n* *m f n* प्रवृद्ध प्रसृते
Deposited.		*m f n* *m f n* न्यस्त निसृष्टे
Multiplied.		*m f n* 6 *m f n* गुणिताहते
Plaistered.		*m f n* 7 *m f n* निदिग्धोपचिते
Hidden.		*m f n* *m f n* गूढ गुप्ते
Pounded.		*m f n* e *m f n* गुण्डित रूषिते
Melted.	39.	*m f n* *m f n* द्रुता ऽवदीर्णे
Raised, held up.		*m f n* 8 *m f n* उद्गूर्णोद्यते
Suspended n a swing.		*m f n* *m f n* काचित शिक्यिते

---

1 आ—. 2 आ—. 3 आ—. 4 ई—. 5—त
6 आ—. 7 उ—. 8 उ—.

[a] Or ग्रथितं. Also गुम्फितं and गुफितं. [b] Or सन्दितं. Likewise सवितं. [c] Also, obtained. [d] And व्याप्तं. [e] Or गण्ठितं.

m f n m f n

घ्राण घ्राते — Smelled.

m f n m f n

दिग्ध लिप्ते — Smeared, anointed.

m f n 1 *m f n*

समुदक्तोद्धृते (समे) — Drawn: raised from a deep place.

m f n m f n m f n m f n 2 *m f n*

40. वेष्टितं (स्यात्) वलयितं सम्वीतं रुद्धमावृतम् — Surrounded. a

m f n m f n

रुग्न भुग्ने — Bent, crooked.

m f n m f n 3 *m f n* b *m f n*

(ऽथ) निशित क्ष्णुत शातानि तेजिते — Sharpened, whetted.

m f n m f n

41. (स्याद्) विनाशोन्मुखं पक्वं — Mature.

m f n m f n m f n

ह्रीण ह्रीतौ (तु) लज्जिते — Ashamed.

m f n m f n m f n c

वृते (तु) वृत्त वावृत्तौ — Chosen; appointed.

m f n d *m f n*

संयोजित उपाहितः — Joined; annexed.

m f n m f n m f n

42. प्राप्यं गम्यं समासाद्यं — Attainable.

m f n m f n m f n m f n

स्यन्नं रीणं स्रुतं स्नुतम् — Flowing, dropping.

m f n m f n

सङ्गूढः (स्यात्) सङ्कलितो। — Arranged; or heaped. e

m f n m f n

ऽवगीतः ख्यातगर्हणः — Detested.

---

1 उ—. 2 व्या—. 3 शात.

a Some restrict the two first terms to signify encompassed; and the other three, secured from access. b Also निशातं. c Some, disallowing the root of this word, read व्यावृत्तः. Also आवृत्तः. d Or संयोगितः. e Or, as otherwise interpreted, brought in contact.

m f n m f n m f n m f n

Various, multiform. — 43. विविधः (स्याद्) बहुविधो नानारूपः पृथग्विधः

m f n m f n

Censured, blamed. — अवरीणो धिक्कृत (श्चाप्य.)

m f n a m f n

Coarsely pounded. — ऽवध्वस्तो ऽवचूर्णितः

m f n m f n

Diluted decoction. b — 44. अनायासकृतं फाण्टं

m f n m f n

Sounded; making a noise. — स्वनितं ध्वनितं (समे)

m f n m f n m f nc 1m f nd m f n m f n

Bound. — बद्धे सन्दानितं मूतमुदितं सन्दितं सितम्

m f n m f n

Decocted. — 45. निष्पक्वं क्वथितं

m f n

Boiled. e — · (पाके क्षीराज्यपयसां) शृतम्

m f n

Departed. f — निर्वाणो (मुनिवह्न्यादौ)

m f n

Become calm. g — निर्वात (स्तु. गते ऽनिले)

m f n m f n

Mature, ripe. — 46. पक्वं परिणते

m f n m f n

Passed (as ordure). — गूनं हन्ने

m f n m f n

Passed (as urine). — मीढ (न्तु) मूत्रिते

m f n m f n

Nourished. — पुष्टे (तु) पुषितं

m f n m f n

Borne. h — सोढे क्षान्तम्

m f n i 2 m f n

Vomited. — उद्वान्तमुद्गते

---

1 उ—. 2 उ—.

[a] Also अपध्वस्तः. [b] Made by an extemporary and simple preparation. [c] And चूर्णं. [d] उदितं. [e] Water, milk, or liquid butter. [f] As a saint who has attained beatitude, a fire which is extinguished, a beast which is infirm, &c. [g] Wind no longer blowing. [h] Also patient. [i] Likewise उद्वानं and उद्वानं or उद्वान्तं.

m f n *m f n* 47. दान्त (स्तु.) दमिते	Tamed, subdued or trained.
m f n *m f n* शान्तः शमिते	Pacified, appeased.
m f n *m ȷ n* प्रार्थिते ऽर्हितः	Asked, requested.
m f n *m f n* ज्ञप्त (स्तु.) ज्ञपिते	Made known.
m f n 1 *m f n* छन्नश्छादिते	Covered.
m f n *m f n* a पूजिते ऽञ्चितः	Worshipped revered.
m f n *m f n* 48. पूर्ण (स्तु.) पूरिते	Filled : full.
m f n *m f n* क्लिष्टः क्लिशिते	Tired, fatigued.
m f n *m f n* ऽवसिते सितः	Finished.
m f n *m f n* 2 *m f n* *m f n* प्रुष्ट प्लुष्टोषिता दग्धे	Burnt.
m f n *m f n* *m f n* तष्ट त्वष्टौ तनूकृते	Pared : made thin.
m f n 3 *m f n* *m f n* 49. वेधितच्छिद्रितौ विद्धे	Pierced.
m f n *m f n* *m f n* विन्न वित्तौ विचारिते	Judged, discussed.
m f n *m f n* *m f n* निःप्रभे विगता ऽरोकौ	Gloomy, obscured.
m f n *m f n* *m f n* विलीने विद्रुत द्रुतौ	Liquid.
m f n *m f n* *m f n* 50. सिद्धे निर्वृत्त निष्पन्नौ	Accomplished.
m f n *m f n* *m f n* दारिते भिन्न भेदितौ	Split.
mfn *mfn* 4*mfn* ऊतं स्यूतमुतं (चेति त्रितयं तन्तुसन्तते)	Woven

1 छा—. 2 उ—. 3 छि—. 4 उ—.

[a] And अर्चितः

Saluted, honoured.

m f n m f n m f n 1 m f n

51. (स्याद्) अर्हिते नमस्यितं नमसितमपचायिता

m f n m f n

ऽर्चिता ऽपचितम्

Served, adored.

m f n m f n 2 m f n 3 m f n

वरिवसिते वरिवस्यितमुपासित (श्चो) पचरितं (च)

Suffering pain.

m f n m f n m f n m f n m f n

52. सन्तापित सन्तप्तौ धूपित धूपायितौ (च) दून (श्च)

Pleased, glad, content.

m f n m f n 4 m f n m f n m f n m f n

हृष्टे मत्तस्तृप्तः प्रह्लन्नः प्रमुदितः प्रीतः

Cut.

m f n m f n m f n m f n m f n m f n m f n m f n

53. छिन्नं छातं लूनं कृत्तं दातं दितं छितं वृक्णम्

Fallen.

m f n m f n m f n m f n m f n m f n m f n

स्रस्तं ध्वस्तं भ्रष्टं स्कन्नं पन्नं च्युतं गलितम्

Obtained.

m f n m f n m f n m f n 5 m f n m f n

54. लब्धं प्राप्तं विन्नं भावितमासादितं (च) भूतं (च)

Sought.

m f n m f n 6 m f n m f n m f n

अन्वेषितं गवेषितमन्विष्टं मार्गितं मृगितम्

Wet; moistened.

m f n m f n m f n m f n m f n m f n 7 m f n

55. आर्द्रं सार्द्रं क्लिन्नं तिमितं स्तिमितं समुन्नमुत्तं (च)

Preserved, saved, guarded.

m f n m f n m f n 8 m f n m f n m f n

त्रातं त्राणं रक्षितमवितं गोपायितं (च) गुप्त (श्च)

Disregarded, despised.

m f n 9 m f n m f n m f n m f n

56. अवगणितमवमता ऽवज्ञाते ऽवमानितं (च) परिभूते

Abandoned, left.

m f n m f n m f n m f n m f n 10 m f n

त्यक्तं हीनं विधुतं समुज्झितं धूतमुत्सृष्टम्

Spoken, said.

m f n m f n 11 m f n m f n 12 m f n 13 m f n m f n

57. उक्तं भाषितमुदितं जल्पितमाख्यातमभिहितं लपितम्

---

1 अ—. 2 उ—. 3 उ—. 4 हृ—. 5 आ—. 6 अ—. 7 उ—. 8 अ—. 9 अ—. 10 उ—. 11 उ—. 12 आ—. 13 अ—.

m f n m f n m f n m f n m f n [1] m f n m f n

बुद्धं बुधितं मनितं विदितं प्रतिपन्नमवसिताऽवगते Known, understood.

m f n [a] [2] *m f n* [3] *m f n* [4] *m f n* *m f n*

58. ऊरीकृतमुररीकृतमङ्गीकृतमाश्रुतं प्रतिज्ञातम् Promised.

m f n m f n m f n [b] *m f n* [5] *m f n* [6] *m f n*

सङ्गीर्णं संविदितं संश्रुतं समाहितमुपश्रुतमुपगतम्

m f n m f n m f n m f n m f n m f n [7] *m f n*

59. ईलितशस्तपणायितपनायितप्रणुतपणितपनितानि Praised.

m f n [c] *m f n m f n* [8] *m f n* [9] *m f n*

अपिगीर्णं वर्णिताऽभिष्टुतेडितानि स्तुता(ऽर्थानि)

m f n m f n m f n [d] *m f n m f n* [e] *m f n m f n*

60. भक्षित चर्वितलिप्त प्रत्यवसितगिलितखादितप्सातम् Eaten.

m f n m f n m f n [f] *m f n m f n m f n m f n*

अभ्यवहृतोऽन्नजग्ध ग्रस्त गुस्ताऽशितं भुक्तं

m f n [g] *m f n* [h] *m f n* [i] *m f n* [j] *m f n* [k] *m f n* [l]

61. क्षेपिष्ठ क्षोदिष्ठ प्रेष्ठ वरिष्ठ स्थविष्ठ बंहिष्ठाः Certain irregular superlatives.

(क्षिप्र क्षुद्रा भीप्सित पृथु पीव बहुल प्रकर्षार्थाः)

m f n [m] *m f n* [n] *m f n* [o] *m f n* [p] *m f n* [q] *m f n* [r]

62. साधिष्ठ द्राघिष्ठ स्फेष्ठ गरिष्ठ ह्रसिष्ठः वृन्दिष्ठाः

(बाढ व्यायत बहु गुरु वामन वृन्दारकातिशये)

---

1 अ—. 2 उ—. 3 अ—. 4 आ—. 5 उ—. 6 उ—. 7 —त. 8 ईडित. 9 स्तुत.

[a] And उररीकृतं. [b] Also प्रतिश्रुतं. [c] And गीर्णं. [d] Likewise लीढ. [e] And गिरितं. [f] Also जग्धं. [g] Most quick. [h] Most small. [i] Most dear. [j] Most large. [k] Most corpulent. [l] Most numerous. [m] Most hard. [n] Most long. [o] Most firm. [p] Most heavy. [q] Most short. [r] Most abundant.

CHAPTER III.

1. (प्रकृतिप्रत्ययार्थैः सङ्कीर्णं लिङ्गमुन्नयेत्)

Action.	1 *n* a, *f*	कर्म क्रिया
Continual. b	*m f n* c	(तत्सातत्ये गम्ये स्युर्) अपरस्पराः
Totality.	*n* d	2. (साकल्यासङ्गवचने) पारायण
Adherence, attachment.	*m f n* e	परायणे
Wilfulness, independence.	*f*, *f* f	यदृच्छा स्वैरिता
Vain and causeless state.		(हेतु शून्या त्वास्था) विलक्षणम्
Quiet. g	*m*, *m*, 2 *f*	3. शमथ (स्तु) शमः शान्तिर्
Self-command. h	*f*, *m*, *m*	दान्ति(स्तु) दमथो दमः
Approved occupation. i	*n* j	अवदानं (कर्मवृत्तं)
A desirable gift.	*n*, *n* k	काम्यदानं प्रवारणम्

1—नृ. 2—न्ति.

[a] One authority makes this term masc. and neut. in both its acceptations, of action and of act. Others add, in both genders, कर्मः, and कर्मं. [b] In respect of action. [c] Adjectively अपरस्परः, राः, रं. Adverbially,—रं. [d] Invariably neuter even with nouns of other genders. [e] Some read दुरायणं or त्वरायणं. [f] Also स्वैरता. [g] Absence of passion. [h] Endurance of the pain of austerities. [i] Some interpret this an act accomplished. [j] Also अपदानं. [k] Likewise प्रहारणं.

4. वश्यक्रिया [f] संवदनं [n b]	Subduing by charms.
मूलकर्म [1n] (तु) कार्म्मणम् [n]	Magic. a
विधूननं [n] विधुवनं [n c]	Tremour.
तर्प्पणं [n] प्रीणनाऽवनम् [n] [n]	Satisfaction. d
5. पर्य्याप्तिः [f] (स्यात्) परित्राणं [n] हस्तवारण [n e] (मित्यपि)	Warding of a blow.
सेवनं [n] सीवनं [n] स्यूतिर् [2f]	Sewing.
विदरः [m] स्फुटनं [n f] भिदा [f]	Tearing, rending.
6. आक्रोशनमभीषङ्गः [n] [3m g]	Curse, imprecation.
संवेदो [m] वेदना [f n] (न ना)	Sensation, perception.
सम्मूर्च्छनमभिव्याप्तिर् [n] [4f]	Co-extending, pervading.
याञ्चा [f] भिक्षा [f] ऽर्त्थना [f n] ऽर्द्दना [f n]	Begging.
7. वर्द्धनं [n] छेदने [n]	Cutting.
(ऽथ द्वे) आनन्दन [n i] सभाजने [n j]	Courtesy; welcome or adieu. h
आप्रच्छनम् [n]	
(अथा) म्नायः [5m] सम्प्रदायः [m]	Received doctrine. k
क्षये [m] क्षिया [f]	Loss.

1—मू. 2—ति. 3 अ—. 4—प्ति. 5 आ—.

[a] Bringing into one's power by drugs, charms or incantations ; or the drugs and charms by which that is effected. [b] Or संवदना. Also संवननं. [c] And विधुननं. [d] Whether the act of pleasing or the state of being pleased. [e] Or हस्तधारणं. [f] And स्फोटनं. [g] Likwise अभिषङ्गः. [h] Civility in receiving a friend, or in taking leave of him : embracing, friendly inquiry, adieu. [i] And आमन्त्रनं. [j] Also सभाजनं. [k] Traditional and right.

Taking.[a]	8. ग्रहे[m] ग्राहो[m]	
Wish, desire.	वशः[m] कान्तौ[1f]	
Protection, defence.	रक्षणस्त्राणे[mb] [2n]	
Sound, noise.	रणः[mc] क्वणे[m]	
Perforation, piercing.	व्यधो[m] वेध[m]	
Maturity.	पचा[f] पाके[m]	
Calling; challenging.	हवो[m] हूतौ[3f]	
Engaging; appointing.[d]	वरो[m] वृतौ[4f]	
Combustion, burning.	9. ओषः[m] प्लोषे[me]	
Guiding, directing.	नयो[m] नाये[m]	
Wearing, growing old.	ज्यानिर्[f] जीर्णौ[5f]	
Whirling, going round.	भ्रमो[m] भ्रमौ[6f]	
Increase, growth.	स्फातिर्[f] वृद्धौ[7f]	
Fame, notoriety.	प्रथा[f] ख्यातौ[8f]	
Touch, contact.	स्पृष्टिः[f] पृक्तौ[9f]	
Oozing, dripping.	स्नवः[m] स्रवे[ff]	

1—ति. 2 त्रा—. 3—ति. 4—ति. 5 जीर्णिं. 6—मि. 7 वृद्धि. 8—ति. 9—क्ति.

[a] Whether by seizure or acceptance. [b] Some read रक्षा. [c] Also क्वणः. [d] Prevailing on a person to undertake a business. Both terms also signify requesting, and encompassing. [e] Also प्रोषः. [f] And स्रावः. Also स्रवः.

10. एधा[f, a] समृद्धौ[1, f]	Thriving.
स्फुरणं[n, b] स्फरणे[n, c]	Throbbing.
प्रमितौ[2, f] प्रमा[f]	True knowledge.
प्रसूतिः[f] प्रसवे[m]	Bringing forth (as young).
श्चोतते[m, d] प्राघारः[m]	Pouring forth; aspersion.
क्लमथः[m] क्लमे[m]	Fatigue.
11. उत्कर्षो[m] ऽतिशये[m]	Excellence.
सन्धिः[f] श्लेषे[m]	Union, junction.
विषय[m] आश्रये[m, e]	Refuge; asylum.
क्षिपायां[3, f] क्षेपणं[n]	Sending; directing. f
गीर्णि[f] गिरौ[4, f, g]	Swallowing.
गुरणमुद्यमे[n, h] [5, m]	Effort, exertion.
12. उन्नाय[m] उन्नये[m]	Raising.
श्रायः[m] श्रयणे[n]	Reliance; taking refuge.
जयने[n] जयः[m, i]	Conquest, victory.

1—क्षि. 2—मि. 3—पा. 4 गिरि. 5 उ—.

[a] Some read विधा. [b] And स्फुलनं or स्फोरणं. Also स्फुरः and स्फुरणा. [c] Likewise स्फारणं. [d] And श्चोतः. [e] Or आश्रयः. [f] Also interpreted passing away time. [g] Also गिलिः and गिलनं. [h] Likewise गूरणं and गोरणं. [i] According to another reading, जपनं, जपः, inaudible repetition.

Discourse, speech. — निगादो निगदे (m, m)

Pride.[a] — मादो मद (m, m)

Regret. — उद्वेग उद्भ्रमे (m, m)

Trituration of perfumes. — 13. विमर्दनं परिमले (m, m)

Conferring of a benefit.[b] — ऽभ्युपपत्तिरनुग्रहः (1 m, 2 m)

Disfavour. — निग्रह स्तद्विरुद्धः स्याद् (m c)

Attack, onset.[d] — अभियोग (स्त्व)भिग्रहः (m, 3 m)

Clinching of the fist. — 14. मुष्टिबन्ध (स्तु) संग्राहो (m, m)

Affray, assault.[e] — डिम्बे डमर विप्लवौ (m, m f, m)

Ligament, fetters. — बन्धनं प्रसितिश्चारः (n, f, 4 m g)

Morbid heat.[h] — स्पर्शः स्प्रष्टोपतप्तरि (m i, 5 m j, 6 m)

Injury.[k] — 15. निकारो विप्रकारः (स्याद्) (m, m)

Hint, sing, token.[l] — आकारस्त्विङ्ग इङ्गितः (m, 7 m, m)

1—त्ति. 2 ष—. 3 ष—. 4 चार. 5—ष्टृ.
6 उ—प्तृ. 7 इ—.

[a] Also joy. [b] By doing good, or by preventing ill. [c] Or विग्रहः. Also, according to a varied reading, निरोधः and विरोधः; but here a different acceptation is intended : viz. restraint or confinement. [d] Some explain this, a challenge to fight. [e] A conflict without weapons. Also terrifying the enemy by shouts or gestures. Likewise devastation and predatory or irregular war. [f] And डामरः. [g] Some read चारः, and connect it with the next article. [h] The line is by some divided into three articles, instead of two : viz. ligament ; business of a scout or spy (चारः स्पशः) ; morbid heat. [i] Also स्पर्शः. [j] Or स्प्रष्टा (ष्टृ). [k] Also wickedness. [l] Indication of sentiment.

m *m* *f* 1*f* परिणामो विकारो (द्वे समे) विकृति विक्रिये	Change of form. a
m 2 *m* 16. अपहार (स्त्व्) पचय:	Loss.
m *m* समाहार: समुच्चय:	Assemblage. b
m *n* प्रत्याहार उपादानं	Abstraction. c
m *m* विहार (स्तु.) परिक्रम:	Walking for pleasure.
m e *n* 17. अभिहारो ऽभिग्रहणं	Robbery. d
m *n* निर्हारो ऽभ्यवकर्षणम्	Extraction.
m *m* अनुहारो ऽनुकार: (स्याद्)	Imitation.
m (अर्थस्यापगमे) व्यय:	Expenditure.
m *f* 18. प्रवाह (स्तु.) प्रवृत्ति: (स्यात्)	Stream. f
m प्रवहो (गमनं बहि:)	Going forth, issuing.
m *m* *m* *m* *m* *m* वियामो वियमो यामो यम: संयाम संयमौ	Forbearance. g
3 *n* *m* 19. हिंसाकर्मा ऽभिचार: (स्याज्)	Incantation to destroy.
f h *m* *f* जागर्य्या जागरा(द्वयो:)	Waking, watching.

1—या. 2 अ—. 3—न्.

a Some distinguish the terms, making the two first signify a total change, and the other two a partial or temporary alteration. b Gathering together in fact, or in thought. c Restraining the organs of sense. Also abridgment. d Or seizure in one's presence. e Likewise अभ्याहार:. f Or continual flow. Likewise commencement of action. g This line is by some divided into three articles : the two first terms signifying various distress ; the two next decease ; and the two last, forbearance. h Also जागरिया and जागर्त्ति:. Likewise जागरणं.

Obstacle, impediment.	m m m	विघ्नो ऽन्तरायः प्रत्यूहः
Contiguous support. a	m m	(स्याद्) उपघ्नो ऽन्तिकाश्रये
Enjoyment.	m m	20. निर्वेश उपभोगः (स्यात्)
Encompassing; surrounding.	m m	परिसर्पः परिक्रिया
Separation.	n m	विधुर (न्तु.) प्रविश्लेषो
Meaning, intention.	m I m b m	ऽभिप्रायश्छन्द आशयः
Abridgment.	n n	21. संक्षेपणं समसनं
Contradiction.	f c n	पर्यवस्था विरोधनम्
Perambulation. d	f e m	परिसर्या परीसारः
Stay.	f 2f	(स्याद्) आस्था (त्वा) सना स्थितिः
Diffusion.	m f m m	22. विस्तारो विग्रहो व्यासः
Prolixity.	m	स च (शब्दस्य) विस्तरः
Rubbing of the person.	n n	(स्यान्) मर्द्दनं सम्वाहनं
Disappearance.	m n	विनाशः (स्याद्) अदर्शनम्
Acquaintance.	m m	23. संस्तवः (स्यात्) परिचयः
Spreading.	m m	प्रसर (स्तु.) विसर्पणम्
Scarcity.	m m	नीवाक (स्तु.) प्रयामः (स्यात्)
Proximity.	m g n	सन्निधिः सन्निकर्षणम्

1 ब—. 2 वा—.

[a] As a tree, of a creeper. [b] Also neut. छन्दः (स्). [c] And प्रत्यवस्था. [d] Moving about, on the ground : some interpret it near approach. [e] Or परीसर्यां. [f] And विस्तरः. [g] Also सन्निधं.

24. लवो ऽभिलावो लवने	Reaping.
निष्पावः पवने पवः	Winnowing, cleaning.
प्रस्तावः (स्याद्) अवसरः	Occasion, opportunity.
त्रसरः सूत्रवेष्टनम्	A shuttle. [a]
25. प्रजनः (स्याद्) उपसरः	First pregnancy of cows. [c]
प्रश्रय प्रणयौ (समौ)	Affectionate solicitation. [d]
धीशक्तिर्निष्क्रमो	Intellectual faculty. [e]
(ऽस्त्री तु) संक्रमो दुर्गसञ्चरः	Difficult progress. [f]
26. प्रत्युत्क्रमः प्रयोगार्थः	Act tending to a main object.
प्रक्रमः (स्याद्) उपक्रमः	Beginning. [k]
(स्याद्) अभ्यादानमुद्घात आरम्भः	
संभ्रमस्त्वरा	Haste, hurry.

Gender marks over the words: लवो (m), ऽभिलावो (m), लवने (n); निष्पावः (m), पवने (n), पवः (m); प्रस्तावः (m), अवसरः (m); त्रसरः (m b), सूत्रवेष्टनम् (n); प्रजनः (m), उपसरः (m); प्रश्रय (m d), प्रणयौ (m); धी (f), शक्तिः (f), निष्क्रमो (1 m); संक्रमो (m n g), दुर्गसञ्चरः (m h); प्रत्युत्क्रमः (m i), प्रयोगार्थः (m j); प्रक्रमः (m), उपक्रमः (m); अभ्यादानम् (n), उद्घात (2 m l), आरम्भः (m); संभ्रमः (m), त्वरा (3 f m).

[1] नि—. [2] उ—. [3] त्व—.

[a] Also act of weaving. [b] Or तसरः. [c] Some interpret it, the season of impregnation. Others explain it, the first going of a cow to a bull; or the first impregnation; or simply her impregnation by the bull, or her pregnancy. [d] Also प्रसरः. [e] Power of the understanding: as attention, comprehension, reasoning, &c. [f] Towards a place scarcely accessible. [g] And संक्रमः. [h] Likewise सञ्चारः. [i] Or प्रत्युत्क्रान्तिः. [j] Some read प्रयुद्धार्थः; and explain this article, beginning of battle: others interpret it, war or combat. [k] Some divide this article; making the two first terms signify a first beginning, and the three last a commencement in general: others explain the two first, a beginning; and the three last, a thing begun. [l] Also उपोद्घातः [m] And त्वरिः.

Impediment. i	27. प्रतिबन्ध: प्रतिष्टम्भो (m, m a)
Causing to descend.	ऽवनाय (स्तु.) निपातनम् (m b, n c)
Apprehension. d	उपलम्भ (स्त्व) ऽनुभव: (m, m)
Smearing. e	समालम्भो विलेपनम् (m, m)
Separation of lovers. f	28. विप्रलम्भो विप्रयोगो (m, m)
Liberality. g	विलम्भ (स्त्व)तिसर्ज्जनम् (m, 1 n)
Celebrity.	विश्राव (स्तु) प्रविख्यातिर् (m, 2 f h)
Attention.	अवेक्षा प्रतिजागर: (f, m)
Reading; lecture.	29. निपाठ निपठौ पाठे (m, m, m)
Wetness. i	तेमस्तेमौ समुन्दने (m, m, n)
Distress, from disease, &c.	आदीनवास्रवौ क्लेशे (m, 3 m j, m)
Meeting; union.	मेलके सङ्ग सङ्गमौ (m, m, m k)
Research.	30. सम्वीक्षणं विचयनं मार्गणं मृगणा मृग: (n l, n, n, n, m m)
Embrace.	परिरम्भ: परिष्वङ्ग: संश्लेष उपगूहनम् (m n, m, n, n)
Sight; seeing; looking.	13. निर्वर्णनं (तु) निध्यानं दर्शनालोकनेक्षणम् (u, n, 4 n o, 5 n, 6 n)

1 श—. 2—ति. 3 आ—. 4—न. 5 आ—. 6 ई—.

a Likewise विष्टम्भ:. b And अवनय:. c Or नियातन. d Conception otherwise than from memory. e With saffron, sandalwood, &c. f Also solitude, and disagreement. g Some explain it, appointing, engaging. h Also प्रतिख्याति:. i One explains this, wet. j Or आस्रव:. k Also सङ्कर्म and साङ्कम:. l Likewise अन्वीक्षण and अन्वेषण, or गवेषणं. m Some read मृगया. n Or परीरम्भ:. o According to another reading, आलोक: and लक्षण.

n n m f प्रत्याख्यानं निरसनं प्रत्यादेशो निराकृतिः	Rejection disallowance.
m m 32. उपशायो विशाय (श्च पर्य्यायशयनार्थकौ)	Watching alternately.
n f b *f* c *f* अर्त्तनं (च) ऋतीया(च)हृणीया(च) घृणा (र्थके)	Censure, reproach. a
m m m m e 33. (स्याद्) व्यत्यासो विपर्य्यासो व्यत्यय(श्च) विपर्य्यये	Contrariety opposition. d
m g *m m m* पर्य्ययो ऽतिक्रम (स्तस्मिन्न्) ऽतिपात उपात्ययः	Transgression. f
n 34. (प्रेषणं यत्समाहूय तत्र स्यात्) प्रतिशासनम्	Mission after calling. h
m (स) संस्थावः (क्रतुषु या स्तुतिर्भूमिर्द्विजन्मनाम्)	Place where the priests stand. i
m 35 (निधाय तक्ष्यते यत्र काष्ठे काष्ठं स) उद्घनः	A carpenter's work-bench.
m m k स्तम्बघ्न(स्तु.) स्तम्बघनः (स्तम्बो येन निहन्यते)	Tool for cutting corn and grass. j
m 36. आविधो (विध्यते येन तत्र)	An auger. l
m (विष्वक्समे) निघः	Round, circular.
m m उत्कार (श्च) निकार(श्च द्वौ धान्योत्क्षेपणार्थकौ)	Winnowing of corn. m

---

[a] One commentator remarks, that two of these terms, ऋतीया and हृणीया, which properly signify shame, are here inserted by mistake. [b] Also रोच्या. [c] Likewise हृणिया and ह्रिणीया or हृणीया. [d] One interprets this, misapprehension. [e] And विपर्य्यायः. [f] Some make the four terms, others the two first of them, synonymous with the preceding. [g] And पर्य्यायः. [h] Sending of a servant on an errand after calling him. [i] At a solemn act of religion ; reciting hymns and prayers. [j] For eradicating clusters of gramineous plants : some say for cutting the stalks : others explain the term a basket to receive heads of Indian corn, &c. [k] Also स्तंबहनन,—नी. [l] Turned by a string. [m] Or piling it up.

m 1 *m* *m* 2 *m*

Swallowing, &c. [a] 37. निगारोद्गारः विक्षावोद्ग्राहा (स्तु. गरणादिषु)

3 *f* 4 *f* 5 *f* *m* [b]

Stopping, ceasing. आरत्यवरति विरतय उपरामे

m f [c]

Spitting. (वा स्त्रियां तु)निष्ठेवः

f 6 *n* *n*

38. निष्ठ्यूति निष्ठेवनं निष्ठीवन (मित्यभिन्नानि)

n *f* [d]

Speed. जवने जूतिः

f *n*

Conclusion. [e] सातिस्तु) ऽवसाने (स्याद्)

m *f*

Fever. (अथ) ज्वरे जूर्त्तिः

m *n*

Driving of cattle. 39. उदज (स्तु.) पशुप्रेरणम्

m f

Curse. अकरणि (रित्यादयः शापे)

7 *n*

Aggregate patronymic. [g] (गोत्रान्तेभ्य स्तस्य वृन्दमित्यौ)पगवका (दिकम्)

m *m*

Multitude of loaves and pies. [h] 40. आपूपिकं शाष्कुलिक (मेवमाद्यमचेतसाम्)

---

1 उ—. 2 उ—. 3—ति. 4 अ— 5—ति.
6 नि—. 7 औ—क.

[a] The four terms, here exhibited, differ in signification. निगारः, swallowing. उद्गारः, vomiting. विक्षावः, cough; some say, sound. उद्ग्राहः, taking up : also, replying in argument. [b] Or उपरमः. [c] Fem. निष्ठेवा. Some say, also neuter निष्ठेवं. [d] Likewise द्युतिः. Some add जतिः and जवन॰. [e] End of action. [f] So similar terms of imprecation. As अजननिः, अजीवनिः, अवग्राहः, निग्राहः, &c. Ex. तस्याजीवनिरेवास्तु, May he not live! [g] Instanced in the text; औपगवकं, a multitude of descendants of UPAGU So गार्गकं, a multitude of descendants of GARGA. दाक्षकं,—of DAKSHA. [h] Respectively : stated as instances of nouns of multitude of inanimate things.

n a
(माणवानान्तु.) माणव्यं — Multitude of boys.

f
(सहायानां) सहायता — —of coadjutors.

f
41. हल्या (हलानां) — —of ploughs.

n *n*
ब्राह्मण्य वाडव्ये (तु द्विजन्मनाम्) — —of priests.

n *n*
(द्वे पर्शुकानां पृष्ठानां) पार्श्वं पृष्ठ्य (मनुक्रमात्) — —of ribs and back-bones. b

f *f*
42. (खलानां) खलिनी खल्या (ऽप्य.) — —of threshing floors.

n
(ऽथ) मानुष्यकं (नृणाम्) — —of men.

f *f* *f* *f* *f*
ग्रामता जनता धूम्या पाश्या गल्या(पृथक् पृथक्) — —of villages, &c. c

n *n* *n* 1 *n*
43. (अपि) साहस्र कारीष चार्मणाथर्वणा (दिकम्) — —of thousands, &c. d

---

1 आ—ण.

a Some read मानव्यं. b Respectively. c In order : multitude of people ; accumulation of smoke ; abundance of fetters ; great quantity of reeds, (or multitude of ropes or of throats : for गल has all these senses.) d In order : multitude of pieces of dry cow-dung ; abundance of hides (or of shields) ; collection of prayers and incantations delivered by the sage AT'HARVAN : besides other similar terms : as वार्मणं, assemblage of coats of mail ; वार्मिणं, multitude of men in armour ; चार्मिणं,—of men holding shields ; आङ्गारं,—burning or burnt coals ; क्षैत्रं,—of fields.

CHAPTER IV.

SECTION I.

1. (नानार्थाः केऽपि कान्तादिवर्गेष्वेवात्र कीर्त्तिताः
भूरि प्रयोगा ये येषु पर्य्यायेष्वपि तेषु ते)

m

1 Sky, ether. 2 Heaven. — 2. (आकाशे त्रिदिवे) नाको

m

1 World. 2 People. — लोक (स्तु. भुवने जने)

m

1 Verse. 2 Glory. — (पद्ये यशसि च) श्लोकः

m a

1 Arrow. 2 Sword. — (शरे खड्गे च) सायकः

m

1 Shakal. 2 God of water. — 3. जम्बुकौ (क्रोष्टु वरुणौ)

m

1 Fried rice flattened. 2 Infant. — पृथुकौ (चिपिटार्भकौ)

m

1 Sight, look. 2 Light. — आलोकौ (दर्शनोद्योतौ)

m

1 A double drum. 2 A large drum. b — (भेरी पटहम्) आनकौ

m

1 Mark. 2 Flank. c — 4. (उत्सङ्ग चिह्नयोर्) अङ्कः

m

1 Spot. 2 Defamation. — कलङ्को (ऽङ्कापवादयोः)

---

[a] Or धायकः. Some read धारकः. [b] Some reverse the interpretations : one of these instruments is a large drum beaten at both extremities ; the other, at one end only. [c] The side above the hip, where women place young children in carrying them. Also 3 A cypher or figure, 4 An act of a drama. 5 Variegated or spotted.

तक्षका *m* (नागवर्द्धक्योर्)	1 A carpenter. 2 The chief of snakes. a
अर्कः *m* (स्फटिकसूर्ययोः)	1 Crystal. 2 The sun. b
5. (मारुते वेधसि ब्रध्ने पुंसि) कः *m*	1 Wind. 2 *Brahma.* 3 Sun. 4 Soul
कं *m* (शिरोऽम्बुनोः)	5 Head. 6 Water. c
(स्यात्) पुलाक *m* (स्तुच्छधान्ये संक्षेपे भक्तसिक्थके)	1 Shrivelled grain. 2 Brevity. d
6. (उलूके करिणः पुच्छमूलोपान्ते च) पेचकः *m*	1 An owl. 2 Root of a tail. e
(कमण्डलौ च) करकः *m n*	Water-pot. f
(सुगते च) विनायकः *m*	A *Buddha* or saint. g
7. किष्कु *m* (र्हस्ते वितस्तौ च)	1 Cubit. h 2 A span.
(शूककीटे च) वृश्चिकः *m*	Scorpion. i
(प्रतिकूले) प्रतीक *m* (स्त्रि.षु.एकदेशे च पुंस्ययम्)	An integrant part. j

---

[a] Or of demi-gods shaped like snakes, abiding in the infernal regions. Also 3 Speaker of the prologue to a drama. [b] Also 3 Asclepias gigantea. 4 Copper. 5 A title of *Indra.* [c] Also 7 Joy. [d] Others say, 2 Celerity. 3 Lump of boiled rice. [e] That is of an elephant's tail. [f] Especially a hollow Cocoanut, or gourd. Also m. f. 2 Hail. m. 3 Pomegranate. 4 A bird (Curlew.) m. n. 5 A box to hold betle-leaf. [g] Also 2 Title of GANE´SA. 3 Title of YAMA. 4 Name of VISHNU's eagle. 5 A spiritual teacher. 6 Obstacle; difficulty. [h] Whether the measure, or the forearm. [i] The insect; as well as the sign of the zodiac. Also, 2 The month during which the sun is in Scorpio. Likewise, 3 A crab. 4 A hairy caterpillar. 5 Name of a tree (Vangueria Spinosa). [j] And m. f. n. 2 Contrary: not consonant. 3 Inverse.

1 Gentian. a
2 A fragrant grass. b

n
8.(स्याद्) भूतिक (न्तु भूनिम्बे कत्तृणे भूस्तृणेऽपि च)

Sorts of Cucurbitaceous plants. c

1 *f* d
(ज्योत्स्निकायां च घोषे च) कोषातकी

(ऽथ कट्फले

A white sort of Mimosa. e

m
9. सिते च खदिरे) सोमवल्कः (स्याद्)

(ऽथ सिह्लके

1 Incense.
2 Meal of seame. f

m n
तिलकल्के च) पिण्याके।

Asafœtida. g

n h
बाह्लीकं (रामठेऽपि च)

1 Indra.
2 Bdellium.
3 Owl. i

m j
10. (महेन्द्रगुग्गुलूलूकव्यालग्राहिषु) कौशिकः

1 Disease.
2 Pain.
3 Fear. k

2 *m*
(रुक्तापशङ्कास्व.1) तङ्कः

Small. l

m f n m
(स्वल्पेऽपि) क्षुल्लक (स्त्रि.षु)

1—की. 2 खा—.

[a] Gentiana Chirayta, Roxb. [b] Andropogon Schoenanthus: and another kind. Some, varying the interpretation, make this a name of the *Káyaphal*. [c] Vizt. 1 Trichosanthes diœca. 2 Luffa Pentandra and Acutangla, R. Likewise 3 Achyranthes aspera. Also 4 Night. [d] And कोषातकी. [e] Also 2 the *Káyaphal*. [f] Likewise 3 Oilcake of sesame. 4 Asafœtida. 5 Saffron. [g] Also 2 Saffron. And m. 3 Name of a country. 4 Horse bred in that country. 5 Man of a low tribe. [h] And वाह्लिकं, वाह्विकं, or बह्लीकं. [i] Also 4 Snakecatcher. Likewise 5 Ichneumon (viverra mungo). 6 Title of Viswámitra. 7 Skilled in dictionaries. And f. कौशिकी. 8 Title of Gaurí. 9 Name of a river in Bengal. Or कौषिकः—की. [k] Also 4 Sound of a drum. [l] Also 2 Hard. 3 Low, vile. 4 poor, indigent. 5 Youngest. [m] Fem. क्षुल्लका. Also खुल्लकः—का.

11. जैवातृकः[m] (शशाङ्के ऽपि)	The moon. a
(खुरे ऽप्यश्वस्य) वर्त्तकः[m]	A horse's hoof. b
(व्याघ्रे ऽपि) पुण्डरीको[m] (ना)	A leopard. c
(यवान्यामपि) दीपकः[m e]	An aromatic seed. d
12. शालावृकाः[1 m] (कपि क्रोष्टु श्वानः)	1 Ape. 2 Dog. 3 Shakal.
(स्वर्णे ऽपि) गैरिकम्[n]	Gold. f
(पीडार्थे ऽपि) व्यलीकं[m] (स्यात्)	Pain. g
व्यलीकं[n] (त्वप्रिये ऽनृते)	1 Falsehood. 2 Any thing displeasing. h
13. (शीलान्वयाव) ऽनूके[n] (द्वे)	1 Disposition. 2 Race, family. i
शल्के[n] (शकलवल्कले)	1 part. 2 Scale of a fish. 3 Bark.

1—क.

[a] Also m. f. n. 2 Long-lived 3 Thin. [b] And m. f. 2 A quail. [c] Also 2 The elephant posted in the S. E. to uphold the world. 3 A proper name (the author of a dictionary). 4 A variety of the suger-cane. Likewise n. 5 A white lotos. 6 A white umbrella. 7 A medicinal drug. [d] Ligusticum Ajowan, Roxb. Or else Apium involucratum, R. Also 2 Cumin (Cuminum Cyminum). 3 Celosia Cristata. 4 A lamp. 5 In rhetoric, a certian elegance of construction. [e] Or दीप्यकः m. n. 1 Ligusticum Ajowan R. 2 Apium involucratum, R. 3 Celosia cristata. [f] Also 2 Red orpiment. 3 Red chalk. [g] Likewise 2 Any thing displeasing. 3 Unfit to be done. 4 Strange. 5 Reverse. Also m. 6 Addicted to an unnatural crime. [h] Also : 3 The forehead. [i] Likewise m. 3 A former state of existence.

1 A weight. a 2 Gold. 3 Ornament on the breast.

(अष्टे शते सुवर्णानां हेम्न्युरोभूषणे पले

m n

14. दीनारेऽपि च) निष्को (ऽस्त्री)

1 Sin. 2 Fraud. b

m n

कल्को (ऽस्त्री शमलैनसोः

दम्भेऽप्यु)

1 SIVA'S bow. 2 Trident. c

m n

(ऽथ) पिनाको (ऽस्त्री शूलशङ्करधन्वनोः)

A female elephant. d

f

15. धेनुका (तु करेणवां च)

Cloudiness. e

f

(मेघजाले च) कालिका

1 Agony. 2 Explanatory verse. f

f

कारिका (यातनावृत्त्योः)

An earring. g

f

कर्णिका (कर्णभूषणे

---

[a] One of 108 *suvarnas.* Also one of 4 *suvarnas.* Likewise one of 2 *karshas.* [b] Also 3 Dirt. 4 Ordure. 5 Sediment. 6 Levigated powder. 7 The belleric myrobalan. And m. f. 8 Sinful; wicked. [c] *Siva's;* some say, any trident. Also 3 A shower of dust. [d] Also 2 A milch cow; especially one which has recently calved. 3 Dagger. Likewise m. 4 Proper name; a demon slain by KRISHNA. n. 5 A herd of kine. 6 Gesture of a woman. [e] A multitude or succession of clouds. Also: 2 A dark cloud threatening rain. 3 A fog or mist. 4 Blackness. 5 Black. 6 The Goddess GAURI. 7 Name of a terrific goddess. 8 A female crow. 9 A black scorpion. 10 Spikenard. 11 A sort of potherb. 12 A branch of a Cucumber plant. 13 A line of hair reaching to the navel. 14 Price of a commodity on credit. 15 Interest at a monthly rate. 16 Spirituous liquor. 17 A stain or defect in gold, &c. [f] Or, as otherwise read, 3 Interest at any stipulated rate. 4 Action in general. Also 5 An art or profession. 6 A female rope-dancer and tumbler. [g] Also 2 The pericarp of a lotos. 3 The tip of an elephant's trunk. 4 The middle finger.

16. करिहस्ताङ्गुलौ पद्मवीजकोश्यां)

(त्रिषूत्तरे)[a]

m f n

वृन्दारकौ (रूपिमुख्याव्) — 1 Handsome. 2 Chief, Principal. [b]

m f n

एके (मुख्यान्यकेवलाः) — 1 Chief. 2 Other. 3 Alone. 4 One.

m f n

17. (स्याद्दाम्भिकः) कौक्कुटिको (यश्चादूरेरितेक्षणः) — Hypocritical. [c]

m f n

लालाटिकः (प्रभोर्भालदर्शी कार्याक्षमश्च यः) — 1 Attentive. 2 Indolent. [d]

m n

18. (भूभृन्नितम्बवलये चक्रेषु) कटको (ऽस्त्रियाम्) — 1 Side of a hill. 2 Bracelet. 3 Circle. [e]

m

(सूच्यग्रे क्षुद्रशत्रौ च लोमहर्षे च) कण्टकः — 1 A thorn. 2 A paltry foe. 3 Hair on end. [f]

---

[a] The following admit the three genders. [b] Also m. 3 A god. 4 A general or leader of an army. [c] Also, 2 One who never looks far before him; but steps with caution for fear of treading on insects. [d] Watchful of his master's looks. 2 Careless or incapable of work. 3 Mode of embrace. [e] Also 4 A ring on an elephant's tooth. 5 An army. 6 A metropolis, 7 Sea salt. [f] Also 4 A fishbone. 5 Finding fault. This and the preceding line are omitted by most commentaries.

SECTION II.

1 Brightness. 2 Ray of light. 3 Flame. a

19. मयूख (स्त्विट्कर ज्वालासु) *m*

1 A bee. 2 An arrow.

(ऽलिबाणौ) शिलीमुखौ *m*

An auriferous gem. b

शंखो (निधौ ललाटास्थि कम्बौ न स्त्री) *m*

Organ of sense. c

(न्द्रिये ऽपि) खम् *n*

1 Ray of light. 2 Flame. d

20. घृणिज्वाले अपि) शिखे *1f*

SECTION III.

1 A mountain. 2 A tree. e

(शैलवृक्षौ) नगावगौ *2m 3m*

1 Wind. 2 An arrow. f

आशुगौ (वायुविशिखौ) *m*

1 An arrow. 2 The sun. 3 A bird. g

(शरार्कविहगाः) खगाः *m*

1 A bird. 2 The sun. h

21. पतङ्गौ (पक्षिसूर्यौ च) *m*

1 Areca. i 2 Multitude.

पूगः (क्रमुकवृन्दयोः) *m*

1—खा. 2 नग. 3 अग.

a Also 4 Beauty. b And 2 The bones of the forehead. m. n. 3 A shell, a conch. 4 In numeration, the twelfth place of figures. c Also 2 Vacuity. 3 A cypher. 4 Heaven. 5 The sky. 6 Auspiciousness. d Likewise 3 A branch. 4 A radicant branch. 5 Crest of a peacock. 6 Lock of hair on the head. 7 Chief, principal. e Also 3 A serpent 4 The sun. f Likewse m. f. n. 3 Fleet, moving with speed. g Also 4 A planet. 5 A grasshopper. 6 A god. 7 Sound. h Also 3 A grasshopper. 4 Brasil-wood. i Masc. The palm (Areca faufel). Neut. Its nut.

(पशवो ऽपि) मृगा[m]	Cattle. a
वेगः[m] (प्रवाहजवयोरपि)	1 Stream. 2 Speed. b
22. परागः[m] (कौसुमे रेणौ स्नानीयादौ रजस्यपि)	1 Pollen of flowers. 2 Dust. c
(गजे ऽपि) नाग[m]मातङ्गा[m]व्	An elephant. d
अपाङ्ग[m] (स्तिलके ऽपि च)	A circlet on the forehead. e
23. सर्गः[m] (स्वभावनिर्मोक्षनिश्चयाध्यायसृष्टिषु)	1 Nature. 2 Relinquishment. f
योगः[m] (सन्नहनोपायध्यानसङ्गतियुक्तिषु)	1 Armour. 2 Means. g
24. भोगः[m] (सुखे स्त्र्यादिभृतावहेश्च. फणकाययोः)	1 Enjoyment. 2 Hire. h
(चातके हरिणे पुंसि) सारङ्गः[m][j] (शबले त्रिषु)	1 Sort of bird. 2 A deer. i

[a] Likewise 2 Deer. 3 An elephant with white marks on his forehead. 4 A constellation (the head of Orion). 5 Search. [b] Also 3 Rapid transition, as of mind or wind. 4 Call of nature. [c] And 3 Fragrant powder. Also 4 Eclipse. 5 Coral. [d] Also नागः. 2 A snake (Coluber naja: and a sort of demigod shaped as a serpent). 3 A cruel person. 4 Name of a country. 5 In comp. Pre-eminent. 6 Mesua ferrea. 7 Rottlera tinctoria, R. 8 Cyperus pertenuis, R. Likewise मातङ्गः. 2 A race of mountaineers. 3 The sacred fig-tree (Ficus religiosa). [e] Also 2 Corner of the eye. 3 A lame or maimed person. [f] Likewise 3 Certainty. 4 A chapter or section. 5 Creation. Also 6 Perseverance. [g] And 3 Meditation. 4 Union. 5 Junction. Also 6 Keeping a fixed posture. 7 Lucky conjuncture. 8 In astrology, A mode of reckoning the moon's longitude. [h] And 3 Expanded head of a serpent. 4 Body of a serpent. Also 5 Eating. 6 Nurture. [i] And m. f. n. 3 Variegated. Also m. 4 An elephant. 5 A bee. 6 A peacock. [j] Or सारङ्कः.

An ape. a	25. (कपौ च) *m* प्लवग:
1 Curse. 2 Defeat. b	(शापे त्व.) *m* ऽभिषङ्ग: (पराभवे)
1 A yoke. 2 A pair. 3 An age. c.	(यानाद्यङ्गे) *m* युग: (पुंसि)
	n युगं (युग्मे कृतादिषु)
1 Heaven. 2 An arrow 3 A bull. 4 Speech. d	26. (स्वर्गेषुपशुवाग्वज्रदिग्नेत्रघृणिभूजले
	लक्ष्यदृष्ट्या स्त्रियां पुंसि) *m f* e गैार्
1 A mark. 2 Privy part. f	*n* लिङ्गं (चिह्न शेफसो:)
1 Preferableness. 2 Summit. g	27. *n* शृङ्गं (प्राधान्यसान्वोश्च.)
1 The head. 2 Privy part. h	*n* वराङ्गं (मूर्द्धगुह्ययो:)
1 Prosperity. i	*n* भगं (श्रीकाममाहात्म्यवीर्य्ययत्नार्ककीर्त्तिषु)

[a] Also 2 A frog. 3 Sort of bird (a diver). 4 The dawn: the charioteer of the sun. [b] Also 3 Oath. 4 Groundless imputation. 5 Embrace. [c] The *Krĭta, Trétá, Dwápara,* and *Kali.* Also 4 A measure of four cubits. [d] And 5 The thunderbolt. 6 A region or quarter. 7 An eye. 8 A ray of light. 9 The earth. 10 Water. Likewise 11 The sun. [e] Masc. in some senses; and fem. or even neut. in others. [f] Membrum virile. Also 3 A sign or token. 4 The Symbol of SIVA. [g] Of a mountain. Likewise 3 A home. Also fem. 4 A sort of fish (Silurus pungentissimus). 5 A poisonous plant. [h] Pudendum muliebre. [i] Or 2 Beauty. And 3 Love, desire. 4 Pudendum muliebre. 5 Excellence (virtue, knowledge, &c.) 6 Strength, Vigour. 7 Care. 8 Glory, fame. And m. n. 9 One of the twelve suns. Also 10 The Moon.

SECTION IV.

28. परिघः (*m*) (परिघातेऽस्त्रेऽप्य)	1 Destruction. 2 An iron club. a
ओघो (*m*) (वृन्देऽम्भसां रये)	1 Multitude. 2 A current. b
मूल्ये पूजाविधाव) ऽर्घो (*m*)	1 Price. 2 Mode of adoration. c
(ऽंहो दुःखव्यसनेष्व) ऽघम् (*n*)	1 Sin. 2 Pain. 3 Passion.
29. (त्रिष्विष्टेऽपि) लघुः (*m f n*)	Pleasing. d

SECTION V.

काचाः (*m*) (शिक्यमृद्भेददृग्रुजः)	1 A swing. e 2 Glass. f
विपर्य्यासे विस्तरे च) प्रपञ्चः (*m*)	1 Reverse. 2 Copiousness. g
(पावके) शुचिः (*m*)	1 Fire. 2 A tried minister. 3 A month. h
30. (मास्यमात्ये चाप्युपधे पुंसि मेध्ये सिते त्रिषु)	
(अभिष्वङ्गे स्पृहायाञ्च गभस्तौ च) रुचिः (*f*) (स्त्रियाम्)	1 Passion. 2 Desire. i

---

[a] Or 3 A club armed with iron. 4 In astrology, One of the *Yôgas*. [b] Of water. Also 3 Succession. [c] Or of showing respect. [d] Also 2 Small. 3 Light. And n. 4 Quick. [e] For suspending a load. [f] And 3 A disease of the eye. [g] And 3 Error or illusion. 4 Prolixity. 5 Abundance. Also 6 Delusion. [h] That of *A'shád'ha* or of *Jyaisht'ha*. Or 4 The Hot season. 5 The sentiment of love. And m. f. n. 6 Pure. 7 White. [i] And 3 A ray of light. Or 4 Intentness. 5 Splendour. 6 Beauty.

SECTION VI. a

1 Clear. 2 A bear. b — *m* — 31. (प्रसन्ने भल्लुकेप्य.) ऽच्छो

1 A cluster. 2 Sort of necklace. c — *m f n* — गुच्छः (स्तवकहारयोः)

1 Hem of a garment. d — *m* — (परिधानाञ्चले) कच्छो (जलप्रान्ते त्रिलिङ्गकः)

SECTION VII.

1 A peacock. 2 VISHNU'S bird. — *m* — 32. (केकितार्क्ष्याव्) ऽहिभुजौ

1 A tooth. 2 A regenerate man. e — *m* — (दन्तविप्राण्डजाः) द्विजाः

1 VISHNU. 2 SIVA. 3 A goat. f — *m* — अजा (विष्णुहरच्छागा)

1 A cowpen. 2 A road. g — *m* — (गोष्ठाध्वनिवहा) व्रजाः

1 A deified saint. 2 YAMA. h — *m* — 33. धर्मराजौ (जिनयमौ)

An elephant's tooth. i — *m n* — कुञ्जो (दन्ते ऽपि न स्त्रियाम्)

---

a The stanza, constituting this section, is omitted by most commentators. b Also 3 Crystal. c Likewise 3 A clump. 4 A multitude or assemblage. d And m. f. n. (some say m.) 2 Bank or shore. Also m. 3 Sort of tree (Hibiscus Populneoides). e Of the three first tribes. And 3 An oviparous animal: a bird, &c. f Also 4 *Brahmá.* 5 Cupid. 6 A sheep. 7 Proper name; Son of RAGHU. g And 3 A multitude. h Also 3 Title of YUD'HIST'HIRA. i Likewise 2 An arbour.

n वलजे (क्षेत्रपूर्द्वारे) — 1 A field. 2 A city gate. a 3 A pretty woman.

f वलजा (वल्गुदर्शना)

34. (समे क्ष्मांशे रणेऽप्या!) *1 f* जिः — 1 Even ground. 2 War.

f प्रजा.(स्यात्सन्ततौ जने:) — 1 Progeny. 2 People.

m अब्जौ (शङ्खशशाङ्कौ च) — 1 A conch. 2 The moon. b

(स्वके नित्ये) *m f n* निजं (त्रिषु) — 1 Own. 2 Perpetual.

SECTION VIII.

35. (पुंस्यात्मनि प्रवीणे च) *m* क्षेत्रज्ञो! (वाच्यलिङ्गकः) — 1 Soul. c

f संज्ञा (स्याच्चेतनानामहस्ताद्यैश्चार्थसूचना) — 1 Thought. 2 Name. 3 Hint. d

36. *m* दोषज्ञौ (वैद्यविद्वांसौ) — 1 A physician. 2 A wise man.

m ज्ञो! (विद्वान्सोमजोऽपि च) — 1 A wise man. 2 BUD'HA. e

---

1 वाजि.

[a] Also 3 War. [b] Also 3 *Dhanwantari.* 4 A tree (Eugenia acutangula). And n. 5 A Lotos. [c] And m. f. n. 2 Skilful. [d] Also 4 Proper name: the wife of the sun. [e] First of the lunar race.

SECTION IX.

A crow. a — (काकेभगण्डौ) करटौ [m]

An elephant's cheek. 2 The hip. b — (गजगण्डकटी) कटौ [m c]

1 Bald. 2 Without prepuce. d — 37. शिपिविष्ट [m e] (स्तु खलतौ दुश्चर्मणि महेश्वरे)

1 divine artist. f — (देवशिल्पिन्यपि) त्वष्टा [1 m g]

Destiny. h — दिष्टं [n] (दैवे ऽपि न द्वयोः)

Pungency. — 38. (रसे) कटुः [m]

Improper act. i — कटु [2 n] (कार्य्ये त्रिषु मत्सरतीक्ष्णयोः)

1 Happiness. 2 Ill luck. j — रिष्टं [n] (क्षेमाशुभाभावेषु)

Happiness. 2 Misery. k — ऽरिष्टे [n] (तु शुभाशुभ)

1 Illusion. 2 Fraud. — 39. (मायानिश्चलयन्त्रेषु कैतवानृतराशिषु

1—ष्टृ. 2 कट.

a And 2 An elephant's cheek. Also 3 A person speaking nonsense. 4 One following a blamable profession. b Also 3 A mat. 4 A dead body. And f. (कटी). 5 Long pepper. c Nom. कटः. But some, by a slight variation of the reading and interpretation, make कटिः the term in both acceptations ; or else कटिः and कटः. d Naturally so. Or 3 A leper. 4 Title of SIVA. 5 KRÎSHN'A. e And शिपविष्टः or शिपिपिष्टः. f VIS'WAKARMA'. Also 2 A carpenter. 3 In mythology, One of the twelve suns. g Or त्वष्टा (ष्टृ). h Also m. 2 Time. i And m. f. n. 3 Envious. 4 Fierce. 5 Displeasing. Also f. 6 Mustard. 7 A medicinal plant. vulg. *Catucí*. j And 3 The reverse of ill luck. Also 4 Destruction. 5 Sin. k Also 3 Sign of death. 4 Spirituous liquor. Likewise m. Garlic. 6 Melia azadderekht. 7 A crow.

m n
अयोघने शैलशृङ्गे सीराङ्गे) कूट (मस्त्रियाम्) — 2 Lie. 4 Assemblage. 5 Summit. a

f
40. (सूक्ष्मैलायां) त्रुटिः (स्त्री स्यात्कालेऽल्पे संशयेऽपि सा) — 1 Small cardamum. 2 An instant. b

1 *f*
(अत्युत्कर्षाश्रयः) कोट्यो — 1 End of a bow. 2 Eminence. c

f
(मूले लग्नकचे) जटा — 1 A root. 2 Clotted hair. d

f
41. व्युष्टिः (फले समृद्धौ च) — 1 Consequence. 2 Opulence. e

f
दृष्टि (र्ज्ञानेऽक्ष्णि दर्शने) — 1 Knowledge 2 An eye. 3 Sight.

f
इष्टि (र्यागेच्छयोः) — 1 A sacrifice. 2 Desire. f

f h
सृष्टि (र्निश्चिते बहुले त्रिषु) — 1 Certain. g

m f n
42. कष्टे (तु कृच्छ्रगहने) — 1 Painful. 2 Difficult. i

(दक्षामन्दागदेषु तु)

m f n
पटु (द्वौ वाच्यलिङ्गौ च) — 1 Diligent. 2 Skilful. j

1—टि.

a Of a mountain. And 6 Ploughshare. 7 Body of a plough. 8 Uniform substance (as the etherial element, &c.). 9 A trap for deer. 10 A hammer. Likewise 11 A jar. 12 Name of a plant. b And 3 An atom. 4 Doubt. c And 3 Edge of a weapon. 4 A corner or angle. 5 In numeration, Ten millions. d Also 3 Spikenard. e Also 3 Praise. f Likewise 3 A memorial verse. g The subject of ascertainment. And m. f. n. 3 Much. Also f. 4 Creation. h Or सृष्ट. Likewise Created, fabricated. i Not easily attainable. j And 3 Fierce. 4 Cruel. 5 Hale. Also m. 6 A plant (Trichosanthes dioica) n. 7 Salt.

SECTION X.

SIVA. a	*m* नीलकण्ठः (शिवे ऽपि च)
1 The stomach. 2 A granary. b	43. (पुंसि) *m* कोष्ठो (ऽन्तर्जठरं कुसूलो ऽन्तर्गृहन्तथा)
1 Confirmation. c	*f* निष्ठा (निष्पत्तिनाशान्ताः)
1 Excellence. 2 Limit. 3 Region. d	*1 f* काष्ठा (त्कर्षे स्थितौ दिशि)
Pre-eminent. e	44. (त्रिषु) *m f n* ज्येष्ठो (ऽतिशस्ते ऽपि)
1 Very young. 2 Small. f	*m f n* कनिष्ठो (ऽतियुवाल्पयोः)
A staff. g	*m n* दण्डो (ऽस्त्री लगुडे ऽपि स्याद्)
1 A globe or ball. 2 Raw suger. h	*m* गुडो (गोलेक्षुपाकयोः)
1 A serpent. 2 A carnivorous beast. i	45. (सर्पमांसात्पशू) *m* (व्याडौ

1 काष्ठा.

[a] Also 2 A peacock. 3 A blue jay (Coracias Indica, &c.) 4 A gallinule. [b] And 3 An apartment. Also 4 Own. [c] And 2 Disappearance. 3 Destruction. Or 4 Stop. 5 Steady practice. [d] Or quarter. Also 4 A measure of time; 18 twinklings of an eye. 5 A place. 6 A plant (Amomum Anthorhiza). Likewise n. 7 Wood. [e] Also 2 Eldest. 3 Very old. Likewise m. 4 The month so called. And f. 5 The constellation. [f] Also 3 Youngest. And f. 4 The little finger. [g] Likewise 2 A measure of four cubits. 3 A churning stick. 4 A measure of time; 24 minutes. 5 Punishment. 6 YAMA; the Judge of the next world. 7 A companion of the sun. 8 A column of troops. 9 A stem or trunk. [h] Also f. 3 Euphorbia Tirucalli, &c. [i] As a tiger, &c. Also 3 A wicked man.

1f f b गोभूवाचस्त्वि) डा इला:	1 A cow. 2 The earth. 3 Speech. a
f क्ष्वेडा (वंशशलाकापि)	A bambu rod. c
f नाडी (कालेऽपि षट्क्षणे)	An Indian hour. d
m n 46. काण्डो (ऽस्त्री दण्डबाणार्ववर्गावसरवारिषु)	1 A stem. 2 An arrow. e
n (स्याद्) भाण्ड (मश्वाभरणेऽमत्रे मूलवणिग्धने)	Trappings of a horse. f

SECTION XI.

n 47. (भृशप्रतिज्ञयोर्) बाढं	1 Much. 2 Promise. g
n प्रगाढं (भृशकृच्छ्रयोः)	1 Much. 2 Difficult. h
m f n (शक्तस्थूलौ त्रिषु) दृढौ	1 Able. 2 Bulky. i
m f n व्यूढौ (ऽविन्यस्तसंहतौ)	1 Arranged. 2 Compact. j

---

1 इडा.

a And 4 Wife of Budha and daughter of Ikshwáku. b The word is written both ways. c Likewise 2 A war whoop. And m. 3 Venom. d Equivalent to 24 minutes. Also 2 A pipe or tube. 3 A vein or artery. 4 The guts. 5 A fistulous sore. 6 The hollow stalk of a lotos, &c. e And 2 Bad. 3 A chapter. Or 4 A horse. 5 Multitude. Likewise 6 Opportunity. 7 Water. Also 3 A Cluster ; or a shrub. 9 A branch of a tree. f Some say, his saddle. And 2 A vessel. 3 Stock or capital. Also 4 An ornament. g Some make the term indeclinable. h Or 3 Pain. 4 Firm i Also 3 Strong. 4 Firm. 5 Confirmed. 6 Much. j Likewise 3 Large.

1 Child. 2 Human fœtus.

48. भ्रूणो (ऽर्भके स्त्रैणगर्भे)

1 Son of BALI. 2 An arrow. a

बाणो (बलिसुते शरे)

1 A particle. 2 Eye of corn. b

कणो (ऽतिसूक्ष्मे धान्यांशे)

1 Multitude. c

(संघाते प्रमथे) गणः

1 A stake at play. 2 Wages. d

49. पणो (द्यूतादिषूत्सृष्टे भृतौ मूल्ये धने ऽपि च)

1 A bow string. 2 Quality. e

(मौर्व्यां द्रव्याश्रिते सत्वशुक्लसन्ध्यादिके) गुणः

1 State of being unemployed. f

50. (निर्व्यापारस्थितौ कालबिशेषोत्सवयोः) क्षणः

1 Tribe. 2 Colour. g

वर्णो द्विजादौ शुक्लादौ स्तुतौ)

वर्णं (न्तु वाक्षरे)

1 The Sun. h

51. अरुणो (भास्करे ऽपि स्याद्वर्णभेदे ऽपि च त्रिषु)

1 SIVA. i

स्थाणुः (शर्वे ऽप्य)

1 A raven. j

(ऽथ) द्रोणः (काके ऽपि च)

1 Sound. k

(रवे) रणः[1]

---

[a] Also 3 Sound. And m. f. 4 A plant (blue Barleria). 5 Wages of weaving. [b] Also 3 A spark of any gem. And f. 4 Long pepper. 5 Cuminum cyminum. [c] And 2 S'IVA's attendants. [d] And 3 Price. 4 Wealth. 5 A commodity. 6 Business. 7 A weight; two *tólas*. 8 In tale, twenty *gandás* of cowries. [e] And 3 Epithet. 4 A rope. 5 A cook. [f] And 2 A minute of time (the 6th part of a *ghat'í*; some say the 12th part of a *muhurta*). 3 A moment. 4 A festival. 5 Dance and song. [g] Also 3 Praise. 4 Narration. m. n. 5 A letter of the Alphabet. [h] And m. f. n. 2 Dark red. Also m. 3 The Charioteer of the sun. 4 The dawn. And f. 5 Madder. [i] And m. n. 2 A pollard, or trunk of a lopped tree. 3 A spear. 4 A nest of termites. [j] And 2 A measure of capacity. 3 Proper name: the military preceptor of the *Pán'davas*. [k] And m. n. 2 War, battle. [1] This stanza is omitted by many commentators.

52. *m* ग्रामणी (र्नापिते पुंसि श्रेष्ठे ग्रामाधिपे त्रिषु)	1 A barber. a
f c ऊर्णा (मेषादिलोम्नि स्यादावर्त्ते चान्तरा भ्रुवोः)	1 Wool, felt, &c. b
53. *f* हरिणी (स्यान्मृगी हेमप्रतिमा हरिता च या)	1 A doe. 2 A golden image. d
(त्रिषु पाण्डौ च) हरिणः *m f n*	Yellowish white. e
f स्थूणा (स्तम्भेऽपि वेश्मनः)	A house post. f
54. *f* तृष्णे (स्पृहापिपासे द्वे)	1 Desire. 2 Thirst.
(जुगुप्साकरुणे) घृणे *f*	1 Blame. 2 Pity
(वणिक्पथेऽपि) विपणिः *f*	1 A market. g
(सुराप्रत्यक् च) वारुणी *f*	1 Spirituous liquor. 2 The west.
55. *f* i करेणु (रिभ्यां स्त्रीनेभे)	A female elephant. h
m n द्रविणं (तु बलं धनम्)	1 Strength. 2 Wealth. j
n शरणं (गृहरक्षित्रोः)	1 A house. 2 Preserver. k
n श्रीपर्णं (कमलेऽपि च)	A lotos. l

[a] And m. n. 2 Excellent. 3 A superintendent of a village. [b] And 2 A circle of hair between the eye-brows: esteemed a token of greatness. [c] Or ऊर्णा. [d] And 3 Green. Also 4 Sort of metre. 5 A description of women. [e] Also m. 2 A deer. [f] Likewise 2 An iron image. [g] Also 2 A stall or shop. See Book II. ch. 2. 2. 3 A commodity for sale. [h] And m. A male elephant. [i] Or fem. करेणू. [j] Also 3 Gold. [k] Likewise 3 Preservation. 4 Killing. [l] Nelumbium speciosum. Also 2 Premna spinosa and longifolia.

1 Poison. 2 War. a — 56. (विषाभिमरलौहेषु) तीक्ष्णं *n* (क्लीबे खरे त्रिषु)

1 Proof. 2 Limit. b — प्रमाणं *n* (हेतुमर्य्यादाशास्त्रेयत्ताप्रमातृषु)

1 Instrument. 2 Field. c — 57. करणं *n* (साधकतमं क्षेत्रगात्रेन्द्रियेष्वपि)

1 Birth. 2 Unresisted march of troops. d — (प्राण्युत्पादे) संसरणं *n* (मसम्बाधचमूगतौ 58. घण्टापथे)

1 Food vomited. 2 Raising. e — (ऽथ वान्तान्ने) समुद्धरणं *n f* (मुन्नये)

(अतस्त्रिषु) g

1 A horn. 2 Elephant's tooth. — विषाणं *m f n* (स्यात्पशुशृङ्गेभदन्तयोः)

1 Declivity. 2 Humble. h — 59. प्रवणः *m f n* (क्रमनिम्नोर्व्यां प्रह्वे ना तु चतुष्पथे)

1 Miscellaneous. 2 Impure. i — सङ्कीर्णो *m f n* (निचिताशुद्धयो:)

1 Desert. 2 Salt and barren soil. — इरिणं *m f n* j (शून्यमूषरम्)

---

[a] Or 3 Death. 4 Iron. 5 A weapon. 6 Any thing metallic. 7 Haste. 8 Sea salt. And m. f. n. 9 Sharp. 10 Hasty. Also m. 11 Nitre. [b] And 3 Sacred ordinance. 4 Quantity. 5 Authority. [c] And 3 Body. 4 Organ of sense. Also 5 Cause. m. 6 A tribe sprung from the third and fourth classes. [d] Or 3 Beginning of war. And 4 A highway. Or 5 A resting place. [e] As of water from a well. Or 3 Eradicating of a tree, &c. [f] And उद्धरणं. [g] The following admit the three genders. [h] And m. 2 A place where four roads meet. Also m. f. n. 4 Generous. 5 Principal. [i] Or 3 Mixed. 4 Of an impure or mixed tribe. [j] And इरणं.

SECTION XII.

60. (देवसूर्यौ) विवस्वन्तौ [1 *n*]	1 A god. 2 The sun.
सरस्वन्तौ [2 *n*] (नदार्णवा)	1 A river. 2 The sea. a
(पक्षितार्क्ष्यौ) गरुत्मन्तौ [3 *m*]	1 A bird. 2 VISHNU's bird.
शकुन्तौ [4 *m*] (भासपक्षिणौ)	1 The Indian vulture. 2 A bird. b
61. (अग्न्युत्पातौ) धूमकेतू [5 *m*]	1 Fire. 2 A comet. c
जीमूतौ [*m*] (मेघपर्वतौ)	1 A cloud. 2 A mountain. d
हस्तौ [*m*] (तु पाणिनक्षत्रे)	1 A hand. 2 The asterism. e
मरुतौ [6 *m* g] (पवनामरौ)	1 Wind. 2 A deity. f
62. यन्ता [7 *m*] (हस्तिपके सूते)	1 An elephant driver. 2 A charioteer. h
भर्ता [8 *m f n*] (धातरि पोष्टरि)	1 A holder. 2 A nourisher. i
(यानपात्रे शिशौ) पोतः [*m*]	1 A boat. 2 A young animal. j
प्रेतः [*m*] (प्राण्यन्तरे मृते)	1 A departed soul. k

1—त्. 2—त्. 3—त्. 4—न्त. 5—तु.
6—त or —त्. 7—न्तृ. 8—र्तृ.

[a] Also m. f. n. 3 Juicy. f. 4 Goddess of speech. 5 A river. [b] Likewise 3 An insect. [c] Also 3 A falling star. [d] Likewise 3 The plant called *Deōtàr*. [e] Corvus. Also 3 An elephant's trunk. 4 A cubit. 5 (In composition with केश) multitude ; pre-eminence. [f] Of a particular order. Also n. 4 Medicago esculenta. [g] मरुत् or मरुतः. [h] Likewise m. f. n. 3 Any person who restrains. [i] And m. 3 A husband. [j] Also 3 Site of a house. [k] And m. f. n. 2 Dead.

1 The moon's descending node. a	63. (ग्रहभेदे ध्वजे) केतुः (m)
1 A king. 2 A son. b	(पार्थिवे तनये) सुतः (m)
1 An architect. c	स्थपतिः (m) (कारुभेदेऽपि)
1 A mountain. 2 A king.	भूभृद् (1 m) (भूमिधरे नृपे)
1 A king. d	64. मूर्द्धाभिषिक्तो (m) (भूपेऽपि)
A woman's courses. e	ऋतुः (m) (स्त्रीकुसुमेऽपि च)
VISHNU. f	(विष्णावप्य) ऽजिता (m) ऽव्यक्तौ (2 m)
1 A Cart-wright. 2 A charioteer. g	सूत (m) (स्त्वष्टरि सारथौ)
Wise, learned. h	65. व्यक्तः (m f n) (प्राज्ञेऽपि)
1 A science. 2 An example. i	दृष्टान्ताव् (3 m) (उभे शास्त्रनिदर्शने)
1 Charioteer. 2 A porter. j	क्षत्ता (4 m) (स्यात्सारथौ द्वाःस्थे क्षत्रियायां च शूद्रजे)
1 Topic. 2 Mode. k	66. वृत्तान्तः (m) (स्यात्प्रकरणे प्रकारे कार्त्स्न्यवार्त्तयोः)

1—द्. 2—क्त. 3—न्त. 4—त्तृ.

[a] Reckoned as the ninth planet. 2 A flag or standard. 3 A mark or symbol. 4 A comet. 5 An enemy. [b] Or 3 A king's son. And 4 fem. सुता, a daughter. [c] Or 2 A head carpenter. Also 3 A person performing a sacrifice to the planet Jupiter. And m. f. n. 4 Chief. [d] Or 2 A man of the military tribe. 3 A mixed class sprung from the 1st and 2d. 4 A chief minister. [e] And 2 A season; spring, summer, &c. [f] Also अजितः. 2 One of the *Jinas*. m. f. n. 3 Unconquered. And अव्यक्तः. 2 *Siva*. n. 3 The Supreme soul. 4 Any invisible principle. m. f. n. 5 Indistinct. [g] Likewise 3 A mixed class sprung from the 2d and 1st. 4 Quicksilver. m. f. n. 5 Generated. [h] Also 2 Evident. 3 Ascertained. [i] Likewise 3 Death. [j] And 3 A mixed class sprung from the 4th and 2d. 4 One sprung from the 4th and 3d. Likewise 5 Son by a female slave. [k] And 3 Whole. 4 Rumour. Story.

m आनर्त्तः (समरे नृत्यस्थाननीदृद्विशेषयोः)	1 War. 2 A stage. a
67. *m* कृतान्तो (यमसिद्धान्तदैवाकुशलकर्मसु)	1 YAMA. 2 Right conclusion. b
(श्लेष्मादि रसरक्तादि महाभूतानि तद्गुणाः	
68. इन्द्रियाण्यश्मविकृति शब्दयोनिश्च) धातवः *1 m*	1 Principle of the body. c
(कक्षान्तरेऽपि) शुद्धान्तो (नृपस्यासर्वगोचरे) *m*	The seraglio. d
69. (कास्रसामर्थ्ययोः) शक्तिर् *f* f	1 An iron spear. 2 Power. e
मूर्त्तिः(काठिन्यकाययोः) *f*	1 Matter. 2 Body. g
(विस्तारवल्लयोर्) व्रततिर् *f* h	1 Expansion. 2 A creeping plant.
(वसती) रात्रिवेश्मनोः) *2 f*	1 Night. 2 A house. i
70. (क्षयार्चयोर्) अपचितिः *f*	1 Loss. 2 Worship. j
साति (दानावसानयोः) *f* k	1 Gift. 2 Destruction.

1—ल.   2.—ति or —ती.

a Or 3 A theatre. 4 Name of a Country on the N. W. coast of India. 5 Inhabitant of that country. b Demonstrated doctrine. And 3 Destiny. 4 Sinful act. c Viz. phlegm, wind and bile. 2 Constituent part: as blood, flesh, marrow, &c. 3 The primary elements; earth, water, fire, air, and ether. 4 Their qualities, odour, flavour, colour, touch, and sound. 5 The organs of sense, nose, tongue, eye, skin and ear. 6 Fossil. 7 Metal. 8 Root of words; crude verb. d The king's private palace, or apartments of his women. Also 2 The king's wife, or concubine. e Likewise 3 Energy of a divinity: as GAURI of SIVA. f शक्तिः or शक्ती. g Or a definite form. h व्रतति: or व्रतत्तिः. i Also 3 Stay, abode. j Likewise 3 Expense. 4 Exclusion. k Some add सतिः and सन्तिः.

1 Pain. 2 End of a bow.	अर्त्तिः[f a] (पीडा धनुष्कोट्योर्)
1 Kind or sort. 2 Birth. b	जातिः[f] (सामान्यजन्मनोः)
1 Usage. 2 Oozing. c	71. (प्रचारस्यन्दयो) रीतिर्[1f]
1 Calamity of season. d	ईतिर्[f] (डिम्बप्रवासयोः)
1 Gain. 2 Obtaining. e	(उदये ऽधिगमे) प्राप्तिः[f]
1 Three sacrificial fires. f	त्रेता[f] (त्व् ऽग्नित्रये युगे)
A harp. g	72. (वीणाभेदे ऽपि) महती[f]
1 Ashes. 2 Success. h	भूति[f] (र्भस्मनि सम्पदि)
1 River of snakes. 2 City of serpents. i	(नदीनगर्य्यौर्नागानां भोगवत्य.[2f]
	(ऽथ सङ्गरे.
1 Combat. 2 Company. 3 Assembly.	73. संगे सभायां) समितिः[f]
1 Wane, loss. 2 Abode. j	(क्षयवासावपि) क्षितिः[f]
1 Sun-beam. 2 Weapon. 3 Flame.	(रवेरर्चिश्च शस्त्रं च वह्निज्वाला च) हेतयः[3f]
1 The world. 2 Sort of metre. k	74. जगती[f] (जगति छन्दोविशेषे ऽपि क्षितावपि)

1—ति. 2—ती. 3—ति.

[a] Or आर्त्तिः. [b] Also 3 Sort of metre. 4 Jasmin. 5 Nutmeg. 6 Lineage. [c] Likewise 3 Brass. 4 Scoria of metals. [d] And 2 Travelling abroad. [e] Or 3 Rise. 4 Improvement, success. [f] And 2 Second age of the world. [g] NA'RADA's lute with 100 (some say seven) strings. 2 Solanum melongena. [h] Also 3 Super-human power, as rendering oneself invisible, &c. 4 Production. [i] Both situated in the infernal regions. Also m. भोगवान् (—वत्). A serpent. [j] Also 3 The earth. 4 Period of general destruction. [k] And 3 The earth.

f पंक्ति (च्छन्दोऽपि दशमं)	1 A metre. 2 Ten. a
1 f (स्यात्प्रभावेऽपि चा)यतिः	Majesty or dignity. b
75. *f* पत्ति (र्गतौ च)	Motion.
f (मूले तु) पक्षतिः (पक्षभेदयोः)	1 Root of a wing. d
f प्रकृति (र्योनिलिङ्गे च)	1 Origin. 2 Sex. e
2 f (कौशिक्याद्याश्च) वृत्तयः	Style of composition. f
76. *f pl.* h सिकताः (स्युर्वालुकापि)	Sand. g.
f (वेदे श्रवसि च) श्रुतिः	1 Holy scripture. 2 An ear. i
f वनिता (जनितात्यर्थानुरागायां च योषिति)	Beloved woman. j
77. *f* गुप्तिः (क्षितिव्युदासेऽपि)	A cavern. k
धृति (र्धारणधैर्ययोः)	1 Holding. 2 Steadiness. l
f बृहती (क्षुद्रवार्त्ताकीच्छन्दोभेदे महत्यपि)	1 An egg-plant. 2 A metre. m

---

1 आ—. 2—त्ति.

[a] Also 3 A row. [b] Likewise 2 Breadth. 3 Future time. 4 Restraint of mind. [c] Also 2 A platoon. And m. 3 A foot soldier. [d] And 2 First day of a lunar month. [e] Or 3 Pudendum muliebre. And 4 Natural disposition. 5 Material nature. 6 Original matter. 7 Root of a word. [f] And 2 Livelihood or profession. 3 Exposition or gloss. [g] Also 2 Sandy ground. 3 Stony nodules. [h] Some admit the singular number. [i] Likewise 3 Listening. 4 A rumour. 5 A quarter of a musical tone. [j] Or 2 A woman in general. 3 m. f. n. Solicited, begged. [k] Or 2 A hole in the ground. 3 A sink. Also 4 A prison. 5 Concealment. [l] Likewise 3 Satisfaction. 4 One of the astrological *Yógus*. And m. 5 A religious ceremony. [m] And 3 A large lute. 4 A mantle.

1 A woman. 2 A female elephant. a — *f* b 78. वासिता (स्त्रीकरिण्योश्च्)

1 Livelihood. 2 Rumour. c — *f* वार्त्ता (वृत्तौ जनश्रुतौ)

1 Chaff. 2 Health. d — *n* वार्त्तं (फल्गुन्यरोगे च त्रिषु)

Water. e — (ऽप्सु च) *n* घृता *n* ऽमृते

1 Silver. 2 Gold. — *n* 79. कलधौतं (रूप्यहेम्नोर्)

1 Cause. 2 Token. — *m* निमित्तं (हेतुलक्ष्मणोः)

1 Science. f — *n* श्रुतं (शास्त्रावधृतयोर्)

1 The golden age. 2 Enough. g — (युगपर्य्याप्तयोः) *n* कृतम्

1 Great dread. 2 Valiant act. — *n* 80. अत्याहितं (महाभीतिः कर्मजीवानपेक्षि च)

An element. h — (युक्ते क्ष्मादावृते) *n* भूतं (प्राण्यतीते समे त्रिषु)

1 Verse. 2 Conduct. i — *n* 81. वृत्तं (पद्ये चरित्रे त्रिष्वतीते दृढनिस्तले)

Realm. j — *n* महद् (राज्यं चा)

1 Calumny. k — *n* ऽवगीतं (जन्ये स्याद्गर्हिते त्रिषु)

---

[a] Also n. 3 The cry of birds. m. f. n. 4 Perfumed. [b] Or वाशिता. [c] Or 3 A profession. 4 News. [d] And m. f. n. 3 Healthy. [e] And 2 Liquid butter. Also अमृतं. 3 Nectar. 4 Residue of a sacrifice. 5 Unsolicited alms. 6 Exemption from transmigration. [f] And m. f. n. 2 Heard. 3 Understood. [g] Also m. f. n. 3 Done. 4 Hurt. [h] And m. f. n. 2 Right. 3 True. 4 Past. 5 (in conposition) Like. 6 Been. Also n. 7 A living being. m. n. 8 A demon. And m. 9 A class of demi-gods. [i] And m. f. n. 3 Past. 4 Firm. 5 Round. 6 Studied. 7 Covered. Also n. 8 Profession. [j] Also m. 2 The intellectual principle. 3 m. f. n. Great. f. 4 A harp or large lute. [k] And m. f. n. 2 Blamed, censured. 3 Wicked.

82. *n* श्वेतं (रूप्ये ऽपि) — Silver. a

रजतं (हारे रूप्ये सिते त्रिषु) — 1 A necklace. 2 Silver. b

त्रिषितो

1 m f n जगद् (इङ्गे ऽपि) — Movable, locomotive. d

m f n रक्तं (नील्यादिरागि च) — Died, tinged. e

83. *m f n* अवदातः (सिते पीते शुद्धे) — 1 White. 2 Yellow. 3 Clean.

m f n (बद्धार्ज्जुनौ) सितौ — 1 Bound 2 White. f

m f n (युक्ते ऽतिसंस्कृते मर्षिण्य.) ऽभिनीतो — 1 Fit. 2 Excellent. g

m f n (ऽथ) संस्कृतम् — 1 Wrought, finished. h

84. (कृत्रिमे लक्षणोपेते ऽप्य)

m f n ऽनन्तो (ऽनवधावपि) — Infinite, endless. i

m f n (ख्याते हृष्टे) प्रतीतो — 1 Famous, 2 Glad. j

m f n ऽभिजात (स्तु कुलजे बुधे) — 1 Noble. 2 Learned. k

1—तृ.

[a] And m. f. n. 2 White. m. 3 Name of an island. 4 Name of a mountain. f. 5 A cowry. [b] Or, according to a different reading, 3 Gold (Ex. महारजतं). And m. f. n. 4 White. [c] The following admit the three genders. [d] Also n. 2 The world. m. 3 Air. [e] Also 2 Red. 3 Fond. And n. 4 Blood. 5 Copper. 6 Saffron. [f] Also 3 Destroyed. And f. 4 Clayed sugar. [g] Or 3 Much ornamented. And 4 Patient. Or 5 Impatient. [h] Or 2 Adorned. 3 Excellent. 4 Prepared. And n. 5 Language grammatically correct. [i] Likewise m. 2 VISHNU 3 The king of serpents (*Sèsha*). f. 4 The earth. 5 The goddess PÁRVATI. 6 A grass (Agrostis linearis). 7 A myrobalan. n. 8 The sky or atmosphere. [j] Also 3 Known. 4 Respectful. [k] Likewise 3 Fit.

1 Pure. 2 Desert. a	*m f n* 85. विविक्तौ (पूतविजनौ)
1 Foolish. 2 High, tall. b	*m f n* मूर्छितौ (मूढसोच्छ्रया)
1 Sour ; Vinegar. 2 Harsh.	*m f n* (द्वौ चाम्लपरुषौ) शुक्तौ
1 White. 2 Black.	*m f n* c शितौ (धवलमेचकौ)
1 True. 2 Right. d	1*m f n* 86. (सत्ये साधौ विद्यमाने प्रशस्तेऽभ्यर्हिते च) सन्
1 Revered. 2 Distrest by foes. e	*m f n* पुरस्कृतः (पूजितेऽरात्यभियुक्तेऽग्रतः कृते)
1 Secure. f	*m f n* 87. निवाताव् (आश्रयावातौ शस्त्राभेद्यं च वर्म यत्)
1 Produced. 2 High. g	*m f n* (जातोन्नद्धप्रवृद्धाः स्युर्) उच्छ्रिता
	m f n उत्थिता (स्त्वमी
1 Increased. h	88. वृद्धिमत्प्रोद्यतोत्पन्ना)
1 Respectful. 2 Respected.	*m f n* आदृतौ (सादरार्चितौ)

---

1 सत्.

a Or Lonely. Also 3 Discriminated. b And 3 Insensible. c शितिः—ती.—ति. Also शितिः. d And 3 Being, existing. 4 Excellent. 5 Respected, venerable. Fem. (सती). 6 A faithful wife. 7 The goddess PA'RVATI'. e Or 3 Facing the enemy and endeavouring to overcome him. 4 Placed in front. f As an abode. 2 Calm, free from wind. 3 Safe, as strong armour. g And 3 Grown large. h And 2 Endeavouring. 3 Born or produced.

SECTION XIII.

m अर्थो (ऽभिधेयो रैवस्तुप्रयोजननिवृत्तिषु)	1 Meaning. 2 Wealth. a
89. (निपानागमयोस्) *n* तीर्थम् (ऋषिजुष्टजले गुरौ)	1 Piece of water. b
m f n समर्थ (त्रिषु शक्तिष्ठे सम्बन्धार्थे हिते ऽपि च)	1 Powerful. c
90. *m* दशमीस्थौ (क्षीणरागवृद्धौ)	1 Impotent. 2 Very old.
f वीथी (पद्व्यपि)	A road. d
(आस्थानीयत्नयोर्) *f* आस्था	1 Assembly. 2 Care. e
m n प्रस्थो (ऽस्त्रीसानुमानयोः)	1 Side of a hill. f

SECTION XIV.

91. (अभिप्रायवशौ) *m* छन्दाव्[1]	1 Meaning, opinion. 2 Subjection.
m g अब्दौ (जीमूतवत्सरौ)	1 A cloud. 2 A year.

1—न्द.

a And 3 Thing. 4 Purpose. 5 Prohibition. 6 Object. 7 Cause. 8 Request. b And 2 Sacred science. 3 Holy spot visited by pilgrims; especially sacred water. 4 Holy instructor. 5 Sacrifice. c And 2 Connected in sense. 3 Benevolent. d Also 2 A line. 3 Terrace in front of a house. 4 A shop. 5 Sort of drama. e Likewise 3 Consideration, regard. 4 State. f And 2 A measure of quantity. g Some write अब्दः in both acceptations; others in the last.

1 Defamation. 2 Command.	*m* a	अपवादौ (तु निन्दाज्ञे)
1 Son. 2 Kinsman.	*m*	दायादौ (सुतबान्धवौ)
1 A ray of light. 2 A foot. b	*m*	92. पादा (रश्म्यङ्घ्रितुर्यांशाः)
1 The moon. 2 Fire. 3 The sun.	1 *m*	(चन्द्राग्न्यर्कास् तमोनुदः)
Ill report, c	*m*	निर्वादो (जनवादे ऽपि)
1 Mud. 2 Young grass.	*m*	शादो (जम्बालशष्पयोः)
1 Cry. d	2 *m*	93. (आरावे रुदिते त्रातर्या) क्रन्दो (दारुणे रणे)
Favour. e	*m*	(स्यात्) प्रसादो (ऽनुरागे ऽपि)
Sauce or condiment. f	*m*	सूदः (स्याद्व्यञ्जने ऽपि च)
A cowherd. g	*m*	94. (गोष्ठाध्यक्षे ऽपि) गोविन्दो
Joy. h	3 *m*, *m*	(हर्षे ऽप्या) मोद (वन्) मदः
1 Chief. 2 Royal insignia. i	*m n* j	(प्राधान्ये राजलिङ्गे च वृषाङ्गे) ककुदो (ऽस्त्रियाम्)

1—द्रु, or —द. 2 श्रा—. 3 श्रा—.

a Or अववादः. b And 3 A fourth part. Also 4 A root. 5 A measure of a verse, or one verse of a stanza. c Likewise 2 Disregard. 3 A controversy decided. 4 Absence of contest. d Exclamation in pain, or simply a cry. And 2 Lamentation, with or without noise. 3 A defender in general, or 4 An abetter of an enemy who attacks in the rear of the army. 5 Terrific war. e Also 2 Brightness. 3 Cleanness. f Likewise 2 Split pease. 3 A cook. g Also 2 KRÍSHN´A. h Likewise आमोदः. 2 Fragrancy; delightful odour. And मदः. 2 Intoxication. 3 Inebriating liquor. 4 Insanity. 5 Pride. 6 The juice exuding from the temples of a rutting elephant. i And 3 Hump of a bull. 4 Summit of a hill. j Or fem. ककुत् (—द्)

1 *f*

95. (स्त्री) संविद् (ज्ञानसम्भाषा क्रियाकाराजिनामसु) 1 Knowledge. 2 Cry. a

2 *f*

(धर्मे रहस्यु) पनिषत् — 1 Religious and moral merit. b

3 *f*

(स्यादृतौ वत्सरे) शरत् — 1 The sultry season. 2 A year.

n

96. पदं (व्यवसिति त्राणस्थानलक्ष्माङ्घ्रिवस्तुषु) — 1 Industry. 2 Defence. c

n

गोष्पदं (सेविते माने) — 1 Spot frequented by kine. d

n

(प्रतिष्ठाकृत्यम्) आस्पदम् — 1 Dignity. 2 Business. e

4 *m f n*

97. (त्विष्टमधुरौ) स्वादु — 1 Desired. 2 Sweet.

5 *m f n*

मृदू (चातीक्ष्णकोमलौ) — 1 Blunt. 2 Soft. f

6 *m f n*

(मूढाल्पापटुनिर्भाग्या) मन्दा: (स्युर्) — 1 Foolish, dull. 2 Little. g

m f n

(द्वौ तु) शारदौ — 1 New. 2 Diffident. h

98. (प्रत्यग्राप्रतिभौ)

m f n

(विद्वत्सुप्रगल्भौ) विशारदौ — 1 Learned. 2 Confident.

1—दृ. 2 उ—दृ. 3—दृ. 4—उ. 5—उ. 6—स्तृ.

[a] As in battle. And 3 Agreement, contract. 4 War, combat. 5 Name. [b] And 2 Privacy. Also 3 The theological portion of scripture. 4 Principle. [c] And 3 Place. 4 Mark. 5 Token. 6 Foot. 7 Footstep. 8 Thing. 9 Word. 10 Sound. [d] And 2 A mesaure of quantity; as much as a cow's footstep will hold. [e] And 3 Aplace. [f] And 3 Gentle. [g] And 3 Slow. 4 Unlucky. 5 Low (a tone). Also m. 6 The planet Saturn. [h] Also 3 Produced in the sultry season. And m. 4 A year. f. 5 A title of DURGA.

SECTION XV.

1 A fathom. a
2 The Indian fig tree.

1 *m*

(व्यामो वटश्च) न्यग्रोधाव्

m

1 Body.
2 Height.

उत्सेधः (काय उन्नतिः)

m *m* c

1 A yoke for burdens. 2 A highway. b

99. (पर्य्याहारश्च मार्गश्च) विवधौ वीवधौ (च तौ)

m

1 A branch of a tree at a sacrifice. d

परिधि (र्यज्ञियतरोः शाखायामुपसूर्य्यके)

2 *m*

1 A pledge.
2 A calamity. e

100. (बन्धकं व्यसनं चेतः पीडाधिष्ठानम्) आधयः

3 *m*

1 A reconciling of differences. f

(स्युः समर्थननीवाकनियमाश्च) समाधयः

m

1 Offence or guilt. g

101. (दोषोत्पादे) ऽनुबन्धः (स्यात्प्रकृत्यादिविनश्वरे
मुख्यानुयायिनि शिशौ प्रकृतस्यानुवर्त्तने)

m

1 VISHNU.
2 The moon. h

102. विधु (र्विष्णौ चन्द्रमसि)

m

1 Limit.
2 A hole. i

(परिच्छेदे बिले) ऽवधिः

1—ध. 2—धि. 3—धि.

[a] Measured by the extended arms. [b] Or 3 Storing of corn, &c. 4 A load. [c] Spelt both ways. [d] Stuck in the ground, to tie the victim to it. And 2 The sun's image. [e] And 3 Mental agony. 4 Site or place. 5 Expectation. [f] And 2 Silence. 3 Promise or vow. 4 Collecting grain on account of a dearth. 5 Deep meditation. 6 Perseverance in a difficult undertaking. [g] And 2 An element of language ; root, affix, augment or permutation. 3 In grammar, an indicatory letter not sounded. 4 A person following an example. 5 A child. Or 6 A child following example. 7 Continuation. [h] And 3 Camphor. [i] Also 3 Period. 4 Situation, place.

m विधि (विधाने दैवे च)	1 Rule, form. 2 Fate. a
m प्रणिधिः (प्रार्थने चरे)	1 Request. 2 A spy. b
103. *m m* बुधवृद्धौ (पण्डिते ऽपि)	Learned. c
m स्कन्धः (समुदये ऽपि च)	Multitude. d
m (देशे नदविशेषे ऽब्धौ)सिन्धु(र्ना सरिति स्त्रियाम्)	1 Name of a country. 2—of a river. e
104. *f g* विधा (विधौ प्रकारे च)	1 Form or rule. 2 Manner, sort. f
1 mfn साधू (रम्ये ऽपि च त्रिषु)	Handsome, pleasing. h
f वधु (जाया स्नुषा स्त्री च)	1 A wife. 2 Daughter-in-law. i
f सुधा (लेपो ऽमृतं स्नुही)	1 Plaister. 2 Nectar. j
105. *f* सन्धा (प्रतिज्ञा मर्य्यादा)	1 Promise. 2 State.
f श्रद्धा (सम्प्रत्ययः स्पृहा)	1 Belief, confidence. 2 Fondness.

1—धू.

[a] Likewise 3 Brahma', or providence. 4 Command, injunction. [b] Also 3 Situation, place. [c] Likewise बुधः. 2 The regent of the planet Mercury. Or बुद्धः. 2 A deified saint. 3 Known or understood. वृद्धः. 2 Old. 3 Grown or increased. [d] Also 2 A shoulder. 3 The fork of a tree; or its principal branch. 4 Part of an army. [e] And 3 The sea. 4 The juice exuding from the temples of a rutting elephant. f. 5 A river. [f] Also 3 Fodder. 4 Prosperity, thriving. 5 Piercing. [g] Some state विधः as a separate term with the same acceptations. [h] Likewise 2 Right, fit. 3 Good, virtuous. m. 4 An usurer. [i] And 3 Any woman. 4 A sister-in-law. 5 A bride. [j] And 3 Euphorbia Tirucalli, &c.

1 Ardent spirit. 2 Nectar of flowers. a — *n* मधु (मद्ये पुष्परसे चौद्रे चा)

Darkness. b — *n* ऽन्धं (तमस्यपि)

106. (अतस्त्रिषु) c

1 Conceited of learning. d — *m* समुन्नद्धौ (पण्डितंमन्यगर्वितौ)

A reproachful appellative. e — *m f n* f ब्रह्मबन्धु (रधिक्षेपे निर्देशे)

1 Relied on. 2 Near. g — *m f n* (ऽथावलम्बित:

107. अविदूरो ऽप्य) ऽवष्टब्ध:

1 Notorious. 2 Adorned. — *m f n* प्रसिद्धौ (ख्यातभूषितौ)

SECTION XVI.

1 The Sun. 2 Fire. — 1 *m* (सूर्यवह्नी) चित्रभानू

1 Ray of light. 2 The sun. — 2 *m* भानू (रश्मिदिवाकरौ)

1—नु. 2—नु.

[a] And 3 Honey. 4 Water. 5 Milk. Also m. 6 Bassia latifolia. 7 The season of spring. 8 The month of *Chaitra*. 9 Name of a demon slain by VISHNU. f. 10 Liquorice. [b] And m. f. n. 2 Blind. [c] The following admit the three genders. [d] And 2 Proud. 3 Elevated. [e] Indicating that the man neglects his duty, and is only a *Bráhmana*. So क्षत्रबंधः in speaking of a *Kshatriya*. 2 An indefinite appellation to avoid the use of a name. [f] Fem. ब्रह्मबन्धूः or न्धुः. [g] Also 3 Wrapt up. 4 Bound. 5 Surrounded ; assailed on all sides.

108. भूतात्मानौ (धातृदेहौ)	1 *m*	1 BRAHMA. 2 Body. a
(मूर्खनीचौ) पृथग्जनौ	*m*	1 An ignorant man. 2 One of a low tribe.
ग्रावाणौ (शैलपाषाणौ)	2 *m*	1 A mountain. 2 A rock or stone.
पत्रिणौ (शरपक्षिणौ)	3 *m*	1 An arrow. 2 A bird. b
109. (तरुशैलौ) शिखरिणौ	4 *m*	1 A tree. 2 A mountain. c
शिखिनौ (वह्निबर्हिणौ)	5 *m*	1 Fire. 2 A peacock. d
प्रतियत्नाव् (उभौ लिप्सोपग्रहाव्)	6 *m*	1 Desire. 2 Making prisoner. e
(अथ) सादिनौ	7 *m*	1 Charioteer. 2 Horseman. f
110. (द्वौ सारथिहयारोहौ)		
वाजिनो (ऽश्वेषु पक्षिणः)	8 *m*	1 A horse. 2 An arrow. 3 A bird.
(कुले ऽप्य) ऽभिजनो (जन्मभूम्यामप्य्)	*m*	1 Family 2 Native spot. g
(ऽथ) हायनाः	*m*	1 A year. 2 Ray of light. h

1—त्मन्. 2—वन्. 3—न्. 4—न्. 5—न्.
6—त्न. 7—न्. 8—न्.

[a] Or, according to another reading. 3 Component part of an animated body, as blood, flesh, &c. [b] Also 3 A falcon. 4 A carriage. [c] Likewise 3 Clitoria ternatea. f. 4 शिखरिणी, sort of metre. [d] Also 3 A gallinaceous fowl. 4 A tree. 5 An arrow. m. f. n. 6 Crested. [e] Also 3 Comprehension. [f] Or 3 A person riding on an elephant. [g] Or 3 Head of a family. 4 Place where the family is. [h] And m. 3 Red rice. 4 Wild rice.

111. (वर्षार्चिर्व्रीहिभेदाः स्युः)

m
(चन्द्राग्न्यर्काः) विरोचनाः — 1 The moon. 2 Fire. 3 The sun. a

m
(केशेऽपि)वृजिनो — Hair. b

1 m
विश्वकर्मा (ऽर्कसुरशिल्पिनोः) — 1 The sun. 2 The artist of the gods. c

2 m
112. आत्मा (यत्नो धृतिर्बुद्धिः स्वभावो ब्रह्म वर्ष्म च) — 1 Care. 2 Firmness. d

m
(शक्रघातुकमत्तेभवर्षुकाब्दा) घनाघनाः — 1 INDRA. 2 A vicious elephant. e

m
113. अभिमानो (ऽर्थादिदर्पे ज्ञाने प्रणयहिंसयोः) — 1 Pride of wealth, &c. 2 Knowledge. f

m
घनो (मेघे मूर्त्तिगुणे त्रिषु मूर्त्ते निरन्तरे) — 1 A cloud. 2 Solidity. g

m
114. इनः (सूर्ये प्रभौ) — 1 The sun. 2 A master. h

3 m
राजा (मृगाङ्के क्षत्रिये नृपे) — 1 The moon. 2 A soldier by tribe. i

---

1—र्मन्. 2—त्मन्. 3—जन्.

[a] Also 4 A proper name : the son of PRAHLA DA and father of BALI. [b] Likewise n. 2 Sin. m. f. n. 3 Crooked, bent. [c] Also 3 Name of a sage. [d] And 3 Intellect. 4 Natural disposition. 5 The supreme BRAHMA. 6 Body. 7 Vivifying soul. 8 Sentient soul. 9 Mind. [e] Or 3 Mischievous. 4 A rutting elephant. 5 A rainy cloud. 6 Collision. [f] And 3 Affection. 4 Request. 5 Killing. [g] And m. f. n. 3 Solid, material. 4 Uniformly extended. 5 Smooth. Also m. 6 Extension. 7 Assemblage. 8 An anvil. 9 Cyperus rotundus. n. 10 Cymbal, bell, &c. 11 Mode of dancing. [h] Or 3 A king. 4 A husband. [i] And 3 A king. 4 A master. 5 INDRA. 6 A *Yaksha* or attendant of KUVE´RA.

1 *f* b
वाणिन्यौ (नर्त्तकीमत्ते) — 1 A dancing girl. a

f
(स्रवन्त्यामपि) वाहिनी — A river. c

2 *f*
115. ह्रादिन्यौ (वज्रतडितौ) — 1 The thunderbolt. 2 Lightning.

f
(वन्दायामपि) कामिनी — A climbing plant. d

f
(त्वग्देहयोरपि) तनुः — 1 The skin. 2 Body. e

f
सूना (ऽधोजिह्विकापि च) — The uvula. f

m n
116. (क्रतुविस्तारयोरस्त्री) वितानं (त्रिषु तुच्छके मन्दे) — 1 A sacrifice. 2 Expansion. g

n
(ऽथ) केतनं (कृत्ये केतावुपनिमन्त्रणे) — 1 Indispensable act. h

3 *n*
117. (वेदस्तत्त्वं तपो) ब्रह्म — 1 Holy writ. 2 True knowledge. i

4 *m*
ब्रह्मा (विप्रः प्रजापतिः) — 1 A priest by birth. 2 The creator. j

---

1—नी. 2—नी. 3—न्. 4—न्.

[a] And 2 A woman intoxicated. 3 A woman fond of gratification. [b] Or वाशिनी. [c] Also 2 An army. [d] Likewise 2 A loving woman. And m. कामी—न्. 3 An amorous man. 4 A dove. 5 A ruddy goose (Anas Casarca). [e] And m. f. n. 3 Thin. 4 Small. 5 Separate. [f] Also 2 Place of execution. 3 Place of slaughter (as the kitchen hearth, &c. of a householder. Manu 3. 69.) 4 Daughter. And n. 5 Bringing forth young. 6 A flower. m. f. n. 7 Blossoming. [g] And m. f. n. 3 Empty, vacant. 4 Bad. Or 5 Dull, stupid. Also n. 6 A sort of metre. m. n. 7 A canopy. [h] Or 2 Business. 3 A standard, or a symbol. 4 An invitation. 5 An abode. [i] Or 3 The supreme being. 4 Devotion. [j] Likewise 3 A superintending priest at religious rites. 4 One of the astrological *yògas*.

n
1 Perseverance. 2 Destruction. a — (उत्साहने च हिंसायां सूचने चापि) गंधनम्

n
1 Calcining. b — 118. आतञ्चनं (प्रतीवापजवनाप्यायनार्थकम्)

n
1 A mark or token. 2 A beard. c — व्यञ्जनं (लाञ्छनं श्मश्रु निष्ठानावयवेष्वपि)

n
1 Detraction. d — 119. (स्यात्) कौलीनं (लोकवादे युद्धे पश्वहिपक्षिणाम्)

n
1 Going forth, exit. e — (स्याद्) उद्यानं (निःसरणे वनभेदे प्रयोजने)

n
1 Leisure. 2 Place. f — 120. (अवकाशे स्थितौ) स्थानं

n
1 Sport, play. g — (क्रीडादावपि) देवनम्

n
1 Manly exertion. 2 An army. h — उत्थानं (पौरुषे तन्त्रे सन्निविष्टोद्गमे ऽपि च)

n
1 Turning away. 2 Opposition. i — 121. व्युत्थानं (प्रतिरोधे च विरोधाचरणे ऽपि च)

---

[a] And 3 Intimation. Or 4 Hint to kill. 5 Manifestation. [b] By casting a powder into melted gold, &c. Or 2 A powder adapted to that purpose. 3 Casting any thing, for example buttermilk, into fresh milk to turn it. 4 Danger, calamity; as a pestilence or epidemic. 5 Speed. 6 Gratifying. [c] And 3 Sauce or condiment. 4 Private part of male or female. Also 5 A consonant. 6 A day. [d] Or 2 Rumour, report. 3 Combat of animals, whether quadrupeds, birds, serpents, &c. 4 Cockfight or other match of animals for a bet. 5 High birth. [e] And 2 A garden. 3 Purpose, motive. [f] Also 3 Stay, or continuance without increase or diminution. [g] And 2 Emulation, desire to surpass. 3 Splendour. 4 Praise. 5 Motion. 6 Affair, business. 7 Grief. Also m. 8 A die. [h] Or 3 Business of a family or of a realm, as the care of dependants and subjects. [i] Also 3 Independence.

(मारणे मृतसंस्कारे गतौ द्रव्ये ऽर्थदापने *n*	1 Killing. 2 Obsequies. 3 Motion. a
122. निवर्त्तनोपकरणानुव्रज्यासु च) साधनम्	
n निर्यातनं (वैरशुद्धौ दाने न्यासार्पणे ऽपि च)	1 Revenge. 2 Gift. b
n 123. व्यसनं (विपदि भ्रंशे दोषे कामजकोपजे)	1 Calamity. 2 Fall. 3 Fault. c
1 *n* पक्ष्म (ऽक्षिलोम्नि किञ्जल्के तन्त्वाद्यंशे ऽप्यणीयसि)	1 Eyelash. 2 Filament of a flower. d
2 *n* 124. (तिथिभेदे क्षणे) पर्व	1 Certain days of the lunar month. e
3 *n* वर्त्म (नेत्रच्छदे ऽध्वनि)	1 Eyelid. 2 A road.
n (अकार्य्ये गुह्ये) कौपीनं	1 Wrong or unfit act. f
n मैथुनं (सङ्गतौ रतौ)	1 Union. 2 Copulation. g
n 125. प्रधानं (परमात्माधीः)	1 The supreme soul. 2 Intellect. h
n प्रज्ञानं (बुद्धिचिह्नयोः)	1 Knowledge. 2 A mark, token.

1 पक्ष्मन्. 2—न्. 3—न्.

[a] And 4 Substance. 5 Enforcement of delivery of any thing. 6 Accomplishing. 7 Materials ; or instrument. 8 Following. Also 9 An army. 10 Means. 11 Cause. 12 Generative organ of a male. [b] And 3 Delivery of a deposit. 4 Payment of a debt. [c] Arising from desire (as hunting, gaming, drinking, wenching), or from aversion (as calumny, battery, or pecuniary injury). Also 4 Sin. 5 Ill destiny. 6 Fated consequence. 7 Vain effort. [d] And 3 A short thread. 4 Any thing small. 5 A wing. [e] Viz. the full and change of the moon, and the 6th, 8th and 10th of each half month. 2 A festival. 3 The day of the equinox, solstice, &c. 4 A book or chapter. 5 A knot or joint. [f] And 2 Privy part. 3 Covering of it. [g] Or 3 Marriage. [h] Also 3 Nature. 4 An elephant-driver. And (invariably sing.) 5 Chief.

1 A blossom. 2 A fruit. — *n* प्रसूनं (पुष्पफलयोर्)

1 A family. 2 Disappearance. a — *n* निधनं (कुलनाशयोः)

1 Weeping. 2 Lamenting. — 126. *n* क्रन्दने (रोदनाह्वाने)

1 Body. 2 Measure. b — 1 *n* वर्ष्म (देहप्रमाणयोः)

1 A house. 2 Body. 2 Light. c — 2 *n* (गृहदेहत्विट्प्रभावा) धामन्य्

1 Meeting of four roads. d — (ऽथ चतुष्पथे

127. सन्निवेशे च) *n* संस्थानं

1 A mark, token. 2 Chief. — 3 *n* लक्ष्म (चिह्नप्रधानयोः)

1 Covering, clothing. e — *n* आच्छादने (सम्पिधानमपवारणमित्युभे)

1 Accomplishment. f — 128. *n* आराधनं (साधने स्यादवाप्तौ तोषणे ऽपि च)

1 A wheel. 2 A town. g — *n* अधिष्ठानं (चक्रपुरप्रभावाध्यासनेष्वपि)

Excellent of its kind. h — 129. *n* रत्नं (स्वजातिश्रेष्ठे ऽपि)

1 Water. 2 A forest. i — *n* वने (सलिलकानने)

1—न्. 2—धामन्. 3—न्.

[a] Or 3 Head of a family. 4 Death. [b] Also 3 A handsome form. 4 Weight, elevation. [c] And 4 Dignity or majesty. [d] And 2 Fabrication or construction. 3 Form. 4 Death. [e] And 2 Concealment. 3 Deception. [f] And 2 Attainment, acquisition. 3 Gratifying. And 3 Dignity or majesty. 4 Approach. 5 Fixing. 6 Adjustment. [h] Also 2 A gem. [i] Likewise 3 Abode. 4 A house or dwelling.

m f n
तलिनं (विरले स्तोके) — 1 Separate. 2 Small. a

(वाच्यलिङ्गास्तथोत्तरे) b

130. *m f n* समानाः (सत्समैके स्युः) — 1 Virtuous. 2 Similar. 3 Same. c

m f n पिशुनौ (खलसूचकौ) — 1 Wicked. 2 A whisper. d

m f n [1] *mfn* हीनन्यूनावूनगर्ह्यौ — 1 Deficient. 2 Blamable.

(वेगिशूरौ) *2 m f n* तरस्विनौ — 1 Swift. 2 Valiant.

131. *m f n* अभिपन्नो (ऽपराद्धोऽभिग्रस्तव्यापद्गतावपि) — 1 Guilty. 2 Subdued. e

SECTION XVII.

m कलापो (भूषणे बर्हे तूणीरे संहतेऽपि च) — 1 An ornament. 2 A string of bells. f

132. (परिच्छदे) *m* परीवापः (पर्युप्तौ सलिलस्थितौ) — 1 Furniture. 2 Sowing around. g

(गोधुग्गोष्ठपती) *m* गोपौ — 1 A herdsman. 2 The head of a cowpen. h

(हरविष्णू) *3 m* वृषाकपी — 1 SIVA. 2 VISHNU. i

133. *m* बाष्पाव् (ऊष्माश्रु) — 1 Vapour. 2 A tear.

4 m n कशिपू (त्वन्नमाच्छादनं द्वयम्) — 1 Food. 2 Clothing. j

1—नृ. 2—नृ. 3—पि. 4—पु.

a Also 3 Clear, transparent. 4 Inferior, situated beneath. b The following are adjectives agreeing in gender with the subject. c Likewise m. One of the five breaths. d Also 3 A crow. e And 3 Involved in calamity. 4 Fugitive. 5 Seeking refuge. f Worn by women round their waist. 3 The eye in a peacock's tail. 4 A quiver. 5 Multitude; assemblage. g And 3 Standing water. 4 A piece of water. h Also 3 A superintendent of a district. 4 A king. i Likewise 3 Fire. j Also du. 3 Food and apparel.

1 A bed. 2 An upper story. a

m n
तल्पं (शय्याट्टदारेषु)

1 A clump or cluster. b

m n
(स्तम्बेऽपि) विटपो (ऽस्त्रियाम्)

1 Learned. 2 Pleasing.

m f n *m f n* *m f n*
134. प्राप्तरूप स्वरूपो ऽभिरूपो (बुधमनोज्ञयोः भेद्यलिङ्गा अमी)

1 A female turtle. 2 A sort of lute. c

f
(कूर्मी वीणाभेदश्च) कच्छपी

SECTION XVIII.

1 The letter R. d

m
135. (रवर्णे पुंसि) रेफः (स्यात्कुत्सिते वाच्यलिङ्गकः)

SECTION XIX.

1 Spirit after death. e

m
(अन्तराभवसत्त्वेऽश्वे) गन्धर्वो (दिव्यगायने)

1 A ring. 2 A conch or shell.

m
136. कम्बु (र्ना वलये शंखे)

1 A serpent. 2 A whisperer or informer.

m
द्विजिह्वौ (सर्पसूचकौ)

---

[a] Likewise 3 A wife. [b] Also 2 A branch above the principal one. 3 Expansion. [c] SARASWATI's lute. Likewise 3 A disorder of the spleen. [d] And m. f. n. 2 Vile, bad. [e] And previous to its being born again. Also 2 A horse. 3 A celestial quirister. 4 Spirits frequenting the sky. 5 A black cuckoo. 6 Sort of deer.

m f n b पूर्वा (ऽन्यलिङ्गः प्रागाह पुम्बहुत्वे ऽपि पूर्वजान्)	1 Eastern. 2 Prior. a
137. *m f n* कुम्भौ (घटेभमूर्द्धांशौ)	1 A jar. c
m डिम्भौ (तु शिशुबालिशौ)	1 A child. 2 An ignorant man.
m स्तम्भौ (स्थूणाजडीभावौ)	1 Post or pillar. 2 Insensibility.
1 *m* शंभू (ब्रह्मत्रिलोचनौ)	1 BRAHMA. 2 SIVA. d
138. *m* (कुक्षिभ्रूणार्भका) गर्भाः	1 The belly. 2 A fetus. A child.
m विस्रंभः (प्रणये ऽपि च)	3 Acquaintance. e
m *f* (स्याद्भेर्य्यां) दुन्दुभिः (पुंसि स्यादक्षे) दुन्दुभिः (स्त्रियाम्)	1 A large drum. f
139. *n* (स्यान्महारजनं क्लीवं) कुसुम्भं (करके पुमान्)	1 Safflower. g
m (क्षत्रिये ऽपि च) नाभि (र्ना)	A *Kshatriya.* h
m सुरभि (र्गवि च स्त्रियाम्)	A cow. i

1—भु.

[a] And m. pl. 3 Forefather. [b] पूर्वः or पूर्व्वः. [c] And 2 Frontal globe of an elephant's head. Also 3 The sign aquarius. 4 Proper name, the nephew of RA´VANA. 5 The paramour of a prostitute. n. 6 Bdellium. f. 7 Bignonia chelonoides. [d] Also 3 A deified saint or JINA. 4 VISHNU. [e] Or 2 Amorous solicitation. 3 Playful dispute. 4 Trust, confidence. [f] Also 2 VARUN´A. 3 Name of a demon. And f. 4 A die. 5 A stake at play. [g] And 2 Gold. m. 3 A water-pot. 4 A pomegranate. [h] Also 2 An emperor. 3 The nave of a wheel. m. f. 4 The navel. f. 5 Musk. [i] Or 2 The cow which, being milked, yields every wish. m. 3 Spring. 4 Nutmeg. 5 Michelia champac. m. f. n. 6 Fragrant. 7 Pleasing.

1 An assembly. 2 One of a company. a — 140. सभा (संसदि सभ्ये च)

A superintendent. b — *m f n* (त्रिष्वध्यक्षे ऽपि) वल्लभः

1 A ray of light. 2 A rein. — *1 m* (किरणप्रग्रहौ) रश्मी

1 An ape. 2 A frog. — *m* (कपिभेकौ) प्लवङ्गमौ

1 Desire. 2 Love, Cupid. c — 141. *m* (इच्छामनोभवौ) कामौ

1 Power. 2 Exertion. d — *m* (शक्त्युद्योगौ) पराक्रमौ

1 Moral and religious merit. e — *m* धर्मः (पुण्ययमन्यायस्वभावाचारसोमपाः)

1 Deliberate undertaking. f — 142. *2 m* (उपायपूर्व आरंभ उपधा चाप्यु) पक्रमः

1 A market. 2 A town 3 Holy writ. g — *m* (वणिक्पथः पुरम्वेदो) निगमो

1 A citizen, a towns-man. 2 A trader. h — (नागरो वणिक्)

1—त्रिषु. 2 उ—.

a Likewise 3 A house. 4 Gaming. b Or 2 A chief herdsman. Also 3 Beloved. 4 A horse with good marks. c Likewise n. 3 Independent. 4 Semen genitale. 5 Desirable d To subdue the foe. 3 Valour. e And 2 YAMA. 3 Fitness, propriety. 4 Nature, character. 5 Usage, practice. 6 One who drinks the juice of acid asclepias at a sacrifice. 7 Any sacrifice. 8 Resemblance. 9 Innoxiousness. 10 A bow. 11 A theological treatise from the *Véda*. 12 Virtue personified; the father of YUD'HISHT'HIRA. [In some of its acceptations the word admits the neuter gender.] f With knowledge of means. 2 A stratagem. 3 Valour. g Also 4 Trade. h Likewise 3 A theological portion of the *Véda*.

143. नैगमौ (द्वौ) *m*

(बले) रामो (नीलचारुसिते त्रिषु) *m* — 1 BALA-RÁMA. a

(शब्दादि पूर्वो वृन्दे ऽपि) ग्रामः *m* — In comp. A multitude. b

(क्रान्तौ च) विक्रमः *m* — Walking. c

144. गुल्मा (रुक्स्तंबसेनाश्च) *m* — 1 A disease of the spleen. d

जामिः (स्वसृकुलस्त्रियोः) *f* e — 1 A sister. 2 A chaste woman.

(क्षितिक्षान्त्योः) क्षमा *f* (युक्ते) क्षमं *n* (शक्ते हिते त्रिषु) — 1 The earth. 2 Patience. f

145. (त्रिषु) श्यामौ *m f n* (हरित्कृष्णौ) श्यामा *f* (स्याच्छारिवानिशा) — 1 Green. 2 Black. g

ललामं *n* i (पुच्छपुण्ड्राश्वभूषाप्राधान्यकेतुषु) — 1 A tail. h

146. सूक्ष्म *n* (मध्यात्ममप्य्) — The supreme soul. j

(आदौ प्रधाने) प्रथम *m f n* (स्त्रिषु) — 1 First. 2 Chief.

---

a Also 2 PARAS'URA'MA. 3 RA'MACHANDRA. 4 Sort of deer. m. f. n.
5 Black. 6 Pleasing. 7 White. b Likewise 2 A village or township.
3 An octave in music. c Also 2 Power. 3 Valour. d And 2 A clump
of grass, &c. 3 Body of troops consisting of 9 platoons. e Or यामिः.
f And n. 3 Right, propriety. m. f. n. 4 Able. 5 Benevolent. 6 Patient.
g Also m. 3 A black cuckoo. 4 A cloud. 5 A sacred fig-tree at *Prayága.*
6 A sort of pot-herb: Convolvulus argenteus. n. 7 Black pepper. f.
8 A plant; vulgarly *Syámlatá.* 9 Night. 10 Indigo. 11 A description
of women. h Also 2 A mark on the forehead of a horse, bull, &c.
3 A horse. 4 An ornament. Or 5 Ornament of a horse. 6 Chief. 7 A
flag or symbol. 8 A horn. 9 Mane. i Or ललामं (—न्). j Also m.
2 An atom. m. f. n. 3 Little.

1 Pleasing. 2 Reverse, contrary. a — *m f n* वामौ (वल्गुप्रतीपौ द्वाव्)

1 Low. 2 Vile. — *m f n* अधमौ (न्यूनकुत्सितौ)।

1 Old. 2 Used. — 147. (जीर्णं च परिभुक्तं च) *m f n* यातयाम (मिदं द्वयम्)

SECTION XX.

1 A horse. 2 VISHNU'S bird. b — (तुरङ्ग गरुडौ) *m* तार्क्ष्यौ

1 A house. 2 Less. c — (निलयापचयौ) *m* क्षयौ।

1 Husband's brother. 2 Wife's brother. — 148. *m* श्वशुर्य्यौ (देवरश्यालौ)

1 A brother's son. 2 An enemy. — *m* भ्रातृव्यौ (भ्रातृजद्विषौ)।

1 A thunder-cloud. 2 INDRA. d — *m* पर्जन्यौ (रसदब्देन्द्रौ)

1 A master. 2 A man of the 3d tribe. e — (स्याद्) *m* अर्य्यः (स्वामि वैश्ययोः)।

1 The 8th asterism. 2 The 4th age. f — 149. *m* तिष्यः (पुष्ये कलियुगे)

1 Opportunity. 2 Succession. g — *m* पर्य्यायो (ऽवसरे क्रमे)

1 Subjected. 2 Oath, ordeal. h — *m* प्रत्ययो (ऽधीनशपथज्ञान विश्वासहेतुषु

---

[a] Likewise 3 Left, not right. m. 4 An udder. 5 Cupid. 6 SIVA- n. 7 Wealthy f.—मा. 8 A woman—मी. 9 A mare. 10 A she-ass. 11 A female shakal. 12 A young female elephant. [b] Also 3 The dawn. n. 4 A collyrium. [c] Likewise 3 A phthisis or consumption. 4 General destruction. [d] Also 3 Any cloud. 4 Thunder. [e] Likewise m. f. n. 3 Excellent. [f] Also f. 3 The Emblic myrobalan. [g] Likewise 3 Mode, manner, form. [h] And 3 Knowledge, apprehension. 4 Trust, confidence. 5 Cause. 6 A hole. 7 An affix. Also 8 Celebrity. 9 Practice, usage.

150. रन्ध्रे शब्दे)

(ऽथा) ऽनुशयो (दीर्घद्वेषानुतापयोः) — 1 An old enmity. 2 Repentance.

स्थूलोच्चय (स्त्वसाकल्ये गजानां मध्यमे गते) — 1 Incompleteness. a

151. समयाः (शपथाचारकालसिद्धान्तसंविदः) — 1 An oath. 2 Usage. 3 Time. b

(व्यसनान्यशुभं दैवं विपदित्य) ऽनया (स्त्रयः) — 1 Vice. 2 Ill fortune. 3 Calamity.

152. अत्ययो (ऽतिक्रमे कृच्छ्रे दोषे दण्डे ऽप्य्) — 1 Transgression. 2 Distress. c

(ऽथापदि युद्धायात्योः) सम्परायः — 1 Calamity. 2 War. 3 Futurity.

पूज्य (स्तु श्वशुरे ऽपि च) — A father-in-law. d.

153. (पश्चादवस्थायिबलं समवायश्च) सन्नयौ — 1 Rear guard. 2 Multitude.

(संघाते सन्निवेशे च) संस्त्यायः — 1 Assemblage. 2 Vicinity e

प्रणया (स्त्वमी — 1 Acquaintance. 2 Solicitation. f

154. विस्रम्भ याच्ञा प्रेमाणो)

(विरोधे ऽपि) समुच्छ्रयः — Enmity. g

विषयो (यस्य यो ज्ञातस्तत्र शब्दादिकेष्वपि) — 1 Frequented and known. h

---

[a] And 2 An elephant's middle pace, neither quick nor slow. 3 A hill at the foot of a mountain. [b] And 4 Demonstrated conclusion. 5 Agreement, bargain. 6 Hint. 7 Leisure. [c] And 3 Fault, guilt. 4 Punishment by fine, &c. [d] Also 2 A teacher. m. f. n. 3 Worthy of respect. [e] Likewise 3 A house. [f] And 3 Affection. [g] Also 2 Elevation, height. [h] And 2 Object of sense, as sound, &c. 3 Country, province.

Infusion, extract. a — 155. (निर्यासे ऽपि) कषायो (ऽस्त्री) *m n*

Assembly. b — (सभायां च) प्रतिश्रयः *m.*

1 Abundance, frequency. c — प्रायो (भूम्न्यन्तगमने) *m*

1 Distress. 2 A sacrifice. 3 Anger. d — मन्यु (र्दैन्ये क्रतौ क्रुधि) *m*

1 A secret. 2 Privy part. e — 156. (रहस्योपस्थयोर्) गुह्यं *n*

1 An oath. 2 Truth. f — सत्यं (शपथतथ्ययोः) *n*

1 Animal strength. 2 Dignity. g — वीर्य्यं (बले प्रभावे च) *n* h

1 Right, fit. 2 Substance. i — द्रव्यं (भव्ये गुणाश्रये) *n*

1 A place. 2 A house. j — 157. धिष्ण्यं (स्थाने गृहे भेऽग्नौ) *n* k

1 Destiny. 2 Goodluck. 3 Ill fate. — भाग्यं (कर्म्मशुभाशुभम्) *n*

1 A pignut. 2 Gold. l — (कशेरुहेम्नोर्) गाङ्गेयं *n*

A plant. m — विशल्या (दन्तिकापि च) *f*

---

[a] Or 2 Exudation of a tree 3 Astringent taste. 4 Perfume rubbed on the body. [b] Also 2 Refuge. 3 House. [c] And 2 Starving oneself to death. 3 (In composition) Similar, like. [d] Also 4 Grief, sorrow. [e] Likewise m. 3 A tortoise. 4 Pride. [f] Also 3 The first age of the world. m. f. n. 4 True. [g] Likewise 3 Semen virile. 4 Splendour. 5 Valour. [h] Or वीर्यं. [i] The substratum of qualities. Likewise 3 Wealth. 4 Drug. 5 Brass. [j] And 3 An asterism. 4 Strength. m. n. 5 Fire. [k] Or धिष्ण्यः and धिष्ण्यं. [l] Also m. 3 BHISHMA son of *Gangá.* [m] Named *Dantí.* Also certain other plants, as Menispermum glabrum, &c.

158. *f* वृषाकपायी (श्रीगौर्य्योर्) — 1 The goddess LAKSHMI'. 2 GAURI'. a

f अभिख्या (नामशोभयोः) — 1 A name. 2 Beauty. b

(आरम्भो निष्कृतिः शिक्षा पूजनं सम्प्रधारणम् — 1 Beginning, undertaking. 2 Atonement. c

159. उपायः कर्म्म चेष्टा च चिकित्सा च नव) *f* क्रियाः

f छाया (सूर्य्यप्रिया कान्तिः प्रतिबिम्बमनातपः) — 1 Wife of the sun. 2 Beauty. d

160. *f* कक्ष्या (प्रकोष्ठे हर्म्यादेः काञ्च्यां मध्येभबन्धने) — 1 Enclosure of an edifice. e

f कृत्या (क्रियादेवतयोस्त्रिषु भेद्ये धनादिभिः) — 1 An act. 2 A certain deity. f

161. *m f n* जन्यः (स्याज्जनवादेऽपि) — A rumour. g

m f n जघन्यो (ऽन्त्येऽधमेऽपि च) — 1 Last, ultimate. 2 Low, vile.

(गर्ह्याधीनौ च) *m f n* वक्तव्यौ — 1 Reprehensible. 2 Subject, dependent. h

m f n कल्यौ (सज्जनिरामयौ) — 1 Ready, prepared. 2 Healthy. i

---

[a] Likewise 3 *Swáhá*, wife of the regent fire. 4 SA.HI', wife of INDRA. [b] Also 3 Glory. [c] And 3 Study. 4 Worship. 5 Disquisition. 6 Means, expedient. 7 Act. 8 Bodily action. 9 Remedy. 10 Instrument. 11 A religious initiatory ceremony. 12 Obsequies. [d] And 3 A reflected image. 4 Shade. [e] Or 2 The gate of such an inclosure. 3 A string of bells, worn by women. 4 A rope round an elephant's body. 5 Effort, exertion. m. 6 The armpit. [f] To whom sacrifices are offered for destructive and magical purposes. Or 3 Pestilence m. f. n. 4 Seduced from an alliance. 5 Any thing to be done. [g] Neuter in the sense exhibited. m. f. n. 2 To be produced. 3 A relation of a bride. 4 Her attendant. 5 The companion of a bridegroom. n. 6 A market. 7 War. 8 A meteor. m. 9 A father. f. 10 A mother. 11 A mother's female companion. [h] Likewise 3 Fit to be said. [i] Also 3 Skilful. m. f. 4 One deaf and dumb. n. 5 Morning. f. 6 Auspicious speech.

1 Intelligent. 2 Wealthy. [a] — 162. (आत्मवाननपेतोर्थाद्) अर्थ्यः *m f n*

Pleasing. [b] — पुण्यं (तु चार्व्वपि) *m f n*

Beautiful. [c] — रूप्यं (प्रशस्तरूपे ऽपि) *m f n*

Eloquent. [d] — वदान्यो (वल्गुवागपि) *m f n*

Just, reasonable. [e] — 163. (न्याय्ये ऽपि) मध्यं *m f n*

1 Handsome, 2 Sacred to the moon. [f] — सौम्यं (तु सुन्दरे सोमदैवते) *m f n*

SECTION XXI.

1 Multitude. 2 Occasion. [g] — (निवहावसरौ) वारौ *m* [h]

1 A bed of grass or bark. 2 A sacrifice. — संस्तरौ (प्रस्तराध्वरौ) *m*

1 VRIHASPATI. 2 A parent. [i] — 164. गुरू (गीष्पतिपित्राद्यौ) *m*

1 The 3d age. 2 Doubt. — द्वापरौ (युगसंशयौ) *m*

1 Difference. 2 Similitude. — प्रकारौ (भेदसादृश्ययोः) *m*

---

[a] Or 3 Right, reasonable. n. 4 Red chalk. [b] Also n. 2 A good action. 3 Virtue, moral or religious merit. [c] Likewise n. 2 Silver. 3 Wrought silver and gold. [d] Also 2 Generous, munificent. [e] Likewise 2 Middle. 3 Low. And n. 4 The middle. [f] Also 3 Mild. m. 4 Patronymic of *Budha*, or Mercury. [g] And 3 A day of the week. n. 4 A vessel for spirituous liquor. [h] वारः or वारः. [i] Or other venerable relative. And 3 A spiritual teacher. m. f. n. 4 Heavy. 5 Great.

1 *m* आकारौ (इङ्गिताकृती)	1 Hint. 2 Form.
165. *m* किंशारु (धान्यशूकेषु)	1 Beard of corn. 2 An arrow.
m मरू (धन्वधराधरौ)	1 A country void of water. 2 A mountain.
2 *m* अद्रयो (द्रुमशैलार्काः)	1 A tree. 2 A mountain. 3 The Sun.
(स्त्रीस्तनाब्दौ) *m* पयोधरौ	1 A woman's breast. 2 A cloud. a
166. (ध्वान्तारिदानवा) *m* वृत्रा	1 Darkness. 2 A foe. 3 A demon. b
(बलिहस्तांशवः) *m* कराः	1 Tax. 2 Hand. 3 Ray of light. c
m प्रदरा (भङ्गनारीरुग् बाणा)	1 Splitting. d
m अस्राः (कचा अपि)	Hair. e
167. (अजातशृङ्गो गौः काले ऽप्यश्मश्रु र्नरश्च) *m* तूबरः	1 A hornless bull. 2 A beardless man. f
(स्वर्णे ऽपि) 3 *m* राः	Gold. g
m परिकरः (पर्य्यङ्कपरिवारयोः)	1 A bed. 2 A dependent. h
168. (मुक्ता शुद्धौ च) *m* तारः (स्याच्)	1 Elegance of a pearl. i

1—र. 2—द्रि. 3 रै.

a Also 3 Coconut. b Who was slain by Indra. c Likewise 4 An elephant's trunk. 5 Hair. d Or 2 Fracture. 3 A feminine disease (excess of menstruation). 4 An arrow. e Also 2 A corner. n. 3 A tear. 4 Blood. f Although of an age to have a beard; and, in the instance of the bull, of an age to have horns. 3 Astringent taste. g Likewise 2 Wealth. 3 A cloud. h Also 3 Commencement. 4 Multitude. 5 Girding (as for battle). i Or 2 A beautiful pearl. 3 The pupil of the eye. 4 A high note. m. f. n. 5 High, as a note in music. n. 6 Silver. f. n. 7 A star. f. 8 The wife of Vrihaspati. 9—of Sugrīva. 10 A goddess of the *Baudd'has.*

	1 *m*
1 Air. a	शारो (वायौ स तु त्रिषु
	कर्बुरे)
	m
1 Promise. 2 War. 3 Bargain. b	(ऽथ प्रतिज्ञाजिसम्बिदापत्सु) सङ्गरः
	m
1 The prayers of the *Védas*. c	169. (वेदभेदे गुप्तिवादे) मन्त्रो
	m
The sun. d	मित्रो (रवावपि)
	m f
1 A sacrifice. 2 An arrow. e	(मखेषु यूपखण्डे ऽपि) स्वरुर्
	m
Part to be concealed. g	(गुह्ये ऽप्य्) ऽवस्करः
	m
1 Charge sounded by trumpets. h	170. आडम्बर (स्तूर्य्यरवे गजेन्द्राणां च गर्जिते)
	m
1 A brisk assault. 2 Robbery. i	अभिहारो (ऽभियोगे च चौर्य्ये सन्नहने ऽपि च)
	k
1 An attendant 2 A scabbard. j	171. (स्याज्जङ्गमे) परीवारः (खड्गकोशे परिच्छदे)
	m
1 A tree. 2 A handful of sacred grass. l	विष्टरो (विटपीदर्भमुष्टिः पीठाद्यमासनं)
	m
1 A door. 2 A porter.	172. (द्वारिद्वाःस्थे) प्रतीहारः
	2 *f*
A female porter.	प्रतीहार्य्य् (ऽप्यनन्तरे)

1 चार. 2—री (नृ).

a And m. f. n. 2 Variegated. Also m. 3 Tables for playing. b And 4 Calamity, distress. c And 2 Secret consultation; private advice. 3 Incantation or charm. d Also n. 2 A friend. e And 3 Shavings of the wood of which a sacrificial post is made. f स्वरुः (स्वृ or स्वरु). g And 2 Ordure, excrement. 3 Sweepings. h And 2 Roaring of large elephants. 3 Beginning. 4 Making a show. i And 3 Arming; taking arms. j And 3 The insignia of dignity. k Or परिवार. l And 3 A stool or cushion.

m
(विपुले नकुले विष्णौ) बभ्रुः (स्यात्पिङ्गले त्रिषु) — 1 A large ichneumon. 2 VISHNU. [a]

m
173. सारो (बले स्थिरांशे च न्याय्ये क्लीबं वरे त्रिषु) — 1 Strength. 2 Essence. [b]

m *n* [d]
दुरोदरो (द्यूतकारे पणे द्यूते) दुरोदरम् — 1 A gamester. 2 A stake. [c]

m n
174. (महारण्ये दुर्गपथे) कान्तारः (पुन्नपुंसकम्) — 1 A forest. 2 A difficult road. [e]

m
मत्सरो (ऽन्यशुभद्वेषे तद्वत्कृपणयोस्त्रिषु) — 1 Envy. [f]

m [h]
175. (देवाद्वृते) वरः (श्रेष्ठे त्रिषु क्लीबे मनाक् प्रिये) — 1 A boon. [g]

m n
(वंशाङ्कुरे) करीरो (ऽस्त्री तरुभेदे घटे च ना) — 1 Shoot of a bambu. [i]

m
176. (ना चमूजघने हस्तसूत्रे) प्रतिसरो (ऽस्त्रियाम्) — 1 Rear-guard [j]

(यमानिलेन्द्रचन्द्रार्कविष्णुसिंहांशुवाजिषु — 1 YAMA. 2 Wind. 3 INDRA. [k]

---

[a] Also 3 SIVA. 4 Fire 5 Proper name ; a sage m: f. n. 6 Tawny. 7 Large. [b] Likewise 3 Marrow. n. 4 Propriety. 5 Water. 6 Wealth. m. f. n. 7 Excellent. [c] And n. 3 Play, gaming. [d] Or दरोदरः—रं. [e] Also m. 3 A sort of sugarcane. [f] And m. f. n. 2 Envious. 3 Avaricious, niggardly. f. 4 A gnat. [g] And m. f. n. 2 Excellent n. (some say indecl.) 3 A little approved. Likewise m. 4 A son-in-law. 5 Appointment. n. 6 Saffron. f. 7—रा. The three myrobalans.—री. 8 Asparagus racemosus. [h] Or वरः. [i] And m. 2 Sort of plant (common in dry deserts). 3 A jar. [j] And m. n. 2 A string worn on the wrist at nuptials, &c. Also m. 3 Counsel. 4 A bracelet. 5 A wreath. m. n. 6 Territory. m. f. n. 7 Fit to be employed. [k] And 4 the Moon. 5 The sun. 6 VISHNU. 7 A lion. 8 A ray of light. 9 A horse. 10 A parrot. 11 A serpent. 12 An ape. 13 A frog. m. f. n. 14 Tawny. 15 Green. Or 16 Yellow.

m

177. शुकाहिकपिभेकेषु) हरि (र्ना कपिले त्रिषु)

f

A potsherd. a — शर्करा (कर्परांशे ऽपि)

f

1 Passing away time. b — यात्रा (स्याद्यापने गतौ)

f

1 The earth. 2 Speech. 3 Ardent spirit. c — 178. इरा (भूवाक्सुराप्सु स्यात्)

f d

1 Drowsiness. 2 Lassitude. — तन्द्री (निद्राप्रमीलयोः)

f

1 A nurse. 2 The earth. e — धात्री (स्यादुपमातापि क्षितिरप्यामलक्यपि)

f

1 Wanting a limb. 2 A dancing girl. f — 179. क्षुद्रा (व्यङ्गा नटी वेश्या सरघा कण्टकारिका

m f n

त्रिषु क्रूरे ऽधमे ऽल्पे ऽपि) क्षुद्रः

f

1 Requisites, materials. 2 A little. g — मात्रा (परिच्छदे

n

180. अल्पे च परिमाणे सा) मात्रं (कार्त्स्न्ये ऽवधारणे)

n

1 Painting, delineation. 2 Wonder. h — (आलेख्याश्चर्ययोश्च) चित्रं

---

[a] Also 2 A stony nodule. 3 A country abounding in such. 4 A disease (the gravel). 5 Clayed sugar. [b] Or 2 Livelihood. And 3 Travelling. 4 Festival; procession. [c] And 4 Water. [d] Or तन्द्रा or तन्द्रिः. [e] Also 3 A mother. 4 An emblic myrobalan. [f] And 3 A courtesan. 4 A bee. 5 An egg-plant. m. f. n. 6 Cruel. 7 Low. 8 Small. Also 9 Miserly. 10 Poor. And f. A fly. [g] And 3 Quantity. n. 4 The whole. 5 Only; (exclusive and identical). Also f. 6 An earring. 7 An instant. 8 Half a short syllable. [h] Also 3 A circlet or mark. 4 Variegated colour. m. f. n. 5 Variegated. 6 Wonderful. f. चित्रा. 7 A star in the Virgin's spike. 8 Title of SUBHADRA.

n
कलत्रं (श्रोणिभार्य्ययोः) — 1 The hip and loins. 2 A wife. a

n
181. (योग्यभाजनयोः) पात्रं — 1 Fit. capable. 2 A vessel. b

n
पत्रं (वाहनपक्षयोः) — 1 A vehicle. 2 A wing. c

n
(निदेशग्रन्थयोः) शास्त्रं — 1 Command. 2 Institutes of a science.

n
शस्त्रम् (आयुधलोहयोः) — 1 A weapon. 2 Iron. d

n
182. (स्याज्जटांशुकयोर्) नेत्रं — 1 Root of a tree. 2 Wove silk bleached. e

n
क्षेत्रं (पत्नीशरीरयोः) — 1 A wife. 2 Body. f

n
(मुखाग्रे क्रोडहलयोः) पोत्रं — 1 Snout of a hog. 2 Forepart of a plough. g

n
गोत्रं (तु नाम्नि च) — Name. h

n
183. सत्रम् (आच्छादने यज्ञे सदादाने वनेऽपि च) — 1 Vesture. 2 A sacrifice. 3 Constant alms. i

n
अजिरम् (विषये कायेऽप्य्) — 1 Object of perception. 2 A body. j

n
ऽम्बरं (व्योम्नि वाससि) — 1 Ether ; the sky. 2 Apparel. k

---

[a] Likewise 3 A fastness or strong hold. [b] Also 3 A king's minister. 4 The channel of a river, or space between the banks. 5 A vessel used in sacrifice ; as a ladle, &c. 6 A leaf. 7 A person of a drama. [c] Likewise 3 A leaf. 4 The feather of an arrow. [d] Also f. शस्त्री. 3 A knife. [e] Likewise 3 An eye. 4 The rope of a churn. 5 A car. m. f. n. 6 A guide. [f] Also 3 A field. 4 A holy spot. 5 A geometrical figure. [g] Likewise 3 Sort of cloth. [h] Also 2 Family, race, line. 3 Wealth. m. 4 A mountain. f. 5 The earth. 6 A herd of kine. [i] And 4 A forest, or 5 Wealth. [j] Likewise 3 A court-yard. 4 Wind. [k] Also 3 Ambergris.

m

A realm. a — 184. चक्रं (राष्ट्रे ऽप्य्)

n

Exemption from transmigration. b — ऽक्षरं (तु मोक्षे ऽपि)

n

Water. c — क्षीरम् (अप्सु च)

m *m*

Gold. d — (स्वर्णे ऽपि) भूरिचन्द्रौ (द्वौ)

n

A door. e — (द्वारमात्रे ऽपि) गोपुरम्

n

1 A cavern. 2 Pride. f — 185. (गुहादम्भौ) गह्वरे (द्वे)

n

1 Solitude. 2 Near. — (रहो ऽन्तिकम्) उपह्वरे

1 *n*

1 Front, fore-part. g — (पुरोधिकमुपर्य्) ऽग्राण्य्

n

1 A house. 2 A town. h — (आगारे नगरे) पुरम्

n

186. मन्दिरं (चा)

m n

1 A country, or realm. 2 Calamity. — (ऽथ) राष्ट्रो (ऽस्त्री विषये स्यादुपद्रवे)

---

1 अप.

[a] Likewise **2** A wheel. 3 A circular missile weapon : a sharp discus. 4 A potter's wheel. 5 A mill. 6 A multitude. 7 An army. 8 A whirlpool. 9 Pride. m. 10 A ruddy goose, (Anas Casarca). [b] Also 2 A letter, or written character. 3 BRAHMA, m. 4 SIVA. m. f. n. 5 Unalterable. [c] Likewise 2 Milk. [d] Also भूरिः m. f. n. 2 Frequent, numerous. m. 3 BRAHMA. 4 VISHNU. 5 SIVA, And चन्द्रः. 2 The Moon, 3 Camphor. 4 Water. m. f. n. 5 Pleasing. [e] Also 2 A town gate. 3 Sort of grass : Cyperus ? [f] Likewise 3 A forest. m. 4 An arbour. [g] And m. f. n. 2 More, much. n. 3 Top, summit. 4 Point, extremity. 5 Assemblage, multitude. 6 Resting place, end of a journey. 7 Quantity of a *pala*. 8 Limited alms (four mouthfuls) m. f. n. 9 Chief, principal. 10 First, prior. [h] Also पुरं. **3** A body. 4 City of Patna. m. 5 Bdellium. And मन्दिरः m. 3 The sea.

m
दरो (ऽस्त्रियां भये श्वभ्रे) — 1 Fear, dread 2 A hole in the ground.[a]

m n
वज्रो (ऽस्त्री हीरके पवौ) — 1 A diamond. 2 The thunderbolt.[b]

187. तन्त्रं (प्रधाने सिद्धान्ते सूत्रवाये परिच्छदे) — 1 Chief. 2 Right conclusion.[c]

m *1 n*
औशीर (श्चामरे दण्डे ऽप्यौ) शीरं (शयनासने) — 1 Handle of a fan of cow's hair.[d]

n
188. पुष्करं (करिहस्ताग्रे वाद्यभाण्डमुखे जले व्योम्नि खड्गफले पद्मे तीर्थौषधिविशेषयोः) — 1 Tip of an elephant's trunk.[e]

n
189. अन्तरम् (अवकाशावधिपरिधानान्तर्धिभेदतादर्थ्ये छिद्रात्मीयविनाबहिरवसरमध्ये ऽन्तरात्मनि च) — 1 Interval. 2 Period. 3 Clothing. 4 Covering.[f]

n
190. (मुस्ते ऽपि) पिठरं — Fragrant root of grass.[g]

---

1 औ—.

[a] Likewise indec. 3 A little. And f. दरि. 4 A cavern. [b] Also m. 3 One of the 28 astrological *yógas*. [c] And 3 A weaver's lay or batten. 4 Raiment. 5 Care of a realm. 6 Dependence. 7 A sacred book. 8 An excellent medicament. [d] And n. 2 A bed. 3 A chair or stool. Likewise 4 Fragrant root of grass (Andropogon muricatum.) [e] And 2 Head of a drum, or place where any musical instrument is struck. 3 Water. 4 The sky. 5 Edge of a scimitar, or 6 A scabbard. 7 A lotos. 8 Name of a place. 9 A drug (Costus Arabicus.) 10 One of the *Dwípas* or continents. m. 11 The Indian Crane. [f] And 5 Difference. 6 Sake. 7 A hole or rent. 8 Own. 9 Without, except. 10 Outside. 11 Opportune time. 12 Midst. 13 Supreme soul. 14 Similar. 15 Other. *This term is a pronoun in the 3d and 10th acceptations.* [g] Cyperus rotundus. Also 2 A churning stick. m. 3 A seether or boiler.

Another sort. a	*n*	(राजकशेरुण्यपि) नागरम्
1 Very dark. 2 Mischievous, destructive. b	*m f n*	शार्वरं (त्वन्धतमसे घातुके भेद्यलिङ्गकः)
1 Pale red. 2 White. 3 Yellow. c	*m f n*	191. गौरो (ऽरुणे सिते पीते)
Sharp, corrosive. d	*m f n*	(व्रणकार्य्यें ऽप्य) ऽरुष्करः
Hard. e	*m f n*	जठरः (कठिने ऽपि स्याद्)
Inferior, low. f	*m f n*	(अधस्तादपिचा) ऽधरः
Unperplexed. g	1*m f n*	192. (अनाकुले ऽपि चै) काग्रो
1 Distracted. 2 Perplexed. h	*m f n*	व्यग्रो (व्यासक्त आकुले)
1 Superior, high. 2 Northern. i	2 *m f n*	(उपर्य्युदीच्यश्रेष्ठेष्वप्यु) त्तरः (स्याद्)
1 Inferior. 2 Southern. j	*m f n*	अनुत्तरः

1 ए—. 2 उ—.

a Cyperus pertenuis. Likewise 2 Ginger. m. f. n. 3 Of or belonging to a city. 4 Sagacious. b According to another reading. m. 3 A vicious elephant. c Likewise 4 Clean. m. 5 White mustard. 6 The moon. n. 7 Filament of a lotos. f. 8 The goddess, wife of Siva. 9—of Varun'a. 10 The earth. 11 Name of a river. 12 A young girl. 13 Turmeric. d Also m. 2 Semecarpus Anacardium. e Likewise 2 Old. m. n. 3 The belly. f Also 2 Less, worse. m. 3 The lip. 4 The nether lip. g Likewise 2 Intent, attentive. h Or 3 Frightened. i And 3 Excellent. Also n. 4 An answer. m. 5 Proper name, the son of Vira'ta. f. 6 The wife of Abhimanyu. 7 The north. j And 3 Worse. Likewise 4 Excellent. 5 Silent, unable to answer.

193. (एषां विपर्य्यये श्रेष्ठे)

m f n (दूरानात्मोत्तमाः) पराः	1 Distant, remote. 2 Other. a
m f n (स्वादुप्रियौ तु) मधुरौ	1 Sweet. 2 Pleasing. b.
m क्रूरौ (कठिननिर्द्दयौ)	1 Hard. 2 Pitiless; cruel. c

194. *m f n e* उदारो (दातृमहतोः)	1 Generous. 2 Great. d
m f n इतर (स्त्वन्यनीचयोः)	1 Other. 2 Low, vile.
m f n (मन्दस्वच्छन्दयोः) स्वैरः	1 Indolent. 2 Independent, uncontrolled.
m f n शुभ्रम् (उद्दीप्तशुक्लयोः)	1 Splendid. 2 White. f

SECTION XXII.

195. (चूडाकिरीटं केशाश्च संयता) मौलयस् (त्रयः) 1 *m f*	1 Lock on the crown of the head. g
(द्रुमप्रभेदमातङ्ग काण्डपुष्पाणि) पीलवः 2 *m*	1 The tree *Pilu.* 2 An elephant. h

---

1—लि. 2—स्तु.

[a] And 3 Pre-eminent. Or 4 Subsequent. 5 Inimical, enemy. n. (some say indec.) 6 Only. [b] Also m. 3 A sweet taste. n. 4 Poison. f. 5 Anise. [c] Likewise 3 Terrible. 4 Destructive. [d] Also 3 Gentle. 4 Unperplexed. [e] Fem. उदारा,—री. [f] And n. Talc. [g] And 2 A diadem. 3 Hair tied on the head. 4 Head. m. 5 Jonesia Asoca. 6 The earth. And 3 An arrow. 4 A flower (Or 5 Blossom of the Saccharum Sara). Also 7 An atom.

1 YAMA. 2 Measured time. a — 196. (कृतान्तानेहसोः) कालश् [1 m]

The fourth age. b — (चतुर्थेऽपि युगे) कलिः [m]

A deer. c — (स्यात्कुरङ्गेऽपि) कमलः [m]

A blanket. d — (प्रावारेऽपि च) कम्बलः [m]

1 Tax, revenue. 2 An oblation. e — 197. (करोपहारयोः पुंसि) बलिः [m] (प्राण्यङ्गजे स्त्रियाम्)

1 Bulkiness. 2 Strength. 3 Army, forces. f — (स्थौल्यसामर्थ्यसैन्येषु) बलं [n] (ना काकसीरिणोः)

1 A whirlwind. g — 198. वातूलः [m h] (पुंसि वात्यायामपि वातसहे त्रिषु)

1 Wicked. — (भेद्यलिङ्गः शठे) व्यालः [m f n j] (पुंसि श्वापदसर्पयोः)

---

1 काल.

[a] Likewise 3 Death. 4 Time (infinite). 5 Black colour. f. काला 6 Madder. 7 Indigo. काली. 8 The goddess GAURI´. 9 One of the MA´TRIS. 10 Heavy clouds. [b] Likewise 2 Quarrel, strife. 3 War, battle. 4 Bellerick myrobalan. 5 An unblown flower. [c] Also n. 2 A Lotos. 3 Water. 4 Copper. f. 5 The goddess LAKSHMI´. 6 An excellent woman. [d] Also 2 A dewlap. 3 A fabulous chief of serpents. n. 4 Water. [e] And f. बलिः—ली (or वलिः). 3 A wrinkle. Also m. 4 Proper name; a giant. 5 Handle of a flyflapper. f. 6 Ridge of a roof. [f] And m. 4 A crow. 5 Proper name; BALARA´MA. Also 6 Name of a demon slain by INDRA. m. f. n. 7 Strong. f. 8 Sida cordifolia, &c. [g] And 2 Gouty, Rheumatic. 3 Insane. [h] Or वातुलः. [i] And m. 2 A beast of prey; tiger, &c. 3 A serpent. 4 A vicious elephant. 5 A king. [j] Fem. व्याली.

199. मलो [*m n*] (ऽस्त्री पापविट्किट्टाद्य) — 1 Sin. 2 Filth. 3 Excretion. a

(ऽस्त्री) शूलं [*m n*] (रुगायुधम्) — 1 Colic. 2 A weapon. b

(शङ्कावपि द्वयोः) कीलः [*m f*] — A lance. c

पालिः [*f*] (स्त्र्यश्र्यङ्कपंक्तिषु) — 1 A corner. 2 The hollow above the hip. d

200. कला [*f*] (शिल्पे कालभेदे ऽप्य) — 1 A mechanical art. 2 A measure of time. e

आली [1 *f*] (सख्यावली अपि) — 1 A companion. 2 A row. f

(अब्ध्यम्बुविकृतौ) वेला [*f* h] (कालमर्यादयोरपि) — 1 Tide. 2 Time. 3 Limit. g

201. बहुलाः [*f* j] (कृत्तिकागावो) बहुलो [*m*] (ऽग्निः शितौ त्रिषु) — 1 The Pleiades. 2 A cow. i

लीला [*f*] (विलासक्रिययोर्) — 1 Sport. 2 Gesture.

उपला [*f*] (शर्करापि च) — A stony nodule. k

1—लि or —ली.

a As sweat, snot, earwax, &c. 4 Dregs. 5 Rust. m. f. n. 6 Niggardly. b A trident or a pike. Also f. 3 A courtesan. c Likewise 2 A gnomon. 3 A stake. 4 A post. 5 Flame. 6 The elbow. 7 A thump on the breast. 8 A punch with the elbow. f. 9 A blow. d Or 3 Sharp edge. 4 A mark. 5 A row or string. Also 6 Delineation with sandal, &c. on the ear. 7 Contiguity. 8 Allowance to a dependant. 9 A masculine woman (who has a beard). 10 A handful. 11 Praise. e Likewise 3 A digit of the moon. 4 Interest on a capital sum. 5 A part. 6 Collection. f Also 3 A bridge. m. f. n. 4 Intelligent, wise. g Likewise 4 Seashore. 5 Easy and sudden death. h Or बेला. i In the first acceptation, invariably plural. And m. 3 Fire. m. f. n. 4 Black. Also 5 Cardamum. m. 6 The dark half of the month. n. The sky. j Or बहुलाः. k Also 2 Manufactured sugar. m. 3 A stone. 4 A gem.

1 Blood. 2 Water.	202. (शोणिते ऽम्भसि) *f* कीलालं
1 Origin. 2 Root. a	*n* मूलम् (आद्ये शिफाभयोः)
1 A multitude. 2 A net. b	*n* जालं (समूह आनायो गवाक्षक्षारकावपि)
1 Disposition. 2 Good conduct.	203. *n* शीलं (स्वभावे सद्वृत्ते)
1 Fruit. 2 Result. c	(सस्ये हेतुकृते) *n* फलम्
1 A roof. 2 A film over the eye. d	(छदिर्नेत्ररुजोः क्लीबं समूहे) *n* पटलं (न ना)
1 Bottom. 2 Essential character. e	204. (अधःस्वरूपयोरस्त्री) *n* तलं
Flesh. f	(स्यान्मामिषे) *n* पलम्
Submarine fire. g	(और्वानले ऽपि) *n* पातालं
1 Clothes, vesture. h	*n* चेलं (वस्त्रे ऽधमे त्रिषु)
1 A hole filled with stakes. i	205. *n* कुकूलं (शङ्कुभिः कीर्णे श्वभ्रे ना तु तुषानले)

[a] And m. n. 3 An asterism (the Scorpion's tail). Or n. 4 Principal, capital. [b] And 3 A window, a lattice. 4 An unblown flower. 5 Magic, illusion. 6 Pride. f. जाली. 7 Trichosanthes dioica. [c] Likewise 3 Edge of a weapon. 4 A nutmeg. 5 A Pearl. 6 Profit. 7 A shield. [d] And f. n. (—ली, ला or लं.). 3 A multitude. n. 4 Retinue. [e] Likewise f. n. 3 A guard for an archer's arm. m. 4 A span. 5 The palm with extended fingers. [f] Also 2 A measure, consisting of four *Karshas*. [g] Likewise 2 The infernal regions. 3 A hole. [h] And m. f. n. 2 Inferior; low in situation. Fem. चेली. [i] And m. 2 Conflagration of chaff.

(निर्णीते) *n* केवलम् (इति त्रिलिङ्गं त्वेककृत्स्नयोः) — 1 Absolute, certain. a

206. (पर्याप्तिक्षेमपुण्येषु) *n* कुशलं (शिक्षिते त्रिषु) — 1 Adequacy. 2 Safety. 3 Virtue. b

m n प्रवालम् (अंकुरे ऽप्यस्त्री) — 1 A shoo⁺ or sprout. c

(त्रिषु) *m f n* स्थूलं (जडे ऽपि च) — Stupid. d

207. *m f n* करालो (दन्तुरे तुङ्गे) — 1 Having projecting teeth. 2 High. e

(चारौ दक्षे च) *m f n* g पेशलः — 1 Beautiful. 2 Expert. f

(मूर्खे ऽर्भके ऽपि) *m f n* बालः (स्याल्) — 1 Ignorant. 2 Young, a child. h

m f n लोल (श्चलसतृष्णयोः) — 1 Tremulous. 2 Thirsty. i

SECTION XXIII.

208. *m m* दवदावौ (वनारण्यवह्नी) — 1 A forest. 2 Fire in a forest. j

(जन्महरौ) *m* भवौ — 1 Birth. 2 Siva. k

---

[a] And m. f. n. 2 Alone, sole. 3 Entire, all. Fem.—ला, ली. [b] And m. f. n. 4 Skilfuil, expert. [c] Or 2 A new leaf. Also 3 Coral. 4 The neck of a lute. [d] Likewise 2 Bulky. [e] Likewise 3 Terrible. [f] Also 3 Soft. [g] Or पेसलः [h] Likewise m. 3 Hair. 4 Tail of a horse. 5—of an elephant. m. n. 6 Andropogon Schœnanthus. [i] Also f.—ला. 3 The tongue. 4 The goddess Lakshmí. Likewise 3 Fire in general. [k] Also 3 Existence. 4 Acquisition. 5 This world. 6 Safety, well being.

1 A counsellor. 2 A companion. — (मन्त्री सहायः) सचिवौ [m]

1 A husband. 2 Lythrum fruticosum. a — (पतिशाखिनरा) धवाः [m]

1 A mountain. 2 A sheep. 3 The sun. b — 209. अवयः [1 m] (शैलमेषार्का)

1 Command. 2 Call. 3 Sacrifice. — (आज्ञाह्वानाध्वरा) हवाः [m]

1 A living being. c — भावः [m] (सत्वस्वभावाभिप्रायचेष्टात्मजन्मसु)

1 Production. 2 Fruit. 3 Blossom. d — 210. (स्यादुत्पादे फले पुष्पे) प्रसवो [m] (गर्भमोचने)

1 Distrust. 2 Denial. 3 Concealment. — (अविश्वासेऽपह्नवेऽपि निकृतावपि) निह्नवः [m]

1 Elevation. 2 Impatience. e — 211. (उत्सेकामर्षयोरिच्छाप्रसवे महः) उत्सवः [m]

1 Dignity, authority. 2 Firm opinion. f — अनुभावः [m] (प्रभावे सतां च मतिनिश्चये)

1 Generative cause. 2 Origin. g — 212. (स्याज्जन्महेतुः) प्रभवः [m] (स्थानं चाद्योपलब्धये)

1 Son of a *Brahmana* by a *Sudra* woman. h — (शूद्रायां विप्रतनये शस्त्रे) पारशवः [m] (पुमान्)

---

1 अवि.

[a] And 3 A man. 4 A cheater. [b] Also 4 The shawl goat. [c] Or (varying the reading.) 2 Existence, state. 3 Nature, disposition. 4 Meaning, intention. 5 Gesture, movement. 6 Soul. 7 Birth. 8 Thing. 9 Venerable. 10 (in dramatic language.) Learned. 11 State, condition. [d] And 4 Bringing forth. 5 Offspring. [e] And 3 Formation of a wish. 4 Festival, jubilee. [f] Or 3 Certainty. 4 Indication, hint. [g] Or 3 Source. 4 Place where a thing is first perceived. 5 Strength. [h] And 2 Battle-axe. 3 A son born in adultery.

213. ध्रुवो *m* (भभेदे क्लीबं तु निश्चिते शाश्वते त्रिषु) — 1 The polar star. [a]

स्वो *m* (ज्ञातावात्मनि) स्वं *mfn* (त्रिष्वात्मीये) स्वो *m n* (ऽस्त्रियां धने) — 1 A kinsman. 2 The soul. [b]

214. (स्त्रीकटीवस्त्रबन्धे ऽपि) नीवी *f* [d] (परिपणे ऽपि च) — Cloth round a woman's waist. [c]

शिवा *f* (गौरीफेरवयोर्) — 1 GAURI'. 2 A jackal. [e]

द्वन्द्वं *n* (कलहयुग्मयोः) — 1 Dispute, quarrel. 2 A pair. [f]

215. (द्रव्यासुव्यवसायेषु) सत्त्वम् *n* [h] (अस्त्री तु जन्तुषु) — 1 Substance. 2 Breath. [g]

क्लीबं *n* [j] (नपुंसके षण्ढे वाच्यलिङ्गम् अविक्रमे) — 1 Neuter gender. 2 An eunuch. [i]

SECTION XXIV.

216. (द्वौ) विशौ *1 m* (वैश्यमनुजौ) — 1 Man of the commercial tribe. [k]

---

1 व—.

[a] And n. 2 Certainty. m. f. n. 3 Perpetual, constant. Also m. 4 A stake. 5 An axis, or pole. 6 S'IVA. f.—वा. 7 Burden of a song. 8 A ladle or spoon. n. 9 Reasoning. m. f. n. 10 Immovable. [b] And m. f. n. 3 Own. m. n. 4 Wealth. *It is a pronoun in the 3d acceptation.* [c] And 2 Mercantile stock. 3 A stake at play. [d] Or नीविः. [e] Also m. 3 MAHA'DE'VA. 4 One of the astrological *Yógas.* 5 The *Védas.* n. 6 Pleasure, ease. 7 Auspiciousness; well being. 3 Water. f. 9 The yellow myrobalan. [f] Likewise 3 Union of the sexes. [g] Or other unconscious function. 3 Vigour. m. n. 4 An animal. Also n. 5 A quality. 6 Nature. 7 Strength. 8 A demon. 9 Existence. 10 Essence. 11 Self-command. [h] सत्वं or सत्त्वं. [i] And m. f. n. 3 Weak. 4 Idle. [j] Or क्लीवं. [k] And 2 Man in general. f. 3 Entrance, Sing. विद्.

1 A spy. 2 War. a	(द्वौ चराभिसरौ) स्पशौ *m*
1 A heap. 2 A sign of the zodiac.	(द्वौ) राशी (पुञ्जमेषाद्यौ) 1 *m*
1 Family, race. 2 A bambu. b	(द्वौ) वंशौ (कुलमस्करौ) *m*
1 Solitude. 2 Display.	217. (रहः प्रकाशौ) वीकाशौ *m* c
1 Wages, hire 2 Enjoyment. d	निर्वेशो (भृतिभोगयोः) *m*
1 YAMA. e	(कृतान्ते पुंसि) कीनाशः (क्षुद्रकर्षकयोस्त्रिषु) *m*
1 A place or spot. 2 A butt. 3 A cause.	218. (पदे लक्ष्ये निमित्ते) ऽपदेशः *m*
water. f	(स्यात्) कुशम् (अप्सु च) *n*
Age, as youth, &c. g	दशा (वस्थानेक विधाप्य्) *f*
1 Hope, desire. 2 Breadth. h	आशा (तृष्णापि चायता) *f*
1 A woman. 2 A female elephant. i	219. वशा (स्त्री करिणी च स्याद्) *f*
1 Knowledge.	दृग् (ज्ञाने ज्ञातरि त्रिषु) 2 *f*

1—वि. 2—ष.

[a] Also. 3 Conflict with a dangerous animal in hopes of reward. [b] Likewise 3 The back bone. 4 A multitude. [c] Or विकाशः. [d] Or 3 Eating. [e] And m. f. n. 2 Small. Or 3 Niggardly. 4 A cultivator. Also 5 slayer of cattle. m. 6 An ape. [f] Also m. 2 Proper name : Son of RA´MA. 3 Sacrificial grass (Poa Cynosuroides). 4 One of the continents. 5 A yoke. f.—शी. 6 Share of a plough. [g] Likewise 2 Wick of a lamp. 3 (Invariably pl.) Border or edge of cloth. [h] Also 3 Region ; quarter. [i] Likewise 3 A barren cow. 4 A daughter. n. 5 Subjection. 6 Desire, wish. m. f. n. 7 Subject, dependent. And m. f. n. 2 One who sees or knows. Also f. 3 Sight. 4 An eye.

m f n

(स्यात्) कर्कशः (साहसिकः कठोरामसृणावपि) — 1 Violent. 2 Hard. 3 Intangible. a

m f n

220. प्रकाशो (ऽतिप्रसिद्धे ऽपि) — Notorious. b.

m f n

(शिशावज्ञे च) बालिशः — 1 Young. 2 Ignorant.

SECTION XXV.

m

(सुरमत्स्याव्) अनिमिषौ — 1 A god. 2 A fish.

m

पुरुषाव् (आत्ममानवौ) — 1 The soul. 2 A man.

m

221. (काकमत्स्यात्खगौ) ध्वांक्षौ — 1 A crow. 2 Any bird which preys on fish. c

m

कक्षौ (तु तृणवीरुधौ) — 1 Grass. 2 A climbing plant. d

m e

अभीषुः (प्रग्रहे रश्मौ) — 1 A halter or rein. 2 A ray of light.

प्रैषः (प्रेषणमर्दने) — 1 Despatch, sending. 2 Paining. f

---

a Or 4 Harsh. 5 Cruel. 6 Unmerciful. 7 Miserly. b Also 2 Light. 3 Display. 4 Loud laugh. c Likewise 3 A beggar. d Also 3 The armpit. 4 A forest of dead trees. 5 A wall. 6 The side. m. f. n. 7 End of a cloth fixed in the waistband. f. 8 The string round an elephant's neck. 9 Objection in argument. 10 Emulation. e Or अभीशु. f Likewise 3 Fatigue.

Partisan. a	222. पक्षः *m* (सहाये ऽप्य्)
1 A turban. 2 A diadem.	उष्णीषः *m n* (शिरोवेष्टकिरीटयोः)
1 Lustful. 2 A rat. b	(शुक्रले मूषिके श्रेष्ठे सुकृते वृषभे) वृषः *m*
1 A bud. 2 A sheath. 3 Treasure. c	223. कोषो *m n* d (ऽस्त्री कुड्मले खड्गपिधाने ऽर्थौघदिव्ययोः)
1 Gaming with dice. 2 A die. e	(द्यूते ऽक्षे सारिफलके ऽप्य्) आकर्षो *m*
	(ऽथा) ऽक्षम् *n* (इन्द्रिये)
1 An organ of sense. f	224. (ना द्यूताङ्गे कर्षचक्रे व्यवहारे कलिद्रुमे)
1 Agriculture. 2 Fire with cowdung. g	कर्षू *m* (वार्त्ता करीषाग्निः) कर्षूः *f* (कुल्याभिधायिनी)

---

[a] Also 2 Side. 3 Alternative. 4 Half of the lunar month. 5 Army, forces. 6 Friends. 7 Wing. 8 Thesis, doctrine to be maintained. 9 Contradiction. 10 Subject of an inference. 11 (In composition with केश) Great quantity. [b] In composition. 3 Chief, pre-eminent. 4 Virtue, personified in the shape of a bull. 5 A bull. 6 The sign of the Zodiac (Taurus). 7 Proper name; title of KARN'A. f. —षा. 8 Cowich (Dolichos or Carpopogon pruriers)—णी. 9 Cushion used by ascetics. [c] And 4 Oath or ordeal. 5 A vessel used at sacrifices. 6 A cocoon of silk. 7 Eye ball. 8 Testicle. 9 Dictionary. [d] Or कोशः. [e] And 3 A board for playing. 4 An organ of sense. 5 Attraction. 6 Drawing the bow. [f] And m. 2 A die. 3 A measure (a *Karsha* or 16 *máshas*). 4 A wheel. 5 A lawsuit. 6 The belleric myrobalan. Also 7 Wood of a car. 8 Business, transaction. 9 Propor name, son of RA'VANA. n. 10 Kind of salt. [g] And f. 3 A river. 4 A canal.

n
225. (पुम्भावे तत् क्रियायां च) पौरुषं — 1 Virility. 2 Manly act.[a]

n
विषम् (अप्सु च) — Water.[b]

m n
(उपदाने ऽप्य्) आमिषं (स्याद्) — A bribe.[c]

n
(अपराधे ऽपि) किल्बिषम् — An offence.[d]

m n
226. (स्याद्वृष्टौ लोकधात्वंशे वत्सरे) वर्षम् (अस्त्रियाम्) — 1 Rain. 2 A country. 3 A year.[e]

f
प्रेक्षा (नृत्येक्षणं प्रज्ञा) — 1 Dancing. 2 View.[f]

f
भिक्षा (सेवा ऽर्थना भृतिः) — 1 Service. 2 Begging. 3 Hire, wages.[g]

1f.
227. त्विट् (शोभा ऽपि) — Splendour.[h]

(त्रिषु परे)[i]

m f n
न्यक्षं (कार्त्स्न्यनिकृष्टयोः) — 1 Entire. 2 Inferior.

m f n
(प्रत्यक्षे ऽधिकृते) ऽध्यक्षो — 1 Perceptible. 2 Superintendent.

m f n
रुक्ष (स्त्वप्रेम्ण्यचिक्कणे) — 1 Unfriendly. 2 Rough.

1—ष्.

[a] Also 3 Semen. m. f. n. 4 Measured by the human stature, or by the height to which a man reaches. [b] Likewise 2 Poison. f.—षा. 3 A plant (sort of Betula ?) [c] Also 2 Flesh. 3 Food. [d] Likewise 2 Disease. [e] Also 4 A cloud. f. pl. वर्षाः. 5 Rainy season. [f] Or 3 Viewing an exhibition of dancing. 4 Intellect. [g] Likewise 4 Alms. [h] Also 2 Ray of light. [i] The following admit the three genders.

SECTION XXVI.

1 The sun. 2 A goose. a — 228. (रविश्वेतच्छदौ) हंसौ [m]

1 The sun. 2 Fire. — (सूर्य्यवह्नी) विभावसू [1 m]

1 A calf. 2 A year. b — वत्सौ [m] (तर्णकवर्षौ द्वौ)

A bird: Cuculus. c — (सारङ्गाश्च) दिवौकसः [2 m d]

1 Taste or sentiment in dramas. e — 229. (शृङ्गारादौ विषे वीर्य्ये गुणे रागे द्रवे) रसः [m]

1 An earring. 2 A crest. — (पुंस्य्) उत्तंसा [m n] ऽवतंसौ [m n f] (द्वौ कर्णपूरे ऽपि शेखरे)

1 A class of deities. 2 Fire. g — 230. (देवभेदे ऽनले रश्मौ) वसू [3 m] (रत्ने घने) वसु [n]

1—सु. 2—स. 3—सु.

[a] Likewise 3 VISHNU. 4 The Supreme Being. 5 The soul. 6 Breath. 7 A sort of ascetic life. 8 A person devoid of covetousness. 9 Unenvious. 10 A king. 11 The horse sacrificed by YUD'HISH'THIRA. [b] Also 3 An endearing appellation of a son or grand-child. n. 4 The breast. [c] Likewise 2 A god. 3 A bee. 4 An antilope. [d] दिवोकाः or दिवोकाः. [e] Amatory, heroic, tender, pathetic, &c. And 2 Poison, or 3 Water. 4 Semen virile, or 5 Quicksilver. 6 Quality of taste; savour, as sweet, sour, &c. 7 Zeal, ardour, passion. 8 Juice, a liquid. 9 Juices of the body. 10 Myrrh. f. 11 The tongue. 12 The earth. [f] Or वतंस. [g] And 3 A ray of light. Or 4 A rein, or halter. n. 5 A gem. 6 Wealth. Also 7 Gold. m. 8 Tie of the yoke. 9 A plant (*Bakapushpa*).

1 m
(विष्णौ च) वेधाः — VISHNU. a

2 f
(स्त्रीत्वा) शी (र्हितार्थांसा ऽहिदंष्ट्रयोः) — 1 Benediction. 2 Fang of a serpent.

3 f
231. लालसे (प्रार्थनौत्सुक्ये) — 1 Request. b

f
हिंसा (चौर्य्यादिकर्म्म च) — Injury, mischief, as robbery, &c. c

f
प्रसू (रश्वापि) — A mare. d

4 f 5 n
(भूद्यावौ) रोदस्यौ रोदसी (च ते) — Earth and sky. e

6 f n
232. (ज्वालाभासोर्नपुंस्य) ऽर्चिर् — 1 Flame. 2 Light.

7 n
ज्योतिर् (भद्योतदृष्टिषु) — 1 A star. 2 Light. 3 Pupil of the eye. f

8 n
(पापापराधयोर्) आगः — 1 Sin. 2 An offence.

9 n
(खगबाल्यादिनोर्) वयः — 1 A bird. 2 Age. g

10 n
233. (तेजः पुरीषयोर्) वर्च्चो — 1 Splendour. 2 Ordure. h

n i
महस् (तूत्सवतेजसोः) — 1 A festival. 2 Light.

11 n k
रजो (गुणे स्त्रीपुष्पे च) — 1 Quality of passion. 2 Woman's menses. j

---

1—स. 2 आशीस्. 3—सा. 4—सी. 5—स. 6—स.
7—स. 8—स. 9—स. 10—स 11—स.

[a] Also 2 BRAMHA. 3 Intelligent, wise. [b] Likewise 3 Thirst, desire. [c] Also 2 Slaughter. [d] Likewise 2 A mother. [e] And 2 The earth. 3 The sky. Collectively, dual ; severally, singular. Ex. रोदः. [f] Also m. 4 The sun. 5 Fire. [g] Likewise 3 Youth. [h] Also 3 Colour. [i] Or m. महः (ह). Likewise 3 Dust. 4 Farina of flowers, pollen. [k] Or m. रजः (ज).

1 Moon's ascending node. 2 Darkness. a — (राहौ ध्वान्ते गुणे) तमः [n]

1 Poetical metre. 2 Desire. b — 234. छन्दः [n] (पद्ये ऽभिलाषे च)

Austerity, penance. c — तपः [n] (कृच्छ्रादिकर्म्म च)

1 Strength. 2 Month of *Agraha'yana*. d — सहो [1 n] (बलं) सहा [1 m] (मार्गे)

1 The sky. e — नभः [2 n] (खं श्रावणे) नभाः [2 m]

1 A house. f — 235. ओकः [n g] (सद्माश्रयश्चौ) काः [3 m]

1 Milk. 2 Water. — पयः [n] (क्षीरं) पयो [n] (ऽम्बु च)

1 Splendour. 2 Strength. — ओजो [n h] (दीप्तौ बले)

1 Organ of sense. 2 Stream of a river. — स्रोत [4 n i] (इन्द्रिये निम्नगारये)

1 Dignity. 2 Splendour. 3 Strength. j — 236. तेजः [n] (प्रभावे दीप्तौ च बले शुक्रे ऽप्य्) [k] (ऽतस्त्रिषु)

1—स्. 2—स्. 3—औकस्. 4—स्.

[a] And 3 The third quality, according to the *Sán'khya* system of philosophy : darkness or illusion, contrasted to truth and passion. 4 Grief. [b] Also 3 The *Véda*. 4 Uncontrolled conduct. Likewise, in the second acceptation, छन्द(न्द). [c] Also 2 Virtue, moral merit. 3 One of the superior worlds. m. तपाः (स्). 4 The month of *Mágha*. 5 The cold season. [d] सहः (—स्) or सहं (ह). 1 Strength. And m. सहाः (स्) or सहः (ह). 2 The month of *Agraháyana*. Also 3 The winter. n. 4 A luminary. [e] And m. 2 The month of *Srávan'a*. 3 Rain. 4 A cloud. [f] And m. 2 An asylum. [g] Or ओकं. [h] Or ओजं. [i] Or स्रोतं. [j] And 4 Semen virile. [k] The following admit the three genders.

1 *m f n*
विद्वान् (विदंष) Intelligent. a

m f n
बीभत्सो (हिंस्रो ऽप्य्) Mischievous, cruel. b
(अतिशये त्वमी)

2 *m f n* c
237. (वृद्धप्रशस्ययोर्) ज्यायान् 1 Very old. 2 Very excellent.

3 *m f n* d
कनीयाँस् (युवाल्पयोः) 1 Very young. 2 Very small.

4 *m f n* e
वरीयाँ (स्थूलवरयोः) 1 Very great. 2 Very excellent.

5 *m f n* f
साधीयान् (साधुबाढयोः) 1 Very right. 2 Very firm.

SECTION XXVII.

m n
238. (दले ऽपि) बर्हं A leaf. g

m
(निर्बन्धोपरागार्कादयो) ग्रहाः 1 Seizure. 2 An eclipse. 3 A planet. h

---

1 विद्वस्. 2 ज्यायस्. 3—यस्. 4—यस्. 5—यस्.

[a] Also 2 Learned. 3 Having a true knowledge of the soul. [b] Likewise 2 Envious. n. 3 ARJUNA. Fem. बीभत्सा. [c] Fem. ज्यायसी. [d] Fem. कनीयसी. [e] Fem. वरीयसी. [f] Fem. साधीयसी. [g] Or 2 Retinue. 3 A peacock's tail. [h] Also 4 The moon's node. 5 Seizure, caption. 6 Effort in battle 7 A class of imps.

1 A door. 2 A chaplet. a — (द्वार्य्यापीडे क्वाथरसे) निर्यूहो (नागदन्तके) *m*

1 The string suspending a balance. b — 239. (तुलासूत्रेऽश्वादिरश्मौ) प्रग्राहः प्रग्रहो (ऽपि च) *m* *m*

1 A wife. 2 Family; dependent. c — (पत्नीपरिजनादानमूलशापाः) परिग्रहाः *m*

A wife. d — 240. (दारेष्वपि) गृहाः *m pl.*

A woman's waist. e — (श्रोण्यामप्या) रोहो (वरस्त्रियाः) *1 m*

A multitude. f — व्यूहो (वृन्देऽप्य) *m*

The demon *Vritra.* g — अहि (वृत्रेऽप्य) *m*

1 Fire. 2 The moon. 3 The sun. h — (अग्नीन्द्वर्कास्) तमोपहाः *m*

1 Retinue. 2 Insignia of Royalty. i — 241. (परिच्छदे नृपार्हेऽर्थे) परिबर्हो *m*

(ऽव्ययाः परे) j

---

1 श्रा—.

a Or 3 A piece of wood jutting out of a wall. 4 Extracted juice. 5 Wood placed in a wall (for doves to build nests on). b And 2 A rein or halter for horses, &c. 3 Prisoners. 4 Restraint. 5 An arm. 6 A ray of light. c And 3 Acceptance. 4 Origin; or 5 Root. 6 Oath; or 7 Quarrel. Also 8 The sun near the moon's node. d And 2 A house. Invariably plural; but in the 2d acceptation also neuter sing. e Likewise 2 Ascent as a climbing plant. 3 Rider of an elephant or horse. 4 Length. 5 Height. f Likewise 2 Array of troops. 3 Fabrication. 4 Reasoning. g Also 2 A serpent. h Likewise 4 A deified saint or prophet. i Or 3 A thing. j The following are indeclinable.

SECTION XXXIII.

INDECLINABLES.

1. आङ्[b] (ईषदर्थेऽभिव्याप्तौ सीमार्थे धातुयोगजे) — 1 A little. 2 Untill. a

आ[d] (प्रगृह्यः स्मृतौ वाक्येऽप्य) — 1 Oh (remembering). c 1 Ah ! (angrily).

आस् (तु स्यात्कोपपीडयोः) — 2 Alas (sorrowfully).

2. (पापकुत्सेषदर्थे) कु — 1 Sinful. 2 Bad. 3 A little.

धिङ्[1] (निर्भर्त्सननिन्दयोः) — 1 Fy? (menacingly). 2 Fy ! (reproachfully.)

चा[2] (ऽन्वाचये समाहारेतरेतरसमुच्चये) — 1 Moreover. 2 And. 3 Mutually. 4 Also. e

3. स्वस्त्या[3] (शीः क्षेमपुण्यादौ) — 1 Well (a benidiction.) 2 Safe. f

---

1 धिक्. 2 च. 3 स्वस्ति.

[a] Including the limit. Or 3 Exclusive of the bound or limit. 4 Preposition joined to verbs, and altering their sense, or giving intensity to it. [b] आ (for the final consonant is expunged). [c] And 2 But (indicating a change). 3 And (collective). [d] Unalterable in orthography even before vowels. [e] In the first acceptation, the particle connects a secondary with a primary object ; in the second it conjoins equal objects ; in the third it indicates reciprocation : in the fourth it connects different acts with the same subject. It has other acceptations, as 5 But, (indicating a converse proposition). 6 But (excusingly). 7 Forthwith. 8 Expletive. [f] And 3 Right. 4 Auspicious.

1 Very. 2 Surpassing. — (प्रकर्षे लंघने ऽप्यु) ऽति

1 What ? (interrogative). 2 (Doubtingly). — स्वित् (प्रश्ने च वितर्के च)

1 But (indicating difference). 2 Indeed. a — तु (स्याद्भेदे ऽवधारणे)

1 Together. 2 Once. b — 4. सकृत् (सहैकवारे स्याद्)

1 Far. 2 Near. — आराद्[1] (दूरसमीपयोः)

1 Westward. 2 Behind. — (प्रतीच्यां चरमे) पश्चाद्[2]

1 Also. 2 What ? c — उता[3] (प्यर्थविकल्पयोः)

1 Again, often. 2 Always. d — 5. (पुनः सदार्थयोः) शश्वत्[e]

1 In presence, before. 2 As, like. — साक्षात् (प्रत्यक्षतुल्ययोः)

1 Also ! (Sorrow). 2 (Compassion). f — (खेदानुकम्पासन्तोषविस्मयामन्त्रणे) बत

1 Oh (joy). 2 (Pity). 3 (Inceptive). 4 Alas ! g — 6. हन्त (हर्षे ऽनुकम्पायां वाक्यारम्भविषादयोः)

1 Instead. 2 Each, respectively. 3 Towards. h — प्रति (प्रतिनिधौ वीप्सालक्षणादौ प्रयोगतः)

1—द्. 2—द्. 3 उत or उद्.

[a] Also 3 And. 4 Again. 5 Expletive. [b] Likewise. 3 Always. [c] Interrogatively. 3 What ! doubtingly. 4 Either, or 5 Expletive. [d] Or 3 Together. 4 Perpetually. [e] Or सश्वत्. [f] And 3 Indicating joy. 4 Indicating surprise. 5 Oh ! (vocative). [g] Also 5 Certainly ; indeed. 6 Gift. Ex. हन्तकारः, generous. [h] Likewise 4 For. 5 Belonging to (as a portion). 6 In exchange. 7 A little.

7. इति (हेतुप्रकरणप्रकर्षादिसमाप्तिषु)	1 Therefore. 2 Thus. a
b (प्राच्यां) पुरस्तात् (प्रथमे पुरार्थे ऽग्रत इत्यपि)	1 Eastward. 2 Prior, first. 3 Formerly. 4 In front.
8. 1 यावत् तावत् (च साकल्ये ऽवधौ माने ऽवधारणे)	1 As much as (the whole). 2 Until. c
(मङ्गलानन्तरारम्भप्रश्नकार्त्स्न्येष्व) ऽथो अथ	1 Auspicious particle. 2 After. d
9. वृथा (निरर्थकाविध्योर्)	1 In vain. 2 Wrong.
नाना (ऽनेकोभयार्थयोः)	1 Many. 2 Both. e
नु (पृच्छायां विकल्पे च)	1 What ? (interrogative). 2 Or. f
(पश्चात्सादृश्ययोर्) अनु	1 After. 2 Like. g
10. (प्रश्नावधारणानुज्ञा ऽनुनयामन्त्रणे) ननु	1 Interrogative particle. h

1—व्.

[a] Indicating a sort or set. 3 So : well known as such. 4 Etcœtera. 5 Even so : exactly thus. 6 Indicating the preceding sound to be meant. 7 Indicating the sense to be intended. 8 So ; of this opinion. 9 Finis : marking a close. 10 So ; of this form. [b] Or पुरः (स). [c] And 3 As many as (number). 4 As many as there are. 5 So much (affirmative). [d] And 3 Now (inceptive). 4 What ? (interrogatively). 5 All (comprehensively). 6 Now (premising). 7 Imperative particle. 8 And. [e] Also 3 Without, except. [f] Likewise 3 An indication of doubt. [g] Also 3 Along. 4 Under, inferior to. 5 With. 6 Near. 7 Towards. 8 In regard to. 9 A share. 10 Severally, respectively. [h] And 2 Certainly. 3 Indicating assent. 4 A consolatory and kind expression. 5 Vocative particle. 6 A conciliatory vocative particle. 7 Inceptive. 8 Reproachful. 9 Responsive.

1 Reprehensive particle. a — (गर्हासमुच्चयप्रश्नशङ्कासम्भावनास्व्) ऽपि

c

1 As, like. 2 Or, either. b — 11. (उपमायां विकल्पे) बा

1 Half. 2 Blamably. — सामि (त्वर्द्धे जुगुप्सने)

1 With, together. 2 Near. — अमा (सह समीपे च)

1 Water. 2 Head. d — कम् (वारिणी च मूर्द्ध्नि च)

1 Like. as. 2 Thus. e — 12. (इवेत्थमर्थयोर्) एवं

1 Perhaps. 2 Certainly. f — नूनं (तर्के ऽर्थनिश्चये)

1 Silently. 2 At ease. — (तूष्णीमर्थे सुखे) जोषं

1 What ? (interrogative). Bad ; ill. g — (किम् पृच्छायां जुगुप्सने)

1 Evidently. 2 Possibly. h — 13. नाम (प्रकाश्यसम्भाव्यक्रोधोऽपगमकुत्सने)

1 Ornament. 2 Enough. 3 Able. i — अलम् (भूषणपर्य्याप्तिशक्तिवारणवाचकम्)

---

[a] And 3 Interrogative particle. 4 Earnest inquiry. 5 Doubt, or suspicion. 6 Possibility and likelihood. 7 Pursuit or seeking. 8 Corroborative of an affirmation. 9 Even. 10 Although. [b] Likewise 3 And. 4 Expletive. 5 Only ; no other. 6 Indication of doubt and consideration. [c] More properly वा. [d] Also 3 Ill ; bad. 4 Ease, pleasure. 5 Expletive. [e] Also 3 Indicative of consent. 4 Certainly. 5 Command. [f] Likewise 3 Indicating recollection. 4 Expletive. [g] Also 3 Indicating doubt or consideration. 4 Prohibition. [h] Or 3 Indicating recollection. 4 Wrath. 5 Indignant consent. 6 Reproach. 7 Pretenee. 8 Surprise. [i] And 4 Prohibition. Also 5 Uselessness.

14. हुम् (वितर्के परिप्रश्ने) — 1 Indicative of doubt and reflection. a

समया (ऽन्तिकमध्ययोः) — 1 Near, 2 Within, midst.

पुनर् (अप्रथमे भेदे) — 1 Again. 2 But, on the contrary. b

निर् (निश्चयनिषेधयोः) — 1 Certainly. 2 Negation.

15. (स्यात्प्रबन्धे चिरातीते निकटागामिके) पुरा — 1 Ancient story. 2 Old. 3 Past. c

[1] [2] [d] ऊरर्यूरी (चो) [3] ररी (च विस्तारे ऽङ्गीकृतौ त्रयम्) — 1 Expansion. 2 Assent.

16. (स्वर्गे परे च लोके) स्वर् — 1 Heaven. 2 The next world. e

(वार्त्तासम्भाव्ययो) किल — 1 News : so reported. 2 Probably. f

(निषेधवाक्यालङ्कारजिज्ञासानुनये) खलु — 1 Prohibition. 2 Expletive. g

17. (समीपोभयतः शीघ्रसाकल्याभिमुखे) ऽभितः [4] — 1 Near. 2 Both. 3 Quickly. 4 Emirely. 5 In front.

(नामप्रकाशयोः) प्रादुर् [5] — 1 Name. 2 Appearance.

[6] मिथो (ऽन्योऽन्यं रहस्यपि) — 1 Mutually. 2 In private.

18. [7] तिरो (ऽन्तर्द्धौ तिर्य्यगर्थे) — 1 Concealment. 2 Awry. h

---

1 ऊररी. 2 ऊरी. 3 उररी. 4—तस्. 5—स्. 6 मिथस्. 7 तिरस्.

[a] And 2 Interrogative particle. 3 Yes. 4 Indicating fear. 5 Wrath 6 Aversion, dislike. 7 Reaproach. [b] Also 3 Indicating change of subject. [c] Or 4 Long since past. 5 Near. 6 Future. Or 7 Proximate future. [d] Or ऊरी. Also उररी. [e] Also the sky or atmosphere. [f] Likewise 3 Conciliatory expression. 4 Indeed. 5 Falsely indicating displeasure. [g] And 3 Indicating inquiry. 4 A conciliatory expression. 5 Indeed, certainly. [h] Also 3 Contempt, disregard.

1 Alas ! (sorrow). 2 (Regret).	हा (विषादशुगर्त्तिषु)
1 Indication of wonder. 2 Of pain or fatigue.	1 अहह (त्यद्भुते खेदे)
1 Because, for. 2 Indeed. a	हि (हेताववधारणे)

CHAPTER V.

Long time.	*i* b *i* 2 *i* 1. चिराय चिररात्राय चिरस्या (द्या श्चिरार्थकाः)
Again and again ; frequently.	3 *i* 4 *i* 5 *i* 6 *i* c 7 *i* मुहुः पुनःपुनः शश्वदभीक्ष्णमसकृत् (समाः)
Soon ; instantly.	8 *i* 9 *i* 10 *i* *i* *i* 11 *i* *i* d 2. स्राग्झटित्यञ्जसा ऽह्नाय सपदि द्राङ्मंक्षु(च द्रुते)
Much ; very.	*i* *i* 12 *i* 13 *i* 14 *i* बलवत् सुष्ठु किमुत स्व ऽत्यतीव (च निर्भरे)
Without ; except.	15 *i* 16 *i* *i* e 17 *i* 18 *i* 19 *i* 3. पृथग्विना ऽन्तरेणर्त्ते हिरुङ्नाना (च वर्ज्जने)

1—ह or —हा.	2—ह्र.	3—मु.	4—र.	5—सु.
6 श—.	7 भ—.	8—क्.	9—ति.	10 ञ्ज—.
11—क्.	12 सु.	13 अति.	14 स्व—.	15—क्.
16 विना.	17 ऋते.	18—क्	19 नाना.	

[a] Likewise 3 Interrogative. 4 Expletive. 5 Indicating difference. [b] Also चिरं, चिरेण, चिरात्, चिरे. [c] This term is also declinable. [d] One adds, but erroneously, संक्षु. [e] Also अन्तरा.

यत्तद्यतस्ततो (हेताव्)	Because; therefore. a
(असाकल्ये तु) चिच्चन	Some. b
4. कदाचिज्जातु	Sometimes.
साक्षं (तु) साकं सत्रा समं सह	Together with.
(आनुकूल्यार्थकं) प्राध्वं	Conformity.
(व्यर्थके तु) वृथा मुधा	In vain.
5. आहो उताहो किमुत (विकल्पे) किं किमूत च	Either, or (indicating deliberation).
तु हि च स्म ह वै (पादपूरणे)	Expletives.
(पूजने) स्वति	Particles of praise and reverence.
6. दिवा (ऽह्नीत्य्)	By day. g
(ऽथ) दोषा (च) नक्तं (च रजनाविति)	By night.
(तिर्य्यगर्थे) साचि तिरो (ऽप्य्)	Crooked, bent; awry.
(ऽयसम्बोधनार्थकाः	Vocative particles.

1—त्. 2 च—. 3—त्. 4 जा—. 5 किम्. 6 उत. 7 सु. 8 अति. 9 तिरस्.

a Correlatives; यत्, यतः or येन, because, तत्, ततः, तेन, therefore. b In composition with the pronoun किम् and its derivatives. Ex. किञ्चित्, something; कश्चन, somebody; a certain person. c One commentator adds साकं; but erroneously. d Also सजूः (—जुष्). e Some read वृथा. f Or अहो. Also आहोस्वित् and उताहोस्वित् g Likewise the day, generally. h This term is also declinable and is fem.

i 1i 2i i i i

7. सु:) प्याट् पाडङ्ग है हे भो:

I Near. 2 Midst. a — i i i समया निकषा हिरुक्

Inconsiderately, suddenly. — i (अतर्किते तु) सहसा

Before, in front. — 3i 3i 3i (स्यात्) पुर: पुरतो ऽग्रत:

Oblations to the gods or manes. b — i c 4 i i i

8. स्वाहा (देवहविर्दाने) श्रौषड् वौषड् वषट् स्वधा

A little. — 5i 6i 7i किञ्चिदीषन्मनाग् (अल्पे)

In the next life. — 8i i प्रेत्या ऽमुत्र (भवान्तरे)

As, like. — 9id i i 10i 11i12i e

9. वद्वा यथातथा वैवं (साम्ये)

Ah ! (indicating surprise). — i i ऽहो ही (च विस्मये)

Silently. — i i (मौने तु) तूष्णीं तूष्णीकां

Instantly. — i i सद्यस् सपदि (तत्क्षणे)

Indication of joy. — i 13i i f

10. दिष्ट्याश्मुपजोषं (चेत्यानन्दे)

Between ; amidst. — i i (ऽथा) ऽन्तरे ऽन्तरा

---

1 पाट्. 2 चङ्ग. 3—स्. 4—ट्. 5—त्. 6 दृषत्.
7—क्. 8—त्य. 9 का. 10 तथा. 11 इव. 12 एवं. 13 म.

[a] The terms are synonymous in both acceptations. [b] The terms are used as invocations with such offerings : the first peculiar to an oblation presented to a god ; the last to one offered to the manes. Ex. इन्द्राय स्वाहा, this oblation to INDRA. पितृभ्य:स्वधा, this oblation to the manes. [c] In a different acceptation this term is declinable and fem. B. II. Ch. 7. v. 21. [d] वत. One commentator reads व. [e] Also एव. [f] Also समुपजोषं. Some read उपयोषं.

अन्तरेण (च मध्ये स्युः)

प्रसह्य (तु हठार्थकम्) — Forcibly, violently.

11. (युक्ते द्वे) साम्प्रतंस्थाने — Properly.

ऽभीक्ष्णं शश्वदू (अनारते) — Continually, perpetually.

(अभावे) नह्यनोना ऽपि — No, not.

मास्म मा ऽलं (च वारणे) — Negative and prohibitive.

12. (पक्षान्तरे) चेद्यदि (च) — If.

(तत्वेत्) ऽद्धा ऽञ्जसा (द्वयम्) — Truly.

(प्राकाश्ये) प्रादुराविः (स्यादू) — Apparent.

ओमेवं परमं (मते) — Yes.

13. समन्ततस् (तु) परितः सर्व्वतोविष्वग् (इत्यपि) — Every way; all around.

(अकामानुमतौ) कामम् — Willingly. d

(असूयोपगमे) ऽस्तु (च) — Be it so. e

1—तू. 2 नहि. 3 अ. 4 न, or ना. 5 चेत्. 6 यदि. 7—ध्. 8 आविस्. 9—म्. 10 एवं. 11 क् (च्.)

a नो or अनो Also अन. b Likewise अं. c Also विश्वतः, समन्तात्, &c. d Implying previous disinclination, but ultimate acquiescence. Also, according to a different reading, 2 Willing compliance; and (synonymous with the next.) 3 Acquiescing with reluctance. e Implying regret in the acknowledgment or acquiescence.

Indicating contradiction. — 14. ननु[i][a] च (स्याद्विरोधोक्तौ)

Introductory of a kind question.[b] — कच्चित्[i] (कामप्रवेदने)

Improperly; unseasonably. — निःषमन्[i]दुःषमं[i] (गर्ह्ये)

As thereto appertaining. — यथास्वं[i] (तु) यथायथम्[i]

Falsely. — 15. मृषा[i] मिथ्या[i] (च वितथे)

Properly, suitably. — यथार्थं[i] (तु) यथायथम्[i]

Indeed. — (स्युर्) एवं[i] तु[i] पुनर्[1][i] वै[2][i] वे[3][i][c] (त्ववधारणवाचकाः)

Before; anterior. — 16 प्राग्[4][i] (अतीतार्थकं)

Certainly; necessarily. — नूनम्[i]वश्यं[5][i] (निश्चये द्वयम्)

A year. — सम्वद्[6][i] (वर्षे)

Former, prior. — (ऽवरे तु) ऽर्वाग्[7][i]

Assent, consent, promise. — आम्[8][i]एवं[9][i]

Self; of himself. — स्वयम्[i] (आत्मना)

Little; low. — 17. (अल्पे) नीचैः[10][i]

Great; high, load. — (महत्यु) च्चैः[11]

Frequently; generally. — प्रायो[12][i] (भूम्नि)

Slowly. — (अद्रुते) शनैः[i]

1—र्. 2 वै. 3 वा. 4—क्. (च). 5 अ—. 6—द्.
7—क् (च). 8 आं. 9 एवं. 10—स्. 11 उच्चैस्. 12—स्.

[a] Or नतु. [b] Wishing that it may be so. [c] Or, according to another reading, एव and च.

सना (नित्ये) [i a]	Perpetually, ever.
बहिर् (वाह्ये) [1 i]	External; out.
स्म (ऽतीते) [2]	Formerly. [b]
ऽस्तम् (ऽदर्शने) [i]	Disappearance.
18. अस्ति (सत्त्वे) [i]	Present: now, being.
(रुषोक्तौ) ऊम् [i]	Interjection, expressive of wrath.
ऊं (प्रश्ने) [i]	Interrogative particle. [c]
(ऽनुनये) ऽयि [i]	Encouraging vocative.
हूं (तर्के स्यात्) [i d]	Particle indicating reflection.
उषा (रात्रेरवसाने) [i e]	Close of the night; morn, break of day.
नमो (नतौ) [3 i]	Hail! salutation; bow.
19. (पुनरर्थे) ऽङ्ग [i]	Again. [f]
(निन्दायां) दुष्ठु [i]	Ill.
सुष्ठु (प्रशंसने) [i]	Well.
सायं (साये) [4 i]	Evening, close of the day.
प्रगे [i] प्रातः [5 i] (प्रभाते)	Morning.
निकषा (ऽन्तिके) [i]	Near.

1—स्. 2 स्मा. 3—स्. 4—स्. 5—र्.

[a] Also सनात्. and सनत्. [b] This particle, indicating past time, converts the present tense into the preterite. [c] Some say, indicating anger also. [d] Also हुं. Some read हु. [e] Likewise उषः (स्). [f] Implying, however, a difference: "the rather."

Last year; penult, and present years. a — 20. परुत्परार्यैषमो (ऽब्दे पूर्व्वे पूर्व्वतरे यति)

To-day. — अद्या (ऽत्राह्न)

A former day, &c. b — (ऽथ पूर्वे ऽह्नीत्यादौ पूर्वोत्तरापरात्

21. तथाऽधराऽन्याऽन्यतरेतरात्) पूर्वेद्युर् (आदयः)

Both days. c — उभयद्यु (श्चो) भयेद्युः

Next day. — (परे त्वह्नि) परेद्यवि

Yesterday. — 22. ह्यो (गते)

To-morrow. — (ऽनागतेऽह्नि) श्वः

The day after to-morrow. — परश्वस् (तत्परे ऽहनि)

Then, at that time. — तदा तदानीं

At once; at the same time. — युगपद् एकदा

Always; at all times. — सर्व्वदा सदा

---

[1] अद्य. [2] उ—स्. [3]—स्. [4]—स्. [5]—स्. [6]—त्. [7]—ए.

[a] परुत्, last year ; परारि, year before the last ; ऐषमः (स्), current year. [b] पूर्वेद्युः, a former day ; yesterday. उत्तरेद्युः, a subsequent day ; to-morrow. अपरेद्युः, another day ; the day after to-morrow. अधरेद्युः, a past day ; the day before yesterday. अन्येद्युः, another day. अन्यतरेद्युः, either day ; one of two days. इतरेद्युः, a different day. [c] The past day and the day to come. [d] परश्वः or परःश्वः (—स्).

i 1i. i 2i i

23. एतर्हि सम्प्रतीदानीमधुना साम्प्रतं (तथा) — Now; at this time.

3i 4i 5i

(दिग्देशकाले पूर्वादौ) प्रागुदक्प्रत्यग् (आदयः) — East, North, West, &c. a

CHAPTER VI.

SECTION I.

1. सलिङ्गशास्त्रैः सन्नादिकृत्तद्धितसमासजैः
अनुक्तैः संग्रहे लिङ्गं सङ्कीर्णवदिहोन्नयेत्

1—ति. इ—म्. 2 ऋ—. 3—क् (च). 4 उ—च. 5—क् (च).

a प्राक् (च) the east ; from or in the east : or eastern (country). or prior time. उदक् (च), North ; northern, or subsequent. प्रत्यक् (च,) West, western, or subsequent. Besides other terms, as अवाक् (च) South : Southern or former. दक्षिणात्—णातः—णेन, Southward. उत्तरात्—रतः—रेण, Northward. अधरात्—रतः—रेण—स्तात्, underneath. पुरस्तात्, before. उपरि उपरिष्टात्, above. अधस्तात्, behind.

The following are feminine, viz. Monosyllables in ई or ऊ. [a]

2. लिङ्ग शेषविधिर्व्यापी विशेषैर्यद्यबाधित:

स्त्रियामीदूद्विरामैकाच्

Names of female beings. [b]

सयोनिप्राणिनाम च

Terms signifying lightning. [c]

3. नाम विद्युन्निशावल्लीवीणादिग्भूनदीह्रियां

A compound in अ with a numeral. [d]

अदन्तैर्द्विगुरेकार्थो न च पात्रयुगादिभि:

A noun ending in the affixes तल्. &c.

4. तल्वृन्दे ये निकाय्यत्रा वैरमैथुनकादिवुन्

---

[a] Example, श्री:, prosperity. भ्रू:, eyebrow. [b] Except कलत्रं and दारं, neut. and दारा: masc. pl. signifying a wife. [c] Viz. lightning; night; any creeping plant; a lute; (some read वाणी, speech;) space, quarter; earth; river; modesty (some read धी intellect). [d] Provided the sense be singular (Ex. त्रिलोकी, the aggregate of three worlds;) except such compound term, formed with the words पात्रं, युग:, &c. (Ex. चतुर्युगं, Total of four ages). [e] Viz. तल्, which imports state of being, and multitude, or is pleonastic, (Ex. देवता, God, deity): य, इनि, कल्यच् and त्र signifying multitude, as पाश्या assemblage of chains or bonds; पद्मिनी, a pond (abounding in lotuses); रथकड्या, a crowd of carriages; गोत्रा, a herd of kine: वुन्, (or वु with वुण् or वुञ्, all convertible into अक, and finally into इका;) signifying enmity, nuptial union, &c. (including the distributive import, and gift and amercement). Ex. काकोलूकिका, enmity of crows and owls.

स्त्रीभावादावनिक्तिन्ण्वुन्णच्क्यपोयुजिञङ्न्यशाः Or in अनि, &c. a

5. उणादिषुनिरूरीश्च Or in certain *un'adi* affixes. b

ङ्याबङन्तं चरं स्थिरम् Or in a feminine termination. c

तत्क्रीडायां प्रहरणं चेन्मौष्टा पाल्लवा णदिक् Or in ण, &c. d

---

[a] Nouns ending in these eleven affixes, which import the state of being, &c. are feminine : viz. अनि, signifying an imprecation. क्तिन् (ति) for the abstract sense (Ex. स्मृतिः, recollection) : ण्वुन् (convertible into इका) denominating a disease ; or implying the import of the verb (as जीविका, livelihood); also ण्वच् ; णच् (आ ई) implying reciprocity ; as व्यावक्रोशी, mutual imprecation : क्यप् (या) conveying the abstract sense ; as ब्रह्महत्या, sacrilege : युच् (अना) with the abstract sense ; as मण्डना, decoration : इञ् (इ) indicating question and reply : अङ् (आ आ) for the abstract sense ; Ex. पचा, cookery : नि with the abstract import ; Ex. ग्लानिः, fatigue : अ also in the abstract sense ; as चिकीर्षा, desire to act : (but some omit this affix ; others interpose it after क्यप्, others transpose some of the latter affixes :) श (आ आ) with the same abstract import : Ex. क्रिया, action. [b] Viz. नि ; as श्रोणिः, a string or row. Some read अनिः ; as अवनिः, the earth ; ऊ as चमूः, an army. ई as लक्ष्मी, prosperity. [c] Terminated by an affix denoting the feminine gender (ङी, आप् or आङ्) whether the noun signify any thing locomotive or fixed, or whether it vary the gender, or be ristricted to the feminine. [d] Indicating play in which the thing is used as a weapon. Ex. मौष्टा, boxing, playing at fisty cuff.

Or in ञ following घञ. a

6. घञोऽञः साक्रियास्यां चेद्दाण्डपाता हि फाल्गुनी

श्यैनम्पाता हि मृगया तैलम्पाता स्वधेति दिक्

Diminutives. b

And the particular nouns here enumerated. b

7. स्त्रीस्यात्काचिन्मृणाल्यादिर्विवक्षाऽपचये यदि

c d e f g 1h

लङ्का शेफालिका टीका धातकी पञ्जिकाढकी

i j k l 2m n

8. सिध्रका सारिका हिक्का प्राचिकोल्का पिपीलिका

o p q r s 3t

तिन्दुकी कणिका भङ्गिः सुरङ्गा सूचि माढयः

u v 4w x y z aa

9. पिच्छावितण्डाकाकिण्यश्चूर्णिः शाणी द्रुणी दरत्

---

1 क्षा—. 2 उ—. 3 माढि. 4 णी or नी.

a And implying, that such act takes place at such time or in such circumstance. Ex. श्येनपातास्मृगया. b Formed by giving the feminine termination to a masculine noun : as मृणाली, a small fibre of a water lily. c The city of the name. d Nyctanthes arbortristis. e A commentary : annotations. f Grislea tomentosa. g 1 A perpetual commentary. 2 A book of accounts ; a journal. 3 A calendar or almanac. h Cytisus Cajan i The plant. j A sort of bird : Turdus Salica, Buch. MS. k Hiccough. l A sort of bird : others say, a gadfly. m A firebrand. n An ant. o Diospyros melanoxylon. p 1 An atom. 2 A spark. q 1 Fracture. 2 Deception. 3 Wave. 4 Irony. r A winding hole in the ground, a mine ; an opening by sap, such as house-breakers make. s A needle. t The gem of leaves : young leaves undisplayed. u Gum of the Bombax heptaphyllum. 2 Scum of boiled rice, &c. v Criticising. w The quarter of a *pana* ; some say of a *máshá*. x चूर्णिः or चूर्णी, selection of an unanswerable argument. y 1 A grindstone. 2 A curtain made of rushy Crotalaria. z A centipede. aa A tribe of barbarians.

a b 1c d e
शाति कन्था(तथा)सन्दी नाभी राजसभा(ऽपि च)
f g h i j k
10. झल्लरी चर्चरी पारी होरा लट्वा (च) सिध्मला
l m n o p q
लाक्षा लिक्षा (च) गण्डूषा गृध्रसी चमसी मसी

---

1 च—.

[a] Extreme pain. 2 Destruction. [b] A rug: a quilt of-rags. [c] A small bed or couch; a chair, or stool. [d] नाभी or नाभिः, the navel. It is also masculine. [e] The royal court. [f] Cymbals. [g] Rejoicing: celebration by song, &c. According to another reading कर्कटी, a small jar. [h] A drinking vessel; a cup or goblet. According to another reading, वारी, 1 A vessel for milking. 2 A rope for binding an elephant. [i] 1 Rising of a zodiacal sign. 2 Half a sign. 3 A sign of the zodiac. 4 Astrology. [j] 1 Name of a plant. 2 Name of a bird. 3 Lock of hair on the forehead. 4— on the side of the face. [k] 1 Blotch of the skin. 2 Sort of leprosy. [l] Lac. [m] Nit, egg of a louse. [n] A mouthful of water to rinse the mouth. [o] Gout or rheumatism affecting the thigh. [p] 1 A small ladle or spoon. 2 Lentils ground to meal. [q] Ink. Also masc. मसिः.

SECTION II.

The following are masculine viz. Nouns signifying gods, &c. a

11. पुंस्त्वे सभेदानुचराः सपर्य्यायाः सुरासुराः

स्वर्गयागाद्रिमेघाब्धिद्रुकालासिशरारयः

12. करगण्डौष्ठदोर्दण्ड कण्ठकेशनखस्तनाः

Terms ending in अह्न or अह. b

अह्नाहान्ताः

Names of poisons. c

क्ष्वेडभेदा

Compound terms in रात्र. d

रात्रान्ताः प्रागसंख्यकाः

---

a Viz. Gods of various orders with their attendants (under some exceptions). Demons with their attendants (under some exceptions). Likewise the following (under certain exceptions), viz. heaven, and particular heavens ; sacrifice, and its varieties ; a mountain, and particular mountains ; a cloud, or particular descriptions of clouds ; a sea, and particular seas ; a tree, and particular species ; time, and the measures of time ; a sword, and sorts of swords ; an arrow, and varieties of arrows ; an enemy, and descriptions of enemies. Also, Revenue or tax. A ray of light. A hand. A cheek. A lip. An arm. A tooth. The throat. Hair. A nail. A pap. [The exceptions are stated in their places.] b As पूर्व्वाह्नः, forenoon. द्व्यहः, a couple of days. c With certain exceptions. d As वर्षारात्रः, a rainy night. Except in composition with a numeral. Ex. पञ्चरात्रं.

13. श्रीवेष्टाद्याश्च[b] निर्यासा	Resins and gums. [a]
असन्नन्ता अवाधिताः	Nouns in अस or अन्. [c]
कशेरु जतुवस्तूनि हित्वा तुरुविरामकाः	Nouns in तु or रु. [d]
14. क ष ण भ म रोपान्ता यद्यदन्ता अमी अथ	In अ with a penult क, &c. [e]
प थ न य स टोपान्ता	Or with a penult प्, &c. [f]
गोत्राख्याः	Names of families. [g]
चरणाह्वयाः	Names of portions of the *Véda.*
15. नाम्न्यकर्त्तरि भावे च घञ ज प न ङ् ण घाथुचः	Nouns in घञ्, &c. [h]

[a] Or other exudations of trees ; and any vegetable extracts. [b] According to another reading श्रीपिष्टः. [c] With many exceptions. Some erroneously read उस् or अस्. [d] Except कशेरु, root of Scirpus maximus ? which is neuter and masc. (some say fem.); जतु, lac ; वस्तु, a thing : both neuter : besides other exceptions. [e] Viz. क, ष, ण, भ, म, र. [f] Viz. प, थ, न, य, स, ट. Some understand this not to be limited to a final अ, but the better opinion so restricts it. Even with that restriction, the rule admits numerous exceptions. [g] Denominated from a patriarch. [h] Viz. Nouns denominative, terminated by the affixes घञ्, अच्, अप्, (all convertible into अ,) नङ् (न), ण, घ, (both convertible into अ,) and अथुच् (अथु), with the abstract sense, or denoting the import of any case except the agent ; or even this import, if the noun be not denominative. The rule admits exceptions.

In ल्यु, &c. [a] — ल्युः कर्त्तरीमनिज्भावे को घोः किः प्रादितोऽन्यतः

The compound term अश्ववडव. [b] — 16. द्वन्द्वे ऽश्ववडवावश्ववडवा न समाहृते

कान्त in composition [c] — कान्तः सूर्य्येन्दुपर्य्याय पूर्वोऽयः पूर्व्वकोऽपि च

The nouns here enumerated. — 17. वटकः[d] (श्चा) ऽनुवाक[e] (श्च) रल्लक[f] (श्च) कुटङ्गकः[g]

पुङ्खो[h]न्युङ्खः[i] समुद्ग[j] (श्च) विट[k]पट्ट[l]घटाः[m] खटः[n]

---

[a] Viz. Terminated in ल्यु (convertible into अन) with the active import; in इमनिच् (इमन्) with the abstract sense (some say the passive also); in क (convertible into अ), with the abstract sense; and in कि (इ) affixed to the verbs termed घु (viz. दा, &c.) with a preposition or noun prefixed. [b] Du. अश्ववडवौ, a horse and mare. pl. अश्ववडवाः, horses and mares: but अश्ववडवं, a stud of horses and mares. [c] With names of the sun and moon, or with the word अयस्. Ex. सूर्य्यकान्तः, a crystal lens. [d] Pulse ground and fried with oil and butter. [e] A hymn in the *védas*. [f] 1 Sort of deer. 2 Eyelid. [g] Or कुटङ्गकः. 1 An arbour formed by creeping plants overrunning a tree. 2 A root or thatch. 3 A house or hut. [h] Feathered part of an arrow. [i] Or न्यूङ्खः. 1 Sixfold repetition of the triliteral name of God. 2 The *Sámavéda*. 3 Pleasing. [j] A box with a cover or lid. [k] A sodomite. [l] 1 Cloth. 2 Wove silk. 3 A royal patent. 4 A stone for grinding with a mullar. [m] A balance. [n] 1 Grass. 2 A blind well.

a b c d e f
18. कोट्टारघट्टहट्टा (स्) पिण्डगोण्डचिपिण्ड (वत्)
g h i j k l
गडुः करण्डोलगुडोवरण्ड (स्) किणोघुणाः
m n 1o p 2q r
19. इति सीमन्त हरितोरोमन्थोद्गीथवुद्बुदाः
s t u v w x
कासमर्दा ऽर्बुदः कुन्दस्फेनस्तूपौ (स) यूपकौ

1—तृ. 2 स—.

[a] कोट्टः, a fort. According to another interpretation कोट्टारः, 1 The town well. 2 The stairs of a pond. [b] घरघट्टः, machine for drawing water. According to another interpretation, घट्ट, a wharf : stairs. [c] हट्टः, a market. [d] 1 A lump of food. 2 A lump of flesh ? 3 A body. 4 An oblation of food to the manes of ancestors. [e] 1 A tribe of mountaineers 2 A person having the navel prominent. Some read गोण्डः, others गोण्डः ; and interpret a lump of flesh on the navel. [f] The Abdomen. [g] 1 A goitre. 2 Hump on the back. [h] 1 A box with a lid or cover. 2 A basket. [i] 1 A staff. 2 A club armed with iron, or made of it. [j] 1 A multitude. 2 Pimples on the face. 3 A portico. [k] 1 A wart. 2 A scar. [l] An insect which eats wood. [m] Bellows. [n] Dressing of hair ; separating the hair, so as to leave a line on the top of the head. [o] Green colour. [p] Chewing the cud. [q] 1 Designation of the triliteral name of God. 2 A portion of the *Sámavéda*. [r] Bubble of water. [s] Or कासमर्दः. 1 The plant (Cassia esculenta). 2 An acid preparation of tamarind and mustard. [t] 1 In numeration ; a hundred millions. 2 In medicine, An indolent swelling. Some read अर्दनिः : 1 Fire. 2 Disease. [u] 1 The plant (Jasminum multiflorum). 2 A turner's lathe. [v] Froth. [w] A mound of earth. [x] यूपः, a sacrificial post to which a victim is bound. According to another reading पूपः, bread.

a b c d e
20. आतपः (क्षत्रिये) नाभि कणप क्षुरकेदराः
f g h i j k
पूरक्षुरप्रचुक्रा (स्त्र) गोल हिङ्गु,लुपुद्गलाः
l m n o p
21. वेताल मल्लभल्ला (स्त्र) पुरोडाशो (ऽपि) पट्टिशः
q r s t
कुल्माषोरभस (स्त्रैव स) कटाहः पतद्ग्रहः

---

[a] Sunshine. [b] A soldier or man of the military tribe. [c] A spear or lance. According to another reading कुणपः, 1 A dead body. 2 A stink. 3 A spear. [d] Or क्षुरः. 1 A razor. 2 Barleria (or Ruellia) longifolia. [e] Name of a plant. [f] A wave. [g] Or खरप्रः, sort of arrow. [h] चुक्रः, 1 Acid sauce. 2 Sorrel. [i] 1 A globe. 2 A widow's bastard. [j] हिङ्गुलुः, m'. n. or हिङ्गुलः, m. Vermilion. [k] Or पुद्गलः, 1 Soul. 2 Body. [l] A dead body, occupied by an evil spirit. [m] A wrestler or boxer. [n] 1 A bear. m. f. 2 Sort of arrow. [o] Or पुरोडाः (स). 1 The residue of an oblation. 2 Sort of oblation. [p] Or पट्टिसः, a battle axe. [q] Or कुल्मासः, a dish consisting of half boiled rice with pulse ; or half boiled barley, &c. [r] 1 Joy. 2 Mental exertion. [s] 1 A shallow boiler. 2 A turtle's shell. 3 A young buffalo. [t] A spitting pot.

SECTION III.

22. द्विहीने ऽन्यच्च खारण्यपर्णश्वभ्रहिमोदकम् — The following are neuter: viz. Nouns signifying sky, &c. a

शीतोष्णमांसरुधिर मुखाक्षिद्रविणम्बलम्

23. फलहेमशुल्वलोह सुखदुःखशुभाशुभम्

जलपुष्पाणि लवणं व्यञ्जनान्यनुलेपनम्

24. कोट्याः शतादिसंख्यान्या वा लक्षानियुतं च तत् — Dissyllables in अस् इस् उस् or अन्. b

द्व्यच्कमिसुसन्नन्तं

यदनान्तमकर्त्तरि — Nouns in अन. c

---

a Viz. (Under various exceptions). The sky or atmosphere, or the etherial element; an organ of sense; a forest; a leaf; a hole; frost; water; cold; heat; flesh; blood; the face; an eye; wealth, substance; force, strength; forces, army; fruits of various sorts (or according to another reading हल, a plough); gold; copper; iron; metal; pleasure; pain; good luck; ill luck; aquatic flowers; salts of various kinds; sauce or condiment; and various sorts of condiments; perfumes of various kinds; numerals from 100 upwards, except कोटि, ten millions, which is fem. and लक्ष fem. and neut. and नियुत masc. and neut. both signifying a hundred thousand. b Example यशः (स्), glory. हविः (स्), oblation of butter. वपुः (स्), body. नाम: (न्), name. c With that termination bearing any import but that of agent. गमनं, movement, going.

In त्र, द and क. a — 25. त्रान्तं सलोपधं शिष्टं

In रात्र with a numeral. b — रात्रमाक् संख्यान्वितम्

Compounds in पात्र, &c. c — पात्राद्यदन्तैरेकार्थो द्विगुर्लक्ष्यानुसारतः

Nouns compounded copulatively or adverbially. d — 26. द्वन्द्वैकत्वाव्ययीभावौ

पथिन्, with a numeral or particle. e — पथः संख्याव्ययात्परः

छाया, with a word in the 6th case. f — षष्ठ्याश्छाया बहूनां चेद्विच्छायं

सभा in composition with the 6th case. g — संहतौ सभा

---

[a] Ex. मित्रं, a friend, बुसं chaff, कुलं, a family. The rule is subject to many exceptions. Some read त्र for त्र, and interpret the rule as restricted to nouns in त्र with स् or न् prefixed. Ex. वस्त्रं, cloth. यन्त्रं, a machine. [b] Ex. त्रिरात्रं, the duration of three nights. [c] Compound terms in अ formed of पात्र and certain other nouns with numerals; and signifying one whole. Ex. चतुर्युगं, entire period of the four ages. [d] The first implying one whole. Ex. शिरोग्रीवं, head and neck. The second joining a noun with a particle. Ex. यथाशक्ति, as much as able. [e] कापथं, a bad road. [f] Provided such word be plural. Ex. विच्छायं, shadow of a flock of birds. [g] Provided it signify an assembly. Ex. दासीसभं, a multitude of female slaves. Or whether it signify an assembly or a house, if the term to which it is joined signify king, (except the word राजा), or a demon, or similar being, (neither man nor god). Ex. नृपसभं, a king's palace, or a meeting of kings. रक्षःसभं, a multitude of demons.

27. शालार्थापि पराराजा ऽमनुष्यार्थादराजकात्

दासीसभं नृपसभं रक्षःसभमिमा दिशः

28. उपज्ञोपक्रमान्तश्च तदादित्वप्रकाशने — So उपज्ञा, and उपक्रम. a

कोपज्ञं कोपक्रमादि

कन्योशीनरनामसु. — Also कन्था. b

29. भावेनण् कचिड्यो ऽन्ये समूहे भावकर्मणोः — Nouns in affixes having an abstract sense. c

अदन्तप्रत्ययाः

पुण्यसुदिनाभ्यां त्वहःपरः — In अह, with certain terms. d

30. क्रियाव्ययानां भेदकान्येकत्वे ऽप्य् — Adverbs and epithets of indeclinables

उक्थ[e]तोटके[f] — The nouns here specified.

---

[a] In composition with the sixth case, provided the import be commencement. Ex. कोपज्ञं, and कोपक्रमं, the creation by *Brahmá.* [b] Provided the compound term be the name of a town in the province of *Us'inara.* Else it is feminine. Ex. सौसमिकन्थं and दाक्षिकन्था, names of towns; the first situated in *Us'inara,* the other out of that province. [c] Being terminations in अ, forming verbal derivatives. Except न, (नङ्); ण, क, (as well as घञ्,) reducible to अ; and such as are distinguished by an indicatory च. (as अच्, &c.) Also affixes in अ, with the abstract or the passive import, or with the sense of multitude, forming derivatives from nouns. [d] Viz. With पुण्य, or सुदिन. Ex. पुण्याहं, a holiday. [e] 1 A portion of the *Sámavéda.* 2 A monosyllabic verse. [f] 1 Name of a metre. 2 Species of drama.

a b c d e f
चोचं पिच्छं गृहस्थूणं तिरीटं मर्मयोजने

g h i j
31. राजसूयं वाजपेयं गद्यपद्ये (कृतौ कवेः)

k l m n o p
माणिक्यभाष्यसिन्दूरचीरचीवरपञ्जरम्

q r s t u
32. लोकायतं हरितालं विदलं स्थालवाह्लकम्

---

[a] 1 Half-eaten fruit. 2 Fruit of the palm. 3 A cocoanut. Or मोचं, a plantain. Also, according to another reading, खेटं, chase; hunting. [b] A peacock's tail: some say m. f. a monosyllabic verse. Also, according to different readings, उक्तं (vide उक्थं); and मुक्तं, released. [c] Pillar of a house. [d] 1 A turban. 2 A diadem. [e] A joint, or place of junction of parts of the body. [f] A long measure: 4 *Krósa.* [g] A grand sacrifice by an emperor attended by tributary kings. It is also masc. [h] Name of a sacrifice. [i] Prose. [j] Verse. [k] A gem. [l] 1 Commentary. 2 Sort of building. [m] Minium. [n] 1 Bark. 2 Rag. 3 Dress of a priest of the sect of *Budd'ha.* [o] Dress of a mendicant. 2 Dress of priest of the sect of *Budd'ha.* [p] Or पिञ्जरं, 1 A cage. 2 The ribs. It is also masc. [q] System of atheistical philosophy taught by CHARVA'CA. [r] Yellow orpiment. [s] A basket made of split bambus. 2 Bark of pomegranate. 3 Split peas. [t] A caldron. [u] 1 Name of a country. 2 Production of that country. Also वाह्लवं, sort of saffron.

SECTION IV.

a b c d
(पुंनपुंसकयोः) शेषो ऽर्द्धर्चपिण्याककण्टकाः

e 1f g h i j
33. मोदकस्तण्डकष्टङ्कश्शाटकः कर्वटो ऽर्बुदः

k 21 m n o p
पातको द्योगचरकतमालो ऽमलको नडः

The nouns here specified are masculine and neuter.

1 ता—. 2 उ—.

[a] Some include this among the terms exhibited : m. n. in the sense of remainder ; but masc. as a name of the eternal serpent *Séshanága*. [b] Half a verse of the *ve'das*. [c] An oil cake. [d] 1 A thorn or prickle. 2 A fault or defect. 3 Horripilation. [e] Sort of sweetmeat. [f] Performance. Right preparation. According to another reading दण्डकः, sort of metre. [g] टङ्कः, a hatchet, or a stone-cutter's chisel. Or, according to another reading, तङ्कः. 1 Grief at separation from a beloved object. 2 Terror. [h] A petticoat. [i] Capital of a district (of two or four hundred villages): not a city nor a village ; but partaking of both. Some write खर्वटः. But, according to another reading, कर्पटः, cloth. [j] 1 In numeration, a million. 2 In medicine, Ophthalmia. [k] Sin. [l] Exertion, endeavour. [m] Name of a book on medicine : (so dinominated from its author). Or बरकः, sewn cloth. [n] 1 Name of a tree. 2 Bark of bambu. [o] Emblic myrobalan. Or आमालकः, an inhabited place on a hill or mountain. [p] A hollow reed.

a b c d e f g
34. कुष्ठं मुण्डं शीधुबुस्तं क्ष्वेडितं क्षेमकुट्टिमम्
h i j k l m
सङ्गमं शतमानाऽर्मे शम्बलाऽव्ययताण्डवम्
n o p q r s
35. कवियं कन्दकार्पासं पाराऽवारं युगन्धरम्
t u v w x y
यूपं प्रग्रीवपात्रीवे यूषं चमसचिक्कसौ

---

[a] 1 Leprosy. 2 Costus. [b] 1 The head, m. f. n. 2 Shaved or shorn. [c] Rum. [d] 1 Forcemeat. 2 Fried meat. Some read चुस्तं. Also, according to various readings, पुस्तं plaster. तुस्तं, dust. शस्तं, excellence. [e] Warwhoop. [f] Well-being. [g] 1 A mine of gems. 2 Ground smoothed and plastered. 3 A poor man's abode, a cottage. [h] Confluence of rivers, &c. [i] 1 A *pala* of silver. 2 An *ád'haca.* [j] A disease of the eye. [k] शम्बलं or सम्बलं, stock for travelling expenses. [l] An indeclinable word. [m] Dancing with violent gesticulation. [n] A bridle. [o] A bulbous or tuberous root. Or कर्म, act. [p] Cotton cloth. Or कर्पासं, cotton. [q] The opposite bank or shore. [r] The near bank or shore. According to another reading, वारं, 1 Multitude. 2 Opportunity. 3 Succession. 4 Going forth to spy. [s] 1 A yoke. 2 Name of a mountain. [t] A post to which a victim is tied at a sacrifice. Or पूयं, Pus. [u] 1 A window. 2 A house for recreation. 3 Top of a tree. [v] पात्रीवं or पात्नीवं, sort of vessel used at religious ceremonies. [w] Or जूषं, Peas-porridge : the water of boiled pulse (Phaseolus mungo, &c.) [x] A spoon ; a vessel for drinking the extract of acid asclepias. [y] Barley meal.

36. अर्द्धर्चादौ घृतादीनां पुंस्त्वाद्यं वैदिकं ध्रुवम्[a]
तन्नोक्तमिह लोके ऽपि तच्चेदस्त्यस्तु शेषवत्

SECTION V.

37. स्त्रीपुंसयोरपत्यान्ता — The following are masculine and feminine, viz. Patronymics.

द्विचतुःषट्पदोरगाः

जातिभेदाः — Generic names of animals. [b]

पुमाख्याश्च स्त्रीयोगैः सह — Names of males, and by association, of females. [c]

मल्लकः[d] — The terms here specified.

---

[a] Certain other terms, as घृतं, &c. which are m. and n. in the *Védas*, are exclusively neuter in popular speech. Other terms, employed in both genders, must be learnt from practice. [b] As bipeds, quadrupeds, insects, reptiles ; also fish, &c. This rule is however subject to exceptions. Ex मक्षिका, a fly. शिवा, a jackal. लूता, a spider. पिपीलिका, an ant. All which are feminine whatever sex be intended. [c] Ex. गोपः, a cowherd गोपी, a cowherd's wife. [d] A vessel holding oil ; a cruet.

a b c 1d e f

38. मुनिर्वराटकः स्वातिर्वर्णको जाटलिर्मनुः

g h i 2j k l m

मूषा रक्तपाटी कर्कन्धुर्यष्टिः शाटी कटी कुटिः

SECTION VI.

The following are feminine and neuter, viz. Nouns in ष्यञ् or वुञ्, sometimes. n Compounds in सेना, &c. o

39. स्त्रीनपुंसकयोर्भावक्रिययोः ष्यञ् क्वचिच्च वुञ्

औचित्यमौचिती मैत्री मैत्रं वुञ् प्रागुदाहृतः

40. षष्ठ्यन्त प्राक्पदाः सेना छायाशालासुरानिशाः

स्यादानृसेनं श्वनिशङ्गोशालमितरे च दिक्

---

1 व—. 2 य—.

[a] A devotee or ascetic. [b] A cowry. [c] The star: Arcturus. [d] A pigment, as indigo, orpiment, &c. But m. f. n. a perfume, as sandal wood. [e] Name of a tree. Some read पाटलिः, Bignonia chelonoides. [f] Name of Manu, or of his wife. [g] A crucible. [h] A measure: masc. रक्तपाटः, fem. रक्तपाटी. Also अरक्तपाटी,—टः, A stream of blood. [i] A jujube. [j] A staff. [k] A petticoat. [l] M. कटिः, and f. कटिः, कटी. The hollow above the hip. Or m. कटः, f. कटी, a mat. [m] A hut. [n] Nouns in ष्यञ्, (य), or वुञ् (अक), with the abstract or the passive import, are commonly fem. and neut. but sometimes fem. only; and sometimes neut. Ex. औचित्यं—ती, Propriety. मैत्रं, मैत्री, Friendship. वार्द्धकं,—का, Old age. [o] With a term in the sixth case. As नृसेनं, an army of men. श्वनिशं, a night during which dogs bark and howl. गोशालं, a cowpen.

41. आवन्नन्तात्तरपदो दिगुस्त्रापुंसि नश्च लुप्
त्रिखट्वश्च त्रिखट्वी च त्रितचश्च त्रितच्यपि

Numerals with nouns in आप or अन्.[a]

SECTION VII.

42. (त्रिषु) पात्री[b] पुटी[c] वाटी[d] पेटी[c] कुवलदाडिमौ

The nouns here specified admit the three genders.

---

[a] Compound terms ending in nouns terminated by आप्, (आ, denoting the feminine) or by अन् ; joined with numerals and denoting a single whole. The final न् is in such compounds expunged. Ex. त्रिखट्वं, or—ट्वी, aggregate of three beds. त्रितचं, or—ची, a party of three carpenters. [b] पात्रः,—त्री,—त्रं, a vessel. [c] पुटः, टी, टं ; 1 A lid or cover. 2 A plate made of leaves. Or पटः,—टी,—टं, covering ; cloth. [d] वाटः, टी, टं, 1 An enclosed piece of ground : a yard. 2 An orchard, or place for planting Arecas, &c. 3 A road. [e] पेटः, टी or टा, टं ; 1 A multitude : an assembly. 2 A basket. 3 Retinue. [f] कुवलं,—ली,—लं ; 1 Jujube. 2 The jujube tree (some distribute the genders, m. f. the tree ; n. the fruit). [g] दाडिमः,—मी, मं, pomegranate : (or else m. f. the tree ; n. the fruit.)

SECTION VIII.

The gender of the final is retained. a That of another term is followed in certain compounds. b

परलिङ्गं स्वप्रधाने द्वन्द्वे तत्पुरुषे ऽपि तत्

43. अर्थान्ताः प्राद्यलं प्राप्तापन्नपूर्वाः परोपगाः

तद्धितार्थो द्विगुः

Numerals and pronouns. c Compound epithets. d Epithets expressing a quality, thing, or action. e

संख्या सर्वनाम तदन्तकाः

44. बहुव्रीहिरदिङ्नाम्ना मुन्नेया तदुदाहृतिः

गुणद्रव्यक्रियायोगोपाधयः परगामिनः

---

[a] In certain compound terms, viz. Conjunctive compounds in which the several terms are principal; and compound terms formed of a principal one with a modification of it. Ex. (fem.) कुक्कुटमयूर्यौ, a dunghill cock and a peahen. (masc.) मयूरीकुक्कुटौ, a peahen and a dunghill cock. (m.) कुलविप्रः, the priest of the family. (n.) विप्रकुलं, the family of the priest. [b] Viz. Those ending in the word अर्थं (as ब्राह्मणार्थः,—र्था,—र्थं, intended for a *Bráhman'a*): and compound terms beginning with प्र and certain other terms. (Ex. अलञ्जीविकः,—का,—कं, competent to a livelihood): and compound terms containing a numeral, and terminated by an affix peculiar to derivatives from nouns: (Ex. पञ्चकपालः,—ला,—लं, prepared in five posts). They agree in gender with another term. [c] And terms ending in numerals and pronouns. However, most numerals must be excepted: and the rule applies only to those from one to four, which agree in gender with the subject. [d] As बहुधनः,—ना,—नं, opulent. Except names of regions of space. [e] Example, m. f. n. शुक्लः (पटः) शुक्ला, शुक्लं, white cloth, &c. But शुक्लः, the white colour. दण्डी, दण्डिनी, दण्डि, one who bears a staff. याचकः,—का,—कं, one who begs.

45. कृतः कर्त्तर्य्यसंज्ञायां कृत्याः कर्त्तरि कर्म्मणि — Verbal active nouns. a

अणाद्यन्तास्तेनरक्ताद्यर्थे नानार्थभेदकाः — Adjectives derived from nouns. b

46. षट्संज्ञकास्त्रिषु समा युष्मदस्मत्तिङव्ययम् — Some numerals, &c. do not vary. c

d

परंविरोधे शेषं तु ज्ञेयं शिष्टप्रयोगतः

47. इत्यमरसिंहकृतौ नामलिङ्गानुशासने

सामान्यस्तृतीयः काण्डः साङ्ग एव समर्थितः।

---

[a] Derivatives from verbs, terminated by affixes named कृत्, and denoting the agent, but not forming denominatives. Ex. कर्त्ता,—र्त्री, —र्तृ, agent. कुर्वन्, ती, त्, acting. Or terminated by affixes named कृत्य, with the active or passive, (not the neuter and abstract sense.) Ex. भव्यः (तरुः)—व्या,—व्यं, a tree, that is to be. गन्तव्यः (ग्रामः),—व्या, —व्यं, a village which may be approached or travelled to. [b] That is, according to the literal sense of this rule, Derivatives from nouns with the termination अण्, &c. (among the affixes named तद्धित), and which are epithets of various subjects, or of which the subjects are various. Ex. कौसुम्भः,—म्भी,—म्भं, dyed with safflower. हैमः, मी, मं, made of gold. ऐन्द्रः,—न्द्री,—न्द्रं, sacred to INDRA. [c] The numerals denominated षट्, viz. from 5 to 10, do not vary in gender: nor the personal pronouns; nor inflected verbs; nor indeclinable particles. [d] In instances where any of the preceding rules are at variance, the last is an exception to the first: and what has been left unsaid, must be learnt from the practice of good writers.

ALPHABETICAL INDEX.

N. B. p *stands for page. And* n. *for note. The English figures point out the couplets in which the word is to be found.*

अंश—अक्ष.

अंश, p 158, n. p 242, 90.
अंशक, p 18, 17.
अंशु, p 22, 34.
अंशुक, p 168, 17.
अंशुमती, p 113, 3.
अंशुमत्फला, p 112, 1.
अंस, p 158, 39. p 242, n.
अंसल, p 148, 44.
अंहति, p 182, 29.
अंहस्, p 31, 1.
अंहिति, p 182, n.
अंह्रि, p 156, 22.
अक, p, 384, n.
अकरणि, p 296, 39.
अकुप्य, p 243, n.
अकूपार, p 60, 1.
अकृष्णकर्म्मन्, p 270, 46.

अक्ष—अक्षा

अक्ष, p 241, 86. p 258, 45. p 162, n. p 364, 223.
अक्षत, p 232, 47.
अक्षता, p 232, n.
अक्षदर्शक, p, 192, 5.
अक्षदेवी, p 258, 44.
अक्षधूर्त्त, p 258, 44.
अक्षर, p 352, 184.
अक्षरचञ्चु, p 194, 15.
अक्षरचन, p 194, 15.
अक्षरचुञ्चु, p 194, n.
अक्षरविन्यास, p 195, n.
अक्षरसंस्थान, p 195, 16.
अक्षचक्र, p 231, 43.
अक्षवती, p 258, 45.
अक्षस्तुष, p 100, 39.
अक्षाग्रकीलक, p 205, 24.

अक्षा—अगा.

अक्षान्ति, p 51, 24.
अक्षि, p 162, 44.
अक्षिकूटक, p 201, 6.
अक्षिगत, p 269, 45.
अक्षित्र, p 230, n.
अक्षीव, p 230, 41. p 93. 11.
अक्षोड, p 92, 9.
अक्षौहिणी, p 211, 49.
अखण्ड, p 275, 15.
अखात, p 68, 27.
अखिल, p 275, 14.
अग, p 304, 20.
अगरी, p 102, n.
अगस्त्या, p 19, 21.
अगस्ति, p 19, n.
अगाध, p 64, 15.
अगार, p 79, 5.

अगुरु, p 171, 28. p 100, 43.
अगुरुशिंशपा, p 100, n.
अग्नायी, p 180, 21.
अग्नि, p 10, 48.
अग्निकण, p 11, 53.
अग्निचित्, p 177, 11.
अग्निज्वाला, p 115, 12.
अग्निभू, p 7, 35.
अग्निमन्थ, p 101, 46.
अग्निमुखी, p 96, 23.
अग्निशिख, p 170, 25.
अग्निशिखा, p 113, 6. p 118, 2.
अग्नीध्र, p 172, n.
अग्न्युत्पात, p 27, 10.
अग्र, p 88, 12. p 273, 7.
अग्रज, p 147, 43.
अग्रजन्मन्, p 175, 3.
अग्रणि, p 273, n.
अग्रणी, p 273, n.
अग्रतःसर, p 208, 40.
अग्रतस्, p 378, 7.
अग्रमांस, p 154, 15.
अग्रसर, p 208, n.
अग्राह्य, p 352, 185.
अग्रिम, p 147, n. p 278, n.
अग्रिय, p 147, 43. p 273, 7.

अग्रीय, p 147, n. p 273, 7.
अग्रेदिधिषु, p 142, 23.
अग्रेसर, p 208, 40.
अग्र्य, p 147, n. p 273, 7.
अघ, p 307, 28. p 31, n.
अघमर्षण, p 188, 47.
अघमर्षणी, p 188, n.
अघ्न्या, p 237, 67.
अङ्क, p 19, 18. p 298, 4.
अङ्की, p 46, n.
अङ्कुर, p 87, 4.
अङ्कुश, p 202, 9.
अङ्कूर, p 87, n.
अङ्कोठ, p 93, 9.
अङ्क्य, p 46, 5.
अङ्ग, p 156, 21 p 39, 4. p 378, 7. p 381, 19.
अङ्गद, p 166, 9.
अङ्गन, p 81, 13.
अङ्गना, p 137, 3.
अङ्गविक्षेप, p 49, 16.
अङ्गसंस्कार, p 169, 22.
अङ्गहार, p 49, 16.
अङ्गहारि, p. 49, n.

अङ्गार, p 228, 30.
अङ्गारक, p 21, 27
अङ्गारधानिका, p 227, 29.
अङ्गारवल्लरी, p 97, 29.
अङ्गारवल्ली, p 107, 8.
अङ्गारशकटी, p 227, 29
अङ्गिरसः, p 21, n.
अङ्गीकार, p 34, 14.
अङ्गीकृत, p 285, 58.
अङ्गुरि, p 159, n.
अङ्गुरी, p 159, n.
अङ्गुरीयक, p 166, n.
अङ्गुल, p 159, n.
अङ्गुलि, p 159, n.
अङ्गुलिप्रस्थ, p 241, 86.
अङ्गुलिमुद्रा, p 166, 9.
अङ्गुली, p 159, 33.
अङ्गुलीयक, p 166, 9.
अङ्गुष्ठ, p 159, 33.
अंहस्, p 31, n.
अंघ्रि, p 156, n.
अंघ्रिवल्लिका, p 107, 11.
अचण्डी, p 238, 71.
अचल, p 84, 1.
अचला, p 73, 2.
अच्युत, p 4, 14.
अर्चि, p 11, n.
अच्युताग्रज, p 4, 18.

अच्छ—अजी.

अच्छ, p 64, 14. p 308, 31.
अच्छभल्ल, p 127, 4.
अज, p 239, 76. p 308, 32.
अजकव, p 6, n.
अजकाव, p 6, n.
अजगन्धिका, p 119, 5.
अजगर, p 57, 5.
अजगव, p 6, 30.
अजगाव, p 6, n.
अजननि, p 296, n.
अजन्य, p 217, 77.
अजमोदा, p 120, 10.
अजशृङ्गी, p 114, 7.
अजस्र, p 13, 61.
अजा, p 239, 76.
अजाजी, p 229, 36.
अजाजीव, p 250, 11.
अजानेय, p 202, n.
अजित, p 318, 64.
अजिन, p 187, 46.
अजिनपत्रा, p 132, 26.
अजिनयोनि, p 128, 8.
अजिर, p 81, 13. p 351, 183.
अजिह्म, p 276, 21.
अजिह्मग, p 212, 54.
अजीकव, p 6, n.

अजी—अणी.

अजीवनि, p 296, n.
अज्जुका, p 48, 11.
अज्ञ, p 268, 38. p 270, 48.
अञ्चित, p 283, 47.
अञ्जन, p 16, 5.
अञ्जनकेशी, p 116, 18.
अञ्जना
अञ्जनावती, p 16, 6.
अञ्जलि, p 160, 36.
अञ्जसा, p 376, 2. p 379, 12.
अञ्झाटा p 116, 15.
अटनि, p 212, n.
अटनी, p 212, 52.
अटवि, p 86, n.
अटवी, p 86, 1.
अटरूष, p 110, 22.
अटरूम, p 110, n.
अट'1n. 1p 648.
अटाट्या, p, 184, 35.
अट्ट, p 80, 12.
अट्या, p 184, n.
अणव्य,p 272,4.p 272,n.
अणव्य, p 221, n.
अणि, p 205, 24.
अणिमन्, p 7, 31.
अणी, p 205, n.

अणी—अति.

अणीयस्, p 274, 12.
अणु, p 225. 20. p 274, 11.
अण्ड, p 135, 37.
अण्डकोश, p 157, n.
अण्डकोष, p 157, 27.
अण्डज, p 65, 17. p 134,33.p271,51.
अतट, p 84, 4.
अतलस्पर्श, p 64, 15.
अतसी, p. 225, 20.
अति, p 372, 3. p 376, 2. p 377, 5.
अतिक्रम, p 214, 64. p 295, 33. p 343, 152.
अतिचरा, p 120, 11.
अतिच्छत्र, p 125, 32.
अतिच्छत्रा, p 122, 17.
अतिजव, p 209, 41.
अतिथि, p 183, 33.
अतिथी, p 183, n.
अतिनिर्हारिन्, p 36, 19.
अतिथु, p 63, 14.
अतिपथिन्, p 76, 16.
अतिपात, p 184, 36. p 295, 33.
अतिबल, p, 209, n.

अति—अद.

अतिमात्र, p 13, 62.
अतिशुक्ल, p 103, 52.
अतिशुक्लक, p 92, 7.
अतिरिक्त, p 277, 25.
अतिविषा, p 109, 18.
अतिवेल, p 13, 62.
अतिशक्तिता, p 216, 71.
अतिशय, p 13, 61.
p 289, 11.
अतिसर्जन, p 294, 28.
अतिसारकिन्, p 153, 10.
अतिसौरभ, p 94, 14.
अतीन्द्रिय, p 278,28.
अतीव, p 376, 2.
अत्तिका, 49. n.
अत्यन्तकोपन, p 266, 32.
अत्यन्तीन, p 209, 44.
अत्यय, p 218, 84.
p 343, 152.
अत्यर्थ, p 13, 62.
अत्यल्प, p 274,12.
अत्याहित, p 322, 80.
अथ, p 373,8.
अथो p 373, 8
अदभ्र, p 274, 12.
अदर्श, p 26, n. p 174, n.
अदर्शन, p 292, 22.

अदि—अधि.

अदितिनन्दन, p 2, 3.
अदृश्, p 153, 12.
अदृष्ट, p 198, 30.
अदृष्टि, p 55, 37.
अद्धा, p 379,12.
अद्भुत, p 50, 19.
अद्मर, p 263,20.
अद्य, p 382, 20.
अद्रि, p 84, 1. p 347, 165.
अद्वयवादिन्, p 3, 9.
अध, p 56, n.
अधम, p 272, 3. p 342, 146.
अधमर्ण, p 221, 5.
अधर, p 354, 191.
p 161, 41.
अधरतस्, p 383, n.
अधरस्तात्, p 383, n.
अधरात्, p 383, n.
अधरेण, p 383, n.
अधरेद्युस्, p 382, n.
अधरौ, p 161, n.
अधस्तात्, p 283, n.
अधामार्गव, p 107, n.
अधिक. p 240, 80.
अधिकर्द्धि, p 261, 11.
अधिकाङ्ग, p 207, 31.
अधिकार, p, 198, 31.

अधि—अध्यू.

अधिक्षत, p 192, 7.
अधिक्षिप्त, p 268, 42.
अधित्यका, p 85, 7.
अधिप, p 261, 11.
अधिभू, p 261, 11.
अधिरोहिणी, p 82, 18.
अधिशासन, p 173, 36.
अधिविन्ना, p, 138, 7.
अधिश्रयणी, p 227, 29.
अधिष्ठान, p 336, 128.
अधीन, p 262, 16.
अधीर, p 264, 26.
अधीश्वर, p 191, 2.
अधुना, p 383, 23.
अधृष्ट, p 264, 26.
अधोंशुक, p 169, 18.
अधोक्षज, p 4, 16.
अधोभुवन, p 56, 1.
अधोमुख, p 266, 33.
अधोलोक, p 56, n.
अधोमुखी, p 266, n.
अध्यक्ष, p 97, n. p 192, 6.
p 365, 227.
अध्यण्डा, p 106, n.
अध्यवसाय, p 52, 29
अध्यापक, p 176, 6.
अध्याहार, p 33, 12.
अध्यूढा, p 138, 7.

अध्ये—अन.

अध्येषणा, p 183, 32.
अध्वग, p 195, 17.
अध्वगा, p 195, n.
अध्वनीन, p 195, 17.
अध्वनीना, p 195, n.
अध्वन्, p 76, n.
अध्वन्य, p 195, 17.
अध्वन्या, p 195, n.
अध्वर, p 178, 13.
अध्वर्यु, p 178, 16.
अन, p 379, n.
अनक, p 272, n.
अनकदुन्दुभि, p 4, n.
अनक्षर, p 43, 21.
अनङ्ग, p 5, 20.
अनच्छ, p 64, 14.
अनडुही, p 235, n.
अनडुह्, p 235, 60.
अनड्वाही, p 235, n.
अनध्यक्ष, p 278, n,
अनन्त. p 15, 1. p 323, 84. p 57, 4.
अनन्ता, p 73, 2. p 107, 10. p 118, 2. p 123, 24. p 112, 30.
अनन्यज, p 5, 21.
अनन्यवृत्ति, p 278, 29.
अनमितंपच, p 270, n.
अनया, p 343, 151.

अन—अनु.

अनर्थक, p 43, 21.
अनल, p 10, 50.
अनवधानता, p 53, 30.
अनवरत, p 13, 61.
अनवरार्द्ध्य. p 273, 7.
अनस्, p 204, 20.
अनाकुल, p 354, 192.
अनागतार्त्तवा, p 139, 8.
अनादर, p 50, 22.
अनामय, p 150, 1.
अनामिका, p 159, 33.
अनायासकृत, p 282, 44,
अनारत, p 13, 61.
अनात्यन्तिक, p 119, 8.
अनावृत, p 167, 13,
अनि, p 385, n.
अनिमिष, p 363, 220.
अनिरुद्ध, p 5, 22.
अनिल, p 2, 5. p 12, 57.
अनिश, p 13, 61.
अनीक, p 210. 46. p 216, 73.
अनीकस्थ, p 192, 6.
अनीकिनी, p 210, 46.
अनु, p 373, 9.
अनुक, p 264, 23,
अनुकम्पा, p 49, 18.
अनुकर्ष, p 206, 25.
अनुकर्षन्, p 206, n.

अनु—अनु.

अनुकल्प, p 185, 39.
अनुकामीन, p 209, 44.
अनुकार, p 291, 17.
अनुक्रम, p 184, 36.
अनुक्रोश, p 49, 18.
अनुग, p 278, 28.
अनुग्रह, p 290, 13.
अनुचर, p 208, 39.
अनुज, p 147, 43.
अनुजीविन्, p 193, 9.
अनुतर्षण, p 257, 43.
अनुतर, p 63, n.
अनुताप, p 51, 25.
अनुत्तम, p 273, 6.
अनुत्तर, p 354, 192.
अनुपद, p 278, 28.
अनुपदीना, p 254, 31.
अनुपमा, p 16, 6.
अनुप्लव, p 208, 39.
अनुबन्ध, p 328, 101.
अनुबोध, p 170, 24.
अनुभव, p 294, 27.
अनुभाव, p 360, 211. p 50, 21.
अनुमति, p 26, 8.
अनुयोग, p 41, 10.
अनुरोध, p 170, n. p 194, 12.
अनुलाप, p 42, 16.

अनु—अन्त.

अनुपतन, p 194, 12.
अनुवत्सर, p 30, n.
अनुवाक, p 390, 17.
अनुशय, p 343, 150.
अनुष्टुप्, p 180, n.
अनुष्ण, p 252, 19.
अनुहार, p 291, 17.
अनुहार्य्यं, p 183, n.
अनूक, p 301, 13.
अनूयाज, p 177, 9.
अनून, p 275, n.
अनूनक, p 275, 15.
अनूप, p 75, 10.
अनूरु, p 22, 33.
अनूषर, p 74, n.
अनृजु, p 270, 46.
अनृत, p 43,22. p 220,2.
अनेडप, p 200, 2.
अनेडमूक, p 268, n.
अनेहस्, p 24, n.
अनो, p 379, n.
अनोकह, p 87, 5.
अन्तःपुर, p 80, 11.
अन्त, p 218, 85.
अन्तक, p 11, 54.
अन्तर, p 353, 189.
अन्तरा, p 378, 10.
अन्तराय, p 292, 19.

अन्त—अन्दि.

अन्तराल, p 16, 7.
अन्तरिक्ष, p 15, 1.
अन्तरीक्ष, p 15, n.
अन्तरीप, p 62, 8
अन्तरीय, p 169, 18.
अन्तरे, p 378, 10.
अन्तरेण, p 376, 3. p 379, 10.
अन्तर्गत, p 280, 36.
अन्तर्द्वार, p 81, 14.
अन्तर्धा, p 18, 14.
अन्तर्धि, p 16, 14.
अन्तर्मनस्, p 260, 8.
अन्तर्वंशिक, p 192, 8.
अन्तर्वत्नी, p 142, 22.
अन्तर्वाणि, p 260, 6.
अन्तावसायिन्, p 250, 10
अन्तिक, p 275, 17.
अन्तिकतम, p 275, 18.
अन्तिका, p 49, 15. p 227, 29.
अन्तिकाश्रय, p 292, 19.
अन्तिम, p 275, n. p 578, n.
अन्तेवासिन्, p 252, 20. p 177, 10.
अन्त्र, p 278, 30.
अन्न, p 155, 17.
अन्दिका, p 227, n.

अन्दु—अप.

अन्दुक, p 202, 9.
अन्दूक, p 202, n.
अन्ध, p 233, 48. p 60, n. p 330, 105.
अन्धकरिपु, p 6, 29.
अन्धकार, p 56, 3.
अन्धतमस, p 56, 3.
अन्धस्, p 233, n.
अन्धातमस, p 56, n.
अन्ध्र, p 68, 26.
अन्न, p 233, 48. p 285, 60.
अन्य, p 279, 32.
अन्यतर, p 279, 32.
अन्यतरेद्युः, p 382, n.
अन्येद्युः, p 382, n.
अन्वक्ष, p 278, 28.
अन्वच्, p 278, n.
अन्वय, p 175, 1.
अन्ववाय, p 175, 1.
अन्वाहार्य्य, p 183, 31.
अन्वाहार्य्यक, p 183, n.
अन्विष्ट, p 284, 54.
अन्वीषण, p 294, n.
अन्वीची, p 278, n.
अन्वेषण, p 294, n.
अन्वेषणा, p 183, 31.
अन्वेषित, p 284, 54.
अपकारगी, p 42, 14.

अप — अप.

अपक्रम, p 217, 80.
अपगा, p 69, 30.
अपघन, p 156, 21.
अपचय, p 291, 16.
अपचायित, p 284, 51.
अपचित, p 284, 51.
अपचिति, p 319, 70.
अपठान्तर, p 275, 17.
अपटु, p 152, 9.
अपत्य, p 144, 28.
अपत्रपा, p 51, 23.
अपत्यपिण्ड, p 265, 28.
अपथ, p 77, 17.
अपथिन्, p 77, 17.
अपदान, p 286, n.
अपदान्तर, p 275, n.
अपदिश, p 16, 7.
अपदेश, p 53, 33.
p 362, 218.
अपध्वस्त, p 268, 39.
p 282, n.
अपभ्रंश, p 38, 2.
अपभ्रंश, p 38, n.
अपध्यान, p 217, 80.
अपरस्पर, p 286, n.
अपरस्परा, p 286, n.
अपराजिता, p 110, 22.
p 121, 15.

अप — अपा.

अपराद्धपृषत्क, p 208, 36.
अपराध, p 197, 26.
अपराह्ण, p 25, 3.
अपरेद्युः, p 382, n.
अपर्णा, p 7, 33.
अपलाप, p 42, 17.
अपवर्ग, p 35, 16.
अपवर्जन, p 182, 29.
अपवाद, p 41, 13.
p 326, 91.
अपवारण, p 18, 14.
अपशद, p 251, n.
अपशब्द, p 38, 2.
अपष्ठु, p 279, 33.
अपसद, p 251, 16.
अपसर्प, p 194, 13.
अपसव्य, p 279, 34.
अपस्कर, p 205, 23.
अपस्नात, p 263, 19.
अपहार, p 291, 16.
अपाङ्ग, p 162, 45.
p 305, 22.
अपान, p 157, 24.
p 12, 59.
अपामार्ग, p 107, 7.
अपावृत्ति, p 60, 2.
अपाहत, p 262, 15.
अपासङ्ग, p 212, n.

अपा — अब्ज.

अपासन, p 218, 82.
अपाची p 15, n.
अपि, p 374, 10.
अपिगीर्ण, p 285, 50.
अपिधान, p 18, 14.
अपिनद्ध, p 207, 33.
अपीनस, p 150, n.
अपूप, p 232, 48.
अपोगण्ड, p 148, n.
अपोदिका, p 123, n.
अप्, p 60, n.
अप्पति, p 12, 56.
अप्पित्त, p 11, 52.
अप्रकाण्ड, p 88, 9.
अप्रगुण, p 276, 21.
अप्रत्यक्ष, p 278, 28.
अप्रधान, p 274, 9.
अप्राप्त्र, p 274, 9.
अप्रिया, p 67, n.
अप्सरस्, p 2, 6. p 10, 47.
अंबक, p 87, 7.
अबद्ध, p 43, 21.
अबद्धमुख, p 267, 36.
अबध्य, p 43, n.
अबला, p 137, 2.
अबाध, p 279, 33.
अब्ज p 18, 16.
p 309, 34.

अज—अभि.

अज्ञयोनि, p 3, 12.
अद्द, p 30, 20.
p 325, 91.
अद्भ्र, p 15, n.
अद्भ्रस्तु: p 16, n.
अद्भ्रि, p 63, n.
अब्रह्मण्य, p 48, 14.
अब्राह्मण्य, p 48, n.
अभय, p 125, 30.
अभया, p 100, 39.
अभाषण, p 184, 35.
अभिक, p 264, 24.
अभिक्रम, p 214, n.
अभिख्या, p 345 158.
p 40, n.
अभिघस्त:, p 337, 131.
अभिचाक, p 290, 13.
अभिचक्षण, p 291, 17.
अभिघाति, p 193 11.
अभिघातिन्, p 193, n.
अभिचार, p 291, 19.
अभिजन, p 175, 1.
p 331, 110.
अभिजात, p 323, 84.
अभित, p 375, 17.
अभिधान्. p 40, 8.
अभिधा, p 40, n.
अभिध्या, p 51, 24.

अभि—अभि.

अभिनय, p 49, 16.
अभिनव, p 278, 27.
अभिनवोद्भिद्, p 87, 4.
अभिनिर्मुक्त, p 190, 54.
अभिनिर्य्याण, p 214, 63.
अभिनीत, p 197, 24.
अभिपन्न, p 337, 131.
अभिप्राय, p, 292, 20.
अभिभूत, p 268, 40.
अभिमान, p 50, 22.
p 332, 113.
अभियाति, p 193, n.
अभियातिन्, p 193, n.
अभियोग, p 290, 13.
अभिरूप, p 338, 134.
अभिलाव, p 293, 24.
अभिलाष, p 52, 28.
अभिलाषुक, p 263, 22.
अभिवाद, p 42, 14.
अभिवादक, p 265, 28.
अभिवादन, p 185, 40.
अभिव्याप्ति, p 287, 6.
अभिशस्त, p 269, 43.
अभिशाप्ति, p 183, 32.
अभिशाप, p 41, 11.
अभिशपन, p 41, n.
अभिषङ्ग, p 287, n.
p 306, 25.

अभि—अभ्य.

अभिषव, p, 257, 42.
p 188, 46.
अभिषुत, p 230, 39.
अभिषेचन, p 214, 63.
अभिष्टुत, p 285, 59.
अभिसम्पात, p 216, 73.
अभिसर, p 208, 39.
अभिसारिका, p 139, 10.
अभिहत, p 268, n.
अभिहार, p 291, 17.
p 348, 170.
अभिहित, p 284, 57.
अभीक, p 264, 24.
अभीक्ष्ण, p 379, 11.
p 376, 1.
अभीप्सित, p 272, 3.
अभीरु, p, 109, 19.
अभीषङ्ग, p 287, 6.
अभीष्ट, p 272, 3.
अभ्यग्र, p, 275, 17.
अभ्यन्तर, p 16, 7.
अभ्यमित, p 152, 9.
अभ्यमित्रीण, p 209, 53.
अभ्यमित्रीय:, p 209, 43.
अभ्यमित्र्य, p 209, 43.
अभ्यर्ण, p 275, 17.
अभ्यवकर्षण, p 291, 7.

अभ्यवस्कन्दन, p 217, 78.
अभ्यवहृत, p 289, 60.
अभ्याख्यान, p 41, 11.
अभ्यागारिक, p 261,12.
अभ्यादान, p 293, 26.
अभ्यान्त, p 152, 9.
अभ्यामर्द, p 216, 74.
अभ्याश, p 275, n.
अभ्यास, p 275, 16.
अभ्यासादन, p 217, 78.
अभ्याहार, p 291, n.
अभ्युदित, p 190, 54.
अभ्युपगम, p 34, 14.
अभ्युपपत्ति, p 290, 13.
अभ्युष, p 232, n.
अभ्यूष, p 232, 47.
अभ्योष, p 232, n.
अभ्र, p 15, 1.
अभ्रक, p 244, 100.
अभ्रपुष्प, p 93, 10.
अभ्रमातङ्ग, p 9, 42.
अभ्रमु, p 16, 6.
अभ्रमुवल्लभ, p 9, 42.
अभ्रि, p 63, 13.
अभ्रिय, p 16, 9.
अभ्री, p 63, n.
अभ्रेष, p 197, 24.
अमण्ड, p 98, n.

अमत, p 229, 33.
अमर, p 1, 2.
अमरा, p 8, n.
अमरावती, p 8, 4[illegible].
अमर्त्य, p 2, 3.
अमर्ष, p 51, 26.
अमर्षण, p 266, 32.
अमल, p 244, 100
अमलक, p 397, 33.
अमा, p 374, 11.
अमांस, p 147, 41.
अमात्य, p 192, 4.
अमानस्य, p 59, 3.
अमामसी, p 26, n.
अमामासी, p 26, n.
अमावसी, p 26, n.
अमावस्या, p 25, 8.
अमावासी, p 26, n.
अमावास्या, p 26, 8.
अमित्र, p 193, 11.
अमिष, p 154, n.
अमुत्र, p 378, 8.
अमृणाल, p 125, 3[illegible].
अमृत, p 9, 44. p 182, 28. p 322, 78. p 60, 3.
अमृता, p 99, 38. p 100, 39. p 106, 1.

अमृतास्रव, p 2, 3.
अमोघा, p 99, 35. p 110, 24.
अम्बर, p 351, 183. p 15, 1.
अम्बरिष, p 228, n.
अम्बरीष, p 228, 30.
अम्बष्ठ, p 248, 2.
अम्बष्ठा, p 103, 52. p 106, 3. p 119, 6.
अम्बा, p 48, 14. p 7, n.
अम्बिका p 7, 33.
अम्बु, p 61, 4.
अम्बुकण, p 17, 13.
अम्बुज, p 100, 41.
अम्बुभृत्, p 16, 8.
अम्बुवाहिनी, p 63, n.
अम्बुवेतस, p 93, 11.
अम्बुसेचनी, p 63, n.
अम्बूकृत, p 43, 21.
अम्भस्, p 61, 4.
अम्भोरुह, p 71, 41.
अम्भोरुट्, p 71, n.
अम्मय, p 61, 5.
अम्रातक, p 92, n.
अम्ल, p 35, 18.
अम्ल्ल, p 35, n.
अम्ललोणिका, p 119, 6.

अम्लवेतस्, p 119, 6.
अम्लान, p 104, 54.
अम्लिका, p 96, 24.
अम्लीका, p 96, n.
अय, p 32, 5.
अयन, p 28,13. p 76, 15.
अयस्, p 390, n. p 244, 98.
अयि, p 381, 18.
अयुधिक, p 208, 35.
अयुधीय, p 208, 35.
अयोग्य, p 226, 25.
अर, p 13, 60.
अरघट्ट, p 391, 18.
अरट्, p 99, n.
अरणि, p 179, 18.
अरणी p 179, n.
अरण्य, p 86, 1.
अरण्यानी, p 86, 1.
अरत्नि, p 160, 37.
अरम, p 272, n.
अरं, p 13, n.
अरर, p 82, 17.
अररि, p 82, n.
अररी, p 82, n.
अरलु, p 99, n.
अरविन्द, p 71, 39.
अराति, p 193, 11.

अराल, p 171,29. p 276, 20.
अरि, p. 193, 10.
अरित्र, p 63, 13.
अरिमेद, p 98, 30.
अरिष्ट, p 93, 12. p 80, 8. p 121, 14. p 310, 38. p 131, 20. p 80, 8. p 234, 53.
अरिष्टदुष्टधी, p 269, 44.
अरुण, p 22, 31. p 22, 33. p 37, 25. p 314, 51.
अरुणा, p 109, 18.
अरुन्तुद, p 279, 33.
अरुष्कर, p 93, 23. p 354, 191.
अरुस्, p 151, 5.
अरोक, p 283, 49.
अर्क, p 22, 31. p 299, 4. p 105, 61.
अर्कपर्ण, p 105, 61.
अर्कबन्धु, p 3, 10.
अर्काह्व, p 105, 61.
अर्गल, p 82, 17.
अर्गला, p 82, n.
अर्गली, p 82, n.
अर्घ, p 307, 28.

अर्घ्य, p 183, 32.
अर्घ्या, p 183, n.
अर्च्चा, p 184, 34. p 256, 36.
अर्च्चि, p 11, 52.
अर्च्चित, p 283, n. p 284, 51.
अर्च्चिस्, p 367, 232.
अर्ज्जक, p 105, 60.
अर्ज्जुन, p 37,22. p 96, 25. p 126, 33.
अर्ज्जुनी, p 237, 67.
अर्णव, p 60, 1.
अर्णस्, p 61, 4.
अर्त्तगल, p 104, 55.
अर्त्तन, p 295, 32.
अर्त्ति, p 320, 70.
अर्त्तिका, p 49, n.
अर्थ, p 325, 88. p 242, 91.
अर्थना, p 183, 32. p 287, 6.
अर्थप्रयोग, p 221, 4.
अर्थशास्त्र, p 39, 5.
अर्थिन्, p 193,9. p 270, 49.
अर्थ्य, p 245, 104. p 346, 162.

अर्ह — अर्शो.

अर्हना, p 287, 6.
अर्हनि, p 391, n.
अर्हित, p 283, 47.
अर्द्ध, p 18, 17.
अर्द्धचन्द्रा, p 111, 27.
अर्द्धनाव, p 63, 14.
अर्द्धरात्र, p 25, 6.
अर्द्धर्च्च, p 397, 32.
अर्द्धहार, p 166, 7.
अर्द्धोरुक, p 169, 20.
अर्बुद, p 391, 19. p 397, 33.
अर्भक, p 135, 38.
अर्म, p 398, 34.
अर्य्य, p 342, 148.
अर्य्यमन्, p 21, 29.
अर्य्या, p 140, 14.
अर्य्याणी, p 140, 15.
अर्य्यी, p 140, 15.
अर्व्वन्, p 272, 3. p 202, 12.
अर्व्वाक्, p 380, 16.
अर्व्वाच्, p 380, 16.
अर्श, p 151, n.
अर्शरोगयुत, p 152, 10.
अर्शस, p 152, 10.
अर्शस्, p 151, 5.
अर्शोघ्न, p 123, 22

अर्स — अला.

अर्संस्, p 151, n.
अर्हणा, p 184, 34.
अर्हित, p 284, 51.
अलं, p 379, 11. p 374, 13.
अल, p 245, 104.
अलक, p 252, n. p 162, n.
अलका, p 14, 66.
अलक्त, p 171, 26.
अलक्ष्मी, p 59, 2.
अलगर्द, p 57, 5.
अलगर्द्द, p 57, n.
अलगर्द्ध, p 57, n.
अलङ्करिष्णु, p 164, 1. p 265, 29.
अलङ्कर्त्तृ, p 164, 1.
अलङ्कर्म्मीण, p 262, 18.
अलङ्कार, p 164, 3.
अलङ्कृत, p 164, 2.
अलंक्रिया, p 164, 2.
अलञ्जर, p 228, n.
अलञ्जीविक, p 403, n.
अलञ्जीविका, p 403, n.
अलर्क, p 252, 22. p 105, 61.
अलवाल, p 68, n.
अलस p 252, 19.
अलात, p 228, 30.

अला — अव.

अलाबु, p 123, n.
अलाबू, p 123, 21.
अलि, p 130, 14. p 133, 29.
अलिक, p 161, 43.
अलिगर्द, p 57, n.
अलिञ्जर, p 228, 31.
अलिन्, p 130, n.
अलिन्द, p 81, n.
अलीक, p 161, n. p 301, 12.
अलु, p 228, n.
अल्प, p 274, 11.
अल्पतनु, p 149, 48.
अल्पमारिष, p 118, 1.
अल्पसरस्, p 68, 28.
अल्पिष्ठ, p 274, 12.
अल्पीयस्, p 274, 12.
अवकर, p 82, 18.
अवकीर्णिन्, p 190, 53.
अवकृष्ट, p 268, 39,
अवकेशिन्, p 87, 7.
अवक्रय, p 240, 80.
अवगणित, p 284, 56.
अवगत, p 285, 57.
अवगीत, p 281, 42.
अवग्रह. p 17, 12, p 201, 6.

अवग्राह, p 17, 12. p 201, n. p 296, n.
अवच्छुरित, p 54, n.
अवचर्षित, p 282, 43.
अवज्ञा, p 51, 23.
अवज्ञात, p 284, 56.
अवट, p 56, 2.
अवटि, p 56, n.
अवटीट, p 148, 45.
अवटु, p 161, 39.
अवतंस, p 366, 229.
अवतमस, p 56, 3.
अवतोका, p 237, 69.
अवदंश, p 257, 40.
अवदात, p 37, 22.
अवदान, p 286, 3.
अवदारण, p 222, 12.
अवद्राह, p 125, 30.
अवदीर्ण, p 280, 39.
अवद्य, p 272, 4.
अवधि, p 328, 102.
अवधान, p 53, n.
अवध्वस्त, p 282, 43.
अवन, p 287, 4. p 296, n.
अवनत, p 276, 20.
अवनय, p 294, n.
अवनाट, p 148, 45.
अवनाय, p 294, 27.
अवनि, p 73, 3. p 385, n.
अवनी, p 73, n.
अवन्तिसोम, p 230, 39.
अवनद्ध, p 46, n.
अवन्ध्य, p 87, 6.
अवभृथ, p 182, 27.
अवभ्रट, p 148, 45.
अवम, p 272, 3.
अवमत, p 284, 56.
अवमर्द, p 217, 78.
अवमानना, p 51, 23.
अवमानित, p 284, 56.
अवयव, p 156, 21.
अवर, p 201, 8.
अवरज, p 147, 43.
अवरति, p 296, 37.
अवरवर्ण, p 248, 1.
अवरीण, p 282, 43.
अवरोध, p 80, 12.
अवरोधन, p 80, 11.
अवरोह, p 88, 11.
अवर्ण, p 41, 13.
अवलक्ष, p 37, n.
अवलग्न, p 158, 30.
अवल्गुज, p 108, 14.
अववाद, p 197, 25. p 326, n.
अवश्य, p 380, 16.
अवश्याय, p 19 19.
अवक्रयणी, p 238, 71.
अवष्टब्ध, p 330, 107.
अवसर, p 293, 24.
अवसर्प, p 194, n.
अवसव्य, p 279, n.
अवसान, p 296, 38.
अवसित, p 283, 48. p 226, n. p 285, 57.
अवस्कर, p 155, 18. p 348, 169.
अवस्था, p 32, 7.
अवहार, p 66, 21.
अवहित्था, p 54, 34.
अवहित्थ, p 54, n.
अवहेल, p 51, 23.
अवहेला, p 51 n.
अवाक्पुष्पी, p 122, 18.
अवाग्र, p 276, 20.
अवाच्, p 261, n. p 383, n. p 266, 33.
अवाची, p 15, 3. p 266, n.
अवाच्य, p 43, 21.
अवार, p 62, 8. p 398, 35.
अवारपार:, p 60, n.
अवासस्, p 268, 39.

अवि, p 360, 209. p 142, n.

अविघ्न, p 102, 48.

अवित, p 284, 55.

अविद्धकर्णा, p 106, n.

अविद्धकर्णी, p 106, n.

अविद्या, p 35, 16.

अविनीत, p 264, 23.

अविरत, p 13, 61.

अविरा, p 142, 20.

अविलम्बन, p 279, n.

अविलम्बित, p 13, 60. p 279, 32.

अविस्पष्ट, p 43, 22.

अवी, p 142, n.

अवीरा, p 139, 11.

अवेक्षा, p 294, 28.

अब्द, p 325, n.

अब्धि, p 60, 1.

अब्धिकफ, p 246, 105.

अव्यक्त, p 318, 64.

अव्यक्तराग, p 37, 25.

अव्यण्डा, p 106, 5.

अव्यथा, p 100, 39. p 120, 11.

अव्यय, p 398, 34.

अव्यवस्थित, p 275, 17.

अशन, p 96, n.

अशनाया, p 234, 54.

अशनायित, p 263, 20.

अशनि, p 9, 43.

अशनी, p 9, n.

अशितङ्गवीन, p 235, n.

अशिश्वी, p 139, 11.

अशुभ, p 393, 23.

अशेष, p 275, 14.

अशोकरोहिणी, p105, 4.

अशोका, p 106, n.

अश्मगर्भ, p 243, 92.

अश्मज, p 245, 104.

अश्मन्, p 84, 4.

अश्मन्त, p 227, 29.

अश्मरी, p 152, 7.

अश्मसार, p 244, 99.

अश्र, p 162, n. p 164, n.

अश्रप, p 11, n.

अश्रान्त, p 13, 61.

अश्रि, p 214, 61.

अश्री, p 214, n.

अश्रु, p 162, 44.

अश्लील, p 43, 19.

अश्व, p 202, 11.

अश्वयुज, p 29, n.

अश्वकर्णक, p 96, 25.

अश्वत्थ, p 91, 1.

अश्वमेधीय, p 203, 13.

अश्वयुज, p 20, 23.

अश्ववडव, p 390, 16.

अश्ववडवा, p 390, 16.

अश्ववडवौ, p 390, n

अश्वा, p 203, 14.

अश्वारोह, p 206, 28.

अश्विनी, p 20, 23.

अश्विनीसुत, p 10, 46.

अश्विन, p 10, 47.

अश्वीय, p 203, 16.

अषडक्षीण, p 196, 22.

अषाढ, p 29, 16. p187, n.

अषाढक, p 29, n.

अष्टापद, p 258, 46. p 243, 96.

अष्ठीवत्, p 156, 23.

असंहत, p 110, n.

असकृत्, p 376, 1.

असती, p 139, 10.

असतीसुत, p 143, 26.

असन, p 96, 24.

असमीक्ष्यकारिन्.p262,17.

असार, p 273, 6.

असि, p 213, 57.

असिक्नी, p 141, 18.

असित, p 37, 23.

असिधावक, p 249, 7.

असिधेनुका, p 214, 60.

असि—अस्र.

असिपुत्री, p 214, 60.
असिहेति, p 208, 33.
असु, p 219, n.
असुधारण, p 219, 88.
असुर, p 2, 7.
असुरी, p 225, n.
असुक्षण, p 51, n.
असुर्क्षण, p 51, n.
असूक्षण, p 51, 23.
असूर्क्षण, p 51, n.
असूया, p 51, 24.
असृग्धरा, p 154, 13.
असृग्धारा, p 154, n.
असृज्, p 154, 15.
असृपाटी, p 400, n.
असेचनक, p 272, 2.
असौम्यस्वर, p 267, 37.
अस्त, n 84,2. p 280,37.
अस्तम्, p 381, 17.
अस्ति, p 381, 18.
अस्तु, p 379, 13.
अस्त्र, p 347,166. p 211, 50.
अस्त्रिन्, p 209, n.
अस्थिर, p 269, 42.
अस्फुटवाच्, p 267, 37.
अश्मन्त, p 227, n
अश्मपुष्प, p 115, 10.

अस्र—अहे

अस्र, p 154, 15. p 162, 44.
अस्रप, p 11, 55.
अस्रु, p 162, 44.
अस्वच्छन्द, p 262, 16.
अस्वप्न, p 2, 3.
अस्वर, p 267, 37.
अस्वाध्याय, p 289, 53.
अहंयु, p 271, 50,
अहःपति, p 22, 32.
अहङ्कार, p 5C, 22.
अहङ्कारवत्, p 271, 50.
अहन्, p 24, n.
अहमहमिका, p 216, 70.
अहम्पूर्विका, p 215, 68.
अहम्मति, p 35, 16.
अहर्पति, p 22, 32.
अहर्मुख, p 24, 2.
अहस्कर, p 22, 30.
अहह, p 376, 18.
अहार्य्य, p 84, 1.
अहि, p 370, 240. p 57, 6.
अहित, p 193, 11.
अहितुण्डिक, p 58, 11.
अहिभय, p 198, 30.
अहिभुज, p 308, 32.
अहेरु, p 109, 20.

अहो—आक्षो.

अहो, p 377, n. p 378, 9.
अहोरात्र, p 27, 12.
अह्नाय, p 376, 2.

आ, p 371, 1.
आं, p 380, 16.
आकम्पित, p 280, 36.
आकर, p 85, 7.
आकरणा, p 40, n.
आकर्ष, p 364, 223.
आकल्प, p 164, 1.
आकार, p 290, 15. p 347, 164.
आकारगुप्ति, p 54, 34.
आकारणा, p 40, n.
आकाश, p 15, 2.
आकीर्ण, p 279, 35.
आकुल, p 276, 21.
आकूपार, p 60, n.
आक्रीड, p 86, 3.
आक्रोशन, p 287, 6.
आक्षारणा, p 42, 15.
आक्षारित, p 269, 43.
आक्षीव, p 93, 11.
आक्षेप, p 41, 13.
आक्षोट, p 92, 9.
आक्षोड, p 92, n.

आच्चो—आच.

आच्चोदन, p 253, 24.
आखण्डल, p 8, 40.
आखु, p 129, 12.
आखुभुज्, p 128, 6.
आखेट, p 253, 24.
आख्या, p 40, 8.
आख्यात, p 284, 57.
आख्यायिका, p 39, 6.
आगन्तु, p 183, 33.
आगस्, p 197, 26. p 367, 132.
आगाध, p 64, n.
आगान्तु, p 183, n.
आगार, p 79, n.
आगू, p 34, 14.
आग्नीध्र, p 179, 17.
आग्नेयी, p 15, n.
आग्व, p 34, n.
आगुरं, p 34, n.
आगूस्, p 34, n.
आग्रहायण, p 28, n.
आग्रहायणिक, p 28, 14.
आग्रहायणी, p 20, 24.
आङ्, p 371, 1.
आङ्गार, p 297, n.
आङ्गिक, p 49, 16.
आङ्गिरस, p 21, 26.
आचमन, p 184, 35.

आचा—आढ.

आचाम, p 233, 49.
आचार्य्य, p 176, 7.
आचार्य्या, p 140, 14.
आचार्य्याणी, p 140, 14.
आचित, p 242, 88.
आच्छादन, p 18, 14. p 168, 17.
आच्छुरितक, p 54, 34.
आजक, p 239, 77.
आजगवं, p 6, n.
आजानेय, p 202, 12.
आजि, p 216, 74. p 309, 34.
आजीव, p 220, 1.
आज, p 59, n.
आज्, p 59, n.
आज्ञा, p 197, 26.
आज्य, p 233, 52.
आटि, p 132, 25.
आडम्बर, p 348, 170.
आडि, p 132, 25.
आढक, p 242, 89.
आढकिक, p 222, n.
आढकिका, p 222, 10. p 242, n.
आढकी, p 222, n. p 386, 7. p 242, n.
आढकीन, p 222, n.

आढ—आत्म.

आढकीना, p 222, n.
आढ्य, p 261, 10.
आढ्या, p 261, n.
आणक, p 272, n.
आणवीन, p 221, n.
आणि, p 205, n.
आतञ्चन, p 334, 118.
आततायिन्, p 269, 44.
आतप, p 23, 36. p 392, 20.
आतपत्र, p 199, 32.
आतर, p 63, 11.
आतापिन्, p 131, n.
आतायिन्, p 131, n.
आतिथेय, p 183, 33.
आतिथेयी, p 183, n.
आतिथ्य, p 183, 33.
आतिथ्या, p 183, n.
आतुर, p 152, 9.
आतोद्य, p 46, 5.
आत्तगर्व, p 263, 40.
आत्मगुप्ता, p 106, 5.
आत्मघोष, p 131, 20.
आत्मज, p 143, 27.
आत्मजा, p 143, n.
आत्मन्, p 332, 112.
आत्मभू, p 3, 11. p 5, 21.

आत्म—आन.

आत्मम्भरि, p 263, 21.
आथर्वण, p 297, 43.
आदर्श, p 174, 41.
आदि, p 278, 30.
आदिकारण, p 32, 6.
आदितेय, p 2, 3.
आदित्य, p 2, 5. p 21, 29.
आदिम, p 278, n.
आदीनव, p 294, 29.
आदृत, p 324, 88.
आदेष्टृ, p 176, 7.
आद्य, p 278, 30.
आद्यमाषक, p 241, 86.
आद्यून, p 263, 21.
आधार, p 68, 29.
आधि, p 52, 28. p 328, 100.
आधूत, p 280, 36.
आधोरण, p 206, 27.
आध्यान, p 52, 29.
आध्या, p 52, n.
आनक, p 46, 6. p 298, 3. p 46, n.
आनकदुन्दुभि, p 46, n. p 4, 17.
आनकदुन्दुभी, p 46, n.
आनत, p 276, 19.

आन—आपा.

आनद्ध, p 46, 4.
आनन, p 161, 40.
आनन्द, p 31, 3.
आनन्दथु, p 31, 3.
आनन्दन, p 287, 7.
आनर्त्त, p 319, 66.
आनाय, p 64, 16.
आनाय्य, p 180, 21.
आनाह, p 168, n. p 151, 6.
आनुपूर्व, p 184, n.
आनुपूर्वक, p 184, n.
आनुपूर्वी, p 184, 36.
आन्धसिक, p 227, 28.
आनन्दि, p 31, n.
आन्वीक्षिकी, p 39, 5.
आपक्व, p 232, 47.
आपगा, p 69, 30.
आपण, p 78, 2.
आपणिक, p 239, 79.
आपत्प्राप्त, p 269, 42.
आपदा, p 211, n.
आपद्, p 211, 50.
आपन्न, p 269, 42.
आपन्नसत्वा, p 142, 22.
आपमित्यक, p 221, 4.
आपस्, p 60, n.
आपान, p 257, 43.

आपी—आम.

आपीड, p 173, 38.
आपीन, p 238, 73.
आपूपिक, p 227, 28.
आप्त, p 194, 13.
आप्य, p 115, n.
आप्रच्छन्न, p 287, 7.
आप्रपद, p 169, 21.
आप्रपदीन, p 169, n.
आप्रपदीना, p 169, n.
आप्लव, p 170, 23.
आप्लवव्रतिन्, p 186, n.
आप्लवव्रती, p 186, 42.
आप्लाव, p 170, 23.
आप्लुतव्रती, p 186, n.
आबन्ध, p 223, 13.
आबद्ध, p 276, 21. p 280, 37.
आविध, p 295, 36.
आभरण, p 164, 3.
आभाषण, p 42, 16.
आभास्वर, p 2, 5.
आभीर, p 235, 57.
आभीरपल्लि, p 83, n.
आभीरपल्ली, p 83, 20.
आभीरी, p 140, 13.
आभील, p 60, 4.
आभोग, p 173, 38.
आमगन्धि, p 36, 21.

आम—आय.

आमरक्त, p 98, n.
आमनस्य, p 59, n.
आमन्त्रण, p 287, n.
आमय, p 150, 2.
आमयाविन्, p 152, 9.
आमर्ष, p 51, n.
आमलक, p 99, n.
आमलकी, p 99, 38.
आमादस्, p 59, n.
आमालक, p 397, n.
आमिष, p 154, 14.
आमिषाशिन्, p 263, 19.
आमिक्षा, p 180, 22.
आमीक्षा, p 180, n.
आमुक्त, p 207, 33.
आमोद, p 36, 19.
आमोदिन्, p 36, 20.
आम्, p 379, 12.
आम्नाय, p 39, 3.
आम्र, p 94, 14.
आम्रातक, p 92, 8.
आम्रेडित, p 41, 12.
आम्लिका, p 96, n.
आम्लीका, p 96, n.
आयत p, 198, n. p 276, 18.
आयतन, p 79, 7.
आयति, p 198, 29.
आयत्त, p 262, 16.

आय—आरो.

आयस, p 244, n.
आयाम, p 168, 16.
आयु, p 219, 88.
आयुध, p 211, 50.
आयुधिक, p 208, 35.
आयुधीय, p 208, 35.
आयुष्मत्, p 261, 6.
आयुस्, p 219, n.
आयोधन, p 216, 72.
आर, p 244, n.
आरकूट, p 244, 97.
आरग्वध, p 91, 4.
आरति, p 296, 37.
आरनालक, p 230, 29.
आरम्भ, p 293, 26.
आरव, p 44, 2.
आरा, p 255, 35.
आराति, p 193, n.
आरात्, p 372, 4.
आराधन, p 336, 128.
आराम, p 86, 2.
आरालिक, p 227, 28.
आराव, p 44, 2.
आरु, p 228, n.
आरेवत, p 91, 4.
आरोग्य, p 150, 1.
आरोह, p 168, 16.
p 370, 240.

आरो—आलो

आरोहण, p 82, 18.
आर्त्तगल, p 104, n.
आर्त्तव, p 142, 21.
आर्त्ति, p 320, n.
आर्त्तवेयी, p 142, n.
आर्द्र, p 284, 55.
आर्द्रक, p 229, 37.
आर्य्य, p 175, 2.
आर्य्यावर्त्त, p 74, 8.
आर्षभ्य, p 236, 62.
आल, p 245, 104.
आलम्भ, p 218, 84.
आलय, p 79, 5.
आलवाल, p 68, 29.
आलस्य, p 252, 19.
आलान, p 201, 9.
आलाप, p 42, 16.
आलाबु, p 123, n.
आलाबू, p 123, n.
आलि, p 76, 14. p 130, n.
p 140, 12.
आलिङ्गं, p 46, n.
आलिङ्ग्य, p 46, 5.
आली, p 86, n. p 130, n.
p 140, n. p 76, n.
आलीढ, p 212, 53.
आलु, p 228, 31.
आलोक, p 294, n.

आलो—आशा.

आलोकन, p 294, 31. p 298, 3.
आवपन, p 229, 33.
आवर्त्त, p 61, 6.
आवलि, p 86, 4.
आवसित, p 226, 23.
आवाप, p 68, 29.
आवापक, p 166, 8.
आवाल, p 68, 29.
आविग्न, p 102, n.
आविल, p 64, 14.
आविस्, p 379, 12.
आवुक, p 48, 12.
आवुत्त, p 48, 12.
आवृत्, p 184, 36.
आवृत, p 281, 40.
आवृत्त, p 281, n.
आवेगी, p 118, 2.
आवेग, p 54, n.
आवेशन, p 79, 7.
आवेशिक, p 183, 33.
आवेशिकी, p 183, n.
आशंसित, p 265, 27.
आशंसु, p 295, 27.
आशम्, p 378, 10.
आशय, p 289, 11.
आशर, p 11, 55.
आशाढ, p 29, n.

आशा—आस.

आशा, p362,218.p15,2.
आशितङ्गवीन, p 235, 59.
आशिस्, p 367, 230.
आशीविष, p 57, 7.
आशु, p13,60. p223,15.
आशुग, p 12, 57. p 212, 54. p 304, 20.
आशुव्रीहि, p 223, n.
आशुशुक्षणि, p 11, 50.
आश्चर्य, p 50. 19.
आश्रम, p 175, 3.
आश्रय, p 195, 18.
आश्रयाश, p 10, 50.
आश्रव, p 264, 24.
आश्रुत, p 285, 58.
आश्व, p 203, 16.
आश्वत्थ, p 90, 18.
आश्वयुज, p 29, 17.
आश्विन, p 29, 17.
आश्विनेय, p 10, 47.
आश्वीन, p 203, 15.
आश्वीना, p 203, n.
आषाढ. p29,16. p187,45.
आसक्त, p 260, 9.
आसन, p 174, 40. p 202, 7.
आसना, p 292, 21.
आसन्दी(असन्दी), p387,9.

आस—आह.

आसत्त, p 275, 16.
आसादित, p 284, 54.
आसार, p 17, 13. p. 214, 64.
आसुर, p 2, n.
आसुरी, p 225, n.
आसेचनक, p 272, n.
आस्, p 371, 1.
आस्कान्दन, p 216, 72.
आस्कन्दित, p 204, 16.
आस्तरण, p 202, 10.
आस्था, p 325, 90.
आस्थान, p 178, 15.
आस्थानी, p 178, 15.
आस्पद, p 327, 96.
आस्फोटनी, p 255, 34.
आस्फोटा, p 108, n. p 110, n.
आस्फोत(आस्फोट), p105, 61.
आस्फोता, p 103, 50. p 110, 22.
आस्र, p 261, 40.
आस्रा, p 292, 21.
आस्रव, p 294, 29.
आहत, p43,21. p280,38.
आहतलक्षण, p 261, 10.
आहव, p 216, 74.

आहवनीय, p 179, 19.
आहार, p 234, 56.
आहाव, p 68, 26.
आहितलक्षण, p 261, n.
आहिथ्यं, p 54, n.
आहितुण्डिक, p 58, 11.
आहुति, p 40, n.
आहेय, p 58, 9.
आहेयी, p 58, n.
आहो, p 377, 5.
आहोपुरुषिका, p215,69.
आहोस्वित्, p 377, n.
आह्वय, p 40 8.
आह्वा, p 40, 8.
आह्वान, p 40 9.
इका, p 384, n.
इक्षु, p 125, 29.
इक्षुगन्धा, p 110, 23. p 124, 28.
इक्षुर, p 110, 23.
इक्ष्वाकु, p 123, 21.
इङ्ग, p290,15.p277,23.
इङ्गित, p 290, 15.
इङ्गुद, p 97, n.
इङ्गुदी, p 97, 26.
इच्छा, p 52, 27.
इच्छावती, p 139, 9.
इज्जल, p 100, 41.

इज्याशील, p 176, 8.
इट्चर, p 236. 62.
इडा, p 313, 45.
इड्वर, p 236, n.
इतर, p 251, 16. p 355, 194.
इतरेद्युस्, p 382, n.
इति, p 373, 7.
इतिहा, p 178, 12.
इतिहास, p 39, 5.
इत्वरी, p 139, 10.
इदानीम्, p 383, 23.
इध्म, p 89, 13.
इन, p 332, 114.
इन्दिरा, p 5, 23.
इन्दीवर, p 70, 37.
इन्दीवरी, p 109, 19.
इन्दीवार, p 70, n.
इन्दु, p 18, 15.
इन्द्र, p 7, 36.
इन्द्रद्रु, p 96, 25.
इन्द्रयव, p 102, 47.
इन्द्रवारुणी, p 123. 22.
इन्द्रसुरस, p 102, 49.
इन्द्रसुरिस, p 102, n.
इन्द्राणिका, p 102, 49.
इन्द्राणी, p 8, 40.
इन्द्रायस्वाहा, p 378, n.

इन्द्रायुध, p 17, 12.
इन्द्रारि, p 2, 7.
इन्द्रावरज p 4, 15.
इन्द्रिय, p153,13.p35,17.
इन्द्रियार्थ, p 35, 17.
इन्धन, p 89, 13.
इभ, p 200, 3.
इभ्य, p 261, 10.
इभ्या, p 261, n.
इमनिच्, p 390, 15, n.
इरण, p 316, n.
इरम्मद, p 17, 11.
इरा, p257,40.p350,178.
इर्वारु, p 123, 21.
इला, p 313, 45.
इली, p 213, n.
इल्वका, p 20, n.
इल्वला, p 20, 25.
इव, p 378, 9.
इशीका, p 201, n.
इष, p 29, 17.
इषिका, p255,n.p201,n.
इषीका, p255,n.p201,n.
इषु, p 212, 55.
इषुधि, p 212, 56.
इष्ट, p 182,27.p235,57.
इष्टकापथ, p 125, 30.
इष्टगन्ध, p 36, 20.

दृष्टा—ईषी.

दृष्टार्थोद्युक्तं, p 260, 9.
दृष्टि, p 311, 41.
दृष्णाश, p 211, 51.

ईक्षण, p162,44. p294,31.
ईक्षणिका, p 141, 20.
ईडित, p 285, 59.
ईति, p 320, 71.
ईरण, p 316, 59.
ईरित, p 280, 37.
ईर्मं, p 151, 5.
ईर्ष्या, p 151, 24.
ईलि, p 213, n.
ईलित, p 285, 59.
ईली, p 213, 59.
ईश, p 6, 25. p 15, 4.
ईशा, p 223, n.
ईशान, p 6, 26.
ईशिष्ठ, p 251, 10.
ईश्वर, p 6,26. p 261,10.
ईश्वरा, p 7, n. p 261,n.
ईश्वरी, p 7,32. p 261,n.
ईष, p 29, n.
ईषत्, p 378, 8.
ईषा, p 223, 14.
ईषिका, p 201, n. p 255, 33.
ईषीका, p 255, n.

ईहा—उज्जा.

ईहा, p 52, 27.
ईहामृग, p 128, 7.

उक्त, p 284,57. p396, n.
उक्ति, p 38, 1.
उक्थ, p 396, n.
उक्षन्, p 235, 60.
उक्षाभद्र, p 235, 59.
उखा, p 228, 31.
उख्यं, p 231, 45.
उग्र, p 6, 27. p 248, 2. p 50, 20.
उग्रगन्धा, p 109, 21. p 120, 10.
उच्च, p 276, 19.
उच्चटा, p 124, 25.
उच्चण्ड, p 279, 32.
उच्चार, p 155, 18.
उच्चावच, p 279, 32.
उच्चैःश्रवस्, p 8, 41.
उच्चैश्श्रवस्, p 8, n.
उच्चैर्घुष्ट, p 41, 12.
उच्चैस्, p 380, 17.
उच्छादन, p 170, n.
उच्छ्रय, p 88, 10.
उच्छ्राय, p 88, 10.
उच्छ्रित, p 276, 19.
उज्जासन, p 218, 83.

उज्ज्व—उत्त.

उज्ज्वल, p 49, 17.
उञ्छ, p 220, n.
उञ्छशिल, p 220, 2.
उञ्छशिल, p 220, n.
उटज, p 79, 6.
उडु, p 20, 22.
उडुप, p 62, 11.
उडूप, p 62, n.
उडुम्बर, p 244, n.
उडम्बर, p 90, n.
उड्डीन, p 135, 37.
उत, p 377, 5. p 283, 50.
उताहो, p 377, 5.
उताहोस्वित्, p 377, n.
उत्, p 372, n.
उत्क, p 260, 8.
उत्कट, p 264, 23. p 118, 22.
उत्कण्ठा, p 52, 29.
उत्कर, p 136, 42.
उत्कर्ष, p 289, 11.
उत्कलिका, p 52, 29.
उत्कार, p 295, 36.
उत्क्रोश, p 132, 23.
उत्तंस, p 366, 229.
उत्त, p 284, 55.
उत्तप्त, p 154, 14.

उत्त—उत्स.

उत्तम, p 273, 6.
उत्तमर्ण, p 221, 5.
उत्तमा, p 137, 4.
उत्तमाङ्ग, p 162, 46.
उत्तर, p41,10. p354,192.
उत्तरतस्, p 383, n.
उत्तरात्, p 383, n.
उत्तरासङ्ग, p 169, 19.
उत्तरीय, p 169, 19.
उत्तरेण, p 383, n.
उत्तरेद्युस्, p 382, n.
उत्तान, p 64, 15.
उत्तानशय, p 147, 41.
उत्तुङ्ग, p 276, n.
उत्थान, p 334, 120.
उत्थित, p 324, 87.
उत्पतिष्ट, p 265, 29.
उत्पतिष्णु, p 265, 29.
उत्पत्ति, p 32, 8.
उत्पल, p70,36. p115,14.
उत्पलशारिवा, p 112, 30.
उत्पात, p 217, 77.
उत्फुल्ल, p 87, 7.
उत्त्रास, p 50, n.
उत्स, p 85, 5.
उत्सर्जन, p 182, 28.
उत्सव, p55,38. p360,211.
उत्सादन, p 170, 23.

उत्स—उदा.

उत्साह, p 52, 29.
उत्साहवर्द्धन, p 49, 18.
उत्सुक, p 260, 9.
उत्सृष्ट, p 284, 56.
उत्सेध, p 88, 10.
p 328, 98.
उद, p 60, n.
उदक, p 60, 4.
उदक्या, p 142, 21.
उदप, p 276, 19.
उदप्, p 276, 19, n.
उदज, p 296, 39.
उदधि, p 60, 1.
उदन्त, p 40, 8.
उदन्या, p 234, 55.
उदन्वत्. p 60, 1.
उदपान, p 68, 26.
उदय, p 84, 2.
उदर, p 158, 28.
उदर्क, p 198, 29.
उदवसित, p 78, 4.
उदश्वित्, p 234, 53.
उदात्त, p 39, 5.
उदान, p 12, 59.
उदार, p 355, 194.
उदारा, p 355, n.
उदारी, p 355, n.
उदासीन, p 193, 10.

उदा—उद्ध.

उदाहार, p 41, 10.
उदाहारण, p 41, n.
उदित, p282,44, p284,57.
उदीची, p 15, 3.
उदीच्य, p 74, 7.
उडुम्बर, p 244, 98.
उडुम्बरपर्णी, p 120, 10.
उदुम्बर, p 91, 2.
उदूखल, p 226, 25.
उद्गत, p 282, 46.
उद्गमनीय, p 167, 14.
उद्गाढ, p 13, 62.
उद्गातृ, p 178, 16.
उद्गार, p 296, 37.
उद्गीथ, p 391, 19.
उद्गूर्ण, p 280, 39.
उद्ग्राह, p 296, 37.
उद्घ, p 32, 5.
उद्घन, p 295, 35.
उद्घाटन, p 254, 28.
उद्घात, p 293, 26.
उद्दान, p 197, 26.
उद्दाल, p 94, 15,
उद्दित, p 282, n.
उद्ध्मान, p 217, 79.
उद्धरण, p 316, n.
उद्धर्ष, p 55, 38.
उद्धव, p 55, 38.

उद्धा—उन्न.

उद्धान, p282,n.p227,29.
उद्धान्त,p200,4.p282,29.
उद्धार,p221,4. p 227,n.
उद्धृत, p 281, 39.
उद्भव, p 32, 8.
उद्भिज, p 272, n.
उद्भिज्ज, p 272, 1.
उद्भिद्, p 272, 1.
उद्भिद, p 272, 1.
उद्भ्रम, p 290, 12.
उद्यत, p 280, 39.
उद्यम, p 289, 11.
उद्यान, p 86, 3. p 334, 119.
उद्युक्त, p 260, 9.
उद्योग, p 397, 32.
उद्र, p 66, 20.
उद्वर्त्तन, p 170, 23.
उद्वान, p 282, n.
उद्वान्त, p 282, 46.
उद्वासन, p 218, 83.
उद्वाह, p 190, 56.
उद्वेग, p 126,35. p290, 12.
उधस्, p 238, n.
उध्मान, p 227, n.
उन्दुरु, p 129, 12.
उन्नत, p 276, 19.

उन्न—उप.

उन्नतानत, p 276, 19.
उन्नय, p 289, 12.
उन्नाय, p 289, 12.
उन्मत्त, p 104,58. p153, 11.
उन्मद, p 264, 23.
उन्मदिष्णु, p 264, 23.
उन्मनस्, p 260, 8.
उन्माथ, p 253, 27.
उन्माद, p51,26.p264,n.
उन्मादवत्, p 153, 11.
उपकण्ठ p 275, 17.
उपकारिका, p 80, 10.
उपकारी, p 80, n.
उपकार्य्या, p 80, n.
उपकुञ्चिका, p 229, 37. p 115, 13.
उपकुल्या, p 108, 15.
उपकूप, p 68, 26.
उपक्रम, p 178, 12. p 340, 142.
उपक्रोश, p 41, 14.
उपक्वाण, p 44, n.
उपगत, p 285, 58.
उपगूहन, p 294, 30.
उपग्रह, p 219, 87.
उपग्रहण, p 185, n.
उपग्राह्य, p 198, 28.

उप—उप.

उपघ्न, p 292, 19.
उपचरित, p 284, 51.
उपचाय्य, p 180, 20.
उपचित, p 280, 38.
उपचित्रा, p 107, 6.
उपजाप, p 196, 21.
उपजोष, p 378, 10.
उपज्ञा, p 178, 12.
उपतप्त, p 290, 14.
उपताप, p 150, 2.
उपत्यका, p 85, 7.
उपदर्शक, p 192, n.
उपदा, p 198, 28.
उपधा, p 196, 21.
उपधान, p 174, 39.
उपधि, p 52, n.
उपनाह, p 47, 7.
उपनिधि, p 240, 81.
उपनिषद्, p 327, 95.
उपनिष्कर, p 77, 18.
उपन्यास, p 40, 9.
उपपति, p 145, 35.
उपप्लुत्, p 181, 24.
उपभोग, p 292, 20.
उपमा, p 256, 36.
उपमाह्ल, p 350, 178.
उपमान, p 256, 36.
उपयम, p 190, 55.

उप—उप.

उपयाम, p 190, 56.
उपयोष, p 378, n.
उपरक्त, p 27, 10. p269, 43.
उपरचय, p 199, 1.
उपरम, p 296, n.
उपराग, p 26, 9.
उपराम, p 296, 37.
उपरि, p 383, n.
उपरिष्टात्, p 383, n.
उपल, p 84, 4.
उपलब्धार्थौ, p 39, 6.
उपलब्धि, p 33, 10.
उपलम्भ, p 294, 27.
उपला, p 357, 201.
उपवन, p 86, 2.
उपवर्त्तन, p 75, 8.
उपवर्ह, p 174, 39.
उपवस्त, p 184, 37.
उपवास, p 184, 37.
उपविषा, p 109, 18.
उपवीत, p 188, 49.
उपशल्य, p 83, 20.
उपशाय, p 295, 32.
उपश्रुत, p 285, 58.
उपसंव्यान, p 169, 18.
उपसम्पन्न, p 181, 26. p 232, 45.

उप—उपा

उपसर, p 293, 25.
उपसर्ग, p 217, 77.
उपसर्जन, p 274 9.
उपसर्या, p 238, 70.
उपसूर्यक, p 22, 34.
उपस्कर, p 229, 35.
उपस्थ, p 157, 26.
उपस्पर्श, p 184, 35.
उपहार, p 198, 28.
उपह्वर, p 352, 185.
उपांशु, p 196, 23.
उपाकरण, p 185, 40.
उपाकर्मन्, p 185, n.
उपाक्षत, p 181, 25.
उपात्यय, p 295, 33. p 184, 36.
उपादान, p 291, 16.
उपाधि, p 261, 12. p 52, 28.
उपाध्याय, p 176, 6.
उपाध्याया, p 140, 14.
उपाध्यायानी, p 140, 15.
उपाध्यायी, p 140, 15.
उपानह्, p 254, 31.
उपाय, p 196, 20.
उपायन, p 198, 28.
उपालम्भ, p 42, 15.
उपावृत्त, p 204, 18.

उपा—उर.

उपासङ्ग, p 212, 56.
उपासन, p 184, 34. p 212, 54.
उपासना, 184, n.
उपासित, p 284, 51.
उपास्ति, p 184, n.
उपाश्रित, p 27, 10. p 181, 41.
उपेन्द्र, p 4, 15.
उपोदिका, p 123, 23.
उपोद्घात, p41, 10. p293, n.
उपोषण, p 184, n.
उपोषित, p 184, n.
उप्तकृष्ट, p 221, 8.
उभयद्युस्, p 382, 21.
उभयेद्युस्, p 382, 21.
उमा, p 7, 32.
उमापति, p 6, 30.
उरःसूत्रिका, p 165, 6.
उरग, p 58, 8.
उरङ्ग, p 58, n.
उरङ्गम, p 58, n.
उरण, p 239, 77.
उरश्छद, p 120, 13.
उरभ्र, p 239, 77.
उररी, p 375, 15.
उररीकृत, p 285, 58.
उरव्य, p 220, 1.

उरश्छद, p 207, 32.
उरस्, p 158, 29.
उरसिल, p 209, 44.
उरस्य, p 144, 28.
उरस्वत्, p 209, 44.
उरी, p 375, n.
उरीकृत, p 285, n.
उरु, p 254, 31.
उरुरी, p 375, n.
उरुवक, p 98, n.
उरुवूक, p 98, 31.
उर्णा, p 315, n.
उर्व्वरा, p 73, 4.
उर्व्वशी, p 10, 47.
उर्व्वारु (इर्व्वारु), p 123, 21, n.
उर्व्वी, p 73, 3.
उलपी, p 65, n.
उल्लपी, p 65, n.
उलूपी, 65, 18.
उलूक, p 130, 15.
उलूखल, p 226, 25.
उलूखलक, p 94, 14.
उलूपिन्, p 65, 18.
उल्का, p 386, 8.
उल्मुक, p 228, 30.
उल्लाघ, p 152, 8.
उल्लोच, p 169, 21.

उल्लोल, p 61, 6.
उल्व्, p 146, 38.
उल्वण, p 278, 31.
उशनस्, p 21, 26.
उशनन्, p 21, n.
उशन, p 21. n.
उशीर, p 125, 29.
उषण, 220, 36, n.
उषणा, p 108, 15.
उषती, p 42, 18.
उषर्बुध, p 10, 49.
उषस्, p 381, n. p 24, 2.
उष, p 24, 5.
उषा, p 228, n. p 381, 18. p 24, n.
उषापति, p 5, 22.
उषित, p 283, 48.
उषितङ्गवीन, p 235, n.
उषितङ्गवीना, p 235, n.
उषीर, p 125, n.
उष्ट्र, p 239, 75.
उष्ण, p 252, 19. p 30, 19.
उष्णरश्मि, 22, 30.
उष्णागम, p 30, 19.
उष्णिका, p 180, n.
उष्णीष, p 364, 222.
उष्णोपगम, p 30, 19.
उष्मक, p 29, 18.

उष्मा, p 29; 18.
उष्मागम, p 30, n.
उस्र, p 22, 34.
उस्रा, p 237, 66.

ऊषर, p 231, 45.
ऊढकङ्कट, p 207, 33.
ऊत, p 233, 50.
ऊति, p 296, n.
ऊधस्, p 238, 73.
उन, p 337, 130.
ऊम्, p 381, 18.
ऊररी, p 375, 15, n.
ऊरी, p 375, 15, n.
ऊरीकृत, p 285, 58.
ऊरुष्, p 156, 24.
ऊरुज, p 220, 1.
ऊरुपर्व्वन्, p 156, 23.
ऊर्ज्ज, p 29, 18.
ऊर्ज्जस्वल, p 209, 43.
ऊर्ज्जस्विन्, p 209, 43.
ऊर्णनाभ, p 129, 13.
ऊर्णनाभि, p 129, n.
ऊर्णा, p 315, 52.
ऊर्णायु, p 239, 77, p 246, 107.
ऊर्द. p 162, 43.
ऊर्दक, p 46, 5, n.

ऊर्द्ध—ऋच्.

ऊर्द्धजानु, p 148, 47.
ऊर्द्धज्ञ, p 148, n.
ऊर्द्धज्ञु, p 148, 47.
ऊर्म्मि. p 61, 5.
ऊर्म्मिका, p 166, 9.
ऊर्म्मिमत्, p 276, 20.
ऊर्म्मी, p 61, n.
ऊलुपी, p 65, n.
ऊलूक, p 130, n.
ऊष, p 73, 4.
ऊष्म, p 30, n.
ऊष्मागम, p 30, n.
ऊष्मोगम, p 30, n.
ऊष्मोपगम, p 30, n.
ऊष्मा, p 29, n.
ऊषण, p 220, 36, n.
ऊषणा, p 108, n.
ऊषर, p 74, 5.
ऊषवत्, p 74, 5.
ऊषापति, p 5, n.
ऊह, p 33, 12.
ऊहा, p 33, n.

ऋक्थ, p 242, 90.
ऋक्ष, p 99, 37. p 20, 22. p 127, 4.
ऋक्षगन्धा, p 118, 2.
ऋक्षगन्धिका, p 111, 29
ऋच्, p 33, 5.

ऋची—एक.

ऋचीष, p 228, n.
ऋजीष, p 228, 32.
ऋजु, p 276, 21.
ऋण, p 220, 3.
ऋत, p 220, 2.
ऋतीया, p 295, 32.
ऋतु, p 28, 13.
ऋतुमती, p 142, 21.
ऋते, p 376, n.
ऋत्विज्, p 179, 17. n.
ऋद्ध, p 226, 23.
ऋद्धि, p 112, 31.
ऋभु, p 2, 3, n.
ऋभुक्षिन्, p 8, 40.
ऋभू, p 2, n.
ऋश्य, p 129, 10, n.
ऋश्यकेतु, p 5, n.
ऋषभ, p 45, 1.
ऋषि, p 186, 42.
ऋषी, p 186, n.
ऋष्टि, p 213, n.
ऋष्य, p 129, n.
ऋष्यकेतु, p 5, n.
ऋष्यगन्धा, p 118, n.
ऋष्यप्रोक्ता, p 106, 5.

एक, p 279, 31. p 279, 32. p 303, 16.
एकक, p 279, 31.

एक—एका.

एकगुरु, p 177, 11.
एकतर, p 279, n.
एकतान, p 278, 29.
एकताल, p 45, 3.
एकतान, p 45, n.
एकत्व, p 279, n.
एकत्वत्, p 279, n.
एकदन्त, p 7, 34.
एकदा, p 382, 22.
एकधुर, p 237, 65.
एकधुरावह, p 237, 65.
एकधुरीण, p 237, 65.
पकपदी, p 68, 16,
एकपिङ्ग, p 14, 65.
एकपिङ्गल, p 14, n.
एकयष्टिका, p 166, 7.
एकसर्ग, p 278, 29.
एकहायनी, p 237, 68.
एकाकिन्, p 279, 31.
एकाग्र, p 354, 192. p 278, 29.
एकाग्र्य, p 278, 29.
एकान्त, p 13, 92.
एकाब्दा, p 237, 68.
एकायन, p 278, 29.
एकायनगत, p 278, 29.
एकावली, p 166, 7.
ऐकाष्ठील. p 105, 62.

एकाष्टीला, p 106, 3. p 105, n.
एड, p 149, 48.
एडक., p 239, 77.
एडका, p 230, n.
एडगज, p 120, 12.
एडमूक, p 298, 38.
एडूक, p 78. 4.
एडोक, p 78, n.
एण, p 129, 10.
एत, p 36, 26.
एतर्हि, p 383, 23.
एता, p 36, n.
एध, p 89, 13.
एधस्, p 89, 13.
एधा, p 289, 10.
एधित, p 277, 26.
एनस्, p 31, 1.
एनी, p 36, n.
एरण्ड, p 98, 31.
एलवालुक, p 114, 9.
एला, p 115, 13.
एलापर्णी, p 119, 5.
एवं, p 374, 12. p 378, 9.
एव, p 378, 9. p 80, 15.
एषणिका, p 255, 32.

ऐकागरिक, p 253, 25.

ऐकागारिकी, p 253, n.
ऐडविड, p 14, n.
ऐङ्गुद, p 90, 18.
ऐडविल, p 14, n.
ऐण, p 128, 8.
ऐणेय, p 132, 8.
ऐतिह्य, p 178, 12.
ऐन्द्र, p 403, n.
ऐन्द्रियक, p 278, 28.
ऐन्द्री, p 403, n.
ऐरावण, p 9, 42.
ऐरावत, p 8, 42. p 16, 5. p 95, 18.
ऐरावती, p 17, 10.
ऐलविल, p 12, 65.
ऐलविल, p 12 n.
ऐला, p 115, 13.
ऐलेय, p 114, 9.
ऐश्वर्य्य, p 7, 31.
ऐषम, p 382, 20.

ओक, p 368, n.
ओकस्, p 368, 235.
ओघ, p 31, 1. p 47, 9. n. p 135, 39.
ओङ्कार, p 39, 4.
ओज, p 368, 235. p 368, n.

ओड़पुष्प, p 104, 56.
ओतु, p 128, 6.
ओदन, p 233, 48.
ओम्, p 379, 12.
ओष, p 288, 9.
ओषधि, p 87, n p 118, n.
ओषधी, p 87, 6. n. p 118, 1.
ओषधीश, p 18, 15.
ओष्ठ, p 161, 41.
ओष्ठाधरौ, p 161, n.
ओष्ठौ, p 261, n.

औक्षक, p 236, 60.
औचिती, p 400, 39.
औचित्य, p 400, 39.
औत्तानपादि, p 19, 21.
औदनिक, p 227, 28.
औदरिक, p 263, 21.
औडुम्बर, p 244, n.
औपगव, p 296, 39.
औपयिक, p 197, 24.
औपवस्त, p 184, n.
औरभ्रक, p 239, 77.
औरस, p 144, 28, n.
औरस्य, p 144, n.
और्ध्वदेहिक, p 182, 30.

ओर्व्व—कङ्क.

ओर्व्व, p 11, 52.
ओलुक, p 136, n.
ओघोर, p 353, 187.
ओषध, p 150,1. p118,1.
ओड्डक, p 239, 77.

कं, p 292, 5.
कंश, p 228, n.
कंस, p 228, 32.
कंसाराति, p 4, 16.
क, p 299, 5.
ककुद्, p 326, 94, n.
ककुद्मती, p 157, 25.
ककुन्दर, p 157, n.
ककुप, p 15, n.
ककुभ, p 15, 2.
ककुभा, p 15, n.
कक्कोलक, p 172, 31.
कक्खट, p 277, 25.
कक्ष, p 158, 30. p 363, 221.
कक्षा, p 202, n.
कक्ष्या, p 202, 10. p 345, 160.
कङ्क, p 130, 16.
कङ्कटक, p 207, 32.
कङ्कण, p 166, 9.
कङ्कणी, p 167, n.
कङ्कत, p 174, n.

कङ्क—कटा.

कङ्कतिका, p 174, 41.
कङ्कती, p 174, n.
कङ्काल, p 155, 20.
कङ्गु, p 225, 20.
कङ्गू, p 225, n.
कच, p 162, 46.
कच्चर, p 272, 4.
कच्चित्, p 380, 14.
कच्छ, p 75, 10. p 116, 16. p 308, 31.
कच्छप, p 66, 21.
कच्छपी, p 338, 134.
कच्छुर, p 152, 9.
कच्छुरा, p 107, 10.
कच्छू, p 150, n.
कंचुक, p 207, 31. p 58, 9.
कंचुकिन्, p 193, 8, n.
कट, p 400, n. p 157, 25. p 200, 5.
कटक, p 85, 5. p 166, 8. p 303, 18.
कच्य, p 384, 4.
कटभी, p 121, 15.
कटम्बरा, p 106, 4.
कटम्भरा, p 122, 18.
कटाक्ष, p 162, 45.
कटाह, p 392, 21.

कटि—कणी.

कटि, p 157, 25. p310, n.
कटिप्रोथ, p 157, 26.
कटिल्लक, p 122, 20.
कटी, p 400, 38. p 157 n. p 310, n.
कटु, p 35, 18. n. p 106, 4. p 310, 38.
कटुतुम्बी, p 123, 21.
कटुरोहिणी, p 106, 4.
कटोलवीणा, p 255, n.
कट्फल, p 300, 8.
कट्वङ्ग, p 99, 37.
कठिञ्जर, p 105, 60.
कठिन, p 277, 25.
कठोर, p 277, 25.
कठोल, p 277, n.
कडङ्गर, p 225, 22.
कडम्ब, p 229, 35.
कडार, p 38, 25.
कण, p 314, 48. p 392, 20.
कणा, p 274, 11. p 108, 15.
कणाद, p 249, n.
कणिका, p 274, n. p101, 46. p 386, 8.
कणिश, p 225, 21.
कणी, p 274, n.

कणी—कद्रु.

कणीय, p 274, 12.
कण्टक, p 303, 18. p 397, 32.
कण्टकफल, p 100, n.
कण्टकारीका, p 108, 12.
कण्टकिफल, p 100, 41.
कण्ठ, p 160, 39.
कण्ठभूषा, p 165, 5.
कण्ठा, p 160, n.
कण्ठी, p 160, n.
कण्डू, p 151, 4.
कण्डूति, p 151, n.
कण्डूया, p 151, 4.
कण्डूरा, p 106, 5.
कण्डोल, p 227, 26.
कण्डोलवीणा, p 255, 32.
कत्तृण, p 125, 31.
कथा, p 40, 6.
कदध्वन्, p 76, 16.
कदम्ब, p 96, 22.
कदम्बक, p 135, 40.
कदर, p 98, 30.
कदर्य, p 270, 48.
कदल, p 112, n.
कदली, p128, 9. p 112, 1.
कदाचित्, p 377, 4.
कदुष्ण, p 23, 36.
कद्रु, p 38, 25.

कद्व—कन्य.

कद्वद, p 267, 37.
कनक, p 104, 58. p 243, 94.
कनकाध्यक्ष, p 192, 7.
कनकालुका, p 199, 32.
कनिष्ठ, p 147, 43. p 312, 44.
कनिष्ठा, p 159, 33.
कनीनिका, p 159, n. p 162, 43.
कनीनी, p 159, n.
कनीयसी, p 370, n.
कनीयस्, p 274, n. p369, 237. p 147, n.
कन्था, p 387, 9.
कन्दर, p 85, 6.
कन्दरा, p 85, n
कन्दराल, p 96, 23.
कन्दरी, p 85, n.
कन्दर्प, p 5, 20.
कन्दली, p 128, 9.
कन्दुक, p 174, 40.
कन्दू, p 228, 30.
कन्धर, p 160, n.
कन्धरा, p 160, 39.
कन्यका, p 138, n.
कन्यकाजात, p 142, 24.
कन्यस, p 147, n.

कन्य—कफा.

कन्यसा, p 159, n.
कन्या, p 138, 8.
कपट, p 52, 30.
कपर्द, p 6, 30.
कपर्दिन्, p 6, 27.
कपाट, p 82, 17.
कपाटी, p 82, n.
कपाल, p 155, 19.
कपालभृत्, p 6, 27.
कपि, p 127, 3.
कपिकच्छु, p 106, 5.
कपित्थ, p 91, 1.
कपिल, p 38, 25.
कपिला, p 16, 6. p 101, 43. p 114, 8.
कपिवल्ली, p 108, 16.
कपिश, p 37, 25.
कपितन, p 92, 7, p 96, 23.
कपोत, p 130, 14.
कपोतपालिका, p 81, 15.
कपोताङ्घ्रि, p 116, 17.
कपोताञ्जन, p 244, n.
कपोल, p 161, 41, n.
कफ, p 153, 13.
कफणि, p 158, 31, n.
कफणी, p 158, n.
कफाणि, p 158, 31.

कपिन्, p 153, 11.
कफोणी, p 158, n.
कर्बर, p 12, n.
कबुर, p 12, n.
कबन्ध, p60,4. p 219,86.
कम्, p 374, 11.
कमठ, p 66, 21.
कमठी, p 67, 24.
कमण्डलु, p 187, 45.
कमन, p 264, 24.
कमन्ध, p 60, n.
कमल, p 60, 3. p 71,10. p 356, 196.
कमला, p 5, 22.
कमलासन, p 3, 12.
कमलोत्तर, p 246, 106.
कमितृ, p 264, 23.
कम्प, p 55, 38.
कम्पित, p 55, n.
कम्पन, p 277, 24. p 55.n.
कम्पिल, p 120, n.
कम्पिल्ल, p 120, n.
कम्पील, p 120, n.
कम्र, p 277, 24.
कम्बल, p 169,18. p356, 196.
कम्बलिवाह्यक, p204, 20.
कम्बि, p 229, 34.

कम्बी. p 229, n.
कम्बु, p 67, 23. p 338, 136.
कम्बुग्रीवा, p 161, 39.
कम्र, p 264, 24.
कयस्था, p 120, n.
कर, p 197, 27. p 22, 25. p 347, 166.
करक, p 101, 45.
करका, p 18, 13.
करज, p 116, 17. p 97, 28.
करञ्जक, p 97, 28.
करट, p 130, 20. p 310, 36.
करण, p 248, 2. p 316, 57.
करण्ड, p 391, 18.
करतोया, p 69, 33.
करपत्र, p 255, 35.
करपाल, p 213, 57.
करपालिका, p 213, 59.
करबाल, p 213, n.
करबालिका, p 213, n.
करभ. p 159, 32. p 239, 75.
करभूषण, p 166, 9.
करमर्दक, p 102, 48.

करम्ब, p 232, n.
करम्भ, 232, 48.
कररुह, p 159, 34.
करवालिका, p 213, n.
करवीर, p 104, 57.
करशाखा, p 159, 33.
करशीकर, p 200, 5.
करहाट, p 72, 43.
करहाटक, p 98, 33.
कराल, p 359, 207.
करिगर्जित, p 217, 76.
करिणी, p 200, 4.
करिन्, p 200, 2.
करिपिप्पली, p 108, 15.
करिशावक, p 200, 3.
करीर, p 104, 37. p 349, 175.
करीष, p 133, 51.
करुणा, p 49, 18. p 315, 54.
करेट, p 131, 19.
करेणु, p315, 55. p200, n.
करेणू, p 315, n.
करोटि, p 156, 20.
कर्क, p 203, 14.
कर्कट, p 66, n.
कर्कटक, p 66, 21.
कर्कटी, p 387, n.

कर्क—कर्प.

कर्कन्धु, p 94, n.
कर्कन्धू, p 94, 17. p 400, 38.
कर्करी, p 228, 31.
कर्करेट, p 131, 19
कर्कश, p 120, 12. p363, 219.
कर्कारु, p 122, 21.
कर्चुर, p 243, n.
कर्चूर, p 122, n.
कर्चूरक, p 118, 23.
कर्ण, p 162, 45.
कर्णजलौकस्, p 130, n.
कर्णजलौका, p 130, 13.
कर्णधार, p 63, 12.
कर्णवेष्टन, p 165, 5.
कर्णिका, p 165,5. p302, 15.
p 302, 15.
कर्णिकार, p 100, 41.
कर्णीरथ, p 204, 20.
कर्णेजप, p 270, 47.
कर्त्तरी, p 255, 34.
कर्त्तृ, p 403, n.
कर्त्री, p 403, n.
कर्दम, p 62, 9.
कर्पट, p168,16. p 397,n.
कर्पर, p 155, 19.

कर्प—कर्ष.

कर्पराल, p 92, n.
कर्परी, p 245, 102.
कर्पास, p 398, n.
कर्पासी, p 113, 4.
कर्पूर, p 172, 31.
कर्व्वर, p 12, n.
कर्व्वुर, p 243,95. p 12, 55.
कर्वूर, p 243, n.
कर्म्म, p 286, n.
कर्म्मकर, p 251, 15. p 263, 19.
कर्म्मकार, p 263, 19.
कर्म्मक्षम, p 262, 18.
कर्म्मठ, p 262, 18.
कर्म्मण्यभुज, p 263, n.
कर्म्मण्या, p 256, 38.
कर्म्मन्दिन्, p 185, 41.
कर्म्मशील, p 262, 18.
कर्म्मशूर, p 262, 18.
कर्म्मसचिव, p 192, 4.
कर्म्मार, p 124, 26.
कर्म्मेन्द्रिय, p 35, 17.
कर्व्वट, p 397, 33.
कर्व्वरी, p 230, n.
कर्वुर, p 38,26. p122, n.
कर्व्वूर, p 122, 20.
कर्ष, p 242, 88.

कर्ष—कल.

कर्षक, p 221, 6.
कर्षफल, p 100, 39.
कर्षू, p 364, 224.
कल, p 45, 2.
कलकल, p 44, 4.
कलङ्क, p 19, 18. p 298,4.
कलत्र, p 351, 180. p 384, n.
कलधौत, p 322, 79.
कलभ, p 200, 3.
कलम, p 226, 94.
कलम्ब, p 123, n. p 212, 55. p 229, 35.
कलम्बी, p 123, 23.
कलंबु, p 123, n.
कलरव, p 130, 14.
कलल, p 146, 38.
कलविङ्क, p 131, 18.
कलश, p 228, 31.
कलशि, p 108, 11. p 228, n.
कलशी, p 108, n. p 228, n.
कलस, p 228, n.
कलसि, p 108, n.
कमसी, p 228, n.
कलहंस, p 132, 23.
कलह, p 216, 73.

कला—कल्य.

कला, p 18, 17. p 27, 11. p 357, 200.
कलाद, p 249, 8.
कलानिधि, p 18, 16.
कलाप, p 337, 131.
कलाय, p 224, 16.
कलि, p 216, 73. p 89, n. p 356, 196.
कलिका, p 89, 16.
कलिकारक, p 97, n.
कलिङ्ग, p 102, 47 p 130, 16.
कलिद्रुम, p 100, 39.
कलिमारक, p 97, 28.
कलिल, p 279, 34.
कली, p 89, n.
कलुष, p 31, 1. p 64, 14.
कलेवर, p 156, 21.
कल्क, p 302, 14.
कल्प, p 30, 21. p 185, 39, p 256. n.
कल्पना, p 202, 10.
कल्पवृक्ष, p 9, 46.
कल्पान्त, p 30, 22.
कल्मष, p 31, 1.
कल्माष, p 38, 26.
कल्य, p 24, 2. p 345. 161. p 152, 8.

कल्या—कश्य.

कल्या, p 42, 18. p 217, 24.
कल्याण, p 31, 3.
कल्याणी, p 31, n.
कल्लोल, p 61, 6.
कवच, p 207, 32.
कवर, p 163, n.
कवरी, p 119, 5. p 163. 48. p 230, 40.
कवल, p 234, 54.
कवाट, p 82, n.
कवाटी, p 82, n.
कवि, p 21, 26. p 176, 5.
कविका, p 204, 17.
कवित्थ, p 91, n.
कविय, p 398, 35.
कवी, p 176, n. p 204, n.
कवोष्ण, p 23, 36.
कव्य, p 181, 24.
कशा, p 254, 31.
कशार्ह, p 269, 44.
कशिपु, p 337, 133.
कशेरुका, p 156, 20.
कश्चन, p 377, n.
कश्मल, p 217, 78.
कश्मीरजन्मन्, p 170, n.
कश्य, p 257, 40. p 269, 44. p 203, 15.

कष—काके.

कष, p 255, 32.
कषा, p 254, n.
कषाय, p 344, 155. p 35, 18.
कषेरुका, p 156, n.
कष्ट, p 311, 42. p 60, 4.
कस, p 255, n.
कसा, p 254, n.
कस्तूरी, p 172, 31.
कश्मल, p 217, n.
कह्लार, p 70, 36.
कङ्क, p 132, 22.
कांस्य, p 228, n.
कांस्यताल, p 46, 4.
काक, p 131, 20.
काकचिञ्ची, p 109, 16.
काकतिन्दुक, p 95, 19.
काकनासिका, p 113, 6.
काकपक्ष, p 163, 47.
काकपीलुक, p 95, 19.
काकमाची, p 121, 17.
काकमुद्रा, p 112, 1.
काकली, p 45, 2.
काकाङ्गी, p 113, 7.
काकिणी, p 386, 9.
काकु, p 41, 13.
काकुद, p 161, 42.
काकेन्दु, p 95, 19.

काकोडुम्बरिका, p 100, 42.
काकोदर, p 58, 7.
काकोल, p 58, 10. p 131, 21.
काकोलूकिका, p 384, n.
काक्षी, p 117, 19.
काङ्क्षा, p 52, n.
काक्षीव, p 93, n.
काच, p 244, 100. p 254, 30. p 307, 29.
काचस्थाली, p 99, 35.
काञ्चित, p 280, 39.
काञ्चन, p 243, 95.
काञ्चनाह्वय, p 101, 45.
काञ्चनी, p 230, 41.
काञ्चि, p 166, n.
काञ्चिक, p 230, 39.
काञ्ची, p 66, 10.
काञ्जिका, p 230, n.
काञ्जिक, p 230, 29.
काञ्जीक, p 230, n.
काण्ड, p 225, 22. p 313, 46.
काण्डपृष्ठ, p 208, 35.
काण्डवत्, p 208, 37.
काण्डाल, p 227, 26.
काण्डीर, p 208, 37.

काण्डेक्षु, p 110, 23.
कातर, p 264 26
कातरा, p 264, n.
कात्यायनी, p 7, 32. p 141, 17.
कादम्ब, p 132, 23. p 96, n.
कादम्बरी, p 257, 40.
कादम्बिनी, p 16, 9.
काद्रवेय, p 56, 4.
कानन, p 86, 1.
कानीन, p 142, 24.
कानीनी, p 142, n.
कान्त, p 272, 2.
कान्तलक, p 116, 16.
कान्ता, p 137, 3.
कान्तार, p 77, 17. p 349, 174.
कान्तारक, p 125, 29.
कान्ति, p 19, 19.
कान्दविक, p 227, 28.
कान्दिशीक, p 269, 42.
कापथ, p 76, 16.
कापोत, p 136, 43. p 247, 109.
कापोताञ्जन, p 244, 101.
काम, p 5, 20. p 52, 28. p 235, 57. p 340, 141. p 379, 13.

कामगामिन्, p 209, 44.
कामङ्गामिन्, 209, n.
कामन, p 264, 24.
कामपाल, p 4, 18.
कामम्, p 379, 13.
कामयितृ, p 264, 24.
कामिनी, p 137, 3. p 333, 115.
कामिन्, p 333, n.
कामुक, p 264, 23.
कामुका, p 139, 9.
कामुकी p 139, 9.
काम्पिल्य, 120, n.
काम्पिल्ल, p 120, 12.
काम्बल, p 205, 22.
काम्बविक, p 250, 8.
काम्बोज, p 203, 13.
काम्बोजी, p 119, 8.
काम्यदान, p 286, 3.
काय, p 156, 22. p 189, 50.
कायस्था, p 120, n. p 99, n.
कार, p 197, n.
कारण, p 32, 6.
कारणा, p 59, 3.
कारणिक, p 260, 7.
कारण्डव, p 134, 34.

कारवी, p 122, 18. p 111, 30.
कारवेल्ल, p 122, 20.
कारम्भा, p 99, 36.
कारा, p 219, 87.
कारिका, p 302, 15. p 59, n.
कारीष, p 297, 43.
कारु, p 249, 5.
कारुणिक, p 262, 15.
कारुण्य, p 49, 18.
कारोत्तर, p 257, 43.
मार्त्तस्वर p 243, 96.
कार्त्तान्तिक, p 194, 14.
कार्त्तिक, p 24, 17.
कार्त्तिकिक, p 29, 18.
कार्त्तिकेय, p 7, 34.
कार्पास, p 167, 12. p 398, 35.
कार्पासी, p 113, n.
कार्म, p 262, 18.
कार्मण, p 287, 4.
कार्म्मी, p 262, n.
कार्मक, p 211, 51.
कार्श्यं, p 96, n.
कार्षक, 221, n.
कार्षापण, p 242, 88.
कार्षापणक, p 242, n.

कार्षिक, p 42, 88.
कार्ष्ण्यं, 296, 25.
काल, p 24,1. p 11,54. p 356,196, p37,23.
कालक, p 149, 49.
कालकण्ठक, p 131, 21.
कालकूट, p 58, 10.
कालखण्ड, p 155, 17.
कालधर्म, p 218, 84.
कालपृष्ठ, p 211, 51.
कालमेषिका, p 107, n.
कालमेषी, p 108, n.
कालमेषिका, p 111, 27. p 107, 9.
कालमेषी, p 108, 14.
कालशेय, p 234, 53.
कालसेय, p 234, n.
कालसूत्र, p 59, 2.
कालस्कन्ध, p 95, 19. p 102, 48.
काला, p 7,n. p 108, 13. p 111, 27.
कालागुरु, p 171, 28.
कालानुसार्य, p 115, 10. p 171, 27.
कालायस, p 244, 98.
कालिका, p 302, 15.
कालिन्दी, p 69, 32.

कालिन्दीभेदन, p 4, 19.
काली, p 7,32. p 99, n. p 356, n.
कालीयक, p 109, n. p 171, 27.
कालेयक, p 109, 20. p 171, n.
काल्पक, p 118, 23.
काल्य, 24, n.
काल्या, p 238, 70. p 42, n.
कावचिक, p 207, 34.
कावेरी, p 70, 35.
काव्य, p 21, 26.
काश, p124,28. p 150,n.
काशमर्द, p 391, n.
काश्मरी, p 94, 16.
काश्मर्य्य p 94, 16.
काश्मीर, p 120, 11.
काश्मीरजन्मन्, p170,25.
काश्यप, p 22, n.
काश्यपि, p 22, 33.
काश्यपी, p 73, 2.
काष्ठ, p 88, 13.
काष्ठकुद्दाल, p 63, 13.
काष्ठतट्, p 250, 9.
काष्ठाम्बुवाहिनी, p 63,11.
काष्ठा, p 15,2. p 27, 11. p 312, n.

काष्ठी—किटि.

काष्ठीला, p 112, 1.
कास, p 124, n.
कासमर्द, p 391, 19.
कासर, p 128, 4.
कासार, p 68, 28.
किं, p 377, 5.
किंशारु, p 225, 21. p 347, 165.
किंशुक, p 93, 10.
कि, p 390, 15.
किकि, p 130, n.
किकिदिवि, p 130, n.
किकिदीवि, p 130, n.
किकीदिव, p 130, n.
किकीदिवि, p 130, 16.
किकोदीवि, p 130, n.
किङ्कर, p 251, 17.
किङ्करा, p 251, n.
किङ्करी, p 251, n.
किङ्किनी, p 167, 11.
किञ्चित्, p 377, n. p 378, 8.
किञ्चिलिक, p 66, n.
किञ्चलुक, p 66, 22.
किञ्चलु, p 66, n.
किञ्चुलूक, p 66, n.
किञ्जल्क, p 72, 43.
किटि, p 127, 2.

किट्ट—किलि.

किट्ट, p 155, 16.
किण, p 391, 18.
किणिह्नी, p 107, 7.
किण्व, p 257, 42.
कितव, p 104, 58. p 258, 44.
किन्नर, p 14, 66.
किन्नरेश, p 14, 64.
किन्तु, p 377, 5.
किमुत, p 376, 2. p 377, 5.
किम्, p374, 12. p377, n.
किम्पच, p 270, n.
किम्पचान, p 270, 48.
किम्पुरुष, p 14, 66.
किम्वदन्ति, p 40, n.
किम्वदन्ती, p 40, 7.
किर, p 127, 2.
किरण, p 22 34.
किरात, p 252, n.
किराततिक्त, p 119, 8.
किरि, p 127, n.
किरीट, p 164, 3.
किर्म्मीर, p 38, 26.
किल, p 375, 16.
किलास, p 150, 4.
किलासिन्, p 153, 12.
किलिञ्जक, p 227, 26.

किल्वि—कुक्कु.

किल्विष, p 365, 225. p 31, 1.
किशोर, p 203, 14.
किष्कु, p 299, 7.
किसलय, p 89, 14.
कीकस, p 155, 19.
कीकि, p 130, n.
कीचक, p 124, 27.
कीनाश, p 362, 217.
कीर, p 131, 21.
कीर्त्ति, p 41, 12.
कीर्त्तिना, p 41, n.
कील, p 11, 52. p 357, 199.
कीला, p 11, n.
कीलक, p 238, 73.
कीलाल, p 60,3· p 358, 202.
कीलित, p 268, 42.
कीश, p 127, 3.
कीशपर्णी, p 107, 7.
कु, p 73, 3.
कुकर, p 149, 48.
कुकुद, p 261, n,
कुकुन्दर, p 157, 26.
कुकूल, p 358, 205.
कुक्कट, p 131, 17.
कुक्कुटमयूर्यौ, p 402, n.

कुकु—कुटु.

कुकुभ, p 134, 35.
कुक्कुर, p 117,20·p 252, 22.
कुचि, p 158, 28.
कुचिम्भरि, p 263, 21.
कुङ्कुम, p 170, 25.
कुच, p 158, 21, n.
कुचन्दन, p 173, 34.
कुचर, p 267, 37.
कुचाद्य, p 158, 24.
कुञ्चित, p 276, 20.
कुज, p 21, 27.
कुञ्ज, p 85,8· p 308,33.
कुञ्जर, p 201,2.p273,8.
कुंजरायन, p 91, 1.
कुंजल, p 230, 39.
कुट्, p 79, 6. p 87, 5. p 228, 32.
कुटक, p 223, 13.
कुटङ्कक, p 390, n.
कुटज, p 102, 47.
कुटचट, p 117,19. p99, 37.
कुटर, p 239, n.
कुटि, p 79, n.
कुटिल, p 276, 21.
कुटी. p 79, n.
कुटङ्कक. p 390, 17.

कुटु—कुतू.

कुटुम्बव्यापृत, p 261, 11.
कुटुम्बिनी, p 138, 6.
कुट्टनी, p 141, 19.
कुट्टिम, p 398, 34.
कुट्मल, p 89, 16.
कुठ, p 87, 5.
कुठर, p 239, 75.
कुठार, p 213, 60.
कुठारी, p 213, n.
कुठेरक, p 105, 60.
कुडप, p 242, n.
कुडव, p 242, 89.
कुड्मल, p 89, n.
कुडय, p 78, 4.
कुणप, p 219,87. p 392, 20. n.
कुणि, p 116, 16.
कुण्ठ, p 262, 17.
कुण्ड, p 228, 31, p 145, 36.
कुण्डल, p 165, 5.
कुण्डलिन, p 58, 7.
कुण्डिका, p 187, n.
कुण्डी,p228,n·p187,45.
कुतप, p 183, 31.
कुतुक, p 53, 31.
कुतुप, p 229, 33.
कुतू p 229, 33.

कुतू—कुम.

कुतूहल, p 53, 31.
कुत्सा, p 41, 14.
कुत्सित, p 272, 4.
कुथ.p202,10. p125.31.
कुथा, p 202, n.
कुर्दन, p 53, n.
कुद्दाल, p 91, 3.
कुद्यम, p 78, n.
कुदाल, p 63, n.
कुनटी, p 246, 109.
कुनायक, p 107, 10.
कुन्त, p 215, 61.
कुन्तल, p 162, 46.
कुन्द,p391, 19 p 114,9.
कुन्दु, p 114, n.
कुन्दुर, p 114, n.
कुन्दुरु, p 114, 9.
कुन्दुरुकी, p 115, 12.
कुपिन्द, p 249, n.
कुपूय, p 272, 4.
कुप्य, p 243, 92.
कुपथ, p 76, n.
कुब्ज, p 149, 48.
कुमार, p 7, 36. p 48, 12
कुमारक, p 91, 5.
कुमारी, p 103, 54. p 138, 8.
कुमुत्, p 70, n.

कुमुद, p 70, 37.
कुमुदबान्धव, p 18, 15.
कुमुदबन्धु, p 18, n.
कुमुदिका, p 95, 21.
कुमुदिनी, p 71, 39.
कुमुद्वत्, p 75, 9.
कुमुद्वती, p 71, 38. n.
कुम्ब, p 180, 18.
कुम्भ, p94,14. p 200,5. p 339, 137.
कुम्भकार, p 249, 6.
कुम्भसम्भव, p 19, 21.
कुम्भिका, p 70, 38.
कुम्भी, p 95, 21.
कुम्भीर, p 66, 21.
कुम्भील, p 66, n.
कुरङ्ग, p 128, 8.
कुरङ्गक, p 253, 24.
कुरण्टक, p 104, n.
कुरर, p 132, 23.
कुररी, p 132, n.
कुरवक, p 104, 55.
कुरण्टक, p 104, 56.
कुरुवक, p 104, n.
कुरुविन्द, p 124, 25.
कुरुविल्व, p 241, 87.
कुर्कुर, p 252, n.
कुर्चिका, p 231, n.

कुर्व्वती, p 403, n.
कुर्व्वत्, p 403, n.
कुल, p 136,41. p175,1. p 394, n. p 249, n.
कुलक, p95,19. p122,20. p 249, 5.
कुलटा, p 139, 10.
कुलटी, p 243, n.
कुलीश, p 9, n.
कुलत्थिका, 245, 103.
कुलपालिका, p 138, 7.
कुलपाली, p 138, n.
कुलविप्र, p 402, n.
कुलश्रेष्ठिन्, p 249, 5.
कुलसम्भव, p 175, 2.
कुलस्त्री, p 138, 7.
कुलाय, p 135, 37.
कुलाल, p 249, 6.
कुलाली, p 245, 103.
कुलिक, p 249, n.
कुलिश, p 9, 42.
कुली, p 108, 12.
कुलीन, p 202, 12. p 175, 2.
कुलीर, p 66, 21.
कुल्माष, p224,18. p230, 39. n. p 392, 21.
कुल्माषा, 230, n.

कल्माषाभिषुत, p 230, n.
कुल्माष, p392, n. p224, n. p 230, n.
कुल्य, p155, 19. p175, n.
कुल्या, p 69, 34.
कुव, p 70, n.
कुवर, p 35, n.
कुवल, p 401, n. p 94, 17.
कुवलय, p 70, 37.
कुवली, p 401, n.
कुवाद, p 267, 37.
कुवेणी, p 64, 16.
कुपिनी, p 64, n.
कुविन्द, p 249, 6.
कुवेर, p 14, 65.
कुवेरक, p 116, 15.
कुवेल, p 70, n.
कुश, p 125, 31. p 362, 218.
कुशल, p 269, 4. p 31, 4. p 359, 206.
कुशला, p 359, n.
कुशली, p 359, n.
कुशी, p 244, 99.
कुशीद, p 221, n.
कुशीलव, p 250, 12.
कुशेशय, p 71, 40.

कुश—कूद्दा.

कुशल, p 259, n. p 31, n.
कुशीद, p 221, n.
कुष्ठ, p 398, 34. p 115, 14. p 151, 5.
कुष्माण्डक, p 122, 21.
कुसीद, p 221, 4.
कुसीदिक, p 221, 5.
कुसुम, p 90, 17.
कुसुमाञ्जन, p 245, 103.
कुसुमेषु, p 5, 21.
कुसुम्भ, p 339, 139. p 246, 107.
कुसृति, p 53, 30.
कुस्तुम्बरी, p 230, n.
कुस्तुम्बुरु, p 330, 38.
कुहना, p 189, 52.
कुहर, p 56, 1.
कुहु, p 26, n.
कुहू, p 26, 9.
कूकुद, p 261, 14.
कूट, p 84, 4. p 311, 39. p 136, 42.
कूटक, p 223, 13.
कूटयन्त्र, p 253, 27.
कूटशाल्मलि, 97, 27.
कूटस्थ, p 277, 23.
कूणि, p 149, n.
कूद्दाल, p 63, n.

कूप—कृत.

कूप, p 68, 25.
कूपक, p 63, 12. p 62, n.
कूपार, p 60, n.
कूर्च, p 162, 43.
कूर्चशीर्ष, p 119, 8.
कूर्चिका, p 231, 44.
कूर्दन, p 53, 33.
कूर्पर, p 158, 31.
कूर्परा, p 158, n.
कूर्पासक, p 169, 19.
कूर्म. p 66, 21.
कूल, p 61, 7.
कूबर, p 206, 25.
कूवार, p 60 n.
कृकण, p 131, 19.
कृकलास, p 129, 12.
कृकवाकु, p 131, 17.
कृकाटिका, p 161, 39.
कृकुलास, p 129, n.
कृच्छ्र, p 60, 4. p- 189, 51.
कृत, p 322, 79.
कृतक, p 231, 42.
कृतपुङ्ख, p 2 8, 36.
कृतमाल, p 91, 4.
कृतमुख, p 259, 4.
कृतलक्षण, p 261, 10.
कृतसपत्निका, p 138, n.
कृतसापत्नका, p 138, n.

कृत—कृशा.

कृतसापत्निका, p 138, 7.
कृतसापत्नी, p 138, n.
कृतसापत्नीका, p 138, n.
कृतहस्त, p 2 8, 36
कृतान्त, p 11, 54. p 319, 67.
कृतिन्, p 176 5.
कृत्त, p 284, 53.
कृत्ति, p 187, 46.
कृत्तिवास, p 6, n.
कृत्तिवासस्, p 6, 27.
कृत्य, p 403, 45.
कृत्या, p 345, 160.
कृत्रिम, p 86, 2.
कृत्रिमधूपक, p 171, 29.
कृत्स्न, p 275, 14.
कृपण, p 270, 48.
कृपा, p 49, 18.
कृपाण, p 213, 57.
कृपाणी, p 255, 34.
कृपालु, p 262, 15.
कृपीटयोनि, p 10, 49.
कृमि, p 130, 13.
कृमिकोशोत्थ, p 167, 13.
कृमिघ्न, p 110, 25.
कृश, p 274, 11.
कृशानु, p 10, 50.
कृशानुरेतस्, p 6, 28.

कृशा—केत.

कृशाश्विन्, p 251, 12.
कृषक, p 223, n.
कृषानु, p 10, n.
कृषि, p 220, 2.
कृषिक, p 221, 6.
कृषीवल, p 221, 6.
कृष्ट, p 222, 8.
कृष्टि, p 176, 5.
कृष्ण, p 3,13. p 37, 23. p 229; 36.
कृष्णकर्म्मन्, p 270, n.
कृष्णपाक, p 102, n.
कृष्णपाकफला, p 102,48.
कृष्णफल, p 102, n.
कृष्णफला, p 108, 14.
कृष्णभेदी, p 106, 4.
कृष्णला, p 109, 16.
कृष्णवर्त्मन्, p 10, 49.
कृष्णवृन्ता, p 99, 35.
कृष्णशार, p 129, n.
कृष्णसार, p 129, 10.
कृष्णा, p 108, 15.
कृष्णिका, p 225, 19.
केकर, p 149, 19.
केका, p 133, 31.
केकिन्, 133, 30.
केतक, p 126, n.
केतकी, p 126, 35.

केत—कैदा.

केतन, p 215, 67.
केतु, p 318, 63.
केदर, p 392, 20.
केदार, p 222, 11.
केनिपातक, p 63, 13.
केयुर, p 166, 9.
केलि, p 53,,32.
केवल, p 359, 205.
केश, p317,n. p162,46.
केशपक्ष, p 163, n.
केशपर्णी, p 107, n.
केशपाश, p 163, n.
केशपाशी, p 163, 48.
केशर, p 92,n. p72, 43.
केशरिन्, p 127, n.
केशव, p 3,13. p 148,45.
केशवेश, p 163, 48.
केशिक, p 148, 45.
केशिन्, p 148, 45.
केशिनी, p 115, 14.
केसर, p 72, n. p 92, 6. p 101, 44.
केसरिन्, p 127, 1.
कैटभजित्, p 4, 17.
कैटर्य्यं, p 95, 21.
कैतव, p258,45. p52,30.
कैदार, p 222, n.
कैदारक, p 222, 11.

कैदा—कोटि.

कैदारिक, p 222, 11.
कैदार्य्यं, p 222, 11.
कैरव, p 70, 37.
कैलास, p 14, 66.
कैवर्त्तं, p 64, 15.
कैवर्त्तमुस्तक, p 117, n.
कैवल्य, p 34, 15.
कैवर्त्तिमुस्तक, p 117, 20.
कैवर्त्तीमुस्तक, p 117, n.
कैशिक, p 162, 47.
कैश्य, p 162, 47.
कोक, p128,7. p132,22.
कोकनद, p 71, 42.
कोकनदच्छवि, p 37, 24.
कोकिल, p 131, 19.
कोकिलाक्ष, p 110, 23.
कोटर, p 89, 13.
कोटरी, p 141, n.
कोटवी, p 141, 17.
कोटि, p 214, n. p 311, 40. p 393, n.
कोटिवर्षा, p 117, 21.
कोटिश, p 222, 12.
कोटी, p 214, n.
कोट्ट, p 391, 18.
कोट्टवी, p 141, n.
कोट्टार, p 391, 18.
कोटि, p 214, 61.

कोठ—कोवि.

कोठ, p 151, 5.
कोण, p 46,6. p 214,61.
कोटि, p 149, n.
कोदण्ड, p 211, 51.
कोद्रव, p 224, 16.
कोप, p 51, 26.
कोपक्रम, p 395, n.
कोपत्त, p 395, n.
कोपन, p 266, n.
कोपना, p 137, 4.
कोपिन्, p 266, 32.
कोमल, p 278, 27.
कोयष्टिक, p 134, 35.
कोरक, p89,16. p134,35.
कोरङ्गी, p 115, 13.
कोरदूष, p 224, 16.
कोल, p 94,17. p 62,11. p 127, 2.
कोलक, p 172, 31. p 229, 36.
कोलदल, p 116, 18.
कोलम्बक, p 47, 7.
कोलवल्ली, p 108, 16.
कोला, p94,n. p 108,15.
कोलाहल, p 44, 4.
कोलि, p 94, 17.
कोली, p 94, n.
कोविद, p 176, 4.

कोवि—कौल.

कोविदार, p 91, 3.
कोश, p135,n. p 242,91.
कोशफल, p 172, 31.
कोशातकी, p 300, n.
कोष, p135,37. p242,n. p 364, 223, n.
कोषातकी, p 300, 8.
कोष्ठ, p 312, 43.
कोष्ण, p 23, 36.
कौक्कुटिक, p 303, 17.
कौक्षेयक p 213, 57.
कौटतक्ष, p 250, 9.
कौटिक, p 251, 14.
कौडवक, p 222, n.
कौणप, p 11, 55.
कौतुक, p 53, 31.
कौतूहल, p 53, 31.
कौद्रवीण, p 221, 8.
कौन्तिक, p 208, 38.
कौन्ती, p 114, 8.
कौपीन, p 335, 124.
कौपोदकी, p 5, n.
कौमोदी, p 5, n.
कौमुदी, p 19, 18.
कौमोदकी, p 5, 24.
कौलटिनेय, p 143, 27.
कौलटेय, p 143, 26.
कौलटेयी, p 143, n.

कौल—क्रन्दि.

कौलटेर, p 143, 26.
कौलटेरा, p 143, n.
कौलत्थीन, p 221, n.
कौलीन, p 334, 19.
कौलेय, p 175, n.
कौलेयक, p 175, n. p 252, 22.
कौशिक, p94,14. p 300, 10.
कौशिकी, p 300, n.
कौशय, p 167, 13.
कौषिक, p 300, n.
कौषिकी, p 300, n.
कौषेय, p 167, n.
कौसुम, p 403, n.
कौसुमी, p 403, n.
कौस्तुभ, p 5, 24.
क्निन्, p 385, n.
क्रकच, p255,35. p104,n.
क्रकर, p104, 57. p131, 19. p 255, n.
क्रतु, p 178, 13.
क्रतुध्वंसिन्, p 6, 29.
क्रतुभुज्, p 2, 4.
क्रथन, p 218, 83.
क्रन्दन, p217,76. p 336, 126. p 54, n.
क्रन्दित, p 54, 35.

क्रम—क्रोध.

क्रम, p 185, 39.
क्रमुक, p 95, 21. p 126, 34.
क्रमेलक, p 239, 75.
क्रयविक्रयिक, p 239, 79.
क्रयिक, p 240, 79.
क्रय्य, p 240, 82.
क्रव्य, p 154, 14.
क्रव्याद्, p 11, 55.
क्रव्याद, p 11, 55.
क्रायक, p 240, 79.
क्रिमि, p 130, n.
क्रिमिज, p 171, 28.
क्रिया, p 385, n.
क्रियावत्, p 263, 18.
क्रीडा, p 53, 33.
क्रुञ्च्, p 131, 22, n.
क्रुध्, p 51, 26, n.
क्रुष्ट, p 54, 35.
क्रूर, p 270, 47. p 277, 25. p 355, 193.
क्रेतव्य, p 240, 82.
क्रेय, p 240, 82.
क्रोड, p 127, 2. p 158, 28.
क्रोडा, p 158, n.
क्रोध, p 51, 26.
क्रोधन, p 266, 32.

क्रोश—क्षण.

क्रोशयुग, p 77, 18.
क्रोष्टु, p 128, 5.
क्रोष्टुविन्ना, p 108, 11.
क्रोष्ट्री, p 111, 28. p 128, n.
क्रौञ्चदारण, p 7, n.
क्रौञ्च, p 131, 22.
क्रौञ्चदारण, p 7, 36.
क्लम, p 289, 10.
क्लमथ, p 289, 10.
क्लिन्न, p 284, 55.
क्लिन्नाक्ष, p 153, 11.
क्लिशित, p 283, 48.
क्लिष्ट, p43,20. p283,48.
क्लीतक, p 111, 28.
क्लीतकिका, p 108, 13.
क्लीब, p 146, 39. p 361, 213.
क्लेश p 294. 29.
क्लोम, p 154, 16.
क्वण, p 44, 3.
क्वणन, p 44, 3.
क्वथित, p 282, 45.
क्वाण, p 44, 3.
क्वाथोद्भव, 245, 102.

क्षण, p 314, 50. p 27, 11. p 55, 38.
क्षणदा, p 25, 4.

क्षण—क्षान्त.

क्षणन, p 218, 82.
क्षणप्रभा, p 17, 10.
क्षतज, p 154, 15.
क्षतव्रत, p 190, 53.
क्षत्तृ, p 248, 3. p 318, 65. p 206, 27.
क्षत्त्र, p 191, n.
क्षत्र, p 191, n.
क्षत्रबन्धु, p 330, n.
क्षत्रिय, p 191, 1.
क्षत्रिया, p 140, 14.
क्षत्रियाणी, p 140, 14.
क्षत्रियी, p 140, 15.
क्षत्रिन्, p 191, n.
क्षंतृ, p 266, 31, n.
क्षपा, p 25, 4.
क्षपाकर, p 18, 16.
क्षम, p 341, 144.
क्षमा, p 341, 144. p 73, n.
क्षमितृ, p 266, 31.
क्षमिन्, p 266, 31.
क्षय, p 30,22. p 287, 7. p 150,2. p 196, 19. p 342, 147.
क्षव, p 150, 3.
क्षवथु, p 150, 3.
क्षान्त, p 282, 46.

क्षान्ति, p 51, 24.
क्षार, p 244, 100.
क्षारक, p 89, 16.
क्षारण, p 42, n.
क्षारमृत्तिका, p 73, 4.
क्षारित, p 269, 43.
क्षिति, p320,73. p73, 2.
क्षिपणि, p 63, n.
क्षिपा, p 289,11. p25, n.
क्षिपणी, p 63, n.
क्षिप्र, p 280, 37.
क्षिप्रु, p 265, 30.
क्षिप्र, p 13, 6.
क्षिया, p 287, 7.
क्षीर, p 61, 4. p233,51. p 352, 184.
क्षीरविकृति, p 231, 44.
क्षीरविदारी, p 111, 29.
क्षीरशुक्ला, p 111, 28.
क्षीराब्धितनया, p 5, 23.
क्षीरावी, p 109, 18.
क्षीरिका, p 97, 26.
क्षीरोद, p 60, 2.
क्षीव, p 264, 23.
क्षुत, p 150, 3.
क्षुताभिजनन, p 225, n.
क्षुत्, p 150, 3.
क्षुद्र, p270,48. p350,179.
क्षुद्रघण्टिका, p 167, 11.
क्षुद्रशङ्ख, p 67, 23.
क्षुद्रा, p 108, 12. p350, 179.
क्षुद्राण्डमत्स्यसङ्घात, p 65, 19.
क्षुध्, p150,3. p 234,54.
क्षुधा, p 234, n.
क्षुधाभिजनन, p 225, 19.
क्षुधित, p 263, 20.
क्षुप, p 87, 8.
क्षुमा, p 225, 20.
क्षुर, p204, n. p110,23.
क्षुरक p 95, 20.
क्षुरप्र, p 392, 20.
क्षुरिन्, p 250, 10.
क्षुल्लक, p 274, 11. p 300, 10.
क्षुल्लका, p 300, n.
क्षेत्र, p 223, 11. p 351, 182.
क्षेत्रज्ञ, p 32, 7. p 399, 35.
क्षेत्राजीव, p 221, 6.
क्षेपण, p 189, 11.
क्षेपणि, p 63, 13.
क्षेपणी. p 63, n.
क्षेपिष्ठ, p 285, 61.
क्षेम, p 31,4. p 116,16. p 398, 34.
क्षैत्र, p 222,11. p297,n.
क्षोद, p 215, 67.
क्षोदिष्ठ, p 285, 61.
क्षोभ, p168, 15. p80,n.
क्षोणि, p 73, n.
क्षोणी, p 73, n.
क्षौद्र, p 246, 108.
क्षौम, p167, n. p80,12. p 168, n.
क्षौमी, p 167, n.
क्ष्णुत, p 281, 40.
क्ष्मा, p 73, 3.
क्ष्माभृत, p 84, 1.
क्ष्वेड, p 58, 9.
क्ष्वेडा, p 217, 75. p 313, 45.
क्ष्वेडित, p 398, 34.

ख, p 304, 19. p 15, 1. p 393, 22.
खक्खट, p 277, n.
खग, p212,54. p134,32. p 304, 20.
खगेश्वर, p 5, 24.
खज, p 229, n.
खजाका, p229, 34.

खञ्ज, p 149, 49.

खञ्जन, p 130, 15.

खञ्जरीट, p 130, 15.

खट, p 390, 17.

खट्वा, p174, 39. p205, n.

खड्ग, p 127, 4.

खड्गिन्, p 127, 4.

खड्गी, p 127, 4. n.

खण्ड, p 18, 17.

खण्डपर्शु, p 6, 26, n.

खण्डपरशु, p 6, 26.

खण्डविकार, p 231, 43.

खण्डिक, p 224, 16.

खदिर, p 98, 30.

खदिरी, p 119, 7.

खद्योत, p 133, 28.

खनि, p 85, 7.

खनित्र, p 222, 12.

खनी, p 85, n.

खपुर, p 126, 34.

खर, p 239, 78. p23, 37.

खरण, p 148, 46.

खरपुष्पा, p 119, 5.

खरमञ्जरी, p 107, 7.

खरा, p 102, 49.

खरागरी, p 102, n.

खराश्वा, p 111, 30.

खर्जुर, p 213, n.

खर्जू, p 151, 4.

खर्जूर, p 126, 35. p243, 97.

खर्जूरी, p 126, 35.

खर्पर, p 245, n.

खर्परी, p 245, n.

खर्ब, p 276, 20.

खर्व, p 148, 46. p276, n.

खर्वट, p 397, n.

खल, p 270, 47.

खलपू, p 262, 17.

खलिन, p 204, n.

खलिनी, p 297, 42.

खलीन, p 204, 17.

खलु, p 375, 16.

खल्या, p 297, 42.

खात, p 68, 27.

खदित, p 285, 60.

खार, p 242, n.

खारि, p 242, n.

खारी, p 242, 89.

खारीक, p 222, 10.

खारीवाप, p 222, 10.

खिल, p 74, 5, n.

खिला, p 74, n.

खुर, p 116, 18. p392, n.

खुरणस, p 148, 47.

खुरणास, p 148, 47.

खुरप्र, p 392, n.

खुल्लक, p 300, n. p251, n.

खुल्लका, p 300, n.

खेट, p 272, 4. p396, n.

खेय, p 68, 29.

खेला, p 53, 33.

खोड, p 149, 49.

ख्यात, p 261, 9.

ख्यातगर्हण, p 281, 42.

ख्याति, p 288, 9.

गगण, p 15, 1.

गङ्गा, p 69, 31.

गङ्गाधर, p 6, 29.

गज, p 200, 2.

गजता, p 200, 4.

गजबन्धनी, p 202, 11.

गजभक्षा, p 115, n.

गजभक्ष्या, p 115, 11.

गजानन, p 7, 34.

गञ्जा, p 79, 8.

गण्डक, p 65, 17.

गडु, p 391, 18.

गडुल, p 149, 48.

गण, p135, 40. p211, 49. p 314, 48.

गणक, p 194, 14. n.

गणकी, p 194, n

गण — गन्त्री.

गणदेवता, p 2, 5.
गणनीय, p 275, 14.
गणरात्र, p 25, 6.
गणरूप, p 105, 61.
गणहासक, p 116, 16.
गणाधिप, p 7, 33.
गणिका, p 103, 52. p 141, 19.
गणिकारिका, p 101,46.
गणित, p 275, 14.
गणेय, p 275, 14.
गण्ड, p161,41.p200,5.
गण्डक, p 127, 4.
गण्डकारी, p 119, n.
गण्डकाली, p 119, 7.
गण्डशैल, p 85, 6.
गण्डाली, p 124, 24.
गण्डीर, p 123, 22.
गण्डूपद, p 66, 22.
गण्डूपदी, p 67, 24.
गण्डूषा, p 387, 10.
गतनासिक, p 148, 46.
गति, p 204, 17.
गद, p 150, 2.
गदा, p 396, 31.
गन्तव्य, p 403, n.
गन्तव्या, p 403, n
गन्त्री, p 204, 20.

गन्ध — गभी.

गन्ध, p 35, 16.
गन्धक, p 245, 102.
गन्धकुटी, p 115, 11.
गन्धन, p 334, 117.
गन्धनाकुली, p 112, 2.
गन्धफली. p 99, 36. p 101, 44.
गन्धमादन, p 84, 3.
गन्धमूली, p 122, 19
गन्धरस, p 245, 105.
गन्धर्व, p 2, 6. p 10, 48. p 129,11. p202,12. p 338, 135.
गन्धर्वहस्तक, p 98, 31.
गन्धवह, p 12, 57.
गन्धवहा, p 161, 40.
गन्धवाह, p 12, 57.
गन्धशटी, p 122, n.
गन्धसार, p 172, 32.
गन्धांशुमती, p 113, 3.
गन्धाली, p 133, n.
गन्धाश्मन्, p 245, 10?.
गन्धिक, p 245, n.
गन्धिनी, p 115, 11.
गन्धोत्तमा, p 257, 40.
गन्धोली, p 133, 27.
गभस्ति, p 22, 34.
गभीर, p 64, 15.

गम — गर्भि.

गम, p 214, 63.
गमन, p 214, 63.
गम्भारी, p 94, 16.
गम्भीर, p 64, 15.
गम्य, p 281, 42.
गरण, p 295, 37.
गरल, p 58, 9.
गरागरी, p 102, n.
गरिष्ठ, p 285, 62.
गरी, p 102, 49.
गरुड, p 5, 24.
गरुडध्वज, p 4, 14.
गरुडाग्रज, p 22, 33.
गरुत्, p 134, 36.
गरुत्मत्, p5,24. p317,60. p 134, 34.
गर्गरी, p 239, 75.
गर्जित, p 17, 10.
गर्त, p 56, 2.
गर्दभ, p 239, 78.
गर्दभाण्ड, p 96, 23.
गर्दन, p 263, 22.
गर्भ, p 339, 138. p 146, 39.
गर्भक, p 173, 3:.
गर्भागार, p 80, 8.
गर्भाशय, p 146, 38.
गर्भिणी, p 142, 22.

गर्भो—गव्यू.

गर्भोपघातिनी, p237,70.
गर्मुत्, p 125, 31.
गर्व, p 50, 22.
गर्द्दभ, p 41, 14.
गर्हा, p 272, 4.
गर्हावादिन्. p 267, 37.
गल, p 160,29. p297,n.
गलकंबल, p 236, 63.
गलन्तिका, p 228, 31.
गलित, p 284, 53.
गलोद्देश, p 203, 16.
गल्या, p 297, 42.
गवय, p 129, 11.
गवल, p 244, 100.
गवांव्रज, p 235, 58.
गवाक्ष, p 80, 9.
गवाक्षी, p 123, 22.
गवीश्वर, p 235, 58.
गवेडु, p 226, 25.
गवेडुका, p 226, n.
गवेधु, p 226, n.
गवेधुका, p 226, 25.
गवेषण, p 294, n.
गवेषणा, p 183, 31.
गवेषित, p 284, 54.
गव्य, p 233, 50.
गव्या, p 235, 6C.
गव्यूति, p 77, 18.

गह—गिरि.

गहन, p86, 1.p279,34.
गह्वर, p 85, 6. p 352, 185.
गाङ्गेय, p 243,95. p344, 157.
गाङ्गेरुकी, p 113, 5.
गाढ, p 13, 62.
गाणिक्य, p 142, 22.
गाण्डिव, p 211, 52.
गाण्डीव, p 211, 52.
गात्र, p156,21. p201,8.
गात्रानुलेपनी, p 173,35.
गान, p 45, 4.
गान्त्री, p 204, n.
गान्धार, p 45, 1.
गान्धर्व, p 10, n.
गायत्री, p 98, 30. p 180, 22.
गायत्त्री, p 180, n.
गारुत्मत्, p 243, 92.
गार्गक, p 296, n.
गार्भिण्य, p 142, 22.
गार्हपत्य, p 179, 19.
गालव, p 94, 13.
गिर्, p 38, 1.
गिरि, p84,1. p 289,11.
गिरिकर्णी, p 110, 22.
गिरिका, p 129, 12.

गिरि—गुड.

गिरिज, p 245, 104. p 244, 100.
गिरिजामल, p 244,100.
गिरित, p 285, n.
गिरिमल्लिका, p 102, 47.
गिरिश, p 6, 26.
गिरीश, p 6, 26.
गिरा, p 38, n.
गिलि, p 289, n.
गिलित. p 285, 60.
गिलिन, p 289, n.
गीत, p 44, 4.
गीर्ण, p 285, 58.
गीर्णि, p 289, 11.
गीर्वाण, p 2, 4.
गीर्पति, p 20, n.
गीष्पति, p 20, 25, n.
गुग्गुलु, p 94, 14.
गुच्छ, p 225,21. p89,n. p 165, n.
गुच्छक, p 89, 16.
गुच्छार्द्ध, p 165, n.
गुञ्जा, p 109,16. p79,n.
गुड, p 312, 44.
गुडपुष्प, p 92, 8.
गुडफल, p 92, 9.
गुडा, p 110, 24.
गुडुची, p 106, n.

गुडू—गुह्य.

गुडूची, p 106, 1.
गुण, p195,19. p212,53.
p 253, 27. p 314,49.
गुणवृक्षक, p 63, 12.
गुणित, p 280, 38.
गुण्डित, p 280, 38.
गुत्स, p 165, 7. p 89,n.
गुत्सक, p 89, n.
गुत्सार्ध, p 165, 7.
गुद, p 157, 24.
गुन्द्र, p 124, 27.
गुन्द्रा, p99,36.p124,25.
गुप्त, p280,38.p284,55.
गुप्ति, p 321, 77.
गुफित, p 280, n.
गुम्फित, p 280, n.
गुरष, p 177, 11.
गुरु, p 20, 25. p176,6.
p 346, 164.
गुर्विणी, p 142, 22.
गुल्फ, p 156, 23.
गुल्म, p 88,9. p155,17.
p 341, 144.
गुल्मिनी, p 88, 9.
गुवाक, p 126, 34.
गुह, p 7, 35.
गुहा, p 85, 6.
गुह्य, p 344, 156.

गुह्य—गृही.

गुह्यक, p 2, 6.
गुह्यकेश्वर, p 14, 63.
गूढ, p 280, 38.
गूढपद, p 58, n.
गूढपाद, p 58, 7, n.
गूढपुरुष, p 194, 13.
गूथ, p 155, 19.
गून, p 282, 46.
गूरण, p 289, n.
गूवाक, p 126, n.
गृञ्जन, p 121, 14.
गृध्नु, p 263, 22.
गृध्र, p 131, 21.
गृध्रसी, p 387, 10.
गृष्टि, p 121, 16.
गृह, p 78, 4. p 384,n.
p 370, 240.
गृहगोधा, p 129, n.
गृहगोधिका, p 129,
12.
गृहगोलिका, p 129, n.
गृहपति, p 194, 15.
गृहयालु, p 265, 27.
गृहस्थूण, p 396, 30.
गृहाराम, p 86, 1.
गृहावग्रहणी, p 81, 13.
गृहिन्, p 175, 3.
गृहीत, p 265, 27.

गृह्य—गोधा.

गृह्यक, p 262, 16.
p 136, 43.
गेण्डुक, p 174, 40.
गेण्डूक, p 174, n.
गेह, p 78, 4.
गैरिक, p301, 12.p85,8.
गैरेय, p 245, 104.
गो, p 235,60.p237,67.
गोकण्टक, p 109, 17.
गोकर्ण, p159,34.p 129,
10.
गोकर्णी, p 106, 2.
गोकुल, p 235, 58.
गोक्षुरक, p 109, 17.
गोचर, p 35, 17.
गोजिह्वा, p 114, 7.
गोड, p 391, n.
गोडुम्बा, p 123, 22.
गोण्ड, p 391, 18.
गोत्र, p 175, 1. p 351,
182.
गोत्रभिद्, p 8, 38.
गोदा, p 73, 3.
गोदारण, p 223, 14.
गोदुह्, p 235, 57.
गोदुह, p 235, n.
गोधन, p 235, 58.
गोधा, p 212, 52.

गोधापदी, p 114, 7.
गोधि, p 161, 43.
गोधिका, p 66, 22.
गोधिकात्मज, p 128, 6.
गोधूम, p 224, 18.
गोनर्द, p 117, 20.
गोनस, p 57, 4.
गोप, p337,132.p399,n. p 192,7. p 245,105.
गोपति, p 236, 62.
गोपा, p 112, n.
गोपानसी, p 81, 15.
गोपायित, p 284, 55.
गोपाल, p 235, 57.
गोपी, p 112, 30.
गोपुर, p82,16. p117,20. p 352, 184.
गोप्र, p 251, n.
गोप्यक, p 251, 17.
गोमत्, p 235, 58.
गोमय, p 233, 50.
गोमायु, p 128, 5.
गोमिन्, p 235, 58.
गोरथ, p 289, n.
गोरस, p 234, 53.
गोर्द, p 154, 16.
गोल, p 392,20.p146,n.
गोलक, p 146, 36.
गोला, p 246, 109.
गोलिह, p 95, n.
गोलिढ, p 95, 20.
गोलोमी, p 124, 24. p 247, 111.
गोवन्दिनी; p 99, 36.
गोविन्द, p 4, 14.
गोविष्, p 233, 50.
गोशाल, p 400, 40, n.
गोशीर्ष, p 172, 33.
गोष्ठ, p 76, 13.
गोष्ठपति, p 337, 132.
गोष्ठी, p 178, 14.
गोष्ठीन, p 76, 13.
गोष्पद, p 327, 96.
गोसंख्य, p 235, 57.
गोस, p 245, n.
गोसग्र, p 245, n.
गोस्तना, p165,7.p111,n.
गोस्तनी, p 111, 26.
गोस्थानक, p 76, 13.
गौड, p 391, n.
गौतम, p 3, 10.
गौधार, p 128, 6.
गौधेय, p 128, 6.
गौधेर, p 128, 6.
गौर, p354,191.p37,24.
गौरा, p 7, n.
गौरी, p 7,32. p 139,8.
ग्रथित, p 280, n.
ग्रन्थि, p 124, 27.
ग्रन्थिक, p 247, 111.
ग्रंथित, p 280, 35.
ग्रंथिपर्ण, p 117, 20.
ग्रंथिल, p 95,18. p 104, 57.
ग्रस्त, p43,20.p285,60.
ग्रह, p 26, 9. p 288,8. p 369, 238.
ग्रहणि, p 151, n.
ग्रहणी, p 151, n.
ग्रहणीरुक्, p 151, 6.
ग्रहपति, p 22, 32.
ग्रहोट, p 265, 27.
ग्राम, p 83, 20.
ग्रामणी, p 315, 52.
ग्रामतत्त्व, p 250, 9.
ग्रामता, p 297, 42.
ग्रामाधीन, p 250, 9.
ग्रामान्त, p 83, 20.
ग्रामीणा, p 108, 13.
ग्राम्य, p 43,19. p 253, 23.
ग्राम्यधर्म्म, p 190, 56.
ग्रावन्, p 84, 1. p 331, 108.

ग्रास—घन.

ग्रास, p 234, 54.
ग्राह, p66,21. p 288,8.
ग्राहिन्, p 91, 1.
ग्रीवा, p 160, 39.
ग्रीष्म, p 29, 18.
ग्रैव, p 165, n.
ग्रैवेय, p 165, n.
ग्रैवेयक, p 165, 5.
ग्लस्त, p 285, 60.
ग्लह, p 258, 45.
ग्लान, p 152, 9.
ग्लानि, p 385, n.
ग्लास्नु, p 152, 9.
ग्लौ, p 18, 16.

घट. p 228; 32.
घटना, p 217, 75.
घटा, p 217, 75.
घटीयन्त्र, p 254, 28.
घट्ट, p 391, n.
घण्टा, p 95, 20, n.
घण्टापथ, p 77, 19.
घण्टापाटलि, p 95, 20.
घण्टारवा, p 110, 25.
घन, p 16, 9. p 213,59. p 332, 113. p 46, 4. p 275, 15.
घनरस, p 61, 5.

घन—घोट.

घनसार, p 172, 32.
घनाघन, p 332, 112.
घर्म्म, p 54, 33.
घर्घर, p 263, 20.
घस्र, p 24, 2.
घाटा, p 161, 39.
घाटिक, p 215, n.
घाण्टिक, p 215, 65, n.
घात, p 218, 84.
घातुक, p 265, 28. p 270, 47.
घास, p 125, 33.
घु, p 390, n.
घुट, p 156, n.
घुटि, p 156, n.
घुटिका, p 156, 23.
घुटी, p 156, n.
घुण, p 391, 18.
घूर्णित, p 266, 32.
घृणा, p 49,18.p295,32. p 315, 54.
घृणि, p 22, 34.
घृत, p 233, 52.p339,n. p 322, 78.
घृष्टि, p 127, 2. p 121, n.
घोट, p 202, n.
घोटक, p 202, 11.

घोणा—चक्र.

घोणा, p 161,40. p204, 17.
घोणिन्, p 127, 2.
घोण्टा, p 95, 17. p126, 34.
घोर, p 50, 20.
घोष, p 83, 20.
घोषक, p 113, 5.
घोषणा, p 41, 12.
घ्राण, p161,40.p281,39.
घ्राणतर्पण, p 36, 20.
घ्रात, p 281 39.

च, p 377, 5. p 371, 2.
चकोरक, p 134, 35.
चक्र, p 205, 24. p 210, 46. p 352, 184. p 132, 22.
चक्रकारक, p 116, 17.
चक्रपाणि, p 4, 15.
चक्रमर्द्दक, p 120, 12.
चक्रला, p 124, 25, n.
चक्रवर्त्तिन्, p 191, 2.
चक्रवर्त्तिनी, p 122, 19.
चक्रवाक, p 132, 22.
चक्रवाड, p 16, n. p 84, n.
चक्रवाल, p 16, 7.

चक्राङ्ग, p 132, 23.
चक्राङ्गी, p 106, 4.
चक्रिन्, p 57, 7. n.
चक्रीवत्, p 239, 78.
चक्षुःश्रवस्, p 58, 7.
चक्षु, p 162, n.
चक्षुष्य, p 245, 103.
चक्षुस्, p 162, 44.
चञ्चल, p 277, 24.
चञ्चला, p 17, 11.
चञ्चु, p 98, 32.p135,36.
चञ्चू, p 126, n.
चटक, p 131, 18.
चटका, p 131, 18.
चटकाशिरर, p 247, n.
चटकाशिरस, p 247, n.
चटल, p 277, n.
चटिकाशिरर्, p 247, n.
चटिकाशिरस्, p247,111.
चणक, p 224, 18.
चण्ड, p 266, 32.
चण्डा, p116, 16. p7,n.
चण्डात, p 104, 57.
चण्डातक, p 169, 20.
चण्डाल, p 252, 20.
चण्डालवल्लकी, p255,32.
चण्डालिका, p 255, 32.
चण्डि, p 7, n.
चण्डिका, p 7, 33.
चण्डी, p 7, n.
चतुःशाल, p 79, 6.
चतुःशाली, p 79, n.
चतुर, p 252, 19.
चतुरङ्गुल, p 91, 4.
चतुरानन, p 3, 11.
चतुर्भद्र, p 190, 57.
चतुर्भुज, p 4, 15.
चतुर्युग, p 384, n.
p 394, n.
चतुर्वर्ग, p 190, 57.
चतुष्पथ, p 77, 17.
चतुर्हायनी, p 237, 69.
चत्वर, p81,13.p179,17.
चन, p 377, 3.
चन्द, p 18, n.
चन्दन, p 172, 32,
चन्द्र, p18,15.p 120,12.
p 273, n. p172. 32.
p 352, 184.
चन्द्रक, p 133, 31.
चन्द्रभागा, p 69, 34.
चन्द्रमस्, p 18, 15.
चन्द्रवल्लरी, p 118, n.
चन्द्रवाला, p 115, 13.
चन्द्रशेखर, p 6, 26.
(चन्द्रसंज्ञ), p 172, 32.
चन्द्रहास, p 213, 57.
चन्द्रिका, p 19, 18.
चन्द्रिमा, p 19, n.
चपट, p 160, n.
चपल, p 244, 100.
p 270, 46. p13, 60.
p 277, n.
चपला,p17,11.p108,15.
चपेट, p 160, 35.
चमर, p 129, n. p198,n.
चमरिक, p 91, 3.
चमस, p 398, 35.
चमसी, p 387, 10.
चमू, p 210, 46.p385,n.
चमूरु, p 128, 9.
चम्पक, p 101, 44.
चय, p 78, 3. p135, 40.
चर, p 277,23.p194,13.
चरक, p 397, 23.
चरण, p 156, 22.
चरणायुध, p 131, 17.
चरम, p 278, 30.
चरमच्माभृत्, p 84, 2.
चराचर, p 277, 23.
चरिष्णु, p 277, 23.
चर्चन, p 33, n.
चरु, p 180, 22.
चर्ब्बरी, p 387, 10.

चर्च्चा—चषा.

चर्च्चा, p 32,11. p170 23.
चपेट, p 161, n.
चर्म्म, p 213, n.
चर्म्मकषा, p 120, 9.
चर्म्मकसा, p 120, n.
चर्म्मकार, p 249, 7.
चर्म्मन्, p187,46. p208,39. p 213, 58.
चर्म्मप्रभेदिका, p 255,35.
चर्म्मप्रसेवक, p 255, n.
चर्म्मप्रसेविका, p255, 33.
चर्म्मार, p 249, n.
चर्म्मिन्, p 97, 26.
चर्य्या, p 184, 35.
चर्व्वित, p 285, 60.
चल, p 277, 24.
चलदल, p 91, 1.
चलन, p 277, 24.
चलाचल, p 277, 24.
चलित, p214, 64. p280, 36.
चविक, p 108, n.
चविका, p 108, 16.
चवी, p 108, n.
चव्य, p 108, 16.
चव्या, p 108, n.
चषक, p 257, 43.
चषाल, p 179, 18.

चाक्रि—चिकि.

चाक्रिक, p 215, 65.
चाङ्गेरी, p 119, 6.
चाटकैर, p 131, 18.
चाणकीन, p 221, n.
चाण्डाल, p 249, 4.
चाण्डालिका, p 255, 32.
चातक, p 130, 17.
चान्द्रभागा, p 69, n.
चान्द्रभागी, 69, n.
चाप, p 211, 51.
चामर, p 198, 31.
चामरा, p 198, n.
चामरी, p 198, n.
चामीकर, p 243, 95.
चाम्पेय, p 101, 44.
चार, p290,14. p194,31.
चारटी, p 120, 11.
चारण, p 250, 12.
चारु, p 272, 1.
चार्व्विक्य, p 169, 23.
चार्म्म, p 205, n.
चार्म्मण, p 297, 43.
चार्म्मिण, p 297, n.
चाल, p 81, n.
चालन, p 227, n.
चालनी, p 227, 26.
चाष, p 130, 16.
चिकित्सक, p 152, 8.

चिकि—चिन्त.

चिकित्सा, p 150, 1.
चिकीर्षा, p 385, n.
चिकुर, p162,46. p270, 46.
चिक्कण, p 232, 46.
चिञ्चा, p 96, 24.
चित्, p 33, 10. p 377,3.
चिता, p 218, 86.
चिति, p 218, 86.
चित्त, p 33, 9.
चित्तविभ्रम, p 51, 26.
चित्तसमुन्नति, p 50, 22.
चित्ताभोग, p 33, 11.
चित्या, p 218, 86.
चित्र, p 38,26. p 50,19. p 350, 180.
चित्रक, p105, 60. p98, 31.
चित्रकर, p 249, 7.
चित्रगुप्त, p 92, 7.
चित्रतण्डुला, p 110, 24.
चित्रपर्णी, p 107, 11.
चित्रभानु, p 11, 51. p 330, 107.
चित्रशिखण्डज, p21,26.
चित्रशिखण्डिन्, p21,28.
चित्रा, p107,6. p123,22.
चिन्त, p 52, n.

चिन्ता—चिह्न.

चिन्ता, p 52, 29.
चिन्तिया, p 52, n.
चिपिट, p 232, n.
चिपिटक, p 232, 47.
चिपुट, p 232, n.
चिर, p 376, n.
चिरक्रिय, p 262, 17.
चिरण्टी, p 139, 9.
चिरन्तन, p 277, 26.
चिररात्राय, p 376, 1.
चिरविल्व, p 97, 28.
चिरसूता, p 238, 71.
चिरस्य, p 376, 1.
चिरात्, p 376, n.
चिरातिक्त, p 119, n.
चिराय, p 376, 1.
चिरिण्टी, p 139, n.
चिरिविल्व, p 97, n.
चिरे, p 376, n.
चिरेण, p 376, n.
चिलिचिम, p 65, 18.
चिलिचिमि, p 65, n.
चिलिचीम, p 65, r.
चिलिमीनक, p 65, n.
चिलीचिम, p 65, n.
चिलीचिमि, p 65, n.
चिलीम, p 65, n.
चिह्न, p 131, n. p153, 11.

चिवि—चेट.

चिवि, p 232, n.
चिवु, p 161, n.
चिवुक, p 161, 41.
चिञ्च, p 19, 18.
चीन, p 128, 9,
चीर p 396, 31.
चीरी, p 133, 28.
चीवर, p 396, 31.
चुक्र, p 119 6. p229, 35.
चुक्रिका, p 119, 6.
चुचुक, p 158, n.
चुलूपी, p 65, n.
चुल्ल, p 153, 11.
चुल्लि, p 227, 29.
चुल्ली, p 227, n.
चुस्त, p 398, n.
चूचुक, p 158, 28.
चूडा, p134, 31. p163, 48.
चूडामणि, p 165, 4.
चूडाला, p 124, 25.
चूत, p 94, 14.
चूर्ण, p173, 35. p215, 67.
चूर्णकुन्तल, p 162, 47.
चूर्णि, p 386, 9.
चूर्णी, p 386, n.
चूलिका, p 201, 6.
चूषा, p 102, 10.
चेट, p 251, n.

चेट—चौरी.

चेटक, p 251, 17.
चेटिका, p 251, n.
चेटी, p 251, n.
चेड, p 251, n.
चेडक, p 251, n.
चेडी, p 251, n.
चेत्, p 33, 9.
चेतकी, p 100, 40.
चेतन, p 33, 8.
चेतना, p 33, 10.
चेतस्, p 33, n.
चेल, p 168, 17. p 358, 204.
चेली, p 168, n.
चैत्य, p 79, 7.
चैत्र, p 28, 15.
चैत्ररथ, p 14, 65.
चैत्रिक, p 28, 15.
चोच, p 118, 22. p 396, 30.
चोर, p 253, n.
चोरपुष्पी, p 115, 14.
चोरिका, p 253, n.
चोल, p 169, 19.
चोली, p 169, n.
चौर, p 253, 25.
चौरिका, p 253, 26.
चौरी, p 253, n.

चौर्य्य—छवि.

चौर्य्य, p 253, 26.
च्युत, p 284, 53.
च्योत, p 289, 10. n.

छग, p 239, n.
छगल, p 239, n.
छगलक, p 239, 76.
छगला, p 118, n.
छगलांघ्री, p 118, n.
छगलान्त्री, p 118, 2.
छत्, p 199, n.
छत्र, p 199, 32.
छत्रा, p110,23. p125,32. p 229, 37.
छत्राकी, p 113, 3.
छद, p89,14. p 134,36.
छदन, p 89, 14. p18.n.
छदिस्, p 81, 14.
छद्मन्, p 52, 30.
छन्द, p 368,n. p 196,n. p 325, 91.
छन्दस्, p 368, 234. p 180, 22. p 292,20.
छन्न, p196,22. p283,47.
छर्द्दि, p 151, n.
छर्द्दी, p 151, n.
छल, p 217, 77.
छवि, p 19, 19.

छवी—जग.

छवी, p 19, n.
छाग, p 239, n.
छागल, p 239, n.
छागी, p 239, 76.
छात, p147,44. p284,53.
छात्र, p 177, 10.
छादन, p 18, 14.
छादित, p 283, 47.
छान्दस, p 176, 6.
छाया, p 345, 159.
छित, p 284, 53.
छिद्र, p 56, 2.
छिद्रित, p 283, 49.
छिन्न, p 284, 53.
छिन्नरुहा, p 106, 1.
छुरिका, p 214, 60.
छेक, p 136, 43.
छेदन, p 287, 7.

जक्ष, p 2, n.
जक्ष्म, p 150, n.
जक्ष्मन्, p 150, n.
जगत्, p 74, 6. p12, n,
जगती, p74,6. p320,47.
जगतौ, p 12, n.
जगन्तौ, p 12, n.
जगत्प्राण, p 12, 53.
जगर, p 207, n.

जग—जतु.

जगल, p 257, 42.
जग्ध, p 285, 60. n.
जग्धि, p 234, 55.
जघन, p 157, 25.
जघनेफला, p 100, 42.
जघन्य, p 278,30. p345, 161.
जघन्यज, p 147, 43. p 248, 1.
जङ्गम, p 277, 23.
जङ्घा, p 156, 23.
जङ्घाकरिक, p 209, 41.
जङ्घाल, p 209, 41.
जटा, p88, 11. p311,40. p 163, 48. p 117, n.
जटाजूट, p 6, 30.
जटामांसी, p 117, 22.
जटि, p 93, n.
जटिन्, p 93, n.
जटिला, p 117, 22.
जटी, p 93, 13, n.
जटुल, p 149, 49.
जठर, p 158, 28. p277, 26.
जठरा, p 277, n.
जड, p 19,20. p268,38.
जडा, p196,5. p268.38.
जतु, p 171, 26.

जतु—जम्भ.

जतुक, p 230, 40.
जतुका, p 132, 26.
जतूक्षत्, p 122, 19.
जतूका, p132, n. p 122, 19.
जत्रु, p 158, n.
जत्रुणी, p 158, 29.
जन, p 192, 8.
जनक, p 144, 28.
जनङ्गम, p 252, 20.
जनता, p 297, 42.
जनन, p 175, 1. p32,8.
जननी, p122, n. p144, 29.
जनपद, p 75, 8.
जनयित्री, p 144, 29.
जनश्रुति, p 40, 7.
जनार्द्दन, p 4, 14.
जनाश्रय, p 80, 9.
जनि, p 32, 8. p 122,n. p 139, n.
जनित्री, p 144, n.
जनी, p 32, n. p 139,n. p 122, 19.
जनुस्, p 32, 8.
जन्तु, p 33, 8.
जन्तुफल, p 91, 2.
जन्म, p 32, n.

जन्म—जर.

जन्मन्, p 32, 8.
जन्मिन्, p 33, 8.
जन्य, p 190, 57. p345, 161. p 216, 72.
जन्यु, p 33, 8.
जप, p289, n. p187,46.
जपन, p 289, n.
जपा, p 104, n.
जमन, p 234, n.
जम्पती, p 146, 38.
जम्बाल, p 62, 9.
जम्बीर, p 105, n.p91,5.
जम्ब, p 90, 19.
जम्बुक, p128, 5.p298,3.
जम्बू, p 90, 19.
जम्बूक, p 128, n.
जम्भ, p 91, 5.
जम्भभेदिन्, p 8, 39.
जम्भल, p 91, 5.
जम्भीर, p 91, 5.
जय, p289,12.p217,78.
जयन, p 289, 12.
जयन्त, p 8, 41.
जयन्ती, p 101, 46.
जया,p101,47.p101,46.
जय्य, p 209, 42.
जरठ, p 277, 26. p 158, 28.

जर—जला.

जरण, p 229, 36.
जरत्, p 147, 42.
जरद्गव, p 236, 61.
जरद्गवी, p 236, n.
जरा, p 147, 41.
जरायु, p 146, 38.
जरायुज, p 271, 50.
जरायुस्, p 146, n.
जल, p 60, 3.
जलङ्गम, p 252, n.
जलज, p 92, 8.
जलजन्तु, p 66, 20.
जलजन्तुका, p 66, n.
जलद, p 16, n.
जलधर, p 16, 8.
जलनिधि, p 60, 2.
जलनिर्गम, p 61, 7.
जलनीली, p 70, 38.
जलपुष्प, p 393, 23.
जलप्राय, p 75, 10.
जलभृत्, p 16, n.
जलमुच्, p 16, 9.
जलव्याल, p 60, 5.
जलशुक्ति, p 67, 23.
जलसूची, p 66, n.
जलाधार, p 67, 25.
जलालोका, p 66, n.

जला—जाग.

जलाशय, p 67,25. p125, 30.
जलासुका, p 66, n.
जलिकावेणी, p 66, n.
जलूका, p 66, n.
जलेकस, p 66, n.
जलोका, p 66, n.
जलोच्छ्वास, p 62, 10.
जलोरगी, p 66, n.
जलौकस्, p 66, 22.
जलौकस, p 66, n.
जलौका, p 66, 22.
जल्पाक, p 267, 36.
जल्पाकी, p 267, n.
जल्पित, p 284, 57.
जव, p 209, 41. p13, 60.
जवन, p203, 13. p209, 41. p 296, 38. p 13, n.
जवनिका, p 169, 22.
जवा, p 104, 56.
जवाधिक, p 203, 13.
जह्नुतनया, p 69, 31.
जागर, p 207, 32.
जागरण, p 291, n.
जागरा, p 291, 19.
जागरित, p 266, 32.
जागरूक, p 266, 32.
जागर्त्ति. p 291, n.

जाग—जाय.

जागर्य्या, p 291, 19.
जाग्रिया, p 291, n.
जाङ्गलिक, p 58, n.
जाङ्गुलिक. p 58, 11.
जाङ्घिक, p 209, 41.
जाटलि, p 400, 38.
जात, p 33, 9.
जातवेदस, p 10, 49.
जातरूप, p 243, 95.
जातापत्य, p 141, 10.
जाति, p320, 70. p172, n. p 33, 9. p 103, 53.
जातिफल. p 172, 34.
जाती, p 172. n.
जातीकोश, p 172, 34.
जातीकोष, p 172, n.
जातीफल, p 172, n.
जातु, p 377, 4.
जातुधान, p 12, n.
जातोक्ष, p 236, 61.
जानु, p 156, 23.
जाप, p 187, n.
जाबाल, p 250, 11.
जामातृ, p 145, 32.
जामि, p 341, 144.
जाम्बव, p 90, 19.
जाम्बूनद, p 243, 96.
जायक, p 171, 27.

जाया—जीर्ण.

जाया, p 138, 6.
जायाजीव, p 250, 12.
जायापति, p 146, 38.
जायु, p 150, 1.
जार, p 145, 35.
जारज, p 145, 36.
जाल, p64, 16. p358, 202.
जालक, p 89, 16.
जालिक, p 251, 14.
जाली, p 113, 6. p358, n.
जाल्म, p 251, 16. p 262, 17.
जावक, p 171, n.
जिघत्सु, p 263, 20.
जिङ्गी, p 107, 9.
जित्वर, p 210, 45.
जिन, p 3, 8.
जिष्णु, p 8, 37. p210, 45.
जिह्म, p 276, 20.
जिह्मग, p 58, 8.
जिह्व, p 161, n.
जिह्वा, p 161, 42.
जीन, p 147, 42.
जीमूत, p16, 9. p102, 49. p 317, 61.
जीरक, p 229, 36.
जीर्ण, 147, 42.
जीर्णवस्त्र, p 168, 16.

जीर्णि—जूर्त्ति.

जीर्णि, p 288, 9.
जीव, p 21 26.p219,
जीवक, p 96,24.p119,8.
जीवञ्जीव, p 134, 35.
जीवन, p 60, 3. p220,1.
p 219, n.
जीवना, p 119, n.
जीवनी, p 119, 7.
जीवनीय, p 60, n.
जीवनीया, p 119, 7.
जीवनौषध, p 219, 88.
जीवन्तिक, p 251, n.
जीवन्तिका, p 105, 62.
p 106, 1.
जीवन्ती, p 119, 7.
जीवा, p 119,7.p219,n.
जीवातु, p 219, 88.
जीवान्तक, p 251, 14.
जीविका, p 220, 1.
p 385, n.
जीवितकाल, p 219, 88.
जुगुप्सा, p 41, 14.
जुङ्ग, p 118, 3.
जुङ्गा, p 118, n.
जुड, p 181, n.
जुड्ड, p 181, 24.
जूति, p 296, 38.
जूर्त्ति, p 296, 38.

जूष—ज्यानि.

जूष, p 398, n.
जृम्भ, 54, 35.
जृम्भण, p 54, 35.
जृम्भा, p 54, n.
जेतृ, p 209, 42. p 210,
45.
जेमन, p 234, 56.
जेय, p 209, 42.
जैत्र, p 209, 42.
जैवातृक, p260, 6. p18,
16. p 301, 11.
जैवातृका, p 260, n.
जोङ्गक, p 171, 28.
जोष, p 374, 12.
जोषा, p 137, n.
ज्ञ, p 176, 5. p309, 36.
ज्ञपित, p 283, 47.
ज्ञप्त, p 283, 47.
ज्ञप्ति, p 33, 10.
ज्ञातसिद्धान्त, p 194, 15.
ज्ञाति, p 145, 34.
ज्ञातृ, p 265, 30.
ज्ञातेय, p 145, 35.
ज्ञान, p 34, 15.
ज्ञानिन्, p 194, 14.
ज्या, p 73, 2. p212,53.
ज्याघातवारण, p212,52.
ज्यानि, p 288, 9.

ज्याय—झाटा.

ज्यायस्, p 147, 43.
p 369, 237.
ज्यायसी, p 369, n.
ज्येष्ठ, p 312, 44. p29,n.
ज्यैष्ठ, p 29, 16.
ज्योतिरिङ्गण, p 133,28.
ज्योतिषिक, p 194, n.
ज्योतिष्मती, p 121, 15.
ज्योतिस्, p 367, 232.
ज्योत्स्ना, p 19, 18.
p 113, n.
ज्योत्स्नी, p25,5.p113,6.
ज्यौतिषिक, p 194, 14.
ज्वर, p 151,7.p296,38.
ज्वलन, p 10, 49.
ज्वाल, p 11, 52.
ज्वाला, p 11, n.

झटा, p 116, 15.
झटिति, p 376, 2.
झर, p 85, 5.
झर्झर, p 47, 8.
झल्लरी, p 387, 10.
झष, p 65, 17.
झषा, p 113, 5.
झस, p 65, n.
झाटल, p 95, 20.
झाटा, p 116, n.

झाटा—डुलि.

झाटामला, p 116, n.
झावुक, p 95, 20.
झिण्टी, p 104, 55.
झिल्लिका, p 133, 28.
झीरुका, p 133, 28.

टङ्क, p 397, n. p 255, 34.
टङ्कपति, p 192, n.
टिटिभक, p 134, n.
टिट्टिभ, p 134, 35,
टीका, p 386, 7.
टुण्टुक, p 99, 37.

डमर, p 290, 14.
डमरु, p 47, 8.
डमरुक, p 47, n.
डम्बर, p 217, 76.
डयन, p 204, n.
डङ्कु, p 100, 41.
डामर, p 290, n.
डालिम, p 101, n.
डिण्डिम, p 47, 8.
डिम्ब, p 290, 14.
डिम्भ, p 135, 38.
डिम्भा, p 147, 41.
डुण्डुभ, p 57, 5.
डुडुभ, p 57, n.
डुलि, p 67, n.

ढक्का—तत.

ढक्का, p 46, 6.

तक्र, p 237, 53.
तक्षक, p 299, 4.
तक्षन्, p 250, 9.
तङ्क, p 255, n. p300, 10. p 397, n.
तट, p 61, 7.
तटाक, p 68, n.
तटिनी, p 69, 30.
तटी, p 61, n.
तडाक, p 68, n,
तडाग, p 68, 28.
तडित्, p 17, 11.
तडित्वत्, p 16, 8.
तण्डक, p 397, 33.
तण्डुल, p 110, 25.
तण्डुलीय, p 118, 1.
तत्, p 377, n. p155, n.
ततस्, p 46, 4. p280, 35. p 377, n.
तत्काल, p 198, 29.
तत्क्रिय, p 263, 19.
तत्पत्री, p 230, 40.
तत्पर, p 260, 9.
तत्व, p 47, 9.
तत्त्व, p 47, n.
ततत्त्व, p 47, n.

तथा—तन्द्र.

तथा, p 387, 9.
तथागत, p 2, 8.
तथ्य, p 43, 22.
तदा, p 382, 22.
तदात्व, p 198, 29.
तदानीम्, p 382, 22.
तनय, p 143, 27.
तनया, p 143, n.
तनु, p 156, 22. p274. 11. p 333, 115, p275, 15.
तनुत्व, p 207, 32.
तनू, p 156, 22.
तनूनपा, p 10, n.
तनूकृत, p 283, 48.
तनूनपात्, p 10, 49.
तनूरुह, p 134, 36. p 263, 50.
तन्त्र, p 254, 28.
तन्तु, p 254, n.
तन्तुक, p 224, n.
तन्तुभ, p 224, 17.
तन्तुवाय, p 249, 6, n.
तन्त्र, p 353, 187.
तन्त्रक, p 167, 13.
तन्त्रवाप, p 249, n.
तन्त्रवाय, p 249, n.
तन्त्रिफ, p 106, 1.
तन्द्रवाय, p 249, n.

तन्द्रा—तमो.

तन्द्रा, p 350, n. p55, n.
तन्द्रि, p 350, n. p55, n.
तन्द्री, p55, 37. p350, 178.
तप, p 30, 19. p368, 234. p 30, n. p 28, n.
तपःक्लेशसह, p 186, 42.
तपन, p 22, 32. p59, 1.
तपनीय, p 243, 95.
तपस्, p 28, 15. p368, n.
तपस्य, p 28, 15.
तपस्विन्. p 186, 41.
तपस्विनी, p 117, 22.
तभ, p 239, n.
तम, p 56, n.
तमस्, p 21, 28. p 32, n. p 56, 3. p 368, 333.
तमस, p 56, n.
तमस्वती, p 25, n.
तमस्विनी, p 25, 4.
तमा, p 25, n. 56, n.
तमाल, p 102, 48. p397, 33.
तमालपत्र, p 170, 24.
तमिस्र, p 56, 3.
तमिस्रा, p 25, 5.
तमी, p 25, 4.
तमोनुद्, p 326, 92.
तमोपह, p 370, 240.

तर—तर्म्म.

तरक्ष, p 127, 1.
तरङ्ग, p 61 5.,
तरङ्गिणी, p 69, 30.
तरण, p 202, 10.
तरणि, p 22, 31. p103, 54. p 62, 10.
तरणी, p 62, n.
तरपण्य, p 63, 11.
तरल, p 277, 24. p 165, 4.
तरला, p 233, 50.
तरस्, p 12, 59. n.
तरस, p 154, 14.
तरस्विन्, p 209, 41. p 337, 130.
तरि, p 62, 10.
तरु, p 87, 5.
तरुण, p 147, 42.
तरुणी, p 139, 8.
तर्क, p 33, 12.
तर्कविद्या, p 39, 5.
तर्क्कारी, p 101, 46.
तर्ज्जनी, p 159, 32.
तर्णक, p 236, 61.
तर्द्दू, p 229, 34.
तर्पण, p 235, 56. p 287, 4.
तर्म्मन्, p 179, 18.

तर्ष—ताम्र.

तर्ष, p 52, 28. p 234, 55.
तर्षित, p 263, n.
तल, p 212, n. p 358, 204.
तला, p 212, 52. n.
तलिन, p 337, 129.
तल्प, p 338, 133.
तल्लज, p 32, 5.
तष्टृ, p 310, n.
तसर, p 293, n.
तस्कर, p 253, 25.
ताण्डव, p 47, 10. p398, 34.
ताडि, p 126, n.
ताडी, p 126, n.
तात, p 144, 28.
तान्त्रिक, p 194, 15.
तापन, p 22, n.
तापस, p 186, 41.
तापसतरु, p 97, 26.
तापिच्छ, p 102, 48.
तापिञ्ज, p 102, n.
तामरस, p 71, 40.
तामलकी, p 116, 15.
तामसी, p 25, 5.
तामी, p 25, n.
ताम्बक, p 244, 97.

ताम्र—ताव.

ताम्रकर्णी, p 16, 6.
ताम्रकुट्टक, p 250, 8.
ताम्रचूड, p 131, 17.
ताम्बूलवल्ली, p 114, 8.
ताम्बूली, p 114, 8.
तार, p 45, 2. p347, 168. p 20, n.
तारक, p 20, n.
तारकजित्, p 7, 35.
तारका, p20,22. p20,25.
तारा p 20, 23.
तारुण्य, p 146, 40.
तार्क्ष्य, p 5, 24. p 342, 147.
तार्क्ष्यशैल, p 245, 102.
ताल, p 47,9. p 126,34. p245,104. p159,34.
तालपत्र, p 165, 5.
तालपर्णी, p 115, 11.
तालमूलिका, p 114, 7.
तालवृन्त, p 174, n.
तालवृन्तक, p 174, 41.
तालाङ्क, p 4, 19.
तालि, p 126, n.
ताली, p 116, 15. p126, 35.
तालु, p 161, 42.
तावत्, p 373, 8.

तिक्त—तिरो.

तिक्त, p 35, 18,
तिक्तक, p 122, 20.
तिक्तशाक, p 91, 5.
तिग्म, p 23, 37.
तितउ, p 227, 26.
तितिक्षा, p 51, 24.
तितिक्षु, p 266, 31.
तित्तिर, p 134, n.
तित्तिरि, p 134, 35
तिथि, p 24, 1.
तिनिश, p 92, 7.
तिन्तिडी, p 96, 24.
तिन्तिडीक, p 96, n. p 229, 35.
तिन्तिली, p 96, n.
तिन्दुक, p 95, 19.
तिन्दुकी, p95, n. p386,8.
तिमि, p 65, 19.
तिमिङ्गिल, p 66, 20.
तिमित, p 284, 55.
तिमिर, p 56, 3.
तिरस्, p 375, 18. n.
तिरश्ची, p 266, n.
तिरस्करिणी, p 169, 22.
तिरस्कारिणी, p 169, n.
तिरस्क्रिया, 50, 22.
तिरीट, p 94, 13.
तिरोधान, p 18, 14.

तिरो—तुच्छ.

तिरोहित, p 218, 80.
तिर्यंच, p 266, 34.
तिल, p 225, 19.
तिलक, p 95, 20. p149, 49. p 154,16. p170, 24. p 231, 43.
तिलकालक, p 149, 49.
तिलपर्णी, p 172, 33.
तिलपिञ्ज, p 225, 19.
तिलपेज, p 225, 19.
तिलित्स, p 57, 5.
तिल्य, p 221, 7.
तिल्व, p 94, 13.
तिष्य, p 20, 23.
तिष्यफला, p 99, 38.
तीक्ष्ण, p 23, 37. p244, 98. p 316, 56.
तीक्ष्णगन्ध, p 93, 11, n.
तीक्ष्णगन्धक, p 93,11.n.
तीर, p 61, 7.
तीर्थ, p 325, 89.
तीव्र, p 13, 62.
तीव्रवेदना, p 59, 3.
तु, p 372, 3. p 377, 5. p 380, 15.
तुङ्ग, p 92, 6. p276, 19.
तुङ्गी, p 119, 5.
तुच्छ, p 273, 6.

तुणि—तुम्बु

तुणि, p 116, n.
तुण्ड, p 161, 40.
तुण्डकेरी, p 119, n.
तुण्डिकेरी, p 119, 4. p 113, 4.
तुण्डिभ, p 153, 12.
तुण्डिल, p 153, 12.
तुत्थ, p 245, 102.
तुत्था, p 115, 13. p108, 13.
तुत्थाञ्जन, p 244, 101.
तुन्द, p 158, 28.
तुन्दपरिमार्ज, p 252, n.
तुन्दपरिमृज, p 252, 19.
तुन्दिक, p 148, 44, n.
तुन्दिन्, p 148, 44.
तुन्दिभ, p 148, n.
तुन्दिल, p 148, 44.
तुन्न, p 116, 15.
तुन्नवाय, p 249, 6.
तुबरिका, p 117, 19.
तुमुर, p 216, n.
तुमुल, p 216, 75.
तुमूल, p 216, n.
तुम्बि, p 123, n.
तुम्बी, p 123, 21, n.
तुम्बुरी, p 230, n.
तुम्बुरु, p 230, n.

तुर—तूब.

तुरग, p 202, 11.
तुरङ्ग, p 202, 11.
तुरङ्गम, p 202, 11.
तुरङ्गवदन, p 14, 66.
तुरायण, p 286, n.
तुरासाह्, p 8, 39.
तुरुष्क, p 171, 30.
तुला, p 242, 87.
तुलाकोटि, p 166, 11, n.
तुलाकोटी, p 166, n.
तुलि, p 255, n.
तुली, p 255, n.
तुल्य, p 256, 37.
तुल्यपान, p 234, 55.
तुवर, p 35, 18.
तुष, p 225, 22.
तुषार, p 19, 21.
तुषित, p 2, 5.
तुष्णीक, p 268, 39.
तुष्णीशील, p 268, 39.
तुष्णीक, p 268, 39.
तुम, p 225, n.
तुस्त, p 398, n.
तुहिन, p 19, 19.
तूण, p 212, 56.
तूणी, p 213, 57, n.
तूणीर, p 212, 56.
तूबरिका, p 117, n.

तूब—तृषा.

तूबरी, p 117, n.
तूबरीका, p 117, n.
तूर्ण, p 13, 60.
तूल, p 246, 106, n. p 96, 22.
तूलपिचु, p 246, n.
तूलिका, p 255, 33.
तूली, p 108, n.
तूवर, p 347, 167 p 35, n.
तूवरी, p 117, n.
तूष्णीकाम्, p 378, 9.
तूष्णीम्, p 378, 9.
तृण, 125, 31.
तृणद्रुम, p 126, 35.
तृणधान्य, p 226, 25.
तृणध्वज, p 124, 26
तृणराज, p 117, 34.
तृणशून्य, p 102, 50.
तृण्या, p 126, 33.
तृतीयप्रकृति, p 146, n.
तृतीयाकृत, p 222, 9.
तृतीयाप्रकृति, p146, 39.
तृप्र, p 284, 52.
तृप्ति, p 235, 56.
तृफला, p 347, n.
तृष्, p 234, 55.
तृषा, p 234, n.

तृषि—तोर.

तृषित, p 263, n.
तृष्णक्, p 263, n.
तृष्णज्, p 263, 22, n.
तृष्णा, p234,n.p315,54.
तेजन, p 124, 26.
तेजनक, p 124, 27.
तेजनी, p 106, 2.
तेजस्, p 153, 13. n.
p 368, 236. n.
तेजित, p 281, 40.
तेन, p 377, n.
तेम, p 284, 29.
तेमन, p 231, 44.
तैजसावर्त्तनी, p 255, 33.
तैत्तिर, p 136, 43.
तैलपर्णिक, p 172, 33.
तैलपायिका, p 132, 26.
तैलीन, p 221, 7.
तैष, p 28, 15.
तोक, p 144, 28.
तोकक, p 130, 17.
तोक्म, p 223, 16.
तोत्र, p 201, 9.
तोदन, p 223, 12.
तोमर, p 214, 61.
तोय, p 61, 4.
तोयपिप्पली, p 111, 29.
तोरण, p 82, 16.

तौर्य्य—त्रित.

तौर्य्यत्रिक, p 47, 10.
त्यक्त, p 284, 56.
त्याग, p 182, 28.
त्रपा, p 51, 23.
त्रपु, p 246, 106.
त्रप्स, p 233, 51.
त्रयी, p 39, 4.
त्रयीधर्म्म, p 39, 3.
त्रस, p 277, 23.
त्रसर, p 293, 24.
त्रस्त, p 264, n.
त्रस्नु, p 264, 26.
त्राण, p 284, 55.
त्रात, p 284, 55.
त्रायन्ती, p 121, 16.
त्रायमाणा, p 121, 16.
त्रास, p 50, 21.
त्रिक, p 157, 27.
त्रिककुत्, p 84, 2.
त्रिकटु, p 247, 112.
त्रिका, p 68, 27.
त्रिकूट, p 84, 2.
त्रिखट्व, p 401, 41.
त्रिखट्वी, p 401, 41.
त्रिगण, p 190, n.
त्रिगुणाकृत, p 222, 9.
त्रितच, p 401, 41.
त्रितची, p 401, 41.

त्रिद—त्रिहा.

त्रिदश, p 1, 1.
त्रिदशालय, p 1, 1.
त्रिदिव, p 1, 2.
त्रिदिवेश, p 1, 2.
त्रिपथगा, p 69, 31.
त्रिपिष्टप, p 1, n.
त्रिपुटा, p 111, 26.
p 115, 13.
त्रिपुटी, p 111, n.
त्रिपुरान्तक, p 6, 29.
त्रिफला, p 238, 112.
त्रिफली, p 247, n.
त्रिबिष्टप, p 1, n.
त्रिभण्डी, p 111, 27.
त्रियामा, p 25, 4.
त्रिरात्र, p 394, n.
त्रिलोकी, p 384, n.
त्रिलोचन, p 6, 28.
त्रिवर्ग, p86,19.p190,57.
त्रिविक्रम, p 4, 15.
त्रिविष्टप, p 1, 1.
त्रिवृत्, p 111, 26.
त्रिवृता, p 111, 26.
त्रिसन्ध्य, p 25, 3, n.
त्रिसीत्य, p 123, 9.
त्रिस्रोतस्, p 69, 31.
त्रिशल्य, p 222, 9.
त्रिहायणी, p 237, 69.

त्रुटि—त्विषा.

त्रुटि, p 115,13.p274,n. p 311, 40.
त्रुटी, p 274, 11.
त्रुषण, p 247, n.
त्रूषण, p 247, 112.
त्रेता, p 180, 19.
त्रोटि, p 135, 36.
त्रोटी, p 135, n.
त्र्यम्बक, p 6, 29.
त्र्यम्बकसख, p 14, 63.
त्वक्, p 154, n.
त्वक्क्षीरा, p 247, 110.
त्वक्पत्र, p 118, 22.
त्वक्पत्री, p 230, n.
त्वक्सार, p 124, 26.
त्वच्, p 88, 12.p154,13.
त्वच, p 118, 22.p154,n.
त्वचा, p 154, n.
त्वचिसार, p 24, 26.
त्वरा, p 293, 26.
त्वरायण, p 286, n.
त्वरि, p 293, n.
त्वरित,p209,41.p13,60.
त्वरितोदित, p 43, 20.
त्वष्ट, p 283, 48.
त्वष्टृ, p 250, 9.
त्विष्, p23,35.p360,227.
त्विषाम्पति, p 22, 32.

त्सरु—दण्ड.

त्सरु, p 213, 58.

दक, p 60, n.
दंश, p 133, 27.
दंशन, p 207, 32.
दंशित, p 207, 33.
दंशी, p 133, 27.
दंष्ट्री, p 127, 2.
दंसन, p 207, n.
दक्ष, p 252, 19.
दक्षिण, p 279, 34. p 260, 8.
दक्षिणस्थ, p 206, 28.
दक्षिणाग्नि, p 179, 19.
दक्षिणात्, p 383, n.
दक्षिणात, p 383, n.
दक्षिणारु, p 253, 24.
दक्षिणार्ह, p 260, 5.
दक्षिणीय, p 260, 5.
दक्षिणेन, p 283, n.
दक्षिणेर्मन्, p 253, 24.
दक्षिण्य, p 260, n.
दग्ध, p 283, 48.
दग्धिका, p 233, 49.
दण्ड, p22,33.p196,20. p 312, 44.
दण्डक, p 397, n.
दण्डधर, p 11, 54.

दण्ड—दन्द.

दण्डधार, p 11, n.
दण्डनीति, p 39, 5.
दण्डविष्कम्भ, p 239,75.
दण्डाहत, p 234, 53.
दण्डि p 402, n.
दण्डिन्, p 402, n.
दण्डिनी, p 402, n.
दत्, p 161, n.
दद्रु, p 152, n.
दद्रुघ्न, p 120, 12.
दद्रुण, p 152, 10.
दद्रुरोगिन्, p 152, 10.
दद्रू, p 152, n.
दद्रूण, p 152, n.
दधित्थ, p 91, 1.
दधिफल, p 91, 2.
दधिसक्तु, p 232, 48.
दनुज, p 2, 7.
दन्त, p 161, 42.
दन्तधावन, p 98, 30.
दन्तभाग, p 201, 8.
दन्तशठ, p 91, 5.p91,2.
दन्तशठा, p 119, 6.
दन्ता, p 161, n.
दन्तावल, p 200, 2.
दन्तिका, p 120, 10.
दन्तिन्, p 200, 2.
दन्दशूक, p 58, 8.

दभ्र—दर्श.

दभ्र, p 274, 11.
दम, p 196, 21. p286,3.
दमथ, p 286, 3.
दमित, p 283, 47.
दमुनस्, p 11, 51.
दम्पती, p 146, 38.
दम्भ, p 52, 30.
दम्भोलि, p 9, 43.
दम्य, p 236, 62.
दया, p 49, 18.
दयालु, p 263, 15.
दयित, p 272, 3.
दर, p 50, 21. p353,186.
दरत्, p 386, 9.
दरिद्र, p 270, 49.
दरी, p 85, 6.
दरोदर, p 349, n.
दर्दुर, p 67, 24.
दर्द्रु, p 152, n.
दर्द्रू, p 152, n.
दर्पक, p 5, 20.
दर्पण, p 174, 41.
दर्भ, p 125, 31.
दर्व्वि, p 229, 34.
दर्व्वी, p 229, n.
दर्व्वीकर, p 58, 8.
दर्श, p 26, 8.
दर्शक, p 192, 6.

दर्श—दाडि.

दर्शन, p 294, 31.
दल, p 89, 14.
दव, p 359, 208.
दविष्ठ, p 276, 18.
दवीयस्, p 276, 18.
दशन, p 161, 42.
दशनवासस्, p 161, 41.
दशना, p 161, 42.
दशपुर, p 117, n.
दशपूर, p 117, n.
दशबल, p 3, 9.
दशमिन्, p 147, 43.
दशमीस्थ, p 325, 90.
दशा, p 168, 15.
दस्यु, p253,25. p193,11.
दस्र, p 10, 47.
दहन, p 11, 51.
दाक्षक, p 296, n.
दाक्षाय्य, p 131, 21.
दाक्षायणी, p 20, 23.
दाक्षाय्य, p 131, 21.
दाक्षिकन्या, p 395, n.
दाक्षिण्य, p 260, n.
दाडिम, p 401, 42, n.
दाडिमपुष्पक, p 97, 29.
दाडिमी, p 401, n.
p 101, n.
दाडिम्ब, p 101, n.

दाण्ड—दार्व्वा.

दाण्डपाता, p 386, 6.
दात, p 284, 53
दात्यूह, p 131, 21.
दात्यौह, p 131, n.
दात्र, p 223, 13.
दान, p 182, 28. p200,5.
दानव, p 2, 7.
दानवारि, p 2, 4.
दानशौण्ड, p 260, 6.
दान्त, p 186, 42.
p 283, 47.
दान्ति, p 286, 3.
दापित, p 268, 40.
दाम, p 238, 74.
दामन्, p 238, 74.
दामनी, p 238, 74.
दामोदर, p 3, 13.
दायाद, p 326, 91.
दायित, p 268, n.
दार, p 138, 6.
दारद, p 58, 11.
दारा, p 138, n.
दारित, p 283, 50.
दारु, p 98, 34. p260,8.
दारुण, p 50, 20.
दारुहरिद्रा, p 109, 20.
दारुहस्तक, p 229, 34.
दार्व्वाघाट, p 130, 17.

दार्व्विका, p 114, 7.
p 245, 102.
दार्व्वी, p 109, 20.
दालिम, p 101, n.
दाव, p 359, 108.
दाविक, p 70, 36,
दाश, p 64, n. p 251,n,
दाशपुर, p 117, 19.
दाशपूर, p 117, n.
दाशी, p 251, 17, n.
दास, p64,15·p251,17·
दासी, p 251, n·
p 104, 55.
दासीसभ, p 394, n.
दासेय, p 251, 17.
दासेर, p 251, 17.
दिगम्बर, p 298, 39.
दिग्गज, p 16, 5.
दिग्ध, p 281, 39.
p 212, 56.
दित, p 284, 53.
दितिसुत, p 2, 7.
दिधिषु, p 142, 23.
दिधिषू, p 142, 23·
दिन, p 24, 2.
दिनान्त, p 21, 3.
दिव, p 1, n.
दिवस, p 21, 2.
दिवस्पति, p 8, 37.
दिवा, p 377, 6.
दिवाकर, p 21, 29.
दिवाकीर्त्ति, p 251, 10.
p 252, 20.
दिविषद्, p 2, 3.
दिविसत्, p 2, n.
दिवोकस, p 366, n.
दिवोका, p 366, n.
दिवौ, p 15, 1.
दिवौकस, p 363, 228.n.
p 1, 2.
दिवौका, p 366, n.
दिव्य, p 114, 10.
दिव्योपपादुक, p271, 50.
दिश, p 15, n.
दिशा, p 15, n·
दिश्य, p 15, 3.
दिष्ट, p 32,6· p310,37.
p 24, 1.
दिष्टान्त, p 218, 84.
दिष्ट्या, p 378, 10.
दीक्षान्त, p 182, 27.
दीक्षित, p 176, 7,
दीदिवि, 233, 48·
दीधिति, p 22, 35.
दीन, p 270, 49·
दीनार p 302, 14.
दीप, p 174, 40.
दीपक, p 111, n·
दीप्ति, p 23, 35.
दीप्य, p 111, 30.
दीप्यक, p 301, n.
दीर्घ, p 276, 18.
दीर्घकोशिका, p 67, n.
दीर्घकोषिका, p 67, 25.
दीर्घदर्शिन, p 176, 6.
दीर्घपृष्ठ. p 58, 8·
दीर्घवृन्त, p 99, 37.
दीर्घसूत्र, p 262, 17.
दीर्घिका, p 68, 28·
दुःख, p 59, 3.
दुःप्रधर्षणी, p 112, 2.
दुःप्रधर्षिणी, p 112, n.
दुःषम, p 380, 14·
दुःस्पर्श, p 107, 10.
दुःस्पर्शा, p 108, 12.
दुकूल, p 168, 15.
दुग्ध, p 233, 51,
दुग्धिका, p 109, 18.
दुण्डि, p 67, n·
दुद्रुम, p 121, 13.
दुन्दु, p 4, n.
दुन्दुभि, p 46, 6·
दुरध्व, p 77, 16·
दुरालभा, p 107, 10.

दुरि—दुष्य.

दुरित, p 31, 1.
दुरोदर, p 349, 173.
दुर्ग, p 195, 17.
दुर्गत, p 270, 49.
दुर्गति, p 59, 1.
दुर्गन्ध, p 36, 21.
दुर्गन्धी, p 36, n.
दुर्गसञ्चर, p 293, 25.
दुर्गा, p 7, 33.
दुर्जन, p 270, 47.
दुर्दिन, p 18, 13
दुर्द्रुम, p 121, n.
दुर्नामक, p 151, 5.
दुर्नामन्, p 67, 25.
दुर्बल, p 147, 44.
दुर्मनस्, p 260, 8.
दुर्मुख, p 267, 36.
दुर्वर्ण, p 243, 97.
दुर्विध, p 270, 49.
दुर्हृद्, p 193, 10.
दुलि, p 67, n.
दुली, p 67, n.
दुश्च्यवन, p 8, 39.
दुष्कृत, p 31, 1.
दुष्ट, p 381, 19.
दुष्पत्र, p 116, 16.
दुष्प्रधर्षिणी, p 112, n.
दुष्य, p 169, 21.

दुहि—दृष्टि.

दुहितुःपति, p 145, 32.
दुहितृ, p 143, 28. n.
दूत, p 195, 16.
दूती, p 141, 17. p 195, n.
दूत्य, p 195, 16.
दून, p 284, 52.
दूर, p 275, 18.
दूरदर्शिन्, p 176, 6.
दूर्वा, p 123, 23.
दूश्य, p 169, n.
दूषिका, p 155, 18.
दूषी, p 155, n.
दूषीका, p 155, n.
दूष्य, p 169, n.
दूष्या, p 202, n.
दृढ, p 13, 62. p 277, 25. p 313, 47.
दृढसन्धि, p 277, 25.
दृति, p 391, 19.
दृब्ध, p 280, 35.
दृश्, p 162, 44. p 362, 219.
दृषद्, p 84, 4.
दृष्ट, p 198, 30.
दृष्टरजस्, 139, 8.
दृष्टान्त, p 318, 65.
दृष्टि, p 162, 44. p 311, 41.

देव—देया.

देव, p 1, 2. p 48, 13. p 145, n.
देवकीनन्दन, p 4, 16.
देवकुसुम, p 171, 27.
देवखातक, p 68, 27.
देवखातबिल, p 85, 6.
देवच्छन्द, p 165, 6.
देवजग्धक, p 125, 32.
देवतरु, p 9, 45.
देवता, p 2, 4. p 380, n.
देवताड, p 102, 49.
देवत्व, p 189, n.
देवदारु, p 99, 34.
देवद्र्यक्, p 266, n.
देवद्र्यच्, p 266, 34.
देवन, p 334, 120. p 258, 45.
देववल्लभ, p 92, 6.
देवभूय, p 189, 51,
देवमातृक, p 76, 12.
देवयोनि, p 2, 6.
देवर, p 145, 32.
देवल, p 145, n. p 250, 11.
देवशिल्पिन्, p 310, 37.
देवसभा, p 9, 44.
देवसायुज्य, p 189, n.
देवाजीव, p 250, 11.

देवा—दोह.

देवाजीवी, p 150, 11.
देवी, p 48, 13. p106, 2.
देह, p 145, 32.
देश, p 74, 7.
देशरूप, p 197, 24.
देह, p 156, 22.
देहली, 81, 13.
दैतेय, p 2, 7.
दैत्य, p 2, 7.
दैत्यगुरु, p 21, 26.
दैत्या, p 115, 11.
दैत्यारि, p 4, 14.
दैर्घ्य, p 168, 16.
दैव, p 32, 6. p 188, 50.
दैवकीनन्दन, p 4, n.
दैवज्ञ, p 194, 14.
दैवज्ञा, p 141, 20.
दैवत, p 2, 4.
दैव्य, p 32, n.
दोला, p 108, 13. p205, 21.
दोषज्ञ, p 176, 4. p309, 36.
दोषा, p 377, 6. p158, n.
दोषैकदृश, p 270, 46.
दोस, p 158, 31.
दोहद, p 52, 27.

दोह—द्राक्.

दोहदवती, p 142, 21.
दौकूल, p 205, n.
दौत्या, p 195, n.
दौवारिक, p 192, n.
द्युति, p 19, 19. p 23, 35.
द्युती, p 19, n.
द्युमणि, p 22, 31.
द्युम्न, p 242, 91.
द्युषद्, p 2, n.
द्युसद्, p 2, n.
द्यास्य, p 270, n.
द्यूत, p 258, 45.
द्यूतकारक, p 258, 44.
द्यूतकृत्, p 258, 44.
द्यो, p 1, 1. p 15, 1.
द्योत, p 23, 36.
द्रप्स, p 233, n.
द्रप्स्य, p 233, n.
द्रव, p 53, 32. p 217, 79.
द्रवन्ती, p 107, 6.
द्रविण, p 242, 91. p 315, 55.
द्रविणान्तर, p 216, 70.
द्रव्य, p 242, 90. p344, 156.
द्राक् p 377, 2.

द्राक्षा—द्रोणी.

द्राक्षा, p 111, 26.
द्राविड, p 285, 62.
द्राव, p 217, 79.
द्राविडक, p 118, 23.
द्रु, p 87, 5.
द्रुकिलिम, p 98, 34.
द्रुघण, p 213, 59. n.
द्रुण, p 130, 14.
द्रुणि, p 63, n.
द्रुणी, p 63, n. p386, 9.
द्रुत, p 283, 49. p 13, 60. p 47, 9.
द्रुता, p 280, 49.
द्रुम, p 87, 5.
द्रुमामय, p 171, 26.
द्रुमोत्पल, p 100, 40.
द्रुवय, p 241, 85.
द्रुह, p 67, n.
द्रुहन, p 3, n.
द्रुहिण, p 3, 12.
द्रोण, p 314, 51. p131, n.
द्रोणकाक, p 131, 21.
द्रोणक्षीरा, p 238, 72.
द्रोणदुघा, p 238, 72.
द्रोणि, p 63, n.
द्रोणिका, p 63, n.
द्रोणिकी, p 222, n.
द्रोणी, p 63, 11.

द्रोहचिन्तन, p 34, 13.
द्रौणिक, p 222, 10.
द्वन्द्व, p 135, 38. p 361, 214.
द्वयातिगा, p 187, 44.
द्वाःस्थ, p 192, n.
द्वादशाङ्गुल, p 159, 35.
द्वादशात्मन्, p 21, 29.
द्वापर, p 34, 12. p 346, 164.
द्वार्, p 81, 16.
द्वार, p 81, 16.
द्वारपाल, p 192, 6.
द्वारिक, p 192, n.
द्वारिन्, p 192, n.
द्वास्थ, p 192, 6.
द्वास्थित, p 192, 6.
द्वास्थितदर्शक, p 192, n.
द्विगुणाकृत, p 222, 9.
द्विज, p 134, 32. p308, 32. p 175, n.
द्विजन्मन्, p 175, n.
द्विजराज, p 18, 16.
द्विजा, p 114, 8.
द्विजाति, p 175, 3. n.
द्विजिह्व, p 338, 136.
द्वितीया, p 138, 5.
द्वितीयाकृत, p 222, n.

द्विप, p 200, 2.
द्विपाद्य, p 197, 27.
द्विरद, p 200, 2.
द्विरेफ, p 133, 29.
द्विवर्षा, p 237, 68.
द्विष्, p 193. n.
द्विष, p 193, n.
द्विषत्, p 193, 10.
द्विष्टाश, p 378, 10.
द्विष्ठ, p 244, n.
द्विसीत्य, p 222, n.
द्विहल्य, p 222, n.
द्विहायनी, p 237, 68.
द्वीप, p 62, 8.
द्वीपवती, p 69, 30.
द्वीपिन्, p 127, 1.
द्वेषण, p 193, 10.
द्वेष्य, p 269, 45.
द्वैध, p 195, 18.
द्वैप, p 205, 22.
द्वैमातुर, p 7, 33.
द्व्यष्ट, p 244, 98.

धट, p 390, 17.
धन, p 47, 9.
धनञ्जय, p 10, 48.
धनद, p 14, 64.
धनहरी, p 116, 16.

धनाधिप, p 14, 64.
धनिक, p 230, n.
धनिन्, p 261, 10.
धनिनी, p 261, n.
धनिष्ठा, p 20, 24.
धनीयक, p 230, n.
धनुःश्रेणी, p 106, 2. n.
धनु, p 211, n.
धनुर्धर, p 208, 37.
धनुर्मध्य, p 212, 53.
धनुर्वंश, p 107, n.
धनुष्पट, p 94, 15.
धनुष्मत्, p 208, 37.
धनुस्, p 211, 51.
धनू, p 211, n.
धनेयक, p 230, n.
धन्य, p 230, n.
धन्या, p 230, n.
धन्याक, p 230, 38
धन्याम्ल, p 230, 39.
धन्व, p 211, n.
धन्वन्, p 211, n.
धन्वयवास, p 107, n.
धन्वयास, p 107, 10.
धन्विन्, p 208, 37.
धमन, p 124, 28.
धमनि, p 116, n. p 154, 16.

धम—धाना.

धमनी, p 154, n. p116, 18. n.
धम्मिल्ल, p 163, 48.
धर, p 84, 1.
धरणि, p 73, 2.
धरणी, p 73, n.
धरा, p 73, 2.
धरित्री, p 73, 2.
धर्म्म, p 31, 2. p340,141.
धर्म्मचिन्ता, p 52, 28.
धर्म्मध्वजिन्, p 190, 53.
धर्म्मपत्तन, p 229, 36.
धर्म्मराज, p2,8, p308,33.
धर्म्मसंहिता, p 40, 7.
धर्षणी, p 139, n.
धर्षिणी, p 139, 10.
धव, p145,35. p360,208.
धवलं, p 37,22. p237,68.
धवला, p 237, 68.
धवली, p 237, n.
धवित्र, p 180, n.
धातकी, p 115, 12.
धातु, p 85, 8. p319,68.
धातुपुष्पिका, p 115, n.
धाष्ट, p 3, 12.
धाष्टपुष्पिका, p 115, 12.
धात्री, p 350, 178.
धाना, p 232, 47.

धातु—धीन्द्रि.

धातुघ्न, p 208, 37.
धान्य, p 225, 21. p 230, n.
धान्यक, p 230, n.
धान्यत्वच, p 225, 22.
धान्यांश, p 314, 48.
धान्याम्ल, p 230, 39.
धामन्, p 336, 126.
धामार्गव, p 107, 7. p 113, 5.
धाय्या, p 180, 21.
धारण, p 206, 26.
धारणा, p 197, 26.
धारा, p 204, 17. n.
धाराधर, p 16, 8.
धारासम्पात, p 17, 13.
धार्त्तराष्ट्र, p 132, 24.
धावनि, p 108, 11.
धिक्, p 371, 2. n.
धिक्कृत, p 268, 39. p282, 43.
धिषण, p 20, 25.
धिषणा, p 33, 10.
धिष्ट, p 344, n.
धिष्ण्य, p 344, 157.
धी, p 33, 10. p 384, n. p 34, n.
धीन्द्रिय, p 35, 17.

धीम—धूम्या.

धीमत्, p 176, 5.
धीमती p 140, 12.
धीर, p 170,26. p176,5
धीवर, p 64, 15.
धीवरी, p 64, n.
धीशक्ति, p 283, 25.
धीसचिव, p 192, 4.
धुत, p 280, 36.
धुनि, p 69, n.
धुनी, 69, 30.
धुरन्धर, p 236, 65.
धुर्, p 205, 23.
धुरा, p 205, n.
धुरीण, p 236, 65.
धुर्य्य, p 236, 65.
धुर्वह, p 236, 65.
धुवित्र, p 180, 23.
धुस्तुर, p 104, n.
धुस्तूर, p 104, 58.
धूत, p 28, 36.
धूनी, p 69, n.
धूपायित, p 284, 52.
धूपित, p 284, 52.
धूमकेतु, p 317, 61.
धूमयोनि, p 16, 9.
धूमल, p 37, 25.
धूम्या, p 297, 42.
धूम्याट, p 130, 16.

धूम्र—ध्वनि.

धूम्र, p 37, 25.
धूर्जटि, p 6, 28.
धूर्त्त, p 104, 58. p 258, 44. p 270, 47.
धूर्धर, p 236, n.
धूलि, p 215, 66. n.
धूली, p 215, n.
धूसर, p 37, 23.
धूस्तूर, p 104, n.
धृति, p 321, 77.
धृष्ट, p 265, 25.
धृष्णु, p 264, n.
धृष्णग्वियात, p 264, 25.
धृष्णज्, p 264, 25.
धृष्णि, p 22, 34.
धेनु, p 238, 71.
धेनुका, p200, 4. p302, 15.
धेनुष्या, p 238, 72.
धैनुक, p 235, 60.
धैवत, p 45, 1.
धौतकौशेय, p 167, 14.
धौरितक, p 204, 16.
धौरेय, p 236, 65.
ध्याम, p 125, 32.
ध्वज, p 215, 67.
ध्वजिनी, p 210, 46.
ध्वनि, p 44, 1.
ध्वनित, p 282, 44.

ध्वस्त—नगौ.

ध्वस्त, p 284, 53.
ध्वांक्ष, p 131, 20. p 363, 221.
ध्वान, p 44, 1.
ध्वान्त, p 56, 3.
ध्रुव, p 19, 21. p 87, 8. p 276, 22. p 181, 24.
ध्रुवा, p 18, 3.

न, p 379, n.
नकुच, p 100, n.
नकुलेष्टा, p 113, 3.
नक्त, p 377, 6.
नक्तक, p 168, 16.
नक्तमाल, p 97, 28.
नक्र, p 66, 21.
नक्षत्र, p 20, 22. n.
नक्षत्रमाला, p 166, 8.
नक्षत्रेश, p 18, 16.
नख, p159, 34. p116, 17.
नखर, p 159, 34.
नखरा, p 159, n.
नखी, p 116, n.
नग, p 304, 20.
नगज, p 200, n.
नगर, p 77, n.
नगरी, p 77, n. p 8, 40.
नगौकस्, p 134, 33.

नग्न—नन्दि.

नग्न, p 268, 39.
नग्नहू, p 257, n.
नग्नहू, p 257, 42.
नग्निका, p 139, 8. p 141, 17.
नट, p 99, 37. p 250, n.
नटन, p 47, 10.
नटी, p 116, 17.
नड, p124, 28. p397, 33.
नड़प्राय, p 75, 9.
नडमीन, p 65, n.
नडसंहति, p 126, 33.
नड्या, p 126, 33.
नड्वत्, p 75, 9.
नड्वल, p 75, 9.
नत, p 381, 18. p276, 20.
नतनासिक, p 148, 45.
नदी, p 68, 29.
नदीमातृक, p 76, 12.
नदीसर्ज्ज, p 96, 25.
नध्री (नध्री), p 254, 31.
ननंद, p 144, n.
ननांदृ, p 144, 29.
ननु, p 380, 14. p373, 10.
नन्दक, p 5, 24.
नन्दन, p 8, 41.
नन्दि, p 31, n.
नन्दिवृक्ष, p 116, 16.

नन्दी—नर्म्म.

नन्दीवृक्ष, p 116, n.
नन्द्यावर्त्त, p 80, 10.
नपुंसकम्, p 146, 39.
नप्तृ, p 144, n.
नप्त्री, p 144, 29.
नभ, p 15, n.
नभस्, p 368, 234. p15,
1. n. p 29, 16.
नभसङ्गम, p 134, 34.
नभस्य, p 29, 17.
नभस्वत्, p 12, 58.
नमस्, p 381, 18.
नमसित, p 284, 51.
नमस्कारी, p 119, 7.
नमस्या, p 184, 34.
नमस्यित, p 284, 51.
नमुचिसूदन, p 8, 39.
नय, p 288, 9.
नयन, p 162, 44.
नर, p 137, 1.
नरक, p 59, 1.
नरपति, p 191, n.
नरवाहन, p 14, 64.
नर्त्तक, p 47, 11.
नर्त्तकी, p 47, 8.
नर्त्तन, p 47, 10.
नर्म्मदा, p 69, 32.
नर्म्मन्, p 53, 32.

नल—नाक.

नल, p 125, 31.
नलकुवर, p 14, 65.
नलद, p 125, 30.
नलमीन, p 65, 18.
नलिन, p 71, 39.
नलिनी, p 71, 39.
नली, p 116, 17.
नल्व, p 77, 18.
नव, p 278, 27.
नवदल, p 72, 43.
नवनीत, p 233, 52.
नवमालिका, p 103, 53.
नवसूतिका, p 238, 71.
नवाम्बर, p 167, 13.
नवीन, p 278, 27.
नवोद्धृत, p 233, 52.
नव्य, p 278, 27.
नष्ट, p 218, 80.
नष्टचेष्टता, p 54, 33.
नष्टाग्नि, p 190, 52.
नष्टेन्दुकला, p 26, 9.
नसा, p 161, n.
नस्तित, p 236, 63.
नस्या, p 161, n.
नस्योत, p 263, 63.
नह्वि, p 379, n.
ना, p 379, 11.
नाक, p 1, 1. p 298, 2.

नाकु—नाना.

नाकु, p 76, 14.
नाकुली, p 192, 2.
नाग, p 56, n. p 200, 2.
p 305, 22.
नागकेशर, p 101, n.
नागकेसर, p 101, 45.
नागजिह्विका, p246, 108.
नागर, p 230, 38.
नागरङ्ग, p 95, 18.
नागलोक, p 56, 1.
नागबला, p 113, 5.
नागवल्ली, p 114, 8.
नागसम्भव, p 246, 105.
नागसुगन्धा, p 112, n.
नागान्तक, p 5, 25.
नाट्य, p 47, 10.
नाडि, p 154, n.
नाडिकेल, p 126, n.
नाडीन्धम, p 249, 8.
नाडी, p 154, 16. p313,
45. p 225, 22.
नाडीव्रण, p 151, 5.
नाथवत्, p 262, 16.
नाद, p 44, 1.
नादेयी, p 93, 11. p 95,
18. p 113, 6.
नाना, p 376, 3.
नानारूप, p 282, 43.

नान्दिकर, p 267, n.
नान्दीकर, p 267, 38.
नान्दीवादिन्, p 267, 38.
नापित, p 250, 10.
नाभि, p392,20.p172,n. p 205.24. p339,139.
नाभी, p 205, n. p 339, 109.
नाम, p 374, 13.
नामधेय, p 40, 8.
नामन्, p 48, 8.
नाय, p 288, 9.
नायक, p 161, 11.
नार, p 161, n.
नारक, p 59, 1.
नारद, p 9, 43.
नाराच, p 212, 55.
नाराची, p 255, 32.
नारायण, p 3, 13. n.
नारायणी, p 109, 19.
नारिकेर, p 126, 34.
नारिकेल, p 126, n.
नारिकेलि, p 126, n.
नारिकेली, p 126, n.
नारी, p 137, 2.
नारीकेल, p 126, n.
नार्य्यङ्ग, p 95, n.

नाल, p 245, n. p 71,n. p 225, 22.
नाली, p 71, n.
नाविक, p 63, 12.
नाव्य, p 62, 10.
नाश, p 218, 85.
नासत्य, p 10, 47.
नासा, p81,13.p161,40.
नासिका, p 161, 40.
नासिकी, p 10, n.
नास्तिकता, p 34, 13.
निःकासित, p 268, 39.
निःक्रामित, p 268, n.
निःप्रभ, p 283, 49.
निःशलाक, p 196, 22.
निःशेष, p 275, 14.
निःशोध्य, p 273, 5.
निःश्रेणि, p 82, 18.
निःश्रेणी, p 82, n.
निःश्रेयस, p 34, 15.
निःषम, p 380, 14.
निःसरण, p 82, 19.
निःस्व, p 270, 49.
निकट, p 275, 16.
निकर, p 135, 39.
निकर्षण, p 82, 19.
निकष, p 255, 32.
निकषा, p 381, 19.

निकषात्मज, p 12, 55.
निकस, p 255, n.
निकाम, p 235, 57.
निकाय, p 136, 42.
निकाय्य, p 79, 5.
निकार, p 290, 15. p 295, 36.
निकारण, p 218, 81.
निकाश, p 256, n.
निकुञ्चक, p 242, 89.
निकुञ्ज, p 85, 8.
निकुम्भ, p 120, 10.
निकुरम्ब, p 135, 40.
निकृत, p 268,41.p270, 46.
निकृति, p 53, 30.
निकृष्ट, p 272, 3.
निकेतन, p 78, 4.
निकोचक, p 93, 9.
निक्कण, p 44, 3.
निक्काण, p 44, 3.
निखिल, p 275, 14.
निगड, p 202, 9.
निगद, p 290, 12.
निगर, p 77, 1. p 340, 142.
निगाद p 290, 12.
निगार, p 296, 37.

निगा—निध.

निगाल, p 203, 16.
निग्रह, p 290, 13.
निग्राह, p 296, n.
निघ्, p 295, 36.
निघस, p 234, 56.
निघ्न, p 262, 16.
निचिकी, p 237, n.
निचुल, p100, 41. p169, n.
निचोल, p 169, 18.
निचोली p 169, n.
निज, p 309, 34.
नितम्ब, p 157, 25.
नितम्बस्थ, p 157, 26.
नितम्बिनी, p 137, 3.
नितान्त, p 13, 62.
नित्य, p 13, 61.
निदाघ, p 30, 19. p 54, 33.
निदान, p 32, 6.
निदिग्ध, p 280, 38.
निदिग्धिका, p 108, 12.
निदेश, p 197, 25.
निद्रा, p 54, 36.
निद्राण, p 266, 33.
निद्रालु, p 266, 33.
निद्रित, p 266, n.
निधन, p 218, 85. p336, 125.

निधि—निया.

निधि, p 14, 67.
निधुवन, p 190, 56.
निध्यान, p 294, 31.
निनद, p 44, 1.
निनाद, p 44, 1.
निन्दा, p 41, 14.
निप, p 228, 32.
निपठ, p 294, 29.
निपाठ, p 294, 29.
निपातन, p 294, 27.
निपान, p 68, 26.
निपुण, p 259, 4.
निबर्हण, p 218, 81.
निभ, p 256, 38.
निभृत, p 264, 25.
निमय, p 240, 81.
निमित्त, p 322, 79.
निमेष, p 27, 11,
निम्न, p 64, 15.
निम्नगा, p 69, 30.
निम्ब, p 100, 43.
निम्बतरु, p 92, 6.
नियति, p 32, 6.
नियन्तृ, p 206, 27.
नियम, p 184, 37. p188, 48. p 34, 14.
नियातन, p 294, n.
नियामक, p 63, 12.

निया—निर्ज.

नियाम, p 63, n.
नियुत, p 393, 24.
नियुद्ध, p 216, 75.
नियोज्य, p 251, 17.
निर्, p 375, 14.
निरङ्कुश, p 262, n.
निरन्तर, p 275, 15.
निरय, p 59, 1.
निरर्गल, p 279, 33.
निरर्थक, p 278, 31.
निरवग्रह, p 292, 15.
निरसन, p 295, 31.
निरस्त, p 212, 56.
निराकरिष्णु, p 265, 30.
निराकृत, p 268, 40.
निराकृति, p 189, 53. p 295, 31.
निरामय, p 152, 8.
निरीश, p 223, n.
निरीष, p 223, 13. n.
निरोध, p 290, n.
निर्ऋति, p 59, 2.
निर्गन्धन, p 218, n.
निर्गुण्ठी, p 102, n.
निर्गुण्डी, p 102, 49.
निर्ग्रन्थन, p 218, 82.
निर्घोष, p 44, 1.
निर्जर, p 1, 2.

निर्जि—निर्वा.

निर्जितेन्द्रियग्राम, p186, 43.
निर्झर, p 85, 5.
निर्णय, p 34, 12.
निर्णिक्त, p 273, 5.
निर्णेजक, p 250, 10.
निर्देश, p 199, 25.
निर्धार्य, p 261, n.
निर्बन्ध, p 369, 238.
निर्बर्हण, p 218, n.
निर्भर, p 13, 62.
निर्मद, p 200, 4
निर्मुक्त, p 57, 6.
निर्मोक, p 58, 9.
निर्यन्त्रण, p 262, n.
निर्याण, p 201, 6.
निर्यातन, p 335, 122.
निर्यास, p 344, 155.
निर्व्यूह, p 370, 238.
निर्वहन, p 49, n.
निर्वपण, p 182, 29.
निर्वर्णन, p 294, 31.
निर्वहणा, p 49, 15.
निर्वाण, p 282, 45. p34, 15.
निर्वात, p 282, 45.
निर्वाद, p 41, 13. p 326, 12.

निर्वा—निशि.

निर्वाप, p 182, n.
निर्वापण, p 218, 83.
निर्वार्य, p 261, 213.
निर्वासन, p 218, 82.
निर्वृत्त, p 283, 50.
निर्वेश, p 256, 39. p362, 217.
निर्व्यथन, p 56, 2.
निर्ह्राद, p 44, 1.
निर्हार, p 291, 17.
निर्हारिन्, p 36, 20.
निलय, p 79, 5.
निवह, p 135, 39.
निवात, p 224, 27.
निवाप, p 182, 30.
निवीत, p 188, 49. p 168, 15.
निवीता, p 168, n.
निवृत, p 168, n.
निवेश, p 199, 1.
निशा, p 25, 4.
निशात, p 181, n.
निशाद, p 252, n.
निशान्त, p 79, 5.
निशापति, p 18, 15.
निशारण, p 218, 81.
निशाह्वा, p 230, 41.
निशित, p 281, 40.

निशी—निष्ठी.

निशीथ, p 25, 6.
निशीथिनी, p 25, 4.
निश्चय, p 34, 12.
निश्रेणि, p 82, n.
निश्रेणी, p 82, n.
निषङ्ग, p 212, 56.
निषङ्गिन्, p 208, 37, n.
निषद, p 45, n.
निषद्या, p 78, 2.
निषद्वर, p 62, 9.
निषध, p 84, 3.
निषाद, p 45, 1. p 252, 20.
निषादिन्, p 206, 27.
निषूदन, p 218, 81.
निष्क, p 3 2, 14.
निष्कला, p 142, 21.
निष्कली, p 142, n.
निष्कासित, p 268, 39.
निष्कुट, p 89, 13.
निष्कुटि, p 115, 13.
निष्कुम्भ, p 120, n.
निष्कुह, p 89, 13.
निष्क्रम, p 293, 25.
निष्ठा, p 49, 15. p 312, 43.
निष्ठान, p 231, 44.
निष्ठीवन, p 296, 38.

निष्ठु—निह्न.

निष्ठुर p43,19. p277,25.
निष्ठ्यूत, p 280, 37.
निष्ठ्यूति, p 296, 38.
निष्ठेवं, p 296, n.
निष्ठेवन, p 296, 38.
निष्ठेवा, p 296, n.
निष्णात, p 259, 4.
निष्पक्व, p 282, 45.
निष्पच, p 283, 50.
निष्पाव, p 293, 24.
निष्प्रभ, p 200, 49.
निष्प्रवाणि, p 167, 13.
निष्कला, p 143, n.
निष्कली, p 143, n.
निसर्ग, p 55, 38.
निसृष्ट, p 280, 38.
निस्तर्हण, p 218, 82.
निस्तल, p 276, 19.
निस्त्रिंश, p 213, 57.
निस्राव, p 233, 49.
निस्वन, p 44, 1.
निस्वान, p 44, 1.
निहनन, p 218, 82.
निहाका, p 66, 22.
निहिंसन, p 218, 81.
निहीन, p 251, 16.
निह्नव, p 42 17. p360, 210.

निह्रा—नीवी.

निह्राद, p 44, 1.
नीकाश, p 256, 38.
नीच, p 251, 16.
नीचिका, p 237, n.
नीचिकी, p 237, n.
नीची, p 276, n.
नीचैस्, p 380, 17.
नीड, p 135, 37.
नीडोद्भव, p 134, 34.
नीध्र, p 81, 14.
नीप, p 96, 22.
नीर, p 61, 4.
नील, p 37, 23.
नीलकण्ठ, p 312, 42. p 133, 33.
नीलङ्गु, p 130, 13.
नीललोहित, p 6, 28.
नीला, p 37, n. p133,n.
नीलाङ्गु, p 130, n
नीलाम्बर, p 4, 19.
नीलाम्बुजन्मन्, p 70, 37.
नीलिका, p 103, 51.
नीलिनी, p 108, 13.
नीली, p108,13.p133,n.
नीवाक, p 292, 23.
नीवार, p 226, 25.
नीवि, p 361, n.p240,n.
नीवी, p240,80.p361,214.

नीवृ—नेप.

नीवृद्, p 75, 8.
नीशार, p 169, 20.
नीहार, p 19, 19.
नु. p 380, n. p 373, 9.
नुति, p 41, 12.
नुत्त, p 280, 37.
नुन्न, p 280, 37.
नूतन, p 278, 27.
नूत्न, p 278, 27.
नूद, p 96, 22.
नून, p 374, 12. p 380, 16.
नूपुर, p 166, 11.
नृ, p 137, n.
नृत्य, p 47, 10.
नृप, p 191, 1. n.
नृपति, 191, n.
नृपलक्ष्मन्, p 199, 32.
नृपसभ, p 394, n.
नृपासन, p 198, 31.
नृशंस, p 270, 47.
नृसेन, p 400, 40. n.
नेष्ट, p 261, 11.
नेत्र, p 162, 44. p 351, 182.
नेत्राम्बु, p 162, 44.
नेदिष्ठ, p 275, 18.
नेपथ्य, p 164, 1.

नेमि—न्याय्य.

नेमि, p 68, 27. p 205, 24. p 92, n.
नेमिन्, p 92, n.
नेमी, p 92, n. p 205, n.
नैकभेद, p 279, 32.
नैगम, p 239, 78.
नैचिकी, p 237, 67.
नैपाली, p 246, 109.
नैमेय, p 240, 81.
नैयग्रोध, p 90, 18.
नैर्ऋत, p '12, 56. n. p 15, 4.
नैष्किक, p 192, 7.
नैस्त्रिंशिक, p 208, 38.
नो, p 379, 11.
नौ, p 62, 10.
नौकादण्ड, p 63, 13.
न्यक्, p 276, n.
न्यक्ष, p 365, 227.
न्यग्रोध, p 328, 98.
न्यग्रोधी, p 107, 6.
न्यङ्, p 276, n.
न्यङ्कु, p 129, 10.
न्यच्, p 276, 20.
न्यस्त, p 280, 28.
न्याद, p 234, 56.
न्याय, p 197, 24.
न्याय्य, p 197, 25.

न्यास—पंक्ति.

न्यास, p 240, 81.
न्युब्ज, p 390, 17.
न्युज, p 153, 12.
न्यून, p 337, 130.

पक्कण, p 83, 20.
पक्व, p 282. 46.
पक्ष, p 27, 12. p 163, 49. p 364, 222. p 212, 55. p 134, n.
पक्षक, p 81, 14.
पक्षति, p 24, 1. p 135, 36.
पक्षती, p 24, n.
पक्षद्वार, p 81, 14.
पक्षभाग, p 201, 8.
पक्षमूल, p 135, 36.
पक्षस्, p 134, n.
पक्षान्त, p 26, 7.
पक्षिणी, p 25, 5.
पक्षिन्, p 134, 32.
पक्ष्मन्, p 335, 123.
पङ्क, p 31, 1.
पङ्किल, p 75, 10.
पङ्केरुह, p 71, 40.
पङ्गु, p 149, 48. n.
पङ्ग्, p 149, n.
पंक्ति, p 86, 4. p 180, n. p 321, 74.

पंक्ती—पटी.

पंक्ती, p 86, n.
पचम्पचा, p 109, 20.
पचम्बचा, p 109, n.
पचा, p 288, 8.
पञ्चजन, p 137, 1.
पञ्चता, p 218, 84.
पञ्चत्व, p 218, n.
पञ्चदशी, p 26, 7.
पञ्चम, p 45, 1.
पञ्चरात्र, p 388, n.
पञ्चलक्षण, p 39, 6.
पञ्चशर, p 5, 20.
पञ्चशाख, p 159, 32.
पञ्चाङ्गुल, p 98, 32.
पञ्चालिका, p 254, n.
पञ्चास्य, p 127, 1.
पञ्जर, p 396, 31.
पञ्जिका, p 386, 7.
पट, p 81, n.
पटच्चर, p 168, 16.
पटल, p 81, 14. p 358, 203.
पटप्रान्त, p 81, 14.
पटभेदन, p 77, n.
पटवासक, p 174, 41.
पटह, p 46, 6. p 217, 76.
पटि, p 168, n.
पटी, p 168, n.

पटु—पत.

पटु, p 122,20. p 252,n. p 311, 42. p 267, n.
पटुपर्णी, p 119, 3.
पटोल, p 123, 20.
पटोलिका, p 113, 6.
पट्ट, p 390, 17.
पट्टन, p 77, n.
पट्टनी, p 77, n.
पट्टिका, p 95, 21.
पट्टिन्, p 95, 21.
पट्टिश, p 392, 21.
पट्टिस, p 392, n.
पण, p 242, 88. p 256, 39. p 314, 49.
पणव, p 47, 8.
पणायित, p 285, 59.
पणित, p 285, 59.
पणितव्य, p 240, 82.
पण्ड, p 146, 39.
पण्डित, p 176, 5.
पण्य, p 240, 82.
पण्यवीथिका, p 78, 2.
पण्या, p 121, 15.
पण्यजीव, p 339, 79.
पतग, p 134, 33.
पतङ्ग, p 133, 28.
पतङ्गिका, p 133, 27.
पतत्, p 134, 33.

पत—पत्रा.

पतत्र, p 134, 36.
पतत्रिन्, p 134, 33.
पतत्त्रिन्, p 134, 33.
पतद्ग्रह, p 174, 40. p 392, 21.
पतयालु, p 265, 27.
पताका, p 215, 67.
पताकी, p 208, 39.
पति, p145, 35. p261,10.
पतिम्वरा, p 138, 7.
पतिव्रता, p 138, 6.
पतिवत्नी, p 140, 12.
पत्तङ्ग, p 172, n.
पत्तन, p 77, 1.
पत्ति, p 208, 34. p210, 48.
पत्तिसंहति, p 208, 35.
पत्त्रिन्, p 212, 55. p 134, 33.
पत्नी, p 138, 5.
पत्र, p 89, 14.
पत्रङ्ग, p 172, n.
पत्रपरशु, p 255, 33.
पत्रपाश्या, p 165, 4.
पत्ररथ, p 134, 33.
पत्रलेखा, p 170, 24.
पत्राङ्ग, p 172, 33. p 247, 111.

पत्रा—पद्म.

पत्राङ्गुलि, p 170, 24.
पत्रिन्, p 134,33. p130, 15.
पत्रोर्ण, p 99, 37.
पथ, p 76, n.
पथन, p 76, n.
पथिक, p 195, 17.
पथिका, 195, n.
पथिकी, p 195, n.
पथिन्, p 76, n.
पथ्या, p 100, 39.
पद्, p 156, n.
पद, p 156,n. p327,96.
पदग, p 208, 34.
पदवि, p 76, n.
पदवी, p 76, 15.
पदाजि, p 208, 34.
पदाति, p 208, 34.
पदातिक, p 208, 34.
पदिक, p 208, 35.
पद्ग, p 208, 35.
पद्धति, p 76, 15.
पद्धती, p 76, n.
पद्म, p 200, n.
पद्मक, p 201, 7.
पद्मचारिणी, p 120, 11.
पद्मनाभ, p 4, 15.
पद्मनाभि, p 4, n.

पद्म—परः.

पद्मपत्र, p 120, 11.
पद्मराग, p 243, 93.
पद्मा, p 5,22· p 120,11·
पद्माकर, p 68, 28.
पद्माट, p 120, 13.
पद्मालया, p 5, 22·
पद्मिन्, p 200, 3.
पद्मिनी, p 71, 39. p 200, n.
पद्य, p 366, 31.
पद्या, p 76, 15.
पनस, p 100, 41.
पनायित, p 285, 59.
पनित, p 285, 59.
पन्न, p 284, 53.
पन्नग, p 58, 8.
पन्नगाशन, p 5, 25.
पयस्, p 60, 3. p 233, 51. p 368, 235.
पयस्य, p 233, 51.
पयोधर, p 347, 165.
पर, p 355, 193. p193; 11.
परंतप, p 274, n.
परंसहस्र, p 274, n.
परःशत, p 274, 13. n.
परःशता, p 274, 13.
परःसहस्र, p 274, n.

परः—परा.

परःश्वस्, p 382, n.
परजात, p 252, 18.
परजित, p 252, n.
परतन्त्र, p 262, 16.
परपिण्डाद, p 263, 20.
परभृत्, p 131, 20.
परभृत, p 131, 19.
परम, p 379, 12.
परमान्न, p 181, 23.
परमेष्ठिन्, p 3, 11.
परम्पराक, p 181, 25.
परवत्, p 262, 16.
परशु, p 213, 60.
परश्वध, p 213, 60.
परश्वस्, p 382, 22.
परस्वध, p 213, n.
पराक्रम, p 216, 71. p 340, 141.
पराग, p 90, 17. p 305, 22.
पराङ्मुख, p 266, 33.
पराचित, p 252, 18.
पराचीन, p 266, 33.
पराजय, p 217, 80.
पराजित, p 218, 80.
पराधीन, p 262, 16.
परान्न, p 263, 20.
पराभूत, p 218, 80.

परा—परि.

परार्ध, p 382, 20.
परायण, p 286, 2.
परारि, p 382, n.
परार्द्ध्य, p 273, 7.
पराशरिन्, p 185, n.
पराशरी, p 185, n.
परासन, p 218, 81.
परासु, p 218, 85.
परास्कन्दिन्, p 253, 25.
परि, p 155, n.
परिकर, p 347, 167.
परिकर्मिन्, p 169, 22.
परिक्रम, p 291, 16.
परिक्रिया, p 292, 20.
परिच्छिन्न, p 280, 37.
परिखा, p 68, 29.
परिग्रह, p 210, 47. n. p 370, 239.
परिघ, p 307, 28. p213, 59.
परिघातन, p 213, 59.
परिचय, p 292, 23.
परिचर, p 207, 30.
परिचर्या, p 184, 34.
परिचार्य, p 180, 20.
परिचारक, p 251, 17.
परिणत, p 282, 46.
परिणय, p 191, 56.

परिणाम, p 291, 15.
परिणाय, p 258, 46.
परिणाह, p 168, 16.
परितस्, p 379, 13.
परित्राण, p 287, 5.
परिदान, p 240, 81.
परिदेवन, p 42, 16.
परिधान, p 196, 18.
परिधि, p 22, 34·p328, 99.
परिधिस्थ, p 207, 30.
परिपण, p 240, 80.
परिपंथिन्, p 193, 11.
परिपाटि, p 184, n.
परिपाटी, p 184, 36.
परिपूर्णता, p 173, 38.
परिपेल, p 117, n.
परिपेलव, p 117, 19.
परिप्लव, p 277, 24.
परिबर्ह, p 370, 241.
परिभव, p 50, 22.
परिभाव, p 50, 22.
परिभाषण, p 42, 15
परिभूत, p 284, 56.
परिमल, p 36, 19. p 290, 13.
परिरम्भ, p 294, 20.
परिवत्सर, p 30, n.
परिवर्जन, p 218, 82.
परिवर्त्त, p 240, n. p 30, n.
परिवादिनी, p 45, 3.
परिवापित, p 279, 35.
परिवार, p 348, n.
परिवाह, p 62, n.
परिवित्ति, p 190, 55.
परिवृढ, p 261, 11.
परिवृत्ति, p 190, n.
परिवृक्ति, p 190, n.
परिवेत्तृ, p 190, 55
परिवेश, p 22, n.
परिवेष, p 22, 34.
परिव्याध, p 93, 11. p 100, 41.
परिव्राज्, p 185, 41.
परिव्राजक, p 185, n.
परिषद्, p 178, 14.
परिष्कन्द, p 252, n.
परिष्कन्न, p 252, n.
परिष्कार, p 164, 3.
परिष्कृत, p 164, 2.
परिष्टोम, p 202, n.
परिष्वङ्ग, p 294, 30.
परिसर, p 76, 14.
परिसर्प, p 292, 20.
परिसर्या, p 184, n. p 292, 21.
परिस्कन्द, p 252, 18.
परिस्कन्न, p 252, n.
परिस्तोम, p 202, 10.
परिस्पन्द, p 173, 38.
परिस्यन्द, p 173, n.
परिस्रुत्, p 256, 39.
परिस्रुता, p 257, 40.
परीक्षक, p 260, 7.
परीणाय, p 258, n.
परीभाव, p 50, n.
परीरम्भ, p 294, n.
परीवर्त्त, p 240, 81.
परीवाद, p 41, 13.
परीवाप, p 337, 132.
परीवार, p 348, 171.
परीवाह, p 62, 10. n.
परीष्टि, p 183, 31.
परीसर्या, p 292, n.
परीसार, p 292, 21.
परीहास, p 53, 32.
परु, p 124, n.
परुत्, p 382, 20. n.
परुष, p 43, 19.p273, n.
परुस्, p 124, 27. n.
परेत, p 218, 85.
परेतराज्, p 11, 53.
परेता, p 59, n.
परेद्यवि, p 382, 21.

परे—पर्शु.

परेष्टुका, p 238, 71.
परैधित, p 252, 18.
परोक्ष, p 278, n.
परोष्टी, p 132, n.
परोष्णी, p 132, 26.
पर्कटिन्, p 93, n.
पर्कटी, p 93, 13. n.
पर्जनी, p 109, 20.
पर्जन्य, p 342, 148.
पर्ण, p 94, 10. p89,14.
पर्णशाला, p 79, 6.
पर्णास, p 105, 60.
पर्णी, p 70, n.
पर्यङ्क, p 174, 39.
पर्यटन, p 184, 35.
पर्यन्तभू, p 76, 14.
पर्यय, p 184, 36.
पर्यवस्था, p 292, 21.
पर्याप्त, p 235, 57.
पर्याप्ति, p 287, 5.
पर्याय, p 184, 36.
पर्युदसन, p 220, 3.
पर्येषणा p 183, 31.
पर्वत, p 84, 1.
पर्वन्, p 124, 27. p335, 124.
पर्वसन्धि, p 26, 7.
पर्शु, p 156, n.

पर्शु—पशु.

पर्शुका, p 156, 20.
पल, p 241, 86. p 358. 204.
पलगण्ड, p 249, 6.
पलङ्कषा, p 109, 17.
पलल, p 154, 14.
पलाण्डु, p 121, 13.
पलाल, p 225, 22.
पलाश, p 89, 14. p122, 20. p 37, n.
पलाशिन्, p 87, 5.
पलिक्नी, p 140, 12.
पलित, p 147, 41.
पलिता, p 140, n.
पल्यङ्क, p 174, 39.
पल्लव, p 89, 14.
पल्वल, p 68, 28.
पव p 293, 24.
पवन, p12,58.p293,24.
पवनाशन, p 58, 8.
पवमान, p 12, 58.
पवि, p 9, 42.
पवित्र, p 187, 44.
पवित्रक, p 64, 16.
पशु, p 129, 11.
पशुपति, p 6, 25.
पशुप्रेरण, p 296, 39.
पशुरज्जु, p 238, 74.

पश्चा—पाठि.

पश्चात्, p 372, 4.
पश्चात्ताप, p 51, 25.
पश्चिम, p 278, 30.
पस्त्य, p 79, n.
पांशु, p 225, 66.
पांशुला, p 139, 11.
पांसु, p 215, n.
पाक, p 135, 38.
पाककृष्णफल, p 202, n.
पाकफल, p 202, n.
पाकल, p 115, 14.
पाकशासन, p 7, 36.
पाकशासनि, p 8, 41.
पाकस्थान, p 227, 27.
पाक्य, p 231, 42. p 247, 109.
पाखण्ड, p 187, n.
पाञ्चजन्य, p 5, 23.
पाञ्चालिका, p 254, 29.
पाटल, p 223, 15. p 37, 25.
पाटला, p 90, 20. p 99, 35.
पाटलि, p 99, 35.
पाटली, p 99, n.
पाठ, p 294, 29.
पाठा, p 106, 3.
पाठिन्, p 105, 60.

पाठी—पाद.

पाठीन, p 65, 18.
पाडङ्क, p 378, 7.
पाणि, p 159, 32.
पाणिमुटद्दोती, p 138, 5.
पाणिग्रहण, p 190, n.
पाणिघ, p 251, 13.
पाणिपीडन, p 190, 56.
पाणिवाद, p 251, 13.
पाण्डु, p 37, 23.
पाण्डकम्बलिन्, p 205, 22.
पाण्डुर, p 36, 22.
पातक, p 397, 33.
पाताल, p 56, 1. p 358, 204.
पातुक, p 265, 27.
पात्र, p 62, 8. p 181, 24. p 239, 33.
पात्रयुग, p 384, n.
पात्री, p 401, 42.
पात्रीव, p 398, 35.
पाथस्, p 60, 4.
पाद, p 156, 22. p85,n. p 242, 90. p 326, 92.
पादकटक, p 167, 11.
पादग्रहण, p 185, 40.
पादप, p 87, 5.

पाद—पायु.

पादवन्धन, p 235, 58.
पादस्फोट, p 50, 3.
पादाग्र, p 156, 22.
पादाङ्गद, p 166, 11.
पादात, p 208, 35. n.
पादातिक, p 208, 34. n.
पादाविक, p 208, n.
पादुका, p 254, 30.
पादू, p 254, 31.
पादूकृत्, p 249, 7.
पाद्य, p 183, 32.
पाद्या, p 183, n.
पानगोष्ठिका, p 257, 43.
पानपात्र, p 257, 43.
पानभाजन, p 228, 32.
पानीय, p 61, 4.
पानीयशालिका, p 79, 7.
पान्थ, p 195, 17.
पाप, p 31, 1.
पापचेली, p 106, 3.
पाप्मन्, p 31, 1.
पामन्, p 150, 4.
पामन, p 152, 9.
पामर, p 251, 16.
पामा, p 150, n.
पायस, p171,30. p181, 23.
पायु, p 157, 24.

पाय्य—पारि.

पाय्य, p 241, 85.
पार, p62,8. n. p244,n.
पारत, p 244, n.
पारद, p 244, 100.
पारम्पर्योपदेश, p178,12.
पारशव, p 300, 212.
पारशीक, p 203, 13. n.
पारश्वधिक, p 208, 38.
पारसीक, p 203, n.
पारस्त्रैणेय, p 143, 24.
पारापत, p 130, n.
पारापार, p 60, n.
पारायण, p 285, 2.
पारावत, p 130, 14.
पारावताङ्घ्रि, p 121, 15.
पारावार, p 60, 1.
पाराशरिन्, p 185,41. n.
पाराशरी, p 185, n.
पारिकाङ्क्षिन्, p 186,41.
पारिजातक, p 9, 45. p 92, 6.
पारितथ्या, p 165, 4.
पारिपात्रक, p 84, 3.
पारिपार्श्विक, p 22, 33.
पारिप्लव, p 277, 24.
पारिभद्र, p 92, 6.
पारिभद्रक, p 98, 33.
पारिभाव्य, p 115, 14.

पारि—पाश्वि.

पारिषद, p 6, 31. n.
पार्षद, p 6, n.
पार्षद्य, p 6, n.
पारिहार्य्य, p 166, 8.
पारी, p 387, 10.
पारुष्य, p 42, 14.
पार्थिव, p 191, 1.
पार्व्वती, p 7, 33.
पार्व्वतीनन्दन, p 7, 35.
पार्श्व, p 158, 30. p297, 41.
पार्श्वभाग, p 201, 8.
पार्श्वास्थि, p 156, 20.
पार्ष्णि, p 156, 23.
पार्ष्णिग्राह, p 193, 10.
पालघ्न, p 125, 32.
पालङ्की, p 114, n.
पालंक्या, p 114, 9. n.
पालाश, p 37, 24.
पालि, p 214, 61. n.
पालिन्दी, p 111, n.
पालिन्धी, p 111, 27.
पाली, p 114, n.
पाल्लवा, p 385, 5.
पावक, p 10, 50.
पाश, p 163, 49.
पाशक, p 258, 45.
पाशिन्, p 12, 56

पाशु—पिञ्ज.

पाशुपत, p 105, 62.
पाशुपाल्य, p 220, 2.
पाश्या, p 384, n.
पाश्चात्य (स्त्र), p 278, 30, n.
पाषण्ड, p 187, 44.
पाषाण, p 84, 4.
पाषाणदारण, p 255, 34.
पिक, p 131, 19.
पिङ्ग, p 38, 25.
पिङ्गल, p 22, 33. p 38. 25.
पिङ्गला, p 38, n.
पिचण्ड, p 158, n.
पिचिण्ड, p 158, 28.
पिचिण्डवत्, p 391, 18.
पिचिण्डिल, p 148, 44.
पिचु, p 246, 106.
पिचुतूल, p 246, n.
पिचुमर्द्द, p 100, 43.
पिचुल, p95,20. p246,n.
पिचुट, p 246, 106.
पिच्छ, p 134, 31.
पिच्छा, p 97, 27.
पिच्छिल, p 232, 46.
पिच्छिला, p 97, 27.
पिञ्ज, p 218, 84.
पिञ्जर, p 396, n.

पिञ्ज—पितृ.

पिञ्जल, p 215, 67.
पिट, p 227, 26.
पिटक, p 151, 4. p254, 30.
पिटका, p 151, n.
पिठर, p 228, 31.
पिठरी, p 228, n.
पिण्ड, p 244, 98. p391, 18.
पिण्डक, p 171, 30.
पिण्डगोस, p 245, n.
पिण्डि, p 205, n.
पिण्डिका, p 205, 24.
पिण्डी, p 205, n.
पिण्डीतक, p 98, 33.
पिण्डोर, p 246, n.
पिण्या, p 221, n.
पिण्याक, p 300, 9.
पितरौ, p 146, 37.
पितामह, p3, 11. p145, 33.
पितामही, p 145, n.
पितृ, p 144, 28.
पितृकानन, p 219, n.
पितृदान, p 182, 30.
पितृपति, p 15, 4. p11, 53
पितृपितृ, p 145, 33.

पितृ—पिशु.

पितृप्रसू, p 24, 3.
पितृवन, p 219, 87.
पितृवसति, p 219, n.
पितृव्य, p 144, 31.
पितृसन्निभ, p 261, 13.
पित्त, p 153, 13.
पित्सत्, p 134, 34.
पिधान, p 18, 14.
पिनद्ध, p 207, 33.
पिनस, p 150, n.
पिनाक, p 6, 30. p302, 14.
पिनाकिन्, p 6, 27.
पिपासा; p 234, 55.
पिपीलिका, p 386, 8.
पिप्पल, p 91, 1.
पिप्पलि, p 108, n.
पिप्पली, p 108, 15.
पिप्पलीमूल, p 247,111.
पिप्लु, p 149, 49.
पियाल, p 94, 15.
पिल्ल, p 153, 11.
पिशङ्ग, p 38, 25.
पिशङ्गी, p 38, n.
पिशाच, p 2, 6.
पिशित, p 154, 14.
पिशुन, p 170, 26.
पिशुना, p 117, 21.

पिष्ट—पीव.

पिष्टक, p 232, 48.
पिष्टप, p 76, n.
पिष्टपचन, p 228, 32.
पिष्टात, p 174, 41.
पीठ, p 174, 40.
पीडन, p 217, 78.
पीडा, p 59, 3.
पीत, p 37, 24.
पीतक, p 245, 104.
पीतदारु, p 98, 34.
पीतद्रु, p 100, 40.
पीतन, p 170;25. p92,7.
पीतसालक, p 96, 24.
पीता p 230, 41.
पीताम्बर, p 4, 14.
पीति, p 202, 11.
पीतिन्, p 202, n.
पीन, p 274, 10.
पीनस, p 150, 2.
पीनोध्नी, p 238, 72.
पीयूष, p 234, 54. n. p 9, 44.
पीलु, p 92, 9. p 355, 195.
पीलुपर्णी, p 106, 2.
पीवन्, p 274, 10.
पीवर, p 274, 10.
पीवरस्तनी, p 238, 72,

पुंश्च—पुत्त.

पुंश्चली, p 139, 10.
पुक्कश, p 252, n.
पुक्कष, p 252, n.
पुक्कस, p 252, 20.
पुङ्ख, p 390, 17.
पुङ्गव, p 273, 8.
पुच्छ, p 204, 18.
पुञ्ज, p 136, 42.
पुटकिनी, p 71, n.
पुटभेदा, p 61, 7.
पुटभेदन, p 7[illegible], 1.
पुटी, p 401, 42.
पुण्डरीक, p 16,5. p301, 11. p 71, 41.
पुण्डरीकाक्ष, p 4, 14.
पुण्ड्र्यं, p 116, 15.
पुण्ड्र, p 125 29.
पुण्ड्रक, p 103, 52.
पुण्य, p 31, 4. p 346, 162.
पुण्यक, p 184, 37.
पुण्यजन, p 12, 56.
पुण्यजनेश्वर, p 14, 65.
पुण्यभूमि, p 74, 8.
पुण्यवत्, p 259, 3.
पुण्याह, p 395, n.
पुत्तिका, p 133, 27.
पुत्त्र (त्र), p 143, 27.

पुत्त—पुरा.

पुत्तिका, p 143, n.
पुत्त्रिका, p 143, n,
पुत्त्री, p 143, n.
पुत्री, p 146, 37.
पुद्गल, p 392, 20.
पुनःपुनर्, p 376, 1.
पुनर्, p 375, 14.
पुनर्नव, p 159, n.
पुनर्नवा, p 121, 14.
पुनर्भव, p 159, 34.
पुनर्भू, p 142, 23.
पुन्नाग, p 92, 6.
पुम्स्, p 137, 1.
पुरःसर, p 208, 40.
पुर्, p 77, 1.
पुर, p 94, 14. p 352, 185. p 77, n.
पुरतस्, p 378, 7.
पुरद्वार, p 82, 16.
पुरन्दर, p 8, 37.
पुरंध्रि, p 138, n.
पुरंध्री, p 138, 6.
पुरस्, p 373, n.
पुरस्कृत, p 324, 86.
पुरस्तात्, p 373, 7. p 383, n.
पुरहू, p 274, 13.
पुरा, p 375, 15.

पुरा—पुषि.

पुराण, p 242, n. p 39, 6.
पुराणा, p 277, n.
पुराणी, p 277, n.
पुरातन, p 277, 26.
पुरावृत्त, p 39, 5.
पुरि, p 77, n.
पुरी, p 77, 1.
पुरीतत्, p 155, 17.
पुरीष, p 155, 19.
पुरु, p 274, 13.
पुरुष, p 32, 7. p 137, 1. p 92, 6. p 363, 220.
पुरुषोत्तम, p 4, 16.
पुरुहू, p 274, n.
पुरुहूत, p 8, 37.
पुरोग, p 208, 40.
पुरोगम, p 209, 40.
पुरोगामिन्, p 209, 40.
पुरोडाश, p 392, 21.
पुरोधस्, p 192, 5.
पुरोभागिन्, p 270, 46.
पुरोहित, p 192, 5.
पुलाक, p 299, 5.
पुलिन, p 62, 9.
पुलिन्द, p 252, 21.
पुलोमजा, p 8, 40.
पुषित, p 282, 46.

पुष्क—पूत.

पुष्कर, p 132, n. p 15, 1. p 60, 4. p 71, 41.
पुष्कराह्व, p 132, n.
पुष्करिणी, p 68, 27.
पुष्कल, p 273, 8.
पुष्ट, p 282, 46.
पुष्प, p 90, 19.
पुष्पक, p 14, 66.
पुष्पकेतु, p 245, 103.
पुष्पदन्त, p 16, 5.
पुष्पधनु, p 5, n.
पुष्पधन्वन्, p 5, 21.
पुष्पफल, p 91, 2.
पुष्परथ, p 204, 19.
पुष्परस, p 90, 17.
पुष्पलिह्, p 133, 29.
पुष्पवत्, p 26, 10.
पुष्पवती, p 142, 20.
पुष्पसमय, p 29, 18.
पुष्पाञ्जन, p 245, n.
पुष्य, p 20, 23. p 342, 149.
पुष्यरथ, p 204, n.
पुस्त, p 254, 29.
पूग, p 126, 34. p 304, 21.
पूजा, p 184, 34.
पूजित, p 239, 47.
पूज्य, p 259, 5.
पूत, p 226, 23. p 273, 5.

पूत—पूर्वा.

पूतना, p 100, 39.
पूतिक, p 97, 28.
पूतिकरज, p 97, 28.
~~पूतिकरञ्ज, p 97, n.~~
पूतिका, p 123, n.
पूतिकाष्ठ, p 99, 34. p 100, 40.
पूतिगन्धि, p 36, 21.
पूतिफली, p 108, 14.
पूप, p 232, 48.
पूर, p 392, 20.
पूरणी, p 97, 27.
पूरित, p 283, 48.
पूरुष, p 137, 1. p 32, n.
पूर्ण, p 275, 15.
पूर्णकुम्भ, p 199, 32.
पूर्णमा, p 26, n.
पूर्णमासी, p 26, n.
पूर्णिमा, p 26, 7.
पूर्णिमासी, p 26, n.
पूर्त्त, p 182, 27.
पूर्व, p 339, 136. n.
पूर्व्व, p 275, n. p 278, 30. p 339, n.
पूर्व्वज, p 147, 43.
पूर्वदेव, p 2, 7.
पूर्व्वपर्व्वत, p 84, 2.
पूर्वाङ्ग, p 382, 20.

पूर्वे—पृष.

पूर्वेद्युस्, p 382, n.
पूष्, p 22, 31.
पूष, p 96, 22.
पृक्का, p 117, 21.
पृक्ति, p 288, 9.
पृच्छा, p 41, 10.
पृतना, p 210, 46.
पृथक्, p 376, 3.
पृथक्पर्णी, p 107, 11.
पृथगात्मता, p 184, 37.
पृथगात्मिका, p 33, 9.
पृथग्जन, p 252, 16. p 331, 108.
पृथग्विध, p 282, 43.
पृथवी, p 73, n
पृथिवी, p 73, n.
पृथु, p 229, 37. p 274, 10.
पृथुक, p 135, 38. p 232, 47.
पृथुरोमन्, p 65, 17.
पृथुल, p 274, 10.
पृथ्वी, p 73, 1.
पृथ्वीका, p 116, 13.
पृदाकु, p 57, 6.
पृश्नि, p 149, 48.
पृश्निपर्णी, p 107, n.
पृषत्, p 61, 6. n. p 129, n.
पृषत, p 61, n. p 129, n.

पृष—पैशा.

पृषताश्व, p 12, n.
पृषती, p 129, n.
पृषत्क, p 212, 54.
पृषदश्व, p 12, 57.
पृषदाज्य, p 181, 23.
पृष्ठ, p 158, 29.
पृष्ठ्र, p 203, 14. p 297, 41.
पृष्णि, p 149, n.
पृष्णिपर्णी, p 107, 11.
पेचक, p 130, 15.
पेटक, p 254, 30.
पेटी, p 401, 42.
पेडा, p 254, n.
पेयूष, p 234, n. p 9. n.
पेलव, p 275, 15.
पेशल, p 252, 19. p 359, 207.
पेशि, p 135, n.
पेशी, p 135, 37.
पेशीकोष, p 135, n.
पेषल, p 252, n.
पेसल, p 252, n.
पैठर, p 231, 45.
पैतृष्वसेय, p 143, 25.
पैतृष्वस्रीय, p 143, 25.
पैत्र, p 189, 50.
पैयुष, p 9, n.
पैशाच, p 2, n

पौग—प्रका.

पौगण्ड, p 148, 46.
पौटगल, p 124, 28.
पोटा, p 140, 15.
पोत, p 135, 38.
पोतकी, p 123, n.
पोतवणिज्, p 63, 12.
पोतवाह, p 63, 12.
पोताधान, p 65, 19.
पोत्तिका, p 123, n.
पोती, p 135, n.
पोत्र, p 351, 182.
पोत्रिन्, p 144, n.
पौत्री, p 144, 29.
पौण्ड्र्य, p 116, n.
पौर, p 125, 32.
पौरस्त्य, p 278, 30.
पौरुष, p 160, 38.
पौरुषी, p 160, n.
पौरोगव, p 227, 27.
पौर्णमास, p 188, 47.
पौर्णमी, p 26, n.
पौर्णमासी, p 26, 7.
पौलस्त्य, p 14, 64.
पौलि, p 232, 47.
पौष, p 28, 15.
पौष्मक, p 245, 103.
प्याट्, p 378, 7.
प्रकाण्ड, p 32,5.p88,10.

प्रका—प्रघा.

प्रकाम, p 235, 57.
प्रकार, p 346, 164.
प्रकाश, p 23, 36.
प्रकीर्णक, p 198, 31.
प्रकीर्य्य, p 97, 28.
प्रकृति, p 32,7.p 55,37.
प्रकोष्ठ, p 159, 31.
प्रक्रम, p 293, 26.
प्रक्रिया, p 198, 31.
प्रक्वण, p 44, 3.
भक्वाण, p 44, 3.
प्रक्ष्वेडन, p 212, n.
प्रक्ष्वेडना, p 212, 55.
प्रक्ष्वेदना, p 212, n.
प्रगण्ड, p 159, 31.
प्रगतजानु, p 148, n.
प्रगतजानुक, p 148, 47.
प्रगल्भ, p 264, 25.
प्रगाढ, p 313, 47.
प्रगुण, p 276, 21.
प्रगे, p 381, 19.
प्रग्रह, p 219, 87.p370, 239.
प्रग्राह, p 370, 239.
प्रग्रीव, p 398, 35.
प्रघ्व, p 273, 7.
प्रघण, p 81, 12.
प्रघाण, p 81, 12.

प्रच—प्रणा.

प्रचक्र, p 214, 64.
प्रचलायित, p 266, 32.
प्रचुक्र, p 392, 20.
प्रचुर, p 274, 12.
प्रचेतस्, p 12, 56.
प्रचोदनी, p 108, 12.
प्रच्छदपट, p 169, 18.
प्रच्छन, p 41, n.
प्रच्छच, p 81, 14.
प्रच्छर्दिका, p 151, 6.
प्रजन, p 293, 25.
प्रजविन्, p 209, 41.
प्रजा, p 309, 34.
प्रजाता, p 141, 16.
प्रजापति, p 3, 12.
प्रजावती, p 144, 30.
प्रज्ञ, p 176, n. p 148, n.
प्रज्ञा, p 140, 12.
प्रज्ञान, p 335, 125.
प्रज्ञु, p 148, 47.
प्रडीन, p 135, 37.
प्रणय, p 293, 25. p343, 153.
प्रणव, p 39, 4. p 47, n.
प्रणद, p 41, n.
प्रणाद, p 41, 11.
प्रणाल, p 70, n.

प्रणा—प्रति.

प्रणाली, p 70, 35.
प्रणिधि, p 194, 13. p 329, 102.
प्रणिहित, p 280, 36.
प्रणीत, p 232, 45. p 180, 19.
प्रणुत p 285, 59.
प्रणेय, p 264, 25.
प्रतति, p 88, n.
प्रतन, p 277, 26.
प्रतल, p 160, 36.
प्रतानिनी, p 88, 9.
प्रताप, p 196, 20.
प्रतापस, p 105, 61.
प्रति, p 372, 6.
प्रतिकर्म्मन्, p 164, 1.
प्रतिकाश, p 256, n.
प्रतिंकाश, p 256, n.
प्रतिकूल, p 279, 33.
प्रतिकृति, p 256, 36.
प्रतिकृष्ट, p 272, 3.
प्रतिच्छिन्न, p 268, 42.
प्रतिग्रह, p 210, 47. p 174, n.
प्रतिग्राह, p 174, 40.
प्रतिघा, p 51, 26.
प्रतिघातन, p 218, 33.
पतिच्छांया, p 256, 36.

प्रति—प्रति.

प्रतिजागर, p 294, 28.
प्रतिज्ञात, p 285, 58.
प्रतिज्ञान, p 34, 14.
प्रतिदान, p 240, n.
प्रतिध्वान, p 44, 4.
प्रतिनिधि, p 256, 36.
प्रतिपत्, p 33, 10.
प्रतिपद्, p 24, 1. p 26, n.
प्रतिपन्न, p 285, 57.
प्रतिपादन, p 182, 29.
प्रतिबद्ध, p 258, 41.
प्रतिबन्ध, p 294, 27.
प्रतिबिम्ब, p 256, 36.
प्रतिभय, p 50, 20.
प्रतिभान्वित, p 264, 25.
प्रतिभू, p 258, n.
प्रतिमा, p 256, 36.
प्रतिमान, p 201, 7. p 256, 36.
प्रतिमुक्त, p 207, 33.
प्रतियत्न, p 331, 109.
प्रतियातना, p 256, 36.
प्रतिरोधक, p 253, n.
प्रतिरोधिन्, p 253, 25.
प्रतिवचन, p 41, n.
प्रतिवाक्य, p 41, 10.
प्रतिविम्ब, p 256, 36.
प्रतिविषा, p 109, 18.

प्रति—प्रती.

प्रतिशासन, p 295, 34.
प्रतिश्या, p 150, n.
प्रतिश्याय, p 150, 2.
प्रतिश्रय, p 344, 155.
पतिश्रव, p 34, 14.
प्रतिश्रुत्, p 44, 4.
प्रतिश्रुत, p 285, n.
प्रतिष्टम्भ, p 294, 27.
प्रतिसर, p 349, 176.
प्रतिसीरा, p 169, 22.
प्रतिस्याय, p 150, n.
प्रतिस्वन, p 44, n.
प्रतिहत, p 268, 41.
प्रतिहार, p 250, n.
प्रतिहास, p 104, 57.
प्रतीक, p 156, 21. p 299, 7.
प्रतीकार, p 217, 79.
प्रतीकाश, p 256, n.
प्रतीकास, p 256, 38.
प्रतीच्य, p 259, 5.
प्रतीची, p 15, 3.
प्रतीत, p 323, 84. p 261, 9.
प्रतीपदर्शिनी, p 137, 2.
प्रतीर, p 61, 7.
प्रतीहार, p 81, 16. p 348, 172, p 192, 6.

प्रती—प्रत्यू.

प्रतीहारिन्, p 348, 172.
प्रतीहास, p 104, n.
प्रतोली, p 78, 3.
प्रत्न, p 277, 26.
प्रत्यक्पर्णी, p 107, 7.
प्रत्यक्श्रेणी, p 107, 6.
प्रत्यञ्च, p 278, 28.
प्रत्यप, p 278, 27.
प्रत्यच्, p 383, n.
प्रत्यन्त, p 74, 7.
प्रत्यन्तपर्व्वत, p 85, 7.
प्रत्यय, p 342, 149.
प्रत्यथित, p 194, 13.
प्रत्यथिता, p 194, n.
प्रत्यर्थिन्, p 193, 11.
प्रत्यवसित, p 285, 60.
प्रत्याख्यात, p 268, 40.
प्रत्याख्यान, p 295, 31.
प्रत्यादिष्ट, p 268, 40.
प्रत्यादेश, p 295, 31.
प्रत्यालीढ, p 212, 53.
प्रत्यासर, p 210, n.
प्रत्यासार, p 210, 47.
प्रत्याहार, p 291, 16.
प्रत्युत्क्रम, p 293, 26.
प्रत्युत्क्रान्ति, p 293, n.
प्रत्युष, p 24, n.
प्रत्यूष, p 24, 2.

प्रत्यू—प्रपि.

प्रत्यूषस्, p 24, n.
प्रत्यूह, p 292, 19.
प्रथम, p 341, 146.
p 278, 30.
प्रथा, p 288, 9.
प्रथित, p 261, 9.
प्रथुक, p 135, n.
प्रदर, p 3[illegible]7, 166.
प्रदिक्, p 16, n.
प्रदीप, p 174, 40.
प्रदीपन, p 58, 10.
प्रदेश, p 159, n.
प्रदेशन, p 197, 27.
प्रदेशनी, p 159, 32.
प्रदेशिनी, p 159, n.
प्रदोष, p 25, 6.
प्रद्युम्न, p 5, 20.
प्रद्राव, p 217, 79.
प्रधन, p 216, 72.
प्रधान, p 192, 5. p32,7.
p 335, 125.
प्रधि, p 205, 24.
प्रपञ्च, p 307, 29.
प्रपद, p 156, 22.
प्रपा, p 79, 7.
प्रपात, p 84, 4.
प्रपितामह, p 145, 33.
प्रपितामही, p 145, n.

प्रपु—प्रम.

प्रपुनाड, p 120, n.
प्रपुन्नड, p 120, n.
प्रपुन्नाड, p 120, 12.
प्रपौण्डरीक, p 116, 15.
प्रफुल्ल, p 87, 7.
प्रबन्धकल्पना, p 40, 6.
प्रबाल, p 243, 93. p359,
206.
प्रबोधन, p 170, 23.
प्रभञ्जन, p 12, 58.
प्रभव, p 360, 212.
प्रभा, p 23, 35.
प्रभाकर, p 22, 30.
प्रभात, p 24, 3.
प्रभाव, p 196, 2[illegible].
प्रभिन्न, p 200, 4.
प्रभु, p 261, 11.
प्रभूत, p 274, 12.
प्रभ्रष्टक, p 173, 37.
प्रमणस्, p 260, n.
प्रमथ, p 6, 31.
प्रमथन, p 218, 83.
प्रमथाधिप, p 6, 27.
प्रमद, p 31, 2.
प्रमद्वन, p 86, 3.
प्रमदा, p 137, 3.
प्रमदावन, p 86, n.
प्रमनस्, p 260, 7.

प्रमा—प्रव.

प्रमा, p 289, 10.
प्रमाण, p 316, 56.
प्रमातामह, p 145, n.
प्रमाद, p 53, 30.
प्रमापणा, p 218, 81.
प्रमापन, p 218, n.
प्रमिति, p 289, 10.
प्रमीत, p 181, 26.p218, 86.
प्रमीला, p 55, 37.
प्रमुख, p 273, 6.
प्रमुदित, p 284, 52.
प्रमेह, p 151, n.
प्रमोद, p 31, 2.
प्रयत, p 187, 44.
प्रयस्त, p 232, 45.
प्रयाम, p 292, 23.
प्रयुक्तार्थं, p 293, n.
प्रयोगार्थं, p 100, 40.
प्रलम्बघ्न, p 4, 18.
प्रलय, p 30, 22. p54,33.
प्रलाप, p 42, 16.
प्रवण, p 316, 59.
प्रवयण, p 222, n.
प्रवयस, p 117, 42.
प्रवर्ह, p 273, 7.
प्रवल्लिका, p 40, 6.
प्रवह, p 219, 18.

प्रव—प्रस.

प्रवहण, p 204, 20.
प्रवह्लि, p 40, n.
प्रवह्लिका, p 40, 6. n.
प्रवह्ली, p 40, n.
प्रवारण, p 286, 3.
प्रवाल, p 46, 7.
प्रवासण, p 218, 81.
प्रवाह, p 291, 18.
प्रवाहिका, p 151, 6.
प्रविख्याति, p 294, 23.
प्रविदारण, p 213, 72.
प्रविश्लेष p 292, 20.
प्रवीण, p 260, 4.
प्रवृत्ति, p40,8.p291,18.
प्रवृद्ध, p 277, 26.
प्रवेक, p 273, 26.
प्रवंणि,p202,n.p264,49.
प्रवेणी, p 202, 10.
प्रवेष्ट, p 158, 31.
प्रव्यक्त, p 278, 31.
प्रश्न, p 41, 10.
प्रश्नि, p 22, n.
प्रश्रय, p 203, 25.
प्रश्रित, p 264, 25.
प्रष्ठ, p 208, 40.
प्रष्ठवाह, p 233, 63.
प्रष्ठौही, p 238, 70.
प्रसन्न, p 64, 27.

प्रस—प्रस्रू.

प्रसन्नता, p 19, 18.
प्रसन्ना, p 257, 40.
प्रसन्नेरा, p 257, n.
प्रसभ, p 217, 7.
प्रसर, p 292, 23.
प्रसरण. p 214, 64.
प्रसरणि, p 214, n,
प्रसरणी, p 214, n.
प्रसव, p 289, 10. p360, 210.
प्रसयबन्धन, p 89, 15.
प्रसव्यं, p 279, 33,
प्रसह्य, p 379, 10.
प्रसाद, p 18, 18.
प्रसाधन,p164,1.p174,n.
प्रसाधनी, p 164, 1.
प्रसाधित, p 164, 2.
प्रतारणी, p 214, n. p 122, 18.
प्रसारिन्, p 266, 31.
प्रसित, p 260, 9.
प्रसिति, p 290, 14.
गसिद्ध, p 330, 107.
प्रसू, p 367, 231.p144, 29.
प्रसूता, p 141, 16.
प्रसूति, p 289, 10.
प्रसूतिका, p 141, 16.

प्रसू—प्राक्.

प्रसूतिज, p 59, 3.
प्रसून, p90, 17. p336, 125.
प्रसूत, p 220, n. p 280, 38. p 160, 36.
प्रसूता, p 156, 23.
प्रसूति, p 160, n.
प्रसेव, p 227, 26. p46, n.
प्रसेवक, p 46, 7.
प्रस्तर, p 84, 4.
प्रस्ताव, p 293, 24.
प्रस्थ, p 242, 89. p85, 5. p 325, n.
प्रस्थपुष्प, p 105, 59.
प्रस्थान, p 214, 63.
प्रस्फोटन, p 227, 26.
प्रस्रवण, p 85, 5.
प्रस्राव, p 155, 18.
प्रस्वेद, p 54, n.
प्रहर, p 25, 6.
प्रहरण, p 204, n. p211, 50.
प्रहस्त, p 160, 35.
प्रह्लि, p 68, 25.
प्रहेलि, p 40, n.
प्रहेलिका, p 40, 6.
प्रह्लन्न, p 281, 52.
प्रांशु, p 275, 19.
प्राक्, p 380, 16.

प्राका—प्राय.

प्राकार, p 78 3.
प्राकृत, p 251, 16.
प्राग्वंश, p 178, 15.
प्राप्प्रहर, p 273, 7.
प्राग्भार, p 289, 10.
प्राच्, p 383, n.
प्राचिका, p 386, 8.
प्राची, p 15, 3.
प्राचीन, p 78, n
प्राचीना, p 106, 3.
प्राचीनावीत, p 188, 49.
प्राचीर, p 78, 3.
प्राच्य, p 74, 7.
प्राजन, p 222, 12.
प्राजिह्ल, p 206, 27.
प्राज्ञ, p 176, 5.
प्राज्ञा, p 140, 12. p33, n.
प्राज्ञी, p 140, 12. p 176, n.
प्राञ्जल, p 274, 12.
प्राड्विवाक, p 192, 5.
प्राण, p 12, 59.
प्राणिन्, p 33, 8.
प्रातर्, p 381, 19.
प्रातिहार, p 250, n.
प्रातिहारक, p 250, n.
प्रातिहारिक, p 250, 11.
प्राथमकल्पिक, p 177, 10.

प्रादु—प्राश.

प्रादुस्, p 375, 17. p 379, 12.
प्रादेश, p 159, 34.
प्रादेशन, p 182, 29.
प्राध्वन्, p 377, 4.
प्रान्तर, p 77, 17.
प्राप्त, p 280, 36. p 284, 54.
प्राप्तपञ्चत्व, p 218, 85.
प्राप्तरूप, p 338, 134.
प्राप्ति, p 320, 71.
प्राप्य, p 281, 42.
प्राभृत, p 197, 27.
प्राय, p 189, 52. p 344, 155. p 380, 17.
प्रायस्, p 410, 17.
प्रार्थित, p 283, 47.
प्रालम्ब, p 173, 37.
प्रालम्बिका, p 165, 6.
प्रालेय, p 19, 20.
प्रावरण, p 169, 20.
प्रावार, p 169, 19.
प्रावृत, p 168, 15. n.
प्रावृता, p 168 n.
प्रावृष्, p 30, 19.
प्रावृषा, p 30, n.
प्रावृषायणी, p 106, 5.
प्राश, p 214, n

प्रास—प्रेष्ठ.

प्रास, p 214, 61.
प्रासङ्ग, p 206, 25.
प्रासंख्य, 236, 64.
प्रासाद, p 80, 9.
प्रासिक, p 208, 38.
प्रास्थिक, p 222, n.
प्राह्ण, p 25, 3.
प्रिय, p 145, 35.p272,3.
प्रियक, p 96,22.p128,9.
प्रियङ्गु, p99,36.p225,20.
प्रियता, p 52, 27.
प्रियम्वद, p 267, 36.
प्रियाल, p 94, n.
प्रीणन, p 287, 4.
प्रीत, p 284, 52.
प्रीति, p 31, 2.
प्रुष्ट, p 283, 48.
प्रेक्षा, p 33, 10. p 365, 226.
प्रेङ्खा, p 205, 21.
प्रेङ्खित, p 280, 36.
प्रेत, p 59, 2. p 218, 85. p 317, 62.
प्रेत्य, p 378, 8.
प्रेम, p 52, n.
प्रेमन्, p 52, 27.
प्रेषण, p 295, 34.
प्रेष्ठ, p 265, 61.

प्रेष्य—फटा.

प्रेष्य, p 251, n.
प्रैष, p 251, n.
प्रैष्य, p 251, 17.
प्रोक्षण, p 181, 25.
प्रोक्षित, p 181, 26.
प्रोथ, p 204, 17.
प्रोष्ठ, p 129, n.
प्रोष्ठपद, p 20, 24.
प्रोष्ठी, p 65, 18.
प्रौष्ठपद, p 29, 17.
प्रौढ, p 277, 26.
प्लक्ष, p 93, 13. p 96,24.
प्लव, p 117,20.p134,34.
प्लवग, p127,3.p306,25.
प्लवङ्ग, p 127, 3.
प्लवङ्गम, p 340, 140. p 127, n.
प्लाक्ष, p 90, 18.
प्लिहन्, p 155, 17.
प्लीहन्, p 155, n.
प्लीहशत्रु, p 97, 29.
प्लुत, p 204, 16.
प्लुष्ट, p 283, 48.
प्लोष, p 288, 9.
प्सात, p 285, 60.

फञ्जिका, p 107, 8.
फटा, p 58, n.

फण—फाल.

फण, p 58, n.
फणम्, p 58, n.
फणा, p 58, 9.
फणिज्झक, p 105, 59.
फणिन्, p 58, 7.
फर, p 213, n.
फल, p 240, 80.p89,15. p 126,35. p 213 58.
फलक, p 213, 58.
फलकपाणि, p 208, 39.
फलपाकि, p 87, n.
फलत्रिक, p 247, 112.
फलपूर, p 105, 59.
फलवत्, p 87, 7.
फलस, p 100, n.
फलाध्यक्ष, p 97, 26.
फलिन्, p 87, 7.
फलिन, p 87, 7.
फलिनी, p99,36.p118,2.
फली, p 99, 36.
फलेपाकि, p 87, 6.
फलेरुहा, p 99, 35.
फल्गु, p 273, 6. p 100, 42.
फल्गुन, p 28, n.
फाणित, p 231, 43.
फाण्ट, p 282, 44.
फाल, p 223,13.p167,12

फाल्गुण, p 28, 15.
फाल्गुनिक, p 28, 15.
फाल्गुनी, p 386, 6.
फुल्ल, p 87, 8.
फेन, p 246, 105.
फेनिल, p 93, 12.
फेरत्र, p 128, 5.
फेरु, p 128, 5.
फेलक, p 235, n.
फेला, p 235, 56.
फेलि, p 2?5, n.

बण, p 238, n.
बद्ध, p 268,48. p282,44.
बड्डी, p 254, n.
बध, p 218, 84.
बधिर, p 149, 48.
बधु, p 139, n.
बधू, p 329,104. p139,n. p 117, 21. p 137, 2.
बधूटी, p 139, n.
बधोद्यत, p 269, 44.
बध्य, p 269, 45.
बन्धक, p 328, 100.
बन्धकी, p 159, 10.
बन्धन, p 197, 26.
बन्धनालय, p 219, 87.
बन्धनी, p 238, n.

बन्धस्तम्भ, p 201, 9.
बन्धु, p 145, 34.
बन्धुजीवक, p 103, 53.
बन्धुता, p 145, 35.
बन्धुर, p 276, 19.
बन्धुल, p 143, 26.
बन्धूक, p 103, 53.
बन्धूर, p 276, n.
बन्ध्य, p 87, 7.
बन्ध्या, p 237, 69.
बभ्रु, p 349, 172.
बल, p 4,19. p 210, 46. p 216, 70. p 356, 197. p 393, 22.
बलज, p 309, 33.
बलजा, p 309, 33.
बलन, p 4, n.
बलभद्र, p 4, 18.
बलभद्रिका, p 121, 16.
बलयित, p 281, 40.
बलवत्, p 148, 44. p 376, 2.
बलविन्यास, p 210, 47.
बला, p 110, 25.
बलात्कार, p 217, 77.
बलाराति, p 7, 38.
बलि, p 178,13. p 197, 27. p 356, 197.

बलिध्वंसिन्, p 4, 16.
बलिसद्मन्, p 56, 1.
बली, p 356, n.
बलीवर्द, p 235, 59.
बष्कयणी, p 238, n.
बर्हिर्मुख, p 2, n.
बर्हिर्मुख, p 2, n.
बा, p 374, 11.
बाण, p 104, n.
बाणा, p 104, 55.
बाधा, p 59, 3.
बान्धकिनेय, p 143, 26.
बान्धव, p 145, 34.
बाल, p 147, 42. p114, 10. p162,46. p359, 207. p 203, 14.
बालगर्भिणी, p 238, 70.
बालतनय, p 98, 30.
बालदलक, p 98, n.
बालधि, p 204, 18.
बालपत्र, p 98, n.
बालहस्त, p 204, 18.
बाला, p 147, n.
बालेय, p 239, 78. p 107, 8.
बालेयशाक, p 107, 8.
बाल्य, p 146, 40.
बीभत्स, p 369, 236.

बुक्क—बोधि.

बुक्क, p 154, n.
बुक्कन्, p 154, n.
बुक्का, p 154, 15.
बुक्काग्रमांस, p 154, n.
बुक्की, p 154, n.
बुद्ध, p 329, n. p 2, 8. p 285, 57.
बुद्धि, p 33, 10.
बुद्बुद, p 391, 19.
बुध, p 2, n. p 329,103. p 21, 27. p 176, 4.
बुधित, p 285, 57.
बुभुक्षा, p 234, 54.
बुभुक्षित, p 263, 20.
बुष, p 225, n.
बुस, p 225, 22.
बूक्क, p 154, n.
बूक्का, p 154, n.
बृक्क, p 154, n.
बृक्कन्, p 154, n.
बृक्का, p 154, n.
बृद्धश्रवा, p 8, n.
बृन्दारक, p 303, 16.
बृन्दिष्ठ, p 285, 62.
बेल्ल, p 110, 24.
बैल्ल, p 90, n.
बोधकर, p 215, 65
बोधि, p 91, n.

बोधि—भ.

बोधिद्रुम, p 91, 1.
ब्रतति, p 319, n.
ब्रह्मचारिन्, p 175, 3. p 186, 42.
ब्रह्मण्य, p 96, 22.
ब्रह्मत्व, p 189, 51.
ब्रह्मदर्भा, p 120, 10.
ब्रह्मदारु, p 96, 22.
ब्रह्मन्, p 3, n. p 333, 117.
ब्रह्मपुत्त्र, p 58, 11.
ब्रह्मभूय, p 189, 51.
ब्रह्मयज्ञ, p 178, 14.
ब्रह्मवर्च्चस्, p 184, 38.
ब्रह्मबिन्दु, p 185, 38.
ब्रह्माणी, p 6, n.
ब्रह्मसायुज्य, p 189, 51.
ब्रह्मसू, p 5, 22.
ब्रह्माञ्जलि, p 185, 38.
ब्रह्मासन, p 185, 39.
ब्राह्म, p 189, 50.
ब्राह्मण, p 175, 4.
ब्राह्मणयष्टिका, p 107,8.
ब्राह्मणी, p 107, 8.
ब्राह्मी, p 38, 1. p6, 31. p 118, 3.

भ, p 20, 22.

भक्त—भद्र.

भक्त, p 233, 48.
भक्षक, p 263, 20.
भक्षित, p 285, 60.
भक्ष्यकार, p 227, 28.
भग, p 157, 27. p 306, 27.
भगन्दर, p 151, 7.
भगवत्, p 3, 8.
भगिनी, p 144, 29.
भग्नी, p 144, n.
भङ्ग, p 61, 5.
भङ्गा, p 225, 20.
भङ्गि, p 386, 8.
भजमान, p 197, 24.
भट, p 207, 29.
भटित्र, p 231, 45.
भट्टारक, p 48, 13.
भट्टिनी, p 48, 13.
भण्डाकी, p 112, 2.
भण्डिर, p 101, n.
भण्डिरी, p 107, n.
भण्डिल, p 101, 44.
भण्डी, p 107, 9.
भण्डीर, p 101, n.
भण्डीरी, p 107, 9.
भण्डील, p 101, n.
भद्र, p 31, 3.
भद्रक, p 272, n.

भद्र—भर्त्तृ.

भद्रकुम्भ, p 199, 32.
भद्रदारु, p 98, 34.
भद्रपदा, p 20, n.
भद्रपर्णी, p 94, 16.
भद्रबल्ल, p 4, n.
भद्रबला, p 122, 18.
भद्रमुस्तक, p 124, 25.
भद्रयव, p 102, 47.
भद्रवल, p 4, n.
भद्रवला, p 122, 18.
भद्रश्री, p 172, 32.
भद्रासन, p 198, 31.
भय, p 50, 21.
भयङ्कर, p 50, 20.
भयद्रुत, p 269, 42.
भयानक, p 50, 20.
भर, p 13, 61. p 242, n.
भरण, p 256, 39.
भरण्य, p 256, 39.
भरण्यभुज्, p 263, 19.
भरण्या, p 256, n.
भरत, p 250, 12.
भरतवर्ष, p 74, n.
भरद्वाज, p 130, 15.
भर्ग, p 6, 29.
भर्म्य, p 6, n.
भर्त्तृदारिक, p 48, n.
भर्त्तृ, p 145, 35.

भर्त्तृ—भागि.

भर्त्तृदारक, p 48, 12.
भर्त्तृदारिका, p 48, 13.
भर्त्सन, p 42, 14.
भर्मन्, p 243, 95.
भल्ल, p 392, 21. p127,4.
भल्लातक, p 96, n.
भल्लातकी, p 96, 23.
भल्लुक, p 127 n.
भल्लूक, p 127, n.
भव, p 6, 30. p 359, 208.
भवन, p 80, 11.
भवानी, p 6, 32.
भविक, p 31, 4.
भविष्ट, p 265, 29.
भविष्णु, p 265, 29.
भव्य, p 31, 4. p 403, n.
भव्या, p 403, n.
भषक, p 252, 22.
भस्त्रा, p 255, 33.
भस्मगन्धिनी, p 114, 8.
भस्मगर्भा, p 101, 43.
भस्मन्, p 320, 72.
भा, p 23, 35.
भाग, p 242, 90.
भागधेय, p 197, 27. p 32, 6.
भागिनेय, p 145, 32.

भागि—भाल्लु

भागिनी, p 48, n.
भागिनेयी, p 145, n.
भागीरथी, p 69, 31.
भाग्य, p 32, 6.
भाङ्गीन, p 221, n.
भाजन, p 229, 33.
भाण्ड, p 229, 33.
भाद्र, p 29, 17.
भाद्रपद, p 29, 17.
भाद्रपदा, p 20, 24.
भानु, p 22, 32. p 22, 35. p 330, 107.
भामिनी, p 137, 4.
भार, p 242, 87.
भारत, p 250, n. p 74, 6.
भारती, p 38, 1.
भारद्वाज, p 130, n.
भारद्वाजी, p 113, 4.
भारयष्टि, p 254, 30.
भारवाह, p 251, 15.
भारिक, p 251, 15.
भारिन्, p 251, n.
भार्गव, p 21, 26.
भार्गवी, p 123, 24.
भार्गी, p 107, 8.
भार्या, p 138, 6.
भार्य्यापती, p 146, 38.
भाल्लुक, p 127, n.

भाल्लू—भिया.

भाल्लूक, p 127, 4.
भाव, p 48, 12. p 50, 21. p 360, 209.
भावबोधक, p 50, 21.
भावित, p 232, 46.
भाविनी, p 137, 3.
भावुक, p 31, 4.
भाष्, 23, 53.
भाषा, p 38, 1.
भाषित, p 38, 1.
भाष्य, p 396, 31.
भास्, p 23, n.
भास्कर, p 22, 30.
भास्वत्, p 22, 30.
भिक्षा, p 287, 6. p 265, 226.
भिक्षु, p175 3. p185,41.
भिक्षुकी, p 143, 26.
भित्त, p 18, 17
भित्ति, p 78, 4.
भिदा, p 287, 5.
भिदिर, p 9, n. p276,21.
भिदु, p 9, n.
भिदुर, p 9, 42.
भिन्दिपाल, p 213, 59.
भिन्न, p 279, 32. p 283, 50.
भिया, p 50, n.

भिष—भुज.

भिषज्, p 152, 8.
भिस्सा, p 233, n.
भिस्सिका, p 233, n.
भिस्सिटा, p 233, n.
भिस्सिट्टा, p 233, n.
भिस्सा, p 233, 48.
भिस्सटा, p 233, 49.
भिस्सा, p 233 48.
भिस्सिटा, p 233, n.
भिस्सिठा, p 233, n.
भी, p 50, 21.
भीत, p 50, n.
भीति, p 50, 21.
भीम, p 50, 20. p 6,30.
भीरु, p 137,3.p264,26.
भीरुक, p 264, 26.
भीरुपत्री, p 109, 19.
भीलु, p 137, n.
भीलुक, p 265, 26.
भीषण, p 50, 20.
भीष्म, p 50, 20.
भीष्मसू, p 69, 31.
भुक्त, p 285, 60.
भुक्तसमुज्झित, p 235,56.
भुग्न, p276,21.p281,40.
भुज, p 158, 31.
भुजग, p 57, 6.
भुजङ्ग, p 57, 6.

भुज—भूमि.

भुजङ्गभुज्, p 133, 30.
भुजङ्गम, p 57, 6.
भुजङ्गाक्षी, p 112, 3.
भुजशिरस्, p 158, 29.
भुजा, p 158, n.
भुजान्तर, p 158, 28.
भुजिष्य, p 251, 17.
भुवन, p 60, 3.
भू, p 73, 2. n.
भूत, p 2, 6. p 256, n. p 284, 54. p 322,80.
भूतकेश, p 247, 111.
भूतवास, p 100, 39.
भूतवेशी, p 103, 51.
भूतात्मन्, p 331, 108.
भूति, p 7, 31.
भूतिक, p 300, 8.
भूतेश, p 6, 26.
भूदार, p 127, 2.
भूदेव, p 175, 3.
भूनिम्ब, p 119, 8.
भूप, p 191, 1.
भूपदी, p 102, 50.
भूपाल, p 191, n.
भूभृत्, p 318, 63.
भूमन्, p 274, n.
भूमि, p 73, 2.
भूमिजम्बुका, p 95, 18.

भूमि—भृत.

भूमिदेव, p 175, n.
भूमिपाल, p 191, n.
भूमिस्पृश्. p 220, 1.
भूमी, p 73, n.
भूयस्, p 274 13.
भूयिष्ठ, p 274, 13.
भूरि, p 274, 13. p352,n.
भूरिफेना, p 120, 9.
भूरिमाय, p 128, 5.
भूरुण्डी, p 102, 50.
भूर्ज्ज, p 97, 26.
भूषण, p 164, n.
भूषा, p 164, 2.
भूषित, p 164, 2.
भूष्णु, p 265, 29.
भूस्तृण, p 125, 32.
भृकुटि, p 55, n.
भृकुटी, p 55, n.
भृकुंस, p 47, n.
भृग, p 20, n.
भृगु, p 84, 4. p 21, n.
भृङ्ग, p 130, 16.
भृङ्गरजस्, p 121, n.
भृङ्गराज, p 121, 17.
भृङ्गराजन्, p 121, n.
भृङ्गार, p 199, 32.
भृङ्गारी, p 133, 28.
भृतक, p 251, 15.

भृति—भ्रकु.

भृति, p 256, 38.
भृतिभुज्, p 251, 15.
भृत्य, p 251, 17.
भृत्या, p 256, 38.
भृश, p 13, 62.
भृष्टयव, p 232, 47.
भेक, p 67,.24.
भेकी, p 67, 24.
भेद, p 196, 20.
भेदित, p 283, 50.
भेरी, p 46, 6.
भेषज, p 150, 1.
भैक्ष, p 187, 46.
भैरव, p 50, 19.
भैषज्य, p 150, 1.
भोग, p 210,n.p305,24.
भोगवत्, p 320, n.
भोगवती, p 320, 72.
भोगिन्, p 58, 8.
भोगिनी, p 138, 5
भोजन, p 234, 55.
भोस्, p 378, 7.
भौम, p 21, 27.
भौरिक, p 192, 7.
भ्रंश, p 197, 23.
भ्रकुंश, p 47, n.
भ्रकुंस, p 47, 11.
भ्रकुटि, p 55, 37.

भ्रकु—मक.

भ्रकुटी, p 55, 37.
भ्रम, p 34, 13. p 61,6. p 288, 9.
भ्रमर, p 133, 29.
भ्रमरक, p 163, 47.
भ्रमि, p 288, 9.
भ्रष्ट, p 284, 53.
भ्राजिष्णु, p 164, 2.
भ्रातरौ, p 146, 36.
भ्रातृज, p 146, 36.
भ्रातृजाया, p 144, 30. p 146, 36.
भ्रातृभगिनी, p 146, 36.
भ्रातृव्य, p 146, n.
भ्रात्रीय, p 846, 36.
भ्रान्ति, p 34, 13.
भ्राष्ट्र, p ?28, 30.
भ्रुकुंस, p 47, 11.
भ्रुकुटी, p 55, 37.
भ्रुण, p 146, 39.
भ्रू, p 162, 43. p 84,n.
भ्रूकुंस, p 47, 11.
भ्रूकुटि, p 55, 37. n.
भ्रूकुटी, p 55, n.
भ्रूण, p 314, 48.
भ्रेष, p 197, 23.

मकर, p 66, 20.

मक—मञ्जु.

मकरध्वज, p 5, 21.
• मकरन्द, p 90, 17.
मकुट, p 164, 3.
मकुष्ठ, p 174, n.
मकुष्टक, p 224, n.
मकुष्ठक, p 224, 17.
मकूलक, p 120, n.
मक्षिका, p 133, 26. p 399, n.
मख, p 178, 13.
मगध, p 215, 65. n.
मघवन्, p 7, 36. n.
मघवान्, p 7, n.
मङ्कुर, p 174, n.
मंचु, p 376, 2.
मङ्गल, p 31, 3.
मङ्गल्यक, p 224, 17.
मङ्गल्या, p 171, 28.
मचर्च्चिका, p 32, 5.
मज्जा, p 88, 12.
मज्जूषा, p 254, n.
मच्छ, p 65, n.
मञ्च, p 174, 39.
मञ्जरि, p 89, 13.
मञ्जरी, p 89, n.
मञ्जिष्ठा, p 107, 9.
मञ्जीर, p 166, 11.
मञ्जु, p 272, 2.

मञ्जु—मत्त.

मञ्जुल, p 272, 2.
मञ्जूषा, p 254, 30.
मठ, p 79, 8.
मड्डु, p 47, 8.
मणि, p 243, 94.
मणिक, p 228, 31.
मणिबन्ध, p 159, 32.
मणी, p 243, n.
मण्ड, p 233, 49. p 98, 32.
मण्डन, p 164, 3. p 265, 29.
मण्डना, p 385, n.
मण्डप, p 80, 9.
मण्डल, p 22, 34. p 18, 17. p 16, 7. p 210, n.
मण्डलक, p 151, 5.
मण्डलाग्र, p 213, 57.
मण्डलेश्वर, p 191, 2.
मण्डहारक, p 250, 10.
मण्डित, p 164, 1.
मण्डूक, p 67, 24.
मण्डूकपर्ण, p 99, 37.
मण्डूकपर्णी, p 107, 9.
मण्डूर, p 244, 99.
मतङ्गज, p 200, 2.
मतल्लिका, p 32, 5.
मति, p 33, 10.
मत्त, p 200, 4. p 284, 52. p 261, 23.

मत्त—मद्र.

मत्तकाशिनी, p 137, 4.
मत्तकाषिणी, p 137, n.
मत्तकासिनी, p 137, n.
मत्स, p 65, n.
मत्सर, p 349, 174.
मत्सी, p 65, n.
मत्स्य, p 65, 17. n.
मत्स्यखण्डी, p 231, 43.
मत्स्यधानी, p 64, 16.
मत्स्यपित्ता, p 106, 4.
मत्स्यरङ्ग, p 134, n.
मत्स्यवेधन, p 64, 16.
मत्स्यवेधनी, p 64, n.
मत्स्याक्षी, p 118, 3.
मथित, p 234, 53.
मद, p 200, 5. p 326, 94.
मदकल, p 200, 3.
मदन, p 5, 20. p 98, 33. p 104, 58.
मदस्थान, p 257, 41.
मदिरा, p 257, 40.
मदिरागृह, p 79, 8.
मदोत्कट, p 200, 3.
मद्गु, p 134, 34.
मद्गुर, p 65, 19.
मद्गुरसी, p 67, n.
मद्य, p 257, 40.
मद्र, p 45, n.

मधु—मधु.

मधु, p 246, 108. p 257, 41. p 330, 105. p28, 15. p 119, 7. p92,n.
मधुक, p 92, n. p111,28. p 215, n.
मधुकर, p 133, 29.
मधुक्रम, p 257, 41.
मधुद्रुम, p 92, 8.
मधुप, p 133, 29.
मधुपर्णिका, p 94, 16. p 108, 13.
मधुपर्णी, p 106, 1.
मधुपायिन्, p 133, n.
मधुमक्षिका, p 133, 26.
मधुमाध्वीक, p 257, n.
मधुयष्टिका, p 111, 28.
मधुर, p 35, 18. p 355, 193.
मधुरक, p 119, 8.
मधुरसा, p 106, 2. p 111, 26.
मधुरा, p 122, 17.
मधुरिका, p 110, 23.
मधुरिपु, p 4, 15.
मधुलिह्, p 133, 29.
मधुवार, p 257, 41.
मधुव्रत, p 133, 29.
मधुशिग्रु, p 93, 12

मधु—मनु.

मधुश्रेणी, p 106, 2.
मधुष्ठील, p 92, 8.
मधुसखा, p 116, n.
मधूक, p 92, 8.
मधूच्छिष्ट, p 246, 108.
मधूलक, p 92, 8.
मधूलिका, p 106, 2.
मध्य, p 158, 30. p47,9. p 346, 163.
मध्यदेश, p 74, 7.
मध्यम, p 45, 1. p 158, 30. p 74, 7.
मध्यमा, p139,8.p159,33.
मध्या, p 139, n.
मध्याह्न, p 25, 3.
मध्वासव, p 257, 41.
मनःशिल, p 246, n.
मनःशिला, p 246, 108.
मनःसिला, p 246, n.
मनस्, p 33, 9.
मनस्कार, p 33, 11.
मनसिकार, p 33, n.
मनसिज, p 5, 21.
मनाक्, p 378, 8.
मनित, p 285, 57.
मनीषा, p 33, 10.
मनीषिन्, p 176, 5.
मनु, p 400, 38.

मनु—मन्द.

मनुज, p 137, 1.
मनुषी, p 137, n.
मनुष्य, p 137, 1.
मनुष्यधर्मन्, p 14, 64.
मनोगुप्ता, p 246, 108.
मनोज, p 5, n.
मनोजव, p 261, 13.
मनोजवस्, p 261, n.
मनोज्ञ, p 272, 2.
मनोज्ञा, p 246, n.
मनोरथ, p 52, 27.
मनोरम, p 272, 2.
मनोहत, p 268, 41.
मनोहर, p 272, n.
मनोहारिन्, p 272, n.
मनोह्वा, p 246, 108.
मन्तु, p 197, 26.
मन्त्र, p 348, 169.
मन्त्रव्याख्याकृत्, p 176,7.
मन्त्रिन्, p 192, 4.
मन्थ, p 239, 74.
मन्थदण्डक, p 239, 74.
मन्थन्, p 239, 74.
मन्थनी, p 239, 75.
मन्थर, p 209, 40.
मन्थान, p 239, 74.
मन्द, p 252,19.p327,97.
मन्दगामिन्, p 209, 40.

मन्दाकिनी, p 9, 44.
मन्दाच, p 51, 23.
मन्दार, p 105, 61. p 9, 45. p 92, 6.
मन्दाक्ष, p 51, n.
मन्दिर, p 79, 5. p 352, 186.
मन्दुरा, p 79, 7.
मन्दोष्ण, p 23, 36.
मन्द्र, p 45, 2.
मन्मथ, p 5, 20. p 91, 1.
मन्या, p 154, 16.
मन्यु, p51,25.p344,155.
मन्वन्तर, p 30, 22.
मपष्ठक, p 224, n.
मपुष्ठक, p 224, 17.
मय, p 239, 75.
मयष्ठक, p 224, n.
मयु, p 14, 66.
मयुष्ठक, p 224, n.
मयूख, p22,34.p304,19.
मयूर, p111,30.p134,30.
मयूरक, p 244, 101. p 107, 7.
मयूरीकुक्कुटौ, p 402, n.
मरकत, p 243, 92.
मरण, p 218, 85.
मरिच, p 229, n.

मरीच, p 229, 36.
मरीचि, p 22, 35.
मरीचिका, p 23, 37.
मरु, p 347, 165.p74,5.
मरुत्, p 12, 58. p 317, 61. n.
मरुत, p 317, 61. n.
मरुत्वत्, p 7, 36.
मरुन्माला, p 117, 21.
मरुवक, p 98, 33. p105, 59.
मर्कट, p 127, 3.
मर्कटक, p 129, 13.
मर्कटी, p 97,29.p106,5.
मर्त्य, p 137, 1.
मर्द्दन, p 292, 22.
मर्द्दल, p 47, 8.
मर्द्दित, p 280, n.
मर्म्म, p 396, 30.
मर्म्मर, p 44, 2.
मर्म्मस्पृश, p 279, 33.
मर्य्यादा, p 197, 26.
मल, p 155, 16. p 357, 199.
मलदूषित, p 272, 4.
मलपू, p 100, 42.
मलयज, p 172, 32.
मलयू, p 100, n.

मला, p 116, n.
मलिन, p 272, 4.
मलिनी, p 142, 20.
मलिम्लुच, p 253, 25.
मलीमस, p 272, 4.
मल्ल, p 392, 21.
मल्लक, p 399, 37.
मल्लिक, p 132, 24.
मल्लिका, p 102, 50.
मल्लिकाख्य, p 132, n.
मषित, p 280, n.
मसि, p 387, n.
मसी, p 387, 10.
मसुर, p 224, n.
मसुरा, p 224, n.
मसूर, p 224, 17.
मसूरविदला, p 111, 27.
मसूरा, p 224, n.
मसृण, p 232, 46.
मस्कर, p 124, 26.
मस्करिन्, p 185, 41.
मस्त, p 162, n.
मस्तक, p 162, 46.
मस्तिष्क, p 154, 16.
मस्तु, p 234, 54.
मह, p 367, n. p55,38.
महत्, p 274, 10.
महती, p 320, 72.

मह—महि.

महस्, p 367, 133, n
महाकन्द, p 121, 14.
महाकुल, p 175, 2.
महाङ्ग, p 239, 75.
महाजाली, p 113, 5.
महादेव, p 6, 28.
महाधन, p 137, 14.
महानस, p 227, 27.
महामात्र, p 192, 5.
महायज्ञ, p 178, 14.
महारजत, p 243, 95.
महारजन, p 246, 107.
महारण्य, p 86, 1.
महाराजक, p 2, n.
महाराजिक, p 2, 5.
महारौरव, p 59, 1.
महाशय, p 259, 3.
महाशूद्री, p 140, 13.
महाश्वेता, p 111, 29.
महासहा, p 119, 4. p 104, 54.
महासेन, p 7, 34.
महि, p 73, n.
महिघ्र, p 84, n.
महिर, p 22, n.
महिला, p99,35. p137,2.
महिष, p 128, 4.
महिषी, p128,n. p138,5.

मही—माग.

मही, p 73, 3.
महीक्षित, p 191, 1.
महीध्र, p 84, 1.
महीधर, p 84, n.
महीरुह, p 87, 5.
महीलता, p 66, 21.
महीला, p 137, n.
महीसुत, p 21, 27.
महेच्छ, p 259, 3.
महेरणा, p 115, 12.
महेरुणा, p 115, n.
महेला, p 137, n.
महेश्वर, p 6, 25.
महोक्ष, p 236, 61.
महोत्पल, p 71, 39.
महोत्साह, p 259, 3.
महोद्यम, p 259, 3.
महौषध, p121,13. p109, 18. p 230, 38.
महौषधी, p 230, n.
मा, p 379, 11.
मांस, p 154, 14.
मांसल, p 148, 44.
मांसिक, p 251, 14.
माक्षिक, p 246, 108.
मागध, p 215, 65. p 248, 2.
मागधी, p 103, 51. p 108, 15.

माघ—मातृ.

माघ, p 26, 15.
माघ्य, p 103, 53.
माठर, p 22, 33.
माढि, p 386, n.
माणव, p 137, n.
माणवक, p 166, 7. p 147, 42.
माणव्य, p 297, 40.
माणिक्य, p 396, 31.
माणिबन्ध, p 230, n.
माणिमंथ, p 230, 42.
मातङ्ग, p 252, 20. p 305, 22.
मातरपितरौ, p 146, 37.
मातरिश्वन्, p 12, 57.
मातलि, p 8, 41.
मातापितरौ, p 146, 37.
मातामह, p 145, 33.
मातुल, p 104, 58. p 144, 31.
मातुलपुत्त्रक, p 105, 58.
मातुलानी, p 144, 30.
मातुलाहि, p 57, 6.
मातुली, p 144, 30.
मातुलुङ्गक, p 105, 59.
मातृ, p 6, 31. p 48,14. p 144, n. p 237,66.

मातृ—मायि.

मातृष्वसेय, p 143, n.
मातृष्वसयी, p 143, n.
मातृष्वस्रीय, p 143, n.
मातृष्वस्रीया p 143, n.
मात्र, p 350, 180.
मात्रा, p 350, 179. p 274, 11.
माद, p 290, 12.
माधव, p 3, 13. p29,16.
माधवक, p 257, 41.
माधवी, p 103, 52. n.
माधवीलता, p 103, 52.
माध्वक, p 257, n.
माध्वीक, p 257, 41.
मान, p 50,22.p241,85.
मानव, p 137, 1.
मानव्य, p 297, n.
मानस, p 33, 9.
मानसौकस्, p 132, 23.
मानिनी, p 137, n.
मानुष, p 137, 1.
मानुषी, p 137, n.
मानुष्यक, p 297, 42.
माया, p 250, 11.
मायाकार, p 250, 11.
मायादेवीसुत, p 3, 10.
मायाविन्, p 250 n.
मायिन्, p 250, n.

मायु—माला.

मायु, p 153, 13.
मायूर, p 137, 43.
मार, p 5, 20.
मारजित्, p 3, 8.
मारण, p 219, 83.
मारिष, p 48, 14.
मारुत, p 12, 58.
मार्कव, p 121, 17.
मार्ग, p 28, 14.
मार्गण, p 212,55. p270, 49. p 294, 30.
मार्गशीर्ष, p 28, 14.
मार्गित, p 284, 54.
मार्ज्जन, p 94, 13.
मार्ज्जना, p 170, 22.
मार्ज्जार, p 128, 6.
मार्ज्जिता, p 231, 44.
मार्त्तण्ड, p 22, 31.
मार्त्ताण्ड, p 22, n.
मार्द्दङ्गिक, p 251, 13.
मार्द्वीक, p 257, n.
मार्षक, p 48, n.
मार्ष्टि, p 170, 22.
मालक, p 100, 42.
मालती, p 103, 53.
माला, p 173, 36.
मालाकार, p 249, 5.
मालातृणक, p 125, 32.

मालि—मिथ्या.

मालिक, p 249, 5.
मालुधान, p 57, 6.
मालूर, p 93, 12.
माल्य, p 173, 36.
माल्यवत्, p 84, 3.
माष, p 241, n.
माषपर्णी, p 119, 4.
माषीण, p 221, n.
माष्य, p 221, n.
मास, p 27, 12. p241,n.
मासर, p 232, 49.
मासिक, p 183, 31.
माक्ष, p 379, 11.
माहाकुल, p 175, n.
माहिष्य, p 248, 3.
माहेयी, p 237, 66.
मितम्पच, p 270, 48.
मित्त्र, p 193, n.p194,n.
मित्र, p 194,12.p193,9. p 22, 31.p348,169. p 194, n.
मित्रा, p 194, n.
मिथस्, p 375, 17.
मिथुन, p 135, 38.
मिथ्या, p 380, 15.
मिथ्यादृष्टि, p 34, 13.
मिथ्याभियोग, p 41, 11.
मिथ्याभिशंसन, p 41, 11.

मिथ्या—मुक्ता.

मिथ्यामति, p 34, 13.
मिश्रि, p 110, n. p117, n. p 122, n.
मिश्री, p 110, 23.
मिश्रेया, p 110, 24.
मिषि, p 117, n. p122, n.
मिषी, p 117, n.
मिसि, p 110, n. p 122, 17.
मिसी, p 110, n. p 117, 22.
मिह्हिका, p 19, 20.
मिह्हिर, p 22, 31.
मीढ, p 282, 46.
मीन, p 65, 17.
मीनकेतन, p 5, 20.
मुकुट, p 164, n.
मुकुन्द, p 114, n.
मुकुन्दक, p 121, n.
मुकुन्दु, p 114, n.
मुकुर, p 174, 41.
मुकुल, p 89, 16.
मुकुष्टक, p 224, n.
मुकूलक, p 120, n.
मुक्त, p 396, n.
मुक्ताकञ्चुक, p 57, 6.
मुक्ता, p 243, 93.
मुक्तावली, p 165, 6.

मुक्ता—मुरा.

मुक्तास्फोट, p 67, 23.
मुक्ति, p 34, 15.
मुख, p 82, 19. p161, 40. p 273, n.
मुखर, p 267, 36.
मुखवासन, p 36, 20.
मुख्य, p 185, 39.
मुग्ध, p 270, n.
मुगड, p 149, 48. p398, 34.
मुगडा, p 149, n.
मुण्डित, p 149, 48. p 279, 35.
मुण्डिन्, p 250, 10.
मुद्, p 31, n.
मुदा, p 31, n.
मुदित, p 31, n.
मुदिर, p 16, 9.
मुद्गपर्णी, p 112, 1
मुद्गर, p 213, 59.
मुद्गष्टक, p 224, n.
मुधा, p 377, 4.
मुनि, p 186, 41.
मुनिपुङ्गव, p 273, n.
मुनीन्द्र, p 3, 9.
मुहु, p 400, 38.
मुरज, p 46, 5. n.
मुरा, p 115, 11.

मुर्वी—मूत्रि.

मुर्वी, p 106, n.
मुशली, p 129, n. p 4, n.
मुषल, p 226, n.
मुषली, p 4, n. p 114, n. p 129, n.
मुषल्य, p 269, n.
मुषा, p 255, n.
मुषिका, p 255, n.
मुषित, p 280, 37.
मुष्क, p 157, 27.
मुष्कक, p 95, 20.
मुष्टि, p 160, 37.
मुष्टिबन्ध, p 290, 14.
मुसल, p 226, 25.
मुसलिन्, p 4, 19.
मुसली, p114, 7. p129, 12.
मुसल्य, p 267, 45.
मुस्तक, p 124, 25.
मुस्ता, p 124, 25.
मुहुर्भाषा, p 42, 16.
मुहुस्, p 376, 1.
मुहूर्त्त, p 27, 11.
मूक p261, 13. p268, 38.
मूढ, p 270, 48.
मूत, p 282, 44.
मूत्र, p 155, 18,
मूत्रकृच्छ्र, p 152, 7.
मूत्रित, p 282, 46.

मूर्ख—मृग.

मूर्ख, p 270, 48.
मूर्च्छा, p 217, 78.
मूर्च्छाल, p 153, 12.
मूर्च्छित, p 153, 12. p 324, 85.
मूर्ण, p 282, n.
मूर्त्त, p153,12·p277,26.
मूर्त्ति,p156,22.p319,69.
मूर्त्तिमत्, p 277, 26.
मूर्द्धन्, p 162, 46.
मूर्द्धाभिषिक्त, p 191, 1, p 318, 64.
मूर्व्वा, p 106, 2.
मूल, p 88, 12. p 358, 202.
मूलक, p 123, 23.
मूलकर्म्मन्, p 287, 4.
मूलधन, p 240, 80.
मूल्य,p240,80.p256,39.
मूषा, p 255, 33. p400, 38.
मूषिक, p 129, 12.
मूषिकपर्णी, p 107, 6.
मूषिका, p 255, n.
मूषित, p 280, 37.
मूषी, p 255, n.
मृग, p 294, 30. p 128, 8. p 172, n. p 305, 21. p 20, n,

मृग—मृणा.

मृगणा, p 294, 30.
मृगतृष्णा, p 23, 37.
मृगदंशक, p 252, 22.
मृगधूर्त्तक, p 128, 5.
मृगनाभि, p 172, 31.
मृगवधाजीव, p 252,21.
मृगबन्धनी, p 253, 27.
मृगमद, p 172, 31.
मृगया, p 253, 24. p 294, n.
मृगयु, p 252, 21,
मृगरोमज, p 167, 13.
मृगव्य, p 253, 24.
मृगशिरस्, p 20, 24. n.
मृगशिरा, p 20, n.
मृगशीर्ष, p 20, 24. n.
मृगाङ्क, p 18, 16.
मृगादन, p 127, 1,
मृगित, p 284, 54.
मृगेन्द्र, p 127, 1.
मृजा, p 170, 22.
मृड, p 6, 26.
मृडानी, p 7, 33.
मृणाल, p 72, 42. p 125, n.
मृणालिनी, p 71, n.
मृणाली, p 72, n. p 386, n.

मृत—मेघ.

मृत, p 218, 86. n.
मृतस्नात, p 263, 19.
मृता, p 220, 3.
मृतालक, p 117, 19.
मृति, p 218, n.
मृत्तालक, p 117, n.
मृत्ति, p 73, 4.
मृत्तिका, p 73, 4.
मृत्यु, p 218, 85.
मृत्युञ्जय, p 6, 27.
मृत्सा, p 73, 4.
मृत्स्ना,p73, 4.p117,19.
मृद्, p 73, 4.
मृदा, p 73, n.
मृदङ्ग, p 46, 5.
मृदु, p327,97.p278,27.
मृदुत्वच, p 97, 26.
मृदुल, p 278, 27.
मृद्वीका, p 111, 26.
मृध, p 216, 72.
मृषा, p377,n.p380,15.
मृषार्थक, p 43, 21.
मृष्ट, p 273, 5.
मेकलकन्यका, p 69, 32.
मेखलकन्यका, p 69, n.
मेखला, p 213, 58. p 166, 10.
मेघ, p 16, 8.

मेघ—मैत्री.

मेघज्योति, p 17, 11.
मेघनादानुलासिन्, p133, 30.
मेघनामन्, p 124, 25.
मेघनिर्घोष, p 17, 10.
मेघपुष्प, p 61, 5.
मेघमाला, p 16, 9.
मेघवाहन, p 8, 39.
मेचक, p37,23. p133,31.
मेढ्र, p 239, 77. p 157, 27.
मेद, p 154, 15.
मेदक, p 257, 42.
मेदस्, p 154, n.
मेदिनी, p 73, 3.
मेदुर, p 265, 30.
मेधा, p 33, 11.
मेधि, p 223, 15.
मेध्य, p 273, 5.
मेरु, p 9, 45.
मेलक, p 294, 29.
मेला, p 108, n.
मेष, p 21,29. p 239,77.
मेषकम्बल, p 246, 107.
मेह, p 151, 7.
मेहन, p 157, 27.
मैत्रावरुणि, p 20, 22.
मैत्री, p 400, 39.

मैत्र—म्लिष्ट.

मैत्र, p 400, 39.
मैथुन, p 190, n. p 335, 124.
मैरेय, p 257, 42.
मोक्ष, p 35, 16. p95,20.
मोघ, p 278, 31.
मोघा, p 99, n.
मोच, p 396, n.
मोचक, p 93, 11.
मोचा, p 97, 27. p 112, 1.
मोदक, p 397, 33.
मोरट, p 247, 110.
मोरटा, p 106, 2.
मोषक, p 253, 25.
मोह, p 217, 78.
मौक्तिक, p 243, 93.
मौद्गीन, p 221, 8.
मौन, p 184, 35.
मौरजिक, p 251, 13.
मौर्वी, p 212, 53.
मौलि, p 355, 195.
मौष्टा, p 385, 5.
मौष्ट्रा, p 385, n.
मौहूर्त, p 194, 14.
मौहूर्तिक, p 194, 14.
म्लान, p 272, n.
म्लिष्ट, p 43, 22.

म्लेच्छ—यथा.

म्लेच्छ, p 252, 21.
म्लेच्छदेश, p 74, 7.
म्लेच्छमुख, p 244, 98.

यकृत्, p 155, 17.
यक्ष, p 2, 6.
यक्षकर्दम, p 173, 34.
यक्षधूप, p 171, 29.
यक्षराज, p 14, 63.
यक्षन्, p 150, 2.
यक्षिणी, p 2, n.
यक्षी, p 2, n.
यक्षेश्वर, p 14, n.
यजमान, p 176, 7.
यजुस्, p 39, 4.
यज्ञ, p 178, 13.
यज्ञघोष, p 182, 28.
यज्ञाङ्ग, p 91, 2.
यज्ञिय, p 182, 27.
यज्ञिया, p 182, n.
यज्वन्, p 177, 8.
यत्, p 377, 3. n.
यतस्, p 377, 3.
यति, p 186, 43. n.
यतिन्, p 186, 43.
यत्पान, p 216, 71.
यथा, p 378, 9.
यथाजात, p 270, 18.

यथा—यवा.

यथातथम्, p 380, 15.
यथायथम्, p 380, 14.
यथार्थं, p 380, 15.
यथानुवर्ण, p 194, 13.
यथाशक्ति, p 394, n.
यथास्वम्, p 380, 14.
यथेप्सित, p 235, 57.
यदि, p 379, 12. n.
यदृच्छा, p 286, 2.
यन्तृ, p206,27.p317,62.
यन्त्र, p 394, n.
यम, p 11, 54. p291,18.
यमनिका, p 169, n.
यमराज्, p 11, 54.
यमानिका, p 120, n.
यमानी, p 120, n.
यमी, p 69, n.
यमुना, p 69, 32.
यमुनाभ्राता, p 11, 54.
ययु, p 203, 13.
यव, p 223, 15.
यवक्य, p 221, 7.
यवक्षार, p 246, 109.
यवन, p 203, 13.
यवनिका, p 169, n.
यवफल, p 124, 26.
यवस्, p 125, 33.
यवागु, p 233, 50.

यवा—यात.

यवाग्रज, p 246, 109.
यवानिका, p 120, 10.
यवानी, p 120, n.
यवास, p 107, 10.
यविष्ठ, p 147, n.
यवीय, p 147, 43.
यवीयस्, p 147, n.
यव्य, p 221, 7.
यशःपटह, p 46, 6.
यशस्, p 41,12.p393,n.
यष्टि, p 400, 38.
यष्टिमधुका, p 111, 28.
यष्टी, p 111, n.
यष्टृ, p 176, n.
याग, p 178, 13.
याचक, p 402, n.p270, 49.
याचका, p 402, n.
याचनक, p 270, 49.
याचना, p 183, 32. p 59, n.
याचित, p 220, 3.
याचितक, p 221, 4.
याच्ञा, p 183, 32. p 287, 6.
याजक, p 179, 17.
यातना, p 59. 3.
यातयाम, p 342, 147.

यातु—युक्त.

यातु, p 12, 56.
यातुधान, p 12, 56.
यातृ, p 144, 30.
यात्रा, p 214, 63.p350, 177.
यादःपति, p 60, 2.
यादस्, p 66, 20.
यादसाम्पति, p 12, 56.
यान, p 195, 18. p 206, 26.
यानमुख, p 205, 23.
याप्य, p 272, 3.
याप्ययान, p 204, 21.
याम, p 25, 6. p291,18.
यामवती, p 25, n.
यामाता, p 145, n;
यामि, p 341, n.
यामिनी, p 24, 4.
यामुन, p 244, 101.
याम्य, p 15, n.
यायजूक, p 176, 8.
याव, p 171, 26.
यावक p 224, 18.
यावत्, p 374, 8.
यावन, p 171, 30.
यावनीक, p 208, 38.
यास, p 107, 10.
युक्त, p 197, 24.

युक्त—यूप.

युक्तरसा, p 119, 5.
युग, p135,38.p206,25.
युगकीलक, p 223, 14.
युगन्धर, p 398, 35. p 206, 25.
युगपत्रक, p 91, 3.
युगपद्, p 382, 22.
युगपार्श्वक, p 236, n.
युगपार्श्वग, p 236, 63.
युगल, p 135, 38.
युग्म, p 135, 38.
युग्य, p 206, 26. p236, 64.
युद्ध, p 216, 72.
युध्, p 216, n.
युनी, p 139, 3.
युवति, p 139, 8.
युवती, p 139, n.
युवन्, p 147, 42.
यूति, p 296, n.
यूथ, p 136, 41.
यूथनाथ, p 200, 3.
यूथप, p 200, 3.
यूथिका, p 103, 52.
यूप, p 179, n. p391,n. p 398, 35.
यूपक, p 391, 19.
यूपकटक, p 179, 18.

यूप—रक्त.

यूपाग्र, p 179, 18.
यूय, p 398, 35. n.
यूष, p 398, 35. n.
येन, p 377, n.
योक्त्र, p 223, 13.
योग, p 305, 23.
योगेष्ट, p 246, 106.
योग्य, p 112, 31.
योजन, p 396, 30.
योजनपर्णी, p 107, n.
योजनवल्ली, p 107, 9.
योत्र, p 223, 13.
योद्धृ, p 207, n.
योध, p 207, 29.
योधसंराव, p 217, 76.
योनि, p 157, 27.
योनी, p 157, n.
योषा, p 137, 2.
योषित्, p 137, 2.
योषिता, p 137, n.
यौतव, p 241, 85.
यौतुक, p 198, n.
यौवत, p 142, 22.
यौवन, p 146, 40.

रंहस्, p 12, 59.
रक्त, p 37, 24. p154,15. p 170, 26. p323,82.

रक्त—रज.

रक्तक, p 103, 53.
रक्तचन्दन, p 170, n. p 247, 111.
रक्तपा, p 66, 22.
रक्तफला, p 119, 4.
रक्तसन्ध्यक, p 70, 36.
रक्तसरोरुह, p 71, 41.
रक्ताङ्ग, p 120, 12.
रक्तोत्पल, p 71, 42.
रक्षःसभ, p 394, n. p 395, 27.
रक्षस्, p 2, 6. p 12, n.
रक्षा, p 171, n. p 288, n.
रक्षित, p 284, 55.
रक्षिवर्ग, p 192, 6.
रक्षण, p 288, 8.
रङ्कु, p 129, 10.
रङ्ग, p 246, 106.
रङ्गाजीव, p 249, 7.
रङ्खु, p 12, n.
रचना, p 173, 38.
रज, p 142, n. p215,n. p 32, n. p 367, n. p 142, 21.
रजक, p 250, 10.
रजकी, p 250, n.

रज—रथ.

रजत, p 243, 97.
रजनि, p 25, n.
रजनी, p 25,4. p122,19.
रजनीमुख, p 25, 6.
रजस्, p 215, 66. p367, 233. p 32, 7.
रजस्वला, p 141, 20.
रज्जु, p 253, 27.
रञ्जन, p 172, 33.
रञ्जनी, p 108, 13.
रण, p 288, 8. p 216, 73. p 314, 51.
रणसङ्कुल, p 216, 75.
रण्डा, p 107, 6.
रत, p 190, 56.
रति, p 190, n.
रतिपति, p 5, 21.
रत्न, p 243, 94. p 336, 129.
रत्नसानु, p 9, 45.
रत्नाकर, p 60, 2.
रथ, p 93, 10. p204,19.
रथकड्या, p 384, n. p 205, 23.
रथकार, p249, 4. p250, 9.
रथगुप्ति, p 206, 25.
रथद्रु, p 92, 7

रथा—रवि.

रथाङ्ग, p 205,24. p132, 22.
रथाभ्रपुष्प, p 93, n.
रथिक, p 209, 44.
रथिन्, p 209, 44.
रथिन, p 209, n. p206, 28.
रथिर, p 209, 44.
रथ्य, p 203, 14.
रथ्या, p 78,3. p205,23.
रद, p 161, 42.
रदन, p 161, 42.
रदनच्छद, p 161, 41.
रन्ध्र, p 56, 2.
रभस, p 392, 21.
रमठ, p 130, 40.
रमण, p 190, n.
रमणा p 137, n.
रमणी, p 137, 4.
रमणीय, p 272, n.
रमा, p 5, 23.
रम्भा, p 112, 1.
रय, p 12, 59.
रल्लक, p 169, 18. p390, 17.
रव, p 44, 1.
रवण, p 267, 38.
रवि, p 22, 32.

रश—राक्ष.

रशना, p 161, n.
रश्मि, p 340, 140.
रस, p 35, 16. p 35, 18. p 49,17. p 366, 229. p 244, 100.
रसगन्ध, p 245, 105. n.
रसगर्भ, p 245, 102.
रसज्ञा, p 161, 42.
रसन, p 161, n.
रसना, p 161,42. p166, 10.
रसवती, p 227, 27.
रसा, p 73,2. p 115,11. p 106, 3.
रसाञ्जन, p 245, 102.
रसातल, p 56, 1.
रसाल, p 94, 14. p125, 29.
रसाला, p 231, 44.
रसित, p 17, 10.
रसोनक, p 221, 14.
रहस्, p 196, 22.
रहस्य, p 196, 23.
रहस्या, p 196, n.
रा, p 349, n.
राका, p 26, 8.
राक्षस, p 11, 55.

राज्ञा, p 171, 26.
राज्ञव, p 167, 13.
राज्, p 191, 1.
राजक, p 191, 3.
राजकशेरु, p 354, 190.
राजजच्मन्, p 150, n.
राजन्, p 394, n. p332, 114. p 191, 1.
राजन्यः p 191, 1.
राजन्यक, p 191, n.
राजन्वत्, p 76, 13.
राजयच्मन्, p 150, n.
राजराज, p 14, 64.
राजवंश्य, p 175, 2.
राजवत्, p 76, 13.
राजवला, p 122, 18.
राजवीजिन्, p 175, 2.
राजवृक्ष, p 91, 4.
राजसदन, p 80, 10.
राजसभा, p 387, 9.
राजसूय, p 396, 31.
राजहंस, p 132, 24.
राजातन, p 94, n.
राजादन, p 94, 15.
राजादनफल, p 97, n.
राजार्ह, p 171, 28.
राजि, p 86, 4. n.
राजिका, p 225, 19.
राजिल, p 57, 6.
राजी, p 86, n.
राजीव, p65,19.p71,41.
राज्याङ्ग, p 195, 18.
रात्रि, p 25, 4.
रात्रिचर, p 12, 55.
रात्रिञ्चर, p 12, 55.
रात्री, p 25, n.
रात्र्यान्त, p 34, 13.
राध, p 29, 16.
राधा, p 20, 23.
राम, p 4, 18. p129,11. p 341, 143.
रामठ, p 230, 40.
रामशीतक, p 272, n.
रामा, p 137, 4.
राम्भ, p 187, 45.
राल, p 171, n.
राव, p 44, n.
राशि, p 362, 216. p 136, 42.
राष्ट्र, p 352, 186.
राष्ट्रिका, p 108, 12.
राष्ट्रिय, p 48, 14.
रासभ, p 239, 78.
रास्ना, p112,2. p119,5.
राहु, p 21, 28.
रिक्तक. p 276, 6.
रिक्थ, p 242, 90
रिङ्खन, p 54, n.
रिङ्खण, p 54, 36.
रिपु, p 193, 10.
रिश्यकेतु, p 5, n.
रिष्यकेतु, p 5, n.
रिषि, p 186, n.
रिष्ट, p 310, n.
रिष्टि, p 213, n.
री, p 349, n.
रीज्या, p 295, n.
रीढा, p 51, 23.
रीण, p 281, 42.
रीति,p244,97.p320,71.
रीतिपुष्प, p 245, 103.
रीती, p 244, n.
रुक्प्रतिक्रिया, p 150, 1.
रुक्म, p 245, 96.
रुक्मकारक, p 249, 8.
रुक्ष, p 365, 227.
रुग्न, p 281, 40.
रुचक, p 105,59. p247, 110. p 105, 59.
रुचि, p23,35. p307,30.
रुचिर, p 272, 1.
रुच्य, p 272, 2.
रुज्, p 150,2.n.p23,35.
रुजा, p 150, 2.

रुत—रेप.

रुत, p 44, 4.

रुदित, p 54, 35.

रुश, p 281, 40.

रुद्र, p 2, 5. p 6, 30.

रुद्राणी, p 7, 32.

रुधिर, p 154, 15.

रुरु, p 129, 10.

रुबुक, p 98, n.

रुवूक, p 98, n.

रुशती, p 42, n.

रुष्, p 51, 26. n.

रुहा, p 123, 24.

रूप, p 55, n. p 35, 16.
p 256, n.

रूपाजीवा, p 141, 19.

रूप्य, p 243, 97.
p 346, 162.

रूप्याध्यक्ष, p 192, 7.

रूबुक, p 98, n.

रूषित, p 280, 38.

रेखा, p 86, n.

रेचनी, p 111, n.

रेचित, p 204, 16.

रेणु, p 215, 66.

रेणुका, p 114, 8.

रेतस्, p 153, 13.

रेत्य, p 244, n.

रेप, p 272, n.

रेप—रोम

रेपस्, p 272, n.

रेफ, p272,3. p338,135.

रेफस्, p 272, n.

रेवतीरमण, p 4, 18.

रेवा, p 69, 32.

रैं, p 347, n. p 242, 91.

रोक, p 56, ?.

रोग, p 150, 2.

रोगहारिन्, p 152, 8.

रोचन, p 97, 27.

रोचनी, p 111, 27.
p 120, 12.

रोचिष्णु, p 164, 2.

रोचिस्, p 23, 36.

रोद, p 367, n.

रोदन, p 54, n. p162, 44.

रोदनी, p 107, 10.

रोदस्, p 367, 231.

रोदसी, p 367, 231.

रोदस्यौ, p 367, 231.

रोध, p 61, n.

रोधस्, p 61, 7. n.

रोप, p 212, 55.

रोमन्, p 163, 50.

रोमन्थ, p 391, 19.

रोमहर्ष, p 54, n.

रोमहर्षण, p 54, 35.

रोमविक्रिया, p 54, n.

रोमा—लक्ष.

रोमाञ्च, p 54, 35.

रोमोद्गम, p 54, n.

रोमोद्भेद, p 54, n.

रोष, p 51, 26.

रोहिणी, p37, n. p237, 67.

रोहित, p65, 19. p17, 12.
p 37, 24. p 129, 10.

रोहितक, p 97, 29.

रोहिता, p 37, n.

रोहिताश्व, p 11, 50.

रोहिन्, p 97, 29.

रोहीतक, p 67, n.

रौद्र, p 50, 20 p49, 17.

रौम, p 231, n.

रौमक, p 231, 42.

रौरव, p 59, 1.

रौहिणेय, p 4, 19.
p 21, 27.

रौहिष, p 129, 10.
p 125, 32.

लं, p 358, n.

लकुच, p 100, 41.

लक्तक, p 168, n.

लक्ष, p 53, n. p 393, n.
p 212, 54.

लक्षण, p 19, 18.

लक्षणा, p 132, n.

लच्चा — लट्वा.

लच्चा, p 393, 24.
लच्मण, p 19, n. p 262, 14. p 294, n.
लच्मणा, p 132, 25.
लच्मन्, p 19, n. p 336, 127.
लच्मी, p 5, 22. p 211, 50. p 112, 31. p 385, n.
लच्मीवत्, p 262, 14.
लच्य, p 53, 33. p 212, 54.
लगुड, p 391, 18.
लग्न, p 21, 29.
लग्नक, p 258, 44.
लग्निका, p 139, n.
लघु, p 13, 60. p 117, 21. p 307, 29.
लघलय, p 125, 30.
लङ्का, p 386, 7.
लङ्कापिका, p 117, n.
लङ्कायिका, p 117, n.
लङ्कोपिका, p 117, 21.
लज्जा, p 51, 23.
लज्जाशील, p 265, 28.
लज्या, p 51, n.
लज्जित, p 281, 41.
लट्वा, p 387, 10.

लता — लशु.

लता, p 88, 9. p 88, 11. p 99, 36. p 117, 21. p 121, 15.
लतार्क, p 121, 13.
लपन, p 161, 40.
लपित, p 38, 1. p 284, 57.
लब्ध, p 284, 54.
लब्धवर्ण, p 176, 5.
लब्धानुज्ञ, p 177, 10.
लभ्य, p 197, 24.
लम्बन, p 165, 5.
लम्बोदर, p 7, 34.
लय, p 47, 9.
ललना, p 137, 3.
ललन्तिका, p 165, 5.
ललाट, p 161, 43. p 201, 6.
ललाटिका, p 165, 4.
ललाम, p 341, 145.
ललामक, p 173, 37.
ललित, p 53, n.
लव, p 274, 11. p 293, 24.
लवङ्ग, p 171, 27.
लवण, p 35, 18. p 230, 41. p 393, 23.
लवणोद, p 60, 2.
लवन, p 293, 24.
लवित्र, p 223, 13.
लशुन, p 121, 14.

लस्त — लिकु.

लस्तक, p 212, 53.
ला, p 359, n.
लाचा, p 171, 26. p 387, 10.
लाचाप्रसादन, p 95, 21.
लाङ्गल, p 223, 14.
लाङ्गलदण्ड, p 223, 14.
लाङ्गलपद्धति, p 223, 14.
लाङ्गलिकी, p 113, 6.
लाङ्गलिन्, p 126, n.
लाङ्गली, p 111, 29. p 126, 34.
लाङ्गुल, p 204, n.
लाङ्गूल, p 204, 18.
लाज, p 232, 47.
लाञ्छन, p 19, 18.
लाभ, p 240, 80.
लामज्जक, p 125, 30.
लालया, p 52, n.
लालसा, p 52, 28. p 367, 231.
लाला, p 155, 18.
लालाटिक, p 303, 17.
लाव, p 134, 35.
लासिका, p 47, 8.
लास्फोटनी, p 255, n.
लास्य, p 47, 10.
लिकुच, p 100, 41.

लिच्चा—लेख

लिच्चा, p 387, 10.
लिखन, p 195, n.
लिखित, p 195, 17.
लिङ्ग, p 306, 26.
लिङ्गवृत्ति. p 190, 53.
लिपि, p 195, 16.
लिपिकर, p 194, n.
लिपिकार, p 193, 15.
लिपी, p 194, n.
लिप्त. p 281, 39. p 285, 60.
लिप्तक, p 212, 56.
लिप्सा, p 52, 27.
लिवि, p 195, 16.
लिविङ्कर, p 194, n.
लिवी, p 195, n.
ली, p 359, n.
लीढ, p 285, n.
लीला, p53,32. p357,201.
लुठित, p 204, 18.
लुब्ध, p 263, 22.
लुब्धक, p 252, 21.
लुलाप, p 128, 4.
लुलाय, p 128, n.
लूता, p 129,13. p359,n.
लून, p 284, 53.
लूम, p 204, 18.
लेख, p 2, 3.

लेख—लोल.

लेखक, p 194, 15.
लेखन, p 195, n.
लेखर्षभ, p 8, 37.
लेखा, p 86, 4.
लेप, p 234, 56.
लेपक, p 249, 6.
लेश, p 274, 11.
लेष्ट, p 222, n.
लेष्टुघ्न, p 222, n.
लोक, p 298, 2. p 74,6.
लोकजित्, p 3, 9.
लोकमातृ, p 5, 23.
लोकायत, p 396, 32.
लोकालोक, p 84, 2.
लोकेश, p 3, 11.
लोचन, p 162, 44.
लोचमर्कट, p 111, n.
लोचमस्तक, p 111, 30.
लोत, p 253, n.
लोत्र, p 253, n.
लोध्र, p 94, 13.
लोपामुद्रा, p 20, 22.
लोप्त्र, p 253, 26.
लोमन्, p 163, 50.
लोमशा, p 117, 22.
लोमहर्षण, p 54, 35.
लोल, p 359, 207. p 277, 24.

लोला—वंश.

लोला, p 359, n.
लोलप, p 263, 22.
लोलुभ, p 263, 22.
लोष्ट, p 222, 12.
लोष्टघ्न, 222, n.
लोष्टभेदन, p 222, 12.
लोह, p244,98. p171.28.
लोहकारक, p 249, 7.
लोहपृष्ठ, p 130, 16.
लोहप्रतिमा, p 256, 35.
लोहल, p 267, 37.
लोहाभिसार, p 214, n.
लोहाभिहार, p 214, 62.
लोहित, p 65,n. p37,24. p 154, 15.
लोहितक, p 243, 93.
लोहितचन्दन, p 170,26.
लोहिता, p 37, n.
लोहिताङ्ग, p 21, 27.
लोहिनी, p 37, n.
लौह, p 244, n.
ल्व, p 390, n.
ल्प, p 390, 15.

व, p 378, n.
वंश, p 175,1. p362,216.
वंशक, p 171, n.
वंशरोचना, p 247, 110.

वंशलोचना, p 247, n.

वंशिक, p 171, 28. n.

वंश्विष्ठ, p 285, 61.

वक, p 105,62.p132,22.

वकधूपक, p 171, n.

वकुल, p 101, 45.

वक्ता, p 267, 35.

वक्तव्य, p 345, 161.

वक्तृ, p 161, 40.

वक्र, p 61, 7. p276,21.

वक्षस्, p 158, 29.

वङ्क्षण, p 157, 24.

वङ्ग, p 246, 106.

वचन, p 38, 1.

वचनग्राहिन्, p 264, n.

वचस्, p 38, 1.p109,21.

वचनेस्थित, p 264, 24.

वज्र, p 9, 42. p 353, 186.

वज्रद्रु, p 110, 24.

वज्रनिर्घोष, p 17, n.

वज्रनिष्पेष, p 17, 11.

वज्रपुष्प, p 104, 56.

वज्रिन्, p 8, 38.

वज्राशनि, p 9, n.

वञ्चक, p 128, 5. p270, 47.

वञ्चित, p 268, 41.

वञ्जुल, p 92, 7. p 101, 45. p 93, 10.

वट, p 93, 13.

वटक, p 390, 17.

वटाकर, p 253, n.

वटी, p 253, 27.

वडभि, p 81, n.

वडभी, p 81, 15.

वडवा, p 203, 14.

वडवानल, p 11, 52.

वडिश, p 64, 16.

वडिशा, p 64, n.

वडिशी, p 64, n.

वडृ, p 274, 10.

वणिग्भाव, p 220, 3.

वणिज्, p 239, 78.

वणिज, p 239, n.

वणिज्य, p 220, n. p 240, n.

वणिज्या, p 220, n. p 240, 80.

वण्टक, p 242, 90.

वतंस, p 366, n.

वतृ, p 378, 9.

वत, p 378, n. p372,5.

वत्स, p 366, 238.p158, 29. p 236, 62.

वत्सक, p 102, 47.

वत्सतर, p 236, 62.

वत्सनाभ, p 58, 11.

वत्सर, p 30, 20. p28,13.

वत्सल, p 262, 14.

वत्सादनी, p 106, 1.

वद, p 267, 35.

वदन, p 161, 40.

वदन्य, p 260, n.

वदन्या, p 260, n.

वदर, p 95, 17. p 113, 4. p 94, n.

वदरा, p 121, 16.

वदरी, p 95, 17.

वदान्य, p 260, 6. p346, 162.

वदावद, p 267, 35.

वद्ध्री, p 254, n.

वधू, p 117, 21.p137,2.

वन, p 60, 3. p 86, 1. p 336, 129.

वनकार्पास, p 113, n.

वनतिक्तिका, p 106, 3.

वनप्रिय, p 131, 19.

वनमाक्षिक, p 133, 27.

वनमालिन्, p 4, 16.

वनमुद्ग, p 224, 17.

वनशृङ्गाट, p 109, 17.

वनसमूह, p 87, 4.

वन—वय.

वनस्पति, p 87, 6.
वनायुज, p 203, n.
वनिता, p 137, 2. p321, 76.
वनीपक, p 270, n.
वनीयक, p 270, 49.
वनौकस्, p 127, 3.
वन्दका, p 105, n.
वन्दा, p 105, 62.
वन्दाका, p 105, n.
वन्दारु, p 265, 28.
वन्दि, p 219, 87. n.
वन्दिन्, p 215, 65.
वन्दी, p 219, n. p215, n.
वन्धूक, p 103, 53.
वन्धूकपुष्प, p 96, 24.
वन्या, p 87, 4.
वपा, p 56, 2. p154, 15.
वपुस्, p 156, 21. p393, n.
वप्र, p 78, 3. p222, 11.
वभ्र, p 274, n.
वभ्रु, p 349, 172.
वमथु, p 151, 6. p200, 5.
वमि, p 151, 6.
वयःस्था, p 118, n. p 100, n.
वयस्, p 367, 232.
वयस्य, p 147, 42.

वय—वरि.

वयस्था, p 99, 38. p100, 39. p 118, 3.
वयस्य, p 193, 12.
वयस्या, p 140, 12.
वर, p 288, 8. p 349, 173. p 170, 25.
वरट, p 133, n.
वरटा, p 133, 27. p132, 25.
वरटी, p132, n. p133, n.
वरण, p 78, 3. p 91, 5.
वरण्ड, p 391, 18.
वरत्रा, p 202, 10. p254. 31.
वरद, p 260, 7.
वरवर्णिनी, p 137, 4. p 230, 41.
वरवाह्लीक, p 170, n.
वराङ्ग, p 306, 27.
वराङ्गक, p 118, 22.
वराट, p 253, n.
वराटक, p 72, 43. p253. 27. p 400, 38.
वरारोहा, p 137, 4.
वराशि, p 168, 17.
वरास, p 168, n.
वराह, p 127, 2.
वरिवसित, p 284, 51.

वरि—वर्त्त.

वरिवस्या, p 184, 34.
वरिवस्थित, p 284, 51.
वरिष्ठ, p 244, 90. p 285, 61.
वरी, p 109, 19.
वरीवर्द, p 235, n.
वरीयस्, p 369, 237.
वरीयसी, p 369, n.
वरुण, p 12, 56. p91, 5.
वरुणात्मजा, p 256, 39.
वरूथ, p 206, 25.
वरूथिनी, p 210, 46.
वरेण्य, p 273, 7.
वर्कर, p 253, 23.
वर्करी, p 253, n.
वर्ग, p 136, 41.
वर्च्चस्, p 367, 233.
वर्च्चस्क, p 155, 19.
वर्ण, p 175, 1. p 314, 50. p 202, 10.
वर्णक, p 400, 38. p173, 35.
वर्णित, p 285, 59.
वर्णिन्, p 181, 42.
वर्त्तक, p 134, 35. p 301, 11.
वर्त्तका, p 134, n.
वर्त्तन, p265, 29. p220, 1.

वर्त्त—वर्ष.

वर्त्तनि (नी), p 76, n.

वर्त्ति p 173, 35. n.

वर्त्तिका, p 134, 35.

वर्त्तिनी, p 76, 15. n.

वर्त्तिष्णु, p 265, 29.

वर्त्ती, p 173, n.

वर्त्तुल, p 276, 19.

वर्त्मन्, p 335, 124. p76, 15.

वर्त्मनि, p 76, n.

वर्त्मनी, p 76, n.

वर्द्धक, p 107, 8.

वर्द्धकि, p 250, 9.

वर्द्धन, p 265, 28.

वर्द्धमान, p 98, 32.

वर्द्धमानक, p 228, 22.

वर्द्धिष्णु, p 265, 28.

वर्द्धी, p 254, 31.

वर्वणा, p 133, 29.

वर्म्मन्, p 207, 32.

वर्म्मित, p 207, 33.

वर्य्य, p 273, 7.

वर्य्या, p 138, 7.

वर्वर, p 107, 8.

वर्वरा, p 119, 5.

वर्ष, p 17, 12. p 365, 226.

वर्षवर, p 193, 9.

वर्ष—वल्मि.

वर्षण, p 17, n.

वर्षा, p 30, 19. p365, n.

वर्षाभू, p 67, 24.

वर्षाभ्वी, p 67, 24.

वर्षारात्र, p 388, n.

वर्षालङ्कायिका, p 117, n.

वर्षीयस्, p 147, 43.

वर्षोपल, p 18, 13.

वर्ष्मन्, p 156, 21. p 336, 126.

वर्ह, p 117, n. p 134, 31. n.

वर्हिःशुष्म, p 117, n.

वर्हिःष्ठ, p 114, n.

वर्हिःषु, 133, 30.

वर्हिःनु, p 117, n. p133. 30.

वर्हिपुष्प, p 117, 20.

वर्हिष्ठ, p 114, 10.

वलक्ष, p 37, 22.

वलदेव, p 4, 18.

वलभी, p 81, 15.

वलय, p 166, 8.

वलाका, p 132, 25.

वलाहक, p 16, 8.

वलि, p 197, 27. p356, n.

वलिध्वंसी, p 5, n.

वल्मिक, p 76, n.

वलि—वल्व.

वलिन, p 148, 45.

वलिपुष्ट, p 131, 20.

वलिभ, p 148, 45.

वलिभुज्, p 131, 20.

वलिमत्, p 148, n.

वलिमुख, p 127, n.

वलिर, p 149, 49.

वलिश, p 64, n.

वलिशी, p 64, n.

वलीक, p 81, 14.

वलीमुख, p 127, 3. n.

वलीवर्द्द, p 235 n.

वल्क, p 88, 12.

वल्कल, p 88, 12.

वल्गित, p 204, 16.

वल्मीक, p 76, 14.

वल्लकी, p 45, 3.

वल्लभ, p 340, 140. p 272, 3.

वल्लरि, p 89, 13.

वल्लरी, p 89, n.

वल्लव, p 227, 27. p235, 57.

वल्लि, p 88, n.

वल्ली, p 88, 9.

वल्लूर, p 154, 14.

वल्लूरा, p 154, n.

वल्वज, p 124, 28.

व्यव—वसु.

व्यवहरण, p 40, n.
वश, p 288, 8. p 175, 1. p 124, 26.
वशक्रिया, p 287, 4.
वशा, p 273, 69. p 362, 219. p 200, 4.
वशिक, p 273, 6.
वशिर, p 230, n. p 108, 16.
वश्य, p 264, 25.
वषट्, p 378, 8.
वषट्कृत, p 181, 26.
वष्कयणी, p 238, 71.
वष्कयिनी, p 238, n.
वसति, p 319, 69.
वसती, p 319, 69.
वसन, p 168, 17.
वसन्त, p 29, 18.
वसा, p 154, 15.
वसिर, p 108, n. p 230, 41. n.
वसु, p 2, 5. p 366, 230. p 242, 90. p105, 62.
वसुक, p 105, 61. p231, 42.
वसुदेव, p 4, 17.
वसुधा, p 73, 3.
वसुन्धरा, p 73, 3.

वसु—वहु.

वसुमती, p 73, 3.
वसूक, p 105, n.
वस्कयनी, p 238, n.
वस्त, p 239, 76.
वस्ति, p 168, 15. p157, 24.
वस्ती, p 157, n.
वस्तु, p 389, 13.
वस्त्र, p 168, 17.
वस्त्रयोनि, p 167, 12.
वस्त्रवेश्मन्, p 169, 21.
वस्न, p 240, 80.
वस्नसा, p 155, 17.
वह, p 236, 63.
वहिर्द्वार, p 82, 16.
वहिस्, p 381, 17.
वहु, p 274, 12.
वहुपाद्, p 93, 13.
वहुप्रद, p 260, 6.
वहुमूल्य, p 167, 14.
वहुरूप, p 171, 29.
वहुल, p 274, 12. p357, 201.
वहुला, p 357, n. p115, 13.
वहुलीकृत, p 226, 23.
वहुवारक, p 94, 15.
वहुनिध, p 282, 43.

वहु—वाज.

वहुसूता, p 109, 19.
वहुसूति, p 238, 71.
वह्नि, p 10, 48. p 105, 60.
वह्निशिख, p 246, 107.
वा, p 380, 15. p378, 9.
वाकुची, p 108, 14.
वाक्पति, p 267, 35.
वाक्य, p 39, 3.
वाग्मी (ग्ग्मी), p267, 35. n.
वागीश, p 267, 35.
वागुजी, p 108, n.
वागुरा, p 253, 27.
वागुरिक, p 251, 14.
वाग्मिन्, p 267, 35.
वाङ्मुख, p 40, 9.
वाच्, p 38, 1.
वाचंयम, p 186, 41.
वाचक, p 38, 2.
वाचस्पति, p 21, 26.
वाचा, p 38, n.
वाचाट, p 267, 36.
वाचाल, p 267, 36.
वाचिक, p 42, 18.
वाचोयुक्ति, p 267, n.
वाचोयुक्तिपटु, p267, 35.
वाज, p 212, 55.
वाजपेय, p 396, 31.

वाजि, p 134, 33. p202, 12.
वाजिदन्तक, p 110, 22.
वाजिन्, p134,33.p202, 12. p 331, 110.
वाजिशाला, p 79, 6.
वाञ्छा, p 52, 27.
वाटी, p 401, 42.
वाट्यालक, p 110, 25.
वाडव, p 11, 52. p203, 14. p 175, 3.
वाडव्य, p 297, 41.
वाढ, p 13,62. p313,47.
वाण, p 212, 54.
वाणप्रस्थ, p 175, 3.
वाणवार, p 207, n.
वाणि, p 254,29. p38,n.
वाणिज, p 239, 78.
वाणिजिक, p 239, n.
वाणिज्य, p220,2.p240, 80.
वाणिनी, p 333, n.
वाणी, p 38, 1.
वात, p 12, 58.
वातक, p 121, 15.
वातकिन्, p 153, 10.
वातकुम्भ, p 201, n.
वातपोथ, p 93, 10.
वातप्रमी, p 128, 7.
वातमृग, p 128, 7.
वातरोगिन्, p 153, 10.
वातायन, p 80, 9.
वातायु, p 128, 8.
वाति, p 12, n.
वातुल, p 356, n.
वातूल, p 356, 198.
वात्सक, p 235, 60.
वादर, p 167, 12.
वादित्र, p 46, 5.
वाद्य, p 46, 5.
वान, p 89, 15.
वानप्रस्थ, p 92, 8.
वानर, p 127, 3.
वानस्पत्य, p 87, 6.
वानायुज, p 243, 13.
वानीर, p 93, 10.
वानेय, p 117, 19.
वापदण्ड, p 254, n.
वापि, p 68, n.
वापी, p 68, 28.
वाप्य, p 115, 14.
वाम, p 279, 34. p342, 146.
वामदेव, p 6, 21.
वामन, p 16, 5. p 276, 19. p 148, 46.
वामनी, p 148, n.
वामलूर, p 76, 14
वामलोचना, p 137, 3.
वामा, p 137, 2.
वामी, p 203, 14.
वायदण्ड, p 254, 28.
वायस, p 131, 20.
वायसाराति, p 130, 15.
वायसी, p 121, 17.
वायसोली, p 120, 9.
वायु, p 12, 57.
वायुसखि, p 11, 55.
वारिधर, p 16, n.
वार्, p 60, 3.
वार, p 346, 163. n. p 135, 39.
वारण, p 200, 2.
वारणवुषा, p 112, n.
वारणवुसा, p 112, 1.
वारवुषा, p 112, n.
वारमुख्या, p 141, 19.
वारवाण, p 207, 31.
वारस्त्री, p 141, 19.
वाराङ्गी, p 121, 16.
वारि, p 60, 3.
वारिद, p 16, 8.
वारिपर्णी, p 70, 38.
वारिपूर्णी, p 70, n.

बारि—वाल्क.

बारिप्रवाह, p 85, 5.
वारिवाह, p 16, 8.
वारी, p 287, n. p 202, 11.
वारुणी, p315,54.p20,n.
वार्त्त, p 322,78.p152,8.
वार्त्ता, p 220, 1.p40,8. p 112, n. p 152, n. p 322, 78.
वार्त्ताकी, p 112, 2.
वार्त्ताकु, p 112, n.
वार्त्तावह, p 251, 15.
वार्द्धक, p 147, 40.
वार्द्धक्य, p 147, n.
वार्द्धुषि, p 221, 5.
वर्द्धुषिक, p 221, 5,
वार्द्धी, p 254, n.
वार्म्मण, p 297, n.
वार्म्मिण, p 297, n.
वार्षिक, p 121 16.
वार्हत, p 90, 19.
वालव्यण, p 125, 33.
वालपाश्या, p 165, 4.
वालमूषिका, p 129, 12.
वालिश, p 363, 220. p 270, 48.
वालुक, p 114, 9.
वाल्क, p 167, 12.

वाल्की—वासू.

वाल्की, p 167, n.
वावदूक, p 267, 35.
वाशर, p 24, n.
वाशा, p 110, n.
वाशिका, p 110, n.
वाशित, p 44, 4.
वाशिता, p 322, 78. n.
वाश्म, p 137, 531.
वाश्मिका, p 230, 40.
वाश्मीका, p 230, n.
वास, p 79, 6. p 168, 17. n.
वासक, p 110, 22.
वासकूट्ट, p 80, 8.
वासन्ती, p 103, 52.
वासयोग, p 173, 35.
वासर, p 24, 2.
वासव, p 8, 38.
वासस्, p 168, 17.
वासिका, p 110, 21.
वासित, p 44, n. p 173, 35.
वासिता, p 200, n. p 322, 78.
वासु, p 4, n.
वासुकि, p 57, 4. n.
वासुदेव, p 4, 15.
वासू, p 48, 14.

वास्तु—वाह्लि.

वास्तु, p 83, 19.
वास्तुक, p 123, n.
वास्तूक, p 123, 23.
वास्तोष्पति, p 8, 38. n.
वास्त्र, p 205, 22 n.
वाह, p 57, 5. p 202, 12. p158, n. p 242, 89.
वाहद्विषत्, p 128, 4.
वाहन, p 206, 26.
वाहना, p 210, n.
वाहा, p 158, n.
वाहित्थ, p 201, 7.
वाहिनी, p 333, 114. p 210, 46.
वाहिनीपति, p 207, 30.
वाहु, p 158, 31.
वाहुज, p 191, 1.
वाहुदा, p 69, 33.
वाहुमूल, p 158, 30.
वाहुयुद्ध, p 216, 75.
वाहुल, p 29, 18.
वाहुलेय, p 7, 35. n.
वाह्लक, p 396, 32.
वाह्लव, p 396, n.
वाह्लिक, p 170, n. p 203, n.
वाह्लिका, p 203, 13.

वाह्लीक, p 203,n.p170, 25. p 230, 40.
विंशति, p 241, 84.
विंशती, p 241, n.
वि, p 134, n.
विकङ्कत, p 95, 18.
विकच, p 87, 7.
विकर्त्तन, p 22, 31.
विकलाङ्ग, p 148, 46.
विकल्प, p 30, n. p33,n.
विकस्वर, p 265, n.
विकषा, p 107, n.
विकष्वर, p 265, n.
विकसा, p 107, 9.
विकसित, p 33,n.p87,8.
विकस्वर, p 265, 30.
विकार, p 291, 15.
विकाय, p 362, n.
विकायिन्, p 265, n.
विकाषिन्, p 265, n.
विकासिन्, p 265, 30.
विकिर, p 134, 33.
विकीरण, p 105, 61.
विकुर्व्वाण, p 260, 7.
विकृत, p 152, 9.
विकृति, p 291, 15.
विक्रम, p 341, 143. p 216, 71.

विक्रय, p 241, 83.
विक्रयिक, p 340, 79.
विक्रान्त, p 210, 45.
विक्रिया, p 291, 15.
विक्रोष्ट, p 240, 79.
विक्रेय, p 240, 82.
विक्लव, p 269, 44.
विख्याव, p 296, 37.
विगत, p 283, 49.
विगतार्त्तवा, p 242. 21.
विघ्न, p 148, 46.
विग्रह, p 156,21.p195, 18. p 292, 22.
विघस, p 182, 28.
विव्वोक, p 53, n.
विघ्न, p 262, 16.
विघ्नराज, p 7, 33.
विचक्षण, p 176, 5.
विचयन, p 294, 30.
विचर्च्चिका, p 150, 4.
विचारणा, p 33, 11.
विचार, p 33, n.
विचारित, p 283, 49.
विचि, p 61, n.
विचिकित्सा, p 33, 12.
विच्छन्दक, p 80, 11.
विच्छदंक, p 80, n.
विच्छाय, p 394, 26.

विजन, p 196, 22.
विजय, p 217, 78.
विजयिन, p 232, n.
विजिन, p 232, n.
विजित, p 232, 46.
विज्जन, p 232, n.
विज्ञ, p 259, 4.
विज्ञात, p 261, 9.
विज्ञान, p 259, 4.
विज्ञानिक, p 259, n.
विट, p 390, 17.
विटङ्क, p 81, 15.
विटप, p 89, 14. p 338, 133.
विटपिन्, p 87, 5.
विट्खदिर, p 98, 30.
विट्चर, p 253, 23.
विड, p 231, 42.
विडङ्ग, p 110, 25.
विडाल, p 128, 6.
विडोजस्, p 7, 36.
विडौजा, p 7, n.
वितंस, p 253, n.
वितण्डा, p 386, 9.
विश्वास, p 50, n.
वितथ, p 43, 22.
वितरण, p 182, 29.
वितर्द्दि, p 81, 16.

वितर्दी, p 81, n.
वितस्ति. p 159, 35.
वितान, p 333, 116. p 169, 21.
वितुन्न, p 121, 14.
वितुन्नक, p 115, 14. p244. 101. p 229, 37.
वित्त, p 261, 9. p 283, 49. p 242, 90.
विदर, p 287, 5.
विदल, p 396, 32.
विदारक, p 62, 10.
विदारी, p 111, 28. p 113, n.
विदारीगन्धा, p 113, 3.
विदित, p 285, 57.
विदिश्, p 16, 7.
विदु, p 201, 5.
विदुर, p 265, 30.
विदुल, p 93,10. p93,11.
विदू, p 201, n.
विद्ध, p 283, 49.
विद्धकर्णी, p 106, 3.
विद्याधर, p 2, 6.
विद्युत्, p 17, 11.
विद्रव, p 217, 79.
विद्रुत, p 283, 49.
विद्रधि, p 151. 7.

विद्रुम, p 243, 93.
विद्रुमलता, p 116, 17.
विद्वस्, p 176, 4. p 269, 236.
विद्वेष, p 51, 25.
विध, p 329, n.
विधवा, p 139, 11.
विधस, p 182, n.
विधा, p 329, 104. p256, 38. p 289, n.
विधातृ, p 3, 12.
विधि, p 3, 12. p 32, 6. p 185, 39. p 329, 102.
विधिदर्शिन्, p 178, 15. n.
विधु, p 4, 17. p 18,15. p 328, 102.
विधुत, p 284, 56.
विधुनन, p 287, n.
विधुन्तुद, p 21, 28.
विधुर, p 292, 20.
विधुवन, p 287, 4.
विधूनन, p 287, 4.
विधेय, p 264, 24.
विनयग्राहिन्, p 264,24.
विना, p 376, 3.
विनाह, p 68, n.

विनायक, p 3, 9. p7,33.
विनाश, p 292, 22.
विनाशोन्मुख, p 281, 41.
विनिमय, p 240, n.
विनीत, p 202,12. p264. 25.
विन्द, p 61,6. p265,30.
विन्दुजालक, p 201, 7.
विन्ध्य, p 84, 3.
विन्न, p283,49. p284. 54.
विपक्ष, p 193, 11.
विपञ्ची, p 45, 3.
विपण, p 241, 83.
विपणि, p 78, 2. p 315, 54.
विपणी, p 78, n.
विपत्ति, p 211, 50. n.
विपथ, p 76, 16.
विपद्, p 211, 50.
विपदा, p.211, n.
विपर्य्यय, p 295, 33.
विपर्य्यास, p 295, 33.
विपश्चित्, p 176, 4.
विपादिका, p 150, 3.
विपाश्, p 69, 33.
विपाशा, p 69, 33.
विपिन, p 86, 1.
विपुल, p 274, 10.

विप्र—विभू.

विप्र, p 175, 4.
विप्रकार, p 290, 15.
विप्रकृत, p 268, 41.
विप्रकृष्ट, p 275, n.
विप्रकृष्टक, p 275, 18.
विप्रतीसार, p 51, 25.
विप्रयोग, p 294, 28.
विप्रलब्ध, p 268, 41.
विप्रलम्भ, p 54,36. p294, 28.
विप्रलाप, p42,17. p54, n.
विप्रश्निका, p 141, 20.
विप्रुष्, p 61, n.
विप्लव, p 290, 14.
विप्लु ५, p 61, 6. p 185, 38.
विबन्ध, p 151, 6.
विबन्धिका, p 251, n.
विबुध, p 1, 2.
विभव, p 242, 91.
विभाकर, p 22, 30.
विभावरी, p 25, 4.
विभावसु, p 11, 51. p22, 32. p 366, 228.
विभीतक, p 99, n.
विभीतकी, p 99, n.
विभूति, p 7, 31. n.
विभूषण, p 164, 3.

विभ्र—विर.

विभ्रम, p 53, 31.
विभ्राज्, p 164, 2.
विमनस्. p 260, 8.
विमना, p 260, 8.
विमय, p 240, n.
विमर्द्दन, p 290, 13.
विमल, p 273, 5.
विमला, p 120, 9.
विमलात्मक, p 273, 5.
विमातृज, p 143, 25.
विमान, p 9, 43.
विमानना, p 51, n.
विम्ब, p 18, 17.
विम्बी, p 18, n.
विम्बिका, p 119, 4.
वियद्गु, p 15, 2.
वियद्गङ्गा, p 9, 44.
वियम, p 291, 18.
वियात, p 264, 25.
वियाम, p 291, 18.
विरजस्तमस्, p 187, 44.
विरति, p 296, 37.
विरल, p 275, 15.
विराज, p 291, 1.
विराल, p 128, n.
विराव, p 44, 2.
विरञ्च, p 3, n.
विरञ्चन, p 3, n.

विर—विव.

विरञ्चि, p 3, n.
विरिञ्च, p 3, n.
विरिञ्चि, p 3, 11.
विरूपाक्ष, p 6, 28.
विरोक, p 56, n.
विरोचन, p 22,31. p332, 111.
विरोध, p51,25. p290,n.
विरोधन, p 292, 21.
विरोधोक्ति, p 42, 17.
विल, p 56, 1.
विलक्ष, p 264, 26.
विलक्षण, p 286, 2.
विलग्न, p 158, n.
विलम्बित, p 47, 9.
विलम्भ, p 294, 28.
विलशय, p 58, n.
विलाप, p 42. 16.
विलाल, p 128, n.
विलास, p 53, n.
विलीन, p 283, 49.
विलेपन, p 173, 35. p 294, 27.
विलेपी, p 233, 50.
विलेशय, p 58, 8.
विल्व, p 93, 12.
विवध, p 328, 99.
विवर, p 56, 1.

विव—विशा.

विवर्ण, p 251, 16.

विवश, p 269, 44.

विवस्वत्, p 22, 30.

विवाद, p 4, 9.

विवाह, p 190, 55.

विविक्त, p 196, 22. p 325, 85.

विविक्ता, p 196, n.

विविध, p 182,43. p328, 99.

विवेक, p 184, 37.

विव्वोक, p 53, 31.

विश्, p 361, 216. p 220, 1.

विश, p 72, n.

विशङ्कट, p 274, 10.

विशङ्कटा, p 274, n.

विशङ्कटी, p 274, n.

विशप्रसून, p 71, n.

विशद, p 36, 22.

विशर, p 218, 84.

विशल्या, p 118,2. p344, 157. p 106, 1.

विशसन, p 218, 83.

विशाख, p 7,35. p212,n.

विशाखा, p 20, 23.

विशाय, p 295, 32.

विशारण, p 218, n.

विशा—विश्व.

विशारद, p 327, 98.

विशाल, p 274, 10.

विशालता, p 168, 16.

विशालत्वच्, p 91, 3.

विशाला, p 123, 22.

विशिख, p 212, 54.

विशिखा, p 78, 3.

विशेषक, p 170, 24.

विश्र, p 36, n.

विश्रम्भ, p 196, 23.

विश्रवण, p 182, 29.

विश्राव, p 294, 28.

विश्रुत, p 261, 9.

विश्व, p 230, 38. p275, 14. p 2, 5.

विश्वकद्रु, p 252, 23.

विश्वकर्म्मन्, p 332, 111.

विश्वकेतु, p 5, 22.

विश्वक्सेन, p 4, n.

विश्वतस्, p 379, n.

विश्वेदेव, p 2, n.

विश्वद्रीच्, p 266, n.

विश्वभेषज, p 230, 38.

विश्वम्भर, p 4, 17.

विश्वम्भरा, p 73, 2.

विश्वसृज्, p 3, 12.

विश्वस्ता, p 139, 11.

विश्वस्या, p 139, n.

विश्वा—विष्ट.

विश्वा, p109,18. p230,n.

विश्वास, p 196, 23.

विष्, p 155, n.

विष, p 58, 9. p 72, n. p 155, 19. p 365, 225.

विषद, p 36, n.

विषधर, p 57, 7.

विषप्रसून, p 71, n.

विषमच्छद, p 91, 3.

विषय, p 35, 16. p 75, 8. p 289, 11. p 343, 154.

विषयिन्, p 35, 17.

विषवैद्य, p 58, 11.

विषा, p 155, n. p 109, 18.

विषाण, p 316, 58.

विषाणी, p 114, 7.

विषुण, p 28, n.

विषुप, p 28, n.

विषुव, p 28, 14.

विषुवत्, p 28, 14.

विषुवान, p 28, n.

विष्किर, p 134, 33.

विष्कम्भ, p 82, 17.

विष्टप, p 74, 6.

विष्टम्भ, p 294, n.

विष्ट—विसा·

विष्टर, p 348, 171.
विष्टरश्रवस्, p 3, 13.
विष्टि, p 59, 3.
विष्ठा, p 155, 19.
विष्णु, p 3, 13.
विष्णुक्रान्ता, p 110, 22.
विष्णुपद, p 15, 2.
विष्णुपदी, p 69, 31.
विष्णुरथ, p 5 25.
विष्कार, p 217, n.
विष्य, p 269, 13.
विष्वक्, p 379, 13.
विष्वक्सेन, p 3, 14.
विष्वक्सेनप्रिया, p121,16.
विष्वक्सेना, p 99, 36.
विष्वच्, p 379, 23.
विष्वद्रीची, p 266, n.
विष्वद्र्यक्, p 266, n.
विष्वद्र्यच्, p 266, 34.
विस, p 72, 42·
विसकण्ठिका, p132, 25.
विसप्रसून, p 72, 42.
विसम्वाद, p 54, 36.
विसर, p 135, 39.
विसर्ज्जन, p 182, 28.
विसर्पण, p 292, 23.
विसार, p 65, 17·
विसारिन्, p 266, 31.

विसा—विह.

विसारी, p 65, n.
विसिनी, p 71, 39.
विसृत, p 280, 35.
विसृत्वर, p 266, 31.
विसृमर, p 266, 31.
विस्त, p 241, 87.
विस्तर, p 292, 22· n.
विस्तार, p 88, 14. p292, 22.
विस्तृत, p 280, 35.
विस्रासा, p 147, 41.
विस्फार, p 217, 76.
विस्फुर्जथु, p 17, n.
विस्फूर्जथु, p 17, n·
विस्फोट, p 151, 4.
विस्मय, p 50, 19.
विस्मयान्वित, p 264, 26.
विस्मृत, p 280, 35.
विस्र, p 36, 21.
विस्रम्भ, p 339, 138. p 196, n.
विस्रसा, p 147, 41.
विहग, p 134, 32.
विहङ्ग, p 134, 32.
विहङ्गम, p 134, 32.
विहङ्गमा, p 254, n.
विहङ्गिका, p 254, 30.
विहसित, p 54, 35.

विह—वीध्र.

विहस्त, p 269, 43.
विहापित, p 182, 28.
विहाय, p 15, n.
विहायसा, p 15, n.
विहायस्, p 15, 2. n. p 134, 32.
विहाया, p 15, n.
विहार, p 291, 16·
विह्वल, p 269, 44·
वी, p 134, n.
वीकाश, p 362, 217.
वीची, p 61, 5. n,
वीज, p 32, 6. p153,13.
वीजकोष, p 72, 48.
वीजपूर, p 105, 59.
वीजाकृत, p 221, 1.
वीज्य, p 175, 2.
वीणा, p 45, 3.
वीणादण्ड, p 46, 7.
वीणावाद, p 251, 13.
वीतंस, p 253, 26.
वीत, p 202, 11.
वीति, p 202, n.
वीतिहोत्र, p 10, 48.
वीथि, p 86, n.
वीथी, p 86, 4. p 325· 90.
वीध्र, p 273, 5.

वीना—वुन्.

वीनाह, p 68, 27.
वीभत्स, p 50, 19. p 49, 17.
वीभत्सा, p 369, n.
वीर, p 210, 45. p 49, 17.
वीरण, p 125, 29.
वीरतर, p 125, 29.
वीरतरु, p 96, 25.
वीरपत्नी, p 141, 16.
वीरपाण, p 216, 71.
वीरपान, p 216, n.
वीरभार्य्या, p 141, 16.
वीरमातृ, p 141, 16.
वीरवृक्ष, p 96, 23.
वीराशंसन, p 215, 68.
वीरसू, p 141, 16.
वीरहन्, p 189, 52.
वीरुध्, p 88, 9.
वीर्य्य, p 52, 29. p 153, 13. p 344, 156.
वीवध, p 328, 99.
वु, p 384, n,
वुक, p 105, n.
वुज्, p 384, n.
वुण्, p .384, n.
वुधित, p 245, 57.
वुन्, p 384, 4.

वुष—वृत्ति.

वुष, p 225, n.
वुषा, p 202, n.
वुस, p 225, 22. p394,n.
वृंहित, p 217, 76.
वृक, p 128, 7.
वृकधूप, p 171,29.p172, 30.
वृक्क, p 154, n.
वृक्कन्, p 154, n.
वृक्का, p 154, n.
वृक्ण, p 284, 53.
वृक्ष, p 87, 5.
वृक्षभेदिन्, p 255, 34.
वृक्षरुहा, p 105, 62.
वृक्षवाटिका, p 83, 2.
वृक्षादन, p 255, 34.
वृक्षादनी, p 105, 62.
वृक्षाम्ल, p 229, 35.
वृजिन, p 31, 1. p 332, 111. p 276, 20.
वृत, p 281, 41.
वृति, p 288, 8.
वृत्त, p 276, 19. p 322, 81. p 281, 41.
वृत्ताध्ययनर्द्धि, p 184,38.
वृत्तान्त, p40,8.p318,66.
वृत्ति, p 220, 1. p 220, 2. p 288, n.

वृत्र—वृष.

वृत्रहन्, p 8, 38.
वृत्वा, p 347, 166.
वृथा, p 373, 9. p377,4.
वृद्ध, p115,10. p147.42.
वृद्धत्व, p 147, 42.
वृद्धदारक, p 118, 2.
वृद्धश्रवस्, p 8, 37.
वृद्धसङ्घ, p 147, 40.
वृद्धा, p 140, 12.
वृद्धि, p 112, 31. p 196, 19.
वृद्धिजीव, p 221, 4.
वृद्धिजीविका, p 821, 4.
वृद्धोक्ष, p 236, 61.
वृद्ध्याजीव, p 221, 5.
वृन्त, p 89, 15.
वृन्द, p 135, 40.
वृन्दभेद, p 136, 41.
वृन्दारक, p 2, 4.
वृश, p 110, n.
वृश्चिक, p 130, 14 p 299, 7.
वृष, p 21, 29. p 236, 61. p 113, 4. p364, 222.
वृषण, p 157, 27.
वृषदंशक, p 128, 6.
वृषध्वज, p 6, 29.

वृषन्, p 8, 38.
वृषभ, p113,4. p235,59.
वृषल, p 228, 1.
वृषस्यन्ती, p 139, 9.
वृषा, p 107, 6.
वृषाकपायी, p 345, 158.
वृषाकपि, p 337, 132.
वृषी, p 187, 45.
वृष्टि, p 17, 12.
वृष्णि, p 239, 77.
वृष्टिभू, p 67, n.
वृहत्, p 274, 10.
वृहतिका, p 169, 19.
वृहती, p 108, 12. p321, 71. p 180, n.
वृहत्कच्छि, p 148, 44.
वृहद्भानु, p 10, 50.
वृहस्पति, p 20, 25.
वृंहित, p 217, 76.
वेग, p 305, 21.
वेगिन्, p 209, 41.
वेणि, p 163,49. p254,n.
वेणी, p 102,49. p163,n.
वेणु, p 124, 26.
वेणुक, p 201, n.
वेणुध्म, p 251, 13.
वेतन, p 256, 38.
वेतस, p 93, 10.

वेतस्वत्, p 75, 9.
वेताल, p 392, 21.
वेत्रवती, p 69, 34.
वेद, p 39, 3.
वेदना, p 287, 6.
वेदि, p 179, 17. p81,n.
वेदिका, p 81, 16.
वेदी, p 81, n. p 179, n.
वेध, p 288, 8.
वेधनिका, p 255, 34.
वेधमुख्यक, p 118, 23.
वेधस्, p 367,230. p3,12.
वेधित, p 285, 57. p 283, 49.
वेपथु, p 55, 38.
वेम, p 254, n.
वेमन्, p 254, 28.
वेला, p 357, 200.
वेल्ल, p 110, 24.
वेल्लज, p 229, 35.
वेल्लित, p 276, 21. p 280, 36.
वेश, p 78, 2. p 164, 1.
वेशन्त, p 68, 28.
वेशवार, p 229, n.
वेश्मन, p 78, 4.
वेश्मभू, p 83, 19.
वेश्या, p 141, 19.

वेश्याजनसमाश्रय, p78,2.
वेष, p 164, n.
वेषवार, p 229, n.
वेष्टित, p 281, 40.
वेसवार, p 229, 35.
वेहत्, p 237, 70.
वै, p 377, 5.
वैकक्षक, p 173, 37.
वैकङ्कत, p 95, n.
वैकुण्ठ, p 3, 13.
वैकृत, p 50, n.
वैजनन, p 146, 39.
वैजयन्त, p 8, 41.
वैजयन्तिक, p 208, 39.
वैजयन्तिका, p 101, 46.
वैजयन्ती, p 215, 67.
वैज्ञानिक, p 259, 4.
वैणव, p 90, 18. p 137, 45.
वैणविक, p 251, 13.
वैणिक, p 251, 13.
वैणुक, p 201, 9.
वैतंसिक, p 251, 14.
वैतनिक, p 251, 15.
वैतरणि, p 59, n.
वैतरणी, p 59, 2. n.
वैतालिक, p 215, 65.
वैदेह, p 239, n.

वैदे—वौष.

वैदेहक, p 239, 78. p 248, 3.
वैदेही, p 108, 15.
वैद्य, p 152, 8. n.
वैद्यमातृ, p 110, 21.
वैधातकि, p 10, n.
वैधात्र, p 10, 46.
वैधेय, p 270, 48.
वैधेयी, p 270, n.
वैनतेय, p 5, 24.
वैनीतक, p 206, 26.
वैमात्रेय, p 143, 25.
वैमेय, p 240, n.
वैयाघ्र, p 205, 21.
वैर. p 51, 25.
वैरनिर्यातन, p 217, 79.
वैरशुद्धि, p 217, 79.
वैरिन्, p 193, 10.
वैल्ल, p 90, n.
वैवधिक, p 251, 15.
वैवस्वत, p 11, 54.
वैशाख,p29,16.p239,74.
वैश्य, p 220, 1.
वैश्रवण, p 14, 64.
वैश्वानर, p 10, 48.
वैसारिण, p 65, 17.
वोल, p 245, 105.
वौषट, p 378, 8.

व्य—व्याघ्र.

व्य, p 288, 8.
व्यक्त, p 318, 65.
व्यक्ति, p 33, 9.
व्यग्र, p 354, 192.
व्यजन, p 174, 41.
व्यञ्जक, p 49, 16.
व्यञ्जन, p 334, 118. p 393, 23.
व्यडम्बक, p 98, 32.
व्यडम्बन, p 98, n.
व्यत्यय, p 295, 33.
व्यत्यास, p 295, 33,
व्यथा, p 59, 3.
व्यध, p 288, 8.
व्यध्व p 76, 16.
व्यय, p 291, 17.
व्यलीक, p 301, 12.
व्यवधा, p 18, 14.
व्यवहार, p 40, 9.
व्यवाय, p 190, 56.
व्यसन, p 335, 123.
व्यसनार्त्त, p 269, 43.
व्यस्त, p 276, 21.
व्याकुल, p 269, 43.
व्याकोश, p 87, n.
व्याकोष, p 87, 7.
व्याघ्र, p 127, 1.
व्याघ्रनख, p 116, 17.

व्याघ्र—व्युष्टि.

व्याघ्रपाद्, p 95, 18.
व्याघ्रपुच्छ, p 98,31.
व्याघ्राट, p 130, 15.
व्याघ्री, p 108, 12.
व्याज, p52,30.p 53, 33.
व्याड, p 312, 45.
व्याडायुध, p 116, 17.
व्याध, p 252, 21.
व्याधि,p115,14.p150,2.
व्याधिघात, p 91, 4.
व्याधित, p 152, 9.
व्यान, p 12, 59.
व्यापाद, p 34, 13.
व्याम्र, p 280, n.
व्याप्य, p 115, 14.
व्याम, p 160, 38.
व्यायत, p 285, 62.
व्याल,p57,7. p356,198.
व्याल्ग्राह, p 58, n.
व्यालग्राहिन्, p 58, 11.
व्यालायुध, p 116, n.
व्याली, p 356, n.
व्यावक्रोशी, p 385, n.
व्यावृत्त, p 281, n.
व्यास, p 292, 22.
व्याहार, p 38, 1.
व्युत्थान, p 334, 121.
व्युष्टि, p 311, 41.

व्यूढ—व्रीहि.

व्यूढ, p 313, 47.
व्यूढकङ्कट, p 207, 33.
व्यात, p 254, 29.
व्यूह, p135, 39. p210, 47.
व्यूहपार्ष्णि, p 210, 47.
व्योकार, p 249, 7.
व्योमकेश, p 6, 30.
व्योमन्, p 15, 1.
व्योमयान, p 9, 43.
व्योष, p 247, 112.
व्रज, p 135, 39.
व्रज्या, p184, 35. p214, 63.
व्रण, p 151, 5.
व्रत, p 184, 37.
व्रतति, p319, 69. p88, 9.
व्रतती, p 88, n.
व्रतिन्, p 176, 7.
व्रध्न, p 88, 12.
व्रश्चन, p 255, 33.
व्रह्मा, p 3, n.
व्रात, p 135, 39.
व्रात्य, p 189, 53.
व्राह्मण, p 189, 50.
व्रीडा, p 53, 33.
व्रीडन, p 51, n.
व्रीडित, p 51, n.
व्रीहि, p 223, 15.
व्रीहिभेद, p 225, 20.

व्रैहे—शक्र.

व्रैहेय, p 221, 6.

शकट, p 204, 20.
शकल, p 18, 17.
शकलिन्, p 65, 17.
शकुन, p 134, 32.
शकुनि, p 134, 32.
शकुन्त, p134, 32. p317, 60.
शकुन्ति, p 134, 32.
शकुल, p 65, 19.
शकुलाचक, p 124, 24.
शकुलादनी, p 106, 4.
p 111, 29.
शकुलार्भक, p 65, 17.
शकृत्, p 155, 18.
शकृत्करि, p 236, 62.
शक्त, p 267, n.
शक्ति, p195, 19. p216, 71.
p 319, 69 n.
शक्तिधर, p 7, 36.
शक्तिहेतिक, p 208, 37.
शक्ती, p 319, n.
शक्य, p 267, n.
शक्यु, p 267, 36.
शक्र, p 8, 37. p102, 47.
शक्रधनुस्, p 17, 12.
शक्रपादप, p 98, 33.
शक्रपुष्पी, p 118, 2.
शक्र, p 267, n.

शक्री—शत.

शक्री, p 65, n.
शङ्कर, p 6, 25.
शङ्कीर्ण, p 279, n.
शङ्कु, p87, 8. p 214, 61.
p 66, 20.
शङ्ख, p 14, 67. p67, 23.
p 116, 18.
शङ्खनख, p 67, 23. n.
शङ्खिनी, p 115, 14.
शचि, p 8, n.
शची, p 8, 40.
शचीपति, p 8, 38.
शटा, p 163, n.
शटी, p 122, 19.
शठ, p 270, 46.
शणपर्णी, p 121, n.
शणपुष्पिका, p 110, 25.
शणसूत्र, p 64, 16.
शण्ड, p 146, n.
p 236, n.
शण्ढ, p 236, n. p193, 9.
p 146, 39.
शतकोटि, p 9, 43.
शतद्रु, p 69, 33.
शतपत्र, p 71, 40.
शतपत्रक, p 130, 16.
शतपदी, p 130, 13.
शतपर्वन्, p 124, 26.

शत—शम.

शतपर्व्विका, p 109, 21.
p 123, 23.
शतपुष्पा, p 122, 17.
शतप्रास, p 104, 57.
शतभीरु, p 102, n.
शतमन्यु, p 8, 37.
शतमान, p 398, 34.
शतमूली, p 109, 19.
शतयष्टिक, p 165, 6.
शतवीर्य्या, p 124, 24.
शतवेधिन्, p 119, 6.
शतह्रदा, p 17, 10.
शताङ्ग, p 204, 19.
शतावरी, p 109, 19.
शत्रु, p 193, 9. p 193, 11.
शनि, p 21, n.
शनैश्चर, p 21, 27.
शनैः, p 380, 17.
शपथ, p 41, 10.
शपन, p 41, 10.
शफ, p 204, 17.
शफर, p 65, n.
शफरी, p 65, 18.
शबरालय, p 83, 20.
शब्द, p 35, 16. p 44, 1.
शब्दग्रह, p 162, 45.
शब्दन, p 267, 38. p 44, n.
शम, p 286. 3.

शम—शयि.

शमथ, p 286, 3.
शमन, p 181, 25. p 11, 54.
शमनस्वसृ, p 69, 32.
शमल, p 155, 18.
शमित, p 283, 47.
शमी, p 98, 32.
शमीक, p 216, n.
शमीधान्य, p 226, 24.
शमीर, p 98, 32.
शमीरु, p 98, n.
शम्ब, p 9, 43.
शम्बर, p 61, 4. p 129, 10.
शम्बरारि, p 5, 21. n.
शम्बल, p 398, 34.
शम्बा (म्पा), p 17, 10. n.
शम्बाकृत, p 222, n.
शम्बु, p 67, n.
शम्बुक, p 67, n.
शम्बूक, p 67, 23.
शम्भली, p 141, 19.
शम्भु, p 6, 25. p 339, n.
शम्भू, p 6, n. p 39, 37.
शय्या, p 223, 14.
शय, p 159, 32.
शयन, p 54, 36. p 174, 39.
शयनीय, p 174, 39.
शयालु, p 266, 33.
शयित, p 266, 33.

शयु—शर्व.

शयु, p 57, 5.
शय्या, p 174, 39.
शर, p 121, 27. p 212, 55.
शरजन्मन्, p 7, 34.
शरट, p 129, n.
शरण, p 315, 55.
शरणि, p 76, n.
शरणी, p 76, n.
शरद्, p 30, 19. p 30, 20.
p 327, 95.
शरभ, p 129, 11.
शरव्य, p 212, 54.
शराति, p 132, n.
शराभ्यास, p 212, 54.
शरारि, p 132, 25.
शरारु, p 265, 28,
शरालि, p 132, n.
शराव, p 228, 32.
शरावती, p 69, 34.
शरासन, p 211, 51.
शरीर, p 156, 21.
शरीरिन्, p 33, 8.
शर्करा, p 75, 11. p 350,
177, p 231, 43.
शर्करावत्, p 75, 11
शर्करिल, p 75, 11.
शर्म्मन्, p 31, n.
शर्व, p 6, n.

शर्व—शश्व.

शर्वरी, p 25, 3.

शर्वला, p 214, n.

शर्व, p 128, 7.

शलभ, p 133, 28.

शलल, p 128, 7.

शललिन्, p 128, 7.

शलाटु, p 89, 15.

शल्क, p 301, 13.

शल्मलि, p 97, n.

शल्य, p 98, 33. p 128, 7. p 214, 61.

शल्लकी, p 115, 12.

शव, p 219, 87.

शवर, p 252, 21.

शवरालय, p 83, 20.

शवल, p 38, 26.

शवला, p 237, n.

शवली, p 237, 68.

शश, p 129,11. p245,n.

शशधर, p 18, 16.

शशलांछन, p 18, n.

शशलोमन्, p 246, 107.

शशांक, p 18, n.

शशादन, p 130, 14.

शशी, p 18, n.

शशोर्ण, p 246, 107.

शश्वत्, p 372,5.p376,1. p 379, 11.

शष्प—शाटी.

शष्प, p 125, 33.

शसन, p 181, n.

शस्त, 31, 4. p 285,59.

शस्त्र, p 351,181. p211, 50.

शस्त्रक, p 244, 98.

शस्त्रमार्ज, p 249, 7.

शस्त्राजीव, p 208, 35.

शस्त्री, p351,n.p214,60.

शस्य, p 89, 15.

शस्यमञ्जरी, p 225, 21.

शस्यशूक, p 225, 21.

शस्यसम्बर, p 96, 25,

शाक, p 229,34.p118,1.

शाकट. p 236, 64.

शाकुनिक, p 251, 14.

शाक्तीक, p 208, 37.

शाक्य, p 3, n.

शाक्यमुनि, p 3, 9.

शाक्यसिंह, p 3, 10.

शाखा, p 88, 11.

शाखानगर, p 78, 2.

शाखामृग, p 127, 3.

शाखाशिफा, p 88, 11.

शाखिन्, p 87, 5.

शाड्वल, p 250, 8.

शाटक, p 397, 33.

शाटी, p 400, 38.

शाठ्य—शार.

शाठ्य, p 53, 30.

शाण, p 255, 32.

शाणी, p 386, 9.

शाण्डिल्य, p 93, 12.

शात, p 31, 3. p 231,n. p 147, 44.

शातकुम्भ, p 243, 95.

शातकौम्भ, p 243, n.

शातला, p 120, n.

शात्रव, p 163, 11.

शाद, p 62,9. p 326,92.

शादहरित, p 75, 10.

शाद्वल, p 75, 10.

शान, p 255, n.

शान्त, p 283, 47.

शान्ति, p 286, 3.

शान्त्व, p 196, n.

शाप, p 41, n.

शामन्, p 196, n.

शाम्बरी, p 250, 11.

शाम्बुक, p 67, n.

शाम्बूक, p 67, n.

शायक, p 298, n.

शार, p 348, 168.

शारक, p 298, n.

शारङ्ग, p130,n. p305,n.

शारद, p 91,n. p327,97.

शारदी, p91,3.p111,29.

शारि—शास्ति.

शारिफल, p 258, 46.
शारिवा, p 112, 30.
शार्कर, p 75, 11.
शार्ङ्गिन्, p 4, 14.
शार्दूल, p127,1. p273,9.
शार्वर, p 354, 190.
शार्वरी, p 25, n.
शाल, p 65, 19. p 78,3.
शालपर्णी, p 113, n.
शाला, p 79, 6. p88,11.
शालाष्टक, p 301, 12.
शालि, p 226, n.
शालीन, p 294, 26.
शालूक, p 70, 38.
शालूर, p 67, 24.
शालेय, p 110, 23, p221, 6. p 226, 24.
शाल्मलि, p 97, 27. n.
शाल्मली, p 97, n.
शाल्मलीवेष्ट, p 97, 27.
शावक, p 135, 38.
शावर, p 94, 13.
शाश्वत, p 276, 22.
शाष्कल, p 263, n.
शाष्कुलिक, p 296, 46.
शासन, p 197, 25.
शासिता, p 3, n.
शास्ति, p 197, n.

शास्तृ—शिच्.

शास्तृ, p 3, n.
शास्त्र, p 351, 181.
शास्त्रविद्, p 260, 6.
शिंशपा, p 100, 43.
शिक्य, p 254, 30.
शिक्यित, p 280, 39.
शिक्षा, p 39, 4.
शिक्षित, p 259, 4.
शिखण्ड, p 134, 31. p 163, n.
शिखण्डक, p 163, 47.
शिखर, p 84,4. p88,12.
शिखरिणी, p 331, n.
शिखरिन्, p 331, 109. p 84, 1.
शिखा, p 11, 52. p134, 31. p163,48. p304,20.
शिखाण्डक, p 163, n.
शिखावत्, p 11, 50.
शिखावल, p 133, 30.
शिखिग्रीव, p 244, 101.
शिखिन्, p133,30. p331, 109.
शिखिवाहन, p 7, 35.
शिग्रु, p93,11. p229,34.
शिग्रुज, p 247, 110.
शिङ्घाण, p 244, n.
शिच, p 251, n.

शिञ्जा—शिल.

शिञ्जा, p 44, n.
शिञ्जित, p 44, 2.
शिञ्जिनी, p 211, 53.
शितद्रु, p 69, 33.
शितशिव, p 230, n.
शितम्शूक, p 223, n.
शिति, p 324, n.
शितिकण्ठ, p 6, 27.
शितिसारक, p 95, 19.
शिती, p 324, 85.
शिपविष्ट, p 310, n.
शिपिविष्ट, p 310, 37.
शिफा, p 88, 12.
शिफाकन्द, p 72, 43.
शिम्बा, p 226, n.
शिम्बि, p 226, n.
शिरर्, p 126, n.
शिरस्, p88,12. p162,46.
शिरस्त्र, p 207, 32.
शिरस्य, p 163, 49.
शिरा, p 154, n.
शिरीष, p 101, 43.
शिरोग्रीव, p 394, n.
शिरोधि, p 160, 39.
शिरोरत्न, p 165, 4.
शिरोरुह, p 162, 46.
शिरोस्थि, p 156, 20.
शिल, p 220, n. p 84,1.

शिला—शिश्न.

शिला, p 81,13. p 84,4.
शिलाजतु, p 245, 104.
शिल्पी, p 67, 24.
शिलीमुख, p 304, 19.
शिलोच्चय, p 84, 1.
शिल्प, p 256, 35.
शिल्पशाल, p 79, n.
शिल्पशाला, p 79, n.
शिल्पिशाल, p 79, n.
शिल्पिन्, p 249, 5.
शिल्लकी, p 115, n.
शिव, p 6, 25. p 31, 3.
शिवक, p 238, 73.
शिवमल्ली, p 105, 62.
शिवा, p 6, 32. p 128,5. p 98, 32. p 399, n. p 100, 40. p 361, 214. p 116, 15.
शिविका, p 204, 21.
शिविपिष्ट, p 310, n.
शिबिर, p 199, 1.
शिवी, p 7, n.
शिशिर, p19,20.p29,18.
शिशु,p135,38.p239,75.
शिशुक, p 65, 18.
शिशुत्व, p 146, 40.
शिशुमार, p 66, 20.
शिश्न, p 157, 27.

शिश्वि—शुक.

शिश्विदान, p 270, 46.
शिष्ट, p 197, 26.
शिष्य, p 177, 10.
शिह्लु, p 171, n.
शीकर, p 17, 13.
शीघ्र, p 13, 60.
शीत, p 19, 20. p19,21. p 93, 10. p 94, 15. p 393, 22.
शीतक, p 252, 19.
शीतभीरु, p 102, 50.
शीतल,p19,21.p121,15.
शीतलवातक, p 121, n.
शीतशिव, p 115, 10. p 110, 23. p230.n.
शीता, p 223, n.
शीत्य, p 222, n.
शीफालिका, p 103, n.
शीधु,p257,42. p398,34.
शीर्ष, p 162, 46.
शीर्षक, p 207, 31.
शीर्षच्छेद्य, p 269, 45.
शीर्षण्य, p 163, 49.
शील, p 258, 203. p 51, 26.
शीवल, p 71, n.
शुक, p 117, 20.
शुकनास, p 99, 37.

शुक्ति—शुभ्र.

शुक्ति, p 67, 23. p 116, 18. p 324, 85.
शुक्र, p 11, 51. p 153, 13. p29,16.p21,26.
शुक्रजा, p 124, n.
शुक्रशिष्य, p 2, 7.
शुक्ल, p 402, n. p36,22.
शुक्ला, p 402, n.
शुच्, p 51, 25.
शुचि, p 11, 52. p29,16. p 36, 22. p307,29.
शुण्ठि, p 230, n.
शुण्ठी, p 230, 38.
शुण्डा, p 257, 41.
शुण्डापान, p 257, 41.
शुद्धि, p 69, n.
शुद्धान्त,p80,12.p319,68.
शुनक, p 252, 22.
शुनाषीर, p 8, n.
शुनासीर, p 8, n.
शुनि, p 252, n.
शुनी, p 252, 23.
शुन्ध्य, p 273, n.
शुभंयु, p 271, 50.
शुभ, p 31, 3. p393,23.
शुभदन्ती, p 16, n.
शुभवासन, p 36, n.
शुभान्वित, p 271, 50.
शुभ्र,p36,22.p355,194.

शुभ्र—शूर.

शुभ्रदन्ती, p 16, 6.
शुभ्रांशु, p 18, 15.
शुक्ल, p 197, 27.
शुल्ब. p244,98. p253,27. p 393, 23
शुल्बा, p 253, n.
शुल्बी, p 253, n.
शुल्ल, p 253, n.
शुश्रूषा, p 184, 34.
शुषि, p 56, n.
शुषिर, p 56, 2.
शुषिरा, p 116, 17.
शुषी, p 56, n.
शुष्कमांस, p 154, 14.
शुष्कल, p 263, n.
शुष्म, p 10, n.
शुष्मन्, p 10, n.
शूक, p 226, 28.
शूककीट, p 130, 14.
शूकधान्य, p 226, 24.
शूकर, p127,2. p253,23.
शूकशिम्बि, p 106, 5.
शूद्र, p 248, 1.
शूद्रा, p 140, 13.
शूद्री, p 140, 13.
शून्य, p 273, 6.
शूर, p 21, n. p 210,45.
शूरण, p 123, 22.

शूर्प—शेफ.

शूर्प, p 227, 26.
शूर्मि, p 256, n.
शूर्मी, p 256, n.
शूल, p 357, 199.
शूलाकृत, p 231, 45.
शूलिन्, p 6, 25.
शूल्य, p 231, 45.
शृगाल, p 128, 5.
शृङ्खल, p 166, 10. p 201, 9.
शृङ्खलक, p 239, 76.
शृङ्खला, p166,n. p201,n.
शृङ्ग, p 84, 4. p 119,8. p 306, 27.
शृङ्गवेर, p 229, 37.
शृङ्गाटक, p 77, 17.
शृङ्गार, p 49, 17.
शृङ्गि, p 67, n.
शृङ्गिणी, p 267, 66.
शृङ्गिन्, p 113, n.
शृङ्गी, p 67, 25. p 109, 18. p 113, 4.
शृङ्गीकनक, p 243,96. n.
शृत, p 282, 45.
शेखर, p 173, 38.
शेप, p 157, n.
शेपस्, p 157, n.
शेफ, p 157, n.

शेफ—शोण.

शेफस्. p 157, 27.
शेफालि, p 103, n.
शेफालिका, p 103, 51. p 386, 7.
शेफाली, p 103, n.
शेव, p 157, n.
शेमुषी, p 33, 10.
शेलु, p 94, 15.
शेवधि, p 14, 67.
शेवल, p 71, n.
शेवाल, p 71, n.
शेष, p 57, 4. p397,32.
शैक्य, p 177, 10.
शैखरिक, p 107, 7.
शैखरेय, p 107, n.
शैल, p 84, 1.
शैलालिन्, p 250, 12.
शैलूष, p93,12. p250,12.
शैलेय, p 115, 11.
शैवल, p 71, 38.
शैवलिनी, p 69, 30.
शैवाल, p 71, 38.
शैशव, p 146, 40.
शोक, p 51, 25.
शोचिष्केश, p 10, 49.
शोचिस्, p 23, 36.
शोण, p 69, 34. p37,24.
शोणक, p 99, 38.

शोण—श्मश्रु.

शोणरत्न, p 243, 93.
शोणा, p 37, n.
शोणित, p 154, 15.
शोणी, p 37, n.
शोथ, p 150, 3.
शोथघ्नी, p 121, 14.
शोधनी, p 82, 18.
शोधित, p 232, 46. p 273, 5.
शोफ, p 150, 3.
शोभन, p 272, 1.
शोभा, p 19, 19.
शोभाञ्जन, p 93, 11.
शोष, p 150, 2.
शौक, p 136, 43.
शौक्लिकेय, p 58, 10.
शौण्ड, p 264, 23.
शौण्डिक, p 250, 10.
शौण्डी, p 108, 15.
शौद्धोदनि, p 3, 10.
शौरि, p 4, 16. p21,27.
शौर्य्य, p 216, 70.
शौल्किक, p 250, 8.
शौष्कल, p 263, 19.
श्चेग्रास, p 289, 10.
श्मशान, p 219, 87.
श्मश्रु, p 163, 50.
श्मश्रुन्, p 163, 50.

श्याम—श्री.

श्याम, p37,23. p341,145.
श्यामल, p 37, 23.
श्यामा, p99,35. p111,27. p112,30. p341,145.
श्यामाक, p 125, 31.
श्याल, p 144, 32.
श्याव, p 37, 25.
श्येता, p 36, n.
श्येन, p 130, 15.
श्येनपाता, p 386, ..
श्येनी, p 37, n.
श्यैनम्पाता, p 336, 6.
श्योनाक, p 99, 37.
श्रद्धा, p 329, 105.
श्रद्धालु, p 265, 27. p 142, 21.
श्रयण, p 289, 12.
श्रव, p 288, n. p 162, n.
श्रवण, p 162, 45.
श्रवस्, p 162, 45.
श्रविष्ठा, p 20, 23.
श्राणा, p 233, 50.
श्राद्ध, p 182, 30.
श्राद्धदेव, p11,54. p162,n.
श्राय, p 289, 12.
श्रावण, p 29, 16.
श्रावणिक, p 29, 16.
श्री, p 5, 22.

श्रीक—श्रेय.

श्रीकण्ठ, p 6, 27.
श्रीघन, p 3, 9.
श्रीद, p 14, 65.
श्रीपति, p 4, 16.
श्रीपर्ण, p101,46. p315,55.
श्रीपर्णिका, p 95, 21.
श्रीपर्णी, p 94, 16.
श्रीफल, p 93, 12.
श्रीफली, p 108, 13.
श्रीमत्, p95,20. p262,14.
श्रील, p 262, 14.
श्रीवत्स, p 4, n.
श्रीवत्सलाञ्छन, p 4, 17.
श्रीवास, p 172, 30.
श्रीवासस्, p 172. n.
श्रीवेष्ट, p 172, 30.
श्रीसंज्ञ, p 171, 27.
श्रीहस्तिनी, p 102, 50.
श्रुत, p 322, 79.
श्रुति, p 39, 3. p162,45. p 321, 76.
श्रुष्म, p 216, n.
श्रुष्मन्, p 216, 70.
श्रेणि, p 239, 5.
श्रेणी, p 249, n.
श्रेयस् p 34, 15. p31, 2. p 273, 8.
श्रेयसी, p 100,40. p106, 3. p 108, 16

श्रेष्ठ—श्वशु.

श्रेष्ठ, p 273, 8.
श्रेष्ठी, p 249, n.
श्रोण, p 149, 48.
श्रोणि, p 157, n. p385 n.
श्रोणिफलक, p 157, 25.
श्रोणी, p 157, 25. n.
श्रोणीफल, p 157, n.
श्रोत्र, p 162, 45.
श्रोत्रिय, p 176, 6.
श्रौत्र, p 162, n.
श्रौषट्, p 378, 8.
श्लक्ष्ण, p 274, 11.
श्लोल, p 262, n.
श्लेष, p 289, 11.
श्लेष्मण, p 153, 11.
श्लेष्मन्, p 153, 13.
श्लेष्मल, p 153, 11.
श्लेष्मातक, p 94, 15.
श्लोक, p 298, 2.
श्वःश्रेयस्, p 31, 3.
श्वदंष्ट्रा, p 109, 17.
श्वन्, p 252, n.
श्वनिश, p 400, 40.
श्वपच. p 252, 20.
श्वभ्र, p 56, 2.
श्वयथु, p 150, 3.
श्ववृत्ति, p 220, 2.
श्वशुर, p 144, 31.

श्वशु—षण्ड.

श्वशुरौ, p 146, 37.
श्वशुर्य, p 342, 148.
श्वश्रू, p 144, 31.
श्वश्रूश्वशुरौ, p 146, 37.
श्वस् p 382, 22.
श्वसन, p 12,57., p98,33.
श्वाविध्, p 128, 7.
श्वित्र, p 151, 5.
श्वेत, p 36, 22. p151,n.
p 243, 97.
श्वेतगरुत्, p 132, 23.
श्वेतमरिच, p 247, 110.
श्वेतरक्त, p 37, 25.
श्वेतसुरसा, p 103, 51.
श्वेता, p 36, n.
श्वेत्र, p 151, n.

षटी, p 122, n.
षट्कर्म्मन्, p 176, 4.
षट्पद, p 133, 29.
षडभिज्ञ, p 3, 9.
षड्ग्रन्थ, p 97, 29.
षड्ग्रन्था, p 109, 21.
षड्ग्रन्थिका, p 122, 19.
षड्ज, p 45, 1.
षडानन, p 7, 34.
षण्ड, p146,n.p236,62.
p 72, 42.

षष्टि—संफु.

षष्टिक, p 226, 24.
षष्टिक्य, p 221, 7.
षाण्मातुर, p 7, 36.

संक्रन्दन, p 8, 39.
संक्रम, p 293, n.
संक्राम, p 293, 25.
संक्षु, p 376, n.
संक्षेपण, p 292, 21.
संख्य, p 216, 72.
संख्या, p33,11. p241,83.
संख्यात, p 275, 14.
संख्यान, p 33, n.
संख्यावत्, p 176, 5.
संख्येय, p 241, 84.
संग्रह, p 40, 7.
संग्राम, p 216, 74.
संग्राह, p 213, 58.
p 290, 14.
संज्ञ, p 148, n.
संज्ञपन, p 218, 82.
संज्ञा, p 309,35.p40,n.
संज्ञ, p 148, 47.
संज्वर, p 11, 53.
संडीन, p 135, 37.
संदाव, p 217, 79.
संद्राव, p 217, 79.
संफुल्ल, p 87, 7.

संमार्जनी, p 82, 18.
संमृष्ट, p 232, 46.
संयत्, p 216, 74.
संयत, p 268, 42.
संयम, p 291, 18.
संयमन, p 79, n.
संयाम, p 291, 18.
संयुग, p 216, 73.
संयोगित, p 281, n.
संयोजित, p 281, 41.
संराव, p 44, 2.
संलाप, p 42, 17.
संव्यान, p 169, 18.
संशप्तक, p 215, 66.
संशय, p 33, 12.
संशयापन्नमानस, p259, 5.
संश्रव, p 34, 14.
संश्रुत, p 285, 58.
संश्लेष, p 294, 30.
संसत्, p 178, n.
संसक्त, p 275, 17.
संसद्, p 178, 14.
संसरण, p77, 18. p316, 57.
संसिद्धि, p 55, 37.
संस्कार, p 173, 36.
संस्कारहीन, p 189, 53.
संस्कृत, p 328, 83.
संस्तर, p 346, 163.

संस्तव, p 292, 23.
संस्ताव, p 295, 34.
संस्त्याय, p 343, 153.
संस्था, p 197, 26.
संस्थान, p 336, 127.
संस्थित, p 218, 85.
संस्पर्शी. p 122, 19.
संस्फेट, p 216, n.
संस्फोट, p 216, 73.
संहत, p277, 25. p130, 36.
संहतजानु, p 148, n.
संहतजानुक, p 148, 47.
संहतल, p 160, 36.
संहति, p 135, 40.
संहनन, p 156, 21.
संहार, p 59, 2.
संहृति, p 40, 9.
सकल, p 275, 15.
सकृत्, p 155, n. p372, 4.
सकृत्प्रज, p 131, 20.
सकुल, p 65, n.
सक्तुफला, p 98, 32.
सक्तुफली, p 98, n.
सक्थि, p 156, 24.
सखि, p 194, 12.
सखी, p140, 12. p194, n.
सख्य, p 194, 12.
सगर्भ्य, p 145, 34.

सगोत्र, p 145, 38.
सग्धि, p 234, 55.
सङ्कट, p 279, 34.
सङ्कर, p 82, 18
सङ्कर्षण, p 4, 19.
सङ्कलित, p 281, 42.
सङ्कल्प, p 33, 11.
सङ्कसुक, p 269, 43.
सङ्काश, p 256, 38.
सङ्कीर्ण, p 248, 1. p316, 59. p 279, 35.
सङ्कुल, p2̊79, 35. p43, 2^.
सङ्कोच, p 170, 26.
सङ्ग, p 294, 29.
सङ्गत, p 43, 19.
सङ्गम, p294, n. p398, 34.
सङ्गर, p 348, 168.
सङ्गीर्ण, p ?85, 53.
सङ्गूढ, p 281, 42.
सङ्घ, p 136, 41.
सङ्घात, p59, n. p135, 39.
सचि, p 8, n.
सचित्र, p 360, 208.
सची, p 8, n.
सजम्बाल, p 75, 10.
सजुस्, p 377, n.
सज्ज, p 207, 33.
सज्जन, p199, 1. p175, 2.

सज्ज—सत्या.

सज्जना, p 202, 10.
सञ्चय, p 135, 39.
सञ्चार, p 293, n.
सञ्चारिका, p 141, 17.
सञ्जवन, p 79, 6.
सटा, p 163, 48.
सटी, p 122, n.
सणसूत्र, p 64, 16.
सण्ड, p 146, n.
सत्, p 176, n.p324,n.
सतत, p 13, 61.
सतपुष्पा, p 122, n.
सति, p 319, n.
सती, p 138, 6.p324,n.
सतीनक, p 224, n.
सतीर्थ, p 177, n.
सतीर्थ्य, p 177, 11. n.
सतील, p 22!, n.
सतीलक, p 224, 16.
सत्कुमार, p 10, n.
सत्तम, p 273, 8.
सत्त्री, p 194, n.
सत्त्व, p 361, n.
सत्पथ. p 76, 16.
सत्य, p43,22.p344,156.
सत्यङ्कार, p 240, 83.
सत्यवचस्, p 186, 42.
सत्याकृति, p 240, 83.

सत्या—सध्र.

सत्यानृत, p 120, 3.
सत्यापन, p 240, 83.
सत्यापना, p 240, n.
सत्र, p 351, 183.
सत्रा, p 377, 4.
सत्विन्, p 194, 15.
सत्त्व, p 32, n.
सत्व, p 361, 215.
सत्वर, p 13, 60.
सद, p 178, 15. n.
सदन, p 79, 5.
सदस्. p 178, 15.
सदस्य, p 178, 15.
सदा, p 382, 22.
सदागति, p 12, 57.
सदातन, p 276, 22.
सदानीरा, p 69, 33.
सदाय, p 198, 28.
सदृक्ष, p 256, 37.
सदृश्, p 256, 37.
सदृश, p 256, 37.
सदेश, p 275, 16.
सद्मन्, p 78, 4.
सद्यस्, p 378, 9.
सधर्म्मिणी, p 138, n.
सध्रीक्, p 266, n.
सध्रच्, p 266, 34.
सध्रची, p 266, n.

सन—सन्धा.

सनत्, p 381, n.
सनत्कुमार, p 10, 45.
सनसूत्र, p 64, n.
सना, p 381, 17.
सनात्, p 381, n.
सनातन, p 276, 22.
सनाभि, p 145, 33.
सनि, p 183, 32.
सनिष्ठेव, p 43, 21.
सनी, p 183, n.
सनीड, p 275, 16.
सन्तत, p 13, 61.
सन्तति, p 175, 1.
सन्तप्त, p 284, 52.
सन्तमस, p 56, 4.
सन्तान, p 175,1. p9,46.
सन्ताप, p 11, 53.
सन्तापित, p 284, 52.
सन्दान, p 238, 74.
सन्दानित, p. 282, 44.
सन्दाव, p 217, 79.
सन्दित, p 280, 35.
p 282, 44.
सन्देशवाच्, p 42, 18.
सन्देशहर, p 195, 16.
सन्देह, p 34, 12.
सन्दोह, p 135, 39.
सन्धा. p 329, 105.

सन्धा—सभ.

सन्धान, p 257, 42.
सन्ध्या, p 24, 3. n.
सन्धि, p195,18. p289,11.
सन्धिनी, p 237, 69.
सन्नकद्रु, p 94, 15.
सन्नद्ध, p 207,33. p269,44.
सन्नय, p 343, 153.
सन्निकर्षण, p 292, 23.
सन्निकृष्ट, p 275, 16.
सन्निध, p 292, n.
सन्निधि, p 292, 23.
सन्निवेश, p 82, 19.
सपत्न, p 193, 10.
सपदि, p377,2. p378,9.
सपर्य्या, p178, 13. p 184, 34.
सपिण्ड, p 145, 33.
सपीति, p 234, 55.
सप्तकी, p 166, 10.
सप्ततन्तु, p 178, 13.
सप्तपर्ण, p 91, 3.
सप्तर्षि, p 21, 28.
सप्तला, p103,53. p119,8.
सप्तार्चिस्, p 11, 51.
सप्ताश्व, p 22, 30.
सप्ति, p 202, 12.
सफरी, p 65, n.
सभर्तृका, p 140, 12,

सभा—सम.

सभा, p 79, 6. p178,14. p 340, 140.
सभाजन, p 287, 7.
सभासत्, p 178, n.
सभासद्, p 178, 16.
सभास्तार, p 178, 16.
सभिक, p 258, 44. n.
सभ्य p175,2. p178,16.
सम, p256,37. p275,14.
समग्र, p 275, 15.
समङ्गा, p107,9. p119,7.
समज, p 136, 42.
समज्ञा, p 41, n.
समज्या, p41, n. p178,14.
समञ्जस, p 197, 24.
समधिक, p 277, 25.
समनस्, p 337, 130.
समन्तत, p 379, 13.
समन्तदुग्धा, p 110, 24.
समन्तभद्र, p 4, 8.
समन्तात, p 379, n.
समन्वितलय, p 45, 3.
समपद, p 212, n.
समम्, p 377, 4.
समय, p24,1. p343,151.
समया, p378,7. p375,14.
समर, p 216, 73.
समर्थ p 325, 89.

सम—समा.

समर्थन, p 197, 25.
समर्द्धक, p 260, 7.
समर्य्याद, p 275, 16.
समवर्त्तिन्, p 11, 53.
समवाय, p 135, 40.
समष्ठिला, p 123, 22.
समसन, p 292, 21.
समस्त, p 275, 4.
समस्या, p 40, 7.
समस्यार्था, p 40, n.
समा, p 30, 20.
समांसमीना, p 238, 73.
समाकर्षिन्, p 36, 20.
समाख्या, p 41, n.
समाघात, p 216, 74.
समाज, p 136, 42.
समाधि, p34,14. p 328, 100.
समान, p12,59. p256,37.
समानोदर्य्य, p 145, 34.
समालम्भ, p 294, 27.
समावाय, p 135, n.
समावृत्त, p 177, 10.
समासाद्य, p 281, 42.
समाऽर्या, p 40, 7.
समाहार, p 291, 16.
समाह्वित, p 285, 58.
समाहूति, p 40, 7.

समा—समु.

समाह्वय, p 258, 46.
समिति, p178,14. p320, 73. p 216, 74.
समिध्, p 89, 13.
समीक, p 216, 72.
समीप, p 275, 16.
समीर, p 12, 58.
समीरण, p 12, 58. p 105, 59.
समुच्चय, p 291, 16.
समुच्छ्रय, p 343, 154.
समुज्झित, p 284, 56.
समुत्पिञ्ज, p 215, 67.
समुदक्त, p 281, 39.
समुदय, p 135, 40.
समुदाय, p 135, 40. p 216, 74.
समुद्ग, p174, n. p390, 17.
समुद्गक, p 174, 40.
समुद्धृत, p 264, 23.
समुद्धरण, p 316, 58.
समुद्र, p 60, 1.
समुद्रफेन, p 246, n.
समुद्रान्ता, p 107, 10. p 113, 4. p117, 21.
समुन्दन, p 294, 29.
समुन्नत, p 284, 55.
समुन्नद्ध, p 330, 106

समु—सम्य.

समुपजोष, p 378, n.
समुह्य, p 180, 20.
समूरु, p 129, 9.
समूह, p 135, 39.
सम्मृष्ट, p 261, 11.
समृद्धि, p 289, 10.
सम्पत्ति, p 211, 50.
सम्पद्, p 211, 49.
सम्पराय, p 343, 152.
सम्परायक, p 216, n.
स(श)म्पाक, p 91, 4. n.
सम्पिधान, p 336, 127.
सम्पुटक, p 174, 40.
सम्प्रति, p 383, 23.
सम्प्रदाय, p 287, 7.
सम्प्रधारणा, p 197, 25.
सम्प्रहार, p 216, 73.
सम्ब, p 9, n.
सम्बल, p 398, n.
सम्बाकृत, p 222, 9.
सम्बाध, p 279, 34.
सम्भली, p 141, n.
सम्भेद, p 70, 35.
सम्भ्रम, p54, 34. p293, 26.
सम्मद, p 31, 2.
सम्मूर्च्छन, p 287, 6.
सम्यञ्च्, p 266, n.
सम्यच्, p 43, 22.

सम्रा—सर.

सम्राज्, p 191, 3.
सम्ब, p 9, n.
सम्वत्, p 380, 16.
सम्वत्सर, p 30, 20.
सम्वदन, p 287, 4.
सम्वदना, p 287, n.
सम्वनन, p 287, n.
सम्वर, p 129, n.
सम्वरारि, p 5, n.
स(श)म्वरी, p 107, 6. n.
सम्वर्त्त, p 30, 22.
सम्वर्त्ति, p 72, n.
सम्वर्त्तिका, p 72, 43.
सम्वर्त्ती, p 72, n.
सम्वल, p 398, n.
सम्वसथ, p 83, 19.
सम्वाहन, p 292, 22.
सम्वित्, p 33, 10.
सम्विद्, p34, 14. p33, 10. p 327, 95.
सम्विदित, p 285, 58.
सम्वीक्षण, p 294, 30.
सम्वीत, p 281, 40.
सम्वेग, p 54, 34.
सम्वेद, p 287, 6.
सम्वेश, p 54, 36.
सम्वेष, p 275, n.
सर, p 212, n.

सर—सर्ज्ज.

सरक, p 257, 43.
सरघा, p 133, 26.
सरट्, p 129, n.
सरट, p 129, 12.
सरणा, p111, n. p122, 18.
सरणि, p 76, 15.
सरणी, p 122, n.
सरल्लि, p 160, 37.
सरमा, p 252, 23.
सरल, p100, 40. p260, 8.
सरलद्रव, p 172, 30.
सरला, p 111, 26.
सरव्य, p 212, n.
सरस्, p 68, 28.
सरसा, p 111, n.
सरसी, p 68, 28.
सरसीरुह, p 71, 40. n.
सरस्वत्, p60, 1. p317, 60.
सरस्वती, p38, 1. p69, 34.
सराव, p 228, 32. n.
सरित्, p 68, 29.
सरित्पति, p 60, 1.
सरिल, p 60, n.
सरिषप, p 224, n.
सरीसृप, p 57, 7. n.
सरु, p 213, n.
सर्ज्ज, p 96, 25.
सर्ज्जक, p 96, 24.

सर्ज्ज—सर्व्वा.

सर्ज्जरस, p 171, 29.
सर्ज्जिका, p 247, n.
सर्ज्जिकाक्षार, p247, 109.
सर्प, p 57, 6.
सर्पराज, p 57, 4.
सर्पिणी, p 57, n.
सर्पिस्, p 233, 52.
सर्पी, p 57, n.
सर्व्वंसहा, p 73, 3.
सर्व्व, p 6, 26. p 275, 14.
सर्व्वज्ञ, p 6, 28.
सर्व्वतस्, p 379, 13.
सर्व्वतोभद्र, p 80, 10. p 100, 42.
सर्व्वतोभद्रा, p 94, 16.
सर्व्वतोमुख, p 60, 4.
सर्व्वदा, p 382, 22.
सर्व्वधुरावह, p 237, 66.
सर्व्वधुरीण, p 237, 66.
सर्व्वमङ्गला, p 7, 32.
सर्व्वरस, p 171, 29.
सर्व्वला, p 214, 61.
सर्व्वलिङ्गिन्, p 187, 84.
सर्व्ववेदस्, p 177, 9.
सर्व्वसन्नहन, p 214, 62.
स(श)र्व्वाणी, p 7, 32.
सर्व्वानुभूति, p 111, 26.
सर्व्वान्नभोजिन्, p263, 22.

सर्व्वा—सह.

सर्व्वान्नीन, p 263, 22.
सर्व्वाभिसार p 214, 62.
सर्व्वार्थ, p 3, n.
सर्व्वार्थसिद्ध, p 3, 10.
सर्व्वौघ, p 214, 62.
सर्षप, p 224, 17.
सलिल, p 60, 3.
सल्लकी, p 115, n.
सव, p 178, 13.
सवन, p 188, 46.
सवयस्, p 193, 12.
सवहा, p 111, n.
सविध, p 22, 32.
सविध, p 275, 16.
सवेश, p 275, 16.
सव्य, p 279, 34.
सव्येष्ट, p 206, n.
सव्येष्टृ, p 206, 28.
सव्येष्ठ, p 206, n.
सब्रह्मचारिन्, p 177, 11.
ससन, p 181, n.
सस्य, p 89, n.
सस्यसम्बर, p 96, n.
सह, p 377, 4. p 216, 368, n. p 28, n.
सहकार, p 94, 14.
सहचरी, p 104, 56.
सहज, p 145, 34.

सह—साक्षा.

सहधर्म्मिणी, p 138, 5.
सहन, p 266, 31.
सहभोजन, p 234, 55.
सहस्, p 28, 14. p 216, 70. p 368, 234.
सहसा, p 378, 7.
सहस्र, p 28, 15.
सहस्रदंष्ट्र, p 64, 18.
सहस्रपत्र, p 71, 40.
सहस्रवीर्य्या, p 123, 24.
सहस्रवेधि, p 230, 40.
सहस्रवेधिन्, p 119, 6.
सहस्रांशु, p 22, 32.
सहस्राक्ष, p 8, 40.
सहस्रिन्, p 207, 30.
सहा, p 103, 54. p112, 1. p 73, n.
सहाचर, p 104, n.
सहाय, p 208, 39.
सहायता, p 297, 40.
सहिष्णु, p 266, 31.
सहृदय, p 259, n.
सहोदर, p 145, n.
सांयात्रिक, p 63, 12.
सांयुगीन, p 210, 45.
सांशयिक, p 259, 5.
साक, p 377, 4.
साक्षात्, p 372, 5.

साग—साध्वी.

सागर, p 60, 1.
साचि, p 377, 6.
सातला, p 120, 9.
साति, p 387, 9. p 296, 38. p 319, 70.
सातिसार, p 153, 10,
सातीलक, p 224, n.
सात्विक, p 49, 16.
सादन, p 79, n.
सादिन्, p206,28. p331 109.
साधन, p 335, 122.
साधारण, p 279, 31. p 256, 37.
साधारणा, p 256, n. p 279, n.
साधारणी, p 256, n. p 279, n.
साधित, p 268, 40.
साधिष्ठ, p 285, 62.
साधीयस्, p 369, 237.
साधीयसी, p 369, n.
साधु, p 329, 104. p175, 2. p 272, 1. p138, n.
साधुवाहिन्, p 202, 12.
साध्य, p 2, 5.
साध्वस p 50, 21.
साध्वी, p 138, 6.

सानु—सार.

सानु, p 85, 5.
सान्तपन, p 189, 51.
सान्त्व, p43,19. p196,21.
सान्दृष्टिक, p 198, 29.
सान्द्र, p205,30. p275,15.
सान्नाय्य, p 181, 26.
सापत्न्य, p 193, n.
साप्तपदीन, p 194, 12.
सामधेनी, p 180, 21.
सामन्, p 39,4. p196,21.
सामनी, p 238, n.
सामाजिक, p 178, 16.
सामान्य, 33, 9.
सामि, p 374, 11.
सामुद्र, p 230, 41.
साम्परायिक, p 216, 72.
साम्प्रत, p 379, 11. p 383, 23.
साम्वत्सर, p 194, 14.
सा(शा)म्बरी, p250,11. n.
साय, p 24, 3.
सायक, p 298, 2.
सायम्, p24,3. p381,19.
सार, p88,12. p349,17
सारङ्ग, p130,17. p305,24.
सारथि, p 206, 27.
सारमेय, p 252, 22,
सारव, p 70, 36.

सारस, p132,22.p71,40.
सारसन, p 166, 10.
सारसना, p 207, 31.
सारिका, p 386, 8.
सारोष्ट्रिक, p 58, n.
सार्थ, p 136, 41.
सार्थवाह, p 239, 78.
सार्द्र, p 284, 55.
सार्व, p 377, 4.
सार्वभौम, p16,5.p191,2.
साल, p 65, n. p96, 25.
p 78, n.
सालपर्णी, p 113, 3.
साला, p 79, n.
सालूर, p 67, n.
सालूक, p 70, n.
साल्वेय, p 110, n.
सावर, p 94, n.
साह्वा, p 236, 63.
साहस, p 196, 21.
साहस्र, p 297, 43.
सिंह, p 127, 1.
सिंहतल, p 160, n.
सिंहनाद, p 217, 75.
सिंहपुच्छी, p 108, 11.
सिंहसंहनन, p 261, 12.
सिंहा(घा)ण (न), p 244,
99.n.

सिंहासन, p 198, 31.
सिंहास्य, p 110, 22
सिंही, p 112, 2.
सिकता, p 321, 76.
सिकतामय, p 62, 9.
सिकतावत्, p 75, 11.
सिक्थक, p 246, 108.
p 299, 5.
सित, p 37,22. p282,44.
p 323,83. p282,48.
सितच्छत्रा, p 122, 17.
सितशि(शि)व, p 230, n.
सितम्भूक, p 223, 15.
सिता, p 37,n. p231,43.
सिताभ्र, p 172 32.
सिताम्भोज, p 71, 41.
सिति, p 324, n.
सिद्ध, p 2, 6. p283, 50.
सिद्धान्त, p 34, 13.
सिद्धार्थ, p 224,18.p3,n.
सिद्धि, p 112, 31.
सिध्म(—न्),p 150, 4., n.
सिध्मल,p153,12.p387,10.
सिध्य, p 20, 23.
सिध्रका, p 386, 8.
सिनीवाली, p 26, 9.
सिन्दु(न्धु)क, p102,48.n.
सिन्दु(न्धु)वार,p102,49.n.

सिन्दूर, p 246, 105.
p 396, 31.
सिन्धु, p 59, 2. p60, :
p 229, 103.
सिन्धुज, p 230, 42.
सिन्धुसङ्गम, p 70, 35.
सिरा, p 154, 16.
सिल्लकी, p 115, n.
सिह्ल, p 171, 30.
सीकर, p 17, n.
सीता, p 223, 14.
सीतौनक, p 224, n.
सीत्य, p 222, 8.
सीमन् (आ), p 83, 20.
सीमन्त, p 391, 19.
सीमन्तिनी, p 137, 2.
सीर, p 223, 14.
सीरपाणि, p 4, 19.
सीवन, p 287, 5.
सीसक, p 246, 106.
सीहुण्ड, p 110, 24.
सु, p 377, n.
सुकन्दक, p 121, 13.
सुकरा, p 238, 71.
सुकल, p 260, 8.
सुकुमार, p 278, 27.
सुकृत, p 31, 2.
सुकृतिन्, p 259, 3.

सुक्ष—सुन्द.

सुक्षथ, p 44, n.
टख, p 31, 3.
सुखवञ्चक, p 247, 109.
सुखट न्द ह्वा, p 238, n.
सुखसन्दोह्या, p 238, 72.
सुगत, p 2, 8.
सुगन्धनाहृति, p 179, 18.
सुगन्धा, p 112, 2.
सुगन्धि, p36,20. p114,9.
सुगन्धिक, p 245, n.
सुगन्धी, p 36, n.
सुचरित्रा, p 138, 6.
सुचेलक, p 168, 17.
सुत(ता), p 143, 27. n.
सुतश्रेणी, p 107, 6.
सुतात्मजा, p 144, 29.
सु(सू)त्रामन्, p 8, 38. n.
सुत्वन्, p 177, 10.
सुदर्शन, p 5, 23.
सुदाय, p 198, n.
सुदूर, p 276, 18.
सुधर्म्मन्, p 9, 44.
सुधांशु, p 18, 15.
सुधा, p9,44. p329,104.
सुधी, p 176, 4.
सुनासीर, p 8, 37.
सुनिषण्णक, p 121, 14.
सुन्दर(रा), p 272, 1. n.

सुन्द—सुर.

सुन्दरी, p137,4. p272,n.
सुपथिन्, p 76, 16.
सुपर्ण, p 6, 25.
सुपर्व्वन्, p 1, 2.
सुपार्श्वक, p 96, 23.
सुप्ति, p 54, n.
सुप्रतीक, p 16, 5.
सुप्रयोगविशिख, p208,36.
सुप्रलाप, p 42, 17.
सुभगासुत, p 142, 24.
सुभिक्षा, p 115, 12.
सुम(—न), p 90, n.
सुमनस्(ना), p1,2. p103,
53. n. p 90, 17.
सुमनोरजस्, p 90, 17.
सुमेरु, p 9, 45.
सुर, p 1, 2.
सुरङ्गा, p 386, 8.
सुरज्येष्ठ, p 3, 11.
सु(सू)रत, p 262, 15. n.
सुरदीर्घिका, p 9, 44.
सुरद्विष्, p 2, 7.
सुरनिम्नगा, p 69, 31.
सुरपति, p 8, 38.
सुरभि, p36,20. p339,139.
सुरभी, p115,11. p36,n.
सुरभीरसा, p 115, n.
सुरर्षि, p 9, 43.

सुर—सुषे.

सुरलोक, p 1, 1.
सुरवर्त्मन्, p 15, 1.
सुरसा, p 112, 2.
सुरा, p 256, 39.
सुराचार्य्य, p 20, 25.
सुरामण्ड, p 257, 43.
सुरालय, p 9, 45.
सुराह्वज, p 117, 19.
सुरी, p 225, 19.
सुवचन, p 42, 17.
सुवर्ण, p241,87. p243,94.
सुवर्णक, p 91, 4.
सुवल्लि, p 108, 14.
सुवहा, p 111, n. p102,
51. p113,3. p119,5.
p 114, 7.
सु(स्व)वासिनी, p139,9. n.
सुविद, p 193, n.
सुव्रता, p 238, 72.
सुषवी, p 122, n. p229, n.
सुषी(षो)म, p 19, 20. n.
सुषमा, p 19, 19.
सुषवि, p 122, n.
सुषवी, p122,20. p229,17.
सुषि, p 56, n.
सुषिर, p 46, n. p 56, n.
सुषेण, p 101, 48.
सुषेणिका, p 111, 27.

सुष्ठु—सूप.

सुष्ठु, p 376, 2. p 381, 19.
सुष्म, p 253, n.
सुसंस्कृत, p 232, 45.
सुसम, p 272, 1.
सुसवी, p 229, n.
सुसीम, p 19, n.
सुहृद्, p 194, 12.
सूकर, p 127, n.
सूक्ष्म, p 274, 11. p 341, 146.
सूचक, p 270, 47.
सूचि, p 386, 8.
सूत, p 206, 27. p 244, 100. p 318, 64.
सूत(ति)काग्टह, p 80, 8. n.
सूतिमास, p 146, 39.
सूत्थान, p 152, 19.
सूत्या, p 188, 46.
सूत्र, p 254, 28.
सूत्रवेष्टन, p 393, 24.
सूद, p 227, 28. p 326, 93.
सून, p 90, n.
सूना, p 333, 115.
सूनु, p 143, 27.
सून्दत, p 43, 19.
सू(सो)न्म(न्मा)द, p 264, 23. n.
सूपकार, p 227, 27.

सूर—सेव्य.

सूर, p 21, 29.
सूरसूत, p 22, 33.
सूरि(री), p 176, 5. n.
सूर्प, p 227, n.
सूर्म्मि (र्म्मी), p 256, 35. n.
सूर्य्य, p 21, 29.
सूर्य्यकान्त, p 390, n.
सूर्य्यतनया, p 69, 32.
सूर्य्येन्दुसङ्गम, p 26, 8.
सृक्क(क्वि, क्क), p 161, n.
सृग, p 213, 59.
सृगाल, p 128, n.
सृजिकाक्षार, p 247, n
सृणि, p 202, 9.
सृणि(णी)का, p 155, 18. n.
सृति, p 76, 15.
सृपाट(टी), p 400, 38. n.
सृमर, p 129, 11.
सृष्ट(ष्टि), p 311, 41. n.
सेकपात्र, p 63, 13.
सेचन, p 63, 13.
सेतु, p 76, 14.
सेना, p 210, 46.
सेनाङ्ग, p 199, 1.
सेनानी, p 7, 35. p 207, 30.
सेनामुख, p 211, 49.
सेनारक्ष, p 207, 29.
सेमुषी, p 33, n.

सेतु—सोम.

सेतु, p 94, n.
सेवधि, p 14, n.
सेवक, p 193, 9.
सेवन, p 287, 5.
सेवा, p 220, 2.
सेव्य, p 125, 30.
सैंहिकेय, p 21, 28.
सैकत, p 62, 9.
सैतवाहिनी, p 69, 33.
सैनिक, p 207, 29.
सैन्धव, p 230, 42. p 202, 12
सैन्य, p 207, 29. p 210, 46.
सैरिक, p 236, 64.
सैरिन्ध्री, p 141, 18.
सैरिभ, p 128, 4.
सैरी(रे)यक, p 104, 55. n.
सोढ, p 282, 46.
सोदर(र्य्य), p 145, 23. n,
सोपप्लव, p 27, 10.
सोपान, p 82, 18.
सो(सौ)भाञ्जन, p 93, n.
सोम, p 18, 16.
सोमप(पा), p 177, 8. n.
सोमपीतिन्, p 177, 8.
सोमराजी, p 108, 14.
सोमलता, p 118, n.
सोमवल्क, p 98, 31. p 300, 9.
समवल्लरि(री), p 118, 3. n.

सोम—स्कन्ध.

सोमवल्लिका, p 108, 14. p 118, n.
सोमवल्ली, p 106, 1.
सोमोद्भवा, p 69, 32.
सौख्य, p 31, n.
सौगन्धिक, p 70, 36. p 125,32. p245,103.
सौचिक, p 249, 6.
सौदामनी(न्नी), p 17, n.
सौदामिनी, p 17, 11.
सौध, p 80, 10.
सौभागिनेय, p 143, 24.
सौम्य,p21,27.p346,163.
सौर(रि), p 21, n.
सौरभेय, p 235, 60.
सौरभेयी, p 237, 66.
सौराष्ट्रिक, p 58, 10.
सौल्विक, p 250, n.
सौवर्चल, p231,43.p247, 110.
सौविद(—ल्ल), p 193, 8.
सौवीर, p 230, 39.p95, 17. p 244, 101.
सौमभिकन्य, p 395, n.
सौहित्य, p 235, 56.
स्कन्द, p 7, 35.
स्कन्ध,p88,10.p329,103
स्कन्धदेश, p 201, 7.

स्कन्ध—स्तेम.

स्कन्धशाखा, p 88, 11.
स्कन्धस्, p 158, n.
स्खद, p 284, 53.
स्खलन, p 54, 36.
स्खलित, p 217, 77.
स्तन, p 158, 28.
स्तनन्धया(यी),p147,41.n.
स्तनपा, p 147, 41.
स्तनयित्नु, p 16, 8.
स्तनित, p 17, 10.
स्तब्धरोमन्, p 127, 2.
स्त(स्तु)भ, p 239, 76. n.
स्तम्ब, p 88, 9.p225,21.
स्तम्बकरि, p 225, 21.
स्तम्बघन(घ्न), p 295, 35.
स्तम्बहनन, p 295, n.
स्तम्बेरम, p 200, 3.
स्तम्भ, p 339, 137.
स्तव, p 41, 12.
स्तवक, p 89, 16.
स्तात्, p 383, n.
स्तिमित, p 284, 55.
स्तुत, p 285, 59.
स्तुति, p 41, 12.
स्तुतिपाठक, p 215,65.
स्तूप, p 391, 19.
स्तेन, p 253, 25.
स्तेम, p 294, 29.

स्तेय—स्थायु.

स्तेय, p 253, 26.
स्तैन्य, p 253, 26.
स्तोक, p 274, 11.
स्तोत्र, p 41, 12.
स्तोम, p 135, 39.
स्त्री, p 137, 2.
स्त्रीधर्मिणी, p 142, 20
स्त्रीपुंस, p 135, 38.
स्त्र्यगार, p 80, 11.
स्थण्डिल, p 179, 17. p 187, 44.
स्थण्डिलशायिन्, p186,43.
स्थपति, p177,8.p193,n. p 318, 63.
स्थल, p 74, 5.
स्थल(ली), p 74, 5. n.
स्थविर, p 147, 42.
स्थविष्ठ, p 285, 61.
स्थाणु, p 6, 30. p 87, 8. p 314, 51.
स्थान, p 334,120.p196, 19.
स्थानीय, p 77, 1.
स्थाने, p 379, 71.
स्थापत्य, p 193, 8.
स्थापनी, p 106, 3.
स्थामन्, p 216, 70.
स्थायुक, p 192, 7

स्थाल, p 396, 32
स्थाली, p 228, 31
p 99, n
स्थावर, p 227, 23
स्थाविर, p 147, 40
स्थासक, p 170, 23
स्थास्नु, p 277, 22
स्थिति, p 197, 26
स्थिरतर, p 277, 22
स्थिरा, p 73, 2
p 113, 9
स्थिरायुस, p 97, 27
स्थरी, p 203 n
स्थूणा, p 258, 35
p 315, 53
स्थूल, p 274, 30
p 359, 206
स्थूललक्ष(क्ष्य), p 260,
6 n
स्थूलशाटक, p 168, 17
स्थूलशाटका, p 168, n
स्थूलोच्चय, p 343,
150
स्थेयस्, p 277, 22
स्थौणेय, p 117, 20
स्थौरी, p 203, 14
स्न(स्र, स्रा)व, p 288,
9 n
स्नातक, p 186, 42
स्नान, p 170, 23
स्नायु, p 155, 17
स्निग्ध, p 193, 12
p 232, 46
स्नु, p 85, 5
स्नुत, p 281, 42

स्नुषा, p 139, 9
स्नुह (ही), p 120, 24
स्नेह, p 52, 27
स्पर्श, p 35, 16
p 290, 41
स्पर्शन, p 182, 29
p 12, 57
स्पर्श, p 194, 13
p 290 n, p 362, 216
स्पष्ट, p 278, 31
स्प्रष्टा, p 290, n
स्पृशी, p 108, 12
स्पृष्टि, p 288, 9
स्पृहा, p 52, 27
स्पृष्ट, p 290, 41
स्फटा, p 58, n
स्फ(स्फा)रण, p 289,
10, n
स्फाति, p 288, 9
स्फिच्, p 157, 26
स्फिर, p 274, 13
स्फुट, p 87, 7 p
278, 31
स्फु(स्फो)टन p 287,
5 n
स्फुर, p 289 n
स्फु(स्फू)र्ज्जथु, p 17,
11 n
स्फुरण(णा), p 289,
10 n
स्फलन, p 289 n
स्फुलिङ्ग, p 11, 53
स्फूर्ज्जक, p 95, 19
स्फेन, p 391, 19
स्फेष्ठ, p 285, 62

स्म, p 377, 5
स्मर, p 5, 20
स्मरहर, p 6, 29
स्मित, p 54, 34
स्मृति, p 40, 7 p 52,
29, p 385 n
स्यद, p 12, 59
स्यन्दन, p 92, 7
p 204, 19
स्यदन्दनारोह, p 206,
28
स्यन्दिनी, p 155, 18
स्यक्ष, p 281, 12
स्याल, p 144 n
स्या(स्यो)त(न), p
227, 26 n
स्यति, p 287, 5
स्योनाक, p 99 n
स्रंसिन्, p 92, 9
स्रज्, p 173, 36
स्रवद्गर्भा, p 337, 60
स्रवन्ती, p 69, 30
स्र(स्रु)वा, p 109, 2 n
स्रष्ट, p 3 n
स्रस्त, p 284, 53
स्राक्, p 376, 2
स्रु(स्रू) च, p 181,
21 n
स्रुत, p 281, 42
स्रुव, p 181, 24
स्रुवावृक्ष, p 95, 18

स्रोतस्, p 62, 11
स्रोतस्वती, p 69, n
स्रोतस्विनी, p 69, 30
स्रोतोऽञ्जन, p 244, 101
स्रोतोवहा, p 69, n
स्व, p 361, 213
p 145, 34
स्वच्छन्द, p 262, 15
स्वजन, p 145, 34
स्वतन्त्र, p 262, 15
स्वधा, p 378, 8
स्वधिति, p 213, 60
स्वन, p 44, 1
स्वनित, p 282, 44
स्वप्न, p 54, 3)
स्वप्नज, p 266, 33
स्वभाजन, p 287, 7, n
स्वभाव, p 55, 38
स्वभू, p 3, 13
स्वयम्, p 380, 16
स्वयम्भु, p 3, 11
स्वयम्बरा, p 138, 7
स्वर्, p 1, 1
स्वर, p 39, 5
स्वरिता, p 286, 2
स्वरू, p 9, 43
p 348, n
स्वरूप, p 86, 558
स्वरूपा, p 338, 134
स्वर्ग, p 1, 1, p 305, 23
स्वर्ण, p 234, 94

स्वर्णकार, p 249, 8
स्वर्णक्षीरी, p 119, 3
स्वर्ण(र्न)दी, p 9, 4 n
स्वर्भानु, p 21, 28
स्वर्व्वेश्या(ष्या), p 10, 47 n
स्वर्वैद्य, p 9, 46
स्वसृ, p 144, 29
स्वस्ति, p 372, 3
स्वस्तिक, p 80, 10
स्वसीय(या), p, 145, 32, n
स्वाति, p 400, 38
स्वादु, p 327, 97
स्वादुकण्टक, p 95, 17
p 109, 17
स्वादरसा, p 120, 9
स्वाद्वी, p 111, 26
स्वाध्याय, p 187, 46
स्वान, p 44, 1
स्वान्त, p 33, 9
स्वाप, p 54, 36
स्वापतेव, p 242, 90
स्वामिन्, p 261, 10
स्वाराज्, 8, 39
स्वाहा, p 180, 21
p 378, 8
स्वित्, p 372, 3
स्वेद, p 54, 33
स्वेतज, p 271, 51
स्वेदगी, p 228, 30
स्वैर(रिन्), p 262, 15 n
स्वैरता, p 286, n

स्वैरिणी, p 139, 11

ह

ह, p 377, 5
हंस, p 132, 23
हंसक, p 167, 11
हंसी, p 132, n
हञ्जे(ण्डे), p 49, 15
हट्ट, p 391, 18
हट्टविलासिनी, p 116, 18
हठ, p 217, 77
हत, p 268, 41
हनु, p 116, 18
p 161, 41
हनू, p 161, n
हन्त, p 372, 6
हत्र, p 282, 46
हय(यी), p 202, 12 n
हयन, p 204, 20
हयपुच्छी, p 119, 4
हयमारक, p 104, 57
हर, p 6, 29
हरण, p 198, 28
हरि, p 127, 1
p 350, 177
हरिचन्दन, p 9, 46
p 172, 33
हरिण, p 128, 81
p 37, 23 p 315, 53
हरिणी, p 315, 53
हरित्, p 37, 24
p 15, 2

हरि—हल्य
हरित, p 37, 24
p 391, 19
हरितक, 229, 34
हरिताल, p 396, 32
हरितालक, p 245, 104
हरिदश्व, p 22, 30
हरिद्रा, p 230, 41
हरिद्राभ, p 37, 24
हरिद्रु, p 109, 20
हरिन्मणि, p 243, 92
हरिप्रिया, p 5, 22
हरिमन्थक(ज), p 224, 18 n
हरिवालु(सु)क, p 114. 9 n
हरिहय, p 8, 39
हरीतकी, p 100, 40
हरेणु, p 114, 8
p 224, 16
हर्म्यं, p 80, 9
हर्य्यक्ष, p 127, 1
हर्ष, p 31, 2
हर्षमाण, p 260, 7
हल, p 223, 13
p 393, n
हला, p 49, 15
हलीयुध, p 4, 18
हलाहल, p 58, 10 n
हलिन्, p 4, 19
हलिप्रिय, p 96, 22
हलिप्रिया, p 256, 39
हल्य, p 222, 8
हल्या, p 297. 41

हल्य—हाल
हल्लक, p 70, 36
हव, p 288, 8
p 360, 209
हवन p 204, 20
हविस्, p 180, 26
p 233, 52
हव्य, p 131, 24
हव्यपाक, p 181, 22
हव्यवाहन, p 11, 51
हस, p 49, 18
हसनी, p 228, 30
हसंती, p 227, 29
हस्त, p 160, 37
p 317, 61
हस्तधा(वा)रण, p 287, 5 n
हस्तिन्(नी), p 290, 2 n
हस्तिनख, p 82, 17
हस्तिपक, p 206, 27
हस्त्यारोह, p 206, 27
हा, p 376, 18
हाटक, p 243, 94
हायन, p 30, 20
p 331, 110
हार, p 165, 6
हारि(री)त, p 134, 34 n
हार्द, p 52, 24
हाल, p 223 n
हाल(ला)हल, p 58 n
हाला, p 256, 39
हालिक, p 236, 64
हाव, p 53, 32

हास—हिमा
हास p 50, 19
हासिका, p 50 n
हास्तिक, p 200, 4
हास्य, p 50, 19
p 49, 17
हाहल, p 58 n
हाहा, p 10, 48 n
हाहाहुहु, p 10 n
हिंसा, p 397, 231
हिंसाकर्म्मन्, p 291, 19
हिंस्र, p 265, 28
हि, p 376, 18
p 377, 5
हिक्का, p 386, 8
हिङ्गु, p 230, 40
हिङ्गुनिर्य्यास, p 100, 42
हिङ्गुपत्री, p 230 n
हिङ्गुला(लु), 392, 20 n
हिङ्गुली, p 112, 2
हिज्जल, p 100 n
हिण्डिर, p 246, n
हिण्डीर p 246, n
हि(ही)न्ताल, p 126, 35 n
हिम, p 19, 21
हिमवत्, 84, 3
हिमवालुक, p 172, 32
हिमसंहति, p 19, 20
हिमांशु, p 18, 15
हिमानी, p 19, 20
हिमावती, p 119, 3

हिरण्य, p 243, 94
हिरण्यगर्भ, p 3, 11
हिरण्यरेतस्, p 11, 51
हिरण्यवाह(हु), p 69, 34 n
हिरुक्, p 376, 3 p 378, 7
हिलमोचिका, p 123, 23
ही, p 378, 9
हीन, p 337, 130 p 284, 56
हीर, p 6 n
हुतभुक्प्रिया, p 180, 21
हुतभुज्, p 11, 51
हुम, p 380 n
हुह(हुह), p 10, 48 n
हूति, p 40, 9 p p 288, 8
हूम्, p 375, 14 p 381, 18
हृणि(नी)या, p 295, 32 n
हृणी, p 225 n
हृद्, p 33,9 p 145, 15
हृदय, p 33, 9
हृदयङ्गम, 48, 19
हृदयवत्, p 259 n

हृदयालु, p 259, 3
हृदयिक(न्), p 259 n
हृद्य, p 272, 3
हृषीक, p 31, 17
हृषीकेश, p 3, 13
हृष्ट, p 284, 52
हृष्टमानस, p 260, 7
हृसिष्ट, p 285, 62
हे, p 373, 3
हेति, p 320, 73
हेतु, p 32, 6
हेमकुट, p 84, 8
हेमदुग्धक, p 91, 2
हेमन्, p 243, 94
हेमन्त, 29, 18
हेमपुष्पक, p 101, 44
हेमपुष्पिका, p 103, 52
हेमा, p 29 n
हेमाद्रि, p 9, 45
हेरम्ब, p 7, 34
हेला, p 51, n p 53 n
हेषा, p 203, 15
है, p 378, 7
हैम, p 403 n
हैमवती, p 7, 32 p 100, 40, p 109, 21 p 119, 3

हैमी, p 403 n
हैयङ्गवीन, p, 234 52
होता p 118, 16
हो ता p 178, 13
होरा, p 387, 10
ह्यस्, p 382, 22
ह्र(ह्रि)णीया, p 295 n
ह्रद, p 67, 25
ह्रदिनी, p 17, 10 p 69, 30
ह्रसिष्ठ, p 285, 62
ह्रस्व, p 148, 46 p 276, 20
ह्रस्वगवेधुका, p 113, 5
ह्रस्वाङ्ग, p 119, 8
ह्रादिनी, p 9, 42 p 69 n, p 333, 115
ह्रि(ह्री)वेर, p 114, 10 n
ह्री, p 51, 23
ह्रीण, p 281, 41
ह्रीतो, p 281, 41
ह्रे(ह्ले)षा, p 203, 15 n
ह्लादिनी, 115, 12

देवकोश अर्थात् अमरकोश

लेखक·—देवदत्त तिवारी

संस्कृत के कोश बड़ कठिन होने से विद्वानों को छोड़ और किसी को लाभदायक नहीं होते। जब ये ग्रन्थ टीकाओं की सहायता से पढ़ाये जाते हैं तो उनका बहुत समय व्यर्थ व्यतीत हो जाता है। शब्दों को इन ग्रन्थों में खोजना कठिन हो जाता है। कोलब्रूक ने अमरकोश अंग्रेजी माध्यम से पढ़ने वाले संस्कृत पाठियों के लिए १८०७ ई० में अंग्रेजी में लिखी। विद्यार्थियों में हिन्दी माध्यम के विद्यार्थियों के लिए उसका हिन्दी रूपान्तर एक अनुपम ग्रन्थ है। अनुक्रमणिका में अमरकोश के पद, पृष्ठ, पंक्ति, श्लोक आदि ऐसे क्रम से रखे गए हैं कि पुस्तक हाथ में लेते ही तुरन्त स्पष्टार्थ हो जाता है। पृथक्-पृथक् पद कृति और सबका अर्थ बहुत स्पष्ट हिन्दी भाषा में स्पष्ट लिखा गया है।

THE STUDENT'S SANSKRIT-ENGLISH DICTIONARY

V. S. Apte

This Dictionry has been intended to supply a want, long felt by the students of a Sanskrit English Dictionary such as would meet all his ordinary requirements and be at the same time within his easy reach. This covers a very large field, as it includes Epics like the Ramayana, Mahabharata, several Puranas, the Smriti literaure, several Darshana or systems of Philosophy, Grammar, Rhetoric, Poetry in all its branches of learning.

THE STUDENT'S ENGLISH-SANSKRIT DICTIONARY

V. S. Apte

This Dictionary will be useful not only to those for whose use it is principally prepared, but to the general public also who may wish to avail themselves of appliances calculated to help the study of Sanskrit. This Dictionary will be useful to all readers of Sanskrit.

NAG PUBLISHERS

11A/U.A. Jawahar Nagar, Delhi-110007